educational and research
INSTITUTE
of finance, economy and management

Міністерство освіти і науки України
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки та менеджменту
Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка (Україна)
Білоруський державний аграрний технічний університет (Білорусь)
Білостоцький технологічний університет (Польща)
Гірничо-металургійна академія імені Станіслава Сташиця (Польща)
Грузинський технічній університет (Грузія)
Донецький національний університет імені Василя Стуса (Україна)
Євразійський національний університет імені Л.М. Гумільова (Казахстан)
Опольський політехнічний університет (Польща)
Сумський державний університет (Україна)
Університет ISMA (Латвія)
Університет національного та світового господарства (Болгарія)
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (Україна)
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького (Україна)

Матеріали ІІ Міжнародної науково-практичної конференції

Частина ІІ

ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ДЕРЖАВИ ТА ЇЇ СОЦІАЛЬНА СТАБІЛЬНІСТЬ

Полтава
15 травня 2018 року

УДК 330.5(477):339.92я43
Е 45

Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу
ПолтНТУ імені Юрія Кондратюка заборонено

Редакційна колегія:
В.В. Гришко, д.е.н., професор
В.П. Дубіщев, д.е.н., професор
Ю.С. Погорелов, д.е.н., доцент
Л.О. Птащенко, д.е.н., професор
І.Б. Чичкало-Кондрацька, д.е.н., професор
В.В. Ржепішевська, к.е.н., доцент

Економічний розвиток держави та її соціальна стабільність: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, 15 травня 2018 р. – Ч. 2. – Полтава: ФОП Пусан А.Ф., 2018. – 324 с.

У збірнику матеріалів науково-практичної конференції розглядаються теоретичні, методологічні та практичні аспекти забезпечення економічного розвитку держави та її соціальної стабільності. Розкрито особливості адаптаційних процесів системи управління до викликів середовища. Досліджено проблеми фінансової стабільності національної економіки та перспективи її забезпечення.

Висвітлено сучасний стан міжнародної діяльності України. Розкрито перспективи соціально-економічного розвитку України у контексті євроінтеграції.

Розглянуто сучасні технології та інструменти моделювання і прогнозування економічного розвитку. Подано засоби інформаційно-аналітичного забезпечення розвитку суб'єктів господарювання.

Збірник розрахований на фахівців із фінансів, економіки та менеджменту, працівників органів державної влади та місцевого самоврядування, науковців, викладачів, аспірантів і студентів.

Матеріали друкуються мовою оригіналів.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори

© Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка

ISBN 978-966-97601-6-6

З М І С Т

СЕКЦІЯ 4
ПЕРСПЕКТИВИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Дубіщев В.П., д.е.н., професор; Муха Д.С., магістрант
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
УКРАЇНА У СИСТЕМАХ МІЖНАРОДНОГО ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОЇ ЕКОНОМІКИ 21

Коренюк П.І., д.е.н., професор; Звонарьова К.А. аспірантка
Дніпровський державний технічний університет (м. Кам'янське, Україна)
ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ КОМУНАЛЬНОЮ ТЕПЛОЕНЕРГЕТИКОЮ РЕГІОНУ 23

Проданова Л.В., д.е.н., доцент
Черкаський державний технологічний університет (м. Черкаси, Україна)
РЕГУЛЯТОРНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ 25

Skrylnyk A., DrIr
University of Mons, Belgium
MAIN TRENDS OF MODELING ENERGY EFFICIENCY OF BUILDINGS IN THE COUNTRIES OF THE EUROPEAN UNION 27

Андрейко О.Ю., студент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ОПТИМІЗАЦІЯ ПОРТФЕЛЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ 29

Барсукова М.В., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ОЦІНЮВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ РИЗИКОМ 31

Бацман Ю.М., Федоренко С.Ю., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ В КРАЇНАХ ЄВРОПИ 33

Белкіна А.Ю., Тимощук В.В., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
СТАБІЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ – ОСНОВА ПОСТУПАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ 35

Бичковська А.С., студентка
Запорізький національний університет (м. Запоріжжя, Україна)
ЕКСПОРТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ 37

Бондар А.В., Яценко В.В., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ВИКОРИСТАННЯ ОФШОРНИХ ЗОН З МЕТОЮ ЗМЕНШЕННЯ ВИТРАТ НА ОПОДАТКУВАННЯ 38

Великожон А.О., Ступенко К.Ю., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ЗАКОНОМІРНОСТІ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ В РОЗВИНУТИХ КРАЇНАХ ЄВРОПИ ТА АМЕРИКИ 40

Величко Ю.Є., Івашина Н.В., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ РЕФОРМУВАННЯ ПЕНСІЙНИХ СИСТЕМ В УКРАЇНІ 43

Вербицька І.М., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
АНАЛІЗ МОДЕЛЕЙ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА 45

Волкорез К.В., Кудінов О.М., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ERP-СИСТЕМИ ЯК ІНСТУРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА 47

Волкорез К.В., Кудінов О.М., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ МІЖНАРОДНОЇ КОМПАНІЇ «ERNST&YOUNG» ЯК СТИМУЛ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ 48

Гнітько О.В., студент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА 49

Голянчук Є.Р., студент
Запорізький національний університет (м. Запоріжжя, Україна)
ЕФЕКТИВНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ ТА СВІТІ 51

Грибова А.М, Тернова О.М., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ПРОЖИТКОВИЙ МІНІМУМ ТА СПОЖИВЧИЙ КОШИК ЯК ОСНОВНІ СОЦІАЛЬНІ СТАНДАРТИ КРАЇНИ: РЕАЛІЇ УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД 53

Давидова І.В., Скирда І.Г., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБОРОННО-ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ ПРИ ЙОГО ВЗАЄМООБУМОВЛЕНОСТІ ІЗ МАКРОЕКОНОМІЧНИМИ ПОКАЗНИКАМИ 55

Деменко Л.Д., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ЗАСТОСУВАННЯ ТРЕНДОВОГО АНАЛІЗУ ДЛЯ ВИЯВЛЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА В УКРАЇНІ 58

Демченко А.В., Дзюба А.О., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
РОЗВИТОК АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ 60

Деркач А.В., Дрібна А.В., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ ТА ЄС 62

Добровольська А. О., Піддяча В.В., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ЕКОНОМІЧНІ РЕФОРМИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ 64

Дяченко О.І., студент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ВПЛИВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА РОЗВИТОК ОЛІЙНО-ЖИРОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УКРАЇНІ 65

Жук О.С., Листопад А.С., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
РЕФОРМУВАННЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ 67

Зегер Ю.С., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ АНАЛІЗУ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА 69

Зуєнко В.О., студент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ВПЛИВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА РОЗВИТОК ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ 71

Іваненко І.О., Кузьменко В.М., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
СОЦІАЛЬНА НЕРІВНІСТЬ: ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ 73

Ільченко В.О, Дерев'янко Ю.В., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКИХ СТАРТАПІВ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ 74

Казаєв О.С., студент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
РЕЙТИНГ МОВ ПРОГРАМУВАННЯ НА КВІТЕНЬ 2018 ПО ВЕРСІЇ САЙТУ TIOBE 76

Калайда Л.О., Асауленко Є.Е., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ЗМІНА ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ 79

Калініченко О.В., к.е.н., доцент
Полтавська державна аграрна академія (м. Полтава, Україна)
ОСОБЛИВОСТІ ВИРОБНИЧОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА 81

Калініченко Н.О., Кривогуз А.О., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ОСОБЛИВОСТІ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У США ТА ЄВРОПІ: ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА 82

Касич К.В., Дідусенко К.В., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ПРОБЛЕМИ КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУВ УКРАЇНІ 84

Касмініна К.О., Метелиця А.С., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
КРИПТОВАЛЮТА – ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТА РЕГУЛЮВАННЯ В СВІТІ ТА В УКРАЇНІ 86

Кисіль К.А., студентка
Запорізький національний університет (м. Запоріжжя, Україна)
ПЕРСПЕКТИВИ ІНВЕСТУВАННЯ В ЗАПОРІЗЬКУ ОБЛАСТЬ 88

Климко О.Г., ст. викладач
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ФОРМУВАННЯ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА 90

Климко О.Г., ст. викладач; Куць Б.С., студент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ НАДАНИХ ПОСЛУГ КП «ОРЖИЦЯ-ВОДОКАНАЛ» 92

Кобець С.П., к.е.н., доцент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ПІДХІД ДО КОМПЛЕКСНОЇ ДІАГНОСТИКИ СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА 94

Колісник Н.В., Богдан Т.В., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ТРУДОВА МІГРАЦІЯ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ ДЕРЖАВИ 96

Коломієць С.В., Орехівська А.В., Фетч А.В., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
МОЛОДІЖНЕ БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ 97

Кононова В.О., Пустовіт С.В., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІ КОРПОРАЦІЇ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ 100

Корнієнко Д.С., Подорожна А.С., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
СУТНІСТЬ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ ТА МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ НИМ 102

Корячко А.Ю., Жукова А.В., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ 104

Котелевець М.М., Лисовин В.О., Скарга І.А., студенти
Полтавський національній технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ 105

Котякін М.В., студент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ 107

Кравченко О.О., студент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ПІДХІД ДО СИСТЕМАТИЗАЦІЇ МЕТОДІВ ПРОГНОЗУВАННЯ ПОКАЗНИКІВ ВИРОБНИЧО-ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА 109

Крекотень В.В., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ТАРГЕТУВАННЯ ІНФЛЯЦІЇ ЯК СУЧАСНИЙ НАПРЯМ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ 111

Крупко Ж.В., Риндюк К.А., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
АНАЛІЗ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ КОТЕЛЕВСЬКОГО РАЙОНУ НА 2018 РІК В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ 113

Крутько М.О., Різник А.О., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ПЕРСПЕКТИВА ВИКОРИСТАННЯ КРИПТОВАЛЮТИ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ 115

Кулага М.О., Сіора Р.В., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ПРОБЛЕМИ МОЛОДІЖНОГО БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ВИРІШЕННЯ 117

Лисенко М.В., к.ф.-м.н., доцент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ІНТЕГРАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ 119

Лузіна А.О., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ВИЗНАЧЕННЯ ПЛАНУ ПЕРЕВЕЗЕННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ ТЕОРІЇ МЕРЕЖ 121

Лузіна А.О., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ КРИТЕРІЇВ ВІДБОРУ 123

Максютенко Н.О., Харченко Н.В., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПІДЗВІТНИХ ОСІБ ЗА ВИДАНІ КОШТИ 125

Марусич М.П., студент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
БАГАТОФАКТОРНИЙ КОРЕЛЯЦІЙНИЙ АНАЛІЗ КІЛЬКОСТІ НАДАНИХ ПОСЛУГ КУР'ЄРСЬКОЇ СЛУЖБИ 127

Марчишинець О.В., к.е.н.
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
Марчишинець С.М., т.в.о. начальника-начальник відділу транспорту та зв'язку управління інфраструктури
Полтавська обласна державна адміністрація (м. Полтава, Україна)
РОЛЬ НАУКОВИХ ПАРКІВ В УКРАЇНІ У СТВОРЕННІ РЕГІОНАЛЬНИХ СИСТЕМ ТРАНСФЕРУ ЗНАНЬ 129

Матлаш Д.В., студент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ ТА ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН 131

Мацак К.О., Марененко А.В., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ ДО ЄС: ПЕРСПЕКТИВИ, НЕДОЛІКИ ТА ПРОБЛЕМИ 132

Мирошниченко Т.С., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ПРОГНОЗУВАННЯ ФІНАНСОВИХ ПОКАЗНИКІВ З СЕЗОННИМ ХАРАКТЕРОМ 134

Михайленко А.С., Трирог А.В., студентки
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
РІШЕННЯ ЗАДАЧ ЛІНІЙНОГО ПРОГРАМУВАННЯ ІЗ АНАЛІЗОМ СТІЙКОСТІ ОТРИМАНОГО ПЛАНУ 136

Мишаста О.В., магістрант
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ДОСЛІДЖЕННЯ SWOT-АНАЛІЗУ ГОГОЛІВСЬКОГО ЛІСНИЦТВА 138

Міщенко А.Ю., Стрельнік О.В., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ПЕНСІЙНА РЕФОРМА В УКРАЇНІ: ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВИ ЧИ ОСОБИСТА 140

Мудряк М.О., студент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
SEO. ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНИХ ПОШУКОВИХ АЛГОРИТМІВ 141

Мусійчук Д.С., Торяник А.В., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З ЄС 144

Наконечний Є.О., Хижний Р.С., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
УДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВА 145

Оганезян К.А., студент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ НА ПІДПРИЄМСТВІ 147

Олефіренко Т.В., Безносова А.А., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ НІМЕЧЧИНИ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ 150

Олешко А.О., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ЗАСТОСУВАННЯ ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВИРОБНИЦТВА 151

Пальоха К.А., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ЧИСТОГО ДОХОДУ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА 153

Панасенко Н.Л., к.е.н., доцент; Костенко Т.С., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК АГРАРНОГО СЕКТОРА УКРАЇНИ 155

Панасенко Н.Л., к.е.н., доцент; Парака Є.М., студент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ 157

Причепа Р.Р., студент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
УДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ 159

Савченко В.В., Кареліна К.В., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
УМОВИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В КАНАДІ ТА ПОЛЬЩІ ДЛЯ УКРАЇНЦІВ 161

Сінельнік А.О., студент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ПЕРСПЕКТИВИ ЧЛЕНСТВА УКРАЇНИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ 163

Скрильник І.І., ст. викладач
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ВПЛИВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА РОЗВИТОК ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ 165

Скрипченко В.А., Макаренко К.О., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ПЕРСПЕКТИВИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ 167

Солод В.С., Козловська Я.С., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ВЕНЧУРНИЙ КАПІТАЛ ЯК ЗАСІБ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ, ЙОГО ВПЛИВ НА ДОСЯГНЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ 168

Суржик Є.С., студент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ЗАСТОСУВАННЯ ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ДЛЯ АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА 170

Тесёлкин А.И., к.т.н., доцент
Полтавский национальный технический университет имени Юрия Кондратюка (г. Полтава, Украина)
ПРИЧИНЫ И ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ЯЗЫКОВ ПРОГРАММИРОВАНИЯ 172

Тесьолкін О.І., к.т.н.; Барсуков Д.Ю., студент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
РОЗВИТОК ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ПРОМИСЛОВОСТІ І БУДІВЕЛЬНОЇ ІНДУСТРІЇ ТА УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ 174

Тесьолкін О.І., к.т.н.; Максимчук К.О., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ БАЗ ДАНИХ ТА СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ БАЗАМИ ДАНИХ 175

Тесьолкін О.І., к.т.н.; Крупко Ж.В., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
СТВОРЕННЯ АВТОМАТИЗОВАНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ДЛЯ РОБОТИ РАЙОННИХ ДЕРЖАВНИХ АДМІНІСТРАЦІЙ 178

Харченко Ю.А., к.т.н, доцент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м Полтава, Україна)
МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ОБ'ЄКТІВ ВІДНОВЛЮВАЛЬНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ 180

Харченко Я.О., Троян Ю.Т., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
МОЛОДІЖНЕ ІПОТЕЧНЕ КРЕДИТУВАННЯ – ОГЛЯД ДЕРЖАВНОЇ ПРОГРАМИ 182

Хатунцева Р.В., Костяний В.О., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ЛЮДСЬКИЙ ФАКТОР В ІННОВАЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ 184

Хоменко І.О., Колєснік Е.В., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
МОНЕТАРНА ПОЛІТИКА В УМОВАХ ЕВРОІНТЕГРАЦІЇ 186

Чобіток В.І., к.е.н., доцент
Українська інженерно-педагогічна академія (м. Харків, Україна)
ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ МОТИВАЦІЇ НА РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА 187

Чурілін Д.О., студент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ЦІЛІ, ЗАВДАННЯ І ПРИНЦИПИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА 189

Шевченко О.М., к.е.н., доцент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
СВІТОВИЙ ДОСВІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ 191

Шидей К.А., Луценко І.А., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
НАСЛІДКИ ОТРИМАННЯ УКРАЇНОЮ БЕЗВІЗОВОГО РЕЖИМУ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ 193

Штирняєва О.О., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ОСОБЛИВОСТІ ПРОГНОЗУВАННЯ ОСНОВНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА 195

Шулик Л.П., Нерода С.М., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
СИСТЕМА НЕТРАДИЦІЙНИХ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ 197

Щербініна С.А., старший викладач
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ОПТИМІЗАЦІЯ БЮДЖЕТУ РЕКЛАМНИХ КАМПАНІЙ ПІДПРИЄМСТВА 199

Юременко А.Ю., Дяченко І.В., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
СУЧАСНІ ІНФЛЯЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ ТА ЇХ НАСЛІДКИ 201

Юрченко М.О., студент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ 203

СЕКЦІЯ 5
ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Петров О.С., д.т.н, професор
Гірничо-металургійна академія імені Станіслава Сташиця (м. Краків, Польща)
Погорелов Ю.С., д.е.н., доцент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ПОБУДОВА ДОКУМЕНТООБІГУ ЯК ЕЛЕМЕНТУ СИСТЕМИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ 205

Погорелов Ю.С., д.е.н., доцент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м.Полтава, Україна)
Івченко Є.А., к.е.н., доцент
Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля (м. Сєвєродонецьк, Україна)
ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ ДАНИХ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ 208

Безверхий К.В., к.е.н., докторант
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (м. Київ, Україна)
ФУНДАМЕНТАЛЬНІ КОНЦЕПЦІЇ ІНТЕГРОВАНОЇ ЗВІТНОСТІ 210

Бочуля Т.В., д.е.н., професор
Харківський державний університет харчування та торгівлі (м. Харків, Україна)
ІННОВАЦІЙНІ КОНЦЕПТИ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА 213

Захарова О.В., д.е.н., професор
Черкаський державний технологічний університет (м. Черкаси, Україна)
СПЕЦІАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ 215

Овчаренко Є.І., д.е.н., доцент; Говорова Н.А., студентка
Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля (м. Сєвєродонецьк, Україна)
ПРОБЛЕМАТИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ДОСЛІДЖЕНЬ ВПЛИВУ РІВНЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ НА ЇХНЮ ЕКОНОМІЧНУ АКТИВНІСТЬ 217

Быкова Е.Ю., ст. преподаватель
УО «*Белорусский государственный аграрный технический университет» (г. Минск, Республика Беларусь)*
СБАЛАНСИРОВАННАЯ СИСТЕМА ПОКАЗАТЕЛЕЙ СТРАТЕГИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЕТА 219

Бурлакова І.А., к.е.н., доцент
Сумський державний університет (м. Суми, Україна)
Дмитренко А.В., к.е.н., доцент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПИТАННЯ ПЕНСІЙНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ 221

Бурлука Т., Заєць Н., Коваленко М., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ДОКУМЕНТАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНТРОЛЮ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТА УСТАНОВАХ 222

Дмитренко А.В., к.е.н., доцент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ОСОБЛИВОСТІ СПРАВЛЯННЯ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ В УМОВАХ ЗДІЙСНЕННЯ СПІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ТА ПРАКТИКА ОПОДАТКУВАННЯ 224

Дмитренко А.В., к.е.н., доцент; Бурлука Т.О., Гуєв А.С. студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ 226

Дмитренко А.В., к.е.н., доцент; Гасанов С., студент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ 228

Дмитренко А.В., к.е.н., доцент; Гіль М.О., Штепа Д.О., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ ЗВІТНОСТІ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ 229

Дмитренко А.В., к.е.н., доцент; Дубовик А.С., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
РОЛЬ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ 231

Дмитренко А.В., к.е.н., доцент; Колісник В.О., Коваленко М.Р., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ 233

Дмитренко А.В., к.е.н., доцент; Масляк К.І студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ: СУТНІСТЬ І СКЛАДОВІ 235

Дмитренко А.В., к.е.н., доцент; Петкіна С.І., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ 237

Дмитренко А.В., к.е.н., доцент; Ткаченко Н.С., Ляшенко Д.О., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПОДАТКОВУВАННЯ ДОХОДІВ ГРОМАДЯН ЄСВ 239

Дубовая В.В., к.е.н., доцент; Бездудна О., Кононенко А., студенти
Полтавський національний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ОНОВЛЕННЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЗГІДНО З IFRS 15 241

Дубовая В.В., к.е.н., доцент; Білаєнко А., Скриль Є., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ НЕСТАЧ МАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ 243

Дубовая В.В., к.е.н., доцент; Кравчина І.,Чмир Т., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ЗВІТИ ПРО ГРОШОВІ ПОТОКИ ПРИВАТНИХ КОМПАНІЙ І ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО СЕКТОРУ 245

Дубовая В.В., к.е.н., доцент; Різник А.О., Яценко В., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ПОРІВНЯННЯ ПОДАННЯ АКТИВІВ У ЗВІТАХ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН «THE COCA-COLA COMPANY» ТА МИРГОРОДСЬКОГО ЗАВОДУ МІНЕРАЛЬНИХ ВОД 247

Заєць Н.І., Іванко А.В., Сіроштан І.О., студенти; Дмитренко А.В., к.е.н., доцент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ОСОБЛИВОСТІ ПОДАТКУ НА ВИВЕДЕНИЙ КАПІТАЛ 249

Зюкова М.М., к.е.н., доцент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава,Україна)
Вороніна В.Л., к.е.н.
ВНЗ Укоопспілки Полтавський університет економіки і торгівлі (м. Полтава,Україна)
Сіроштан І.О., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава,Україна)
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА 251

Исаченко Е.М.
УО «Белорусский государственный аграрный технический университет» (г. Минск, Республика Беларусь)
БИЗНЕС ПЛАНИРОВАНИЕ В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ 253

Кажиева Ж.Х., к.э.н., доцент
Государственный университет имени Шакарима (г. Семей, Казахстан)
ВНЕДРЕНИЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ РК 255

Коба О.В., к.т.н., доцент; Асауленко Є.Е., Калайда Л.О., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ВИТРАТИ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ 257

Коба О.В., к.т.н., доцент; Бублій Є.С., студент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ 259

Коба О.В., к.т.н., доцент; Глухова І.В., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
СПРОЩЕНА СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО БІЗНЕСУ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ 261

Коба О.В., к.т.н., доцент; Дубовик А.С., Теличко В.О., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА МАЛОГО БІЗНЕСУ ЗА КОРДОНОМ 263

Коба О.В., к.т.н., доцент; Заєць Н.І., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ І ЗА КОРДОНОМ 265

Коба О.В., к.т.н., доцент; Ізмайло О.Р., Лук'янченко А.О., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
КЛАСИФІКАЦІЯ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ 267

Коба О.В., к.т.н., доцент; Колєснік Е.В., Хоменко І.О., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ЯК МЕТОД ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ 269

Коба О.В., к.т.н., доцент; Нечухран К.О., Падусенко В.В., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ІДЕНТИФІКАЦІЯ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ 271

Коба О.В., к.т.н., доцент; Тесля А.М., Тулинський В.М., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА: ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ 273

Коба О.В., к.т.н., доцент; Штепа К.О., Яковенко А.А., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ОБЛІК ВИТРАТ НА ЕКСПЛУАТАЦІЮ АВТОТРАНСПОРТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ 275

Лебедик Г.В., к.е.н., доцент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
АВТОМАТИЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТОВАРНО-МАТЕРІАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ НА ПІДПРИЄМСТІ 277

Лебедик Г.В., к.е.н., доцент; Бацман Ю.М., Федоренко С.Ю., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ЛІЦЕНЗУВАННЯ ТА КВОТУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ 279

Лебедик Г.В., к.е.н., доцент; Бондар А.В., Яценко В.В., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
МЕРЕЖЕВА ВАЛЮТА «БІТКОІН»: ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ 281

Лебедик Г.В., к.е.н., доцент; Глухова І.В., Сіроштан І.В., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ 282

Лебедик Г.В., к.е.н., доцент; Калініченко Н.О., магістрант
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м.Полтава, Україна)
ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ЕКСПОРТУ ТОВАРІВ СУБ'ЄКТІВ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 284

Лебедик Г.В., к.е.н., доцент; Кареліна К.В., Савченко В.В., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВИЛ ІНКОТЕРМС В УКРАЇНІ 286

Лебедик Г.В., к.е.н., доцент; Клєпікова О.М., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ПОРЯДОК УКЛАДАННЯ ТА УМОВИ МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ 288

Лебедик Г.В., к.е.н., доцент; Косташ А.І., магістрант
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ АВТОМАТИЗОВАНОЇ ФОРМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ 290

Лебедик Г.В., к.е.н., доцент; Кравчина І.В., Савчук А.М., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТА ВИКОРИСТАННЯ ЇЇ ПОКАЗНИКІВ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ 292

Лебедик Г.В., к.е.н., доцент; Педяш О.В., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АУДИТУ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКИХ РОЗРАХУНКІВ 294

Лебедик Г.В., к.е.н., доцент; Ткаченко Н.С., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ПОКАЗНИКИ АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ 295

Миронова Ю.Ю., к.е.н., доцент; Арзуманян А.С., Міщук Є.М., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
МЕТОДИ КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ БУДІВЕЛЬНО-МОНТАЖНИХ РОБІТ 297

Миронова Ю.Ю., к.е.н., доцент; Бут Ю.В., Шепелєва А.О., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ОСОБЛИВОСТІ ЦІНОУТВОРЕННЯ НА ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ 299

Миронова Ю.Ю., к.е.н., доцент; Головань Ю.Ю., Кравчина І.В., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ОБЛІК ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ТА ФОРМУВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА 301

Миронова Ю.Ю., к.е.н., доцент; Горб В.В., Яценко А.В., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК В ІНФОРМАЦІЙНІЦ СИСТЕМІ ПІДПРИЄМСТВА 303

Миронова Ю.Ю., к.е.н., доцент; Дейкало М.В., Норка Я.О., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ОЦІНКА БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ 305

Миронова Ю.Ю., к.е.н., доцент; Дуль В.Ю., Красноштан С.С., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
НАЦІОНАЛЬНА СИСТЕМА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ КОЛУМБІЇ 307

Миронова Ю.Ю., к.е.н., доцент; Дупак. А.С., Челембієнко К.С., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
БЮДЖЕТУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ: ПОНЯТТЯ, ОСОБЛИВОСТІ ТА УМОВИ ЕФЕКТИВНОГО ЗАСТОСУВАННЯ 309

Миронова Ю.Ю., к.е.н., доцент; Мизин О.О., студент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
РОЗВИТОК РЕГУЛЮВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ 311

Миронова Ю.Ю., к.е.н., доцент; Шинкар Ю.Л., Прут А.Ю., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИТРАТ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ 313

Миронова Ю.Ю., к.е.н., доцент; Сіроштан І.О., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
ОБЛІК ТА АНАЛІЗ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІДПРИЄМСТВА 315

Поттосина С.А., к.ф.-м.н., доцент; Ивко Г.О.
Белорусский государственный университет информатики и радиоэлектроники (г. Минск, Республика Беларусь)
ИНФОРМАЦИОННЫЙ ПОРТАЛ ДЛЯ БОЛЬНЫХ ДИАБЕТОМ 317

Поттосина С.А., к.ф.-м.н., доцент; Прищеп М.М.
Белорусский государственный университет информатики и радиоэлектроники (г. Минск, Республика Беларусь)
НАХОЖДЕНИЕ МИНИМАЛЬНОГО ДИАГНОСТИЧЕСКОГО ТЕСТА ПРИ КЛАССИФИКАЦИИ ДЕФЕКТОВ В ПРОГРАММНОМ ПРОДУКТЕ 319

Ярова В.В., к.е.н., доцент
Харківський національний аграрний університет імені В.В. Докучаєва (м. Харків, Україна)
ПРОБЛЕМИ ПОГЛИБЛЕННЯ ІНФОРМАТИВНОСТІ СТАТИСТИЧНОЇ ЗВІТНОСТІ 321

СЕКЦІЯ 4
ПЕРСПЕКТИВИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

УДК 330.341.1

Дубіщев В.П., д.е.н., професор; Муха Д.С., магістрант
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)

УКРАЇНА У СИСТЕМАХ МІЖНАРОДНОГО ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОЇ ЕКОНОМІКИ

Важливою умовою конкурентоспроможності економіки країни є безперервний процес створення та обміну інноваційних технологій. Від ефективності впровадження сучасних технологій залежить підвищення продуктивності праці, рентабельність виробництва, в результаті – місце країни в міжнародному поділі праці та ВВП.

Міжнародний трансфер технологій може здійснюватися або в «чистому вигляді» або в «предметному» – це міждержавне, комерційне або некомерційне переміщення матеріальних прав на об’єкти промислової власності, що проявляється в процесі патентування, ліцензування, франчайзингу.

Для збільшення технологічного рівня різноманітних галузей економічної діяльності та підвищення конкурентоспроможності здійснюється імпорт нових технологій. Цілеспрямований імпорт інноваційних технологій розширює можливості кваліфікаційної перебудови виробництва. Проблема міжнародного трансферу технологій для України полягає в тому, що його можливості використовуються на даний момент недостатньо і не завжди ефективно.

Низький міжнародний рейтинг України, за індексом глобальної конкурентоспроможності та глобальним індексом інновацій за версією бізнес-школи INSEAD, і значне відставання від показників країн-лідерів за всіма показниками технологічного прогресу характеризує низький технологічний рівень розвитку[6, с. 119].

В Україні спостерігається падіння експорту вітчизняних приладів пов’язана зі зниженням їхньої конкурентоспроможності через недостатню кількість матеріло-технічного забезпечення і необхідного фінансування на їхнє імпортне метрологічне забезпечення.

Наразі Україна залучена до процесу міжнародного трансферу технологій на 15%. Про це свідчать дані щодо кількості придбаних те переданих нових технологій (технічних досягнень) в Україні та за її межами зображені в табл. 1.

Таблиця 1

Кількість придбаних та переданих нових технологій (технічних досягнень) в Україні та за її межами за формами придбання та передання [4, с. 69]

	Придбання нових технологій				Передання нових технологій			
	В Україні		За межами України		В Україні		За межами України	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
За форматами придбання (передання)	426	1131	117	66	28	98	8	20
Права на патенти, ліцензії на використання винаходів	30	120	20	8	-	7	-	-
Результати досліджень та розробок	110	393	10	12	28	10	6	2
Ноу-хау, угоди на придбання технологій	22	37	1	3	-	18	-	18
Придбання (продаж) устаткування	212	439	85	43	-	-	2	-
Цілеспрямований перехід на роботу кваліфікованих фахівців	5	129	-	-	-	57	-	-
Інші	47	13	1	-	-	6	-	-

Згідно з даними табл. 1, в України спостерігається падіння експорту вітчизняних розробок та досліджень, а також кваліфікованих фахівців пов'язана зі зниженням їхньої конкурентоспроможності через недостатню кількість матеріло-технічного забезпечення і необхідного фінансування на їхнє імпортне метрологічне забезпечення.

Основна причина існування критичного дисбалансу в імпорті та експорті інноваційних технологій, полягає в тому, що підприємства практично не впроваджують інновації для випуску складної продукції, яка потребує кооперації виробничого і науково-технічного потенціалів, перепрофілювання виробничого обладнання і перекваліфікації фахівців.

Однією з форм трансферу і дифузії технологій є міжнародне технологічне сприяння, яке спрямоване на підвищення технологічного рівня слабо розвинених країн з метою удосконалення їх інноваційного розвитку. Сприяння надається при розробці програм економічного розвитку, статистики, грошової та бюджетної політики, техніко-економічного обґрунтування окремих проектів тощо.

Отже, необхідні зміни структури і обсягів фінансових ресурсів, що відповідатиме сучасним вимогам системи фінансування інновацій – від виявлення ідей до випуску готової продукції. Важливою умовою формування інноваційної системи є широке поширення, освоєння і використання новітніх технологій. Перетворення стартапів на комерційно успішний продукт є комплексним процесом, в якому беруть участь усі суб'єкти інноваційного процесу. Науково-технологічна співпраця є одним з ключових інструментів активізації інноваційного розвитку та стабілізації економіки.

Список використаних джерел

1. Акімова І., Комаров В. Банки України: як вибратися з петлі недовіри / І. Акімова, В. Комаров // Дзеркало тижня: укр. тижневик. - 2015. - 11 грудня, №48 [Електронний ресурс]. - http://gazeta.dt.ua/macrolevel/bankiukrayini-yak-vibratisya-z-petli-nedoviri-vihid-iz-bankivskoyi-krizi-yak-rozirvati-kolo-nedoviri-_.html

2. Вісник. Україна у світових рейтингах. - №45 від 01.12.2015 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.visnuk.com.ua/ua/print/model/pubs/id/9160

3. Євтушевська О.В. Роль інноваційних технологій у розвитку суспільства / О.В. Євтушевська // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 21. – С. 14–16 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/ UJRN/ipd_2013_21_4

4. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2016 році. Статистичний збірник. – К.: ДП «Інформаційно-видавничий центр Держстату України», 2016. – 289 с.

5. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 47, ст. 644.

6. Феріна О.С. Інновація як об'єкт економічних досліджень / О.С. Феріна // Історія народного господарства та економічної думки України. – 2016. – Вип. 46. – С. 119–128.

УДК 005

Коренюк П.І., д.е.н., професор; Звонарьова К.А., аспірант
Дніпровський державний технічний університет (м. Кам'янське, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ КОМУНАЛЬНОЮ ТЕПЛОЕНЕРГЕТИКОЮ РЕГІОНУ

Комунальна теплоенергетика є однією з важливих складових паливно – енергетичного комплексу країни, що поєднує в собі підприємства теплопостачання, об'єднані в міські та районні підсистеми, діяльність яких регулюється державними органами на національному та регіональному рівнях [1]. Комунальна теплоенергетика регіону має специфічні особливості, які накладають свій відбиток на розвиток цієї галузі на даному регіоні та визначає особливі напрямки розвитку та управління на цій території.

Не зважаючи на низку прийнятих рішень, розробку і удосконалення законодавства, зміни ситуації у теплоенергетичній галузі не відбулося, навпаки, система занепадає, фінансовий стан підприємств теплоенергетики погіршується. Безумовно, цьому у значному ступені посприяла економічна криза, але і стан виконання вже прийнятих рішень щодо модернізації системи, особливо щодо фінансування, потребує суттєвого покращення [2]. До того ж, назріла нагальна необхідність проведення кардинальних реформ у системі теплозабезпечення, що стосується як організації виробництва теплової енергії, так і сфери споживання.

В табл. 1 наведено SWOT-аналіз комунальної теплоенергетики Дніпропетровської області.

Таблиця 1

SWOT-аналіз комунальної теплоенергетики Дніпропетровської області

	Сильні сторони	Слабкі сторони
Внутрішнє середовище	1. Важлива складова паливо – енергетичного комплексу країни.	1. Незадовільний технічний стан генерації тепла та його розподільчих мереж .
	2. Наявність розвинутої та розгалуженої системи централізованого постачання.	2. Неефективне споживання теплої енергії.
	3. Існування значного науково – технічного та інноваційного потенціалу галузі.	3. Не визначення якості спожитої теплової енергії.
	4. Збереження високого рівня технічної освіти й підготовки необхідних кадрів.	4.Неефективна система ціноутворення.
	5. Високий потенціал виробництва необхідного для розвитку теплоенергетичного обладнання.	5. Відсутність чіткої системи державного регулювання.
	6. Досвід реалізації проектів з міжнародною участю.	6. Відсутність схем територіального розвитку та генеральних планів міст.
	7.Децентралізація влади	7. Недосконале законодавство.
		8. Відсутність інвестиційних коштів.
		9.Поширення альтернативних способів виробництва теплової енергії.
Зовнішнє середовище	Можливості	Загрози
	1. Модернізація обладнання генерації тепла та його розподільчих мереж.	1. Кризовий стан теплової енергетики та споживання теплової енергії в Україні.
	2.Оснащення приладами обліку споживання теплової енергії.	2. Залежність системи ціноутворення.
	3.Впровадження зарубіжного досвіду в роботу галузі.	3. Поступове витіснення старих технологій виробництва.
	4. Вдосконалення Енергетичної стратегії України на період до 2030 року (ЕС-2030).	4. Політика уряду щодо використання газу та вугілля.
	5.Впровадження нових технологій виробництва теплової енергії.	5.Погіршений екологічний стан підприємств теплоенергетики.
	6.Розробка нормативно – правової бази з урахуванням територіальних особливостей розвитку галузі.	

В табл. 2 наведені висновки SWOT-аналізу комунальної теплоенергетики Дніпропетровської області.

Таблиця 2

Висновки SWOT-аналізу комунальної теплоенергетики Дніпропетровської області

Поле сильних сторін та можливостей	Поле сильних сторін та загроз
1. На підставі своєї значимості, як частина паливно – енергетичного комплексу країни , так і своєю розвиненою системою централізованого постачання, комунальна теплоенергетика має можливість відстоювання фінансування від місцевих органів власті, так і від приватних осіб та запозичення на підставі реалізації міжнародних проектів. 2. Енергетична стратегія України на період до 2030 року дає можливість для впровадження нових технологій та нового обладнання за допомогою вітчизняного виробництва.	1. Так як комунальна теплоенергетика є важливою частиною паливно – енергетичного комплексу країни, політика уряду надає багато уваги до виходу цієї галузі із кризи. 2. Міжнародний досвід впровадження проектів дає змогу для поступового переходу від використання газу та вугілля до інших видів сировини для виробництва теплової енергії. 3. Існування значного науково – технічного та інноваційного потенціалу галузі є підставою для покращення екологічного стану виробництва.
Поле слабких сторін та можливостей	Поле слабких сторін та загроз
1. Модернізація обладнання генерації тепла та його розподільчих мереж дасть змогу для покращення технічного стану. 2. Оснащення приладами обліку споживання теплової енергії підвищить ефективність споживання теплової енергії та виявить якість. 3. Впровадження зарубіжного досвіду буде поштовхом для пошуку інвестиційних коштів. 4. Розробка нормативно – правової бази, в тому числі Енергетичної стратегії України на період до 2030 року, надасть змогу для виявлення чіткої системи регулювання та ефективної системи ціноутворення з урахуванням територіальних особливостей розвитку комунальної теплоенергетики.	1. Незадовільний технічний стан генерації тепла та його розподільчих мереж це перша причина погіршення екологічного стану підприємств теплоенергетики. 2. Політика уряду щодо використання газу та вугілля сприяє поширенню альтернативних способів виробництва теплової енергії. 3. Недосконале законодавство, відсутність інвестиційних коштів, відсутність схем територіального розвитку та генеральних планів міст, неефективна система ціноутворення це все не дає змогу поліпшити стан комунальної теплоенергетики України.

На підставі висновків SWOT-аналізу можна виявити основні перспективи розвитку та управління комунальною теплоенергетикою Дніпропетровської області:

– приведення аналізу нормативно – правової бази щодо реформування теплоенергетики на предмет усунення протиріч між положеннями різних нормативно – правових документів;

– організацію залучення передових вітчизняних розробок і вітчизняних підприємств до модернізації комунальної теплоенергетики;

– пошук оптимальних варіантів державної підтримки модернізації теплоенергетики;

– розробка планів теплозабезпечення міст та оптимальних схем теплопостачання з врахуванням місцевих можливостей щодо використання централізованого і автономного опалення та можливостей використання місцевих енергоресурсів.

Список використаних джерел

1. Комунальна теплоенергетика України: Стан, проблеми, шляхи модернізації: в 2 т. / [Долінський А. А. Басок Б. І., Базєєв Є. Т., Піроженко І.А.]. – К. : Поліграф-Сервіс, 2007. – Т. 1. – 394 с.

2. Стан та перспективи реформування системи теплозабезпечення в Україні. Аналітична доповідь / [Шевцов А. І., Бараннік В. О., Земляний М. Г., Ряузова Т. В.]. – Дніпропетровськ: Регіональний філіал Національного інституту стратегічних досліджень, 2010. – 66 с.

УДК 334.72

Проданова Л.В., д.е.н., доцент
Черкаський державний технологічний університет (м. Черкаси, Україна)

РЕГУЛЯТОРНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Підприємницька діяльність є основою економічного і соціального розвитку держави, вирішення соціальних проблем, подолання бідності та забезпечення високого рівня життя громадян. Тому в кожній країні питання створення належних умов для підприємництва та бізнесу, зокрема за рахунок регуляторного забезпечення розвитку підприємницької діяльності, завжди належали до першочергових.

За даними досліджень, проведених Організацією економічного співробітництва та розвитку, Європейською комісією, Європейським банком реконструкції та розвитку, а також українським Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій в рамках Програми USAID ЛЕВ, сучасні соціально-економічні умови для розвитку підприємництва та бізнесу в Україні характеризуються як несприятливі, що зумовлено політичною нестабільністю, частими змінами економічного законодавства, низьким платоспроможним попитом населення, нестачею фінансових ресурсів у суб'єктів підприємництва, високим регуляторним та податковим тиском та бізнес, високою корупцією та тіньовою економікою [1; 2].

За даними Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, основні показники діяльності підприємницького сектору нашої країни знаходяться на європейському рівні: на початку 2016 року частка суб'єктів малого та середнього бізнесу в загальній кількості суб'єктів господарювання в економіці України становила 99,98% (по країнах ЄС середній показник становить 99,80%), частка зайнятих в них працівників – 79,11% (ЄС – 66,90%). Але якщо в Європі внесок малого та середнього бізнесу у ВВП сягає 70%, то в Україні мале і середнє підприємництво забезпечує лише 59% загальної доданої вартості за витратами виробництва [2; 3].

Невід'ємною складовою регуляторного забезпечення розвитку підприємницької діяльності в національній економіці є формування правового поля з питань сприяння розвитку підприємництва та бізнесу. До числа основних фундаментальних нормативних документів, які визначають таке поле для розвитку національного малого та середнього бізнесу в Україні, належить «Стратегія розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року», схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.05.2017 р. № 504-р. (далі – Стратегія). В цьому документі фактично охоплені всі ключові сфери суспільного життя, що прямо чи опосередковано впливають на розвиток малого і середнього підприємництва. Його положення узгоджені з іншими розробленими та прийнятими програмними та стратегічними документами (загальними, секторальними та галузевими), від реалізації цілей і завдань яких залежить успішна реалізація Стратегії. Таким чином, Стратегія сприятиме координації діяльності органів державної влади для здійснення виваженої та всеохоплюючої політики у сфері розвитку малого та середнього бізнесу відповідно до сучасних вимог. В рамках Стратегії виокремлено шість стратегічних напрямів: 1) створення сприятливого середовища для розвитку малого і середнього підприємництва; 2) розширення доступу малого і середнього підприємництва до фінансування; 3) спрощення податкового адміністрування для малого і середнього підприємництва; 4) популяризація підприємницької культури та розвиток підприємницьких навичок; 5) сприяння експорту. інтернаціоналізації малого і середнього підприємництва; 6) підвищення конкурентоспроможності та інноваційного потенціалу малого і середнього підприємництва. За кожним напрямом визначено шляхи і способи досягнення поставлених цілей та вирішення намічених завдань. Загальною ж метою Стратегії визначено «сприяння розвитку підприємництва в Україні, створення сприятливих умов для відкриття, ведення і зростання

малого і середнього підприємництва шляхом консолідації зусиль усіх заінтересованих сторін, що забезпечить соціально-економічний розвиток країни та підвищить рівень життя населення» [2].

Для визначення ефективності державного регуляторного забезпечення розвитку підприємництва (для оцінки впливу державної економічної та регуляторної політики і дерегулювання на розвиток підприємництва, регуляторного середовища для підприємницької діяльності), оцінки позитивного або негативного впливу змін економічної та регуляторної політики на діяльність господарюючих економічних суб'єктів в сучасній економічній літературі та світовій регуляторній практиці широко застосовуються експертні оцінки й інтегральні показники, зокрема глобальний індекс підприємництва і розвитку [4], індекс політики щодо малих і середніх підприємств [5], індекс ділового клімату для малих і середніх підприємств [1], індекс легкості ведення бізнесу [6] тощо.

Індекс політики щодо малих і середніх підприємств (ІП МСП) оприлюднений у доповідях, підготовлених за результатами спільної роботи, яку проведено Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), Європейською комісією (Головним управлінням внутрішнього ринку, промисловості, підприємництва та МСП), Європейським фондом освіти та Європейським банком реконструкції та розвитку. ІП МСП надає можливість оцінити політику підтримки малого і середнього бізнесу країни на предмет її відповідності принципам Європейського акту про малий бізнес (таких принципів десять) та в порівнянні з деякими країнами (країнами Східного Партнерства, до якого, за визначенням ОЕСР, входять Азербайджан, Вірменія, Білорусь, Грузія, Молдова та Україна) [5].

Ще один індекс, який певним чином надає можливість оцінити ефективність державної політики підтримки малого і середнього бізнесу країни, – індекс ведення (легкості ведення) бізнесу (ІВБ) [6]. На відміну від ІП МСП, представленого вище, рейтинг за ІВБ визначається та оприлюднюється Світовим банком щорічно. За задумом авторів ІВБ, цей індекс оцінює нормативні акти, що регулюють діяльність малих та середніх підприємств упродовж їх життєвого циклу, а також порядок їх застосування на практиці, на предмет створення сприятливих умов здійснення підприємницької діяльності: висока позиція держави у рейтингу означає, що регуляторний клімат в країні є сприятливим для підприємців, для створення і роботи місцевих малих та середніх підприємств («місцевої фірми»).

Список використаних джерел

1. Щорічна оцінка ділового клімату в Україні: 2016 рік. Аналітичний звіт: національний та регіональний виміри. – URL: http://www.ier.com.ua/files/Projects/2015/LEV/ABCA2017/ABCA2016_full_report.pdf.

2. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року» № 504-р від 24.05.2017 р – URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/504-2017-%D1%80.

3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] : офіц. веб-сайт Держ. ком. статистики України / Держстат України. – Електрон., текст., табл. дан. і прогр. – К. : Держстат, 1998-2018. – URL: http://www.ukrstat.gov.ua.

4. Global Entrepreneurship Index 2016. – Режим доступу : https://thegedi.org/2016-global-entrepreneurship-index.

5. SME Policy Index: Eastern Partner Countries 2016. Assessing the Implementation of the Small Business Act for Europe. – Режим доступу : http://www.oecd-ilibrary.org/development/sme-policy-index-eastern-partner-countries-2016_9789264246249-en.

6. Doing Business: Measuring Business Regulations. The World Bank Group. – Режим доступу: http://www.doingbusiness.org/.

UDC 001.57

Skrylnyk A., DrIr
University of Mons (Mons, Belgium)

MAIN TRENDS OF MODELING ENERGY EFFICIENCY OF BUILDINGS IN THE COUNTRIES OF THE EUROPEAN UNION

The reduction of greenhouse gases emissions, including carbon dioxide (CO2) and nitrogen oxide agents (NOx) is determined as a priority objective for the mitigation of climate changes and global energy performance [1]. According to the recent research conducted by the U.S. Environmental Protection Agency, the total amount of greenhouse gases emissions were 6.6 million tons of CO2 equivalent in 2015 [2]. The largest emissions amount come from the energy use: the industry, transportation and electricity production sectors are responsible of 21% - 29% emissions, while the agricultural and building sectors produce around 9% - 12% of total emissions. The residential and commercial emissions level is due mainly to the buildings heating/cooling load and arise from the use of fossil energy (oil and petroleum products, natural gas, wood). In addition, the wastes managing requires the use of the hi-grade thermal energy. In this context, the enhancement of the buildings energy performance can drastically cut off the greenhouse emissions and thus positively influence on the global climate change. The buildings energy performance can be enhanced by several ways, e.g. the use of advanced insulation materials and conceptual architecture configurations, the design of various technical systems for building heating/cooling, on-site energy production and storage [3]. In order to calculate different energy performance and economic indicators related to the building construction sector, often the mathematical modelling methods are needed. The common objective of any scientific and engineering method is to provide a complete analysis of the dynamic behavior of a building in a given natural conditions. This work presents the assessment of current modelling tools and the results of heating/cooling load calculation with account of the local climate variations.

The selection of the modelling method depends on the global objective that researchers and engineers pursuit during the project realization. The modelling scale has also the importance because it determines the model complexity and thus helps to validate the predicted results under real conditions. However, the degree of model complexity has to be selected with caution in order to optimize the computational time and intellectual efforts that altogether remains a challenging problem. Frayssinet et al. [4] pointed out that a simple resistance-capacitor (RC) model is often preconized for the simulation of the thermal response of any building envelope. This model stands as a cost and time effective tool in contrast to the computational fluid dynamics (CFD) modelling.The idea behind the model consist to present the building as a dynamic object, whose constructive blocks is the resistance and capacitors network:

$$d / dt \cdot T_i = \sum_{i,j} \left(k / mC_p \right)_i \left(T_i - T_j \right) + Q_{i,j}, \quad (1)$$

here T_i and T_j represent the temperatures of the adjacent nodes in the heat transmittance network, k is the overall heat transfer coefficient in W/K, mC_p is the aggregated product of materials mass (i.e. walls, glazing, roofing etc.) in J/K and $Q_{i,j}$ are the energy gain from internal/external sources (e.g. solar gains, additional heat from domestic appliances etc.). The main problem of the RC model consists to have the detailed information about the materials constructive properties in order to determine the overall heat transfer coefficient. Moreover, it is not always easy to have the coefficients for heat losses due to the ventilation and transmission, which can result in the model imprecision.

Jaffal et al. [5] analyzed the metamodel for the building energy performance. This model is the semi-empirical tool based on the real measurements for the European climate (Paris location). The model assumes that the building thermal response can be represented as the superposition of individual constructive elements, each having the individual weight factor on the response sensitivity. Since the model is based on the semi-empirical approach, the data validation is needed.

The authors pointed out that the developed metamodel can be used in the situations with minimal or lacking data for building. The general metamodelis shown below:

$$I_b = a_0 + \sum_i^n a_i I_i + \sum_i^n a_{ii} I_i^2 + \sum_i^{n-1} \sum_j^n a_{ij} I_i I_j + e\,, \tag{2}$$

here, I_b is the impact function of building (the response), $\{a\}_{i,j}$ are the metamodel coefficients and e is the vector of residual errors. The proposed model is used for the estimation of energy heating/cooling load, total energy consumption, energy cost and greenhouse gas emissions.

Some hybrid modelling approaches are also known, when the detailed model is used to tune the parameters of a simplified model [6]. In such a case, first the scope of typical dwellings is studied by the simulation approach using advanced simulation tools [7]. Afterwards, the results are aggregated into the common plot and then fitted by multi-regression polynomial functions. This approach is typically applied to the parametric design of free-form buildings for which the mathematical representation is complicated.

Recently the new modelling tool for the heating equipment sizing was developed in the University of Mons (Belgium). The developed tool relies on the so-called bin-method. The idea behind the method consist to represent the annual outside temperature distribution by the temperature intervals $T_{a,i} \in \left[T_{\min,i} T_{\max,i}\right]$, $i = 1, N$ with N is the number of temperature bins. Then the heating/cooling loads $E_{h,i}$ are estimated for each bin $T_{a,i}$ using the detailed or the simplified models, such as described in [4 - 6]:

$$E_{h,i} = \sum_i k\left(T_0 - T_{a,i}\right) + Q_i\,, \tag{3}$$

where $k = k(a)$ is the overall heat transfer coefficient through the building envelope. This coefficient can be obtained by parametric analysis as discussed in [6] or by RC modelling [4]. T_0 stands as the reference temperature for the internal comfort, which is typically between 18 °C and 25 °C and Q_i is the sum of solar and internal heat gains in J. The method of bins recombined the empirical and semi-dynamic modelling and can be used independently on the simulation tools. Some limitations arise from the use of dynamic data of certain time-varying parameters, such as air humidity.

References

[1] Federico M. Butera (2013). Zero-energy buildings: the challenges, *Advances in Building Energy Research, 7:1*, 51-65, doi: 10.1080/17512549.2012.756430

[2] United States Environmental Protection Agency (2018). Greenhouse gas emissions: Sources of greenhouse gas emissions, https://www.epa.gov/ghgemissions/sources-greenhouse-gas-emissions [on-line, last consulted: March 28, 2018].

[3] Skrylnyk, O., Courbon, E., Heymans, N., Frère, M., Bougard, J., &Descy, G. (2017). Energy Performances of Open Sorption Reactor with Ultra-Low Grade Heat Upgrading for Thermochemical Energy Storage Applications. In *Energy Procedia* (Vol. 135, pp. 304–316). Elsevier Ltd. https://doi.org/10.1016/j.egypro.2017.09.522.

[4] Frayssinet, L., Merlier, L., Kuznik, F., Hubert, J. L., Milliez, M., & Roux, J. J. (2018). Modeling the heating and cooling energy demand of urban buildings at city scale. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*. Elsevier Ltd. https://doi.org/10.1016/j.rser.2017.06.040.

[5] Jaffal, I., &Inard, C. (2017). A metamodel for building energy performance. *Energy and Buildings*, *151*, 501–510. https://doi.org/10.1016/j.enbuild.2017.06.072.

[6] Jin, J. T., &Jeong, J. W. (2013). Thermal characteristic prediction models for a free-form building in various climate zones. *Energy*, *50*(1), 468–476. https://doi.org/10.1016/j.energy.2012.11.011.

[7] Klein S.A., Duffie J., Kummer J., Thornton J., Beckman W. (2007). TRNSYS 16-a transient system simulation program, user manual, University of Wisconsin, Solar Energy Laboratory (SEL), Madison.

УДК 658.155.341

Андрейко О.Ю., студент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ОПТИМІЗАЦІЯ ПОРТФЕЛЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Актуальність впровадження інноваційної моделі розвитку об'єктивно спричиняє необхідність участі в даному процесі комерційних банків як одного з основних джерел формування капіталу для реалізації інвестиційних проектів. Реалізація будь-якого інноваційного проекту в умовах ринкової економіки повинна базуватися на рішенні двох взаємозалежних завдань: оцінка вигідності кожного з можливих варіантів здійснення проекту та порівняння варіантів і вибір найкращого з них.

Розглянемо завдання оптимізації портфеля інноваційних проектів, яка максимізує чисту поточну вартість інноваційної програми, якщо задані: кількість ресурсів кожного виду, необхідна для реалізації певного проекту; можливості спільного використання ресурсів для реалізації різних проектів; можливості заміщення ресурсів більш універсальними; розподіл у часі економічних ефектів, пов'язаних з реалізацією певних проектів; вартість кожного ресурсу в цей момент часу; максимально припустимий обсяг фінансування в певний момент часу; проекти, які не можуть сполучатися в рамках однієї програми; проекти, які можуть бути реалізовані за умови реалізації іншого проекту.

Рішення цього завдання пов'язане із програмуванням взаємовиключних альтернатив: у моделі присутні змінні, що перебувають у логічному відношенні «що виключає або». У моделі присутні дві групи змінних: логічні змінні *xdt*, що позначають закінчення реалізації проекту d у момент часу t , і цілочисельні ненегативні змінні $x_{\gamma t}\left(x_{st}\right)$, що позначають використання ресурсу γ у момент часу *t*. Якщо деякий ресурс γ може заміняти інші, він представляється в завданні у сепарабельній формі, тобто множиною змінних, відповідних ресурсам, які він може замінити, і змінної, відповідної йому самому.

Параметри моделі мають наступні позначення:

$a_{d\gamma}$ – кількість ресурсу γ, необхідне для реалізації проекту d;

c_{dt} – вигоди (у грошовому вираженні), обумовлені закінченням реалізації проекту d у момент часу *t*;

$c_{\gamma t}, c_{st}$ – витрати (у грошовому вираженні) на одиницю ресурсів γ і s відповідно в момент часу t;

r – норма дисконтування;

α_d – частка вигід, принесених проектом d, що може бути спрямована на фінансування витрат інвестиційної програми;

B_t – максимальний обсяг фінансування програми у момент *t*;

$L(\gamma, d)$ – затримка між оплатою ресурсу γ і початком його використання для реалізації проекту d;

$L(d, f)$ – затримка між завершенням реалізації проектів f і d.

Множина об'єктів моделі мають наступні позначення:

D – множина можливих інноваційних проектів;

R_d – множина ресурсів, необхідних для реалізації інноваційного проекту $d \in D$, $R = \bigcup_{d \in D} R_d$;

I – множина безлічей несумісних проектів;

D_i – множина несумісних проектів, ($i \in I$);

D_d – множина проектів, реалізація яких необхідна для реалізації проекту d;

T – множина моментів часу періоду інноваційної програми, причому $\inf(T)=0,\ \sup(T)=\tau$; T_γ – множина моментів часу, у які ресурс γ не може використатися (наприклад, ще не створений).

Індекси при змінних і параметрах мають наступний сенс: *d, f* – індекси проектів; *γ, s* – індекси ресурсів; *t* – моменти часу; *τ* – останній момент інвестиційного періоду програми.

Багатокритеріальна модель описує ефективність портфеля інноваційних проектів, сукупний рівень конкурентоспроможності розроблювальної продукції й рівень ризику портфеля, а також ураховує реалізацію проектів у після інвестиційний період. Її цільові функції записуються в такий спосіб:

$$\max \sum_{t\in T}\left(\frac{1}{(1+r)^t}\sum_{d\in D}c_{dt}x_{dt}\right)+\sum_{d\in D}\left(\frac{c_{dt}}{(1+r)^t}\right)\cdot x_{d\tau}-\sum_{t\in T}\left[\sum_{\gamma\in R}\frac{1}{(1+r)^t}\left(c_{rt}+\sum_{s\in R_t}c_{st}\right)\right]\cdot x_{\gamma t} \qquad (1)$$

Бюджетне обмеження має такий вигляд:

$$\sum_{\gamma\in R}\left[\frac{1}{(1+r)^t}\left(c_{rt}+\sum_{s\in R_t}c_{st}\right)\right]\cdot x_{\gamma t}-\sum_{d\in D}\frac{c_{dt}\alpha_d}{(1+r)^t}\le B_t \qquad (2)$$

Потреба в ресурсах розраховується в такий спосіб:

$$\begin{gathered} a_{d\gamma}x_{dt}\le x_{\gamma,t-L(\gamma,d)},\ \ d\in D,\ \ \gamma\in R_d,\ \ t\in T\setminus T\gamma; \\ a_{d\gamma}x_{dt}\le 0,\ \ d\in D,\ \ \gamma\in R_d,\ \ t\in T\gamma. \end{gathered} \qquad (3)$$

З множини несумісних проектів у портфель може ввійти тільки один, а проект, обумовлений іншим проектом, може ввійти в портфель лише по закінченні деякого часу після того, як у портфель увійде зумовлюючий проект:

$$\sum_{d\in D_i}x_{dt}\le 1,\ \ t\in T;$$

$$\begin{gathered} x_{dt}\le x_{f,t-L(d,f)},\ \ d\in D,\ \ f\in D_d,\ \ t\in T_{L(d,f)}; \\ x_{dt}\le 0,\ \ d\in D,\ \ D_d\ne\varnothing,\ \ t\in T\setminus T_{L(d,f)}. \end{gathered} \qquad (4)$$

Змінні x_{dt} можуть приймати тільки логічні значення «так» або «ні», x_{rt} – не негативні цілочисельні значення:

$$x_{dt}\in\{0;1\},\ \ d\in D,\ \ t\in T;\ \ x_{\gamma t}\in N\bigcup\{0\},\ \ \gamma\in R,\ \ t\in T. \qquad (5)$$

Рішення завдання містить набір інноваційних проектів, спільна реалізація яких забезпечує максимальний ефект завдяки найкращому сполученню використання ресурсів у рамках різних проектів, і вказує строки, у які реалізація кожного проекту найбільш ефективна.

Список використаних джерел

1. Регулювання діяльності банків в умовах глобальних викликів : монографія / Л. О. Примостка, М. І. Диба, О. О. Чуб та ін.; за ред. д-ра екон. наук, проф. Л. О. Примостки. – К. : КНЕУ. 2012. – 459 с.

2. Карчева І. Я. Теоретичні та практичні аспекти забезпечення ефективності інноваційної діяльності банків // Бізнес Інформ. – 2014. – № 6. – 343–347.

УДК 338.46

Барсукова М.В., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ОЦІНЮВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ РИЗИКОМ

Виправданий ризик є необхідним атрибутом у стратегії та тактиці ефективного менеджменту. Але важливо вміти оцінити ймовірність того, що певна (несприятлива) подія має шанси відбутися, і те, як це вплине на рішення. При досить високому ступені ризику під час вибору альтернативних стратегій часто вибирають варіант з меншою чистою приведеною вартістю (ЧПВ) або ефективністю, але з більшими шансами на своєчасну й успішну (надійну) реалізацію прийнятого варіанта. Чим більш досконалим є метод визначення кількісної оцінки ризику, тим меншим стає чинник невизначеності. Отже, якщо малоймовірно, що відбудуться несприятливі наслідки – ризик малий. Також, якщо ймовірність збитків велика, а самі збитки малі, – тоді теж малий ризик.

Імовірність настання певної події може бути визначена об'єктивними й суб'єктивними методами. Об'єктивний метод визначення ймовірності економічного ризику ґрунтується на обчисленні частоти, з якою в минулих періодах відбувалася подія. Суб'єктивний метод використовує суб'єктивні оцінки та критерії, що ґрунтуються на різних припущеннях (власні міркування бізнесмена (менеджера), оцінка експерта, думка консультанта тощо). Зараз важливим завданням є розроблення методик кількісного оцінювання ступеня ризику в різних галузях економічної діяльності, удосконалення механізму моніторингу й контролю економічного ризику та керування ним на засадах системного аналізу.

На практиці найбільш популярними є ймовірнісний підхід до оцінювання ризику й методи розрахунку ризику в абсолютному та відносному вираженні. Ризик оцінюється за спрощеним підходом, на базі одного чи двох головних показників (параметрів), які є найважливішими узагальненими числовими характеристиками. Часто, зокрема у страхуванні, ступінь ризику визначають як імовірність настання небажаних наслідків

$$W = p_{\acute{i}}\,, \tag{1}$$

де W – величина ризику;

$p_н$ – імовірність настання небажаних наслідків.

Під час розв'язання прикладних задач економічного ризику часто використовують імовірність перевищення заданого рівня збитків. Така величина ризику оцінюється за формулою

$$W(X) = P(X \geq x) = 1 - P(X < x) = 1 - F(x). \tag{2}$$

Виділяють три найважливіші (базові) показники ризику:

– допустимого ризику ($W_{дп}$);

– критичного ризику ($W_{кр}$);

– катастрофічного ризику ($W_{кт}$).

Отримані значення цих показників дають змогу виробити рішення щодо здійснення певного виду підприємницької діяльності. Але для остаточного рішення цієї інформації недостатньо. Потрібно встановити граничні величини, щоб не потрапити в зону неприйнятного ризику. Таким чином, щоб прийняти остаточне рішення в досліджуваній галузі необхідно порівняти розраховані показники ризику та критерії граничного ризику (3). Це найбільш загальна умова прийнятності рівня ризику. Якщо під час прийняття управлінського рішення орієнтуються на максимальне значення показника X (або його характеристику) – це позитивний інгредієнт X^+ , а якщо на мінімум, тоді негативний інгредієнт X^- .

$$W(X_{äï}) \le k_{äï};$$
$$W(X_{ê\eth}) \le k_{ê\eth};$$
$$W(X_{êò}) \le k_{êò}. \quad (3)$$

В абсолютному вираженні ризик може визначатися сподіваною величиною можливих збитків, якщо збитки можна виміряти таким чином. Як міру ризику в абсолютному вираженні використовують також оцінки мінливості результату. Можна оцінити ризик, спираючись на одне значення економічного показника, яке відображає найважливішу узагальнену характеристику в певній конкретній ситуації. Як узагальнена характеристика може бути величина небажаних наслідків (збитки, платежі тощо). Тоді міра (ступінь) ризику невдачі (у процесі досягнення мети) може визначатися як добуток імовірності невдачі (небажаних наслідків) на величину цих наслідків. Тоді величина небажаних наслідків обчислюється за такою формулою:

$$W = p_í x_í, \quad (4)$$

де $X_н$ – величина небажаних наслідків.

Також може бути виконано оцінювання ризику невдачі, яке ґрунтується на всьому спектрі можливих результатів (збитків, платежів тощо). Якщо відомі всі можливі наслідки окремої події та ймовірності їх настання, тоді для оцінювання міри (ступеня) ризику використовується величина очікуваної невдачі (сподіване значення, математичне сподівання). Ця величина пов'язана з невизначеністю, тобто середньозважена величина можливих результатів, де ймовірність кожного з них використовується як частота або питома вага відповідного значення. Як величина ризику в абсолютному вираженні часто використовується міра розсіювання значень економічного показника відносно центра групування цих значень. Наприклад, середньозважене модуля відхилення від центра групування, дисперсія та середньоквадратичне відхилення, тощо.

Якщо відомі всі можливі наслідки окремої події та ймовірності їх настання, то для оцінювання міри (ступеня) ризику використовується величина очікуваної невдачі (сподіване значення), пов'язана з невизначеністю, тобто середньозважена величина цих можливих результатів, де ймовірність кожного з них використовується як частота або питома вага відповідного значення. Також можна оцінити ризик як міру розсіювання значень економічного показника відносно центра групування цих значень. Як величина ризику тут використовується міра нестабільності.

Можна застосувати також дисперсійний підхід. Дисперсією (варіацією) V(x) випадкової величини X є зважена щодо ймовірності величина квадратів відхилення випадкової величини X від її математичного сподівання M(x). Вона характеризує міру розсіювання випадкової величини. Цей підхід вважається класичним оцінюванням ризику. У відносному вираженні ризик визначається як величина збитків, віднесена до деякої бази. За таку базу зручно приймати або майно підприємця, або загальні витрати ресурсів на певний вид підприємницької діяльності чи очікуваний прибуток від нього.

Для суб'єкта господарювання за базу визначення відносної величини ризику, як правило, беруть вартість основних фондів та оборотних засобів або заплановані сумарні затрати на певний вид ризикованої діяльності. Під ризиком банкрутства розуміють, зокрема, співвідношення максимально можливого обсягу збитків до обсягу власних фінансових ресурсів інвестора.

Отже, під час розрахунку кількісних оцінок ступеня ризику бажано використовувати системний підхід та вдосконалювати технології контролю рівня ризику підприємницької діяльності.

Список використаних джерел

1. Вітлінський В.В. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком: навчальний посібник / В. В. Вітлінський, П.І. Верченко. – К.: КНЕУ, 2000. – 292 с.

УДК 351.72:347.73

Бацман Ю.М., Федоренко С.Ю., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ В КРАЇНАХ ЄВРОПИ

Медичне страхування є важливим видом соціального страхування. Медичне страхування - тип страхування від ризику витрат, пов'язаних із отриманням медичної допомоги. У більшості країн є формою соціального захисту інтересів населення в системі охороні здоров'я.

Основним принципом німецької системи медичного страхування являється те, що уряд не бере на себе відповідальність за фінансування охорони здоров'я (за винятком деяких його сегментів), а лише створює умови для того, щоб необхідні фонди були створені працівниками та роботодавцями, а також здійснює нагляд над функціонуванням усієї системи медичного страхування.

Медична допомога в Німеччині доступна всім людям, незалежно від їх матеріального становища. Вона фінансується за рахунок страхових внесків. Її зобов'язана мати кожна людина в Німеччині. Працюючі німці приблизно 15% свого заробітку віддають на медичний страховий поліс, але при цьому половину з нього оплачує роботодавець. Медична страховка в Німеччині може оплатити багато випадків. Правда, не всі. Так, поліс може покрити пересадку серця, але ось за стоматологічні послуги німцеві доводиться платити самостійно. Правда, в цьому випадку є невеликий виняток. Страховка приймає на себе частину витрат по протезуванню зубів або на пломбування, але тільки якщо німець регулярно профілактично відвідує стоматолога.

На відміну від Німеччини у Франції функціонує централізована форма обов'язкового медичного страхування (впроваджена з 2000 року), яким охоплено приблизно 80% населення.

Всі, хто працює, отримують соціальну страховку і обов'язково медичну страхову картку, яка забезпечує застрахованому і членам його сім'ї доступ до медичного сервісу без додаткової оплати. Якщо в сім'ї працюють дві людини, то у кожного є своя страхова картка, на одну з яких вписують дітей. Державна програма медичного страхування фінансується із внесків соціального страхування, які сплачуються роботодавцями і найманими працівниками (43%), з податку з доходів фізичних осіб (33%), надходжень від акцизних зборів із тютюну й алкоголю (8%), відрахувань коштів із інших підрозділів соціального забезпечення (8%), державних субсидій (2%). Для найманих працівників рівень внесків досить високий (19,4%) — третину сплачує працівник, решту — роботодавець. Крім обов'язкового страхування, в рамках якого студенту відшкодовується близько 70% витрат на медичні послуги, існують інші види додаткового страхування для студентів. У Франції також функціонує розвинена мережа приватних страхових компаній, які конкурують між собою (за шкалою додаткових послуг). Страховка покриває фінансові ризики, пов'язані з хворобою, материнством, інвалідністю. Крім того, страхування забезпечує фінансовий захист у разі нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань. Зазвичай за рахунок страхування покриваються приблизно 70-75% витрат медичних та на ліки, і лише для окремих категорій громадян. Пацієнти сплачують до 30% усіх витрат на лікування, в тому числі стоматологічну допомогу, за місцем надання медичної допомоги. Особи з хронічними захворюваннями і низьким рівнем доходів звільнені від часткової оплати медичних послуг.

У Великобританії діє медична система NHS, що є загальною назвою чотирьох державних медичних систем: Англії, Північної Ірландії, Шотландії та Уельсу. Фінансовою основою NHS є надходження від податків, які становлять 90% бюджету охорони здоров'я. Кожен британець платить за медицину відповідно до своїх доходів. NHS надає безкоштовну

медичну допомогу з огляду на потреби пацієнта, а не на його відрахування. Фінансування за рахунок загальних податкових зборів забезпечує 82% витрат на утримання установ NHS і 100% зарплати лікарів, медичних сестер та незалежних лікарів загальної практики. Служба охорони здоров'я надає широкий спектр медичних послуг, переважно безкоштовних для жителів Великої Британії. У вигляді прямих платежів пацієнти оплачують приватне лікування в установах NHS, безрецептурні лікарські засоби, офтальмологічну та соціальну допомогу. За стоматологічні послуги і рецептурні препарати, що надаються в рамках NHS, із пацієнтів стягуються співплатежі, від яких звільнені громадяни віком до 16 і понад 60 років, а також незаможні верстви населення.

На сьогодні у США медичне страхування є добровільним й майже повністю здійснюється за рахунок роботодавців. Страхування від хвороб – найпоширеніший вид страхування за місцем роботи, однак наймачі зовсім не зобов'язані його надавати. Не всі американські службовці одержують таку страховку. Все-таки в найбільш великих компаніях медичне страхування є майже невід'ємною умовою. Також в США присутні певні федеральні (соціальні) програми для певних верств населення. Зараз у США існує дві форми здійснення медичного страхування: компенсаційне та «керованих послуг». Найпоширенішим є так зване компенсаційне страхування, або страхування «плати за послуги». При цій формі страхування роботодавець виплачує страхової компанії страхову премію за кожного працівника, забезпеченого відповідним полісом. Потім страхова компанія оплачує чеки, представлені лікарнею або іншою медичною установою або лікарем. У такий спосіб оплачуються послуги, що входять у страховий план. Звичайно страхова компанія покриває 80% видатків на лікування, за інше повинен платити сам застрахований. Існує альтернатива – страхування так званих «керованих послуг». Число американців, охоплених цим видом страхування, швидко збільшується. У цьому випадку страхова компанія укладає контракти з лікарями, іншими медичними працівниками, а також с установами, включаючи лікарні, на надання всіх послуг, передбачених цим видом страхування. Звичайно медичні установи одержують фіксовану суму, що виплачується заздалегідь за кожного застрахованого. У цей час уряд США також сплачує більше 40% видатків на охорону здоров'я в рамках основних програм – «Медікейд» (Medicaid) і «Медікер» (Medicare). «Медікер» – це національна програма медичного страхування для осіб від 65 років і більше. Програма допомагає оплачувати медичне обслуговування, але вона не покриває всі медичні витрати або вартість більшості видів тривалого догляду за хворими. Програма «Медікер» поділяється на чотири частини: - страхування лікарняних витрат (частина «А») - страхування медичних витрат (частина «В») - всі послуги в одному закладі (частина «С») - страхування оплати ліків (частина «D»).

Отже, як висновок можна сказати, що соціальна відповідальність у сфері охорони праці в різних країнах різна, а також відрізняється і саме медичне страхування громадян тієї чи іншої країни.

Список використаних джерел

1. Губар О.Є. Медичне страхування у країнах Європейського Союзу / О.Є. Губар // Фінанси України. – 2003. – № 7. – 130 с.

2. Машина Н.І. Міжнародне страхування : [навчальний посібник] / Н.І. Машина. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 504 с.

3. Мних М.В. Медичне страхування та необхідність запровадження в Україні / М.В. Мних // Економіка та держава. – 2007. – № 240. – 41 с.

УДК 336.743(748)

Белкіна А.Ю., Тимощук В.В., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

СТАБІЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ – ОСНОВА ПОСТУПАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Питання стабільності національної валюти у будь-якій економіці є ключовим, передусім тому, що нестабільність грошей спричиняє чимало негативних ефектів, пов'язаних зі зростанням цін, а також – невизначеність у процесі прийняття рішень для всіх суб'єктів економічної діяльності.

Наразі в Україні порівняно високі темпи інфляції, які набули характеру закономірної тенденції до зростання. Така інфляційна динаміка не може задовольнити ні владу, ні бізнес, ні населення, тому проблема забезпечення стабільності грошової одиниці нашої країни є однією з основних проблем стабілізації української економіки. У таблиці 1 зображено динаміка офіційного курсу гривні до долара США та до євро [2, 3].

Таблиця 1

Динаміка офіційного курсу гривні до долара США та до євро за 2007-2017 роки

Роки	Офіційний курс гривні до долара США, грн.	Темпи приросту курсу гривні до долара США, %	Офіційний курс гривні до Євро, грн.	Темпи приросту курсу гривні до Євро, %
2007	5,05	-	7,33	-
2008	7,70	52,48	10,86	48,16
2009	7,99	3,77	11,45	5,43
2010	7,96	-0,38	10,57	-7,69
2011	7,99	0,38	10,45	-1,14
2012	7,99	0,00	10,60	1,44
2013	7,99	0,00	10,94	3,21
2014	15,77	97,37	19,23	75,78
2015	24,00	52,19	26,22	36,35
2016	27,19	13,29	28,42	8,39
2017	28,07	3,24	33,50	17,87

* *Складено автором на основі джерел [2,3]*

Аналізуючи дану таблицю, можемо відмітити, що протягом 2008-2013 років національна грошова одинця України була стабільною, а починаючи з 2014 року – збільшується майже в 100 разів. Дане збільшення залежало від багатьох факторів, головним з яких була нестабільна політична ситуація в країні (Євромайдан).

Валютний курс в Україні виступає головним показником не лише для професійних учасників фінансового ринку, але й для населення, оскільки від нього залежить багато економічних параметрів. Зокрема, динаміка валютного курсу впливає на рівень внутрішніх цін шляхом зміни цін на імпортні товари і послуги та товари вітчизняного виробництва, що включають витрати на імпортні складові. Через це Україна стала лідером збільшення цін на продукти харчування серед країн Європи, а українці стали однією з найбідніших націй, і рівень життя кожного значно погіршився.

Найбільше за всю історію незалежної України знецінення національної валюти – втричі – не могло не відбитися на гаманці пересічного громадянина. Хоча разом зі збільшення цін, держава значно підвищила рівень мінімальної заробітної плати, особливо протягом 2016-2017 років та збільшила вартість споживчого кошику. На рисунку 1 зображено співвідношення мінімальної заробітної плати та вартості споживчого кошика за 2016-2017 роки [1].

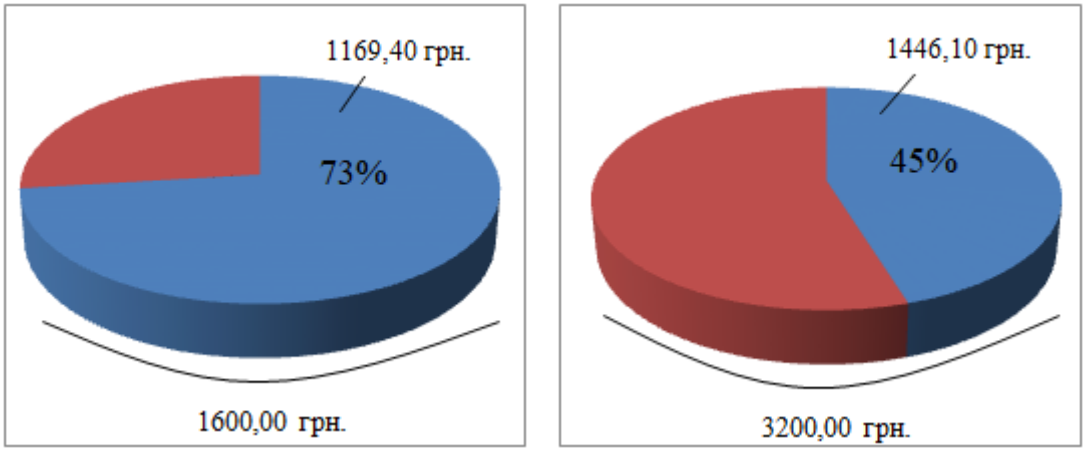

а) б)

Рис. 1. Співвідношення місячної вартості споживчого кошика щодо мінімальної заробітної плати: а) грудень 2016 року; б) грудень 2017 року

Отже, у порівнянні з 2016 роком, коли мінімальна заробітна плата складала 1600 грн., а вартість споживчого кошика – 1169,40 грн., або 73%, у 2017 році ситуація стала помітно кращою, оскілки мінімальна заробітна плата склала 3200 грн., а мінімальний набір продуктів харчування – 1446,10 грн. на місяць, тобто лише 45% (в обох випадках наведені цифри без урахування податків, які виплачуються із зарплати).

Хоча в реалії все стало гірше, бо окрім витрат на споживання, велику вартість становлять платежі по комунальним послугам та сплата податків. Наразі люди стали економити на всьому, зокрема й на їжі. Оскільки у 2017 році продукти харчування зросли наступним чином: свинина зросла на 47%, яловичина на 34%, курятина на 32%, молоко також на 32%, масло на 28%, хліб на 20%, олія на 2%, цукор на 1% тощо [1].

Окрім цього, значно менше почали витрачати на одяг, відпочинок і розваги, а відпочинок за кордоном взагалі став розкішшю. Показовим прикладом масового зубожіння українського населення стали так звані субсидії, кількість яких збільшилася більше, ніж на 50%.

Звичайно, що ні мінімальна заробітна плата, розміром 3200 грн., ні передбачений урядом споживчий кошик, розміром 1446,10 грн. геть не можуть вважатися нормою, оскільки не можуть забезпечити гідний рівень життя українцям.

Отже, можемо зробити висновок, що стабільність національної валюти включає в себе стабільність цін на товари і послуги, стабільність цін на кредитні ресурси тощо, що є умовою успішного функціонування економіки.

Але на сучасний момент немає потрібної бази для забезпечення стабільності національної одиниці України. Для цього необхідні значні зміни у сфері управління інфляційними процесами та подолання суперечностей в політиках НБУ та владних органів.

Список використаних джерел

1. Кореспондент – інтернет видання: офіційний сайт / [Електронний ресур]. – Режим доступу: https://ua.korrespondent.net/

2. Міністерство фінансів України: офіційний сайт / [Електронний ресур]. – Режим доступу: https://minfin.com.ua/

3. Національний банк України (НБУ): офіційний сайт / [Електронний ресур]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/index

УДК 339.564:005.591.452(477+4)

Бичковська А.С., студентка
Запорізький національний університет (м. Запоріжжя, Україна)

ЕКСПОРТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЕВРОІНТЕГРАЦІЇ

У зв'язку з інтенсивною політикою євроінтеграції стає питання економічно-соціального аспекту, а саме експортної діяльності України. Дослідження того, у якому становищі знаходяться вітчизняні підприємства на міжнародному ринку допоможе зрозуміти нашу конкурентоспроможність, причини такого положення і напрями стимулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств.

Вивченням питання експортного потенціалу в умовах євроінтеграції займились Сейфуллаєва М.Є., Дунська А. Р., Філіпенко А., Бальцерович Л. тощо.

На даний момент існує дві протилежно спрямовані тенденції, що розвиваються в експортному напрямку:

— загострюється питання товарних відносин с Росією;

— існує велика перспектива розвитку експортної діяльності до країн ЄС.

У 2016 році на ЄС припало 37,1% українського експорту, а на Росію - 9,9%.У 2015 році частка Росії в експорті українських товарів становила 12,7%, а у 2014 - 18,2%.Водночас треба враховувати, що тоді, як експорт до ЄС зріс на 3,7%, експорт до Росії за минулий рік скоротився ще на 25,6% [1].

Для початку проаналізуємо яку тенденцію має зараз експортна діяльність України. На рис. 1 представлена експортна діяльність України з країнами ЄС та СНД за період з 1996 по 2016 роки.

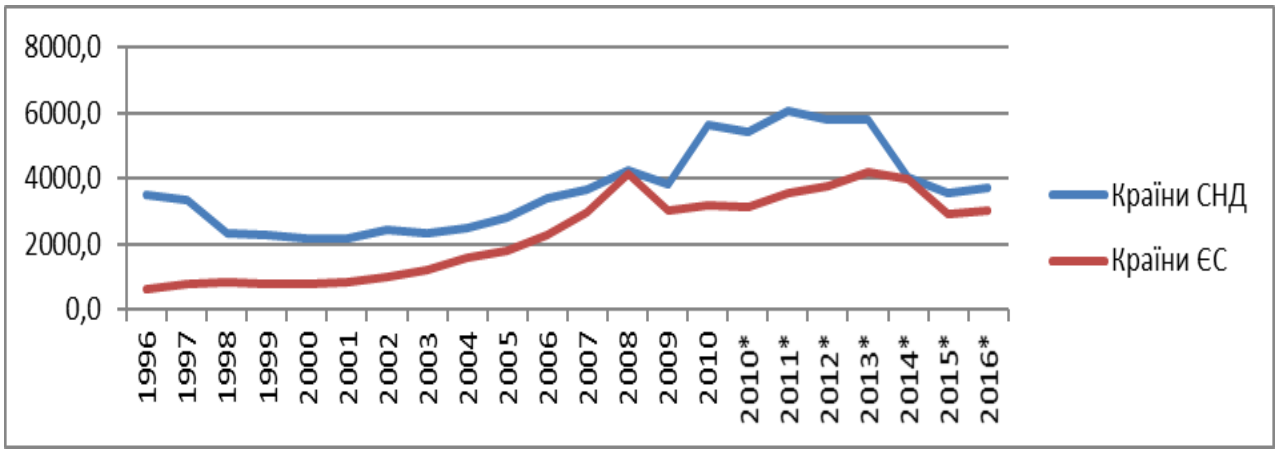

Рис.1. Експортна діяльність України з країнами ЄС та СНД [2].

* *Інформація за 2010-2013 наведена без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя, за 2014-2016 - без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.*

З наведеного графіку ми можемо бачити, що з часу підписання угоди про асоціацію з Європейським Союзом від 27 червня 2014 року значно зменшився експорт до країн ЄС у порівнянні з позитивною тенденцією у 2010 – 203 роках.

Для окреслення передумов цього спаду дослідимо на якому місці з конкурентоспроможності знаходиться зараз Україна, відповідно до інших держав в порівнянні з іншими роками (табл. 1).

Таблиця 1

Місце у рейтингу конкурентоспроможності України та інших країн ЄС (рейтинг зі 138 країн) у 2013-2017 рр. [3]

Країна	2013	2014	2015	2016	2017
Болгарія	62	57	54	54	50
Греція	96	91	81	81	86
Естонія	34	32	29	30	30
Литва	45	48	41	36	35
Німеччина	6	4	5	4	5
Польща	41	42	43	41	36
Румунія	78	76	59	53	62
Словенія	56	62	70	59	56
Угорщина	60	63	60	63	69
Фінляндія	3	3	4	8	10
Франція	21	23	23	22	21
Хорватія	81	75	77	77	74
Чехія	39	46	37	31	31
Швеція	4	6	10	9	6
Україна	73	84	76	79	85

Виходячи з цього, окреслимо можливі причини такого положення України (як зовнішні, так і внутрішні):

– економічна криза в деяких країна ЄС та девальвація валюти;

– падіння цін на ринку пшениці та кукурудзи;

– скорочення та вузько направленість виробництва через військові дії на Сході України;

– нестача кваліфікованого персоналу, що призводить до погіршення фінансового стану підприємств на вітчизняному ринку.

Ми дослідили динаміку експорту України та виявили деякі з причин такого положення. Ми бачимо значне скорочення торгівельних відносин, як з кранами СНД, так і з кранами ЄС. Виявивши можливі причини такого стану, ми окреслили бажану експортну політику України і напрямки, в котрих потрібно розвиватись.

Список використаних джерел

1. Зануда А. Торгівля з Росією: менше, ніж було, більше, ніж з іншими [Електронний ресурс] / Анастасія Зануда. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://www.bbc.com/ukrainian/news-39067878.

2. Географічна структура експорту-імпорту товарів [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: http://www.ukrstat.gov.ua.

3. The Global competitiveness report 2016. – Geneva : World economic forum, 2016. – 400 p.

УДК 336.22733

Бондар А.В., Яценко В.В., магістранти

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)

ВИКОРИСТАННЯ ОФШОРНИХ ЗОН З МЕТОЮ ЗМЕНШЕННЯ ВИТРАТ НА ОПОДАТКУВАННЯ

Метою діяльності підприємства є збільшення прибутку за рахунок зменшення витрат. Найбільш питому вагу у витратах підприємства посідають податкові платежі. Виникає

проблема зменшення їх сплати шляхом оптимізації їх розміру. Одним із варіантів такої оптимізації є застосування офшорних зон в діяльності підприємств.

Офшорна зона є територією для якої уряд країни території розташування, надає суттєві пільги в оподаткуванні. Офшорний бізнес використовується в банківській справі, страхуванні інвестиційної діяльності, торгівлі, будівництві, наданні транспортних послуг [1].

За принципами оподаткування офшорні зони можна умовно поділити на три групи:

1група: фіксована ставка і відсутність оподаткування;

2 група: оподаткування за низькими ставками;

3 група: змішана система включає: фінансові витрати і оподаткування доходів.

Щоб мінімізувати податкові витрати є реальна можливість відкрити компанії різних категорій:

1. Класичні офшори - повністю звільняються від оподаткування. Класичною офшорною зоною є зазвичай невелика країна зі стабільним політичним становищем. Компаніям, які зареєстровані у межах такої юрисдикції непотрібно платити податок на дохід, та відсутність вимог до фінансової звітності. Наприклад такі офшорні зони, як: Панама, Беліз, Британські Віргінські острови.

2. Юрисдикції, де рівень оподаткування знижений. Від класичного офшору такі юрисдикції відрізняються тим, що зареєстрованим компаніям все-таки доводиться платити податки, здавати звіти фінансового характеру. Але податки набагато нижче, тому реєстрація компанії подібного роду може бути вигідною. Приклади юрисдикцій зі зниженим рівнем сплати податків: Кіпр, Гонконг, Великобританія.

3. Юрисдикції де податкова ставка висока, передбачені податкові пільги. Компаніям в подібних юрисдикціях доводиться платити податки на загальних підставах, схема оподаткування в даному випадку не залежить від того, де знаходиться джерело доходу. Також обов'язковою вимогою є здача бухгалтерських звітів. Ставки податку можна назвати низькими, але холдинги в цій зоні завжди відрізняються престижем. Приклади юрисдикцій з високою ставкою податків є: Австрія, Швейцарія [2].

Очевидно, що у кожній юрисдикції є індивідуальні нюанси. Тому дуже важливо підібрати саме той варіант, який буде відповідати особливостям конкретного бізнесу.

Вартість реєстрації та першого року утримання в офшорних зонах становить:

- Багамські острови – 3200 USD. Щорічне утримання в наступні роки – 2500 USD.
- Беліз – 2400 USD. Щорічне утримання в наступні роки 1700 USD.
- Британські Віргінські острови – 2650 USD. Щорічне утримання в наступні роки 1900 USD.
- Гібралтар – 3770 USD. Щорічне утримання в наступні роки 2900 USD.
- Кіпр – 2180 EURO. Щорічне утримання в наступні роки 1500 EURO.
- Панама – 2400 USD. Щорічне утримання в наступні роки 1800 USD.
- Сейшельські острови – 2400 USD. Щорічне утримання в наступні роки 1650 USD.
- Невіс – 2800 USD. Щорічне утримання в наступні роки 2200 USD.

Найпопулярнішою офшорною зоною на даний час є Британські Віргінські острови в них зареєстровано близько 700 тис. підприємств. Прикладом компаній які виводять свій капітал в офшорні зони є Apple і Microsoft. Компанія Apple тримає в офшорах 246 мільярдів доларів. Apple недоплачує в казну США близько 76,7 млрд доларів податку. На другому місці опинилася фармацифтична компанія Pfizer, на офшорних рахунках якої 199 мільярдів. Тройку лідерів закриває Microsoft, у якої із США виведено 142 мільярда доларів.

В першій десятці рейтинга також присутні такі компанії як General Electric ($82 млрд), IBM ($71 млрд), Johnson$Johnson ($66 млрд) и Google ($61 млрд).

Крім вибору офшорної юрисдикції підприємству необхідно також визначитись із офшорним банком, за допомогою якого обслуговуватиметься офшорна фірма.

Офшорний банк – це банк, зареєстрований в одній з офшорних зон (зазвичай маленькі острівні держави). Офшорні банки мають такі основні риси:

- не має права працювати з резидентами країни реєстрації банку (найголовніша відмінна риса);

- необхідна величина оплаченого статутного капіталу для них менша, ніж у розвинених країнах Заходу, та й у більшості інших країн;

- може одержати повне звільнення від податків;

- зазвичай закони про обов'язкові резерви, правила кредитування і здійснення інвестицій менш суворі, ніж в інших країнах;

- може бути створений відносно швидко;

- при створенні банку допускають використання номінальних акціонерів і директорів (хоча справжні власники однаково повинні бути відомі місцевій владі – інакше банку не нададуть ліцензію);

- валютний контроль щодо операцій поза країною реєстрації майже завжди відсутній.

Офшорні банки не обкладаються корпоративними податками (або сплачують їх за мінімальними ставками), що дозволяє платити більше дивідендів власникам та відсотків за депозитами нерезидентів. Оскільки такий дохід (за місцем отримання) не підлягає оподаткуванню, він тут же реінвестується в цінні папери офшорного банку або надсилається на його ощадні офшорні рахунки [3].

У деяких офшорних зонах рахунки можуть відкриватися дистанційно, в інших подібна процедура потребує присутності засновника компанії. Найпоширенішою країною де банківський рахунок можна відкрити віддалено являється Латвія. Для відкриття рахунку потрібно лише заповнити анкету і підписати банківські форми.

Таким чином, офшорні зони є вигідним способом зменшення податкового навантаження на підприємство. Повна відсутність в офшорних зонах державного контролю за діяльністю підприємств із офшорним статусом обумовили їх поширення у бізнесовій практиці підприємств усіх країни світу. Вони необхідні власникам значних капіталів, орієнтованих на зовнішні ринки, оптимізують оподаткування, створюють ефективність юридичної бази.

Список використаних джерел

1. Макаров В.В. Организация офшорного предпринимательства в условиях глобализации экономики / В.В. Макаров, Ю.С. Макарова. - СПб.: Изд-во СПбГУЭФ, 2011. - 198 с.

2. Тимофеева О.Ф. Ошорные юрисдикции как инструмент международного налогового планирования: мировой опыт их создания [Електронний ресурс] / О.Ф. Тимофеева, М.И. Крестянинова // Мир науки.- 2014.-№ 1(3).- С.6.- Режим доступу: http://mir-nauki.com.

3. Безгубенко О.Ю. Роль офшорної фінансової діяльності у світовій фінансовій системі / О.Ю. Безгубенко // Економіст. – 2008. – № 1. – С. 51–53.

УДК 336.14.1

Великожон А.О., Ступенко К.Ю., магістранти

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)

ЗАКОНОМІРНОСТІ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ В РОЗВИНУТИХ КРАЇНАХ ЄВРОПИ ТА АМЕРИКИ

Бюджетний процес – це економічне явище в якому відображаються всі бюджетні відносини, які мають позитивні та негативні якості і впливають на розвиток економіки, соціально-культурну сферу та добробут населення. Через бюджетний процес можна

заглянути у недалеке майбутнє та спрогнозувати певні тенденції та закономірності соціально-економічного розвитку держави.

Бюджетний процес трактують як дії органів влади різних рівнів (державної та місцевої), які регулюються нормами бюджетного права, щодо складання, розгляду, затвердження і виконання бюджетів, а також складання, розгляду і затвердження звіту про їх виконання. Тому, у широкому розумінні бюджетний процес є організованою і нормативно врегульованою діяльністю державних та місцевих органів влади у галузі бюджету. Але існують й інші наукові трактування цього терміну, які подано у табл. 1.

Таблиця 1

Сутність поняття «бюджетний процес» у законодавстві та фаховій літературі

Автор / джерело	Визначення
Вітчизняне законодавство	
Бюджетний кодекс України [1]	Бюджетний процес – це регламентований бюджетним законодавством процес складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетів, звітування про їх виконання, а також контролю за дотриманням бюджетного законодавства.
Фахова література	
О. Орлюк [3]	Бюджетний процес – це сукупність дій уповноважених на основі норм бюджетного права органів державної влади та місцевого самоврядування зі складання, розгляду, затвердження і виконання бюджету, а також зі складання, розгляду і затвердження звіту про його виконання.
Н. Хімічева [5]	Бюджетний процес – це регламентована нормами процесуального бюджетного права діяльність держави та муніципальних утворень щодо складання, розгляду і затвердження бюджету, його виконання, а також складання і затвердження звіту про його виконання.
К. Павлюк [4]	Бюджетний процес – це діяльність законодавчих, виконавчих і судових органів влади, пов'язана з формуванням цілей і завдань бюджетної політики на наступний бюджетний рік і середньострокову перспективу, складанням, розглядом і затвердженням бюджетів, оцінкою отриманих результатів і контролем на всіх цих етапах, організацією управління такою діяльністю.

Джерело: складено авторами

Таким чином, бюджетний процес можна назвати універсальним економічним явищем, адже у ньому відображаються всі бюджетні відносини країни.

Вивчення бюджетного процесу в зарубіжних країнах і використання досвіду цих країн є позитивним для України. Можна ширше зрозуміти проблеми цього процесу, зокрема у сфері прийняття політичних рішень через погодження різних інтересів.

У кожній країні структура державного бюджету і бюджетний процес мають свої національні особливості. Це залежить від характеру адміністративної системи, структурних особливостей національного господарства, історичних та інших чинників. У кожній державі початок бюджетного року є різним. Наприклад, у Франції, Німеччині, Італії, Бельгії, Голландії, Швейцарії він збігається з календарним роком; у Великобританії, Канаді – з 1 липня по 30 червня; в США – з 1 жовтня по 30 вересня. Це пояснюється історичними причинами, традиціями, пов'язаними з термінами скликання сесій законодавчих органів.

Розрізняють унітарний, федеративний та змішаний види бюджетного устрою. Незалежно від цього виділяють такі умовні типи побудови центрального бюджету, як британський і франко-іспанський, згідно з якими бюджетний процес має свої особливості.

Британський тип передбачає поділ центрального бюджетного фонду на частини. Державний бюджет Великобританії складається з центрального бюджету і національного фонду запозичень, а державний бюджет США – з федерального бюджету і трастових фондів. Центральні бюджети цих країн із правової точки зору являють собою пакет нормативних документів, кожен із яких окремо затверджений парламентом і підписаний главою уряду. Бюджетна практика США передбачає так званий «нульовий метод оцінки кошторисів», суть якого полягає в складанні бюджету без урахування витрат минулого року. Пакет бюджетних

документів інколи містить «вбудовані» закони, які стосуються доходів бюджету, що затверджують механізм їх сплати.

Для франко-іспанського типу характерним є прийняття та виконання загального закону про державний бюджет, який парламент розглядає, обговорює і затверджує в цілому, а також наявність позабюджетних коштів, котрі є державними, але не входять до складу державного бюджету. У Франції існує центральний бюджет, приєднані бюджети різних державних організацій та спеціальні рахунки казначейства. Схожу побудову державного бюджету обрала для себе і Україна [2].

Розглянемо бюджетний процес США. У Сполучених Штатах Америки всі 50 штатів формально наділені автономними правами в галузі фінансів. Кожен із штатів самостійно складають, затверджують і виконують свої бюджети, які ні за доходами, ні за видатками не входять у федеральний бюджет країни.

Певною мірою вони самостійні у визначенні обсягу бюджетів, структури витрат і доходів. Федеральна влада не уповноважена прямо контролювати бюджети штатів. Влада штатів не звітує перед федерацією про стан фінансів і бюджету. У більшості штатів складанням бюджету керує глава виконавчої влади. Виконують цю роботу підлеглі йому фінансові органи. Кошторис витрат розробляють бюджетні та фінансові бюро, а кошторис доходів – податкові та інші органи. Проект бюджету направляється в місцеві законодавчі органи.

Найбільшими видатками бюджетів штатів є витрати на освіту – 35%, соціальне забезпечення – 13%, охорону здоров'я – 9%, дорожнє господарство, охорону природи, житлове будівництво, комунальне господарство [6].

Ведення бюджетного процесу США є ефективним, адже економіка країни значно випереджає інші держави за абсолютним обсягом ВВП. У порівнянні з минулим роком приріст внутрішнього валового продукту США склав 726 млрд. доларів [7].

Отже, варто наголосити на тому, що державний бюджет є одною із головних ланок фінансової системи. З його допомогою уряд концентрує у своїх руках значну частину національного доходу, який перерозподілений фінансовими методами. Бюджет тісно пов'язаний з іншими ланками фінансової системи, виступає координуючим центром і надає їм необхідну допомогу у формі бюджетних дотацій, субсидій, гарантій, забезпечуючи більш-менш нормальне функціонування інших ланок фінансової системи. Тому «розумне» планування та ведення бюджетного процесу сприятиме економічному зростанню країни.

Список використаних джерел

1. Бюджетний кодекс України: Кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – Режим доступу: http://rada.gov.ua.

2. Бюджетна система: підруч. / за наук. ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. – К.: Центр учбової літератури; Тернопіль: Екон. думка, 2015 – 871 с.

3. Орлюк О.П. Фінансове право: [навч. посібник] / О.П. Орлюк. – К.: Юрінком Інтер, 2013 – 528 с. – С. 169

4. Павлюк К.В. Бюджет і бюджетний процес в умовах транзитивної економіки України: [монографія] / К.В. Павлюк. – К.: НДФІ, 2016 – 584 с. – С. 60-61.

5. Фінансове право: [навч. посіб. / за ред. М.П. Кучерявенка]. – Х.: Право, 2015 – 288 с.

6. Бюджетний процес США [Електронний ресурс] // Відомості Європейського інформаційно-дослідницького центру. – Режим доступу: https://docviewer.yandex.ua/view

7. Найбільші країни світу за обсягом ВВП в 2017р. [Електронний ресурс] // Відомості сайту Світові фінанси. – Режим доступу: http://global-finances.ru/vvp-stran-mira-2017/

УДК 354:4.053

Величко Ю.Є., Івашина Н.В., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ РЕФОРМУВАННЯ ПЕНСІЙНИХ СИСТЕМ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі розвитку економіки України більшість населення пенсійного віку не мають можливості забезпечити собі гідну старість. Тому постає питання в реформуванні пенсійного забезпечення. Така необхідність викликана низкою економічних, демографічних, соціально-політичних факторів. Сьогодні ця проблема актуальна в багатьох країнах світу незалежно від рівня економічного розвитку, що обумовлено ускладненням економічної ситуації, старінням населення, зміною його вікової структури тощо.

Сучасна міжнародна практика є такою, що в більшості країн діють комбіновані пенсійні системи, що поєднують державні розподільні, а також обов'язкові і добровільні накопичувальні елементи (рис. 1).

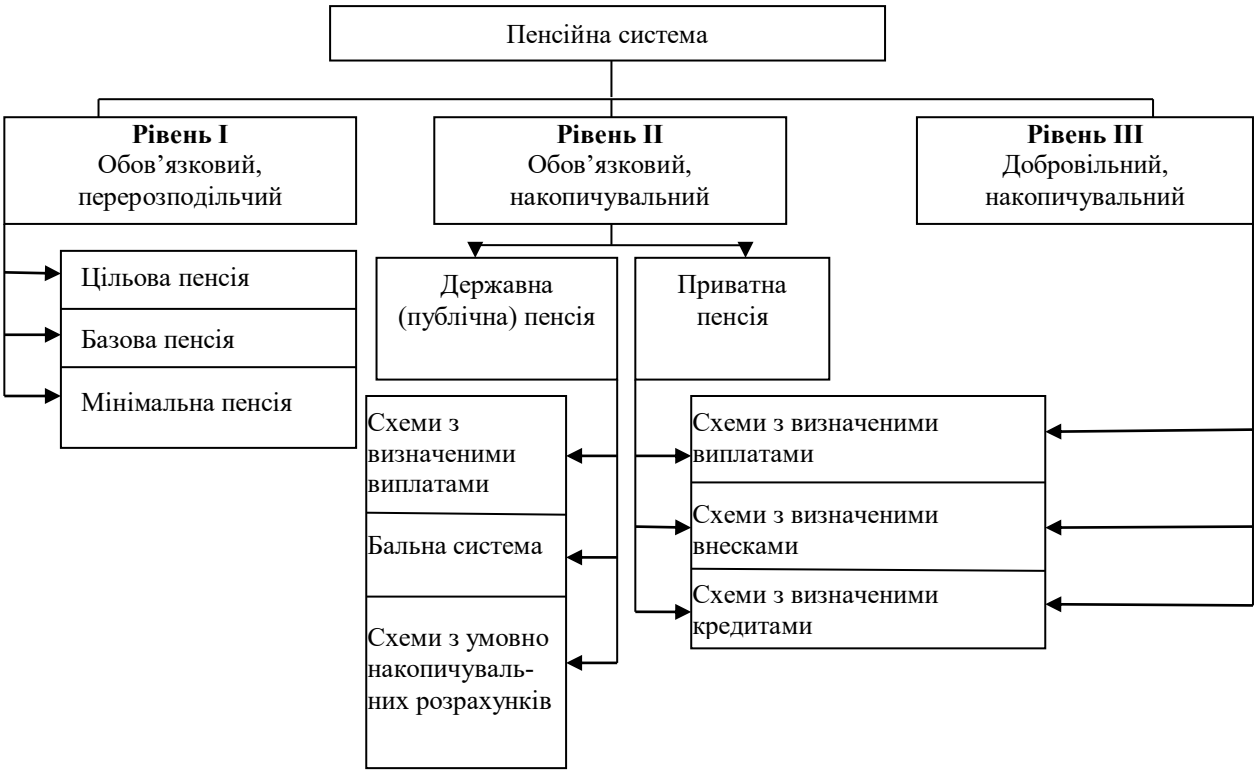

Рис. 1. Загальна структура пенсійних систем зарубіжних країн

У чистому вигляді накопичувальна і розподільна моделі рідко присутні в світовій практиці, так само як і модель, в якій одночасно були присутні б і обов'язкова, і добровільна накопичувальна частини.

Основною задачею пенсійної системи будь-якої країни світу є забезпечення відповідного стабільного рівня доходів пенсіонерів та збереження при цьому своєї фінансової стійкості. За даними Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), з 2013 року до кінця 2015 року зміни в свої пенсійні системи внесли 26 країн, з загальних 34, що до неї входять [2]. У дев'яти країнах це були реформи, що зачіпають більшість населення. В інших зміни торкнулися окремих груп працівників (наприклад, приватного або державного сектора) або ж самих пенсіонерів.

Зростання частки пенсіонерів підвищує навантаження на пенсійні системи, і в основному заходи, вжиті країнами, спрямовані на скорочення витрат на пенсії та на параметричні реформи. Так, Чехія і Фінляндія скоротили індексацію пенсійних ви- плат, Франція змінила порядок індексації, а Греція і Бельгія – тимчасово її заморозили. Словаччина з 2017 р прив'язує індексацію до інфляції (раніше - до темпів і інфляції, і зростання зарплат), такі ж правила діють у Швеції, Фінляндії, Португалії, Німеччини. У Туреччині індексація залежить від темпів ВВП. Люксембург буде індексувати пенсії, тільки якщо пенсійні доходи перевищать витрати [2].

Підвищується пенсійний вік. Це зробили 30 з 34 країн ОЕСР (на 2015 р.; в 2016 р 35-ю учасницею ОЕСР стала Латвія): 20-річні громадяни, що почали працювати в 2014 р, вийдуть на пенсію не раніше 64 років, а в Чехії, Ірландії та Великобританії - в 68 років. У країнах з перехідною економікою, де в середині 1990-х пенсійний вік становив 60 років для чоловіків і 55 для жінок, тепер він в середньому дорівнює 65 і 63 роки відповідно. В останні два роки про поступове підвищення пенсійного віку до 67 років оголосили Канада, Бельгія, Іспанія, в Німеччині він підвищується з 65 до 67 по місяцю в рік, в Нідерландах досягне 67 років вже в 2021 році,а в Австралії - в 2023 році. Угорщина підвищує вік з 62 до 65 років, в Португалії його підвищення з 65 до 66 буде пов'язано зі зростанням тривалості життя. У Словенії, де вік виходу на пенсію один з найнижчих - 58 років, - він підвищується до 60 для тих, хто сплачував внески протягом 40 років, якщо менший час - то до 65 років. У Франції мінімально необхідний період сплати внесків буде з поточних 41,5 року поступово підвищено до 43 років [2].

Змішаний тип пенсійної системи найбільш ефективний з точки зору фінансової стабільності та рівня виплачуваних пенсій [1].

Україна сьогодні перебуває на стадії розбудови національної пенсійної системи. У такому контексті особливого значення набуває вивчення досвіду функціонування пенсійних систем розвинених країн, зокрема досвіду їх реформування і оперативного реагування на виклики сьогодення, що суттєво впливає на фінансове забезпечення громадян при виході на пенсію та одночасно є вагомим джерелом інвестиційних ресурсів [3].

Подальше ефективне реформування пенсійної системи Укра ни буде залежати від двох ключових аспектів: по-перше, від ступеня довіри громадян до накопичувальних пенсійних програм; по-друге, від спроможності гарантування фінансової стабільності та очікуваного рівня дохідності коштів, інвестованих у фінансові інституції з питань надання пенсійних послуг.

Список використаних джерел

1. Якимова Л.П. Еволюція пенсійних систем: аналіз, моделювання, прогноз [Текст]: монографія/ Л.П. Якимова; Донбас. держ. техн. ун-т. - Алчевськ : [б. в.], 2016. - 358 с.

2. OECD (2015), Pensions at a Glance 2015: OECD and G20 indicators, OECD Publishing, Paris. DOI: http://dx.doi. org/10.1787/pension_glance-2015-en

3. Александрова Г.М. Фінансово-економічні й соціальні фактори та наслідки впровадження пенсійної реформи в Україні / Г. М. Александрова // Молодий вчений. - 2016. - № 3. - С. 4-8. / [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/ UJRN/molv_2016_3_4.

УДК 330.46

Вербицька І.М., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

АНАЛІЗ МОДЕЛЕЙ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА

Банкрутство підприємства є одним з термінів, який проявляється дуже незвичним і не дуже помітним способом, але в подальшому може нанести важкі й неминучі дії для підприємства. Тож для більш вдалої роботи підприємства, не боячись негативних наслідків , потрібно досліджувати підприємство за моделями банкрутства, щоб попередити його і мати можливість зробити деякі кроки в відновленню або своєчасних діях з передбачення банкрутства на підприємствах.

Основною метою використання цих моделей є здатність заздалегідь визначити загрози банкрутства підприємства на самому початку його становлення і знайти ефективні заходи для відновлення діяльності підприємства, тобто своєчасне прийняття і ефективна організація заходів для поліпшення діяльності підприємства.

Існує багато моделей, що використовуються на практиці, але вони не дають стовідсоткового результату, тому що практично всі моделі не враховують специфіку діяльності підприємства залежно від галузі, а також не відповідають умовам української економіки.

Найбільш загальноприйнятими моделями сьогодення можна вважати: моделі Ліса, Терещенка, Альтмана, Таффтера і Тішоу, Спрінгейта, Бівера, Дж.Фулмера.

Модель Ліса. Ця модель є простою в розрахунках, завдяки доступністю даних до розрахунків можна своєчасно розглянути підприємство, головна увага приділяється рентабельності та прибутковості підприємства. Але є одна негативна ознака цієї моделі це неможливість застосовувати її до малих підприємств. Формула дослідження банкрутства за моделлю Ліса:

$$Z = 1{,}03 * X_1 + 0{,}042 * X_2 + 0{,}66 * X_3 + 0{,}4 * X_4, \quad (1)$$

де X_1 – ліквідність (робочий капітал / активи); X_2 – прибутковість (прибуток до сплати відсотків і податків / операційні активи); X_3 – нерозподілений прибуток (резерви / операційні активи); X_4 – фінансовий важіль (власний капітал / заборгованість).

Модель Терещенка. Зручна в застосуванні, враховує галузеві особливості підприємства, ця модель охоплює незначну кількість показників, враховується сучасна міжнародна практика [1] за рахунок використання різноманітних модифікацій базової моделі до підприємств різних видів діяльності вирішує проблему критичних значень показників і враховує галузеві особливості підприємства. Але є негативним це відсутність поглибленої класифікації індикаторів стійкості фінансового стану підприємства, великий інтервал невизначеності [2]. Формула моделі Терещенка:

$$Z_T = 1{,}5X_1 + 0{,}08X_2 + 10X_3 + 5X_4 + 0{,}3X_5 + 0{,}1X_6, \quad (2)$$

де X_1 – відношення грошових надходжень до зобов'язань;X_2 – відношення валюти балансу до зобов'язань;X_3 – відношення чистого прибутку до середньорічної суми активів;X_4 – відношення прибутку до виручки;X_5 – відношення виробничих запасів до виручки;X_6 – відношення виручки до основного капіталу.

На основі отриманого результату здійснюється висновок про ймовірність банкрутства підприємства:

коли $Z_T > 2$ –банкрутство не загрожує;

коли $1 < Z_T < 2$ –фінансова стійкість порушена;

коли $0 < Z_T < 1$ –існує загроза банкрутства.

Тобто, коли $Z_T > 2$ – у підприємства непогані довгострокові перспективи, а якщо $0 < Z_{TEP} < 1$ –банкрутство більш ніж ймовірне.

Модель Альтмана. Проста в використанні й розрахунках, можна застосовувати при проведенні зовнішнього аналізу на основі бухгалтерського балансу [1]. Практичне використання є доволі трудомістким: не дає змоги відобразити оборотність і рентабельність активів, темп зміни виручки від реалізації, визначити реальний стан ліквідності підприємства за коефіцієнтом поточної ліквідності без його аналізу в контексті з показниками виручки, обсягу дебіторської та кредиторської заборгованостей [3], неадекватність одержуваних прогнозів для українських підприємств. Модель Альтмана:

$$Z_A = 0{,}717 * X_1 + 0{,}847 * X_2 + 3{,}107 * X_3 + 0{,}42 * X_4 + 0{,}998 * X_5, \quad (3)$$

де X_1 – ліквідність (робочий капітал / активи); X_2 – прибутковість (чистий прибуток / акції); X_3 – рентабельність (прибуток до сплати відсотків і податків / активи); X_4 – фінансова стійкість (власний капітал / заборгованість); X_5 – оборотність (виручка / активи).

Мінімальне допустиме значення Z_A – 1,8; оптимальне – 3,0.

Модель Спрінгейта. Для цієї моделі точність виявлення неплатоспроможності становить 92% [3]. Створена для підприємств США і Канади, не підходить для економіки України, зі збільшенням прогнозного періоду точність виявлення загрози банкрутства зменшується [3].

$$Z_S = 1{,}03 * X_1 + 3{,}071 * X_2 + 0{,}66 * X_3 + 0{,}4 * X_4, \quad (4)$$

де X_1 – робочий капітал / активи; X_2 – прибуток до сплати відсотків і податків / активи; X_3 – прибуток до сплати відсотків / короткострокова заборгованість; X_4 – виручка / активи.

Мінімальне допустиме значення Z_S – 0,862

Модель Таффтера і Тішоу. Спрощеність розрахунків та висока точність прогнозу ймовірності банкрутства компанії, що пов’язано зі значною кількістю проаналізованих компаній [2]. Ця модель застосовується тільки для акціонерних товариств, акції яких активно торгують на фондовому ринку, непридатна для українських умовах, лише два фінансових показники (валовий прибуток і поточні зобов’язання) суттєво позначаються на об’єктивності оцінок ймовірності банкрутства [3].

$$Z_T = 0{,}53 * X_1 + 0{,}13 * X_2 + 0{,}18 * X_3 + 0{,}16 * X_4, \quad (5)$$

де X_1 – операційний прибуток / короткострокові зобов‘язання;X_2 – оборотні активи / загальна сума зобов‘язань;X_3 – короткострокові зобов‘язання / загальна вартість активів; X_4 – виручка від реалізації / загальна вартість активів. $Z < 0{,}2$ – дуже висока ймовірність банкрутства; $Z = 0{,}25$ – критичне значення;$Z > 0{,}3$ – ймовірність банкрутства дуже низька.

Список використаних джерел

1. Повстенюк Н.Г. Метод діагностики банкрутства підприємств у сучасних умовах / Н.Г. Повстенюк // Економіка і регіон. – 2015. – №1(50). – С.25 – 31.

2. Подлевська О.М. Порівняльний аналіз методик діагностики банкрутства підприємства/О.М.Подлевська // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Серія «Економіка». – 2014. – Випуск 1(65). – С.318 – 324.

3. Островська Г. Аналіз практики використання зарубіжних методик (моделей)прогнозування ймовірності банкрутства підприємства / Г. Островська, О. Квасовський // Галицький економічний вісник. – 2011. – №2(31). – С.99 – 111.

УДК 330.46

Волкорез К.В., Кудінов О.М., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ERP-СИСТЕМИ ЯК ІНСТУРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Новітній етап світового цивілізаційного розвитку характеризується швидким розвитком інформаційних технологій (ІТ), які охоплюють всі галузі діяльності, створюють можливості для зростання ефективності виробництва, кардинальним чином змінюють механізми функціонування багатьох інститутів, держав. Сучасні інформаційні системи підвищують ефективність управління підприємницькою діяльність мінімізуючи ризики, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємства під час здійснення зовнішньоекономічної діяльності. У розвинутих країнах комплексні інформаційні системи «ризик-менеджменту» є основним елементом управління діяльністю підприємства. В сучасних умовах, в Україні відбувається перебудова систем управління в електронні корпоративні інформаційні системи (КІС). Вже розроблено багато програмних засобів керування системою, як державного, так і регіонального зразка, що потребують впровадження на підприємствах. Застосування комплексних ІТ-технологій на виробництві дає змогу підприємству найбільш якісно реалізувати сучасні й прогресивні управлінські концепції, ефективно використовувати ресурси з метою підвищення прибутку.

Безпосередню на саме впровадження ІТ-технологій та систем, пов'язаних з «ризик-менеджментом», впливають кілька факторів: − серед економістів-дослідників відсутня єдність у визначенні й вживанні економічного поняття інформаційного забезпечення «ризик-менеджменту»; − при розробленні й впровадженні ІС необхідно враховувати галузеві особливості підприємства, які суттєво впливають на стан інформаційного забезпечення ІС.

Для усунення впливу цих факторів на КІС «ризик-менеджменту» підприємств, варто врахувати комплексність системи управління при розробленні й впровадженні програмних засобів та технологій. Варто розробляти такі системи, які мають вплив не тільки на окремі ланки організаційної структури підприємницької діяльності, а на всю загалом.

На сьогоднішній день існує велика кількість зарубіжних програмних розробок комплексних ІС, які дають змогу відкрито вести підприємницьку діяльність, контролюючі як окремі ланки структури підприємства так і підприємство загалом. Найвідоміші з них ERP- і CRM система odoo, комерційна ERP- система Openbravo, ERPNext, системи Dolibarr ERP/CRM(для малого і середнього бізнесу), а також можна зазначити систему Magento, що призначення для онлайн бізнесу. Ще існує ряд розробок обласного зразка, яких немає у вільному доступі, однак впровадження нових реформ сприяло комп'ютеризації державних організацій та підприємств. Подібні ІС та технології дозволяють швидко виявити проблемі зони на підприємствах, забезпечити ефективне використання ресурсів, підвищити якість маркетингової діяльності, однак найголовнішим є оцінювання окремих чинників впливу, що надає можливість визначити слабкі місця в організації й управлінні виробничими ресурсами.

Подальші дослідження можуть бути спрямовані на вивчення впливу ІТ на ризики машинобудівних підприємств вже на стадії їх реалізації, а також систематизації шляхів застосування ІТ у «ризик-менеджменті» залежно від дії ситуативних чинників на ринку збуту продукції. Впровадження таких ІС систем потребує комплексності. Їх використання на окремих структурних ланках можливе, але значно знижує технічну та економічну ефективність та збільшує термін окупності її впровадження.

Отже, під час використання інформаційних технологій ризики стають більш передбачуваними, прозорими й керованими, що дає змогу успішно здійснювати управління підприємством. Таким чином, впровадження в практику підприємств запропонованих програних КІС сприятиме підвищенню ефективності фінансово-господарської діяльності підприємств країни.

УДК 338.242

Волкорез К.В., Кудінов О.М., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ МІЖНАРОДНОЇ КОМПАНІЇ «ERNST&YOUNG» ЯК СТИМУЛ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Сучасна інтеграція України до європейського і світового співтовариства передбачає впровадження сучасної практики взаємодії суспільства, держави і бізнесу, які б забезпечили посилення взаємної відповідальності всіх її учасників, створили б умови для подальшого стабільного розвитку України. З огляду на суспільну значущість соціальної відповідальності бізнесу, ця проблематика набуває особливої актуальності.

У широкому розумінні під соціальною відповідальністю слід розуміти відповідальне ставлення будь-якої компанії до свого продукту або послуги, споживачів, працівників, партнерів, активну соціальну позицію компанії, яка полягає в гармонійному співіснуванні, взаємодії та постійному діалозі із суспільством, участі у розв'язанні найгостріших соціальних проблем.

Українська філія міжнародної компанії «Ernst&Young» має багато програм соціальної відповідальності. Проте за останні роки компанія почала активно підтримувати українські стартапи, сприяти розвитку інноваційного підприємництва.

Компанія EY в Україні веде діяльність у формі приватного товариства з обмеженою відповідальністю та є компанією-учасницею «Ернст енд Янг Глобал Лімітед», товариства з відповідальністю, обмеженою гарантіями його членів, згідно з законодавством Великобританії.

Компанія EY безсумнівно веде активну політику корпоративної відповідальності. Вона також брала участь у розробці технологічного кластеру ВДНГ – TECh, виступає партнерами багатьох бізнес-інкубаторів, таких як Eastlabs, Startup.Network та інші.

ВДНГ – TECh – це технологічний кластер, який має на меті створення екосистеми, що сприятиме реалізації, зростанню та розвитку секторів української економіки. В 2016 році відбувся перший відбір. Із понад 100 заявок від стартап-компаній були відібрані 11 фіналістів. А вже 10 квітня 2017 року відбувся другий набір на програму для стартапів. Вона націлена на підтримку та розвиток молодих підприємців, які в майбутньому можуть стати інноваційними партнерами компанії.

У 2016 році компанія оголосила про запуск програми розвитку стартапів Accelerating Entrepreneurs в Україні. Програма Accelerating Entrepreneurs від компанії EY допомагає динамічним стартапам з усього світу масштабувати бізнес. А вже у лютому 2017 року український стартап Competera, SaaS-рішення для ефективної роботи з цінами і асортиментом ритейлерів і вендорів, представляв нашу країну у фіналі глобальної програми EY Accelerating Entrepreneurs 2017. Дана програма включає наступні аспекти (рис. 1).

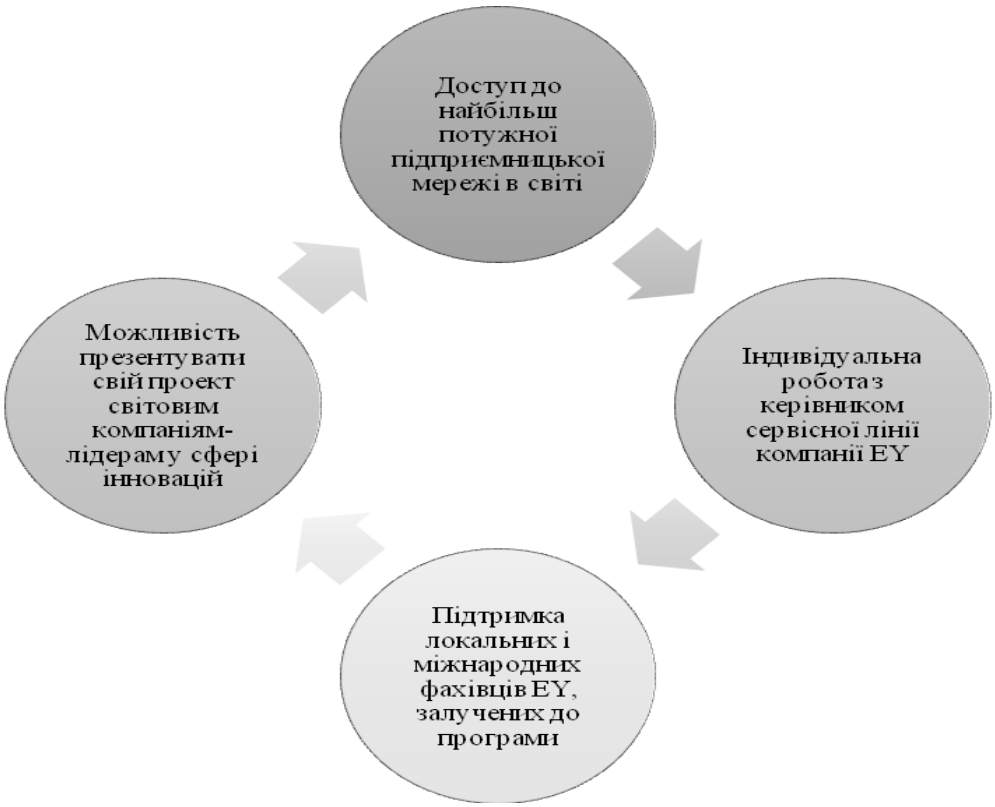

Рис. 1. Основні аспекти програми Accelerating Entrepreneurs

Отже, можна зробити висновок, що українські компанії почали активно займатися підтримкою нових бізнес-проектів у різних сферах економіки. Це безсумнівно створює потенціал для економічного та інноваційного розвитку України, а також створює позитивний імідж самої компанії.

Список використаних джерел

1. Стратегія сприяння розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.svb.org.ua/ sites/default/files/201309_strategiya_ spriyannya_rozvitku_svb_v_ukrayini.pdf

2. Звіт про стан соціальної відповідальності бізнесу в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pmguinfo.dp.ua/images/documents/korp_otnosheniya/soc_otvetstvennost.pdf

3. Офіційний сайт компанії «EY» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ey.com

УДК 336.64

Гнітько О.В., студент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)

АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Метою діяльності будь-якого підприємства виступає отримання максимального прибутку, в більш широкому розумінні – покращення добробуту його власників. Для забезпечення максимального прибутку необхідно провести аналітичні розрахунки, які дали б можливість виявити резерви його збільшення завдяки наявності факторів, які впливають на його величину.

Аналіз результатів діяльності підприємства включає такі обов'язкові елементи:

1. Дослідження змін кожного показника за аналізований період – *«горизонтальний»* аналіз фінансових результатів за звітний період.
2. Дослідження структури відповідних показників і їх змін – *«вертикальний»* аналіз показників.
3. Дослідження в загальному вигляді динаміки зміни показників фінансових результатів за кілька звітних періодів – «трендовий» аналіз.

Горизонтальний аналіз прибутку передбачає вивчення його динаміки (зміни) в часі. Для цього використовують різноманітні показники. Одним з таких показників виступає темп приросту. Темп приросту характеризує на скільки відсотків змінився прибуток протягом певного періоду, а в даному випадку – року. Він обчислюється за наступною формулою:

$$ТП_t = \frac{ПР_t - ПР_{t-1}}{ПР_{t-1}} \cdot 100\%, \quad (1)$$

де $ТП_t$ – темп приросту за період t (поточний);

$ПР_t$ – прибуток поточного року, тис. грн.;

$ПР_{t-1}$ – прибуток попереднього року, тис. грн

Крім темпу приросту обчислюють середній рівень зростання. Він характеризує у скільки разів в середньому зріс (зменшився) показник протягом декількох періодів часу. Середній рівень зростання обчислюють за формулою:

$$СТЗ = \sqrt[n]{\frac{ПР_n}{ПР_o}}, \quad (2)$$

де *СТЗ* – середній темп зростання;

$ПР_n$ – прибуток, отриманий в останньому періоді, тис. грн.;

$ПР_o$ – прибуток, отриманий в базовому періоді, тис. грн.

Вертикальний аналіз – це аналіз структури прибутку в розрізі періодів (років). Аналіз структури прибутку дозволяє визначити питому вагу кожної структурної частини аналізуємого показника, а також вплив структурних частин на результативний показник.

Вплив структурних частин на результативний показник можна обчислити за формулою:

$$ВП = \frac{Структурна_частина}{Результативний_показник}, \quad (3)$$

де *ВП* – величина впливу структурної частини на результуючий показник. У випадку, якщо всі структурні частини є додатними величинами, то цей показник вказує на питому вагу;

Структурна частина – один із складових частин прибутку;

Результативний показник – загальний прибуток підприємства.

Оскільки динаміка характеризує розвиток явища в часі, аналіз динаміки уможливлює прогнозування майбутнього рівня прибутку. Одним із головних завдань аналізу динаміки є встановлення закономірностей зміни явища, що вивчається.

У рядах динаміки можна виділити три найголовніші складові: тренд; випадкову компоненту та сезонну компоненту.

Під час аналітичного вирівнювання ряду динаміки закономірна зміна рівня показника, що вивчається, оцінюється як функція часу $y_t = f(t)$, де y_t – рівні динамічного ряду, що їх розраховано за відповідним аналітичним рівнянням на момент часу *t*. Вибір форми кривої значною мірою визначає результати екстраполяції тренду (прогнозування). Базою для вибору форми кривої має бути аналіз сутності розвитку явища. Можна спиратися також на результати попередніх досліджень у цієї галузі.

Для вирішення конкретних задач управління прибутком підприємства застосовується цілий ряд спеціальних систем та методів аналізу, що дозволяють отримати кількісну оцінку окремих аспектів його формування, розподілу та використання.

Математична модель прибутку підприємства має наступний вигляд:

$$П_{РП} = \sum_{i=1}^{n} Ц_i Q_i - \sum_{i=1}^{n} C_i Q_i \to \max, \quad (4)$$

де: $П_{РП}$ – прибуток від реалізації продукції, тис. грн;

$Ц_i$ – ціна реалізованої продукції, грн;

C_i – собівартість реалізованої продукції, тис. грн;

Q_i – кількість реалізованої продукції, одиниць.

Оскільки цільова функція прибутку, що підлягає оптимізації лінійна, то задача оптимізації вирішується методом лінійного програмування і називається задачею лінійного програмування. Задача лінійного програмування полягає в знаходженні n змінних x_1, x_2, ..., x_n, які максимізують дану лінійну функцію. Кожна задача лінійного програмування має додаткові обмеження, які стосуються цільової функції:

$$Q_{\min} \le Q \le Q_{\max}, \; Ц_{i/1} \le Ц \le Ц_{j/2}, \; C_{i/1} \le C \le C_{j/2}, \; 0 \le n \le N, \; Q_D \le Q \prec Q_S, \quad (5)$$

де Q_{min}, Q_{max} – необхідні максимальна і мінімальна кількість продукції;

$Ц_i$, $Ц_j$ – ціни конкурентів на дану продукцію;

C_i, C_j – собівартість цієї продукції у конкурентів;

N – асортимент виготовленої продукції;

Q_D, Q_S – кількість попиту і пропозиції на даний товар.

Отже, при здійсненні фінансово-господарської діяльності підприємства необхідно в обов'язковому порядку підвищити роль планування та прогнозування прибутку підприємства з метою збалансування бізнесу на перспективу. Прибуток є найважливішою характеристикою ділової активності й надійності підприємства. Він визначає конкурентоспроможність підприємства та його потенціал в діловому співробітництві, будучи гарантом ефективної реалізації економічних інтересів всіх учасників господарської діяльності, як самого підприємства, так і його партнерів.

Список використаних джерел

1. Іщенко Є.П. Прибуток як критерій ефективності функціонування підприємства / Є.П. Іщенко // Економіст, серпень. – 2005. – N8. – С. 12-14.

2. Лисенко Ю.Г. Економічна кібернетика: Навчальний посібник; вид. 2-е / Под ред. Ю.Г. Лисенка, ДНУ. – Донецьк: ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2008. – 516с.

УДК 643/645:303725(477)

Голянчук Є.Р., студент

Запорізький національний університет (м. Запоріжжя, Україна)

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Актуальність впровадження ДПП в Україні полягає в тому, що такий вид партнерства являється найбільш ефективною формою співробітництва між державою та бізнесом. Прикладом можуть слугувати західні країни, які активно використовують всі переваги цього виду партнерства в інфраструктурних проектах.

Аналізуючи останні декілька років можна сказати, що державно-приватне партнерство в Україні стало одним із головних об'єктів для дослідження. Хоча в розвинених європейських країнах ця форма співробітництва вже активно використовується на практиці. Наприклад, 2014 року в Європі у проекти ДПП вклали 18,7 млрд. євро. На сьогоднішній

день в Україні розвиток такої форми партнерства досягає лише стадії розгляду законопроекту. Якщо він і приймається, то реалізація на практиці не здійснюється [1].

Законом України державно-приватне партнерство визначається як співробітництво між державою, територіальними громадами в особі відповідних державних органів та органів місцевого самоврядування (державними партнерами) та юридичними особами, крім державних та комунальних підприємств, або фізичними особами - підприємцями (приватними партнерами), що здійснюється на основі договору в порядку, встановленому цим Законом та іншими законодавчими актами. ДПП об'єднує в собі дві форми власності – державну і приватну [2].

У 2010 році було прийнято Закон України «Про державно-приватне партнерство». Саме цей закон визначає справедливий розподіл ризиків між приватним партнером (інвестором) і державою. Однак, іноземні спеціалісти із цієї сфери вважають, що спочатку доцільніше буде покласти ризики в більшій мірі на державного партнера. На наступних етапах, коли показники ефективності такого співробітництва виправдають покладені очікування, то ризики можна розподілити більш справедливим чином.

Під час реалізації проектів ДПП більш доцільно буде використовувати не договір оренди, а саме концесії. Такий вид договору дає вищі гарантії приватному партнеру, що його інвестиції окупляться та принесуть дохід. Також це сприятиме процесу модернізації основного капіталу певної сфери [3].

Найбільш привабливою особливістю державно-приватного партнерства є надання зручних умов двом сторонам, державі і приватному партнеру, щоб досягти тих цілей та задач, які б неможливо було б досягнути поодинці. Саме капітал приватного партнера дає змогу реалізувати ті проекти, на які б у держави не вистачило фінансових ресурсів. В цей же момент особлива форма співробітництва надає можливість приватному партнеру увійти в ті галузі, які знаходяться в компетенції держави, та в подальшому отримати з них прибуток .

В апріорі державно-приватне партнерство може бути реалізоване майже в усіх галузях, починаючи із харчування та охорони здоров'я і до будівництва та освіти. На практиці система ДПП використовується у стратегічно важливих для країни галузях. У сфері інтересів держави мають перевагу проекти із будівництва та розвитку інфраструктури, а саме: покращення стану аеропортів, доріг, енергетичних станцій, а також житлово-комунальне господарство [4]. В нашій країні було чимало спроб реалізувати проекти ДПП щодо розвитку державної і комунальної інфраструктури, а також видобутку корисних копалин. Існує деякий зв'язок: при розвинутій інфраструктурі з'являється розвинена економіка країни, а це вже має позитивний ефект на обидві сторони партнерства. Французький політик і дослідник Л. Фабіус зазначив: «На зміну державі-володареві у XXI ст. приходить час держави-партнера» .

У світі є багато успішних прикладів реалізації державно-приватного партнерства в сфері інфраструктури. Найбільшим з них є будівництво Tunnel Rail Link - Євротунель під протокою Ла-Манш. Також не можна не згадати високошвидкісні магістралі HSL Zuid в Нідерландах. Ще одним прикладом є залізничні лінії Oresund, які з'єднують Данію та Швецію. Відновлення, модернізація та утримання окремих гілок Лондонського метрополітену вражає своєю якістю та швидкістю реалізації.

Використовуючи механізм державно-приватного партнерства, були завершені такі складні проекти, як національні аеропорти в Гамбурзі та Варшаві, міст Конфедерації у Канаді та Сіднейський портовий тунель.

У Фінляндії такий вид партнерства застосували для будівництва центральних автошляхів, у Франції – для оновлення мережі водопостачання та побудови швидкісних автомагістралей. З допомогою ДПП в Португалії реконструювали регіональні шляхи та аеропорти.

Туреччина також скористалась механізмом державно-приватного партнерства, і протягом 10 років збільшила валовий внутрішній продукт в три рази за допомогою залучених інвестицій в розмірі 115 млрд. доларів США. Інвестиції були вкладені в дорожню і

портову інфраструктура, а також у сферу енергетики. Цікавим фактом є те, що у розвиток інфраструктури аеропортів приватних інвестицій було вкладено приблизно 90% [5].

На жаль, наша країна не має таких успішних прикладів застосування державно-приватного партнерства. В Україні реалізація проектів ДПП здійснюється коштами державного чи місцевого бюджету або власними коштами комунальних підприємств, можливі випадки кредитування під державні гарантії.

Отже, Україна – це країна великих інвестиційних можливостей. Однак щоб реалізувати свій потенціал та зберегти рівень інвестиційної привабливості, на державному рівні повинна бути проведена низка дієвих заходів, починаючи від створення простих і прозорих механізмів співпраці між державою та бізнесом і закінчуючи відновленням довіри до влади.

Список використаних джерел

1. Державно-приватне партнерство (Public-Private Partnerships) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://mtu.gov.ua/content/erzhavnoprivatne-partnerstvo-publicprivate-partnerships.html.

2. Про державно-приватне партнерство [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2404-17.

3. Оцінка ефективності проектів державно-приватного партнерства у ЖКГ [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpaeiv_2015_2(1)__16.

4. Держава та бізнес: у пошуках синергії [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://yur-gazeta.com/publications/practice/derzhavnoprivatne-partnerstvo/derzhava-ta-biznes-u-poshukah-sinergiyi.html.

5. Держава та бізнес: шлях до партнерства [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://yur-gazeta.com/publications/practice/derzhavnoprivatne-partnerstvo/derzhava-ta-biznes-shlyah-do-partnerstva.html.

УДК 351.83:331.215

Грибова А.М, Тернова О.М., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ПРОЖИТКОВИЙ МІНІМУМ ТА СПОЖИВЧИЙ КОШИК ЯК ОСНОВНІ СОЦІАЛЬНІ СТАНДАРТИ КРАЇНИ: РЕАЛІЇ УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

Соціальна відповідальність держави є одним із механізмів забезпечення якості та ефективності державного управління. До невичерпного переліку функцій держави, що певною мірою відтворюють її соціальну відповідальність, можна віднести: виконання міжнародних обов'язків, досягнення пріоритетних національних інтересів і стратегічних цілей розвитку держави, формування гідних умов життя та перспектив розвитку людини тощо. Несприятливий політичний, економічний та соціальний стан у країні перешкоджає забезпеченню розвитку людини, модернізації суспільства та негативно впливає на підприємницьку активність та діяльність [1, с.23].

Базовими соціальними стандартами будь-якої країни є прожитковий мінімум і споживчий кошик.

Згідно Закону України «Про прожитковий мінімум», прожитковий мінімум - це вартісна величина достатнього для забезпечення нормального функціонування організму людини, збереження його здоров'я набору продуктів харчування, а також мінімального набору непродовольчих товарів та мінімального набору послуг необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості. Для розрахунку

прожиткового мінімуму використовується споживчий кошик, тобто набір необхідних товарів у натуральному вимірі [2].

Величина прожиткового мінімуму є підставою для прийняття управлінських рішень, оскільки в умовах погіршення рівня життя зростає соціальна роль держави та її відповідальність за соціальні наслідки економічної політики. Вибір Україною європейського шляху розвитку потребує створення дієвої системи соціального захисту та соціальних стандартів, що здатні забезпечити не лише достатній рівень життя, а й підвищити якість людського капіталу держави. У зв'язку з цим постає нагальна потреба у перегляді розміру прожиткового мінімуму, вдосконалення методики його розрахунку спираючись на європейський досвід.

У Наказі №178/147/31 від 03.02.2017 «Про затвердження Методики визначення прожиткового мінімуму» наведений приклад розрахунку продуктів харчування для дитини до 6 років, де він дорівнює 1174,73 грн на місяць.

У даному Наказі детально розписана методика розрахунку продуктів харчування та інших товарів і послуг, які передбачені споживчим кошиком. Якщо щодо продуктів харчування важко висувати об'єктивну критику, то ставить під сумнів розрахунок одягу, білизни, меблів та техніки. Наприклад: жінка може придбати жіноче пальто один раз на 7 років за 1118,96 грн; сім'я може придбати одне ліжко або диван на 25 років за 5552,50 грн; сім'я може придбати один холодильник на 15 років за 4244,85 грн; вартість проїзду у міському транспорті складає 2,31 грн; на одну особу розраховано, що вона може 6 раз на рік відвідати заклад культури за 34,17 грн; одна особа може придбати 6 книг за 45,91 грн, тощо [3]. Повний споживчий кошик наведений у Постанові КМУ №780 від 11.11.2016 року [4].

Очевидно, що навіть станом на 2016 рік середні реальні ціни значно відрізняються від тих, які зазначені у споживчому кошику. А також наведений абсолютно нереальний перелік необхідного одягу, білизни, меблів, техніки. Саме тому необхідно вивчати та переймати досвід розвинутих країн світу у сфері встановлення базових соціальних стандартів.

Кожна держава має свої особливості формування мінімального споживчого кошика. Так, наприклад, у США мінімальний життєвий стандарт виступає як межа бідності, на основі якого визначається адекватність рівня доходу. Зазначений стандарт щорічно визначається Бюро перепису США на базі різних показників для домогосподарств із різною кількістю дорослих осіб та дітей. При цьому базою для розрахунку межі бідності виступають затрати на харчування, оскільки заздалегідь передбачається, що саме вони становлять одну третину сімейного бюджету. У США місячний прожитковий мінімум становить близько 700 доларів, а мінімальна зарплата – 1 230 доларів на місяць. При цьому в країнах Європи найнижча мінімальна зарплата – у Болгарії (92 євро), а найвища – у Люксембурзі (1 570 євро). У Німеччині прожитковий мінімум встановлено приблизно на рівні 760 євро за мінімальної зарплати 1 200 євро. У Португалії мінімальна зарплата дорівнює 700 євро, але щомісячний прожитковий мінімум такий самий або навіть вищий, ніж у Німеччині. Найнижча мінімальна зарплата – у Болгарії (92 євро), відповідно, й показники кошика там менші. У нас ще менші: мінімальна заробітна плата на 2016 р. становить з 1 січня 1 378 гривень (48 євро), а прожитковий мінімум – 1 330 гривень (46,3 євро). Тож не дивно, що згідно з даними експертів Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), 46% населення колишніх радянських республік та інших східноєвропейських країн живуть за межею бідності [5].

Служба статистики Польщі повідомляє, що у польському кошику — 2000 продуктів, і кошик змінюється щороку, залежно від структури споживання сімей. У Великій Британії до споживчого кошика нещодавно додали електронні книжки, цифровий пристрій для запису телепрограм, чорниці, запаковані овочі для смаження та гарячий шоколад. Також у його складі є витрати на підключення Інтернету, mp3-програвачі, телевізори з плоским екраном, м'ясні закуски.

Німці включили до свого споживчого кошика цифровий фотоапарат, відеокамеру, сканер, лазерний принтер, прилад для вимірювання кров'яного тиску. За інформацією

німецького бюро статистики, їхній кошик містить всі товари і послуги, які найчастіше купуються, а його склад оновлюється кожні п’ять років.

У французький споживчий кошик включено витрати на відвідування перукарні, придбання лаків для волосся, гелів для душу, інших косметичних засобів, а також апарати для виправлення зубів, оренда автомобіля, проїзд на таксі, їжа для котів і собак.

Американський кошик передбачає витрати не тільки на тютюн та алкоголь, а й на освіту, мобільний і комп’ютерний зв’язок.

Загальноєвропейські стандарти вимагають включати до споживчого кошика послуги соціальної сфери — щомісячну вартість дитячих ясел, амбулаторний догляд за хворими, утримання в будинках престарілих, доставку продуктів харчування додому. Вітчизняний прожитковий мінімум не передбачає оплати послуг ні медицини, ні осві- ти, адже відповідно до законодавства вони безкоштовні [6].

Дослідивши зарубіжний досвід, пропонується розраховувати споживчий кошик кожного року в залежності від тих товарів, які найчастіше купує населення. При цьому необхідно використовувати реальні середні ціни, за якими дійсно можливо купити даний товар. Також необхідно включити до кошика основні послуги соціальної сфери і реальні ціни на них.

Список використаних джерел

1. Охріменко О.О., Іванова Т.В. Соціальна відповідальність. – Навч. посіб. – Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут». – 2015. – 180 с.

2. Закон України «Про прожитковий мінімум» редакція від 20.01.2018 року. Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/966-14

3. Наказ України від 03.02.2017 року №178/147/31 «Про затвердження Методики визначення прожиткового мінімуму». Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0281-17

4. Постанова КМУ від 11.11.2016 року №780 «Про затвердження наборів продуктів харчування, наборів непродовольчих товарів та наборів послуг для основних соціальних і демографічних груп населення. Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/780-2016-п/page

5. Бикова А.Л. Прожитковий мінімум як базовий соціальний стандарт в Україні: реалії та проблеми вдосконалення / А.Л.Бикова, А.В.Лобза, Л.Ю.Семенова // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. – 2016. – Вип.17. – с.108-114. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2016_17_24

6. Мазур Н.О. Прожитковий мінімум у системі соціальних стандартів життя: вітчизняний і зарубіжний досвід / Н.О.Мазур, А.В.Ткачук // Соціально-трудові відносини: теорія та практика. – 2016. - №2. – с.146-151. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/stvttp_2016_2_26

УДК 330.4: 215.2

Давидова І.В., Скирда І.Г., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБОРОННО-ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ ПРИ ЙОГО ВЗАЄМООБУМОВЛЕНОСТІ ІЗ МАКРОЕКОНОМІЧНИМИ ПОКАЗНИКАМИ

Згідно з воєнною доктриною України, що підтверджує актуальність вирішення проблем української армії на сьогоднішній час, держава повинна забезпечувати розвиток

науково-технічної, технологічної та виробничої бази оборонно-промислового комплексу (ОПК); розробку, модернізацію та оснащення Збройних сил України (ЗСУ) системами ОВТ (озброєння і військової техніки), які становлять основу їх бойового потенціалу, та запобігати військово-технічному і технологічному відставанню у розвитку основних видів ОВТ [1].

Законом України «Про організацію оборонного планування» визначено, що оборона України – це система політичних, економічних, соціальних, воєнних, наукових, науково-технічних, інформаційних, правових, організаційних, інших заходів держави щодо підготовки до збройного захисту та її захист у разі збройної агресії та збройного конфлікту. Витрати на оборону постають як частина економіки, що обслуговує захист життєво важливих інтересів суспільства і мають за мету забезпечення державної безпеки [2].

Відповідно до закону України «Про оборону України» фінансування потреб національної оборони має здійснюватися за рахунок Державного бюджету України в розмірі не менше 3 % запланованого обсягу внутрішнього валового продукту. Якщо враховувати стандарти країн Північноатлантичного Альянсу, то найважливішими серед них є витрати на оборону (критерій – не менше 2% ВВП). Незважаючи на те, що номінальні витрати України на оборону зросли із 79 млрд. грн. у 2015 р. до 87,5 млрд. грн. у 2016 р., у валюті ця цифра скоротилася з $3,62 млрд. до $3,423 млрд., тобто в 2016 р. частка витрат на оборону впала з 4 до 3,8 % ВВП. На 2017 р. передбачалося витратити на оборону 129 млрд. грн. (5% ВВП) [3].

Для оцінки реальних економічних можливостей держави треба зважати на основні макроекономічні показники: 1) зростання ВВП; 2) державний борг; 3) рівень інфляції. Ґрунтуючись на їх аналізі, можна стверджувати, що в Україні спостерігається тенденція до подальшого економічного зростання. Існують невикористані джерела і механізми по збільшенню дохідної частини бюджету та зменшенню величини видатків, а саме: запровадження механізмів збільшення бази оподаткування при зменшенні ставок оподаткування; зменшення тіньового сектору економіки; скасування пільг у соціальній та економічній сферах [4].

Указом Президента України № 1085/2010 від 6 грудня 2012 р. і № 1245/2010 від 28 грудня 2010 було створено Державний концерн «Укроборонпром». За підсумками 2016 р. серед ключових показників діяльності чистий дохід від реалізації продукції склав 28,301 млрд. грн., перераховано податків до Держбюджету – 4,626 млрд. грн., залучено 683,694 млн. грн. капітальних інвестицій [5].

Влітку 2014 року Кабінет міністрів України вніс до Верховної Ради законопроект про скасування позаблокового статусу України та відновленні курсу на членство в НАТО. Указом Президента України «Про затвердження річної національної програми під егідою комісії Україна-НАТО на 2017 рік» затверджено реформи, метою яких є наближення України до стандартів НАТО.

Розрахуємо можливі витрати на оборону в Україні до 2020 р. залежно від: 1) сценаріїв розвитку економіки: сценарій №1 – помірно оптимістичний з темпами зростання ВВП у 2015-2020 рр. з 4,8% до 5,4%, після 2020 р. – 6%; сценарій №2 - найсприятливіший з темпами зростання ВВП до 2020 р. – 10%; сценарій №3 - несприятливий, песимістичний, з темпами зростання ВВП у 2015 рр. – 4,2-4,8%, до кінця 2020 р. – 3%); 2) рівня витрат на оборону: горизонт 1 – це 1,6% ВВП – за тенденцією, горизонт 2 – це 3% ВВП – відповідно до Закону «Про оборону України», горизонт 3 – це 10% ВВП – максимальний, на зразок Китаю або за дуже несприятливих зовнішніх умов; 3) пропорцій витрат військового бюджету, наближених до світових стандартів (НАТО)**:** на утримання особового складу - 45%, 25% – на закупівлю нових зразків зброї та дослідження, не менше 30% – на поточні матеріальні витрати армії. За реалізації найоптимістичнішого сценарію при 10% оборонних витрат ВВП витрати на ЗСУ у 2020 році досягнуть позначки 19,230 млрд. дол. США.

Таблиця 1

Орієнтовані обсяги витрат на оборону за різних сценаріїв розвитку економіки України та рівнів фінансування оборони, млрд. дол. США

	Сценарій №1		Сценарій №2		Сценарій №3	
	2015	2020	2015	2020	2015	2020
Горизонт 1	1,349	1,754	2,051	3,077	1,118	1,286
Горизонт 2	2,529	3,288	3,846	5,769	2,096	2,410
Горизонт 3	8,431	10,961	12,820	19,230	6,987	8,035

Економетричний аналіз панельних даних у середовищі EViews (побудова регресійної моделі з фіксованими ефектами) показав, що в межах розглянутої комплексної моделі розвитку економіки військові витрати спричиняють вплив на наступні макроекономічні показники (зростання військових витрат на 1 млрд. дол.): 1) Рівень ВВП (+125910,9 млн. грн.); 2) темпи росту ВВП (+1,8%); 3) темпи зростання виробництва (+3,4%); 4) кінцеве споживання (+70307,46 млн. грн.); 5) прямі іноземні інвестиції (+1923,65 млн. дол.); 6) рівень безробіття (-506,3 тис. чол.) [6].

Отже, взаємозв'язок між витратами на оборону та економічним розвитком держави обумовлює необхідність дотримуватися порогових значень витрат на національну оборону в оборонному (3%) й економічному аспектах.

Процес входження до НАТО є стимулюючим фактором для проведення внутрішніх політичних та соціально-економічних реформ усіх сфер суспільного життя, гармонізації законодавства з правовими нормами та демократичними принципами країн-членів НАТО, прискорення трансформації ЗСУ, встановлення цивільного демократичного контролю над секторами безпеки та оборони держави.

Список використаних джерел

1. Можливості оборонно-промислового комплексу України в системі національної безпеки. – Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/articles/251/

2. Про організацію оборонного планування: Закон України № 2198-IV від 18.11.2004: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2198-15

3. Про оборону України: Закон України № 1932-XII від 06.12.1991: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1932-12

4. Черябко О., Смаль А. Вплив макроекономічних показників на фінансування потреб оборони держави. – К.: Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, 2012. - №138: [Електрон. ресурс]. - Режим доступу: http://cyberleninka.ru/article/n/vliyanie-makroekonomicheskih-pokazateley-na-finansirovanie-potrebnostey-oborony-gosudarstva

5. Звіт ДК «Укроборонпром» за 2016 рік: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://ukroboronprom.com.ua/uk/fin-reports

6. Черняк О. І., Харламова Г. О. Конвергенція витрат на оборонний комплекс та економічний розвиток країни: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_vsn_2013_31_11

УДК 656.025.4

Деменко Л.Д., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ЗАСТОСУВАННЯ ТРЕНДОВОГО АНАЛІЗУ ДЛЯ ВИЯВЛЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА В УКРАЇНІ

Інноваційний шлях розвитку сільського господарства в Україні є одним із можливих напрямів забезпечення конкурентоспроможності економіки нашої країни в цілому. Україна потребує сталого зростання усіх економічних напрямів, перш за все сільського господарства, адже воно є однією з основних галузей. Виробництво продуктів харчування – перша умова життя безпосередніх виробників. Водночас сільське господарство є сировинною базою легкої та харчової промисловості. Економічна привабливість Євросоюзу для України полягає у можливості приєднання її до високої культури ефективного ринкового господарювання. Нагальною проблемою, що потребує розв'язання, є низька конкурентоспроможність та інвестиційно-інноваційна активність сільськогосподарських підприємств. Невирішеність цієї проблеми сприяє зниженню конкурентоспроможності національної економіки та інтеграції у світове господарство в умовах глобалізації.

Для забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарського підприємства необхідно спеціалістам-аналітикам використовувати економіко-математичні методи та моделі, що допомагає у прогнозуванні економічних та фінансових показників підприємства, моделювати виробничу та інвестиційну діяльність, оптимізувати систему управління. У зв'язку з тим, що суть економічної діяльності будь-якого підприємства полягає в отриманні прибутку, то прогнозування об'ємів реалізації продукції, її вартості є актуальною задачею.

Метою даної роботи є побудова прогнозу вартості реалізації продукції фермерським господарством «Рудич» та доведення його конкурентоспроможності на основі трендового аналізу.

В економічній літературі існує велика кількість наукових праць українських та зарубіжних вчених, присвячених дослідженню, прогнозуванню економічних та фінансових показників підприємства. Так, наприклад, методи і моделі прогнозування розглядалися у працях О.Є. Ширягіної [1, с. 251 – 263]. Прогнозуванню показників економічної діяльності присвятили свої праці К.І. Редченко [2, с. 142 – 148], Т.В. Головко [3, с. 150].

Фермерське господарство «Рудич» виробляє та постачає на ринок основні три види культур, а саме: зерно кукурудзи, соняшника та пшениці. За заданими значеннями даного господарства (табл. 1) побудувати прогноз вартості реалізації зерна кукурудзи (у грошовому вираженні без дотацій та ПДВ) на 2018 р. На основі трендового аналізу дослідити отримані результати та визначити конкурентоспроможність господарства.

Таблиця 1

Вартість реалізації зерна кукурудзи фермерським господарством, грн.

Квартали	Роки					
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
1	17837	44582	151272	192847	331357	440394
2	18345	81284	157392	224683	349284	460391
3	20100	113400	163475	248350	375040	486785
4	22500	148330	177142	310671	422845	519235

При побудові прогнозу вартості реалізованої продукції підприємством було здійснено аналіз ряду динаміки заданого економічного показника: перевірку наявності тренду, визначення виду моделі часового ряду, виділення його сезонної складової, визначення виду

функції тренду та оцінку її параметрів. Перевірку наявності тренду у часовому ряді було здійснено за допомогою методу рангової кореляції. Видалення циклічної складової з часового ряду здійснювалося за допомогою гладження заданого ряду методом ковзної середньої за трьома послідовними його рівнями. Визначення виду моделі часового ряду (адитивна чи мультиплікативна) проводилося на основі виділення циклічної складової у заданому ряді динаміки за формулою:

$$C_t = Y_{t-1} - \tilde{Y}_{t-1},\ t = 2,\ 3,...,\ n-1, \quad (1)$$

де Y_{t-1} – рівні ряду спостереження, $\tilde{Y}_{t-1}$ – рівні згладженого ряду. Так як циклічна складова має періодичний характер зміни своїх значень, то заданий ряд динаміки описується адитивною моделлю часового ряду

$$Y_t = U_t + C_t + V_t + \varepsilon_t,\ t = 1, 2, 3, ..., n. \quad (2)$$

Виділення та видалення сезонної складової з часового ряду виконано на основі розрахунків абсолютних відхилень у сезоні – оцінок сезонних коливань.

При виборі форми тренда використано критерій найменшої суми квадратів відхилень емпіричних та теоретичних значень рівня часового ряду. За проведеними розрахунками встановлено, що сума квадратів відхилень теоретичних значень від фактичних є найменшою для полінома другого степеня:

$$Y_p = -6324,13 + 11242,39 \cdot t + 460,53 \cdot t^2. \quad (3)$$

Трендова модель Y_p вважається адекватною, якщо залишкова компонента задовольняє таким вимогам: рівність нулю математичного сподівання; випадковість виникнення окремих відхилень від тренда; відсутність автокореляції у відхиленні моделі; відповідність ряду залишків нормальному закону розподілення. Було встановлено, що усі умови адекватності виконуються одночасно (табл. 2). Отримана модель є адекватною.

Таблиця 2

Перевірка адекватності прогнозної моделі

Модель	Умова випадковості залишків	Умова рівності математичного сподівання 0	Нормальне розподілення рівнів залишків	Відсутність автокореляції
Поліном другого степеня	Виконується. p=8, 7>-46.	Виконується. tрозр.< tтабл., 0,11<2,07.	Виконується. R/Sспост.= 3,59, 3,48<3,59<4,89.	Виконується. d=1,68; d1=1,1; d2=1,66. 1,68>1,66.

За отриманою моделлю (3) побудовано точковий прогноз вартості реалізованої продукції підприємства на 2018 р. Точність визначення прогнозної моделі становить 92%. Проведено верифікацію побудованої моделі.

На основі проведеного трендового аналізу та побудованого прогнозу вартості реалізації зерна кукурудзи фермерським господарством «Рудич» на 2018 р. можна зробити висновок, що даний економічний показник зростає, отже, господарство є конкурентоспроможним.

Список використаних джерел

1. Ширягіна О.Є. Автоматизація моделей прогнозування прибутку / О. Є. Ширягіна // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 11 (101). – С. 251 – 263.

2. Редченко К.І. Стратегічний аналіз у бізнесі: навч. посібник / К. І. Редченко. – Львів: «Новий Світ – 2000», 2003. – 272 с.

3. Головко Т. В.. Стратегічний аналіз: навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / Т. В. Головко, С. В. Сагова. − К.: КНЕУ, 2002. − 198 с.

УДК 338.43.02

Демченко А.В., Дзюба А.О., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

РОЗВИТОК АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Аграрний сектор України з його базовою складовою, сільським господарством, є системо утворюючим в національній економіці, формує засади збереження суверенності держави – продовольчу та у визначених межах економічну, екологічну та енергетичну безпеку, забезпечує розвиток технологічно пов'язаних галузей національної економіки та формує соціально-економічні основи розвитку сільських територій [1].

Євроінтеграційні процеси стають невід'ємною ознакою та напрямком розвитку аграрного сектора економіки України. У зв'язку з цим, необхідною є розробка аграрної політики, яка б враховувала соціально-економічну, екологічну, демографічну та інші складові, та базувалася б на ознайомленні, вивченні та застосуванні на практиці досвіду ведення сільського господарства у зарубіжних країнах, який викликає закономірно підвищений інтерес. Першочергового значення при цьому набуває взаємообумовлена діяльність держави та господарюючих суб'єктів, спрямована на забезпечення продовольчої безпеки, зокрема, на регіональному рівні, та комплексний підхід при плануванні розвитку територій [1].

Україна увійшла в десятку головних експортерів сільськогосподарської продукції в країни Євросоюзу і займає восьме місце. У 2015 році ЄС імпортував української сільськогосподарської продукції на суму 3,5 млрд євро. Хоча, варто відзначити, що в аналогічний період 2016 року цей показник зменшився майже на 15%. Україна є лідером в експорті цілої низки сільськогосподарських культур (передусім зернових культур) і рослинних жирів (зокрема соняшникової олії). Вітчизняний агросектор зі значними експортним потенціалом може стати рушієм розвитку національної економіки, надаючи імпульс інвестиційному, технологічному та соціальному піднесенню України [2].

Євроінтеграції полягає у створенні сучасного конкурентноздатного агропромислового комплексу, який характеризувався би такими критеріями: ефективне застосування нових сільськогосподарських машин, матеріальних ресурсів та технологічних систем; випуск конкурентоспроможної продукції; здатність виробництва до широкого впровадження науково-технічних досягнень, домінування в агропромисловому комплексі наукоємних галузей; високий рівень розвитку інфраструктури аграрного ринку. Для забезпечення головної мети розвитку сільського господарства в умовах Євроінтеграції, можна виділити ключові питання та аспекти, які потрібно вирішити, для започаткування збуту української продукції АПК [3].

Одним із найважливіших є політичний аспект, а саме входження України до зони вільної торгівлі (ЗВТ). Офіційно та в повному обсязі Угода вступила в силу 1 вересня 2017 року, проте окремі її норми почали тимчасово діяти ще 1 листопада 2014 року. Зокрема, 1 січня 2016 року запрацював економічний розділ, а саме – стартувала Зона вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом. Із приходом ЗВТ Україна отримала торгівельні преференції – безмитні тарифні квоти для 36 видів товарів (яловичина, свинина, м'ясо баранини, м'ясо птиці, молоко, вершки, йогурти, зернові, висівки, мед, цукор, крохмаль, гриби, часник, солод, виноградний і яблучний соки, вершкове масло, цигарки, етанол, яйця та альбуміни тощо). За 4 видами встановлено додаткові обсяги. У свою чергу, Україна встановила тарифні квоти для 3-х видів товарів (м'ясо свинини; м'ясо птиці й напівфабрикати з м'яса птиці, цукор) та передбачила додаткові обсяги ще для 2-х. За даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі, ЄС є найбільшим торговим партнером України з питомою вагою торгівлі товарами та послугами за 6 місяців 2017 року в 40%. За результатами 6 місяців 2017 року, обсяги торгівлі товарами з ЄС зросли на 24,9%, обсяги експорту –

на 26,1%**,** імпорту – на 24,0%**.** У 2017 році в експорті з України до ЄС з'явилося 870 нових товарних підкатегорій (це додаткові $61,7 млн експорту товарів). Серед них і товари з доданою вартістю. Кількість компаній, які експортують до ЄС, неухильно зростає [4].

Зона вільної торгівлі принесла українським виробникам додаткові можливості для експорту, проте її умови не можна назвати ідеальними та надто вигідними для українців. Відштовхуючись від цього, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України ініціює аналіз (форсайт) поглиблення умов торгівлі з Європейським Союзом: перегляду умов вільної торгівлі, митний союз та інші можливі додаткові механізми [4].

Іноваційні логістичні запровадження – етап реалізації стратегії. Сьогодні найбільше потік продукції потрапляє в країни ЄС морським шляхом. Меншу частку у вантажопотіку мають автомобільний та залізнодорожній транспорт. Логістична концепція повинна зменшити транспортні витрати за рахунок відновлення судноплавства на річках Дніпро, Південний Буг, Дунай, які являють собою основні транспортні артерії. Тому доцільним вважається створення агрологістичних комплексів (АЛК), здатних сконцентрувати навколо себе значні фінансові, технологічні, інноваційні та трудові ресурси, що дозволить забезпечити економічне зростання і підвищення конкурентоспроможності АПК та галузей транспортно-логістичного сервісу [3].

Європейський ринок має свої стандарти і для того, щоб вийти на цей ринок, відповідати рівню безпеки і технічним умовам, нам необхідно провести необхідні зміни і в технічному регулюванні і у вимогах щодо безпеки продукції. Це дасть можливість не тільки на внутрішньому ринку підвищити якість і безпеку товарів, але і дозволить вийти на інші ринки, не тільки на європейські, але й на ринки інших країн, що беруть стандарти ЄС. З урахуванням існуючих проблем, а також позитивного зарубіжного досвіду, видається доцільною реалізація заходів у контексті підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняної продукції АПК на європейському ринку за такими основними напрямами: гармонізація вітчизняних стандартів на сільськогосподарську продукцію згідно зі стандартами ЄС; налагодження співпраці між виробниками сільськогосподарської продукції та дослідними установами; використання позитивного досвіду країн ЄС у регулюванні ринку аграрної продукції в напрямі зміцнення конкурентоспроможності АПК [5].

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. – Режим доступу: http://minagro.gov.ua.

2. Перспективи розвитку агропромислового комплексу України в умовах євроінтеграції / М.М. Дорош-Кізим, О.О. Дадак, Т.С. Гачек // Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С.З. Ґжицького. – 2017. – № 76. – С. 47-55.

3. Розвиток АПК регіонів України в умовах євроінтеграції: проблеми та перспективи розвитку / О.А. Гук, М.С. Василишин // Науково-виробничий журнал. - 2013. - № 45. – С. 108-109.

4. В Зоні вільної торгівлі. Як змінилися торги між Україною та ЄС. – Режим доступу: https://agropolit.com/spetsproekty/368-v-zoni-vilnoyi-torgivli-yak-zminilisya-torgi-mij-ukrayinoyu-ta-yes-za-tri-roki.

5. Розвиток агропромислового комплексу України в контексті євроінтеграційних перетворень / Н. Артамонова, М. Максимов // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. - 2016. - № 3. - С. 23-34.

УДК 330(477):339.92

Деркач А.В., Дрібна А.В., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ ТА ЄС

Визначальною рисою сучасної Європи є інтеграційні процеси, які забезпечили розвиток країн Західної Європи, стали взірцем для країн іншої частини континенту. Утворення Європейського Союзу – складний, багатоетапний процес, під час якого країнам-учасницям довелося розв'язати гострі економічні, соціальні, політико-правові проблеми. Для України європейська інтеграція - це шлях до модернізації економіки, залучення іноземних інвестицій і новітніх технологій, підвищення конкурентоспроможності вітчизняного виробника, можливість виходу на єдиний внутрішній ринок ЄС.

Європейська інтеграція України проголошена ключовим пріоритетом зовнішньої політики України. Не зважаючи на всі складності і суперечності нинішнього розвитку нашої держави, європейська ідея є консолідуючим чинником, який об'єднує і політичні еліти, і українське суспільство загалом.

Європейська інтеграція для України - це подальше політичне та інституційне зближення з ЄС та еволюційне просування до кінцевої мети інтеграції до Європейського Союзу; адаптування українського законодавства до норм ЄС та Ради Європи як ключовий інтеграційний елемент; поглиблення відносин України з НАТО як однієї з основних складових всеохоплюючої системи європейської стабільності та безпеки

Інтеграція – це не просто партнерство та взаємовигідне співробітництво, вона не обмежується зовнішньополітичними аспектами, бо передбачає істотні внутрішні перетворення згідно з прийнятими інтеграційною спільнотою стандартами. Найбільш складні проблеми є в соціально-економічній сфері. Європейський Союз як інтеграційне утворення є передусім відносно однорідним економічним простором, у якому діють єдині регуляторні норми, стандарти економічної політики та поведінки суб'єктів господарювання.

Підписання Угоди про асоціацію створює нові можливості і ризики в сферах, які мають безпосередній вплив на стабільність та безпеку. Саме тому важливо проаналізувати всі позитивні та негативні перспективи України в даному об'єднані. Враховуючи особливості сучасного стану економіки України, можна навести такі аргументи на користь розвитку співпраці з ЄС:

1. Європейський Союз являє собою великий ринок збуту виробів та джерело задоволення потреб України в найрізноманітніших споживчих та інвестиційних товарах.

2. Співробітництво України з Європейським Союзом необхідне для технологічного оновлення українського виробництва.

3. Протягом десятиліть українські підприємства були фактично відрізані від світового ринку.

4. Розвиток співробітництва з ЄС сприятиме повнішому використанню потенціалу України як транзитної держави.

5. Однією з тенденцій сучасного промислового розвитку є формування виробничо-комерційних ланцюгів, учасниками яких є фірми та підприємства різних країн

6. Європейський Союз – це джерело досвіду функціонування ринкової соціально-орієнтованої економіки та державного регулювання економічних процесів.

7. Розвиток співробітництва з ЄС неминуче означає необхідність запроваджувати відповідні правила та стандарти вироблення та реалізації економічної політики, поведінки первинних економічних агентів.

8. Розвиток міжнародного співробітництва та економічних зв'язків з ЄС безпосередньо впливає на більш раціональний розподіл ресурсів, підвищення ефективності економічних процесів, тобто має позитивні наслідки в довготерміновому плані.

9. Саме на європейському фінансовому ринку, який сьогодні є найбільшим у світі, Україна може мобілізувати кошти, необхідні для забезпечення макроекономічної стабільності, диверсифікуючи тим самим джерела зовнішніх запозичень.

Але є певні недоліки і ризики такої співпраці:

1. Втрата конкурентоспроможності певних галузей. Окремі вітчизняні виробники можуть виявитись не готовими до жорстокої міжнародної конкуренції. Зростання іноземних інвестицій у вітчизняну економіку, крім зазначених вище позитивних моментів, може мати й суттєві недоліки, оскільки власникам основних засобів виробництва можуть стати іноземці.

2. Квотування видів товарів.

3. Складність переходу на європейський рівень цін.

4. Можливе переміщення до України шкідливих виробництв .

Соціальна привабливість євроінтеграції для України полягає в можливостях досягнення високих соціальних стандартів. Середньомісячна зарплата в ЄС сьогодні є майже вдев'ятеро вищою, ніж в Україні.

Наступним пунктом вигоди українського населення у підписанні асоціації є ефективний захист прав людини в інституціях ЄС. Активна політика у сфері прав людини є одним з головних завдань, держави, особливо в традиції європейсько - атлантичного конституціоналізму. Слід підкреслити і відкриття кордонів для вільного пересування населення.

Вступ України в ЄС дасть можливість приєднатися до Шенгенської безвізової зони. І останнє, чого чекає все населення, це забезпечення високого рівня життя, що є головною ознакою ЄС. В перспективі суттєві зрушення повинні відбутись у питаннях формування середнього класу та реформуванні освіти, охорони здоров'я, соціального захисту. Щодо недоліків - це можливе поглиблення демографічного спаду та появи проблеми незаконної міграції та відтоку кадрів.

Можливі соціальні ризики очікуваних змін також вагомі і можуть призвести до загострення суперечностей, які вже мають місце. Причинами цього є надто великий розрив у рівні продуктивності праці, конкурентоспроможності робочої сили, засилля застарілого обладнання та відсталих технологій.

Інтеграція України до Європейського Союзу означає більше, ніж бути просто членом найуспішнішої на сьогоднішній день міжнародної міжурядової організації. Вступ до ЄС ознаменує наше входження у політичний, економічний, соціальний, культурний та безпековий простір, спільний з тими країнами, з якими ми поділяємо загальні цінності та принципи. Членство України в Європейському Союзі відкриє нові політичні та економічні можливості і перспективи, знизить рівень фінансових ризиків, поліпшить інвестиційний клімат. А це, у свою чергу, сприятиме активізації всіх напрямків державного розвитку України.

Список використаних джерел

1. Філоненко Р. Україна – ЄС: остаточний вибір засад розвитку держави // Віче. – 2007. №9 – 10 .- С. 45.

2. Чебаненко О. Основні результати і проблеми виконання плану дій Україна – ЄС // Політика і час – 2007. - №3. – С. 24.

3. Шпек Р. Україна – ЄС: крок до членства // Політика і час. – 2007. - №5. – С. 8.

4. Право Європейського Союзу: Підручник / За ред. В. І. Муравйова. – К.: Юрінком Інтер. – 2011. – 704 с.

5. Смирнова К. В. Європейська інтеграція та Україна. – Право України. – 2011. – № 4. – С. 153–158.

УДК 33.021.8(477):339.92

Добровольська А.О., Піддяча В.В., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ЕКОНОМІЧНІ РЕФОРМИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Європейська інтеграція – це процес політичної, юридичної, економічної, а в деяких випадках – соціальної та культурної, інтеграції європейських держав, у тому числі й частково розташованих в Європі. На даний момент європейська інтеграція досягається в основному за рахунок розширення Європейського Союзу та Ради Європи.

Європейська інтеграція – складний та суперечливий соціально-економічний процес налагодження тісного співробітництва європейських держав. Є одним із проявів провідної тенденції сучасного історичного розвитку – посилення всебічної взаємозалежності держав, передусім в економічній сфері та подальшого зближення цивілізаційно-споріднених.

У 2014 р. Україна та ЄС розпочали тимчасове застосування Угоди про асоціацію, яке стало можливим після завершення необхідних внутрішніх процедур, зокрема ратифікації цього документа Верховною Радою України і Європарламентом, а також схвалення відповідного рішення Радою ЄС. Угода про асоціацію є масштабним і комплексним документом, який охоплює сфери, що перебувають у компетенції як європейських інституцій, так і держав-членів ЄС. Режим тимчасового застосування може поширюватися лише на ті сфери Угоди про асоціацію, які стосуються виключної або змішаної компетенції ЄС, оскільки застосування Угоди в інших сферах потребуватиме її ратифікації парламентами держав-членів ЄС.

Реформування в Україні загалом орієнтується на загальносвітові тенденції. Високої оцінки отримала енергетична реформа, завдяки якій досягнуто значного зменшення цінового діапазону і обмежено можливості корумпованого арбітражного суду щодо ринкових і встановлених державою цін на енергоресурси, тимсамим зумовивши різке скорочення державних субсидій. В країні проведено очищення банківської системи, стабілізовано валютний курс, прийнято закони про державні та публічні закупівлі, про судоустрій та статус суддів, а також розкрито інформації про закупівлі підприємств, які підпорядковуються Мінінфраструктурі. При цьому залишається невирішеною проблема приватизації частини державних компаній, які потребують державних субсидій. Було погоджено в доцільності обґрунтованого продажу більшості підприємств на регіональному рівні, а до приватизації великих компаній погодились залучити привідних іноземних інвесторів. Сучасними пріоритетами державної регіональної політики України є реформа місцевого самоврядування і децентралізація владних повноважень, передача фінансових ресурсів та зміцнення матеріально-фінансової основи органів місцевого самоврядування, що в кінцевому підсумку сприятиме задоволенню потреб громадян у всіх сферах життєдіяльності, надання населенню високоякісних та доступних публічних послуг, узгодженню інтересів держави і територіальних громад. Реформування місцевого самоврядування в Україні проводиться в послідовності та взаємозалежності. Перш за все, це здійснення фінансової децентралізації, передача органам місцевого самоврядування додаткових бюджетних повноважень і надання стабільних джерел доходів.

Поряд з цим держава проводить стимулювання громад до різних форм співробітництвата, об'єднання. Таким чином фінансова децентралізація і об'єднання громад створюють необхідні передумови для формування фінансово самодостатніх територіальних громад. Кризові тенденції в банківському секторі Європи істотно вплинули на роздрібний банківський сектор. Як і в ЄС, в Україні впала довіра з боку громадян до банківських установ. Проблематика лояльності клієнтів набуває актуальності як для європейських, так і для українських банків.

Колишня виключна прерогатива банків та міжнародних платіжних систем на надання низки типових послуг (переказ коштів, здійснення покупок, кредитування та ведення рахунків) поступово втрачає виключно банківський характер. Багато компаній фінансового сектору стають засновниками нових фінансових трендів та істотно змінюють поведінку клієнтів, в тому числі банківських установ. Фінансові стартапи і компанії, фокусуючись на наданні виключно банківських послуг, поступово та впевнено стають основними конкурентами банків в багатьох сегментах роздрібного банківського сектора. Упродовж наступних 4–5 років банки зазнають суттєвого посилення конкуренції не тільки зі сторони фінансових компаній, але і від небанківських компаній-операторів стільникового зв'язку (кредитування, грошові перекази), інтернет-компаній (грошові перекази, оплата рахунків) та інших. Натомість все більше банків використовують інтернет-технології та віддалені канали продаж та обслуговування, зменшуючи навантаження на відділення та працівників.

Отже, приймаючи до уваги досвід європейських банків, можна виділити основні напрямки розвитку роздрібного банківського бізнесу у контексті сучасних тенденцій та рівні розвитку інформаційних технологій: спрощення банківських послуг, персональне обслуговування клієнтів, вивчення даних поведінки клієнтів, розширення спектру надаваних послуг.

Список використаних джерел

1. Волес В., Волес Г. Творення політики в Європейському Союз / Пер. з англ. Р.Ткачук. - К.: Вид-во Соломії Павличко "Основи", 2004. - 871 с.

2. Гальчинский А.С. СНГ - аварийный клапан // Зеркало недели. - 2003. - № 34 (459). - 6-12 сентября.

3. Дергачов О. Розширення ЄС і нові параметри європейського курсу України // Розширення ЄС: Аналіт. щоквартальник. - 2003. - № 1. - С. 70-78.

4. Ковальова О.О. Стратегії євроінтеграції: як реалізувати європейський вибір України: Моногра- фія. - К.: Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України, 2003. - 340 с.

5. Чалий О. Стан та перспективи співробітництва між Україною та Європейським Союзом // Інсти- туційні реформи в ЄС: Аналіт. щоквартальник. - 2003. - Вип. 4. - С. 32-40. 6. Чекаленко Л.Д. Україна і розширений ЄС: тенденції відносин // Стратег. панорама. - 2004. - № 4. - С. 39-46.

УДК 338.439.01

Дяченко О.І., студент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)

ВПЛИВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА РОЗВИТОК ОЛІЙНО-ЖИРОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УКРАЇНІ

Олійно-жирова промисловість України це – одна з провідних галузей харчової промисловості, яка є структурним підкомплексом аграрно-промислового комплексу і являє собою достатньо економічно розвинену, сформовану, постійно функціонуючу систему [1].

Дана галузь представлена олійно-екстракційними і олійно-пресовими, маргариновими і миловарними заводами, а також олійно-жировими і жировими комбінатами. Виробництво олії належить до матеріаломістких, тому олійно-екстракційні заводи розміщені в районах вирощування соняшнику. Близько третини всієї вироблюваної олії використовується для виготовлення маргарину і мила. В Україні маргаринові заводи розміщені у Києві, Донецьку, Ужгороді. Сьогодні Україна повністю задовольняє свої потреби в олії та маргарині, технічних оліях, майонезі, господарському милі, оліфі, стеарині, гліцерині тощо.

Виробнича база підприємств олійно-жирової галузі дозволяє переробляти різні види насіння олійних культур: соняшника, ріпаку, сої, а вкладені інвестиції зумовлюють інвесторів проводити зважену цінову політику відносно олійної сировини, що стимулює їх до вирощування олійних культур. Випереджаючий ріст переробних потужностей зумовлює жорстку конкуренцію між переробними підприємствами на внутрішньому ринку олійних культур і є фактором підтримки рівня закупівельних цін на олійні культури.

На даний час українська олійно-жирова галузь має сучасні виробничі потужності з переробки насіння олійних культур, які постійно нарощуються. Сьогодні вітчизняні олійноекстраційні заводи мають можливості переробляти до 15 млн. тонн насіння, що на 1 млн. тонн більше, ніж, скажімо, у 2013 році [2]. Зростання виробничих потужностей за останні 16 років відбувалося, як за рахунок нарощування власних ресурсних можливостей, так і за рахунок будівництва нових підприємств. На найближчий час тенденцію нарощування виробничих потужностей буде збережено, оскільки основні виробники олійно-жирової галузі мають наміри і надалі будувати нові заводи та модернізувати існуючі.

Найбільші сумарні виробничі потужності має компанія «Кернел». «Кернел» - найбільший в світі виробник і експортер соняшникової олії, провідний виробник і постачальник сільськогосподарської продукції з регіону Чорноморського басейну на світові ринки. Зміцнення позицій «Кернел» відбулося завдяки покупки у 2010 році контрольного пакета акцій компанії «Олсідз-Україна» (ВАТ «Кіровоградолія», ТОВ «Екотранс»). Компанія «Кернел» є однією з провідних вертикально інтегрованих компаній в Україні, лідером українського ринку соняшникової олії, одним з найбільших експортерів соняшникової олії. До «Кернел» входить Полтавський олійноекстракційний завод, Приколотнянський і Волчанський ОЕЗ, виробниче підприємство ВАТ «Кіровоградолія», ТОВ «Екотранс», портовий оператор СП ООО «Трансбалктерминал» [3].

Олійний ринок України є одним із перспективних секторів аграрного виробництва. Олійна продукція користується зростаючим попитом на світовому ринку, що зумовлено двома основними факторами:

- все більшою переорієнтацією у структурі харчування людей на олії і жири рослинного походження через їх фізіологічні переваги і більш доступні ціни;

- динамічним зростанням у всьому світі виробництва біодизельного пального на основі рослинних олій на фоні прогресуючого зростання цін на мінеральні енергоресурси та зменшення їх природних запасів [1].

Європейський Союз – один із головних торговельних партнерів України. Від моменту набуття незалежності нашою державою розвиток торговельних відносин між ЄС та Україною має позитивну динаміку, зокрема в олійно-жировій промисловості. У країнах ЄС насіння олійних культур має широке застосування. Його використовують як харчові продукти, корми, сировину для виробництва пального і промислових цілей. Переробка олійних культур забезпечує країни рослинними оліями та шротом.

Головне призначення рослинної олії – це її використання як біодизельне пальне, що є дуже популярним серед населення країн Євросоюзу. Соєвий шрот – важливий білковий інгредієнт у годуванні тварин. Отже, із підписанням Угоди про асоціацію з ЄС для учасників ринку олійних культур відкрилися значні можливості, щоб розширити ринки збуту вітчизняної продукції. Країни ЄС виступають основними споживачами насіння олійних культур. За даними USDA, у 2012/13 МР ці країни були другими в рейтингу імпортерів соєвих бобів і насіння соняшника (відповідно 11% та 17% світового імпорту). Країни ЄС очолили список найголовніших імпортерів насіння ріпака (29% світового імпорту) [4].

В українській олійно-жировій галузі останнім часом спостерігається значна концентрація виробництва. Так, у 2013/2014 маркетинговому році (МР) п’ятірка найбільш потужних виробників та експортерів соняшникової олії в Україні виробила понад 60% від загального обсягу виробництва нерафінованої олії. Перше місце на українському олійно – жировому ринку по праву займає аграрна група «Кернел» - 25,6% від загального обсягу виробництва соняшникової олії в Україні, 0,870 млн. тонн з яких, було поставлено на

експорт. Друге місце посідає Кіровоградська група «Креатив» з показником у 10,2% від загального обсягу виробництва, з яких 0,476 млн. тонн експортовано на зовнішні ринки. Далі розташувались ТОВ АТ «Каргіл» з відповідним обсягом експорту у 0,392 млн. тонн, або 9,9% від загального експорту продукції, Дніпропетровська компанія «Агрокосм» з показником у 8,1% від загального обсягу виробництва, та замикає п'ятірку найпотужніших виробників промислова група «Віоіл» [5].

Останнім часом в Україні спостерігається значне погіршення бізнес-клімату, мають місце високі відсоткові ставки за кредитами (35% та вище), багато банків відмовляються від кредитування на довгострокову перспективу, спостерігається відтік капіталу за кордон, підприємства - виробники стикаються з проблемою відсутності обігових коштів.

У сучасних умовах фінансової нестабільності та кризи, коливань валютних курсів управління експортним потенціалом олійно-жирових підприємств полягає в розробці найбільш ефективних методів виробництва шляхом: оптимізації використання всіх наявних ресурсів організації; активного застосування інновацій на підприємствах; подальшого впровадження енергозберігаючих технологій та модернізації підприємств; всебічного дослідження міжнародного економічного середовища та вибору потенційно можливого зарубіжного ринку [4].

Список використаних джерел

1. Характеристика олійно-жирового комплексу України [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.geograf.com.ua/library/geoinfocentre/20-human-geography-ukraine-world/275.
2. Офіційний сайт асоціації «Укроліяпром» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukroilprom.org.ua.
3. Дяченко Л.Е. Стан та розвиток олійно-жирової промисловості України / Л.Е. Дяченко, Т.А. Дуранова // Механізм регулювання економіки. – 2011. – № 3 (52). – Том 2. – С. 151-156.
4. Школьний О.О. Розвиток взаємовідносин між Україною та ЄС на ринку олійних культур / О.О. Школьний, Н.Б. Побережець // Економічний часопис – XXI. Економіка та управління національним господарством. – 2013. – 11–12 (2). – С. 11 – 14.
5. Лозовський А.Н. Основні тенденції формування експортного потенціалу олійно-жирової галузі України в умовах фінансової нестабільності / А.Н. Лозовський // Економічний форум . – 2015. – №2 . – С. 90 – 98.

УДК 330.101.541

Жук О.С., Листопад А.С., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)

РЕФОРМУВАННЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

З 1 січня 2018 року в Україні вступає в дію медична реформа - одна з головних реформ, яку президент Петро Порошенко підписав в останні дні 2017 року. Таким чином на українців чекає ціла низка змін у медичній галузі. День старту реформи. З 1 січня 2018 року принцип "гроші ходять за пацієнтом" запрацює для первинної ланки медичних працівників. Реформа розпочнеться з первинної медичної допомоги, тобто сімейних лікарів, терапевтів та педіатрів. Ви можете звернутися до сімейного лікаря, терапевта або педіатра, як тільки відчуєте необхідність в обстеженні чи лікуванні. розвинених країнах лікарі первинної меддопомоги без госпіталізації вирішують до 80% медичних звернень за допомогою сучасних знань, базової апаратури та найбільш розповсюджених аналізів та ліків. Усі ці послуги будуть 100% покриватися з державного бюджету. Коли громадянину

необхідна екстрена спеціалізована допомога, він звертається до будь-якого закладу екстреної допомоги. Лікування випадків, які загрожують життю, будуть покриті державою на 100%.

Ваш лікар стане агентом сім'ї в системі охорони здоров'я. Він буде слідкувати за здоров'ям і повністю забезпечувати первинну діагностику. Для цього лікар має бути мотивований, передусім — фінансово. З 2018 року заклади первинної медичної допомоги, які уклали контракт з Національною службою здоров'я, почнуть отримувати фінансування за новою моделлю — щорічну фіксовану виплату за обслуговування кожного пацієнта, з яким лікарі цього закладу підписали договір. Водночас розмір виплати на молодих людей та людей похилого віку суттєво відрізнятиметься з урахуванням збільшення кількості звернень у зв'язку з віковими особливостями. Важливо пам'ятати, що заклад первинної ланки отримує за вас кошти і тоді, коли ви здорові. Чим менше ви хворієте, тим менше у лікаря роботи, а доходи ті самі. Так ми стимулюємо лікарів дбати про своїх пацієнтів.

Ця модель ефективно працює в усьому світі.Лікар первинної медичної допомоги — це спеціаліст, який має всю інформацію про здоров'я людини. Завдяки цьому він бачить взаємозв'язки та може визначити, на якій стадії потрібне втручання профільного спеціаліста.Інформація про стан здоров'я пацієнта буде міститися в електронній системі охорони здоров'я. Навіть коли громадянин перейде до іншого лікаря, уся інформація буде доступна. Головний обов'язок лікаря первинної медичної допомоги — вчасно попередити або виявити захворювання на ранній стадії. А також надати невідкладну допомогу при гострих станах і раптових погіршеннях стану здоров'я: високій температурі тіла, гострому і раптовому болю, порушенні серцевого ритму, кровотечі, інших станах, захворюваннях, отруєннях і травмах, що потребують невідкладної допомоги. Обов'язки сімейного лікаря:

1) профілактика захворювань у груп ризику;

2) видача медичних довідок та лікарняних листків, вакцинація;

3) видача рецептів за програмою відшкодування вартості ліків «Доступні ліки», у тому числі рецепти на ліки для хронічних хворих.

Реформування моделі фінансування медичних установ спеціалізованої та високоспеціалізованої допомоги розпочнеться з 2020 року. На рівні спеціалізованої та високоспеціалізованої допомоги держава сплачуватиме напряму медичному закладу за кожну надану медичну послугу за прозорими та єдиними для всієї країни тарифами. Тариф включатиме усі витрати: і на ліки, і на ремонт обладнання, і на роботу медиків.Щороку об'єм послуг, гарантованих державою, та тарифи будуть затверджуватися Верховною Радою в рамках Державного Бюджету, цей документ матиме назву програма медичних гарантій.

Перша програма медичних гарантій буде ухвалена на 2020 рік.Одночасно існуватиме так званий червоний список послуг, які не ввійдуть у державний гарантований пакет. Це можуть бути додаткові послуги та ті, які не є життєво необхідними. Наприклад, естетична стоматологія, пластична хірургія та інші. Вартість цих послуг громадяни будуть сплачувати самостійно. Червоний список послуг так само буде змінюватися з року в рік, залежно від того, який об'єм послуг зможе гарантувати держава. Також варто знати що таке «фінансова гарантія». Основне завдання держави — фінансово захистити громадян, тобто оплатити медичні послуги за єдиними та рівними для всіх правилами. За існуючої системи держава витрачає кошти на утримання будівель лікарень. Натомість нова модель фінансування дозволить усі гроші перенаправити на відновлення та збереження здоров'я конкретної людини. Реформа забезпечить максимально можливий фінансовий захист здоров'я кожного громадянина України.

Уперше в комунальних медичних установах з'явиться поняття медичної послуги та єдиного державного тарифу на кожну послугу. Держава абсолютно прозоро покриватиме усі витрати на надання послуги у межах державног гарантованого пакету напряму конкретному лікарю або медичній установі. А пацієнт, у свою чергу, може обрати будь-який медзаклад і лікаря для отримання медичної послуги та змінити його у будь-який час. Держава оплатить вартість лікування всюди. Саме так реалізується право громадянина отримувати захист свого здоров`я. А держава надає фінансові гарантії для здійснення цього права. Прозору та пряму

оплату за надані послуги медичним установам або лікарям забезпечуватиме Національна служба здоров'я України. НСЗУ не належить жоден із медичних закладів. Вона контролює, щоби пацієнтам були надані послуги у межах установлених сум та якісно. В межах компетенції служби: отримувати скарги від пацієнтів на якість надання послуг медичними закладами та випадки вимагання додаткових оплат від пацієнтів, непередбачених законодавством. Так що ж найважливіше в системі охорони здоров'я? Це – гарантія від держави, що за потреби кожен громадянин отримає медичну допомогу, на яку має право за законом і за яку платить податки. Незважаючи на офіційно безоплатну медицину, часто вже у лікарні нас питають, чи маємо гроші на ліки та лікування. А відбувається це тому, що проблема не тільки в дефіциті фінансування державної медицини. Система не функціонує через неефективне використання наявних бюджетних коштів.

Реформа, розроблена командою Міністерства охорони здоров'я України спільно з міжнародними експертами, — це реформа фінансування системи охорони здоров'я, щоби кожен українець мав рівний доступ до медичних послуг та ліків, гарантованих та покритих державою.

Список використаних джерел

1. Медична реформа 2018. [Електронній ресурс] http://moz.gov.ua/plan-reform.
2. «Фінанансова гарантія». [Електронній ресурс] http://moz.gov.ua/plan-reform.

УДК 519.87

Зегер Ю.С., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)

МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ АНАЛІЗУ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

Збільшити прибуток підприємство може двома шляхами. Перший шлях – підвищити ціни на свою продукцію, але така політика обумовлена багатьма факторами, що не залежать від діяльності підприємства. Другий напрямок є більш перспективним – зниження поточних витрат. Управління витратами з метою їх зниження та оптимізації є одним із важливих завдань керівництва діяльністю підприємства та мобілізації і використання внутрішніх резервів.

Управління витратами з метою підвищення ефективності їх формування потребує використання економіко-математичного моделювання господарських процесів, що дозволяє отримати кількісну та якісну оцінку поведінки витрат.

Математичне моделювання – це метод дослідження, який заснований на аналогії процесів і явищ, різних за своєю природою, які описуються однаковими математичними залежностями. Таким чином, математичне моделювання є важливою формою моделювання, планування та управління.

Застосування економіко-математичних методів дасть можливість одержати оптимальний план підвищення ефективності формування витрат виробництва в сільському господарстві шляхом найефективнішого використання трудових, матеріальних і фінансових ресурсів, а також виробничих потужностей сільськогосподарського підприємства. Задачі математичного програмування відносяться до оптимізаційних задач, де необхідно вибрати найкраще рішення згідно визначеного критерію якості та обмежувальних умов. Таким чином досягається вирішення задачі як пошуку оптимальної програми дій.

Ефективність діяльності підприємств залежить від співвідношення змінних і постійних витрат в загальній сумі витрат. В економіко-математичній моделі введені наступні позначення:

x_1 – шукане значення змінних витрат;

x_2 – шукане значення постійних витрат.

З економічного сенсу введені змінні мають приймати невід'ємні значення.

В якості допоміжних змінних введені наступні:

x_3 – прибуток;

x_4 – маржинальний дохід;

$k_{пзв}$ – коефіцієнт питомих змінних витрат;

k_m – коефіцієнт товарності витрат;

ВП – вартість валової продукції в співставних цінах;

В – загальна сума витрат;

ВР – сума виручки від реалізації.

Приймаючи до уваги порядок розподілу витрат сільськогосподарських підприємств на змінні і постійні витрати з використанням показнику «питомі змінні витрати», опишемо обмеження за обсягом виробництва у вигляді вартості валової продукції в співставних цінах: $\frac{1}{k_{пзв}} * x_1 \geq ВП$.

Обмеження щодо загальної суми витрат набуває вигляду: $\sum_{i=1}^{2} x_i \leq B$.

Обмеження по сумі виручки має наступний вигляд: $\sum_{i=1}^{3} x_i \geq BP$.

Обмеження по сумі маржинального доходу: $\sum_{i=2}^{3} x_i - x_j = 0 \quad (j = 4)$.

Обмеження по недопущенню в знаменнику цільової функції значення «0»: $x_3 \geq 1$.

З метою врахування критерію доходності для оцінки ефективності витрат на сільськогосподарському підприємстві вважаємо доцільним застосування для розрахунків коефіцієнту товарності витрат, що дозволить показати більш реальний показник прибутковості. Оскільки показник маржинального доходу відображає різницю між виручкою від реалізації частини продукції та змінними витратами на виробництво всієї продукції (і на реалізацію, і на власні потреби), пропонуємо наступний порядок обчислення зазначеного показника:

$$МД = \frac{ВР}{k_m} - ЗмВ, \tag{1}$$

де *МД* – маржинальний доход,

ЗмВ – змінні витрати,

k_m – коефіцієнт товарності витрат.

Згідно порядку розрахунку маржинального доходу маємо наступну умову:

$$k_m * x_1 + k_m * x_4 \geq BP \tag{2}$$

Зазначені вище умови обмеженості, на наш погляд, відображають основну концепцію моделі «таргет-костинг», оскільки обмеження мають знак рівності. Тобто оптимальна структура витрат формується з огляду на майже фіксовану виручку (тобто ціна не може бути нижче фактичної на ринку в сучасних умовах господарювання) та фіксовані обмеження ресурсів на підприємстві (витрати не можуть бути вище фактичних).

Критерій оптимальності, який при даних умовах господарювання сільськогосподарського товаровиробника забезпечить ефект операційного левериджу, підлягає максимізації і має наступний вигляд:

$$Z = \frac{x_4}{x_4 - x_2} \to \max \tag{3}$$

Таким чином, метою розв'язання моделі є отримання таких невід'ємних значень змінних x_1 та x_2, які б задовольнили зазначені вище обмеження-нерівності та надали б цільовій функції максимальне значення. З економічної точки зору, отримані значення покажуть їх оптимальне співвідношення в структурі витрат, яке забезпечує максимальний ефект операційного левериджу.

Список використаних джерел

3. Васильєва Н.К. Методи і моделі оптимізації в економіці: Навчальний посібник / Н.К. Васильєва. – Дніпропетровськ: РВВ ДДАУ, 2008.-142 с.
4. Наконечний С.І., Савіна С.С., Наконечний Т.С. До питання математичного моделювання техніко-економічних процесів АПК // Економіка АПК. – 2009. -№1(171). – с.16-21
5. Іващук О. Т. Економіко-математичне моделювання: Навчальний посібник. / О. Т. Іващук. – Тернопіль: ТНЕУ «Економічна думка», 2008. –704 с.
6. Андрійчук В.Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика, аналіз: моногр. / В.Г. Андрійчук. – К.: КНЕУ, 2005. – 292 с.

УДК 338.012

Зуєнко В.О., студент

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)

ВПЛИВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА РОЗВИТОК ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Україна – унікальна країна, що має історичні, культурні та природні пам'ятки. Вона має великі можливості розвитку туристичної галузі, що сформувалися завдяки географічному положенню та історичному розвитку нашої держави. Сьогодні Україна рухається в напрямку євроінтеграції: підписано Угоду про асоціацію з ЄС, організовуються різноманітні проекти у сфері економіки, соціально-культурній і рекреаційній сферах за сприяння фондів, підприємств та неурядових організацій Європейського Союзу.

Туристична галузь у будь-якій країні однозначно позитивно впливає на покращення її економічного і соціального стану, на важливі сектори економіки: торгівлю, транспорт, готельний бізнес, заклади харчування, будівництво тощо. Тому важливо проводити дослідження особливостей розвитку туристичного ринку України та вплив євроінтеграції на нього, розробляти імітаційні моделі та проекти, які б покращили стан рекреаційної сфери у країні, допомогли б наповнювати місцеві бюджети.

Україна володіє значними та реальними перспективами розвитку туристичної галузі. Тому туристична сфера як одна з високорентабельних галузей світової економіки стає провідною в економічному та соціальному розвитку України.

Економіка туристичного бізнесу – це сукупність суспільних відносин, що виникають при здійсненні туристичної діяльності, а саме при виробництві, розподілі, обміні та споживанні туристичних послуг (туристичного продукту).

На сьогоднішній день туристичний бізнес в Україні як складова економічного комплексу характеризується такими властивостями і функціями:

– створює туристичні послуги, формує туристичний продукт і здійснює його реалізацію, активно використовуючи маркетингові комунікації;

– має свою індустрію виробництва і надання послуг туристам;

– формує ринок туристичних послуг за різними рівнями комплексності;

– працює як мультиплікатор росту національного доходу, валового внутрішнього продукту, зайнятості населення;

– сприяє розвитку місцевої інфраструктури та підвищенню рівня життя населення;

– уявляє собою сферу, в якій дешево створюються робочі місця та забезпечується високий рівень ефективності й швидка окупність інвестицій;

– є досить ефективним засобом охорони навколишнього середовища та історико-культурної спадщини країни, що є матеріальною основою ресурсного потенціалу туризму, який утворює специфічну сферу діяльності;

– функціонує у взаємозв'язку практично з усіма галузями і видами діяльності людей;

– має переваги в інтеграційних і глобалізаційних процесах, що відбуваються у світовому просторі [1].

Але, незважаючи на ресурсну забезпеченість та безмежні потенційні туристичні можливості, Україна сьогодні не може конкурувати з розвинутими туристичними державами на світовому ринку туристичних послуг. В рейтингу туристичної конкурентоспроможності Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ) Україна займає 88-е місце серед 136 країн і територій. Існує ряд ще й наполовину не вирішених проблем щодо розвитку туристичного бізнесу в умовах євроінтеграції, а саме:

– стан доріг в Україні гнітюче вражає всіх європейців;

– відсутність маркетингу місцевих принад України в європейських країнах, тобто в інших країнах лишається досить невелика кількість інформації про різноманітні місця в Україні, куди можна поїхати і що зацікавило би наразі закордонного туриста;

– відсутність інформації про стан безпеки на неокупованих територіях. Необхідно значно більше та ефективніше доносити таку інформацію до закордонних туристів;

– нестача точної рекламної інформації і вказівників;

– глибокі протиріччя в організаційній структурі управління, спрямованості розвитку, стані якісних і кількісних характеристик інфраструктури.

Стримуючими факторами щодо розвитку туризму є недосконаліть та неузгодженість нормативно-правової бази міжрегіонального та прикордонного співробітництва; обмеженість доступу українських туристичних підприємств до коштів програми сприяння прикордонного співробітництва ЄС (PHARE, TACIS, INTERREG), складність координування та контролювання інвестиційних потоків.

З огляду на це основою для впровадження успішних моделей розвитку туризму в Україні є: розв'язання екологічних і соціальних проблем; розроблення та втілення проектів з удосконалення прикордонної і транспортної інфраструктури; розбудова туристичної інфраструктури, розвиток інвестиційних відносин тощо.

Для того, щоб забезпечити раціональне та ефективне використання туристичних, природних, лікувальних та рекреаційних ресурсів України необхідно сформувати туристично-рекреаційний простір шляхом створення та забезпечення функціонування зон розвитку туризму та курортів. Також, доцільно розробити, впровадити та запропонувати споживачеві конкурентоспроможний національний туристичний продукт.

Без важелів державного втручання, тобто регулювання туристичної галузі, успішний вихід України на зовнішні ринки туристичних послуг неможливий. Для досягнення такого результату Україні необхідна ефективно розроблена стратегія «завоювання» світового туристичного ринку. 16 березня 2017 року Уряд України схвалив Стратегію розвитку туризму та курортів на період до 2026 року [2]. Цей документ розроблено з метою створення умов для забезпечення прискореного розвитку сфери туризму і курортів, перетворення її у високоефективну, інтегровану у світовий ринок галузь. Запровадження Стратегії передбачається за такими напрямками:

– забезпечення безпеки туристів та захист їх законних прав та інтересів;

– імплементація законодавства ЄС у сфері туризму;

– забезпечення комплексного розвитку територій, зокрема створення сприятливих умов для залучення інвестицій у розбудову туристичної інфраструктури;

– удосконалення системи професійної підготовки фахівців сфери туризму;

– формування та просування позитивного іміджу України, як країни привабливої для туризму [2].

Реалізація акта передбачається за рахунок коштів державного, місцевих бюджетів та інших джерел не заборонених законодавством, а обсяг фінансування визначатиметься щороку з урахуванням конкретних завдань і реальних можливостей.

Позитивний розвиток туристичного бізнесу України в напрямку Євроінтеграції можливий тільки завдяки реформуванню цієї галузі та пристосуванню її функціонування щодо Європейських стандартів. Необхідно стимулювати розвиток туристичного бізнесу, створити сприятливі умови для залучення інвестицій, забезпечити подальшу лібералізацію зовнішньоекономічної діяльності та підвищити ефективність використання фінансових ресурсів, які виділяються ЄС на підтримку економічних реформ в нашій державі.

Список використаних джерел

4. Козловський Р. Україна: туристичний рух – 2013 / Р. Козловський // Український туризм. – 2014. – № 1. – С. 26–28.

5. Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року № 168-р – редакція від 16.03.2017 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/ru/cardnpd?docid=249826501

УДК 02.41.11

Іваненко І.О., Кузьменко В.М., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

СОЦІАЛЬНА НЕРІВНІСТЬ: ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ

Нерівність у доходах, владі, престижності занять, освіті виникла разом з людським суспільством, але попервах вона була дуже незначною, тому стратифікації в простих суспільствах майже не існувало. У складних суспільствах нерівність посилилась і поділила людей спочатку на рабів і рабовласників, потім на касти, верстви, класи. М. Вебер надавав особливого значення такому критерію стратифікації, як соціальна репутація, чи статус.

Соціальна нерівність, що є основою стратифікації суспільства, усіма сприймається як основна його властивість. Проте кожне суспільство намагається організувати "свою" нерівність. У зв'язку із цим соціологію цікавить механізм такої підтримки (відтворення) ієрархічної структури, який не дав би їй можливості розвалитися під впливом різно-направлених дій різних соціальних прошарків, зумовлених суперечністю їхніх інтересів, - у демократичній класовій боротьбі.

У теорії індустріального суспільства демократична класова боротьба - це боротьба, що ведеться в межах даної демократії через використання загальних виборчих прав, вільних профспілок, колективних договорів.

Результати соціологічних опитувань свідчать, що люди болісно сприймають соціальну нерівність. Своє місце в соціальній ієрархії вони часто вважають несправедливим. Відчувається антагонізм між вищими і нижчими прошарками.

Але те, що за явно вираженого невдоволення соціальною нерівністю революції, громадянської війни, однак, не відбувається, є результатом дії соціально-нормативної системи, соціальних інститутів, які спонукають людей з розумінням сприймати ті чи ті державні управлінські принципи та дії. Кожне суспільство робить це по-своєму. Так, для підтримування соціальної нерівності на перших етапах розвитку суспільства застосовувалося просте правило сталої організації ієрархічної структури: хто в якій сім'ї народився, той несе

відповідний статус до кінця своїх днів (раб, кріпак, патрицій тощо). За додержанням цього правила стежила вся система соціальних інститутів: суд, уряд, армія, церква.

У сучасному суспільстві, хоч усі люди мають формально рівні права з народження, суспільство, як і раніше, підтримує й охороняє свою ієрархію. Так, інститут власності підтримує право на спадок, а отже, робить неоднаковими шанси на збагачення людей, що народилися в бідних і багатих сім'ях. Політичні інститути формують еліту, котра має право на владу, на управління людьми. Однак ієрархічна структура не залишається сталою. К. Маркс прогнозував, що вона змінюватиметься за рахунок подальшого збагачення невеликої купки багатіїв і зубожіння основної маси населення - трудящих. А це призводитиме до напруження у відносинах між вищими й нижчими стратами, яке може перерости у відкриту боротьбу за перерозподіл багатства.

На думку П. Сорокіна, існує так звана позначка насичення, далі за яку суспільство не може рухатися без ризику катастрофи. З наближенням суспільства до такої позначки розпочинаються реформи, спрямовані на перерозподіл національного доходу через податки, зміни в економічній та політичній сферах або інші дії для стримування згубної тенденції. Тому можна сказати, що стабільність суспільства залежить від конфігурації соціальної стратифікації, від її профілю.

Отже, нерівність - це не тільки характеристика суспільства, а й важливе джерело його розвитку. Зрівнялівка в доходах, відношенні до влади, власності позбавляє індивіда внутрішнього стимулу до дій, самовдосконалення, а отже, забирає в суспільства важливу рушійну силу.

Більш важливим чинником функціонування і підтримки стабільності суспільства є досягнення класової гармонії, консенсусу, що означає злагоду, підґрунтям якої є схожість поглядів і орієнтацій стосовно значущих цінностей, цілей, норм, правил поведінки, ролей, владних відносин тощо між індивідами, соціальними групами і спільнотами.

Список використаних джерел

1. Аитов Н. А. Понятие "социальная структура" в современной социологии // Социол. исследования. — 2010. — 153с.
2. Барбер Б. Структура социальной стратификации и тенденции социальной мобильности // Американская социология. — М., 2013. – 78с.
3. Гидденс З. Социальная стратификация // Социол. исследования. — 2012. — 212с.
4. Заболоцький В., Ляшенко В. Середній клас в соціальній структурі пострадянського суспільства // Схід. — 2013. — 165с.
5. Заславская Т. И. Социальная структура современного российского общества // Обществ. науки и современность. — 2014. — 93с.
6. Сорокин П. А. Человек, цивилизация, общество. — М., 2013. – 90с.
7. Социология: наука об обществе: Учеб. пособие. — Харьков, 2014. – 159с.

УДК 330.341.1

Ільченко В.О, Дерев’янко Ю.В., магістранти

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКИХ СТАРТАПІВ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

На сьогоднішній день в Україні розробляється достатня кількість стартапів: від інформаційних технологій і гаджетів до фінансових сервісів. Багатьом з них вже вдалося стати відомими та залучити постійних клієнтів. Саме інновації є ефективним засобом подолання кризових явищ, просування на ринок конкурентоспроможної продукції та

розвитку ринку високих технологій. Формування інноваційної економіки сприяє ефективному соціально-економічному розвитку країни. Досвід найбільших інноваційних країн світу доводить, що саме розвиток малого бізнесу є рушійною силою інноваційного підприємництва.

Термін «стартап» зародився в США в 1939 році, коли двоє американських студентів Хьюлетт і Паккард створили власну невелику фірму під назвою «start-up». З часом компанія досягла світових масштабів і зараз відома нам під назвою HewlettPackard (HP).

Тобто, «стартап» (від англ. «startup» – запускати) – це новітні проекти, які розвиваються в умовах невизначеності та займаються розробкою нових товарів або послуг і знаходяться на стадії пошуку оптимальних бізнес ідей за умови фінансування [1].Важливо, що у законодавстві України термін «стартап» відсутній.

Характерними особливостями новостворених компаній, якими є стартапи, є наступні:

1. створення нового та унікального продукту, який буде задовольняти найважливіші потреби споживачів;

2. швидкий розвиток (зазвичай, стартапи створюються за 3-4 місяці за вийнятком високотехнологічних стартапів, на впровадження яких необхідно більше часу);

3. нестача початкових фінансових ресурсів для втілення ідеї в життя (у більшості випадків, початкові інвестиції є стартовим капіталом засновників проекту);

4. великі ризики (згідно статистичних даних, близько 70% всіх стартапів «не виживають» на ринку вже у перший рік існування, а з решти – 40% не доживає до дворіччя компанії) [1].

Всі стадії розвитку стартапа переслідують одну мету - привернути увагу інвесторів і зробити компанію, зокрема саму інноваційну ідею, затребуваною і прибутковою. Саме готовність інвесторів вкладати гроші в проект і є першими показниками успішності стартапа.

Всього існує 6 основних стадій розвитку стартапа, які наведені в табл. 1 [2].

Таблиця 1

Стадії розвитку стартапа

Стадія	Реалізація
Pre-seed	Визначення чіткої інноваційної ідеї і розуміння того, що потрібно цільовій аудиторії (майбутні клієнти, споживачі).
Seed-посів	Аналіз ринку, розробка бізнес-плану, підготовка стартапу до запуску.
Прототипування	Розробка робочої моделі стартапу.
Alfa-версія	Тестування готової продукції у вузькому колі споживачів, з метою визначення його переваг і недоліків.
Закрита Beta-версія (Beta тестування)	Залучення додаткової цільової аудиторії для тестування вже пройшовшого перевірку продукту.
Beta-версія ((Beta тестування)	Фінальна розкрутка проекту і залучення цільової аудиторії.

Джерелами фінансування розвитку стартапів на європейських теренах виступають: венчурні інвестиційні фонди, крауд-фандінг, «бізнес-ангели» та бізнес-інкубатори.

Венчурний інвестиційний фонд – це інвестиційний фонд, діяльність якого спрямована на інвестування інвестиційних проектів. Іншим джерелом фінансування нових проектів є краудфандінг – це колективна, добровільна співпраця людей, які об’єднують свої ресурси з метою фінансування і підтримки інших людей. Прикладом найвідомішого світового онлайн-центру краудфандінгу є проект «Kickstarterr» – стартап, який заснований на добровільному вне- сенні грошових коштів в інвестиційні проекти [3].

«Бізнес-ангели» представляють собою групу представників приватного капіталу, які самостійно вибирають об’єкти фінансування та вкладають гроші в перспективні стартапи.

Бізнес-інкубатор – це організація, що надає на певних умовах і на певний час спеціально обладнані приміщення та інше майно суб'єктам малого та середнього бізнесу, які здійснюють свою діяльність з метою отримання фінансової самостійності.

В Україні офіційної статистики розвитку стартапів не ведеться. Однак, за даними світового рейтингу стартапів сервісу StartupRanking [4], Україна посідає 39 місце серед 150 країн. За результатами аналізу, в Україні у 2017 р. зареєстровано щонайменше 204 стартап-компанії. В Австрії, наприклад, де реалізуються ініціативи з підтримки стартапів, створено необхідні передумови, а бізнес-середовище є набагато кращим, ніж в Україні, було зареєстровано щонайменше 220 стартап-компанії.

Позиція України на фоні інших пострадянських країн свідчить як про інвестиційну привабливість інноваційних рішень малого бізнесу в Україні, так і про перспективність нових продуктів щодо завойовування зовнішніх ринків. З іншого боку, такі країни, що у 2004 р. стали новими членами Євросоюзу, – Польща (27-ме місце у рейтингу) та Угорщина (25-те місце) запроваджують різноманітні програми з підтримки стартапів, а тому кількість зареєстрованих компаній у цих країнах є більшою, порівняно з Україною та іншими пострадянськими країнами.

Підтримка стартапів є комплексним процесом, реалізація якого включає: збільшення інвестування з боку держави, та як наслідок, забезпечення розвитку галузі на території країни та сплата податків, які дадуть можливість через певний час існування проекту повернути інвестовані гроші; підтримку соціальної спрямованості інноваційних проектів; розвиток підприємницької культури; посилення режиму інтелектуальної власності; розробку державними органами законопроектів, які сприятимуть розвитку інноваційного підприємництва.

Отже, на даному етапі розвитку підприємництва спостерігається значне піднесення у розвитку українських стартапів, які досить швидко розвиваються і мають багато користувачів. Однак мала зацікавленість держави в сучасних інноваційних проектах змушує молоді компанії співпрацювати з іноземними інвесторами, які допомагають втілити проекти в життя та стати конкурентоспроможними. Саме тому, необхідно сприяти ефективному функціонуванню стартапів в Україні, враховуючи європейські тенденції даної сфери, створювати механізми для підвищення результативності їхньої діяльності на вітчизняному ринку та визнання значущості інноваційних технологій для успішного розвитку українських підприємств.

Список використаних джерел

1. Що таке стартап? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://biznesua.com.ua/shho-take-startap/.

2. Саліхова О.Б. Про бідногостартапазамовите слово / О.Б. Саліхова, О.О. Курченко // Еко- номіст. – 2016. – 7 червня [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uaekonomist.com/12893-pro-bdnogo-startapa-zamovite-slovo.html.

3. Краудфандінг в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ain.ua/tag/kraudfanding.

4. Глобальный рейтинг стартап-экосистем 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://inventure.com.ua/analytics/investments/globalnyj-rejting-startap-ekosistem-2015.

УДК 004.43

Казаєв О.С., студент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)

РЕЙТИНГ МОВ ПРОГРАМУВАННЯ НА КВІТЕНЬ 2018 ПО ВЕРСІЇ САЙТУ TIOBE

Індекс спільноти програмного забезпечення TIOBE є показником популярності мов програмування. Індекс оновлюється раз на місяць. Рейтинги базуються на кількості кваліфікованих інженерів у всьому світі, курсах та сторонніх постачальників. Популярні пошукові системи, такі як Google, Bing, Yahoo !, Wikipedia, Amazon, YouTube і Baidu використовуються для розрахунку рейтингів. Важливо відзначити, що індекс TIOBE - не про найкращу мову програмування або про мову, в якій написано більшість рядків коду.

Індекс може бути використаний для перевірки того, наскільки навички програмування все ще актуальні або прийняти стратегічне рішення про те, яку мову програмування слід прийняти, коли починати будувати нову програмну систему.

Найпопулярніші 10 мов на квітень 2018 року:

1. Java – об'єктно-орієнтована мова програмування, випущена 1995 року компанією «Sun Microsystems» як основний компонент платформи Java. З 2009 року мовою займається компанія «Oracle», яка того року придбала «Sun Microsystems». В офіційній реалізації Java-програми компілюються у байт-код, який при виконанні інтерпретується віртуальною машиною для конкретної платформи.

2. C - універсальна, процедурна, імперативна мова програмування загального призначення, розроблена у 1972 році Денісом Рітчі у Bell Telephone Laboratories з метою написання нею операційної системи UNIX. Хоча C і було розроблено для написання системного програмного забезпечення, наразі вона досить часто використовується для написання прикладного програмного забезпечення. C імовірно, є найпопулярнішою у світі мовою програмування за кількістю вже написаного нею програмного забезпечення, доступного під вільними ліцензіями коду та кількості програмістів, котрі її знають. Версії компіляторів для мови C існують для багатьох операційних систем та апаратних архітектур. C здійснила великий вплив на інші мови програмування, особливо на C++, яку спочатку проектували як розширення для C, а також на Java та C#, які запозичили у C синтаксис.

3. C++ - мова програмування високого рівня з підтримкою кількох парадигм програмування: об'єктно-орієнтованої, узагальненої та процедурної. Розроблена Б'ярном Страуструпомв AT&T Bell Laboratories (Мюррей-Хілл, Нью-Джерсі) 1979 року та початково отримала назву «Сі з класами». Згодом Страуструп перейменував мову на C++ у 1983 р. Базується на мові C. Вперше описана стандартом ISO/IEC 14882:1998, найбільш актуальним же є стандарт ISO/IEC 14882:2014.

4. Python - інтерпретована об'єктно-орієнтована мова програмування високого рівня з строгою динамічною типізацією. Розроблена в 1990 році Гвідо ван Россумом. Структури даних високого рівня разом із динамічною семантикою та динамічним зв'язуванням роблять її привабливою для швидкої розробки програм, а також як засіб поєднання існуючих компонентів. Python підтримує модулі та пакети модулів, що сприяє модульності та повторному використанню коду. Інтерпретатор Python та стандартні бібліотеки доступні як у скомпільованій так і у вихідній формі на всіх основних платформах. В мові програмування Python підтримується кілька парадигм програмування, зокрема: об'єктно-орієнтована, процедурна, функціональна та аспектно-орієнтована.

5. C# - об'єктно-орієнтована мова програмування з безпечною системою типізації для платформи .NET. Розроблена Андерсом Гейлсбергом, Скотом Вілтамутом та Пітером Гольде під егідою Microsoft Research (при фірмі Microsoft). Синтаксис C# близький до C++ і Java. Мова має строгу статичну типізацію, підтримує поліморфізм, перевантаження операторів, вказівники на функції-члени класів, атрибути, події, властивості, винятки, коментарі у форматі XML. Перейнявши багато що від своїх попередників – мов C++, Delphi, Модула і Smalltalk – C#, спираючись на практику їхнього використання, виключає деякі моделі, що зарекомендували себе як проблематичні при розробці програмних систем, наприклад множинне спадкування класів.

6. Visual Basic .NET – об'єктно орієнтована мова програмування, яку можна розглядати як черговий виток еволюції Visual Basic (VB), реалізований на платформі Microsoft .NET. VB.NET не має зворотної сумісності з більш ранньою версією (Visual Basic 6.0). Розвиток

проектів старих версій (* .vbp) можливо тільки після попередньої конвертації їх в формат VB.NET спеціальним майстром (Migration Wizard), однак, як правило, після конвертації потрібна істотна ручна доробка текстів.

7. PHP - попередня назва: Personal Home Page Tools - скриптова мова програмування, була створена для генерації HTML-сторінок на стороні веб-сервера. PHP є однією з найпоширеніших мов, що використовуються у сфері веб-розробок. PHP підтримується переважною більшістю хостинг-провайдерів. PHP - проект відкритого програмного забезпечення. PHP інтерпретується веб-сервером у HTML-код, який передається на сторону клієнта. На відміну від скриптової мови JavaScript, користувач не бачить PHP-коду, бо браузер отримує готовий HTML-код. Це є перевага з точки зору безпеки, але погіршує інтерактивність сторінок. Але ніхто не забороняє використовувати PHP для генерування JavaScript-кодів, які виконуються вже на стороні клієнта.

8. JavaScript - динамічна, об'єктно-орієнтована прототипна мова програмування. Реалізація стандарту ECMAScript. Найчастіше використовується для створення сценаріїв веб-сторінок, що надає можливість на стороні клієнта (пристрої кінцевого користувача) взаємодіяти з користувачем, керувати браузером, асинхронно обмінюватися даними з сервером, змінювати структуру та зовнішній вигляд веб-сторінки. JavaScript класифікують як прототипну, скриптову мову програмування з динамічною типізацією. Окрім прототипної, JavaScript також частково підтримує інші парадишми програмування і деякі відповідні архітектурні властивості, зокрема: динамічна та слабка типізація, автоматичне керування пам'яттю, прототипне наслідування, функції як об'єкти першого класу.

9. SQL - декларативна мова програмування для взаємодії користувача з базами даних, що застосовується для формування запитів, оновлення і керування реляційними БД, створення схеми бази даних та її модифікації, системи контролю за доступом до бази даних. Сама по собі SQL не є ані системою керування базами даних, ані окремим програмним продуктом. На відміну від дійсних мов програмування, SQL може формувати інтерактивні запити або, бувши вбудованою в прикладні програми, виступати як інструкції для керування даними. Окрім цього, стандартний SQL містить функції для визначення зміни, перевірки та захисту даних.

10. Ruby - це інтерпретована, повністю об'єктно-орієнтована мова програмування з чіткою динамічною типізацією. Мова відрізняється високою ефективністю розробки програм і увібрала в себе найкращі риси Perl, Java, Python, Smalltalk, Eiffel, Ada і Lisp. Ruby поєднує в собі Perl-подібний синтаксис із об'єктно-орієнтованим підходом мови програмування Smalltalk. Також деякі риси запозичено із мов програмування Python, Lisp, Dylan та CLU. Багатоплатформова реалізація інтерпретатора мови Ruby поширюється як вільне програмне забезпечення. Початковий код проекту розповсюджується під ліцензіями BSD і "Ruby", яка посилається на останній варіант ліцензії GPL і повністю сумісна з GPLv3.

Список використаних джерел

1. https://www.tiobe.com/tiobe-index/ - Переглянуто: 12 квітня 2018.
2. https://uk.wikipedia.org/wiki/ - Переглянуто: 12 квітня 2018.

УДК 330.101.54

Калайда Л.О., Асауленко Є.Е., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ЗМІНА ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Перехід України до євроінтеграції вплинув на соціально – економічний розвиток держави. Зміни відбулися в усіх економічних ланках нашої країни. На сьогодні досить актуальним є питання, яке стосується змін в системі оподаткування. Податки є невід'ємною частиною в економіці держави, адже вони формують державний бюджет, впливають на розвиток виробничої діяльності. На сьогодні суспільство відчуває тягар від надмірного оподаткування. Тому умови євроінтеграції дають поштовх до змін, які б змінили економічний стан держави, а саме реформування податкової системи України згідно з принципами економічної ефективності й соціальної справедливості

Україна прагне побудувати цілісну законодавчу базу оподаткування , яка б відповідала стандартам Європейського Союзу. 7 грудня 2017 року Верховною Радою був прийнятий Закон України "Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2018 році". Згідно з цим законом будуть внесені зміни щодо земельних податків (наприклад, якщо податковий орган не направив фізичній особі повідомлення про сплату податку, дана особа буде звільнена від відповідальності за несвоєчасну його сплати), щодо рентної сплати за використання надрами для видобування корисних копалин (з 1 січня 2019 року ставка рентної плати на видобуток конденсату становить 45% та 21% (залежить від глибини залягання), на видобуток нафти і газу (29% та 14% залежно від глибини залягання), податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) (створено Єдину базу даних звітів про оцінку нерухомого майна, метою якої є запобігання заниження бази оподаткування при продажу нерухомого майна), ПДВ(податок на додану вартість) (до 31 грудня 2018 року звільнено від оподаткування ПДВ операції, які пов'язані із ввезення на митну територію України та з постачання на митній території України виключно електромобілів (у тому числі вироблених в Україні). Загалом даний законопроект містить велику кількість пунктів, які б зміцнили наше економічне становище в умовах євроінтеграції.

В 2018 році згідно із законопроектом зменшиться кількість податків. Якщо у 2017 році їх діяло 14, то у 2018 році цифра становитиме 9. Серед цих податків залишаться:

- 9 загальнодержавних (податок на додану вартість, акцизний податок, податок на виведений капітал, податок на доходи фізичних осіб, а також податок за використання природних ресурсів (в тому числі й водних));
- 4 місцевих (податки з фізичних осіб підприємців на землю, нерухомість та сільське господарство).

На 2018 рік прогнозується збільшення акцизного податку, який кожного року буде зростати. Ріст акцизного збору буде відбуватися лоти, доки не досягне рівня, передбаченого Європейським Союзом.

Станом на 2018 рік ставки податків для фізичних осіб – підприємців (ФОП) виглядають наступним чином:

1) ЄСВ — 22%
2) Єдиний Податок ФОП 1 група — 10% від прожиткового мінімуму
3) Єдиний Податок ФОП 2 група — 20% від мінімальної заробітної плати
4) Єдиний Податок ФОП 3 група — 5% (3%+ПДВ) від доходу
5) Військовий збір — 1,5%
6) Податок на доходи фізичних осіб — 18%.

Відбулися зміни щодо оподаткування фізичних осіб підприємців (табл. 1).

Таблиця 1

Податки фізичних осіб підприємців

Група платників єдиного податку	Максимальна ставка	База оподаткування	Максимальна сума	Строк сплати
1	До 10%	Прожитковий мінімум (1762 грн)	176,20 грн	Щомісяця авансом не пізніше 20-го числа поточного місяця за поточний місяць
2	До 20%	Мінімальна заробітна плата (3723 грн)	744, 60 грн	
3	3% за умови сплати ПДВ або 5% для неплатників ПДВ	Сума доходів платника єдиного податку за звітній квартал	-	Упродовж 10-ти календарних днів, що настають за останнім днем строку подання декларації

Загалом проаналізувавши розвиток податкової системи в Україні, можна зробити втішні висновки. Наприклад, якщо розмір Єдиний соціальний внесок(ЄСВ) до 2015 року становив від 36,76% до 49,7% то нині він становить 22 %.

Розвинувши протягом декількох років свою податкову систему, держава піднялася у рейтингу «Оподаткування – 2018», який складається світовим банком та аудиторською фірмою PwC, з 80 до 41 (всього країн 190). Головною причиною такого зрушення в рейтингу є зниження ЄСВ. Термін відшкодування ПДВ також спонукав до підвищення держави у списку. Він скоротився майже вдвічі і нині становить 14,3 тижні (в Східній Європі та Центральній Азії – 24 тижні, в світі – 27,8 тижня). Дані рейтингу показали, що складання та подання звітності щодо податку на прибуток в Україні займає 36,5 години (61 години у світі, у ЄС - 34 години на рік). Складання та подання звітності щодо податків із зарплати в Україні становить 92 години на рік (у світі - 88, в ЄС - 34), інших податків – 199 годин на рік в Україні, 95 - у світі, 51 - в ЄС. Загалом на складання й подання звітності в Україні йде 328 годин проти в середньому 240 годин у світі.

Дані Європейського Союзу є вищими від показників України, то ж є стимули до подальшого розвитку податкової системи в умовах євроінтеграції.

Список використаних джерел

1. Закон України “Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2018 році”: за станом на 07 грудня 2017р./Верховна Рада України. - Офіц.вид. – К.: Парлам. вид-во, 2017. - 112 с.

2. Оподаткування в Україні: Навч. посіб. / За ред. Н. І. Рединої. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 544 с.

3. Податковий кодекс України : прийнятий Верховною Радою України 2 груд. 2010 р. № 2755-VI : текст із змін. станом на 27 лют.2018. / М-во юстиції України. – Офіц. вид. – К.: Укрправінформ, 2018. – 455 с.

4. http://expres.ua/news/2017/12/03/274713-ukrayina-pidnyalasya-84-41-misce-reytyngu-opodatkuvannya-2018

УДК 338

Калініченко О.В., к.е.н., доцент
Полтавська державна аграрна академія (м. Полтава, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ВИРОБНИЧОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

У сільському господарстві кількісно і якісно змінюється техніко-технологічна виробнича база, впроваджується раціональна система землеробства, змінюється склад працівників, підвищується рівень споживання товарів та послуг, збільшуються громадські фонди споживання. Все це потребує раціональної організації допоміжних та обслуговуючих процесів – розвитку інфраструктури аграрного підприємства.

Під інфраструктурою розуміють сукупність структурних частин будь-якого об'єкта, які мають допоміжний характер та забезпечують умови для ефективного функціонування об'єкта в цілому.

Під інфраструктурою аграрного підприємства слід розуміти сукупність підрозділів, які забезпечують ефективне функціонування та обслуговують об'єкти основного виробництва, а також підрозділи соціальної сфери.

Окремі структурні елементи інфраструктури аграрного підприємства виконують різні функції й задовольняють різні потреби агарного виробництва. Тому між собою вони не мають організаційної єдності. При виробництві сільськогосподарської продукції їх функції взаємопов'язані й мають цільове поєднання з основним виробничим процесом.

Інфраструктура поділяється на дві групи: виробнича та соціальна (рис. 1).

Рис. 1. Класифікація інфраструктури аграрного підприємства
Джерело: узагальнено автором

До виробничої інфраструктури аграрного підприємства належать підрозділи, які безпосередньо не беруть участь у створенні сільськогосподарської продукції, але своєю діяльністю забезпечують та обслуговують основне виробництво.

Виробничій інфраструктурі властивий ряд особливостей:

– забезпечує та обслуговує процес виробництва сільськогосподарської продукції;

– забезпечує руху сільськогосподарської продукції на всіх стадіях її виробництва, розподілу, обміну та споживання;

– результати її діяльності уречевлені у вартості кінцевої продукції основних виробничих підрозділів;

– низька мобільність і маневреність;

– рівень розвитку інфраструктури визначається потребами основного виробництва;

– ефективність функціонування інфраструктури проявляється у підрозділах, що обслуговуються.

Ефективність виробничій інфраструктурі – це скорочення втрат та покращення якості сільськогосподарської продукції, зменшення матеріально-грошових витрат й витрат праці на одиницю сільськогосподарської продукції.

До соціальної інфраструктури аграрного підприємства належать підрозділи, які забезпечують сприятливі умови життєдіяльності працівників у процесі виробництва та соціально-побутових умов й культурних потреб.

У сільському господарстві соціальна інфраструктура має свої особливості розвитку й використання та залежить від:

– стану сільського розселення (щільність населення; територіальний розподіл; розміри населених пунктів; розміщення аграрних та промислових об'єктів; напрямки та інтенсивність основних міграційних потоків);

– чисельність населення та його структурні характеристики (наявність соціальних груп та їх статево-віковий розподіл; динаміка показників народжуваності та смертності; чисельність сімей, їх розміри і склад; питома вага працездатних осіб);

– стан економічного та інституційного середовища у певній місцевості;

– рівень оплати праці, рівень доходів, соціальна підтримка та допомога малозабезпеченим верствам населення;

– впливу розташованих поблизу містоутворюючих підприємств, а також об'єктів інфраструктури загальнонаціонального значення;

– екологічна ситуація в регіоні.

Отже, виробничу і соціальну інфраструктури слід розглядати як невід'ємні складові аграрного підприємства, діяльність яких спрямована на забезпечення його ефективної діяльності в цілому.

УДК 338.43:316

Калініченко Н.О., Кривогуз А.О., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У США ТА ЄВРОПІ: ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Розвиток суспільства на засадах ринкової економіки призвів до трансформації суспільних цінностей суспільства, формування системи відповідальності бізнесу, орієнтованої на тривалий і стійкий розвиток суспільства і його підсистем. Такий підхід до розуміння соціальної відповідальності дозволив поставити завдання поєднання економічного розвитку з соціальною стабільністю, підвищенням рівня суспільних очікувань і різноманітності системи цінностей різних суспільних груп. Найбільш повне відображення відповідальність бізнесу отримала у формі корпоративної соціальної відповідальності. Найбільш розповсюдженою дана концепція є в Сполучених Штатах Америки, країнах Європи. У кожній з країн існують свої підходи до впровадження концепції КСВ, що

обумовлені історичними та культурними традиціями, менталітетом громадян, станом навколишнього середовища та станом розвитку економіки [2].

Дослідженню особливостей концепції корпоративної соціальної відповідальності та моделей її реалізації присвячено значну кількість робіт вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема Ф. Котлера, Е. Карнегі, М. Портера, О. Лазоренка, Р. Колишка, І. Маліка та ін..

Основні розбіжності щодо концепції корпоративної соціальної відповідальності у США та країнах Європи визначаються на рівні відносин «підприємство – держава». Так, якщо діяльність американських корпорацій загалом визначається його власниками та керівниками, то європейські компанії зазнають значного впливу з боку державних органів влади та професійних об'єднань, які жорстко визначають мінімальні вимоги їх діяльності. Тому й підходи до реалізації заходів соціальної відповідальності різняться тематично й географічно. Назагал можна виділити два основні підходи: американський та європейський (табл. 1) [3].

Таблиця 1

Порівняльна характеристика моделей соціальної відповідальності в США та Європі

Рівні відповідальності	США	Європа
Економічна відповідальність	Спрямованість на відповідність з передовими принципами корпоративного управління, гідної винагороди та захисту споживачів	Законодавчо встановлені межі поведінки (35-годинний робочий тиждень, регулювання понаднормованої праці, мінімальний рівень оплати праці тощо)
Юридична відповідальність	Невисокий рівень законодавчо визначених правил поведінки корпорацій	Функціонування законодавства про правила поведінки бізнесу
кономічна відповідальність	Тенденція переважання підтримки місцевих громад	Високі податки та високий рівень державного соціального захисту
Благодійність (філантропія)	Спонсорування культури, освіти, мистецтва	Великі податки переносять на державу відповідальність за фінансування культури, освіти тощо

З історичного погляду для США характерне мінімальне втручання держави в діяльність підприємств. П. Вернер характеризує соціальну відповідальність як самостійний вибір підприємства щодо внеску в розвиток суспільства, за якого держава зі свого боку мотивує соціально відповідальну діяльність за допомогою відповідних податкових пільг. Традиційно в США соціальна відповідальність бізнесу визначалася більше як філантропічна модель. Компанії роблять прибуток без перешкод, за винятком виконання свого обов'язку зі сплати податків. Потім вони жертвують певну частку своїх доходів на благодійні цілі. Чим менший зв'язок простежується між соціально-відповідальними витратами підприємства і його діловими досягненнями, тим більш позитивно це впливає на репутацію підприємства та формування довготривалих взаємин із цільовими групами [1].

Відповідно до європейської моделі, підприємство імплементує соціальну відповідальність в стратегію створення додаткової вартості підприємства. Європейська модель соціальної відповідальності характеризується наявністю державного регулювання через законодавчо закріплені обов'язкове медичне страхування, охорону здоров'я, пенсійне регулювання тощо. Усі соціальні ініціативи, що фінансуються підприємством в рамках такої моделі, спрямовані на максимізацію прибутку та обсягів реалізації продукції. Основними напрямами реалізації цієї моделі є такі: інвестиції в розвиток персоналу підприємства; внесок у розвиток муніципальної інфраструктури, де розташовані виробничі потужності підприємства; природоохоронна діяльність; розвиток освіти, науки та технологій; благодійність співробітників підприємства; програми приведення діяльності підприємства у відповідність до світових галузевих стандартів. Європейська модель більшою мірою орієнтована на три сфери прояву соціальних ініціатив: економіку, зайнятість та охорону навколишнього середовищах [1].

Кожна із зазначених моделей соціальної відповідальності підприємств має свої переваги та недоліки. До позитивних аспектів функціонування цих моделей можна віднести

поліпшення іміджу й репутації підприємства перед власним персоналом та місцевою громадою, а також створення сприятливих умов для встановлення довіри громадськості до комунікацій підприємства та сприятливого висвітлення їх діяльності в засобах масової інформації.

Негативним аспектом американської моделі є сприйняття підприємств, що інвестують в благодійність, як таких, що відмивають кошти. Європейській моделі притаманний високий рівень оподаткування діяльності підприємств, що призводить до їх відходу з національних ринків у «тінь» [4].

Порівнюючи європейську модель з американською, можна сказати, що перша ставить за мету прибутковість, а європейська відносить до неї додаткові питання відповідальності перед працівниками і місцевими співтовариствами.

Список використаних джерел

1. Васильців Т. Г. Концептуальний аналіз переваг і недоліків моделей соціальної відповідальності підприємства / Т. Г. Васильців, І. О. Слуцька // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.14.

2. Бержанір А. Л. Корпоративна соціальна відповідальність як чинник підвищення ефективності сучасного бізнесу / А. Л. Бержанір // Економіка і організація управління. – 2014. – 2 (18).

3. Бержанір А. Л. Розвиток соціально відповідального бізнесу у країнах з ринковою економікою / А. Л. Бержанір // Фінансове забезпечення сталого розвитку економіки України. – 2016. – С. 36–42.

4. Колосюк А. Зарубіжний досвід соціальної відповідальності бізнесу та перспективи його застосування в Україні / А. Колосюк // Економіка й управління національним господарством. – 2015. – №1.

УДК 330.115

Касич К.В., Дідусенко К.В., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ПРОБЛЕМИ КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУВ УКРАЇНІ

Розвиток багатьох країн з ринковою економікою була побудована за рахунок розвитку малого бізнесу. Тому ефективне кредитування малого бізнесу на сьогоднішній день – це одне з найважливіших завдань банківської системи України. Як відомо, на частку суб'єктів малого бізнесу припадає чимала частина ВВП в економіці розвинених країн. В Україні спостерігається все ще вкрай невелика питома вага малих підприємств в загальному об'ємі, як виробництва товарів, так і у сфері послуг.

Протягом вже досить довгого часу в Україні наголошують на тому, що малий бізнес повинен розвиватися. Але на жаль, ніякого результату поки що ми не маємо. Упродовж останніх кількох років мале підприємництво забезпечувало лише близько 10 % ВВП країни та створювало робочі місця для 26 % зайнятого населення. Найбільшим джерелом фінансування малого бізнесу у наш час виступає банківський кредит [1, с. 232]

На сьогодні основними факторами, що заважають проведенню належного банківського кредитування підприємств малого і середнього бізнесу в Україні та зменшують потенційно значний попит таких підприємств на банківські кредити є наступні:

– зниження економічного зростання внаслідок кризового стану країни, пов’язаного як з проблемами світової кризи попередніх років, так і з поточною ситуацією;

– незадовільний фінансовий стан малого і середнього підприємництва, внаслідок відсутності широкомасштабного кредитування на довгостроковій основі в тому числі;

– існування проблемної заборгованості в секторі малого і середнього підприємництва, що пов’язано передусім з ринковою невизначеністю та стрімкими курсовими коливаннями впродовж значного періоду часу, а також жорсткою монетарною політикою Національного банку України;

– відсутність ефективних правових механізмів, що гарантують реалізацію майнових інтересів учасників кредитних операцій;

– непрозорість та перебування у «тіні» значної частки малого і середнього бізнесу;

– високі відсоткові ставки за кредитами та суворі вимоги до вартості застави, а також інші жорсткі умови кредитування [2, с. 690].

Основне ж завдання банків в умовах розвитку кредитування – підвищення довіри підприємців до своїх банківських продуктів. Для цього доцільно буде прийняти наступні заходи.

1. Розвиток системи стандартів кредитування малого бізнесу. Банкам необхідно розробити єдину методологію визначення малого бізнесу, аналізу рентабельності підприємства, оцінки його платоспроможності. Необхідно переглянути систему оцінки ризиків від операцій кредитування малого бізнесу, а також визначити рівень ліквідності заставного забезпечення достатній для мінімізації банківських ризиків і прийнятний для малого бізнесу.

2. Поступове поліпшення умов кредитування. Основні зусилля необхідно направити на спрощення процедури здобуття кредиту, поліпшення сервісу, збільшення термінів кредитування а потім вже на зниження процентних ставок. В даний час підприємців більше цікавить швидкість, комфорт і зручність кредитування.

3. Розвиток «Start up» проектів. Кредитування малого бізнесу в майбутньому буде тісно пов'язано з розвитком «стартових» проектів і поступовим заповненням цієї кредитної ніші банками. Тут значну підтримку повинні надати Фонди сприяння кредитуванню малого бізнесу, виступивши як гарант початкуючих проектів, але й перспективних проектів.

4. Розвиток кредитних бюро. Одна з головних проблем, з якими стикаються кредитори, – це відсутність інформації про позичальника, його кредитну історію. Якщо на Заході будь-який банк може протягом півгодини запитати і дізнатися кредитну історію позичальника, у нас діяльність кредитних бюро далека від досконалості.

5. Підвищення довіри між банками і бізнесом. Цього можна добитися лише шляхом тісної співпраці. Банки повинні вести активну рекламу своїх кредитних продуктів, пояснювати їх переваги і освічувати, таким чином, представників малого бізнесу [3].

Таким чином, дослідивши основні проблеми кредитування малого бізнесу можна зробити висновок, що однією з найгостріших проблем діяльності більшої частини суб’єктів малого підприємництва є проблема пошуку і отримання фінансових ресурсів. Отже, великий вплив на розвиток малого бізнесу має кредитна політика банків. Головною метою підтримки підприємництва повинно стати створення сприятливих умов для підвищення ефективної діяльності суб’єктів малого підприємництва, як невід’ємної частини структури економіки.

Список використаних джерел

1. Піхняк Т.А. Проблеми кредитування малих підприємств в Україні та напрями їх вирішення / Т.А. Піхняк // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.9. – С. 232–237.

2. Галіцейська Ю.М. Проблеми банківського кредитування малого і середнього підприємництва / Ю.М. Галіцейська //Молодий вчений. – 2016. –№ 12.1 (40). – С. 689-693.

3. Васильєв В.В., Карлін О.Л. Проблеми кредитування малого бізнесу в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/14_NPRT_2010. /Economics /66408.doc.htm.

УДК 336.74(76)

Касмініна К.О., Метелиця А.С., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

КРИПТОВАЛЮТА – ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТА РЕГУЛЮВАННЯ В СВІТІ ТА В УКРАЇНІ

Криптовалюта – це вид цифрової валюти, емісія та облік якої засновані на асиметричному шифруванні і застосуванні різних криптографічних методів захисту. Іншими словами, це електронні грошові одиниці, кількість і випуск яких не залежить від реальних грошей, створюваних державами на зразок долара або гривні [2].

На даний момент в світі існує понад 90 криптовалют. Найпоширенішою і найдорожчою з них залишається біткойн (Bitcoin). Біт (bit) з англійської означає одиниця інформації, а койн (coin) – монетка, з цього можна зробити висновок, що біткойн – це ланцюжок зашифрованої цифрової інформації.

Основними перевагами даної валюти є наступні:

1. Анонімність. Власники біткойнів є застрахованими від розкривання своєї конфіденційної інформації.

2. Біткойн децентралізований. Це означає, що оборот валюти не залежить від банків чи державних органів, що мають доступ до внесення змін та нав'язування своїх правил.

3. Легкий у користуванні. Децентралізація системи біткойну сприяє усуненню між транзакціями посередників у виді банків, нотаріусів чи інших фінансових структур, що економить час транзакцій, крім того, завдяки прямій передачі біткойнів, транзакції проходять без комісії.

4. Біткойни не оподатковуються. У той же час, поки біткойн офіційно не визнаний в Україні, то і адмініструвати операції з криптовалютою, фактично, неможливо.

Це є новітня офшорна зона в середині країни.

Тому сьогодні тема біткойну привертає значну увагу серед центральних банків, законотворців та інших регуляторів. Адже окрім потенційних вигод, таких як зниження трансакцій, зменшення платіжних періодів, існує загроза виникнення ряду ризиків у сферах безпеки, захисту прав споживачів та запобігання фінансових злочинів.

У деяких країнах використання даної криптовалюти заборонене, наприклад, в Бангладеші, Болівії, Еквадорі, Китаї, Ісландії, Тайланді, В'єтнамі та ін. [3].

У Бангладеші торгівля біткойнами та іншими цифровими валютами може призвести до 12 років ув'язнення.

Специфічним є використання криптовалюти в Китаї, адже саме його торгівельний ринок став найбільший в світі по видобутку біткойну. На сьогодні Китай вирішив заборонити видобуток даної валюти, навіть плануєобмежити подачу електрики майнерам. У Китаї розташовуються майже 80% майнінгових потужностей світу, і їх закриття може серйозно вплинути на ринок біткоїну.

В'єтнам у 2014 році заборонив використання біткойну кредитними установами, з посиланням на те, що дану криптовалюту легко використовувати для злочинних цілей.

Влада Південної Кореї стурбована можливим ухиленням від сплати податків і розвитком кріптовалютноїігроманії. Вони хочуть прийняти закон, що забороняє оборот криптовалют, таких як Bitcoin, на своїх біржах.

Для боротьби з нелегальними транзакціями Росія на початку 2018 року хотіла легалізувати біткойни, але все ж таки змінила свою думку і 1 березня 2018році Міністерство фінансів Російської Федерації погодило законопроект про введення кримінальної відповідальності за обіг «грошових сурогатів», але поки що документ не набув чинності. Хоча ще у 2014 році Міністерство фінансів пропонувало ввести адміністративну відповідальність за використання грошових сурогатів, оскільки у 2013 році Генеральна

прокурату Росії закрила сайт, через який відбувалася торгівля зброєю та наркотичними засобами, і розрахунки за дані види товарів відбувалисякриптовалютою.

Натомість, у США, Великобританії, Австрії та Японії відбувалися спроби нормативно-правового регулювання віртуальної валюти [3].

Влада Японії в квітні 2017 року прийняли закон про віртуальну валюту. Завдяки новому закону в країні тепер легалізована криптовалютаBitcoin, але при цьому дана валюта в даній країні не стала законним платіжним засобом. Це означає, що компанії і приватні особи не можуть використовувати цю валюту для прямої покупки товарів і послуг. Замість цього, вони змушені вдаватися до послуг зареєстрованих пунктів обміну.

А для того, щоб отримати статус зареєстрованого пункту обміну криптовалюти, згідно з новим законом, компанія повинна мати статутний капітал не менше десяти мільйонів єн (88,2 тисячі доларів) і захищену комп'ютерну систему для проведення фінансових операцій. Крім того, така організація зобов'язана щороку проходити аудит.

Щодо США, то дана країназастосовувала чіткі інструкції до криптовалют, а саме в 2013 роцібюро Департаменту казначейства США задекларували, що криптовалюта – не є законним засобом платежу, а є носієм для здійснення обміну.

Іншим цікавим прикладом є досвід Великої Британії, яка ще в 2015 році заявила, що уряд бере безпосередню участь в регулюванні діяльності біткойну та запровадженні інновацій в країні.

А от у Відні (Австрія) відкрили перший в світі банк («Bitcoin-Bank»), який працює з найпопулярнішою криптовалютою – біткойн. У даному банку клієнти можуть отримати повноцінну консультацію про криптовалюту і зареєструватися в системі. А власники віртуального гаманця можуть обміняти свої біткойни на євро або навпаки

Для України подібний міжнародний досвід є дуже важливим, незважаючи на скептичний підхід Нацбанку, визначившибіткойн – «грошовим сурогатом», а його функціонування пов’язує з «фінансовою пірамідою», що може свідчити про потенційну залученість у здійсненні сумнівних операцій щодо законодавства про протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму[1].

Тим не менше Україна ввійшла в топ 5 країн за кількістю користувачів біткойн-гаманцями. На сьогодні в Україні за біткойни можна купити каву, білети в театр та кіно, квіти, путівки на відпочинок за кордон, розрахуватися за послуги адвоката, агента з нерухомості, ремонту техніки та за бізнес-пропозиції, а найголовніше, що навіть можна придбати продукти харчування в деяких магазинах.

Також, у декількох деклараціях громадян України було виявлено крипто валюту на сотні мільярдів доларів. Перевагою таких грошей є те, що вони наразі в Україні не оподатковуються, як вже вище зазначалося, і курс їх невпинно зростає, тому більшість українців використовують дані електронні гроші як депозит.

Таким чином, використання криптовалюти є новим революційним способом як у системі грошово-кредитних відносин, так і у розвитку економіки країни в цілому. При належному удосконаленні технологій, законодавчому регулюванні та покращенні відповідної інфраструктури криптовалюта займе значне місце в повсякденному житті людей.

Список використаних джерел

1. Лист Національного банку України «Щодо віднесення операцій з «віртуальною валютою/криптовалютою «Bitcoin» до операцій з [...] від 08.12.2014 р. № 29-208/72889. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v2889500-14

2. CryptocoinsNews: officialsite. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.cryptocoinsnews.com/

3. Top 10 CountriesinWhichBitcoinisBanned: officialsiteCryptocoinsNews. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.cryptocoinsnews.com/

УДК 330.33.012:669(477)

Кисіль К.А., студентка
Запорізький національний університет (м. Запоріжжя, Україна)

ПЕРСПЕКТИВИ ІНВЕСТУВАННЯ В ЗАПОРІЗЬКУ ОБЛАСТЬ

Актуальність теми полягає в тому, що інвестиційний стан суспільства є ключовою складовою економічної безпеки держави та індикатором ефективної політики країни. Необхідно регулярно проводити моніторинг у цій сфері для того щоб розуміти, яка ситуація склалася на даний момент.

Інвестиційна діяльність посідає значне місце в економіці України та Запорізькій області зокрема. Запорізький регіон є досить привабливим для вкладень капіталу в різні сфери та галузі народного господарства.

Запорізька область посіла 10 місце у Рейтингу інвестиційної ефективності областей за підсумками четвертого кварталу 2017 року. Ці показники досить високі у порівнянні з минулим роком того ж звітного періоду (21 місце). Результати не можуть не тішити. Проте, з одного боку, позиція досить не стабільна, бо за 2017 рік область змінювала досить часто місце в рейтингу (за 1-й квартал 2017 року – 5 місце; за 2-й – 5 місце; за 3-й – 3 місце). З іншого боку, є більш високі показники, яких необхідно намагатися досягти [1].

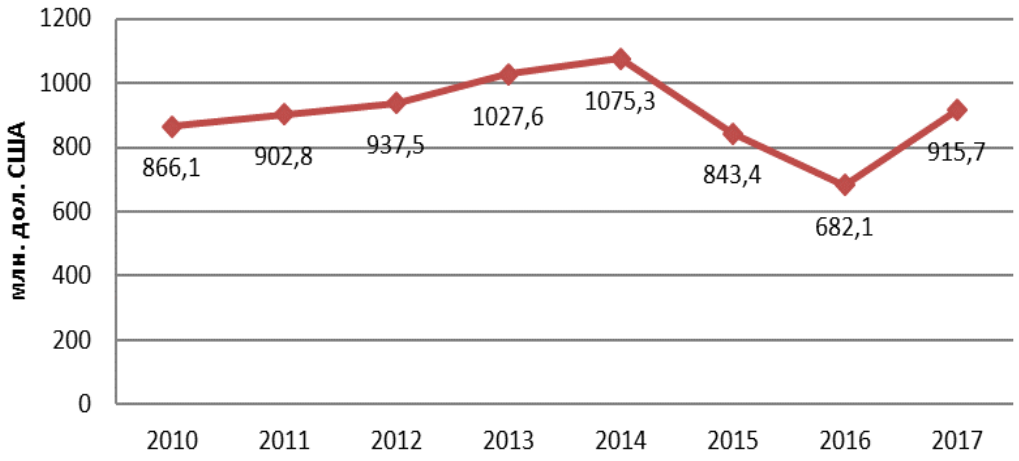

Рис. 1. Прямі іноземні інвестиції в Запорізьку область у 2010-2017 рр.

Для Запорізької краю попри помірні показники у 2010-2013 рр., найкращого показника було досягнуто у 2014 р. – 1075,3 млн. дол. США. Згодом, ситуація дещо погіршилась через наближення регіону до зони АТО та незначним вилученням коштів інвесторами. На сьогоднішній день інвестиційна діяльність потроху реабілітується та очікується зростання акціонерного капіталу.

Найбільше інвестування проводиться в такі види економічної діяльності: промисловість (68,7 % до загального обсягу) 629338,7 тис. дол. США; оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів та мотоциклів (13,8 %) 126343,5 тис. дол. США; операції з нерухомим майном (10,9 %) 99693,9 тис. дол. США. Найменше інвестується в інформацію і комунікацію (0,1 %) 786,9 тис. дол. США та охорону здоров'я і надання соціальної допомоги (0,1 %) 861,1 тис. дол. США [див. рис. 2].

Основні іноземні інвестори: Кіпр – 418,7 млн. дол. США (45,2 %), Нідерланди – 38,5 млн. дол. США (4,2 %), Естонія - 30,9 млн. дол. США (3,3 %), Словаччина – 19 млн. дол.

США (2,1 %), Швейцарія й Ізраїль – по 11,1 млн. дол. США (1,2 %), Панама – 8,8 млн. дол. США (0,9 %) та інші країни – 47,3 млн. дол. США (5,1 %) [2].

Рис. 2. Прямі інвестиції в Запорізьку обл. за видами економічної діяльності у 2017 р.

Підсумовуючи вище наведені дані, слід зазначити, що Запорізький край – інвестиційно приваблива територія з розвинутими індустріальним комплексом та інфраструктурою. Але в регіоні необхідно звернути особливу увагу на поліпшення інвестиційного клімату. Насамперед, доцільно забезпечити ефективну комунікацію між інвесторами та найвищим керівництвом області щодо окреслених проблем.

Заслуговує на увагу вивчення можливості створення спеціальних економічних режимів з наданням пільг і преференцій, для чого необхідно ініціювати зміни до чинного законодавства. Для більш ефективного залучення на обласному рівні доречно було б чіткіше визначитися з ключовими галузями економіки, які мають можливості для зростання і реальну перспективу збереження чи виходу на нові ринки.

Список використаних джерел

1. Рейтинг инвестиционной эффективности областей Украины по итогам четвертого квартала 2017 г. – Режим доступу]: http://euro-rating.com.ua/v-2017-g-tolko-poltavshhina-prodemonstrirovala-maksimalnuyu-investitsionnuyu-effektivnost/

2. Статистична інформація. – Режим доступу: http://www.zp.ukrstat.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=6001&Itemid=100065.

УДК 519.86

Климко О.Г., ст. викладач
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ФОРМУВАННЯ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Метою діяльності кожного підприємства є одержання максимально можливого прибутку. Методом досягнення цієї мети є ефективне управління виробничою діяльністю підприємства, а засобом, що підвищує ефективність управління, є формування необхідного обсягу інформації про зовнішнє та внутрішнє підприємницьке середовище та застосування багатофакторного аналізу впливу альтернативних управлінських рішень на очікуваний прибуток. Першочерговим важливим рішенням для кожного підприємства є визначення обсягу та асортименту продукції, що буде вироблятися, тобто складання оптимального бізнес-плану. Використання економіко-математичного моделювання до бізнес-плану дозволяє: розподілити його за класами по критеріям АВС-аналізу, визначити принципи та параметри керування для кожного класу, провести аналіз та здійснити прогнозування значень на майбутній період.

ТОВ «Фірма ДІАМАНТ ЛТД» було засновано 20 травня 1994 року. На той момент основним видом діяльності було виробництво круп та ядра соняшника. На даний момент – виробництво пластівців з усіх видів зернобобових, класичних вівсяних, гречаних, ячмінних пластівців і таких незвичайних як рисові, житні і кукурудзяні. Фірма також виробляє ексклюзивні для ринку швидкорозварювані крупи подвійного очищення, мюслі, толокно, різні види борошна, в тому числі цільнозернове борошно, мультизернове, вівсяне, гречане та інші. У 2013 році ТОВ «Фірма ДІАМАНТ ЛТД» отримала сертифікат виробника органічної продукції, і стало єдиним оператором органічних пластівців в Україні.

Термін «виробнича програма» вітчизняні та зарубіжні науковці інтерпретують дещо по-різному, хоча й вкладають у нього єдиний зміст.

Так, І.М. Бойчик [1] виробничу програму підприємства розглядає як «систему адресних завдань з виробництва й доставки продукції споживачам у розгорнутій номенклатурі, асортименті, відповідної якості та в установлені терміни згідно з договорами поставки». Вчені Г.М. Тарасюк, Л.І. Шваб [2], стверджують, що «виробнича програма визначає необхідний обсяг виробництва продукції в плановому періоді, який відповідає товарній номенклатурі, якості, вимогам плану продажу». Таким чином, під загальним поняттям виробничої програми підприємства слід розуміти річний план випуску продукції підприємства в розрізі номенклатурних та асортиментних позицій, сформований на основі маркетингового аналізу ринку та приведений у відповідність до рівня виробничого потенціалу даного підприємства.

Важливим етапом процесу виробничого планування на підприємстві є оптимізація виробничої програми, яка проводиться з метою забезпечення зростання ефективності виробничої діяльності шляхом формування оптимальної асортиментно-номенклатурної структури плану виробництва на основі раціонального використання виробничих і ринкових можливостей підприємства.

До методів формування виробничої програми підприємства можна віднести методи економічного аналізу асортименту. Найпоширенішими серед них є АВС-аналіз та XYZ-аналіз. АВС-аналіз – це метод підвищення ефективності та результативності системи продажів підприємства. Найбільш часто метод АВС-аналізу використовують для оптимізації номенклатури товару (асортименту) і його запасів з метою збільшення обсягу продажів. Іншими словами, мета АВС-аналізу є виділення найбільш перспективних товарів (або групи товарів), які приносять максимальний розмір прибутку для компанії.

Даний вид аналізу ґрунтується на закономірності виявленої економістом Парето: «20% продукції забезпечують, 80% прибутків компанії». Метою компанії при проведенні такого аналізу є надійний контроль 20% позицій, що дозволить на 80% контролювати

систему, будь то запаси сировини та комплектуючих, чи продуктовий ряд підприємства й т.п. Управління продажами і грошовими платежами безпосередньо впливають на фінансову стійкість і платоспроможність компанії.

При проведенні аналізу продукції усі товари поділяються на три групи:

Група «А» – максимально цінні товари, займають 20% асортименту продукції, і приносять 80% прибутку від продажів;

Група «В» – малоцінні товари, займають 30% асортименту продукції, і забезпечують 15% продажів;

Група «С» – не затребувані товари, займають 50% асортименту, і забезпечують 5% прибутків від продажів. [3].

Товари компанії групи «А» є цільовими, і вимагають максимальної уваги до їх виробництва і реалізації: наявності їх в складських запасів, оперативні поставки, планування і організація виробництва і контроль якості даної продукції.

ТОВ «Фірма ДІАМАНТ ЛТД» у своєму асортименті налічує близько двох десятків різноманітної продукції. На основі номенклатури товарів і розміру виручки на кожен з видів за 2017 рік, проведено АВС-аналіз з метою виявлення найбільш значимих в даних групах товарів категорії продукції, ті, на які слід звернути увагу і вирішити їх подальше місце у асортименті магазину.

Проаналізувавши результати АВС–аналізу для кожної з 3–х товарних груп, можна зробити висновки: до групи А можна віднести три номенклатурні позиції, які займають 13,04% товарного асортименту і 77,52% обсягу реалізації продукції. До цієї групи відносять борошно вівсяне, пластівці вівсяні та борошно пшеничне.

До групи В входять шість номенклатурних позицій, що займає 26,09% їх загальної кількості й приносить підприємству 16,87% валового доходу. Слід зазначити, що до цієї групи входять такі номенклатурні позиції як: макарони, крупа вівсяна, висівки вівсяні, борошно кукурудзяне, толокно вівсяне та кутя яра.

Група С є найбільш кількісною: 60,87% номенклатури або чотирнадцять номенклатурних позицій забезпечують підприємству тільки 5,60% валового доходу. Але такий результат ще не свідчить про необхідність непродуманого виключення номенклатурних позицій групи С з асортименту. До даної групи відносяться: кутя яра, пластівці гречані, рис, крупа гречана, борошно гречане, пластівці кукурудзяні, пластівці пшоняні, пластівці пшеничні, пластівці рисові, крупа пшенична, крупа пшоно, пластівці горохові, висівки пшеничні та крупа ячна.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що формування виробничої програми промислового підприємства – це не просто планування обсягу виробництва продукції на певний проміжок часу, це пошук перспектив і нових можливостей, це цілий комплекс різноманітних складних, взаємопов’язаних виробничо-технічних, маркетингових, адміністративних і фінансових рішень, в кінці-кінців, це вибір із переліку альтернативних варіантів найбільш оптимального.

Список використаних джерел

1. Бойчик І. М. Економіка підприємства: навч. посіб. / І.М. Бойчик. – К.: Атіка, 2012. – 543 с.

2. Тарасюк Г. М. Планування діяльності підприємства : навчальний посібник / Г. М. Тарасюк, Л. І. Шваб. – [2-е вид.] – К. : Каравелла, 2005. – 312 с.

Центр управления финансами. center-yf. АВС-анализ. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://center-yf.ru/data/Marketologu/ABC-analiz.php

УДК 519.86

Климко О.Г., ст. викладач; Куць Б.С., студент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ НАДАНИХ ПОСЛУГ КП «ОРЖИЦЯ-ВОДОКАНАЛ»

Собівартість промислової продукції (робіт, послуг) – це виражені в грошовій формі поточні витрати підприємства на її виробництво і збут. Витрати на виробництво утворюють виробничу собівартість, а витрати на виробництво і збут – повну собівартість промислової продукції. Метою планування собівартості є економічно обґрунтоване визначення величини витрат, які необхідні у плановану періоді для виробництва і збуту кожного виду та всієї промислової продукції підприємства, що відповідає вимогам щодо її якості. Розрахунки планової собівартості окремих виробів, товарної і валової продукції використовуються для визначення потреби в оборотних коштах, планування прибутку, визначення економічної ефективності окремих організаційно-технічних заходів та виробництва в цілому, для внутрішньозаводського планування, а також для формування ціни.

Планування собівартості продукції є складовою частиною планування діяльності промислового підприємства і представляє собою систему техніко-економічних розрахунків, які відображають величину (зміну величини) поточних витрат чи витрат; що склалися протягом усього промислового циклу.

Метою обліку собівартості продукції є своєчасне, повне і достовірне визначення фактичних витрат, пов'язаних з виробництвом і збутом продукції, обчислення фактичної собівартості окремих видів та всієї продукції, а також контроль за використанням матеріальних, трудових та грошових ресурсів. Дані обліку витрат використовуються для оцінки та аналізу виконання планових показників, визначення результатів діяльності структурних підрозділів та підприємства в цілому, фактичної ефективності організаційно-технічних заходів, спрямованих на розвиток та удосконалення виробництва, для планово-економічних та аналітичних розрахунків. У зв'язку з цим слід забезпечити повне зіставлення планових та звітних даних щодо складу і класифікації витрат, об'єктів і одиниць калькулювання, методів розподілу витрат за плановими (звітними) періодами. [1].

У роботі досліджено ряд динаміки собівартості наданих послуг на наявність тренду методом Фостера-Стюарта. За результатами перевірки, гіпотеза про відсутність тренду спростовується, ряд можна використовувати для прогнозування собівартості наданих послуг комунального підприємства. Для дослідження обрано адаптивну модель Брауна, яку оцінено, перевірено на адекватність та розраховано прогнозні значення на майбутній період.

Адаптивні моделі прогнозування – це моделі, здатні пристосовувати свою структуру та параметри до зміни властивостей моделюючого процесу. Основним фактором в адаптивним моделях є час, але спостереженням надаються різні ваги у залежності від сили їх впливу на поточний рівень ряду. Це дозволяє враховувати зміни у тенденції ряду, а також коливання. Найбільш часто для короткочасного прогнозування змінюючих процесів, використовується адаптивна модель Брауна, яка дозволяє відображати розвиток лінійної тенденції. Для використання цієї моделі потрібно визначити коефіцієнт $\beta \in [0,1;\ 0,3]$, який характеризує знецінення даних за одиницю часу і відображає ступінь довіри наступним спостереженням. Виконується прогнозування методом аналітичного вирівнювання за:

$$Y = A \cdot t + B.$$

Значення A та B є параметрами моделі Брауна. За допомогою функції ЛИНЕЙН (табличного процесору MS Excel) обчислюються їх початкові значення. Наступні значення змінюються динамічно за формулами:

$$B_t = A_{t-1} + B_{t-1} + \beta^2 \cdot (y_{t-1} - \overline{y_{t-1}});$$
$$A_t = A_{t-1} + \beta^2 \cdot (y_{t-1} - \overline{y_{t-1}}).$$

Можливість застосування моделі для аналізу та прогнозування економічного явища вирішено після встановлення адекватності, тобто відповідності досліджуваному процесові чи об'єкту. Для перевірки адекватності було застосовано наступні критерії: серій, піків, R/S критерій, Дарбіна-Уотсена. [2]. Точність моделі перевірено за показниками, які надано у табл. 1.

Таблиця 1

Оцінка точності моделі

Показник	Значення
коефіцієнт детермінації R^2	0,59981
коефіцієнт кореляції ***R***	0,77447
критерій Фішера ***Fроз***	44,21451
критерій Фішера критичне значення ***Fкр***	3,15312
критерій Стьюдента ***tрозр***	9,404
критичне значення критерію Стьюдента ***tкр***	2,001
залишкова дисперсія ***S***	32,50

Отже, для аналізу показників собівартості наданих послуг КП «Оржиця-водоканал» доцільно використовувати адаптивну модель Брауна. На рис. 1 побудовано графік функції собівартості наданих послуг підприємства із прогнозом.

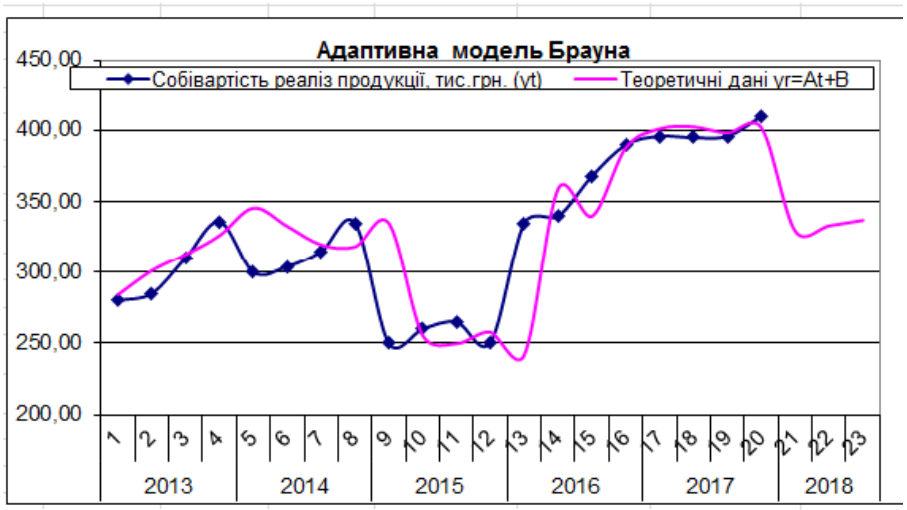

Рис. 1. Графік собівартості наданих послуг із прогнозом

З точністю 99,55% можна стверджувати, що у 2018 році собівартість від реалізації наданих послуг КП «Оржиця-водоканал» у I, II та III кварталах становитиме 327,52: 331,69 та 335,86 тис. грн.

Список використаних джерел

1. Гетьман, О.О. Економіка підприємства: навчальний посібник / О.О. Гетьман, В.М. Шаповал. – 2-ге вид. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 488 с.

2. Климко О.Г. Застосування адаптивних моделей для прогнозування рівня доходів малого підприємства / О.Г. Климко, Ю.М. Черниш // Радиоэлектроника и информатика. – №4 (63). – Харків: ХНУРЕ, 2013. С.44-47.

УДК 338

Кобець С.П., к.е.н., доцент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ПІДХІД ДО КОМПЛЕКСНОЇ ДІАГНОСТИКИ СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Комплексна діагностика стану підприємства є основою ефективного управління підприємством в умовах ринку. Вона передбачає виконання ряду етапів (рис. 1.)

Діагностика стану підприємства розпочинається з опису загальної суми майна підприємства і динаміки її зміни. Результатом цієї частини аналізу повинні стати виявлення джерел збільшення або скорочення активів підприємства і визначення статей активів, по яких ці зміни сталися. За даними бухгалтерського балансу аналізується структура майна підприємства і джерела його отримання. Робляться загальні висновки про стан і зміни майнового і фінансового положення підприємства.

Порівняльний баланс дозволяє об'єднати в одній таблиці показники горизонтального і вертикального аналізу і сформувати первинне уявлення про діяльність підприємства, виявити зміни у складі майна підприємства і їх джерелах, встановити взаємозв'язки між показниками структури балансу, динаміки балансу, структурної динаміки балансу.

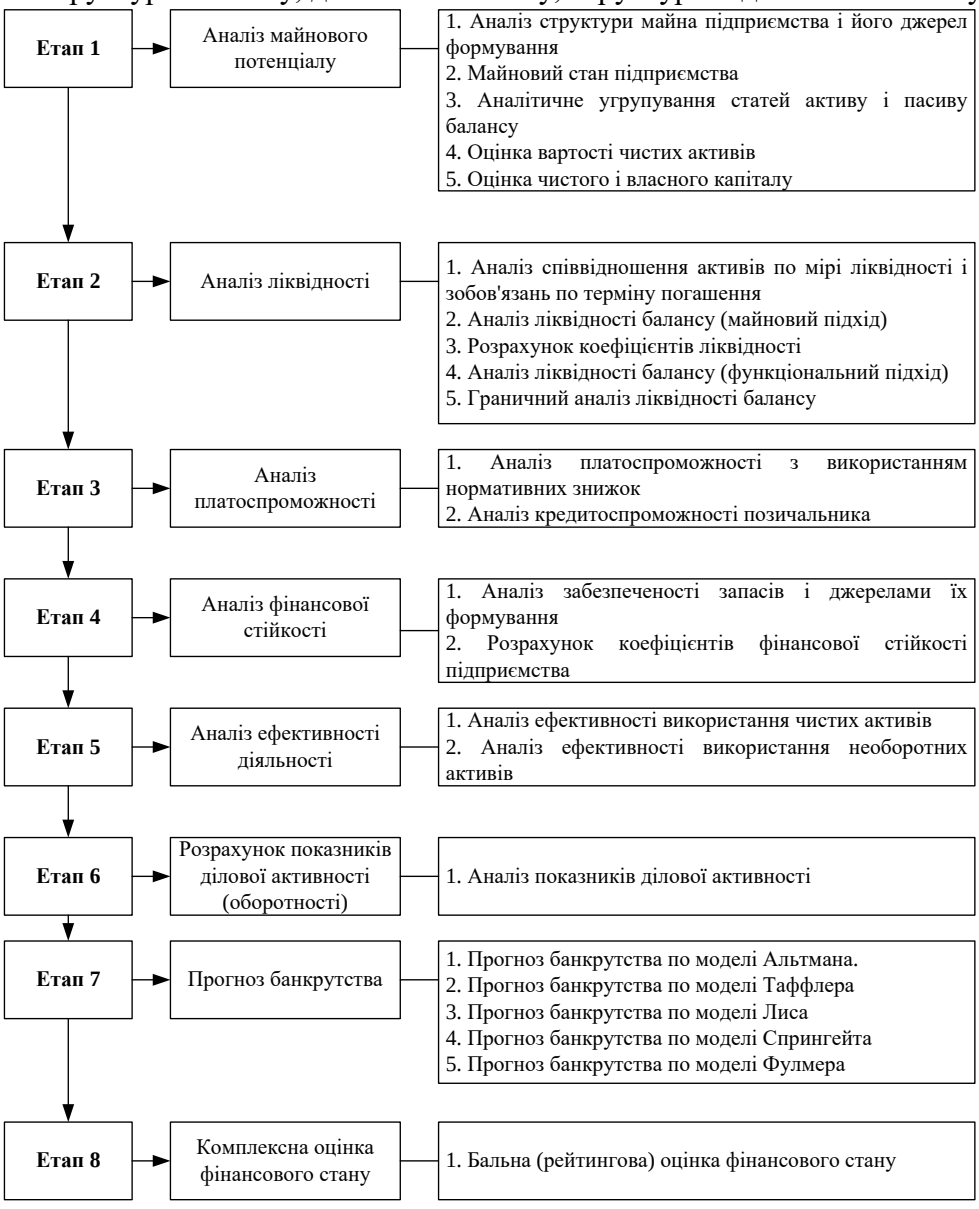

Рис. 1. Методика комплексної діагностики стану підприємства

Оцінка вартості чистих активів дозволяє визначити рівень інвестиційної привабливості підприємства. Поняття «Чисті активи» в загальному вигляді є балансовою вартістю майна підприємства, зменшеною на суму її зобов'язань. Чим краще показник «чисті активи», тим вище інвестиційна привабливість підприємства.

Чистий оборотний капітал (власні обігові кошти) характеризує величину оборотного капіталу, вільного від короткострокових (поточних) зобов'язань, тобто долю обігових коштів компанії, яка профінансована з довгострокових джерел і яку не потрібно використати для погашення поточного боргу.

Аналіз ліквідності підприємства дозволяє визначити можливість своєчасно оплачувати рахунки. Результати аналізу ліквідності важливі з точки зору як внутрішніх, так і зовнішніх користувачів інформації про організацію.

Платоспроможність - це готовність підприємства погасити борги у разі одночасного пред'явлення вимог про платежі з боку усіх кредиторів. Оскільки в процесі аналізу вивчається поточна і перспективна платоспроможність, поточна платоспроможність за аналізований період може бути визначена шляхом зіставлення найбільш ліквідних засобів і активів, що швидко реалізовуються, з найбільш терміновими і короткостроковими зобов'язаннями.

Фінансова стійкість визначається на основі співвідношення різних видів джерел фінансування і його відповідності складу активів. Знання граничних меж зміни джерел засобів для покриття вкладень капіталу в основні засоби або виробничі запаси дозволяє генерувати такі напрями господарських операцій, які ведуть до поліпшення фінансового стану підприємства, до підвищення її стійкості.

Показники рентабельності характеризують ефективність роботи підприємства в цілому. Вони більш повно, чим прибуток характеризують діяльність підприємства, оскільки їх величина показує співвідношення ефекту з витратами або ресурсами. У таблиці приведені початкові дані і розрахунок показників рентабельності. Усі показники можуть розраховуватися на основі прибутку від реалізації і чистого прибутку.

Для проведення моніторингу фінансового стану великої кількості об'єктів необхідно сформувати групу показників, що дають в сукупності комплексну характеристику стану і перспектив будь-якого підприємства.

Сформуємо групу показників, що дають в сукупності комплексну характеристику стану і перспектив будь-якого підприємства (табл. 1).

Таблиця 1

Оціночна шкала фінансового стану

Найменування показника	1	2	3	4
Рентабельність власного капіталу (ROE), %	>16	8-16	0-8	≤0
Рівень власного капіталу, %	≥70	60-70	50-60	<50
Коефіцієнт покриття необоротних активів власним капіталом	>1,1	1,0-1,1	0,8-1	<0,8
Тривалість обороту короткострокової заборгованості (дні)	1-60	61-90	91-180	>180
Тривалість обігу чистого оборотного капіталу (дні)	1-30	>30,(-10)-1	(-30)-(-11)	<-30
Ціна інтервалу	5	3	1	0

Комплексна оцінка фінансового стану:
Перша група - сума балів від 21 до 25
Друга група - від 11 до 20 балів
Третя група - від 4 до 10 балів
Четверта група - від 0 до 3 балів.
Кожній групі відповідає характеристика інвестиційної привабливості підприємства.

УДК 331.556

Колісник Н.В., Богдан Т.В., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ТРУДОВА МІГРАЦІЯ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ ДЕРЖАВИ

На сьогодні, для підвищення економічного зростання України, великою проблемою є трудова міграція її громадян за кордон. Трудову зовнішню міграцію визначають як переміщення особи через державний кордон із метою тимчасового працевлаштування. Цей процес впливає на ринок праці, чисельність і структуру населення країни. Україна є однією із найбільших, так званих, "країн-донорів" робочої сили серед держав Європи. Рівень життя у нашій країні помітно знизився через економічний спад, девальвацію національної валюти, зростання цін, які почалися у 2014 році, не в останню чергу через політичну ситуацію, військовий конфлікт на Сході.

Масштаби проблеми трудової міграції населення України продовжують зростати, проте, вітчизняними і зарубіжними вченими проводяться дослідження цього питання та шляхів його вирішення. Потрібно виділити праці таких дослідників як І.М. Гнибіденко, С.С. Гриневич, О.А. Грішнова, О.В. Заклекта, А.Л. Кравченко, Е.М. Лібанова, О.А. Малиновська, Г.Теренса та інших [1].

Зовнішня трудова міграція впливає на економічний потенціал країни, адже саме через виїзд працездатного населення за межі України змінюються якісні і кількісні його характеристики, що впливає на статевовіковий склад, професійну структуру працездатних громадян держави.

Існує ряд факторів, які впливають на появу та зростання трудових міграційних процесів. Основними серед них доцільно виділити:

- низька заробітна плата;
- низька якість життя;
- високий рівень безробіття;
- економічна нестабільність;
- обтяжлива система оподаткування;
- відсутність можливостей для професійної самореалізації;
- політична нестабільність;
- корумпованість владних структур ті ін [2].

За даними проведених досліджень встановлено, що до країн СНД для заробітку переважно виїжджає населення, яке має робітничі професії (будівельники, водії, працівники сільського господарства), до країн далекого зарубіжжя, навпаки, переїжджають висококваліфіковані фахівці (науковці, програмісти, перекладачі), молодь із вищою освітою, яка розраховує на роботу у сфері послуг. Найбільше емігрантів з України працює в Італії, Чехії, Польщі, Німеччині, Канаді.

Трудова зовнішня міграція включає в себе як негативні так і позитивні наслідки. Загалом, виділяють наступні негативні наслідки:

1) виїзд за кордон частини трудового потенціалу, у тому числі і висококваліфікованих спеціалістів, які згодом втрачають свої професійні навики, оскільки виконувана ними робота часто носить примітивний та непрестижний характер;
2) зменшення ВВП;
3) відплив молоді;
4) зниження інтелектуального потенціалу;
5) депопуляція населення країни;
6) додаткові витрати з бюджету на підготовку нових спеціалістів;

7) зростання цін на товари і послуги на внутрішньому ринку, зокрема на житло, при існуючій низькій купівельній спроможності основної маси населення;

8) розпадаються сім'ї, часто залишаються без догляду діти та люди похилого віку;

9) зниження народжуваності у молодих сім'ях.

Для економіки країни від трудової міграції кваліфікованого персоналу головним негативним фактором є втрата талановитих кадрів. В результаті цього знижується якість трудових ресурсів і продуктивність праці. При цьому, варто зазначити, велика кількість українців виїжджає за кордон нелегально і є незахищеними від торгівлі людьми, сексуального рабства і т.д.

Крім негативних, виділяють позитивні наслідки зовнішньої трудової міграції: зменшення безробіття власного населення; зростання рівня кваліфікації робітників; підвищення платоспроможного попиту; значний грошовий приплив від заробітчан; можливість матеріального утримання своїх сімей, зокрема дітей, фінансування їхнього навчання, покращення житлових умов, купівлі товарів довготривалого використання тощо [3].

Отже, проблема трудової міграції гостро стоїть у нашій країні. Не дивлячись на це, в Україні так і не створено нормативної бази, яка б комплексно регулювала всі питання пов'язані з нею (соціальний захист трудящих-мігрантів, врегулювання оподаткування доходів заробітчан, урахування трудового (страхового) стажу заробітчан та їх доходу в країнах еміграції для встановлення їм пенсій, створення сприятливих умов щоб здійснювати перерахунок зароблених коштів на Батьківщину тощо). Статистичні дані не можуть точно і в дійсності відобразити всі реальні масштаби трудової міграції українців, а саме відсутність обліку цього процесу робить не можливим регулювання ним [4]. Тому, насамперед, необхідно на державному рівні вирішити всі наведені вище проблеми що допоможе підвищити економічне зростання України.

Список використаних джерел

1. Проблеми та шляхи вирішення трудової міграції в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/34_NIEK_2010/Economics/74836. doc.htm. – Назва з екрану.

2. Зовнішні міграційні процеси трудових ресурсів: фактори, стан та наслідки для України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://economyandsociety.in.ua/journal/10 _ukr/92.pdf. – Назва з екрану.

3. Пінчук, І.О. Вплив трудової еміграції на економічний потенціал України/ І. О. Пінчук, О.О. Юренко // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія "Економічні науки". – 2013. – № 2 (58). – С. 62– 67.

4. Українська трудова міграція: стан, проблеми та шляхи їх вирішення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.shag.com.ua/ukrayinseka-trudova-migraciya-stan-problemi-ta-shlyahi-yih-vir.html?page=4. – Назва з екрану.

УДК 331.56

Коломієць С.В., Орехівська А.В., Фетч А.В., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

МОЛОДІЖНЕ БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ

В Україні, як і в інших країнах світу, найбільше від безробіття потерпають молоді особи віком від 15 до 24 років. З одного боку, у молодому віці людина має високу мобільність, вона відкрита, готова до змін і пошуку роботи, а з іншого – їй не вистачає відповідного досвіду, щоб бути конкурентоспроможною на ринку праці. Недосконала

законодавча база, відсутність чіткої державної стратегії забезпечення зайнятості молоді, невідповідність освітніх послуг з підготовки кадрів реальним потребам економіки, слабкі механізми стимулювання роботодавців до працевлаштування молоді перетворюють безробіття молодих людей на одну з найгостріших соціально-економічних проблем сучасної України.

Відповідно до закону України «Про зайнятість» безробітними вважаються громадяни, які по-перше, з незалежних від них причин не мають відповідної роботи, по-друге, зареєстровані у державній службі зайнятості, по-третє, дійсно шукають роботу і бажають приступити до праці. Згідно з українським законодавством, молоддю визнаються громадяни України віком від 15 до 35 років [1].

Для дослідження сучасних проблем вимушеної незайнятості молоді звернемося до методології МОП. Було взято три вікових групи: 15–24 р., 25–29 р., 30–34 р., ці групи було обрано у зв'язку з дотриманням чинного законодавства. Проаналізуємо статистичні данні безробіття за віковими групами у 2016–2017 рр. в Україні (рис. 1).

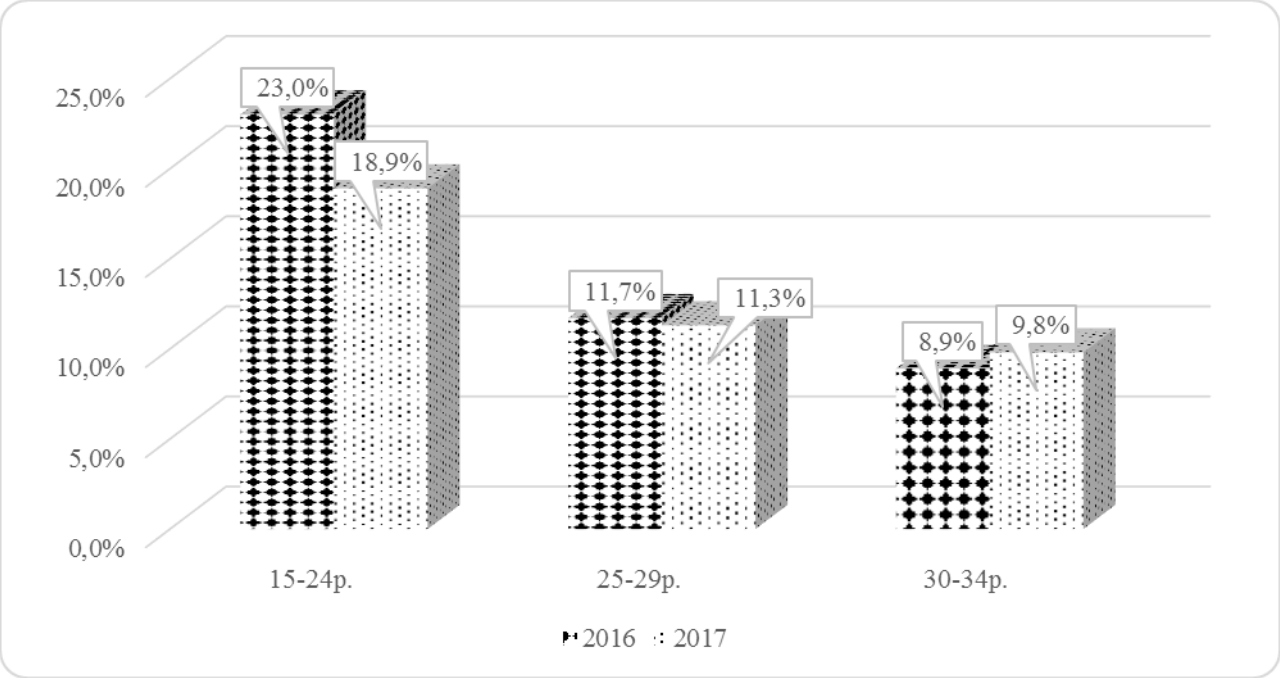

Рис. 1. Рівень безробіття за віковими групами серед молоді у 2016–2017 рр.
Джерело: за матеріалами [2]

Аналіз даних, наведених на рис. 1 свідчить, що значну частину безробітних в Україні складає молодь у віці 15–24 років – майже 20% у 2017 р. р. Однак серед вікової групи 15-24 та 25-29 років безробіття має тенденцію до зниження, але незначне, у порівняні за відповідний період минулого року. Зростання безробіття у 2017 р. спостерігається серед вікової групи 30–34 р. на 0,9% у порівнянні з 2016 р.

Серед причин молодіжного безробіття в Україні можна виділити такі:

– небажання роботодавців приймати на роботу недосвідчену та некваліфіковану молодь. Особливо це стосується молодих жінок, оскільки існує висока ймовірність, що вони братимуть відпустки по догляду за дитиною та лікарняні;

– відсутність дійових стимулів для роботодавців при працевлаштуванні молоді. У процесі трудової діяльності недосвідченого молодого працівника є реальними ризики пошкодження засобів виробництва або інших фінансових збитків, а їх додаткове навчання за відсутності ефективної системи державних компенсацій спричиняє зайві витрати;

– суттєвий розрив між програмами навчання у ВНЗ і потребами підприємців.

– низькі офіційні зарплати для молодих працівників, які пропонуються на робочих вакансіях, і, відповідно, небажання молоді їх заповнювати;

– високий рівень корупції при влаштуванні на «престижні» вакансії, особливо в державних установах і на великих підприємствах [3, с. 89].

Слід зазначити, що молодіжне безробіття складніше і небезпечніше, ніж доросле, через такі наслідки для добробуту суспільства і держави загалом:

– соціальні (молодь є вразливою громадською категорією, адже молоді люди, не сформовані психічно, морально і соціально, гірше пристосовуються до змін економіки, за умови відсутності можливості гідно забезпечити життя вони здатні вдатися до злочинної діяльності або соціальних вибухів; все це призводить до соціальної ізоляції, поглиблює розчарування в суспільстві і справедливості);

– економічні (зростання витрат на допомогу по безробіттю; марна трата коштів державного бюджету на навчання фахівців, які потім не знаходять роботи; зростання обсягу витрат на допомогу по безробіттю; зниження рівня ВВП; зниження рівня життя населення цієї категорії; виїзд молодих спеціалістів, котрі прагнуть реалізувати себе за кордоном; як результат, країна втрачає перспективні кадри) [4, с. 252].

Вважаємо, що для вирішення проблеми молодіжного безробіття держава має подбати про створення атмосфери соціальної стабільності і захищеності для розглянутої категорії населення, а саме: знайти можливості додаткового фінансування державних програм та заходів у напрямку зайнятості; розробити систему заохочень та пільгового оподаткування, підприємств, що надають роботу молодим спеціалістам тощо; сприяти створенню необхідної кількості державних і комерційних спеціалізованих інститутів, що займаються працевлаштуванням, професійним консультуванням, психологічною підтримкою; формувати державне замовлення для вузів на такі спеціальності, які відповідають вимогам часу і умов сформованого ринку праці; стимулювати підприємства і приватних підприємців у збільшенні кількості молодих фахівців при формуванні кадрового потенціалу фірм.

Таким чином, з вищенаведеного можна зробити висновок, що наполегливість молоді, яка дійсно хоче працювати спільно з реалізацією ефективної молодіжної політики державою, спрямованої на отримання молодими людьми роботи з належними умовами праці призведуть до поліпшення ситуації з безробіттям молоді і рівня економічного розвитку держави в цілому. Ефективне рішення проблеми працевлаштування молоді дасть поштовх до розвитку вітчизняної економіки, сприятиме становленню України як стабільної, розвиненої і процвітаючої держави.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про зайнятість населення» Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5067-17

2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua

3. Торжевський М.В. Проблеми безробіття молоді та напрями їх вирішення /М.В.Торжевський//Економіка України. – 2014. – 1 (626) – С. 87–96.

4. Чатченко Т.В. Молодіжне безробіття як одна з визначальних проблем соціально-економічного розвитку України та шляхи його вирішення /Т.ВЧатченко//Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – №14. – С. 250–253.

УДК 339.924

Кононова В.О., Пустовіт С.В., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІ КОРПОРАЦІЇ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Глобалізація є одним із найбільш актуальних та багатогранних процесів, яка значно впливає на міжнародні економічні відносини та визначає тенденцію розвитку сучасного світового господарства. Транснаціоналізація господарського життя є однією зі складових глобальної економіки, головною рисою якої є транснаціональний рух товарів, послуг, технологій, знань, факторів виробництва у глобальному економічному просторі. Вираженням процесів транснаціоналізації виробництва і капіталу стали транснаціональні корпорації (ТНК), які на сучасному етапі розвитку світової економічної системи є однією з визначальних рушійних сил глобалізації.

Транснаціональні корпорації (ТНК) – це в основному великі за обсягом виробництва та величиною доданої вартості, виключно ефективні з точки зору виробництва і прибутку фірми, які мають величезний економічний потенціал [1, с. 5].

До найбільш важливих параметрів, що відрізняють ТНК від інших організацій і інститутів слід віднести наступні: виробництво або надання послуги, не менше ніж у шести країнах; частка зайнятих іноземних працівників не менше 25%;частка капіталовкладень за кордоном в структурі активів складає не менше 25%; річний обіг –не менше 1 млрд. дол. США; обсяг реалізації товарів за межами головної (материнської) компанії складає не менше 20%;єдина стратегія управління розвитком національних підприємств, які входять в організаційну структуру ТНК.

На відміну від звичайних великих підприємств, ТНК переміщують за кордон не товар, а сам процес виробництва, поєднуючи його із закордонною робочою силою. Транснаціональні корпорації глобальні за своїми масштабами, тому що виготовляють продукцію, продають її та будь-яким методом залучають фінансові ресурси, щоб це відповідало їх довгостроковим стратегічним цілям як можна краще. Вони здатні набирати капітал з будь-якого розвиненого ринку, а заохочують їх до цього бажання мінімізувати видатки і максимізувати дохід.

Американське видання Forbes представило новий рейтинг 2000 найбільших публічних компаній в світі (табл. 1) [2].

Таблиця1

Провідні ТОП-10 транснаціональні корпорації у 2017 році за версією Forbes

Назва ТНК	Країна базування
ICBC	Китай
China Construction Bank	Китай
Berkshire Hathaway	США
JPMorgan Chase	США
Wells Fargo	США
Agricultural Bank of China	Китай
Bank of America	США
Bank of China	Китай
Apple	США
Toyota Motor	Японія

У 2017 р. рейтинг топ-10 очолювали китайські ТНК, тоді як на третьому місці – американські. Українських компаній в рейтингу немає. Місце в списку визначалося за чотирма показниками: виручка, чистий прибуток, активи і капіталізація. Завдяки цьому

китайські банки, чиї активи оцінюються в трильйони доларів (за рахунок тисяч відділень по всій країні), займають позиції вище, ніж Facebook або Amazon. Всього в списку корпорації з 58 країн, загальна виручка становить більше $ 35 трлн, чистий прибуток – $ 2,5 трлн. При цьому їхні активи оцінюються в $ 169,1 трлн, а капіталізація становить $ 48,8 млрд. Найбільше компаній в рейтингу з США: у списку їх 565. Ще 263 представляють Китай.

ТНК контролюють приблизно 2/3 світової торгівлі, причому 40% цієї торгівлі здійснюється всередині ТНК. На транснаціональні корпорації припадає близько половини світового промислового виробництва; на підприємствах ТНК працює приблизно 10% усіх зайнятих у несільськогосподарському виробництві. Транснаціональні корпорації контролюють приблизно 4/5 усіх наявних у світі патентів, ліцензій і ноу-хау (має вагоме значення у світових науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт) [3, с. 75].

Вплив ТНК на процес глобалізації дуже значний. Роль ТНК за умов глобалізації характеризується наступними положеннями: діяльність та потреби транснаціональних корпорацій лежать в основі організаційних і технологічних інновацій; на частку ТНК припадає найбільша кількість міжнародних транзакцій; ТНК може планувати, організовувати і контролювати транскордонну діяльність; здатні повною мірою скористатися перевагами ІКТ (інформаційно-комунікаційні технології) і сприяти їх розповсюдженню і розвитку [4, с. 94].

В результаті глобалізації ТНК мали вплив на цей процес і почали прискорювати його з метою максимізації власних економічних інтересів. Наслідком цього стала поява багатьох нових рис транснаціоналізації, яка суттєво діє не тільки на світову економіку, а і на економіку країни розміщення корпорації.

У процесі глобалізації діяльність ТНК сприяла розповсюдженню досягнень науково-технічного прогресу у різні сфери світового господарства. Наслідком цього стало виникнення міжнародного виробництва з єдиним інформаційних та ринковим середовищем, міжнародним ринком капіталу і робочої сили, а також науково-технічних послуг.

Отже, питання впливу транснаціональних корпорацій на економічну систему є важливим і актуальним, так як ТНК є структурним елементом економіки більшості країн, провідна сила їхнього розвитку та підвищення ефективності. Глобальні тенденції інтернаціоналізації виробництва й капіталу, приватизації стратегічних альянсів і лібералізації зовнішньої торгівлі поставили ТНК у центр світового економічного розвитку.

Список використаних джерел

1. Якубовський С.О., Козак Ю.Г., Савчук О.В. та ін. Транснаціональні корпорації: особливості інвестиційної діяльності: Навч. посібник-К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 488 с.

2. Офіційний сайт Forbes [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.forbes.com.

3. Кривов'язюк І.В. Сучасне трактування та динамізм розвитку сектору транснаціональних корпорацій світу / І.В. Кривов'язюк //Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – №13. – С. 74–78.

4. Лимонова Е.М. Транснаціональні корпорації: основні етапи розвитку та регулювання їхньої діяльності в умовах глобалізації / Е.М. Лимонова, К.С. Архіпова // Європейський вектор економічного розвитку. – 2014. – №1 (16). – С. 93–101.

УДК 330.190.2:631.6

Корнієнко Д.С., Подорожна А.С., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

СУТНІСТЬ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ ТА МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ НИМ

Вступ України на шлях ринкових перетворень визначив її розвиток у руслі загальносвітових тенденцій. Перехід до принципово нових економічних відносин закономірно привів до необхідності постановки і вирішення нових для українських комерційних банків завдань, пов'язаних із значним збільшенням концентрації ризиків у їх діяльності. Серед всієї сукупності банківських ризиків центральне місце займає кредитний ризик, який виникає в процесі реалізації кредитних відносин і при несприятливому результаті приводить банк до серйозних фінансових втрат. Банківська діяльність характеризується підвищеними ризиками порівняно з іншими видами комерційної діяльності. Тому у вітчизняній та зарубіжній банківській практиці процес управління ризиками розглядається як ключовий напрям банківського менеджменту.

Різноманітні джерела економічної інформації подають багато визначень кредитного ризику. Деякі з них переплітаються і дублюються, а деякі вирізняються оригінальністю і нестандартністю підходу. Так, більшість науковців визначають кредитний ризик як ризик неповернення в установлений термін основного боргу та процентів за кредитом, що належать кредиторові відповідно до кредитного договору. Інші науковці характеризують кредитні ризики як ризики витрат. Вони стверджують, що сутність кредитного ризику можна охарактеризувати як ситуацію, в якій контрагент операції (банк, клієнт) не може виконати зобов'я зання, що виникли в момент укладення фінансової угоди. [1, с. 77].

У Методичних вказівках з інспектування банків «Система оцінки ризиків», схвалених постановою Правління НБУ від 15 березня 2004 року № 104, дається наступне визначення кредитного ризику: «Кредитний ризик – це наявний або потенційний ризик для надходжень та капіталу, який виникає через неспроможність сторони, що взяла на себе зобов'язання, виконати умови будь-якої фінансової угоди із банком (його підрозділом) або в інший спосіб виконати взяті на себе зобов'язання» [2].

Отже, кредитний ризик можна розглядати у вузькому і широкому значенні, що сприяє розумінню його економічного змісту. Підсумовуючи здійснені дослідження, можна стверджувати, що на інтуїтивному рівні ризик ототожнюється з втратами. Такої думки дотримуються багато економістів, які стверджують, що ризик – це збиток, що наступає в результаті прийняття хибних рішень в умовах невизначеності

За сферою виникнення кредитні ризики можна поділити на: зовнішні кредитні ризики – залежать від зовнішнього середовища, що впливає на кредитну діяльність банку, зокрема ризик позичальника, який зумовлений його кредитоспроможністю; внутрішні кредитні ризики – це ризики банку, які залежать від правильності його дій у процесі кредитної діяльності та управління кредитним ризиком.

У банківській діяльності варто розрізняти такі рівні кредитного ризику:

– кредитний ризик за окремою угодою – імовірність збитків від невиконання позичальником конкретної кредитної угоди;

– кредитний ризик усього портфеля – величина ризиків за всіма угодами кредитного портфеля. Відповідно для кожного рівня використовуються різні методи оцінки ризику і методи управління ним, вони зумовлені різними факторами.

Відповідно для кожного рівня використовуються різні методи управління ним, які поділяються на дві групи: методи управління кредитним ризиком на рівні окремої позики; методи управління кредитним ризиком на рівні кредитного портфеля банку.

До першої групи методів належать:

1) аналіз кредитоспроможності позичальника;
2) аналіз та оцінка кредиту;
3) структурування позики;
4) документування кредитних операцій;
5) контроль за наданим кредитом та станом застави [3, с. 411].

Особливістю перелічених методів є необхідність їх послідовного застосування, оскільки одночасно вони являють собою етапи процесу кредитування. Якщо на кожному етапі перед кредитним співробітником поставлено завдання мінімізації кредитного ризику, то правомірно розглядати етапи кредитування як методи управління ризиком окремої позики.

Управління кредитним ризиком на рівні кредитного портфеля здійснюється з метою підтримання загального рівня ризику кредитного портфеля у встановлених допустимих межах і забезпечення запланованого рівня дохідності кредитної діяльності банку.

До основних методів управління ризиком кредитного портфеля банку відносять:
1) диверсифікація;
2) лімітування;
3) створення резервів для відшкодування втрат за кредитними операціями комерційних банків [4, с. 100].

Метод диверсифікації полягає у розподілі кредитного портфеля серед широкого кола позичальників, які відрізняються один від одного як за характеристиками (розмір капіталу, форма власності), так і за умовами діяльності (галузь економіки, географічний регіон). Розглядають три види диверсифікації – галузеву, географічну та портфельну.

Концентрація кредитного портфеля означає зосередження кредитних операцій банку в певній галузі чи групі взаємопов'язаних галузей, на географічній території, або кредитування певних категорій клієнтів. Концентрація, як і диверсифікація, може бути галузева, географічна і портфельна.

Лімітування, як метод управління кредитним ризиком, полягає у встановленні максимально допустимих розмірів наданих позик, що дозволяє обмежити ризик. Кредитний ризик банку обмежується встановленням ліміту загального розміру кредитного портфеля, обмеження величини кредитних ресурсів філій банку і т. ін.

Створення резервів для відшкодування втрат за кредитними операціями комерційних банків як метод управління кредитним ризиком полягає в акумуляції частини коштів на спеціальному рахунку для компенсації неповернених кредитів. Формування резервів є одним із методів зниження кредитного ризику на рівні банку, слугуючи для захисту вкладників, кредиторів та акціонерів. Одночасно резерви за кредитними операціями підвищують надійність і стабільність банківської системи в цілому [5, с. 247].

Таким чином, з вищевикладеного можна зробити висновок, що кредитний ризик є невід'ємною складовою банківських діяльності і займає домінуюче становище в системі банківських ризиків. Банк може відмовитись від кредитного ризику шляхом припинення кредитування, проте цим самим він відмовляється від отримання прибутку. Тому управління кредитними ризиками − є найважливішим завданням будь-якого банку, а вибір правильного методу управління кредитним ризиком дозволить підвищити надійність, стабільність та конкурентоспроможність банківської системи, що позитивно впливатиме на загальний економічний стан країни

Список використаних джерел

1. Гаряга Л.О. Удосконалення класифікації банківського кредитного ризику / Л.О. Гаряга // Вісник університету банківської справи.− 2015.− №1(22). − С.77-78.

2. Банківський нагляд на основі оцінки ризиків. Банківські ризики: сутність, визначення та класифікація. [Електронний ресурс]. ─ Режим доступу: posibniki.com.ua

3. Швець О.В. Сутність кредитного ризику і підходи щодо його визначення та оцінювання/ О.В. Швець //Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. −2013.− №1(99). – С. 407-414.

4. Ніколаєнко Ю.В. Процес управління кредитним ризиком як складова банківського менеджменту / Ю.В. Ніколаєнко //Інвестиції:практика та досвід. – 2015.− №23.−С.99-102.

5. Квасницька Р.С. Управління кредитними ризиками в банківській системі / Р.С. Квасницька, Н.В Кунда // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011.− №6.− С. 245-249.

УДК 567.891

Корячко А.Ю., Жукова А.В., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ

Рівень розвитку енергетики має визначальний вплив на стан економіки кожної держави, на вирішення проблем соціальної сфери та рівень життя людей. Тому небезпідставно енергетичну незалежність завжди пов’язують з національною безпекою держави.

Потреби в енергії визначаються трьома основними факторами: ростом населення, економічним розвитком і технологічним прогресом. Природно, що ці потреби з року в рік зростають.

Виробництво енергії людством безперервно зростає із ростом населення планети, як і видобуток енергоресурсів. Тільки за останні 100 років населення Землі зросло майже в 4 рази, а річне видобування енергоресурсів – у 21 раз. На сьогодні в середньому на одного мешканця планети Земля доводиться 2,5 т у.п. енергоресурсів. За попередніми прогнозами до 2100 р. населення зросте до 10 млрд, а середні питомі енергоресурси на людину – до 10 т у.п., тобто загалом енерговидобування досягне 100 млрд т у.п.[4].

Річна межа виробництва енергії на нашій планеті визначається її тепловим балансом і не може перевищувати сонячну одиницю за умови корисного використання тільки сонячного випромінювання чи інших його поточних, не запасених в минулому формах.Завдання енергозбереження актуальна для будь-якого господарства, починаючи з домашнього, але особливо актуальна для господарства міської, яке в Україні охоплює, як правило, всю житлову сферу. Найбільший потенціал енергозбереження і найбільші труднощі самої різної природи - в галузі теплопостачання [2].

Сьогодні світ намагається вирішувати проблему енергоносіїв на основі нових підходів, в основі яких є: по-перше, покращення технологічного процесу з точки зору енергомісткості виробництва; по-друге, розвиток енергозбереження; по-третє, розширення виробництва енергії за рахунок поновлюючих джерел. В економічно розвинених країнах частка енергії, виробленої на поновлюючих джерелах зростає. Україна є енергодефіцитною державою, яка імпортує 75 % природного газу та 85 % нафти і нафтопродуктів. Така структура паливно-енергетичного балансу є критичною і неприйнятною з точки зору енергетичної безпекиУ минулому енерговитрати в економіці Радянської України на 25 % перевищували середньосоюзний показник. Переживши енергетичну кризу у 70-ті роки, передові країни світу взяли курс на підвищення енергоефективності. Водночас зменшення енергоємності ВВП склало: у США – 46 %; Японії – 35 %; ЄС – 32 %[3].

Разом з тим, поетапне та послідовне проведення енергозбереження може дати економію до 1/3 енергоресурсів. Зекономлені кошти можуть бути направлені на оновлення застарілої технічної бази, освоєння нових технологій, підняття рівня життя народу. Україна зробила певні кроки на шляху енергозбереження. 1994 р. прийнято Закон України „Про

енергозбереження", що передбачав систему організаційних, регулятивних та заохочувальних заходів щодо стимулювання режиму ощадного використання ПЕР. У рамках організаційного забезпечення створено такі органи державного управління у цій сфері як Державний комітет з енергозбереження (1995р.) і Державна інспекція з енергозбереження та її територіальні органи (1996р.).

Упродовж 1997-2000 рр. розроблено концепцію та програму енергозбереження, зокрема – у бюджетній сфері. 2001 р. у державному бюджеті передбачено виділення коштів на реалізацію енергозберігаючих заходів у бюджетній сфері обсягом 25 млн гривень. З урахуванням додатково залучених на ці потреби коштів місцевих бюджетів (24 млн грн), очікуване скорочення бюджетних видатків на споживання ПЕР у закладах бюджетної сфери сстановило 66 млн гривень. Таким чином, термін окупності цих коштів не перевищив одного року. Статистика давала підстави вважати обраний шлях вірним, тим більше, що для економіки ефективність централізованих програм енергозбереження значно вища. Це підтверджує досвід західних країн [1].

Для стабільності і росту світової економіки, що тісно пов'язана з ринковим нафти і газу, реалізація енергозберігаючих заходів є обов'язковою умовою протидії потенційній загрозі росту цін на ці енергоносії. Світові тенденції видобування та споживання конкретного виду ПЕР сьогодні у більшості випадків визначається, виходячи із рівня та прогнозів розвитку світової економіки.

У людства немає іншої альтернативи, як жити відповідно до своїх можливостей, споживати необхідну к-ть енергії при максимально ефективному використанні її ресурсів.

Список використаних джерел

1. «Енергетична стратегія України на період до 2030 року» (від 15 березня 2006 року).

2. Перфілоса О.Є. Проблеми та перспективи відродження вітчизняної електроенергетики в контексті реалізації «Енергетичної стратегії України на період до 2030 року»/ Актуальні проблеми економіки – 2009 - №11- с.30-39.

3. Кравченко Т. Сучасний стан і перспективи розвитку енергетичної галузі України / Економіст – 2008 - №6 - с. 32-37.

4. Зарубіжний досвід в галузі енергозбереження та енергоефективності Електронний ресурс: https://sivertraining.org.ua/wp- content/uploads/2016/07/Energozberejennia_EVRO.pdf

УДК 336.763.34

Котелевець М.М., Лисовин В.О., Скарга І.А., студенти
Полтавський національній технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

У сучасній світовій економіці іпотечне кредитування відіграє велику роль, оскільки сучасна фінансова та інвестиційна діяльність неможлива без ринку позикових капіталів. Становлення та розвиток іпотечного ринку в Україні є однією з найбільш важливих проблем, що потребують невідкладного розв'язання. Україна відстає від країн Східної і Центральної Європи в сфері іпотечного кредитування, що негативно позначається на темпах її розвитку, розв'язанні соціально-економічних проблем. Відродження інституту іпотеки, створення іпотечного ринку житла в країні є об'єктивною необхідністю, що пов'язано з потребами запровадження механізмів кредитування будівництва житла замість його бюджетного фінансування.

Згідно чиного законодавчтва іпотека – це спосіб забезпечення виконання зобов'язань, за за яким нерухоме майно, що є предметом застави, залишається у заставодавця або в третьої особи [1].

Ринок іпотечного кредитування в Україні знаходиться на сучасному етапі на стадії розвитку. Для більшого росту іпотеки перешкоджає ряд проблем, що стосуються законодавства та соціально-економічного потенціалу країни в цілому. Зараз найгострішою проблемою є практично відсутність в Україні довгострокового кредитування банками населення. Банки воліють без ризику обертати короткострокові засоби. Заважає наявність великої кількості ризиків для кредиторів, які працюватимуть за програмою іпотечного кредитування на вторинному ринку нерухомості. Зараз банки в основному фінансують операції іпотечного кредитування за рахунок депозитів фізичних осіб, строк яких не перевищує трьох років, а іпотечні кредити надаються тільки від трьох років. Крім того, конкуренція спонукає збільшувати депозитні відсоткові ставки. Все це збільшує процентні ризики та зменшує ліквідність банку. Завищення вартості кредитів, що надаються, значною мірою зумовлюється: високою ціною залучених ресурсів; зростанням інфляції та зниженням ринкової вартості застави; несвоєчасним виконанням кредитних зобов'язань; ризиками, пов'язаними з правовими і судовими складнощами при відчуженні житла-предмета застави, а також із проблематичним виселенням боржника та продажем на торгах предмету застави. [2, с. 49] Існують складнощі у оцінці платоспроможності позичальника, адже значну частку доходів населення складають неофіційні доходи, які банк повинен враховувати при прийнятті рішення про видачу кредиту.

Найбільші перспективи в сучасній ринковій економіці має розвиток житлової іпотеки. При цьому треба відзначити участь страхових компаній, роль яких суттєво зросте. Страхування іпотеки стане обов'язковим. Зараз банки вимагають від позичальника страхувати предмет застави (нерухомість) від ризику втрати та пошкоджень. Ця страховка коштує позичальнику 0,4-2% від загальної вартості нерухомості. Іпотечні кредити страхуються на комерційній основі або безпосередньо через систему державного страхування [3, с. 64]. Іпотека в банківській системі дозволить значно активізувати інвестиційну діяльність. Для України з постсоціалістичною економікою це питання є особливо актуальним, оскільки основні засоби виробництва знаходяться в такому стані, що найближчим часом вони потребуватимуть реструктуризації і значних капіталовкладень.

Перспективи розвитку іпотеки в Україні значно залежать від економічного зростання, стабільності цін та обмінного курсу національної валюти, удосконалення фінансово-кредитної системи та ринку нерухомості. Іпотечне кредитування – це надійний і вивірений спосіб залучення приватних інвестицій іноземних та вітчизняних інвесторів. Лише надійні гарантії, зокрема застава нерухомості та емісія на її основі іпотечних цінних паперів, дозволять мобілізувати в значних масштабах заощадження населення і спрямовувати їх на інвестування перспективних секторів економіки. Лише в такому разі в Україні можлива поява зарубіжних портфельних інвесторів, які, через придбання іпотечних цінних паперів, здійснюватимуть інвестування української економіки.

Узагальнення існуючих на сьогодні рекомендацій з вдосконалення та подальшого розвитку системи іпотечного кредитування, дозволило систематизувати їх у наступні: забезпечення нормативно-правових умов для розвитку іпотечного кредитування; створення уніфікованої системи рефінансування іпотечних кредитів; удосконалення системи державної реєстрації прав на нерухоме майно і операцій з ним шляхом створення інформаційної системи статистичних даних про ситуацію на житловому ринку; бюджетне сприяння підвищенню рівня доступності житла і іпотечних кредитів для населення; розвиток нових ринкових інститутів і механізмів, що формують інфраструктуру іпотечного кредитування; з метою розвитку вторинного іпотечного ринку стимулювати діяльність інсти- туціональних інвесторів, для чого встановити нормативи формування резервів страхових компаній і пенсійних фондів іпотечними облігаціями, емітованими Державною іпотечною установою [4].

Отже, основна проблема розвитку іпотечного кредиту в Україні є обмеженість вільних фінансових ресурсів і пошук інвесторів. Пріоритетними векторами стимулювання розвитку іпотечного ринку в Україні, вважаємо, є наступні: завершення формування нормативно-

правової бази з питань іпотечного кредитування; створення конкуренції між банками на вітчизняному ринку, що підвищує привабливість самої іпотеки; активізація участі держави в іпотечному кредитуванні; формування сприятливих умов для залучення фінансових ресурсів у сферу іпотечного кредитування. Реалізація зазначеного вище у комплексі з продовженням ринкових реформ в економіці України сприятимуть економічному зростанню та соціально-економічному її розвитку.

Список використаних джерел

1. Закон України Про іпотеку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/898-15

2. Волков С. Перспективи розвитку ринку іпотечного кредитування в Україні/ С. Волков, Г. Шемшученко // Вісник НБУ. – 2003. – № 6. – С. 49-55.

3. Іпотечне кредитування: проблеми та перспективи розвитку в Україні: Інформаційно-аналітичні матеріали /За загальною редакцією к. е. н. Кірєєва О. І. – К.: Центр наукових досліджень НБУ, 2004. – 104 с.

4. Кияк А. Іпотечний ринок як система [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://dt.ua/ECONOMICS/ipotechniy_rinok_yak_sistema.html

УДК 336:502.4

Котякін М.В., студент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)

ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

У сучасних умовах розвитку економіки внаслідок економічної та політичної нестабільності підприємства, фірми і комерційні банки нездатні адекватно реагувати на зміни зовнішнього й внутрішнього середовища, внаслідок чого можуть потрапити у кризові ситуації. Під фінансовим аналізом діяльності комерційного банку розуміють комплексну характеристику, яка охоплює аналіз як короткострокових, так і довгострокових аспектів його діяльності.

Комплексну оцінку фінансового стану комерційного банку доцільно зробити за побудовою таксономічного показника. Таксономічний показник, є синтетичною величиною, утвореною з усіх ознак, що характеризують досліджуване економічне явище або процес.

Під час побудови таксономічного показника вихідною матрицею є матриця, що складається зі значень системи показників за досліджуваний період часу: $X = (X_{ij});\ \ i = \overline{1,m};\ \ j = \overline{1,n}.$

На наступному етапі вихідну матрицю необхідно стандартизувати. Одночасно відбувається вирівнювання дисперсії (кожна дисперсія дорівнює одиниці), а також значень ознак (усі середні арифметичні дорівнюють нулю). Матриця стандартизованих значень має вигляд: $Z = (Z_{ij}),\ \ Z_{ij} = \dfrac{X_{ij} - \overline{X_i}}{\sigma_i}$, де середнє значення i – показника: $\overline{x} = \dfrac{1}{n}\sum_{j=1}^{n} x_{ij}$; середньоквадратичне відхилення i – показника: $\sigma_i = \sqrt{\dfrac{1}{n}\sum_{j=1}^{n}(x_{ij} - \overline{x_i})^2}$.

Одночасно передбачається нормування еталону (останній стовпець у матриці) $Z = (Z_{ij}).$

Узагальнюючий показник розраховують за формулою $I_j = \frac{d_j}{\|d_j\|}$, де відстань стандартизованої системи показників до стандартизованого еталона в *j*-му періоді: $d_j = \left(\sum_{i=1}^{m} (z_{ij} - z_{i0})^2 \right)^{\frac{1}{2}}$.

Характерною властивістю інтегрального показника I_j є те, що його значення знаходиться в інтервалі від 0 до 1. Відповідно до обчислень, інтерпретація таксономічного показника не узгоджується з інтуїтивними представленнями (таксономічний показник зростає з видаленням значень показників від еталону й убуває з наближенням їх до нього). Тому таксономічний показник доцільно привести до виду $I_j^* = 1 - I_j$. Інтерпретація цього показника така: він набуває високих значень за близьких значень показників у системі до еталону і низьких значень – за далеких.

Основні ризики банківської діяльності, пов'язані з непередбаченими змінами в обсягах, дохідності, вартості та структурі активів та пасивів. Це такі ризики, як кредитний, інвестиційний, валютний, процентний, ризик незбалансованої ліквідності та ризик нестійкості ресурсної бази. Для розрахунку рівня ризику комерційного банку доцільно використати таку формулу:

$r_j = \sqrt[m]{\Pi(x^m)} = \sqrt[m]{x_1^{m_1} \times x_2^{m_2} \times x_3^{m_3} \times ... \times x_n^{m_n}}$, де x_n – рівень кожного виду ризику; $m_i, (i = \overline{1,n})$ – ранг кожного виду ризику за значимістю, $\sum_i^n m_i = m$.

Отже, для розрахунку загального рівня ризику спочатку необхідно проранжувати банківські ризики, тобто привласнити кожному виду ризику відповідний ранг згідно з їх значущістю. У зв'язку з тим, що ризик є ймовірною категорією, значення показника r_j змінюється у межах від 0 до 1.

Фахівці визначають критеріальні рівні ступеня допустимого загального ризику банку в межах від 0 до 0,1: 0-0,05 – низький рівень ризику, який тимчасово можна ігнорувати; 0,05-0,1 – середній рівень ризику, який потребує пильної уваги до нього; 0,1 и вище – високий рівень ризику, який може привести до краху банку (табл. 1).

Таблиця 1

Діагностування етапу розвитку кризи*

Етап розвитку кризи	Діапазон зміни інтегрального показника і тип фінансового стану банку	Діапазон зміни та рівень ризику
Потенційна криза	0,5-1,0 – добрий	0,1-1,0 недопустимий
	0,3-0,5 – задовільний	0,0-0,1 – допустимий
Латентна криза	0,3-0,5 – задовільний	0,1-1,0 недопустимий
	0,2-0,3 – незадовільний	0,0-0,1 – допустимий
Явна криза	0,2-0,3 – незадовільний	0,1-1,0 недопустимий
	0,0-0,2 – катастрофічний	0,0-0,1 – допустимий
Руйнівна криза	0,0-0,2 – катастрофічний	0,1-1,0 недопустимий

**інтервал зміни показників від 0 до 1*

На завершальному етапі внаслідок комбінації типів фінансового стану банку та рівня ризику його діяльності здійснюється діагностування етапу розвитку кризи:

✓ потенційна криза спостерігається і у процесах функціонування банку із задовільним фінансовим станом за умови допустимого ризику; в разі недопустимого ризику, етап розвитку кризи можна визначити як латентний, тобто функціонування банку супроводжується плавним зниженням прибутковості, ліквідності, спостерігаються фінансово-економічні прорахунки, відбувається поступова втрата ринку;

✓ у процесах функціонування банку з фінансовим станом, оціненим як незадовільний, за умов допустимого ризику також спостерігається латентна криза; недопустимий ризик, який має негативні наслідки, що призведуть до погіршення фінансового стану банку у майбутньому, дає змогу визначити етап розвитку кризу як явна – на цьому етапі економічні показники діяльності банку нижчі від запланованих, конфлікт менеджменту, втрата певної частки ринку;

✓ явна криза спостерігається і у процесах функціонування банку, фінансовий стан якого оцінений як катастрофічний за умов допустимого ризику; якщо ризик недопустимий, то існує руйнівна криза – на цьому етапі керівництво майже цілком втрачає контроль над розвитком кризи, що входить в одну із своїх завершальних фаз. Цей період звичайно характеризується різким і значним падінням всіх економічних показників діяльності банку, неплатоспроможністю, плавним відтоком клієнтів, плинністю кадрів.

Список використаних джерел

1. Шлапак А.В. Діагностика етапу кризи на підставі оцінювання фінансового стану комерційного банку [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/nvnltu_2014_24.7_51.pdf

УДК 338.27

Кравченко О.О., студент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)

ПІДХІД ДО СИСТЕМАТИЗАЦІЇ МЕТОДІВ ПРОГНОЗУВАННЯ ПОКАЗНИКІВ ВИРОБНИЧО-ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Рентабельна діяльність підприємств в умовах ринкової економіки значною мірою залежить від того, наскільки достовірно їх менеджери передбачають далеку й близьку перспективу розвитку, тобто від прогнозування.

Прогнозування – процес передбачення майбутнього стану предмета чи явища на основі аналізу його минулого і сучасного, систематично оцінювана інформація про якісні й кількісні характеристики розвитку обраного предмета чи явища в перспективі. Результатом прогнозування є прогноз - знання про майбутнє і про ймовірний розвиток сьогочасних тенденцій конкретного явища-об'єкту в подальшому існуванні [1]. Прогнозування широко застосовується на попередніх стадіях розробки планів і програм як інструмент наукового передбачення, варіантного аналізу, отримання додаткової інформації щодо вироблення рішень.

Головні різновиди прогнозів, що часто використовуються разом із плануванням діяльності організації, такі [2]:

- економічні, сутність яких полягає у передбаченні загального стану економіки й обсягу збуту для певної компанії конкретного продукту;
- прогнози розвитку технології, що дають змогу передбачити економічну доцільність розробки нових технологій;
- прогнози розвитку конкуренції передбачають стратегію й тактику конкурентів;
- прогнози на основі опитувань та дослідів дають можливість, використовуючи багато галузей знань, передбачити, що станеться у складних ситуаціях;
- соціальне прогнозування використовується для передбачення змін у соціальних установках людей та стані суспільства [2].

Методи прогнозу класифікуються за різними критеріями. Найчастіше застосовуються кількісні та якісні методи. З метою прогнозування використовується також інтерв'ю з

фахівцями і творчі методи генерації ідей. У табл. 1 наведено підхід до систематизації методів прогнозування показників виробничо-фінансової діяльності підприємства.

Таблиця 1

Підхід до систематизації методів прогнозування показників виробничо-фінансової діяльності підприємства

Метод	Визначення	Форми, діапазон	Економічний параметр	Переваги і проблеми
1	2	3	4	5
Кількісні методи				
Кількісні методи прогнозування	Оцінювання майбутнього на основі минулих даних за допомогою математичних і статистичних методів	Коротко– і середньострокові		Отримання кількісних даних на майбутнє. Спирання на минулі дані. Необхідність сильної структуризації проблеми
Екстраполяція тренда	Перенесення даних існуючого динамічного ряду на майбутнє	Короткострокові	Розвиток збуту або прибутку для певного періоду часу	Невисокі витрати, швидке отримання даних. Різка зміна тренду. Низький потенціал більш раннього встановлення
Прогнозування на основі індикаторів	Оцінювання руху процесу, який мало залежить від підприємця, на підставі однієї або кількох передумов		Використовується в галузях, які виробляють засоби виробництва, оцінка надходження замовлень на основі аналізу інвестиційного клімату і надходження замовлень у споживчій галузі	Більш раннє встановлення зміни тренду, ніж при екстраполяції. Труднощі в установленні відповідних індикаторів. Стабільність зв'язків між індикаторами
Регресивний аналіз	Метод визначення напрямку і щільності зв'язку між незалежними і залежними змінними	Проста і багатофакторна регресія. Економетричні моделі	Оцінка частки ринку (залежна перемінна) при різних витратах на рекламу і різних цінах (незалежна перемінна)	Невисокі витрати. Взаємозв'язок незалежних змінних
Якісні методи				
Якісні методи прогнозу	Оцінка, словесне формулювання майбутнього за допомогою знань людства та інтуїції. Як правило, за оцінкою експертів	Середньострокові і довгострокові		Застосовується щодо комплексних, погано структуризованих проблем. Немає необхідності в кількісному виразі вихідних даних. Обмежена об'єктивність і надійність

Продовження табл .1

1	2	3	4	5
Метод Дельфи	Форма опитування експертів, при якій їх анонімні відповіді збираються протягом кількох турів і через ознайомлення з проміжними результатами отримують групову оцінку прогнозу	Довгострокові	Виробництво, збут галузі при різних величинах факторів, що впливають. Наприклад, прогресу міжнародного розподілу праці, зміна суспільних норм поведінки	Наочність результатів, залучення експертів з проблеми, яка цікавить, анонімність учасників. Негнучка методика, значна потреба в часі, тенденції до консервативних оцінок, технічні зміни, особливо непередбачувані
Сценарій	Передбачення розвитку і майбутнього стану факторів, що впливають на підприємство і визначення можливих дій підприємця	Довгострокові	Дослідження типу: автомобіль 90–х років – майбутнє комунікаційної техніки – майбутнє європейських космічних досліджень	Підходить щодо дуже комплексних проблем типу генерації ідеї нових продуктів

Отже, під час необхідно правильно обрати метод, залежно від поставленої задачі, тоді можна отримати якісний прогноз для обґрунтування управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Прогнозування [Електронний ресурс]. – Вільна енциклопедія «Вікіпедія». – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B3%D0%BD%D0%BE%D0%B7%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F

2. Дикань Н.В. Менеджмент: Навч. посіб. для студентів, аспірантів, викладачів ВНЗ. / Н.В. Дикань , І.І. Борисенко – К., 2008. – 389 с.

УДК 338.23:336.74

Крекотень В.В., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ТАРГЕТУВАННЯ ІНФЛЯЦІЇ ЯК СУЧАСНИЙ НАПРЯМ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Високі темпи інфляції продовжують залишатись однією із основних проблем економіки України в сучасних умовах. За даними Національного банку України рівень інфляції в 2017 році становив 13,7% за рік, що значно перевищує заплановані в державі показники. Відповідно на тлі помірного зростання доходу населення (16,4% на рік), та прискорення споживчої інфляції, відбувається уповільнення зростання реальних доходів населення (до 0,2% на рік) [1]. Тому сповільнення темпів інфляції до помірних показників є надзвичайно актуальною проблемою сучасності.

Відповідно до основних засад грошово-кредитної політики на 2018 рік, що визначені НБУ, пріоритетної ціллю політики визначено цінову стабільність. Реалізація зазначеної цілі здійснюватиметься за допомогою впровадження найбільш ефективного режиму грошово-кредитної політики – політики інфляційного таргетування.

Останні десятиліття минулого століття характеризувалися зміною у концепції монетарної політики та прийняття багатьма державами режиму таргетування інфляції. Аналіз світового досвіду надає можливість визначити інфляційне таргетування як концептуальну систему монетарного устрою, яка характеризується публічним проголошенням офіційної кількісної мети щодо інфляції (або інтервалу) на середньострокову перспективу (на період або кілька періодів, через які дія основного інструменту монетарної політики – відсоткової ставки – набуває найбільшого впливу на інфляцію) та чітким розумінням і впевненістю в тому, що низька і стабільна інфляція є основною метою монетарної політики у довгостроковому періоді [2, с. 48].

Крім цього, виокремлюються основні характеристики інфляційного таргетування, основними з яких є: інституційна домовленість про цінову стабільність як пріоритетну мету ГКП; прозора стратегія, яка передбачає розроблення відповідного плану дій та визначення чітких цілей для прийняття відповідних рішень на основі розуміння каналів впливу інструментів ГКП на інфляцію; чіткий механізм підзвітності центрального банку [3, с. 127].

Відповідно до «Основних засад грошово-кредитної політики на 2016-2020 роки» Національний банк України ставить завдання досягати цінової стабільності шляхом дотримання кількісних цілей щодо інфляції. Такі цілі матимуть на меті поступове зниження інфляції в Україні до рівнів, сумісних із ціновою стабільністю. Після їх оголошення цілі не можуть бути змінені.

Середньострокова ціль щодо інфляції встановлена на рівні 5% (для річного приросту індексу споживчих цін) і досягається поступово. Зокрема визначено такі короткострокові цільові показники для річної зміни індексу споживчих цін:

грудень 2016 року - 12 % +/- 3 п. п.;

грудень 2017 року - 8 % +/- 2 п. п.;

грудень 2018 року - 6 % +/- 2 п. п.;

грудень 2019 року і надалі - 5 % +/- 1 п. п. [4].

Однак, фактичні показники інфляції у 2016 р. та 2017 р., 12,4% та 13,7% відповідно, свідчать про те, не лише не вдалося досягти запланованих показників, але і відбулось певне погіршення ситуації у 2017 році після доволі успішного, у цьому напрямку, 2016 року. Варто відмітити, що у 2016 році відбулось суттєве зниження інфляції після 43,3% інфляції у 2015 році. Тобто НБУ має внести корективи у реалізацію політики інфляційного таргетування, відповідно до нових умов.

Аналіз досвіду країн, які уже успішно впровадили інфляційне таргетування, дозволяє нам стверджувати, що основними передумовами запровадження інфляційного таргетування є виконання двох ключових умов. Перша – Центральний банк має бути певною мірою незалежним від уряду країни при проведенні грошово-кредитної політики. Розглядаючи ситуацію в Україні умови, ми можемо стверджувати, що для виконання зазначеної умови Україні необхідно відмовитися від принципу «фіскального домінування», інакше кажучи – бюджетно-податкова політика не повинна впливати на грошово-кредитну. Друга передумова - влада має проігнорувати таргетування інших економічних чинників. Деякі країни, зокрема Ізраїль, Чилі, Угорщина, Польща, намагалися поєднати таргетування інфляції та фіксацію обмінного курсу, але врешті-решт відмовилися від такої політики. У цілому, досвід більшості країн, що успішно впровадили цей режим показує, що його реалізація потребує макроекономічної стабільності та розвинутої фінансової системи [5, с. 29].

Таким чином, теоретичні дослідження та узагальнення практичного досвіду зарубіжних країн, які запроваджують інфляційне таргетування, свідчать, що успіх реалізації запропонованої монетарної стратегії та й у цілому макроекономічної політики держави залежить від злагоджених і скоординованих дій всіх ланок виконавчої влади, певних міністерств та відомств, що відповідають за розробку і запровадження фіскальної та грошово-кредитної політики. Внаслідок цього одним з пріоритетних завдань, що стоїть перед Україною сьогодні має бути питання визначення варіантів координації дій Уряду та Національного банку, шляхом відпрацювання спільного правового акта між урядом та

Національним банком України щодо визначення та відповідальності за виконання цільового показника інфляції. Тому перед економіками, що ставили на перший план передбачуваний рівень інфляції як основний орієнтир грошово-кредитної політики, стоїть насамперед завдання гармонізувати її з фіскальною політикою.

Список використаних джерел

1. Інфляційний звіт НБУ, січень 2018 року [Електронний документ]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=742185.

2. Мойсеєнко Б.І. Інфляційне таргетування: міжнародний досвід і українські перспективи / Б.І. Моісеєнко // Наука та інновації. – 2011. – Т.7. – № 1. – С. 45–52.

3. Ковальова Т.В. Таргетування інфляції: зарубіжний досвід та необхідність впровадження в Україні / Т.В. Ковальова, В.М. Бровко // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. – 2011. – № 1. – С. 125 – 128.

4. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.bank.gov.ua.

5. Лупушинський В. Стратегічний документ з монетарної політики в умовах запровадження в Україні Інфляційного таргетування / В. Лопушинський // Вісник Національного банку України. – 2015. –№ 233 – С. 25 – 39.

УДК 366

Крупко Ж.В., Риндюк К.А., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

АНАЛІЗ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ КОТЕЛЕВСЬКОГО РАЙОНУ НА 2018 РІК В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Вертикаль виконавчої влади в Україні завершується на рівні районних державних адміністрацій (РДА). Вже на рівні територіальних громад функціонують органи місцевого самоврядування. Саме тому можна сказати, що району як територіальній одиниці, належить дуже важливе місце в системі адміністративно-територіального поділу держави, а районна державна адміністрація є базовим рівнем у системі виконавчої влади України. Тому пріоритетним завданням районних адміністрацій є розробка та впровадження програми соціально-економічного розвитку.

Програма економічного і соціального розвитку Котелевського району на 2018 рік розроблена Управлінням агропромислового та економічного розвитку райдержадміністрації спільно з іншими структурними підрозділами райдержадміністрації, територіальними підрозділами центральних органів виконавчої влади в районі, органами місцевого самоврядування району та відповідно до Закону України від 23.03.2000 №1602-III «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», постанови Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 №621 «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проекту державного бюджету» [1].

В основу Програми покладені ключові положення Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року (затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 №385), Стратегії розвитку Полтавської області на період до 2020 року(затвердженої рішенням двадцять шостої позачергової сесії обласної ради шостого скликання від 16.01.2015), а також положення Стратегії активізації економічного і соціального розвитку Котелевщини на 2015-2018 роки (затвердженої рішенням сорок дев’ятої позачергової сесії районної ради шостого скликання від 07.11.2015) [2].

Відповідно до Програми, головні зусилля органів влади та місцевого самоврядування будуть спрямовані на закріплення позитивних тенденцій економічного зростання на основі інноваційно-інвестиційної складової, забезпечення доступу до результатів економічного поступу для всіх членів територіальної громади, а також уведення стимулів до збільшення індивідуальних доходів громадян, шляхом підвищення продуктивності праці, для досягнення головної мети розвитку – підвищення рівня добробуту населення району.

Основним проблемним питанням розвитку Котелевщини, як і в попередні роки, залишається несприятливі демографічні тенденції, пов'язані з природнім скороченням населення району. Значне перевищення смертності над народжуваністю, на фоні активного виїзду молодого працездатного населення в міста та за межі країни загрожує в майбутньому зникненням ряду сільських населених пунктів району і, загалом, втратою перспектив розвитку всієї території краю. Вирішення даної проблеми, що гостро відчувається як на обласному, так і на державному рівні, не можливо без подолання економічних і соціальних викликів, що стоять на даний час перед громадами й регіонами. Саме інтенсивний ріст економіки, підвищення рівня заробітної плати, покращення якості медичних, освітніх, соціальних послуг зроблять Котелевський район привабливим, переш за все, для молодих сімей, які є основою демографічного благополуччя територій.

Так, з огляду на запровадження медичної реформи слід приділити особливу увагу підвищенню рівня кадрового та матеріально технічного забезпечення Котелевської центральної районної лікарні. Без кардинального переоснащення медичного обладнання закладу, залучення додатково молодих і кваліфікованих лікарів, вдосконалення принципів та підходів надання медичної допомоги, не можливо говорити про збереження в повній мірі потенціалу Котелевської ЦРЛ після 2020 року, коли законодавство про медичну реформу остаточно буде імплементовано. Саме 2018 рік стане роком, коли можливо закласти належний фундамент розвитку районної вторинної ланки охорони здоров'я та не допустити подальшого занепаду медичної галузі.

Визначальним стане 2018 рік і для первинної ланки медичної допомоги. Принципи автономності й конкурентності медичних закладів, визначені новим законодавством, змусять лікувальні установи, що надають первинну допомогу населенню більш якісно і цілеспрямовано працювати зі споживачами послуг, запроваджувати нові форми і методи діагностики й лікування захворювань, шукати індивідуальний підхід до кожного пацієнта.

Загалом, не залежно від сфери суспільного життя, важливим і актуальним для всього району, в контексті подолання соціальних викликів є реалізація наступних заходів:

– здійснення капітального ремонту будівель установ та закладів, що надають соціальні послуги населенню, переш за все в напрямку термомодернізації діючих споруд;

– збереження та подальше посилення кадрового потенціалу закладів соціальної спрямованості;

– збільшення ролі проектного підходу в перебудові соціальної сфери;

– продовження відповідальної взаємодії органів влади та суб'єктів господарювання щодо вирішення найважливіших питань місцевого розвитку;

– активізація участі громадськості в визначенні стратегій та планів реформування соціальних галузей району;

– підвищення поінформованості населення району щодо основних реформ, що реалізуються на території району;

– узгодження планів організації мережі освітніх, медичних, культурних, соціальних закладів району з перспективою формування спроможної територіальної громади та забезпечення системності в проведенні реформ.

Метою Програми є стабілізація соціально-економічної ситуації в районі, підвищення ефективності використання економічного потенціалу громади та створення умов для покращення якості життя населення.

Послідовна реалізація визначених Програмою завдань на 2018 рік закріпить позитивні тенденції економічної та фінансової стабілізації, посилить соціальну складову та забезпечить

економічне зростання району в наступних роках. За підсумками виконання намічених планів буде забезпечено:

– приріст валової доданої вартості на 4,5 % у порівняльних цінах;

– приріст валової продукції сільського господарства по всіх категоріях підприємств на 4,4 % у порівняльних цінах;

– зростання середньорічної заробітної плати не менш як на 11,0 %;

– подальшу модернізацію засобів виробництва, що використовуються господарюючими суб'єктами району, розширення асортименту промислової продукції, підвищення рівня продуктивності праці, збільшення питомої ваги інноваційної продукції в загальному обсязі вироблених товарів, розширення ринків збуту товарів та послуг, нарощення експортного потенціалу;

– покращення якості послуг, що надаються соціальними закладами району [3].

Список використаних джерел

1. Закон України від 23.03.2000 №1602-III «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України».

2. Постанови Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 №621 «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проекту державного бюджету».

3. Програма економічного і соціального розвитку Котелевського району на 2018 рік.

УДК 351.82:330.341.1

Крутько М.О., Різник А.О., магістранти

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)

ПЕРСПЕКТИВА ВИКОРИСТАННЯ КРИПТОВАЛЮТИ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Стрімкий розвиток інформаційних технологій трансформує сучасну економічну систему. За різними підрахунками обсяг інтернет-торгівлі у 2016 році перевищив позначку в 2 трлн. дол. США. Водночас, якщо інтернет-торгівля – це лише зміна способу продаж, то новації останніх десятиліть у сфері IT-технологій, кидають виклик існуючій грошовій системі та базовим її засадам. Так майже дев'ять років назад, одночасно з першими транзакціями Bitcoin (Біткоін) – «першою децентралізованою цифровою валютою» [1, с. 67], в лексикон економістів і науковців увійшло поняття «криптовалюти». Саме біткоін (Bitcoin) став найпоширенішою і найдорожчою криптовалютою [2]. Ця віртуальна валюта є децентралізованою, всі операції з її участю анонімні, а центр емісії відсутній. Торгові угоди проводяться тільки в електронному форматі, а операції купівлі-продажу цієї валюти можна здійснити через онлайн-біржі (наприклад BTC-E). За допомогою спеціальних обмінних пунктів в онлайн-мережах (WebMoney) або через брокера Форексу (FXOpen) криптовалюту можна обміняти на основні валюти світу. Також біткоіни можна отримати в результаті прийняття оплати за надані товари та послуги або через купівлю безпосередньо у іншого власника. Останній варіант вважається найвигіднішим, оскільки не передбачає комісійної маржі брокера. Ще одним способом отримання цифрової валюти є майнінг. Його зміст полягає в тому, що на комп'ютери користувачів, які знаходяться в різних точках планети, встановлюють спеціальне програмне забезпечення за допомогою якого в результаті вирішення певних математичних завдань генеруються біткоіни [3]. Біткоін подібний до електронних грошей, але саме принципи повної анонімності, відсутності контролю і обмеженого випуску відрізняють його від роботи електронних платіжних систем.

Система грошового обігу продемонструвала крайню нестабільність в період світової фінансової кризи 2008-2009 років. Саме в цей час довіра до американського долара послабшала і в суспільстві з'явилися ідеї щодо створення нових валют, зокрема регіональних [3]. Тоді формується пірингова платіжна система «Bitcoin», розроблена Сатоші Накамото, та вперше застосовується термін «криптовалюта». Даний термін має велику різноманітність визначень та тлумачень. Найпоширеніші з них наведені в табл. 1 [3].

Таблиця 1

Визначення поняття «криптовалюта»

Визначення поняття	Джерело
Криптовалюта – швидка і надійна система платежів і грошових перека- зів, заснована на новітніх технологіях і непідконтрольна жодному уряду.	Bitcoin Security
Криптовалюта – вид цифрових грошей, в якому використовуються розподілені мережі і публічно доступні журнали реєстрації угод, а ключові ідеї крип- тографії поєднані в них з грошовою системою заради можливості створити безпечну, анонімну та потенційно ста- більну віртуальну валюту.	Insider.pro
Криптовалюта – вид цифрової валюти, заснований на складних обчисленнях деякої функції, яку легко перевірити зворотними математичними діями, в основі емісії якої є принцип доказу ви-конання роботи «Proof-of-work».	І. Лубенець

В Німеччинні дана валюта відноситься до категорії приватних грошей, за допомогою яких можуть здійснюватися багатосторонні клірингові операції. На початку 2017 р. у Відні (Австрія) офіційно відкрився перший у світі біткоїн-банк («Bitcoin-Bank») [4].

Розглянемо список видів криптовалюта, що користуються популярністю і набули найбільшого поширення у майнерів, маркетологів і біржових спекулянтів: Bitcoin (BTC); Darkcoin (DASH); Ethereum (ETH); Litecoin (LTC). Якщо розглядати поширення і використання такої цифрової валюти у світі, то, наприклад, в Європі біткоїни вже більше року вважають валютою (згідно з рішенням Європейського суду справедливості). Європейський суд в рішенні від 22.10.2015 визначив, що біткоін необхідно вважати валютою (засобом платежу), а не товаром. Але все-таки, згідно чинного законодавста ЄС цифрова валюта вважається товаром і підпадає під регулювання Цивільного законодавства і Директиви ЄС про ПДФ як товар, а договір купівлі – продажу щодо криптовалюти є договором-купівлі продажу товару.

Своїми основними характеристиками цифрові гроші в значній мірі відрізняються від звичайних. В цьому є свої плюси та мінуси.

Плюси: 1) Добути такі гроші за допомогою спеціально організованої діяльності (майнінг) може будь-хто. Оскільки немає єдиного емісійного центру і ніяких контролюючих цей процес органів, то ніхто не може заборонити добувати криптогроші в мережі простим громадянам. 2) Всі операції з криптовалютою (так звані «транзакції») відбуваються абсолютно анонімно. Єдина відкрита інформація в цьому випадку – номер електронного гаманця. 3) Для кожного різновиду криптовалюти передбачена межа випуску. Таким чином, неможлива надлишкова емісія і, як наслідок, відносно цих грошей не буває інфляції. 4) Криптовалюта захищена унікальним кодом на кшталт електронного підпису, тому вона захищена від копіювання, а, отже, її не можна підробити. 5) При транзакціях практично немає комісій, оскільки при проведенні операцій криптовалюта виключена за непотрібністю роль третьої сторони відносин – банків. Отже, такі платежі порівняно дешевші, ніж при використанні звичайних грошових коштів.

При всьому різноманітті позитивних характеристик, у криптовалюти є і недоліки.

Мінуси: 1) Якщо користувач втратив пароль від свого електронного гаманця, це означає для нього втрату всіх коштів.

Як висновок, можна відмітити, що суспільство розвивається і удосконалюється гігантськими кроками. Охарактеризувавши криптовалюту, доходимо до висновку, що в цілому, всі криптоодиниці (валюти) характеризуються тими ж рисами, що й сучасні гроші, а саме: вони універсальні; є обмінним засобом; їх можна накопичувати; виконують розрахункову функцію. Але в той же час зменшують ризик інфляції та є безпечнішими у користуванні і зберіганні.

Список використаних джерел

1. Мельниченко О.В. Організація і методологія аналізу і аудиту електронних грошей в банках : дис. … д-ра екон. наук : спец. 08.00.09 / О.В. Мельниченко ; Житомир. держ. технол. ун-т. – Житомир, 2016. – С. 67–69.

2. Ліхачов М. Скромна чарівність біткоіна: українські реалії використання крипто валют / М.Ліхачов // Forbes Україна [Електронний ресурс]. URL : http://forbes.net.ua/opinions/1428255-skromnoe-obayanie-bitkoinaukrainskie-realii-ispolzovaniya-kriptovalyut

3. Куцевол М.А. Поняття та економічна природа крипто валюти / М.А. Куцевол, О.А. Шевченко-Наумова [Електронний ресурс]. URL : http:// ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/16391/1/79-85.pdf

4. У Відні відкрився перший у світі біткоін-банк // Конкурент – ділове інтернетвидання Волині. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https:// konkurent.in.ua/news/svit/11839/u-vidni-vidkrivsya-pershij-u-svitibitkojnbank.html

УДК 330.101.541

Кулага М.О., Сіора Р.В., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ПРОБЛЕМИ МОЛОДІЖНОГО БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ВИРІШЕННЯ

Безробіття — невід'ємний інструмент ринку праці, функціями якого є резервування частини робочої сили з метою забезпечення галузевого та територіального руху капіталу і праці в різні періоди ділової активності; стимулювання ефективної зайнятості та конкурентоспроможності робочої сили; надання працюючим можливості зміни виду діяльності тощо.

Водночас безробіття породжує негативні соціально-економічні наслідки, до яких можна віднести: недовикористання економічного потенціалу суспільства, робочої сили; недовиробництво ВВП, відставання його фактичного рівня від потенційного; втрата незайнятими робітниками кваліфікації, почуття самоповаги, моральна деградація; зменшення доходів населення, погіршення умов життя людей; зростання кількості нервово-психічних захворювань та самогубств; соціальні потрясіння, зростання злочинності, розпад сімей; необхідність додаткових суспільних витрат, пов'язаних з підтримкою безробітних [4].

Наслідкам безробіття в економічній та соціологічній літературі присвячено чимало досліджень. Втім, дуже мало відомо про ситуації, коли людина втрачає роботу саме в молодому віці або стає безробітною одразу після навчання, так і не набувши першого трудового досвіду. Перехід від навчання до роботи є важливим етапом дорослішання людини з точки зору вікової психології, та для багатьох є кроком до фінансової незалежності. Саме тому безробіття в цей період може мати більші негативні наслідки [2].

Дослідники проекту EXCEPT_вивчають вплив безробіття в рамках повного життєвого шляху для того, щоб відокремити короткострокові та довгострокові наслідки [5]. Ідея

досліджень витікає з концепції латентних функцій зайнятості: окрім прямого доходу, робота дає статус, самоідентифікацію, регулярну діяльність, участь у колективних цілях.

В Україні, як стверджує Держстат, на 1 вересня 2017 року кількість зареєстрованих безробітних становила 438,5 тис осіб, з них молоді (за законодавством молоддю вважаються громадяни віком від 14 до 35 років) - 186,3 тис. осіб. Найменший рівень зайнятості - серед 15-24-річних. У 2016 році він становив лише 35,6% порівняно з 64,4% серед 25-29-річних - вищий, ніж в середньому в Україні. Водночас росте рівень безробіття серед молоді віком 24-29 років порівняно з 2015 роком - до 9,8% проти 9,2% [1].

Серед незайнятих громадян віком до 35 років, які перебували на обліку і мали досвід роботи, кожний четвертий раніше працював у сільському господарстві, кожний п'ятий - у торгівлі та ремонті, 19% - у переробній промисловості [3].

У науковій літературі пропонують багато порад для вирішення проблеми молодіжного безробіття, але ми запропонуємо комплексний підхід, для цього виділили всіх суб'єктів, які мають відношення до процесу безробіття. Кожен з суб'єктів має свої цілі та інтереси. Ми спробували врахувати всі фактори та склали комплекс заходів для вирішення ситуації, результати розробок представлені в табл. 1.

Таблиця 1

Комплексні заходи розв'язання проблеми молодіжного безробіття з урахуванням цільових груп

Суб'єкт	Цілі	Реалізація
Держава	➢ отримати максимальну вигоду від інвестицій в освіту ➢ підготувати майбутніх платників податків ➢ підготувати необхідних спеціалістів	– створити пільги для роботодавців у разі влаштування спеціаліста на перше робоче місце – збільшити к-сть місць державного замовлення для непопулярних професій та натомість скоротити фінансування популярних спеціальностей – збільшити кількість центів перепрофілювання спеціалістів – створити портал пошуку роботи для студентів та випускників
Молоді спеціалісти	➢ здобути вищу освіту ➢ набути певних вмінь та навичок ➢ стати конкурентними на ринку праці ➢ знайти високооплачувану роботу ➢ розвиватися по кар'єрній сходинці	– проходити тренінги, мастер-класи з отриманням сертифікатів – брати участь в програмах стажування – відвідувати ярмарки вакансій – розміщувати резюме на порталах пошуку роботи – постійно моніторити ринок
Роботодавці	➢ знайти гарних спеціалістів	– пропонувати програми стажування, практики для молодих спеціалісті – проводити день відкритих дверей – розвивати молодіжні проекти (пр..: старт-ап), залучати додаткові інвестицій у цей напрямок – створити літні програми працевлаштування студентів, що дозволять здобути досвід до отримання диплому
Навчальні заклади	➢ отримати більшу кількість державного замовлення ➢ заповнити всі контрактні місця	– вдосконалити програми практики для студентів випускних курсів, а саме, надавати бази практики та контролювати за її проходженням – проводити обов'язкові конференції для абітурієнтів, студентів з питань проблем на ринку праці; – переглянути навчальні програми ВУЗів, орієнтуватися на практичні семінари та лекції практикуючих спеціалістів – вдосконалити та розвивати ярмарки вакансій

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України: http://www.ukrstat.gov.ua/.
2. Молодіжне безробіття в Україні: сутність, причини та шляхи розв'язання.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://asconf.com/rus/archive_view/634 .
3. Молодіжне безробіття: втрачене покоління? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.epravda.com.ua/publications/ 2013/10/2/397038/ .
4. Причини безробіття молоді в Україні. Н. М. Яценко, Я. Ю. Яковенко. - Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського. Випуск 1/2016 (78).
5. Проблеми молодіжного безробіття та шляхи його подолання. Л.Кудіна, Л. Яцюк. К: ГО "Молодіжна Альтернатива", 2015, 64 с.

УДК 338.2

Лисенко М.В., к.ф.-м.н., доцент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)

ІНТЕГРАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

В рекомендаціях парламентських слухань на тему: "Реформи галузі інформаційно-комунікаційних технологій та розвиток інформаційного простору України" відмічено, що на сучасному етапі переходу світового співтовариства до інформаційного суспільства ступінь розвитку інформаційного простору та інформаційних технологій стає безпосереднім чинником становлення активного та свідомого громадянина, національної конкурентоспроможності [1]. Інформаційний потенціал являє собою важливий аспект соціокультурного потенціалу. Він визначає наявні інформаційні ресурси, інформаційну техніку, інформаційні технології для збирання, накопичення, обробки та використання різноманітних форм інформації, необхідної для задоволення відповідних потреб. Інформаційний потенціал тісно пов'язаний із іншими видами потенціалів: економічним, політичним, фаховим, виробничим, науковим, технічним, культурним, військовим, виховним тощо. Оскільки фактично всі види людської діяльності мають інформаційну основу, то інформаційний потенціал певною мірою детермінує ефективність цієї діяльності. Має місце тісний зв'язок між інформаційним потенціалом та економічним потенціалом – країни із найвищим рівнем розвитку економіки мають і найпотужніший інформаційний потенціал. Впровадження інформаційних та телекомунікаційних технологій перетворює інформацію на економічну категорію. Таким чином проблема кількісного оцінювання інформаційного потенціалу країни, регіонів, підприємств являє собою актуальну наукову проблему.

В роботі [2] запропоновано визначати інформаційний потенціал за кількістю офіційних інтерактивних сторінок у мережі «Інтернет», присвячених адміністративно-територіальній одиниці регіону. В роботі [3] автори пропонують для оцінювання інформаційного потенціалу показники частки витрат на інформаційно-комунікаційні технології у внутрішньому регіональному продукті, кількості персональних комп'ютерів на 10 тисяч осіб населення регіону та коефіцієнт інформаційного насичення ЗМІ регіону (наявність редакції і каналів, які організовують власні мережі регіонального масштабу, поділена на загальну кількість редакцій та каналів, які функціонують у регіоні).

Інформаційний потенціал регіонів вимірюється комплексними інтегральними показниками, для визначення яких використовують методи інтегрального оцінювання. Інформаційний потенціал регіону включає кілька підсистем. Для його оцінювання потрібно виділити показники, які б відображали поточний стан та можливості розвитку цих підсистем.

Інформаційний потенціал регіону включає інформаційне забезпечення органів регіонального управління, інформаційний потенціал підприємств, що працюють в даному регіоні, інформаційне забезпечення наукової діяльності та інформаційні можливості населення.

Інформаційна система регіонального управління має функціональну та забезпечуючої частини. Функціональна частина – комплекс адміністративних, організаційних та економіко-математичних методів, що забезпечують прийняття управлінських рішень. Частина, що забезпечує, складається з інформаційного, лінгвістичного, технічного, програмного, математичного, правового, організаційного та ергономічного забезпечення. Для оцінювання інформаційного потенціалу регіонального управління потрібно визначити множини показників, що відображають стан функціональної частини і всіх видів забезпечення, та розробити методи їх оцінювання.

Показниками інформаційного потенціалу підприємств можна вибрати використання комп'ютерів та комп'ютерних мереж на цих підприємствах. Наприклад, можна визначити відсоток підприємств, що використовували комп'ютери в загальній кількості підприємств за видами економічної діяльності, відсоток підприємств, що мали доступ до мережі Інтернет в загальній кількості підприємств, які використовували комп'ютери, та відсоток підприємств, що мали веб-сайт в загальній кількості підприємств, які мали доступ до мережі Інтернет.

Показниками інформаційного забезпечення наукової діяльності є рівень використання науковцями інформаційних технологій, рівень використання науковцями та дослідниками мережі Інтернет, рівень інноваційної активності та інші.

Показниками інформаційних можливостей населення можна вибрати кількість Інтернет-користувачів в розрахунку на 100 осіб, частку користувачів мобільного Інтернету в відсотках до загальної кількості Інтернет-користувачів, кількість домогосподарств, що мають комп'ютери, в розрахунку на 100 домогосподарств, рівень концентрації населення в зоні покриття мобільного зв'язку, рівень розвитку мобільного зв'язку, рівень інформатизації бібліотек, рівень використання Інтернету і засобів телекомунікації населенням, рівень застосування інформаційних технологій у закладах освіти тощо [3].

Далі потрібно нормалізувати вказані показники. Позначимо через x_{ij}, $i=1,2,...,n_j$ показники, що використовуються для оцінювання j-тої підсистеми інформаційного потенціалу регіону підприємства. Якщо більшому значенню показника відповідає кращий стан підсистеми, то нормалізація визначається рівністю $q_{ij}=\frac{x_{ij}-x_j^{\min}}{x_j^{\max}-x_j^{\min}}$, а якщо кращий стан підсистеми відповідає меншому значенню показника – то рівністю $q_{ij}=\frac{x_j^{\max}-x_{ij}}{x_j^{\max}-x_j^{\min}}$. Нормалізовані показники приймають значення від 0 до 1, причому значення 1 відповідає найкращому значення початкового показника. Інтегральна оцінка цієї підсистеми має вигляд $X_j=\sum_{i=1}^{n_j}\alpha_{ij}q_{ij}$, де α_{ij} - ваговий коефіцієнт, що відображає важливість відповідного показника при оцінюванні j-тої підсистеми інформаційного потенціалу. Вагові коефіцієнти α_{ij} визначають модифікованим методом головних компонент. При використанні цього метода потрібні дані про відібрані показники протягом певного ретроспективного періоду. На основі цих даних визначають коваріаційну матрицю показників. Коефіцієнти α_{ij} вибирають пропорційними квадратам компонент власного вектора цієї матриці, шо відповідає її максимальному власному значенню. Інтегральна оцінка інформаційного потенціалу регіону являє собою лінійну комбінацію інтегральних оцінок підсистем. Коефіцієнти даної лінійної

комбінації визначаються на основі експертного оцінювання. Для цього кілька експертів оцінюють попарні переваги одних підсистем показника над іншим на основі шкали Сааті.

Інтегральне оцінювання інформаційного потенціалу регіонів можна використовувати про розробленні програм регіонального розвитку. Визначивши очікувану інтегральну оцінку після реалізації програми та порівнявши її із реальною оцінкою, можна оцінити вплив реалізації даної програми на інформаційний потенціал регіонів.

Список використаних джерел

1. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: "Реформи галузі інформаційно-комунікаційних технологій та розвиток інформаційного простору України". // ВВР. – 2016. – № 17. – ст.191.

2. Савчук І.Г. Методичні підходи та принципи дослідження виробничого, інформаційного і фінансового потенціалів регіону України. / І.Г. Савчук // Український географічний журнал. – 2011. – № 2. – С. 33–40.

3. Гедз М. Й., Бакум І. В. Оцінка ресурсного потенціалу регіону. / М. Й. Гедз, І. В. Бакум // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. – 2017. – № 16. – С. 67-70.

4. Про запровадження Національної системи індикаторів розвитку інформаційного суспільства. Постанова Кабінету Міністрів України від 28 листопада 2012 р. № 1134.

УДК 519.872.6

Лузіна А.О., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ВИЗНАЧЕННЯ ПЛАНУ ПЕРЕВЕЗЕННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ ТЕОРІЇ МЕРЕЖ

Серед сучасних методів оптимізації і керування виробничими процесами значна роль належить мережевим методам. Широке коло задач математичного програмування можна подати в мережевому вигляді. Особливо це стосується транспортних задач, які мають цілком природну інтерпретацію як мережеві задачі, бо вони пов’язані з певною мережею транспортних маршрутів (доріг, залізничних, водяних шляхів, маршрутів повітряних трас, трубопроводів тощо). [1]

Розглянемо приклад розв’язання задачі перевезення за допомогою теорії мереж. Компанія «Атлант» має мережу магазинів з продажу холодильників. Начальнику відділу збуту даної компанії необхідно доставити 17 холодильників з пункту 1 до пункту 3 десять холодильників, а в пункт 4 – сім. Через обмеження, що стосуються наявності водіїв, холодильники можна доставляти тільки по маршрутам, вказаним на рисунку. На рисунку 1 показано мережеву діаграму з даними про пропускну спроможність. Скласти такий план перевезень, який задовольнить попит з мінімальними витратами при дотриманні обмежень щодо пропускної спроможності.

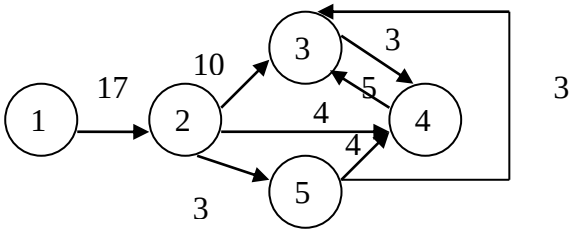

Рис. 1. Мережева діаграма з даними про пропускну спроможність мережі

Холодильники можуть доставлятися в пункт 3 за будь-яким маршрутом: 1→2→3, 1→2→4→3, 1→2→5→4→3, 1→2→5→3. Який з можливих маршрутів буде обраний, визначається відповідними витратами (вартість палива, зарплати водія за середній час перебування у дорозі) і пропускною спроможністю маршруту. Через обмеження, що пов'язані з кількістю водіїв, для кожної дуги існує верхня межа для кількості генераторів, які можна за нею перевезти. Модель легко сформулювати у вигляді моделі лінійного програмування. Визначимо змінні рішення: x_{ij} – загальна кількість холодильників, відправлених по дузі *(i;j)*, що дорівнює потоку з вузла *i* у вузол *j*. Модель приймає наступний вигляд:

$$c_{12}x_{12} + c_{23}x_{23} + c_{24}x_{24} + c_{25}x_{25} + c_{34}x_{34} + c_{23}x_{23} + c_{43}x_{43} + c_{53}x_{53} + c_{54}x_{54} \to \min$$

$$\begin{cases} x_{12} = 17; \\ -x_{12} + x_{23} + x_{24} + x_{25} = 0; \\ -x_{23} - x_{43} - x_{53} + x_{34} = -10; \\ -x_{24} + x_{43} - x_{34} - x_{54} = -7; \\ -x_{25} + x_{53} + x_{54} = 0; \\ 0 \le x_{ij} \le u_{ij}\ ,\ \forall (i,j) \end{cases}$$

Дана модель має наступні властивості.

1. Це модель лінійного програмування. З кожною дугою мережі пов'язана одна змінна x_{ij}. Мережа містить вісім дуг, яким відповідає вісім змінних $x_{12}, x_{23}, x_{24}, x_{25}, x_{34}, x_{43}, x_{53}, x_{54}$.

2. З кожним вузлом мережі пов'язане одне рівняння балансу потоків.

Таким чином, рівняння для кожного вузла відображає умови матеріального балансу, зважаючи на той факт, що вузол може бути точкою пропозиції, точкою попиту або ні тим ні іншим. У загальному вигляді баланс потоків для вузла *j* задається формулою: $\theta_j - \theta^j = S_j$ де θ_j – сумарний потік, що виходить з вузла *j*; θ^j – сумарний потік, що входить у вузол *j*; S_j – пропозиція у вузлі *j*, де негативна пропозиція означає попит.

Задача розв'язується у MS Excel за допомогою надбудови «Поиск решения»..

Модель перевезень

№	Пропускна спроможність, Uij	Пункт1	Пункт2	Пункт3	Пункт4	Пункт5
1	Пункт1	0	17	0	0	0
2	Пункт2	0	0	10	4	3
3	Пункт3	0	0	0	3	0
4	Пункт4	0	0	5	0	0
5	Пункт5	0	0	3	4	0

Питомі витрати, Cij	Пункт1	Пункт2	Пункт3	Пункт4	Пункт5
Пункт1		150			
Пункт2			115	60	20
Пункт3				30	
Пункт4			80		
Пункт5			20	55	

№	Відвантаження	Пункт1	Пункт2	Пункт3	Пункт4	Пункт5	Всього відвантажено
1	Пункт1	0	17	0	0	0	17
2	Пункт2	0	0	10	4	3	17
3	Пункт3	0	0	0	3	0	3
4	Пункт4	0	0	0	0	0	0
5	Пункт5	0	0	3	0	0	3
	Всього отримано (сума)	0	17	13	7	3	
	Вектор пропорцій	17	0	-10	-7	0	
	Попит	17	0	-10	-7	0	

Сумарні витрати	Пункт1	Пункт2	Пункт3	Пункт4	Пункт5	Сума
Пункт1		2550				2550
Пункт2			1150	240	60	1450
Пункт3				90		90
Пункт4						0
Пункт5				0		0
Всього	0	2550	1150	330	60	**4090**

Параметри розв'язувача

Оптимізувати цільову функцію: $P$15

До: Максимум Мінімум Значення:

Змінюючи клітинки змінних:

$C$10:$G$14

Підлягає обмеженням:

$C$10:$G$14 <= $C$3:$G$7
$C$10:$G$14 = ціле
$C$16:$G$16 = $C$17:$G$17

Рис. 2. Модель перевезення вантажів

Розв'язавши дану задачу, отримано оптимальний план перевезення холодильників зі складу компанії до магазинів у пунктах 3 та 4 з найменшими витратами, які склали 4 090 умовних одиниць. Схему оптимального плану перевезення холодильників надано на рисунку 3.

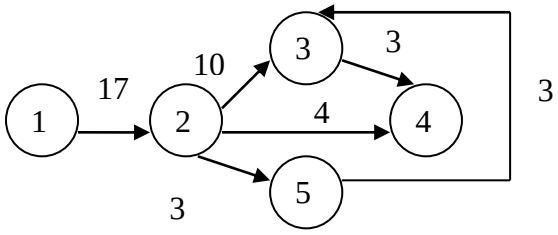

Рис. 3. Оптимізаційна мережева діаграма

Теорія мереж має широке застосування для розв'язку транспортної задачі. Перевага мереживних моделей полягає у тому, що структура такої моделі дає можливість застосовувати спеціальні методи рішення і програмне забезпечення, які дозволяють оптимізувати модель набагато швидше, ніж більш загальний симплекс метод, який використовується засобом «Пошук рішення». Завдяки цьому можна оптимізувати мережеві моделі великої розмірності швидше і дешевше.

Вирішення даного завдання дає можливість обґрунтовувати управлінські рішення та впливи, підтримувати економічну рівновагу та темпи економічного зростання у ході побудови правильної мережі транспортних магістралей та її реалізації.

Список використаних джерел

1. Наконечний С.І. Математичне програмування: Навч. посіб. / С.І. Наконечний, С.С. Савіна – К.: КНЕУ, 2003. – 452 с.

УДК 330.46

Лузіна А.О., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)

ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ КРИТЕРІЇВ ВІДБОРУ

Економічна діяльність реалізується в умовах невизначеності реальних соціально-економічних процесів. У момент прийняття рішення не завжди вдається отримати повні й точні знання про віддалену у часі подію, тому під час прийняття рушення діють або потенційно можуть проявитися внутрішні та зовнішні фактори, такі як :

- неповнота, недостатність наших знань в економічній галузі, навколишньому світі;
- випадковість – протікання процесу в однакових умовах відбувається неоднаково, що заздалегідь не можна передбачити;
- протидія, може виявлятися у випадку порушення договірних зобов'язань постачальниками, при невизначеності попиту на продукцію, труднощі її збуту та іншому.

Далі наведено приклад прийняття рішення в умовах невизначеності при мінливості зовнішнього середовища, що заздалегідь неможливо передбачити.

Фірма, що займається реалізацією морозива у місті, готується до майбутнього святкування Дня міста. Керівництво фірми повинно домовилося про необхідну кількість закупівлі морозива на холодокомбінаті. При цьому мінімальне замовлення має складати 100 пачок, за умовою виробника, а попит на морозиво залежить від погоди, якщо температура повітря буде 13-18°С, то попит складає 150 пачок, 19-24° С – 190 пачок, 25-30° С – 240 пачок, 30° С і вище – 290 пачок. Закупівельна ціна однієї пачки морозива − 7,5 грн., а роздрібна – 10,5 грн., нереалізоване морозиво можна повернути на холодокомбінат за 6грн.

Щоб розв'язати поставлену задачу спочатку виконується розрахунок прибутку, який залежить від розміру замовлення і попиту на морозиво. Дані представлено в матриці цінностей альтернативних варіантів розміру замовлення на морозиво (табл. 1).

Таблиця 1

Матриця цінностей альтернативних варіантів розміру замовлення на морозиво

Розмір замовлення, пачки	Можливий рівень попиту на морозиво, пачки			
	150	190	240	290
100	300,00	300,00	300,00	300,00
150	450,00	450,00	450,00	450,00
190	390,00	570,00	570,00	570,00
240	315,00	495,00	720,00	720,00
290	240,00	420,00	645,00	870,00

Потім потрібно порівняти альтернативні варіанти розміру замовлення на морозиво за кількома критеріями [1]. Критерій Вальда є найбільш обережним, оскільки він ґрунтується на виборі альтернативи з усіх найгірших можливих. У зв'язку з цим його часто називають максиміним. Цей критерій вказує на максимальний прибуток серед мінімальних. Критерій Гурвіца охоплює кілька підходів до прийняття рішень: від найбільш оптимістичного до найбільш песимістичного. Він встановлює баланс між випадками крайнього оптимізму й песимізму, порівнюючи обидві альтернативи з допомогою відповідних коефіцієнтів α, та (α-1), де 0≤ α≤ 1. Чим складніша виробничо-господарська ситуація, тим більш обережний ОПР, тому ближче до нуля вибирається значення α [1]. Критерій Лапласа використовується за умови, коли ймовірності можливих станів систем невідомі, тобто в умовах повної невизначеності. Він базується на використанні принципу недостатнього обґрунтування, який стверджує, що стани системи S_1, S_2,.., S_m мають рівні ймовірності [1]. Критерій оптимізму використовує коефіцієнти важливості рішень, що визначаються як найкращі оцінки переваг для всіх альтернатив. Результати розрахунків за кожним критерієм представлені у табл. 2.

Таблиця 2

Результати розрахунків з використанням критеріїв прийняття рішення

Критерій	Альтернативи					Максимальне значеня	N
	1	2	3	4	5		
Вальда	300,00	450,00	390,00	315,00	240,00	450,00	2
Оптимістичний	300,00	450,00	570,00	720,00	870,00	870,00	5
Гурвіца	300,00	450,00	471,00	497,25	523,50	523,50	5
Лапласа	300,00	450,00	525,00	562,50	543,75	562,50	4
Коеф. оптимізму							
0,45							

Виконано аналіз п'ять альтернатив: розміри замовлення морозива при різному значенні попиту. Оскільки відсутня інформація про можливі погодні умови, потрібно було здійснити вибір на основі критеріїв. За критерієм Вальда це друга альтернатива $П_1$ = 450,00 грн., а за максимаксним критерієм − найбільша оптимістична оцінка в п'ятої альтернативи альтернативи $П_2$ = 870,00 грн. Критерій Гурвіца (комбінований) при ступені оптимізму α = 0,45 вказує на п'яту альтернативу, $П_5$ =523,50 грн. Ці критерії враховують тільки дві крайні оцінки й відповідають застосуванню обережної стратегії або очікуванню лише найбільш сприятливого результату.

Таким чином, якщо відкинути песимістичну й оптимістичну оцінки можна рекомендувати четверту альтернативу, яка забезпечує прибуток для будь-якого можливого

рівня попиту на морозиво за умови однакових ймовірностей можливого рівня попиту на морозиво (критерій Лапласа). Для поліпшення якості обґрунтування управлінського рішення доцільно було б одержати інформацію про ймовірності настання відповідних температурних режимів в місті.

Отже, для високоприбуткової діяльності економічних суб'єктів на ринку в сучасних умовах ймовірності розвитку кризи, коли належить робити вибір з кількох альтернативних варіантів, на результат яких впливають зовнішні фактори, що не піддаються достовірному прогнозуванню, важливо знати методи та принципи для обґрунтування прийняття оптимального управлінського рішення. У ситуації невизначеності оптимальним буде рішення, що прийняте на основі аналізу альтернатив за допомогою різних критеріїв (Вальда, Лапласа, Гурвіца та ін.), приклад застосування яких було подано у цій роботі.

Список використаних джерел

1. Економіко-математичне моделювання: Навчальний посібник / За ред. О. Т. Іващука. – Тернопіль: ТНЕУ «Економічна думка», 2008. – 704 с.

УДК 657.27

Максютенко Н.О., Харченко Н.В., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПІДЗВІТНИХ ОСІБ ЗА ВИДАНІ КОШТИ

Підприємства, організації, установи незалежно від форми власності та видів діяльності можуть видавати своїм працівникам аванси під звіт для здійснення цими особами таких витрат, за якими явка прямих кредиторів у каси означених вище підприємств неможлива або має певні труднощі.

Підзвітні особи – це працівники підприємства, які отримали грошові суми в підзвіт для майбутніх витрат згідно з наказом (розпорядженням) керівника підприємства. Підзвітні суми (аванси) видаються на витрати, пов`язані зі службовими відрядженнями, та на оперативні й адміністративно-господарські витрати підприємства [1].

Якщо працівник відправляється у відрядження то йому повинно підприємство видати кошти на власні потреби в межах України в розмірі 0,1 мінімальної зарплати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року, в розрахунку за кожен календарний день в сумі 372,30 та 80 євро, якщо працівник відправляється за кордон.

Підзвітні особи зобов`язані подати до бухгалтерії підприємства разом із невикористаним залишком готівки звіт про використання коштів, наданих на відрядження або підзвіт про витрачання одержаних у касі сум.

Податковим кодексом України визначено порядок оподаткування сум надміру витрачених коштів, отриманих платником податку на відрядження або підзвіт та не повернутих у встановлений строк.

Згідно з підпунктом 1.14 розділу II Інструкції про службові відрядження в межах України та за кордон, якщо працівник отримав аванс на відрядження за кордон і не виїхав, то він повинен протягом трьох робочих днів з дня прийняття рішення про відміну поїздки повернути до каси підприємства зазначені кошти в тих грошових одиницях, в яких було видано аванс. Оскільки відрядження за кордон відповідно до діючого порядку здійснюється згідно з наказом (розпорядженням) керівника підприємства, то рішення про скасування поїздки має оформлюватися відповідним наказом (розпорядженням). При дотриманні працівником встановленого законодавством терміну повернення авансу, виданого в іноземній валюті, підстав для застосування штрафних санкцій немає. У разі неповернення працівником залишку коштів у визначений термін відповідна сума стягується з нього підприємством у встановленому чинним законодавством порядку.

Грошовий аванс – це сума, видана підзвітній особі для здійснення майбутніх платежів за виконані роботи, на купівлю матеріальних цінностей, покриття витрат на відрядження тощо. Грошовий аванс, як правило, включає всю суму передбачених витрат. Проте можливий і такий варіант, коли підзвітна особа спочатку виконує завдання (здійснює витрати), а потім їй відшкодовують проведені витрати [2].

Разом із авансовим звітом або перед його складанням працівник повинен повернути до каси підприємства чи на його розрахунковий рахунок невикористану частину авансу.

Працівникові потрібно подати авансовий звіт та повернути невикористану частину авансу:

– П`ятого банківського дня, наступного за днем завершення використання окремо цивільно- правової дії за дорученням та за рахунок особи, що видала кошти під звіт (пп. 170.9.2 ПКУ), - за умови отримання авансу готівкою з каси підприємства або ж його надходження на особисту банківську платіжну картку працівника;

– Третього банківського дня, наступного за днем завершення використання окремої цивільно- правової дії за дорученням та за рахунок особи, що видала кошти під звіт (пп.170.9.3 ПКУ), - якщо кошти перерахували на корпоративну банківську платіжну картку та працівник знімав із неї готівку через банкомати;

– Десятого банківського дня, а з повноважних причин керівник може продовжити строк і до двадцятого банківського дня, наступного за днем завершення використання окремої цивільно- правової дії за дорученням та за рахунок особи, що видала кошти під звіт (пп.170.9.3 ПКУ), - якщо кошти перерахували на корпоративну банківську платіжну картку, але співробітник використовував їх лише під час розрахунків у безготівковій формі через платіжний термінал.

Відрядження працівників підприємствами здійснюються відповідно до Інструкції про службові відрядження в межах країни та за кордоном, (наказ Мінфіну від № 694 від 04.08.2015) [3].

У разі неповернення працівником залишку коштів у визначений термін відповідна сума стягується з нього підприємством у встановленому чинним законодавством порядку, зокрема, за правилами ст. 127 цього Кодексу. Якщо для остаточного розрахунку за відрядження необхідно виплатити додаткові кошти або якщо з поважних причин не отримано кошти на відрядження, то виплата здійснюється в національній валюті України за офіційним обмінним курсом гривні до іноземних валют, установленим Національним банком України на день погашення заборгованості, але не пізніше трьох робочих днів після повернення з відрядження; в разі застосування корпоративних пластикових карток міжнародних платіжних систем – не пізніше 10, а з дозволу керівника (за наявності поважних причин) – 20 робочих днів.

Висновки: Отже, підзвітні особи, які повертаються з відрядження повинні надати авансовий звіт до бухгалтерії у визначені строки, повернути залишки коштів підприємству не пізніше терміну, які зазначені в законодавстві. Відповідно до Указу №436 підзвітним особам передбачена відповідальність у вигляді штрафу за перевищення встановлених строків використання виданої під звіт готівки, а також за видачу готівкових коштів під звіт без повного звітування щодо раніше виданих коштів — у розмірі 25% сум, виданих під звіт.

Список використаних джерел

1. Пантелійчук Л. Витрати на відрядження: бухгалтерський облік, оподаткування, документальне оформлення.// Бухгалтерський облік і аудит. - 2002. - №11.

2. Карєв В.П. Облік розрахунків з підзвітними особами: навч. посібник - К. : Інформ.-аналіт. агентство, 2008. - 544 с.

3. Інструкція «Про службові відрядження в межах України та закордон» (наказ Мінфіну від 13.03.98 № 59) затверджена в новій редакції (наказ Мінфіну № 669 від 28.07.2017).

УДК 519.86

Марусич М.П., студент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

БАГАТОФАКТОРНИЙ КОРЕЛЯЦІЙНИЙ АНАЛІЗ КІЛЬКОСТІ НАДАНИХ ПОСЛУГ КУР'ЄРСЬКОЇ СЛУЖБИ

«Нова пошта» – це заснована у 2001 році українська компанія, що забезпечує сервіс експрес-доставки документів, вантажів і посилок для фізичних осіб та бізнесу. Розпочинаючи з 2009 році компанія стає лідером ринку експрес-доставки в Україні. Вона розширюється вражаючими темпами, щорічно збільшуючи обсяги перевезених вантажів. Розширюється мережа, вдосконалюється система логістики і сортування вантажів, оновлюється автопарк. В цей період «Нова пошта» активно налагоджує роботу зі зростаючим сегментом e-commerce і стає ключовим партнером для багатьох інтернет-магазинів. У 2015 році «Нова пошта» вийшла на ринок міжнародної доставки.

Сьогодні у відділеннях можна не тільки отримати/відправити посилку або вантаж і замовити адресну доставку, а й здійснити електронний грошовий переказ через каси ForPost, замовити послугу фулфілмента («НП Логістик»). Успішно розвиваються прогресивні формати сервісу: вантажі обробляються і сортуються на терміналах, а самі відправлення доставляються не тільки на відділення, а й через поштомати і міні-відділення (parcel shops). Завдяки їм клієнти можуть отримувати посилки в близькій доступності не тільки від своїх будинків, але й від офісів.

Мета багатофакторного кореляційного аналізу кількості наданих послуг полягає у визначенні та оцінці впливу сукупності факторів на сумарну кількість послуг, які здійснені компанією за заданий період.

Багатофакторний кореляційний аналіз дає змогу оцінити міру впливу на досліджуваний результативний показник кожного із введених у модель факторів. Важливою умовою є відсутність функціонального зв'язку між факторами.

Аналіз даних та їх інтерпретація були виконані за допомогою багатофакторних моделей прогнозування. Математично завдання зводиться до знаходження аналітичного виразу, котрий якнайкраще відображає зв'язок факторних ознак з результативними

Найбільш характерною багатопараметричною залежністю що використовується на практиці економічного прогнозування, є: лінійна $y = a_0 + a_1x_1 + a_2x_2 + ... + a_nx_n$, в якій y – досліджувана (залежна) змінна; $x_1, x_2, x_3, ..., x_m$ – незалежні змінні; $a_0, a_1, a_2, a_3, ..., a_m$ – параметри моделі; n – кількість параметрів (факторів), що розглядаються.

В рамках підприємства виконується аналіз числових тенденцій для потоку експрес доставок, експрес замовлень та експрес транзитів. Виконаємо кореляційний аналіз, за допомогою якого визначаємо найбільш впливові фактори на результуючий показник Y – сумарну кількість послуг здійснених за конкретний період (розглядаємо 10 місяців). Досліджуваними факторами є x_1 – кількість компаній-клієнтів служби, x_2 – вартість здійснення доставок, x_3 – коефіцієнт налагодженості системи доставки, x_4 – кількість конкуруючих кур'єрських служб. Для побудови моделі обираємо ті фактори у яких значення коефіцієнтів кореляції коливаються в межах 0,8 – 0,95 за абсолютною величиною (існує сильний зв'язок між показниками).

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O
1	t	Y	x_1	x_2	x_3	x_4	Yr	$(Y-Yr)^2$	$(Y-Yc)^2$	a_0	a_1	a_2			
2	1	1 576,00	150,00	8 560,20	10,50	63,00	1 716,98	19 875,12	1 416 100,00	-5366,59	33,80	0,24			
3	2	1 979,00	152,00	10 500,90	8,00	64,00	2 241,17	68 732,58	619 369,00						
4	3	2 598,00	153,00	10 600,90	11,90	56,00	2 298,49	89 704,10	28 224,00		R=	0,93578			
5	4	2 346,00	153,00	10 600,00	12,00	55,00	2 298,28	2 277,02	176 400,00		Fроз=	24,65441			
6	5	2 205,00	160,00	10 987,23	12,00	55,00	2 625,97	177 213,56	314 721,00		Fкр=	5,59145			
7	6	2 972,00	162,00	11 003,25	9,50	55,00	2 697,33	75 443,08	42 436,00		tексп=	7,022			
8	7	3 060,00	163,00	11 114,50	8,60	46,00	2 757,30	91 625,85	86 436,00		tкр=	2,365			
9	8	3 420,00	174,00	12 196,02	9,00	50,00	3 383,52	1 330,43	427 716,00						
10	9	3 885,00	178,00	13 106,22	11,60	52,00	3 732,86	23 146,62	1 252 161,00						
11	10	3 619,00	180,00	13 563,60	12,00	53,00	3 908,06	83 557,85	727 609,00						
12	11		*182,13*	*13 650,05*			*4 000,50*	**632 906,22**	**5 091 172,00**						
13	12		*185,70*	*14 091,28*			*4 224,96*								
14	КОРЕЛ	1	***0,921***	***0,918***	0,095	-0,756									
15															
16															
17															
18															
19															
20															
21															
22															

Рис. 1. Результати розрахунку лінійної багатофакторної моделі

При виконанні перевірки моделі на адекватність, були отримані наступні значення:

– коефіцієнт кореляції R=0.93578 – підтверджує наявність тісного лінійного зв'язку незалежних факторів x_1, x_2 із залежною змінною y;

– розрахунковий критерій Фішера Fроз=24,65441 більше критичного значення F кр=5,59145, тобто коефіцієнти регресії є значущими;

– достовірність коефіцієнта кореляції підтверджена порівнянням коефіцієнтів статистики $t_{експ}$ та $t_{кр}$.

Серед основних напрямів діяльності стратегії компанії є підвищення ефективності внутрішньокорпоративних і логістичних процесів, використання інноваційних рішень, поліпшення існуючих і запуск нових продуктів і сервісів (адресна доставка, запуск і розвиток мережі власних поштоматів).

Крім того, в компанії прагнуть до того, щоб найближчими роками «Нова Пошта» стала для українців – улюбленим сервісом експрес-доставки, яким користуються регулярно і з задоволенням, а також рекомендують іншим. Тут постійно працюють над удосконаленням сервісу для того, щоб кожен контакт клієнта з компанією залишав по собі тільки позитивні враження.

У результаті проведеного регресійно-кореляційного аналізу визначено, що найбільш впливовими на результуючий показник Y є досліджуваний фактор x_1 – кількість компаній-клієнтів служби та x_2 – вартість здійснення доставок.

Модель рівняння регресії $y = -5\,366{,}58 + 33{,}8x_1 + 0{,}24x_2$ адекватно описує взаємозв'язок між результативною ознакою і факторами. Її можна використовувати для прогнозу значень результативної ознаки.

Прогнозне значення кількості наданих послуг, яке буде виконане на два майбутніх періоди, складає відповідно 4 000,51 та 4 224,96 замовлень. Побудована модель може бути застосована при дослідженні та управлінні розвитком соціально-економічних систем.

Список використаних джерел

1. Присенко Г. В., Равікович Є. І. Прогнозування соціально-економічних процесів: Навчальний посібник – К.: КНЕУ, 2005. – 358 с.

2. Федосеев В.В. Экономико-математические методы и прикладные модели: учеб.пособие для вузов /В.В.Федосеев – М.: ЮНИТИ, 2000. – 391 с.

3. Сайт компанії «Нова пошта» [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://novaposhta.ua/istoriya_kompanii

УДК 711.433

Марчишинець О.В., к.е.н.
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)
Марчишинець С.М., т.в.о. начальника-начальник відділу транспорту та зв'язку управління інфраструктури
Полтавська обласна державна адміністрація (м. Полтава, Україна)

РОЛЬ НАУКОВИХ ПАРКІВ В УКРАЇНІ У СТВОРЕННІ РЕГІОНАЛЬНИХ СИСТЕМ ТРАНСФЕРУ ЗНАНЬ

У сучасних умовах наука та науково-технічна сфера відіграють визначальну роль у ефективному розвитку економік передових країн світу. Наукові парки як форма інтеграції науки з промисловістю належать до розряду територіальних науково-промислових комплексів.

Основними функціями наукового парку є: створення нових видів інноваційного продукту, здійснення заходів щодо їх комерціалізації, створення інноваційних проектів на основі енергоефективних, високотехнологічних, економічно вигідних видів продукції та технологій, сприянні розвитку дослідницьких лабораторій, розвиток міжнародного і вітчизняного співробітництва у сферах науково-технічної та інноваційної діяльності, сприяння залученню інвестицій. Такі структури дають можливість поступово відновлювати та нарощувати втрачені позиції таких перспективних наукоємних галузей, як: енергозбереження та альтернативні джерела енергії, нанотехнології, інформаційні та телекомунікаційні системи, технології утилізації та вторинної переробки відходів, екологія, охорона здоров'я та ін.

В Україні розроблено нормативно-правове забезпечення діяльності наукових парків. Так, згідно з Законом України «Про наукові парки», науковий парк - це юридична особа, що створюється з ініціативи ВНЗ шляхом об'єднання внесків засновників для організації, координації, контролю процесу розроблення і виконання проектів наукового парку. Метою створення наукового парку є розвиток науково-технічної та інноваційної діяльності у ВНЗ або науковій установі, ефективного використання наявного наукового потенціалу та матеріально-технічної бази для комерціалізації результатів наукових досліджень та їх впровадження на вітчизняному та закордонному ринках. Основною функцією наукового парку є «створення нових видів інноваційного продукту, здійснення заходів щодо їх комерціалізації, організація та забезпечення виробництва наукоємної, конкурентоспроможної на внутрішніх і зовнішніх ринках інноваційної продукції» [1].

Останнім часом стало зрозумілим, що важливу роль у генерації нових знань і їх використанні відіграє регіональний рівень. Найвагоміші наукові та науково-технічні ресурси регіонів сконцентровані у вищих навчальних закладах, що є основним науковим стрижнем таких об'єднань, які мають за мету поєднати науку, освіту, економіку (промисловість, виробництво), структури державного та муніципального управління, бізнес.

Регіональні системи трансферу знань стали розглядати в якості важливого інструменту економічної та інноваційної політики держави, так як вони підкреслюють критичну важливість просторової близькості та наявності сприятливих інституційних структур для інновацій на регіональному рівні. Перевагами регіональних процесів трансферу знань є [2, с.23]:

- спільна присутність великої кількості виробників різних видів, які пропонують спеціалізовані послуги швидко і гнучко у відповідь на запит;
- ефекти навчання, викликані залученням регіональних виробників у транснаціональні мережі;
- поява місцевих фондів праці з концентрацією специфічних навичок і форм навчання;
- культурна та інституційна інфраструктура, що постійно виникає всередині та навколо промислових кластерів і часто є дуже важливо для ефективного функціонування єдиної місцевої соціально-економічної системи;

- розвиток мереж довіри між регіональними економічними суб'єктами.

Використовуючи наявний освітній та науковий потенціал, університети мають ставати лідерами регіональних інноваційних середовищ, ключовими осередками розвитку економіки, що базується на знаннях. Науковці науково-дослідницьких лабораторій зможуть допомагати об'єднаним територіальним громадам (ОТГ) у створенні Стратегій розвитку, інфраструктурних проектів, проводити навчання з керівниками ОТГ. Науковий парк є локомотивом при впровадженні інноваційних підходів та технологій у розвиток інфраструктури регіону [3].

На нашу думку, університет міг би використовувати можливості наукового парку у забезпеченні профорієнтаційної роботи. Сама сутність більшості професій та зміст окремих спеціальностей залишається незрозумілою як батькам, так і дітям. Наукові парки (ВНЗ в їх структурі) могли б організовувати низку заходів, орієнтованих на профорієнтацію дітей та молоді, зокрема:

- короткотермінові тренінги різного спрямування, відкриті лекції, семінари;
- курси для одержання вузькопрофільної професійної освіти та удосконалення знань, навичок у межах ліцензованих спеціальностей;
- тематичні виставки (радіоелектроніка, оптоелектроніка тощо);
- створення навчально-пізнавальних сайтів для молоді (відеолабораторних досліджень, сучасних передових розробок як власних, так і світових);
- центри розвитку (навчальні та навчально-розважальні комплекси) як вузькопрофільні відповідно до галузевого спрямування університету, так і широкого профілю - на зразок існуючого у м. Києві «Міста професій» або із впровадженням їх окремих елементів - міні-лабораторій та дослідницьких площадок. Існує величезний пласт сучасних платформ, зокрема, для навчання дітей початковому програмуванню у молодшій школі, таких як Microsoft Kodu Game Lab, Scratch, Minecraft, що реалізовуються в рамках проекту «SMART» ГО «Життя майбутнього» (м. Вінниця) тощо; платформа Lego - у технічній студії «Винахідник» (всеукраїнська мережа) [4]. Організаційна форма наукового парку дозволяє брати участь у такого роду комерційних проектах, що відкриває широкі можливості для діяльності, яка приноситиме безпосередні позитивні результати як новоствореній організації, так і університету через виникнення синергетичних зв'язків та взаємне поширення позитивного іміджу учасників процесу у рамках PR-компанії.

Профорієнтаційна діяльність вищого навчального закладу може здійснюватись як в рамках діяльності наукового парку, академічного інкубатору як таких, так і підприємством - стартапом-резидентом бізнес-інкубатору із залученням ресурсів університету (фізичних площ університету, його лабораторної бази, а також викладацького персоналу). Система освіти одержує цілеспрямованого мотивованого абітурієнта, який усвідомлено самовизначився на момент подачі документів, прихильний до обраного навчального закладу, опановуватиме бажану і перспективну кваліфікацію і з високою імовірністю буде зайнятим відповідно до одержаної ним спеціальності. Крім того, до просвітницької діяльності в першу чергу залучатимуться викладачі, аспіранти та студенти відповідного ВНЗ. Як наслідок, очікується одержання позитивного соціально-економічного ефекту для ВНЗ зокрема в структурі наукового парку, так і для суспільства загалом.

Створення наукових парків на базі університетів дозволить сформувати інноваційну інфраструктуру національної економіки через створення нових форм взаємодії суб'єктів вищої школи, бізнесу та держави з метою забезпечення міжнародної конкурентоздатності товарів та послуг національних виробників на глобальних ринках. Основні концепції отриманих результатів стануть основою вдосконалення науково-теоретичних та теоретико - методичних засад формування стратегії інноваційного розвитку країн в умовах глобалізації.

Список використаних джерел

1. Закон України від 25.06.2009 № 1563 «Про наукові парки» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon5.rada. gov.ua/laws/main/1563-17

2. Білоус О.Ю. Державне регулювання в сфері трансферу знань та технологій як чинник інноваційного розвитку економіки України / О.Ю. Білоус // Вісник соціально-економічних досліджень. - 2015. - № 57. - с. 100-107.

3. Маматова Т. Організаційно-правові засади функціонування академічних бізнес-інкубаторів як інструмент місцевого розвитку. [Електронний ресурс] / Т. Маматова, О. Гладка. // Публічне адміністрування: теорія та практика. - 2013. - Вип. 2. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2013_2_19.

4. Мороз О. О. Роль науки в організаційно-економічному механізмі взаємодії учасників інноваційного процесу у технологічних парках[Електронний ресурс] / О. О. Мороз, І. В. Романець//Молодіжний 53 економічний дайджест : наук. електронний журн. -2015.- № 1 (4). -С.137-145.- Режим доступу: https://dLdropboxusercontent.com/u/56706977/1%284%292015.pdf.

УДК 543.87

Матлаш Д.В., студент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ ТА ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Децентралізація – одна з ключових реформ в Україні, що покликана докорінно змінити застарілу недієву систему організації державної влади.

Як правило, виокремлюють такі три види децентралізації: урядову, ідеологічну та технологічну. Вони, своєю чергою, також поділяються на підвиди: урядова – на політичну, адміністративну, фіскальну, економічну чи ринкову й екологічну; ідеологічна – на лібертаріанську, соціалістичну та вільного ринку; технологічна – на інформаційних технологій та освоєних технологій.

Політичні аспекти урядової децентралізації (політична децентралізація) на практиці проявляються в передачі громадянам або їхнім обраним представникам більшого обсягу влади.

Адміністративні аспекти урядової децентралізації (адміністративна децентралізація) дістали відображення в таких чотирьох основних її формах, як деконцентрація, делегування, передача й відчуження.

Відповідно до нових положень Конституції України, місцеві громади зможуть отримати більше самостійності та коштів. У країні діятиме трирівнева система адміністративно-територіального устрою: область, район і громада, в яку зможуть увійти один чи декілька населених пунктів. Жителі громади самі вибиратимуть сільського чи міського голову, який очолюватиме виконавчий орган відповідної ради протягом 5 років. Державні адміністрації будуть ліквідовані, замість них будуть місцеві управління на чолі з префектами, яких назначатиме Президент України, але вони будуть підконтрольні Кабінету Міністрів.

У всіх об’єднаних територіальних громад буде статус міста обласного значення. Регіони зможуть формувати власні бюджети, не чекаючи щороку ухвалення держбюджету, а також отримувати гарантії, здійснювати запозичення і вибирати банки для обслуговування. Якщо раніше передбачалося, що вони просто займаються своєю адміністративною роботою, то тепер вони будуть зацікавлені в інвестиціях.

З одного боку, центральні органи влади самоусуваються від проблем місцевого рівня і забирають частину гарантованого доходу в місцевої влади. З іншого боку, місцеві ради отримають відмінний шанс взяти ситуацію у свої руки і почати діяти, а не просто скаржитись до уряду за те, що їм не виділяють кошти то на одне, то на інше.

Але справа в тому, що реальна децентралізація загрожує особистій владі чиновників, оскільки передбачає не тільки суспільний договір, яким не можна нехтувати, але й абсолютно нове явище – договір між адміністративними елітами, чітко формалізований за

допомогою законів. А це більш неприємний фактор, оскільки яскраво виявляє некомпетентність чиновників на центральному рівні, змушених конкурувати зі своїми колегами на місцевому та регіональному рівнях. Ієрархія руйнується.

І хоча більша частина міжнародних експертів та чиновників вищого рівня країн Європи прямо вказують на те, що децентралізація влади є ключем до проведення всіх інших реформ (як структурних, так і секторальних), українська політична еліта «приміряє» їх у розрізі особистих інтересів.

Отже, децентралізація відкриває значні перспективи для забезпечення спроможності місцевого самоврядування самостійно вирішувати питання місцевого життя, зокрема підвищення ролі громадян, їх впливу на процес прийняття та втілення рішень щодо забезпечення умов соціального та економічного розвитку суспільства.

Список використаних джерел

1. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / [Бориславська О. М., Заверуха І. Б., Школик А. М. та ін.]; Центр політико-правових реформ. – К., Москаленко О. М., 2012. – 212 с.

2. Камінська Н. Децентралізація влади і досвід її проведення у зарубіжних державах / Н. Камінська // - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua.

3. Барвіцький В. У пошуках шляхів формування дієздатних територіальних громад: міжнародний досвід / В. Барвіцький // Проблеми децентралізації: національний та міжнародний досвід. Збірник матеріалів та документів / Науковий редактор: М. Пухтинський. – К.: Атіка-Н, 2006. – 245 с. – 744 с.

УДК 339.137.2

Мацак К.О., Мареннко А.В., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)

ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ ДО ЄС: ПЕРСПЕКТИВИ, НЕДОЛІКИ ТА ПРОБЛЕМИ

Європейська інтеграція України проголошена ключовим пріоритетом зовнішньої політики України. Не зважаючи на всі складності і суперечності нинішнього розвитку нашої держави, європейська ідея є консолідуючим чинником, який об’єднує і політичні еліти, і українське суспільство загалом.

Європейська інтеграція є найбільш визначальним фактором, як міжнародної діяльності України, так і її внутрішньої політики на тривалу перспективу, закріплює безпеку та позитивно впливає на відносини України з усіма країнами світу. Невідхильна реалізація курсу на інтеграцію у Європейський Союз забезпечує гарантії прав людини, розвиток в Україні громадянського суспільства, побудову соціально орієнтованої ринкової економіки та величезну матеріальну підтримку з боку ЄС.

Дослідження проблеми інтеграції та співпраці України з ЄС знайшли своє відображення в роботах та монографіях таких авторів, як І. Бережнюк, С. Боротничек, А.С Гальчинський, О.А. Корнієвський, В. Опришко, Н. Пирець, П. Пашко, В. Посельський, М. Тонєв, Є.Д.Холстініна, О.Дугіна, З.Бжезинський, О.Лєдяєва, С.Хантінгтона.

Перспективами для України після вступу до ЄС є:

1. Політичні перспективи – передбачають стабільність політичної системи, сприйняття України як важливого суб’єкта політичних відносин.

2. Економічні перспективи – передбачають забезпечення розвитку малого та середнього бізнесу, а також впровадження стандартів ЄС у виробництві.

3. Соціальні перспективи – мають на меті формування середнього класу та проведення реформування освіти, охорони здоров’я, соціального захисту [1].

Проте, також виділяють недоліки від вступу до ЄС:

1. Політичні недоліки несуть із собою часткову втрату суверенітету та підпорядкування територій органам ЄС, невизначеність стратегії розвитку, що також не дуже добре вплине на економічний стан, оскільки між країнами ЄС існує в деякій мірі висока конкуренція в деяких галузях, а також негативним чинником буде погіршення взаємин із країнами СНД.

2. Економічні недоліки – передбачають втрату конкурентоспроможності певних галузей, складність переходу на європейський рівень цін, квотування певних видів товарів

3. Соціальні недоліки – це ускладнення візового режиму із східними сусідами [2, с. 35].

Також, існують деякі проблеми, які дещо ускладнюють шлях інтеграції України до ЄС. Хоча Україна й має достатньо об'єктивних передумов для послідовного наближення до стандартів життя в країнах ЄЄ, однак головною її проблемою на шляху євроінтеграції залишаються вкрай низькі показники, порівняно з цими країнами, щодо задоволення життєво важливих потреб населення, а також атмосфера невпевненості в дієздатності та ефективності нових соціальних інституцій. До цього слід додати схильність до корупції, що стала вкоріненою рисою не тільки політичної та економічної еліти, але й масової свідомості. [3, с. 160]. Ще однією проблемою євроінтеграції України є не підготовленість до європейських стандартів українського законодавства. Повинна здійснитись адаптація українського законодавства із європейським, це має здійснюватися за рахунок реформування української правової системи та поступове приведення її у відповідність із європейськими стандартами. Ця адаптація повинна охопити усі сфери права, такі як : приватне, митне, трудове, фінансове, податкове законодавство, законодавство про інтелектуальну власність, охорону праці, життя та здоров'я, навколишнього середовища та багато іншого [4].

Отже, поступ України шляхом євроінтеграції передусім має бути пов'язаний із подоланням суперечливого ставлення до ринкової економіки, демократичних засад суспільного життя, цінностей і стереотипів.

Не дивлячись на незначні недоліки, вступ України до ЄС ознаменує її входження у політичний, економічний, соціальний, культурний та безпековий простір, спільний з тими країнами, з якими вона поділяє загальні цінності та принципи. Членство України в Європейському Союзі відкриє нові політичні та економічні можливості і перспективи, знизить рівень фінансових ризиків, поліпшить інвестиційний клімат. А це, у свою чергу, сприятиме активізації всіх напрямків державного розвитку України.

Список використаний джерел

1. Інвестиційне співробітництво між Україною та ЄС [Електронний ресурс] / Постійне представництво України при ЮНЕСКО, 2013. – Режим доступу: http://unesco.mfa.gov.ua/ua/about– ukraine/european– integration/ukr– eu– investment (дата звернення : 08.10.2015 р.). — Назва з екрана.

2. Батаренко, А. О. Проблеми та перспективи європейської інтеграції України [Текст] / А. О. Батаренко // Науковий вісник Інституту міжнародних відносин НАУ. – 2014. – № 1. – С. 34–37.

3. Батаренко, А. О. Проблеми та перспективи європейської інтеграції України [Текст] / А. О. Батаренко // Науковий вісник Інституту міжнародних відносин НАУ. – 2014. – № 1. – С. 34–37.

4. Пироженко О.В. Європейська інтеграція України як проблема економічної діяльності – 2015 електронний ресурс. Режим доступу http://www.vkontexte.ru/.

УДК 338.27

Мирошниченко Т.С., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ПРОГНОЗУВАННЯ ФІНАНСОВИХ ПОКАЗНИКІВ З СЕЗОННИМ ХАРАКТЕРОМ

Сезонність найбільш характерна для галузей, у яких значним є розрив між робочим часом і часом виробництва. Під сезонними коливаннями розуміють достатньо регулярні внутрішньорічні зміни того чи іншого економічного показника, що повторюються з року в рік і виникають не тільки під дією природних, але й технічних і соціально-економічних факторів. Найважливішими завданнями, що повинні вирішуватися під час дослідження сезонності, є наступні: виявлення наявності сезонності, числова її характеристика та розкриття суттєвих особливостей у різних фазах річного циклу; дослідження динаміки сезонності в цілому та в окремих періодах року; математико-статистичне моделювання сезонності.

Мета роботи вивчення методів побудови прогнозів для динамічних рядів з сезонним характером та прогнозування чистого прибутку (збитку) ТОВ «МК Трейдер» за допомогою рядів Фур'є.

Динамічні ряди можна ефективно використовувати дляпрогнозування з використанням адитивних і мультиплікативних моделей.Модель з адитивною компонентою – це модель, у якій часовий ряд подається як сума трендової f(t), сезонної (St) і випадкової компоненти Et (t – параметр часу).Модель з мультиплікативною компонентою –це модель, у якій часовий ряд подається як добуток трендової (f(t)), сезонної (St) і випадкової компоненти Et (t – параметр часу).Вживання мультиплікативних моделей зумовлене тим, що в деякихтимчасових рядах значення сезонної компоненти є певною часткою трендового значення.

Прогнозування сезонних змін включає декілька етапів.На першому етапі досліджується загальна тенденція зміни прогнозного показника за порівняно довготривалий період часу. На другому етапі аналізуються сезонні зміни та будується графік так званої сезонної хвилі. На третьому етапі здійснюється прогноз динаміки показника у поквартальному (помісячному) розрізі. Для знаходження тренду часового ряду використовуються методи найменших квадратів, скінчених різниць, що дозволяють розрахувати константи відповідних рівнянь регресії виду. Моделлю періодично змінних рівнів служить ряд Фур'є, аналітичний вираз якого має наступний вид:

$$\hat{y}_t = a_0 + \sum_{k=0}^{m} (a_k \cos kt + b_k \sin kt), \quad (1)$$

де – k визначає номер гармоніки ряду Фур'є і може бути взятий з різним степенем точності (найчастіше від «1» до «4»).Параметри рівняння визначаються методом найменших квадратів, тобто за умовою. Розв'язуючи систему нормальних рівнянь, отримуємо: Параметри рівняння визначаються методом найменших квадратів, тобто за умовою $\sum (y - \hat{y}_t)^2 \to \min$. Розв'язуючи систему нормальних рівнянь, отримуємо:

$$\begin{aligned} a_0 &= \frac{1}{n}\sum y; \\ a_k &= \frac{2}{n}\sum y \cos kt; \\ b_k &= \frac{2}{n}\sum y \sin kt; \end{aligned} \quad (2)$$

Для практичної реалізації даної моделі було виконане вирівнювання початкових даних методом плинної середньої, що допомагає виключити випадкові фактори. У якості тренду була використана лінійна функція $U_t = B + At$. Було визначено значення циклічної функції. Формула Фур'є для побудови сезонної хвилі має вигляд:

$$V_t = A_0 + \sum_{i=1}^{\infty}(B_i \times sin(\frac{2\pi}{P} it) + A_t \times cos(\frac{2\pi}{P} it)) \quad (3)$$

де A_i та B_i визначаються за такими формулами:

$$A_i = \frac{2}{P}\sum_{t=1}^{P} V_t \cdot cos(\frac{2\pi}{P} it); \; B_i = \frac{2}{P}\sum_{t=1}^{P} V_t \cdot sin(\frac{2\pi}{P} it) \quad (4)$$

Прогнозні значення визначаються за формулою:

$$\hat{y}_t = U_t + V_t = (B + A \cdot t_{13}) + \sum_{i=1}^{4}(B_i \cdot \sin(\frac{2\pi}{P} i \cdot t) + A_i \cdot \cos(\frac{2\pi}{P} i \cdot t)) \quad (5)$$

Результати розрахунків зображено на рис. 1.

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
1	Y	t	Вирівняні дані	Тенденція	Сезонність	Коефіцієнт для формули Фур'є B1	Коефіцієнт для формули Фур'є A1	Коефіцієнт для формули Фур'є B2	Коефіцієнт для формули Фур'є A2	Коефіцієнт для формули Фур'є B3	Коефіцієнт для формули Фур'є A3	Коефіцієнт для формули Фур'є B4	Коефіцієнт для формули Фур'є A4
2	104,8	1	396,67	550,93846	-154,27	-77,136	-133,603	-133,603	-77,136	-154,272	0,000	-133,603	77,136
3	439,6	2	564,90	590,57844	-25,68	-22,238	-12,839	-22,238	12,839	0,000	25,678	22,238	12,839
4	645,6	3	701,17	630,21841	70,95	70,948	0,000	0,000	-70,948	-70,948	0,000	0,000	70,948
5	609,5	4	749,70	669,85839	79,84	69,145	-39,921	-69,145	-39,921	0,000	79,842	69,145	-39,921
6	848,4	5	650,67	709,49837	-58,83	-29,416	50,950	50,950	-29,416	-58,832	0,000	50,950	29,416
7	791,2	6	731,33	749,13834	-17,81	0,000	17,805	0,000	-17,805	0,000	17,805	0,000	-17,805
8	312,4	7	1048,60	788,77832	259,82	-129,911	-225,012	225,012	129,911	-259,822	0,000	225,012	-129,911
9	1090,4	8	1000,23	828,4183	171,82	-148,796	-85,908	148,796	-85,908	0,000	171,815	-148,796	-85,908
10	1743	9	773,97	868,05828	-94,09	94,092	0,000	0,000	94,092	-94,092	0,000	0,000	-94,092
11	167,3	10	600,43	907,69825	-307,26	266,099	-153,632	266,099	153,632	0,000	307,265	-266,099	153,632
12	411,6	11	1052,93	947,33823	105,60	-52,798	91,448	-91,448	52,798	-105,595	0,000	-91,448	-52,798
13	1222,4	12	956,90	986,97821	-30,08	0,000	-30,078	0,000	-30,078	0,000	-30,078	0,000	-30,078
14	1524,8	13	862,101	1026,618		39,99	-520,79	374,42	92,06	-743,56	572,33	-272,60	-106,54
15	123,5	14	1027,840	1066,258		6,66	-86,80	62,40	15,34	-123,93	95,39	-45,43	-17,76
16		15	1203,390	1105,898									
17		16	1197,914	1145,538									

	A	B
20	A	B
21	39,64	511,298
22	13,2748	97,6996
23	0,47137	158,743
24	8,9169	10
25	224700	251993

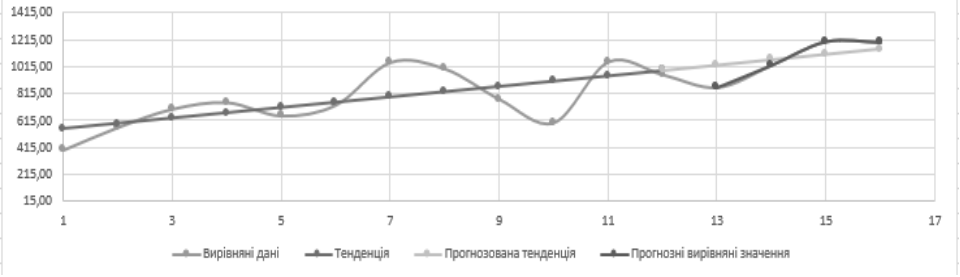

Рис. 1. Прогнозування чистого прибутку (збитку) ТОВ «МК Трейдер»

Отже, було визначено прогнозні значення чистого прибутку (збитку) на 4 періоди, що становлять 862,10 тис. грн, 1027,84 тис. грн, 1203,39 тис. грн та 1197,91 тис. грн відповідно.

Список використаних джерел

1. Економіко-математичнемоделювання: [навч. посібник] / [В. Вітлінський, С. Наконечний, О. Шарапов та ін.]; за заг. ред. В. Вітлінського. – К.: КНЕУ, 2008. – 536 с.

2. Моделі і методи соціально-економічного прогнозування: [підручник] / [В. Геєць, Т. Клебанова, О. Черняк, В. Іванов та ін.]. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2005. – 396 с.

3. Комеліна О.В., Панасенко Н.Л. Інформаційно-аналітичне забезпечення управління розвитком аграрного сектора економіки регіону: монографія / – Полтава : ПолтНТУ, 2013. – 225 с.

УДК 004.942

Михайленко А.С., Трирог А.В., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

РІШЕННЯ ЗАДАЧ ЛІНІЙНОГО ПРОГРАМУВАННЯ ІЗ АНАЛІЗОМ СТІЙКОСТІ ОТРИМАНОГО ПЛАНУ

Визначення «лінійне програмування» розуміється у моделюванні як лінійне планування, тобто отримання оптимального плану-рішення в завданнях з лінійною структурою. Лінійні математичні моделі порівняно прості, добре розроблені, припускають повний аналіз та достатньо ефективні у цілому ряді стандартних ситуацій. Такі завдання у сучасному світі широко використовуються у економіці, промисловості, сільському господарстві тощо.

Зміна початкового плану задачі часто впливає на оптимальне вирішення задачі, тому проводять аналіз моделі на стійкість.

Аналіз моделей на стійкість – це процес, який реалізується після отримання оптимального рішення. У рамках аналізу визначається стійкість оптимального плану до змін моделі. При такому аналізі завжди розглядають комплекс лінійних оптимізаційних моделей, що надає моделі динамічність та дозволяє досліднику аналізувати вплив можливих змін початкових умов на отримане оптимальне рішення.

Швейне підприємство випускає п’ять видів одягу. Для його виробництва відомі норми використання сировини, її загальна кількість, та ціна одиниці продукції (табл. 1).

Таблиця 1

Початкові дані для виробництва одягу

Сировина	Продукція					Запаси сировини
	Штани	Шорти	Сукня	Блузка	Джемпер	
Тканина, см	7,5	3,3	5	4	4,6	2500
Нитки, см	5,3	3	4,2	3,4	5	2100
Ґудзики, шт	1	3	1	8	2	1000
Змійка, шт	1	1	1	0	0	250
Аксесуари, шт	4	2	15	5	10	2400
Фінанси, грн	250,00	100,00	150,00	130,00	120,00	60000,00
Витрати робочої сили	2	2	4	2	1	1000
Ціна продукції, грн	400,00	150,00	300,00	250,00	200,00	

Потрібно визначити оптимальний план виробництва одягу, який забезпечить максимальний прибуток від її реалізації. Після отримання оптимального рішення проаналізувати модель на стійкість до змін плану виробництва.

За допомогою надбудови «Пошук рішення» знайдено максимальний загальний прибуток від реалізації одягу, який складає – 105 500,00 грн. Для цього необхідно виробляти: штани у кількості – 135 од., сукня – 92 од., та блузка – 97 од.. Виробництво джемперів та шортів не доцільно, воно не входить до оптимального плану вирішення задачі.

При оптимальному плані дефіцитним ресурсом виробництва є фінанси (використано на 100%), тоді як решта ресурсів використані частково: тканина – 74,24%, нитки – 68,05%, ґудзики – 99,60%, змійки – 90,40%, аксесуари – 99,79%, витрати робочої сили – 82,70%.

Після отриманої оптимальної схеми виробництва виконуємо аналіз звіту зі стійкості для визначення чутливості структури оптимального плану до змін початкових даних та визначення подальших дій стосовно покращення отриманих результатів.

Ячейка	Имя	Окончательное Значение	Приведенн. Стоимость	Целевая функция Коэффициент	Допустимое Увеличение	Допустимое Уменьшение
$B$13	Оптимальна кількість продукції Штани	134,5938977	0	400	73,75	87,84722222
$C$13	Оптимальна кількість продукції Шорти	0	-21,74473571	150	21,74473571	1E+30
$D$13	Оптимальна кількість продукції Сукня	91,87795445	0	300	121,2328767	57,7540107
$E$13	Оптимальна кількість продукції Блузка	96,69101848	0	250	1080	28,0952381
$F$13	Оптимальна кількість продукції Джемпер	0	-35,2814783	200	35,2814783	1E+30

Ограничения

Ячейка	Имя	Окончательное Значение	Тень Цена	Ограничение Правая сторона	Допустимое Увеличение	Допустимое Уменьшение
$I$3	Тканина, см Використання ресурсів	1855,608079	0	2500	1E+30	644,3919209
$I$4	Нитки, см Використання ресурсів	1427,984529	0	2100	1E+30	672,0154706
$I$5	Гудзики, шт Використання ресурсів	1000	3,80318006	1000	2610	283,6787565
$I$6	Змійка, шт Використання ресурсів	226,4718522	0	250	1E+30	23,52814783
$I$7	Аксесуари, шт Використання ресурсів	2400	4,641168887	2400	684,375	1143,315508
$I$8	Фінанси, грн Використання ресурсів	60000	1,510528578	60000	6221,590909	27234,78261
$I$9	Витрати робочої сили Використання ресурсів	830,0816502	0	1000	1E+30	169,9183498

Рис. 1. Вікно звіту зі стійкості

Проаналізувавши даний звіт, можна зробити наступні висновки:

1. Зменшена (приведена) вартість виготовлення шортів, яка дорівнює (-21,74) означає, що примусовий випуск 10-ти одиниць цього товару приведе до зменшення загального прибутку на 217,40 грн. та складе 105 282,60 грн. Аналогічно із продуктом «Джемпер». - примусовий випуск 10-ти одиниць цього товару приведе до зменшення загального прибутку на 352,80 грн. та складе 105 147,20 грн. Ці види товарів випускати не доцільно.

2. Змінюючи цільовий коефіцієнт продукту «Сукня» (або будь-якого іншого) у діапазоні (300-57,75) до (300+121,23) план не зміниться, але значення загальних витрат зміниться пропорційно приросту та значенню цільового коефіцієнту.

3. Тіньова ціна відображає як зміниться оптимальне значення цільової функції при зміні запасів ресурсу на одиницю виробу, тобто якщо збільшити запас ресурсу «Ґудзики» на 100 одиниць, загальний прибуток збільшиться на 380,31 грн. та складе 105 954,01 грн. Аналогічно із ресурсами «Аксесуари» та «Фінанси». Так збільшення «Аксесуарів» на 100 одиниць призведе до збільшення загального прибутку на 464,12 грн., що становить 106 037,82 грн., збільшення запасів «Фінанси» (також на 100 одиниць) змінить значення загального прибутку на 151,05 грн, і буде дорівнювати 105 724,75 грн.

На основі розрахунків задачі лінійного програмування для виробництва продукції одягу та аналізу звіту зі стійкості можна зробити висновок про те, що при належному використанні даної моделі та її доопрацюванні експертами, вона цілком може бути впроваджена у реальне виробництво.

Аналіз звіту зі стійкості дає можливість розробнику моделі вивчити всі нюанси використання ресурсів підприємства та можливості їх оптимального збільшення чи зменшення так, щоб прибуток від реалізації продукції був максимальним. Так, в даному випадку, доцільно збільшити ресурс «Аксесуари», що призведе до суттєвого збільшення загального прибутку підприємства.

Список використаних джерел

1. Исследование операций в экономике: Учебн. пособие для вузов / Н.Ш.Кремер, Б.А.Путко, И.М.Тришин, М.Н.Фридман; Под ред. проф. Н.Ш.Кремера. − М.: ЮНИТИ, 2005. − 407 с.

2. Косоруков О.А. Исследование операций: Учебник / Косоруков О.А., Мищенко А.В. // Под общ. ред. д.э.н., проф. Н.П.Тихомирова. − Издательство «Экзамен», 2003. − 448 с.

3. Бережная Е.В. Математические методы моделирования экономических систем / Е.В. Бережная, В.И. Бережной. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 368 с.

УДК 338.24

Мишаста О.В., магістрант
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ДОСЛІДЖЕННЯ SWOT-АНАЛІЗУ ГОГОЛІВСЬКОГО ЛІСНИЦТВА

Збільшення потреб народного господарства у корисності лісу, зокрема деревини та інших недеревних продуктів, призвело до нових вимог у лісовому господарстві, де за роки незалежності Україна перетворилася з великого імпортера продукції деревини в її експортера. Все це зумовлює необхідність розробки та реалізації конкурентної стратегії підприємства як на внутрішньому так і на зовнішньому ринку господарства.

Щоб товар легко продавався на ринку, він повинен задовольняти дві вимоги: мати відповідні споживчі властивості, тобто бути корисним для особистого або суспільного вжитку, і відзначатися конкурентоздатністю, щоб придбання саме цього товару уявлялося покупцеві вигіднішим і зручнішим, ніж іншого з такими ж функціями або такого ж у іншого продавця.

Для аналізу конкурентоспроможності було здійснено SWOT-аналіз підприємства, адже він дозволяє провести детальне вивчення зовнішнього й внутрішнього середовища.

SWOT-аналіз – це процес встановлення зв'язків між найхарактернішими для підприємства можливостями, загрозами, сильними сторонами (перевагами), слабкостями, результати якого в подальшому можуть бути використані для формулювання і вибору стратегій підприємства. Він проводиться з метою дослідження підприємства як господарюючої системи у певному ринковому середовищі. Він є своєрідним інструментом; що не містить остаточної інформації для прийняття управлінських рішень, але дає змогу впорядкувати процес обмірковування всієї наявної інформації з використанням власних думок та оцінок. SWOT-аналіз дає змогу формувати загальний перелік стратегій підприємства з урахуванням їхніх особливостей адаптації до середовища або формування впливу на нього. Широке застосування та розвиток SWOT-аналізу пояснюються тим, що стратегічне управління пов'язане з великими обсягами інформації, яку потрібно збирати, обробляти, аналізувати, використовувати, а відтак виникає потреба пошуку, розробки та застосування методів організації такої роботи.

SWOT – аналіз державного підприємства «Гоголівський лісгосп» наведено в табл. 1.

Таблиця 1

SWOT-аналіз підпорядкованої дільниці «Гоголівський лісгосп»

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Незалежність від постачальників сировини; 2. Відносно стабільні ринки збуту; 3. Кваліфіковані кадри; 4. Злагоджена система соціальної підтримки працівників.	1. Відсутність служби маркетингу на підприємстві; 2. Незручне територіальне положення; 3. Недостатність капіталу; 4. Застаріле обладнання; 5. Малозасадженість території.
Можливості	**Загрози**
1. Позитивна динаміка обсягів реалізації продукції; 2. Зростання виробництва у суміжних галузях; 3. Заміна обладнання на нове.	1. Плинність кадрів; 2. Можливість втрати іноземних партнерів; 3. Захоплення ринку конкурентами.

Процес SWOT-аналізу охоплює три етапи: ідентифікацію сильних і слабких сторін; ідентифікацію шансів і загроз та відображення їх з точки зору слабких і сильних сторін підприємства; пошук можливості діяти на межі відповідних характеристик підприємства і його конкурентів.

До сильних сторін дільниці «Гоголівський лісгосп» можна віднести незалежність від постачальників сировини, відносна стабільність ринків збуту продукції. На підприємстві працюють досвідчені спеціалісти, рівень кваліфікації яких відповідає займаним посадам, діє злагоджена система соціальної підтримки працівників підприємства.

Слабкими сторонами підприємства є відсутність служби маркетингу, незручне територіальне положення, старе обладнання, яке часто потребує ремонту, а це в свою чергу призводить до додаткових витрат, недостатність капіталу на оновлення основних фондів, недостатня забезпеченість транспортними дорогами, незадовільний стан лісовозних доріг або їх відсутність. Аналізуючи шанси підприємства, варто відмітити позитивну динаміку обсягів реалізації продукції, зростання виробництва в суміжних галузях, зокрема в будівельній галузі, заміна застарілих виробничих потужностей на більш продуктивні, підвищення продуктивності праці. Досліджуючи небезпеки підприємства, необхідно відмітити відтік кваліфікованих кадрів як у зв'язку зі створенням власного капіталу, так і до конкурентів, загроза втратити споживачів, особливо іноземних, захоплення ринку конкурентами.

Одна з найважливіших задач розвитку підприємства і країни в цілому, нерозривно пов'язана з ефективністю виробництва, забезпеченням випуску необхідної кількості сучасних виробів та покращення якості, досягнення конкурентоспроможності продукції на світовому ринку. SWOT-аналіз продукції підприємства показав, що розташування кривої оцінок продукції конкурента, тобто ДП «Полтавське лісове господарство» тяжіє до більш високих балів, ніж крива продукції підпорядкованої дільниці «Гоголівський лісгосп». Аналізуючи продукцію ДП «Гоголівський лісгосп», треба відмітити, що вона є менш конкурентоспроможна порівняно з продукцією ДП «Полтавське лісове господарство». Слабкими позиціями конкурентоспроможності продукції підприємства є: загальна маркетингова стратегія; малозасадженість території; просування та реклама; public relations.

Як висновок, можна сказати, що SWOT-аналіз виключно універсальний метод, який може використовуватися для аналізу діяльності конкретних підрозділів. У ряді випадків його можна використовувати для оцінки сильних, слабких сторін, можливостей і загроз у кадровій роботі, при прийнятті управлінських рішень. Крім того, застосування технології SWOT-аналізу маркетингової службою при оцінці основних конкурентів, створює чудові передумови для розробки тактики конкурентної боротьби і забезпечення конкурентних переваг. При цьому виключно важлива максимальна ступінь деталізації кожного з квадрантів SWOT-аналізу. Тому, досліджуваному підприємству, більш детально потрібно приділити увагу до вирішення його слабких сторін. В свою чергу це малозасадженість території, застаріле обладнання та відсутність служби маркетингу на підприємстві. Вирішення цих проблем позитивно плине на рівень конкурентоспроможності підприємства, адже конкуренція є одним із факторів, який стимулює розвиток лісового господарства. Вона змушує виробників покращувати технологію виробництва, вирощувати нові види деревини для того, щоб привабити споживача, розширити свою мережу збуту.

Список використаних джерел

1. SWOT-аналіз – основа формування маркетингових стратегій: Навчальний посібник / За ред. Л.В. Балабанової. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2005. –301 с.– (Вища освіта XXI ст.).

2. Мошенський С.З., Олійник О.В. Економічний аналіз: Підручник для студентів економічних спеціальностей ВНЗ / За ред. д.е.н., проф., заслуженого діяча науки і техніки України Ф.Ф. Бутинця. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП «Рута», 2007. – 704 с.

УДК 368.914

Міщенко А.Ю., Стрельнік О.В., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ПЕНСІЙНА РЕФОРМА В УКРАЇНІ: ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВИ ЧИ ОСОБИСТА

Питання реформування пенсійної системи сьогодні гостро стоїть у багатьох країнах світу. Процеси глобалізації, які розпочалися на рубежі XX і XXI ст., вплинули не тільки на економічне життя провідних країн, а й позначилися на системах їх соціального захисту. Держави стикнулися з проблемами, які мають тенденцію до поглиблення і вимагають змін у ключових напрямах соціальної політики.

На сьогоднішньому етапі соціально-економічного розвитку суспільних відносин в Україні неабияка увага приділяється пенсійному реформуванню. Середня пенсія в Україні одна з найнижчих у Європі. Вважається, що достатній розмір пенсії – 60% від зарплати. На даний момент середня пенсія – 1800 гривень, а середня зарплата – 6752 гривні. Тобто, замість 60% від зарплати українці в середньому отримують 26,6%.

Проблемі реформування пенсійної системи в Україні присвячені праці І.Ф. Гнибіденка, Б.О. Надточія, Л.А. Демчука, О.Г. Мордвінова, С.М. Недбаєвої, К.П. Черненок, А.Я. Якубович та ін. Проте на сьогодні є необхідність подальших наукових досліджень, що зумовлено потребою запровадження накопичувальної складової, визначення взаємного впливу реформування системи пенсійного забезпечення та економічного розвитку країни. Тож був впроваджений Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій» від 3 жовтня 2017 року № 2148-VIII, що дав старт пенсійній реформі вступив в силу з 11 жовтня 2017 року.

Законом України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" визначено, що існує три рівні пенсійної системи – солідарний, накопичувальний і добровільний накопичувальний [1]:

- солідарний рівень працює вже багато десятиліть: працюючі громадяни наповнюють зі своїх зарплат Пенсійний фонд, який виплачує ці гроші пенсіонерам;
- накопичувальний передбачає, що кожен українець зі своєї зарплати буде відраховувати певну суму на державний рахунок, з якого потім сам же буде отримувати "додаткову" пенсію. За збереження коштів на цьому рахунку відповідає держава, а всі пенсійні фонди, які будуть брати участь в системі, повинні бути учасниками Фонду гарантування вкладів фізичних осіб;
- добровільний накопичувальний рівень, як і солідарний, вже працює в Україні. Він має на увазі наявність приватних пенсійних фондів, за допомогою яких можна зібрати гроші на старість. Однак особливо популярності третій рівень пенсійної системи в українців не здобув – у приватних фондах тримають гроші менше мільйона громадян.

Другий рівень планується запровадити у вигляді обов'язкового накопичувального компонента. У накопичувальних пенсійних системах внески акумулюються на спеціальних рахунках і інвестуються пенсійними фондами з метою збереження їх від інфляції та отримання інвестиційного доходу. Таким чином, пенсійний капітал особи залежить від обсягу індивідуально сформованих пенсійних заощаджень. Сьогодні другий накопичувальний рівень пенсійної системи функціонує в 24 країнах світу, серед них, зокрема, такі країни СНД та Східної Європи, як Росія, Казахстан, Латвія, Польща, Болгарія, Естонія, Хорватія, Угорщина та ін. З них у 17 країнах функціонує централізоване акумулювання коштів, а в 7 - децентралізоване. У трьох із 24 зазначених країн існує централізоване управління коштами другого рівня, а в 21 країні - децентралізоване (недержавне) [2].

Крім пенсії від держави, у кожного українця є можливість прийняти участі в приватному пенсійному фонді. У багатьох країнах ЄС і США такі фонди існують вже багато років, в Україні ж приватні пенсійний фонди почали працювати тільки в 2003 році. Проте, довіри до приватних пенсійних фондів досі невисока.

Ще один спосіб "назбирати" на пенсію – відкрити депозитний рахунок і поповнювати його з кожної зарплати. Зараз середня депозитна ставка – 16-18%. Цього достатньо для того, щоб не тільки компенсувати інфляцію, але і збільшити накопичення. Якщо приватний банк закривається, Фонд гарантування повертає частину депозиту – до 200 тисяч гривень. Тому експерти радять або відкрити кілька депозитів в різних банках на суму до 200 тисяч, або вкладати гроші, наприклад, в державний "Ощадбанк". Згідно з чинним законом, якщо "Ощад" закриється, вкладники мають право отримати компенсацію депозитів у повному обсязі за рахунок бюджету країни.

За законом, в українських приватних фондів можуть відкривати рахунки громадяни інших країн, проте українцям збирати на пенсію в іноземних фондах складно: на даний момент діють обмеження, згідно з яким відкривати валютні рахунки за кордоном і поповнювати їх заборонено.

Отже, здійснення реформ у сфері пенсійного забезпечення в Україні має як позитивні, так і негативні сторони. На сьогодні можна зазначити, що в Україні доволі непогано сформована законодавча база, що регулює сферу пенсійних відносин на основі принципу багаторівневості, тобто фінансування пенсій як за розподільчим, так і за накопичувальним принципом. Однак, аналіз основних показників системи недержавного пенсійного забезпечення засвідчує, що розвиток недержавних пенсійних фондів знаходиться на початковому етапі. Нажаль, існують певні обмеження для українців, які перешкоджають покращенню життя нинішніх та майбутніх пенсіонерів. На основі цього, існує потреба у подальшому розвитку пенсійної реформи, посиленні ролі накопичувальних принципів у фінансуванні пенсій.

Список використаних джерел

1. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 49-51, ст. 376

2. Шляхи впровадження накопичувальної пенсійної системи / Цінні папери. – № 2 (596) від 21 січ. 2010 р. – Режим доступу: http://www.securities.org.ua/securities_paper/review.php?id=596&pub=4391

3. Про схвалення Концепції подальшого проведення пенсійної реформи: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 жовтня 2009 р. № 1224-р. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua

4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій від 03.10.2017р. // Відомості Верховної Ради України. – 2017. - № 40-41, ст.383.

УДК 004.738

Мудряк М.О., студент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)

SEO. ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНИХ ПОШУКОВИХ АЛГОРИТМІВ

Пошукова оптимізація сайту або ж SEO (англ. search engine optimization) — процес коригування HTML-коду, текстового наповнення (контенту), структури сайту, контроль зовнішніх чинників для відповідності вимогам алгоритму пошукових систем, з метою підняття позиції сайту в результатах пошуку в цих системах за певними запитами

користувачів. Чим вище позиція сайту в результатах пошуку, тим більша ймовірність, що відвідувач перейде на нього з пошукових систем.

Тобто нас цікавить перша сходинка в результатах пошуку, щоб збільшити кількість відвідувань на сайті. Для цього потрібно розуміти які чинники впливають на SEO.

Основними чинниками, які впливають на видачу в результатах пошукових систем є:внутрішня оптимізація сторінки;технічна оптимізація сайту (використовувана CMS, чистота коду, швидкість завантаження сайту, мобільна версія тощо);якісні зовнішні посилання на сайт;вік сайту;наявність ключових слів в адресі сайту; соціальні сигнали; поведінковий фактор.

До факторів, що знижують рейтинг сайту, належать:технології, які пошукові машини розглядають як спам;надлишкове число зовнішніх посилань, або посилання на неякісні сайти;фрейми;накрутки поведінкових факторів;

Внутрішня оптимізація сайту – це цілий ряд дій, пов'язаних з роботою над сайтом: від технічних характеристик до перелінкування контенту. Важливо зрозуміти, що мета внутрішньої оптимізації – зробити сторінки сайту максимально привабливими саме для пошукових роботів.

- Title– це назва вашого сайту, яке буде показуватися в пошуковій видачі. І звичайно, назва сайту має бути читабельною і привабливою.
- Meta Description. У цей мета-тег вписується опис вашого сайту. Деякі пошукові системи показують вміст цього тексту у вигляді текстової інформації під назвою вашого сайту (Title).
- Meta Keywords. У цей мета-тег вписуються ваші ключові слова, причому ці слова повинні зустрічатися в тексті сторінки.
- Ключові слова в контенті можна виділити тегами strong, b, u, i, big. Одного-двох виділень повинно вистачити. Не забувайте застосовувати в контенті синоніми до ключових слів і фраз.
- Максимальний рівень вкладеності сторінок – 3. Якщо до будь-якої сторінки сайту можна дістатися за допомогою трьох кліків, то це хороший сайт.
- На сторінці повинні бути заголовки h1-h3. Тег h1 повинен бути присутнім тільки один раз і містити ключову фразу. Всі підзаголовки оформляйте тегами h2, h3 і т.д.
- Сайт повинен бути семантичним, мати чітку структуру, бути поділеним на sectioni article та мати валідний htmlта css.
- Внутрішня перелінковка – це зв'язування сторінок посиланнями таким чином, щоб вся статична вага розподілявся між потрібними і пріоритетними сторінками і не йшла на неважливі.

В дослідженні Google про швидкість завантаження сайту вказується, що якщо завантаження сайту триває довше 7 секунд, то більше 70% користувачів не будуть чекати і перейдуть на інший сайт. Тому пошукові системи приділяють увагу швидкості завантаження сайту, наявності підтримки мобільних девайсів та швидкість роботи сайту на них.

Для вимірювання технічної оптимізації найчастіше використовують 3 ресурси:

- https://developers.google.com/speed/pagespeed/insights/
- https://tools.pingdom.com/
- https://gtmetrix.com/

Для прикладу було випробувано сайт http://pntu.edu.ua/(ПолтНТУ) на трьох ресурсах.

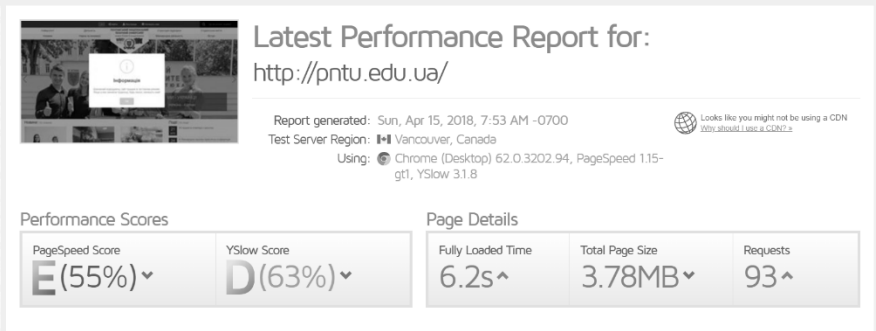

Рис. 1. Тестування сайту на ресурсі GTmetrix

Отже, за результатами можна виявити деякі проблеми і, на мій погляд, GooglePageSpeedInsights дає найкращі поради як виправити ситуацію.

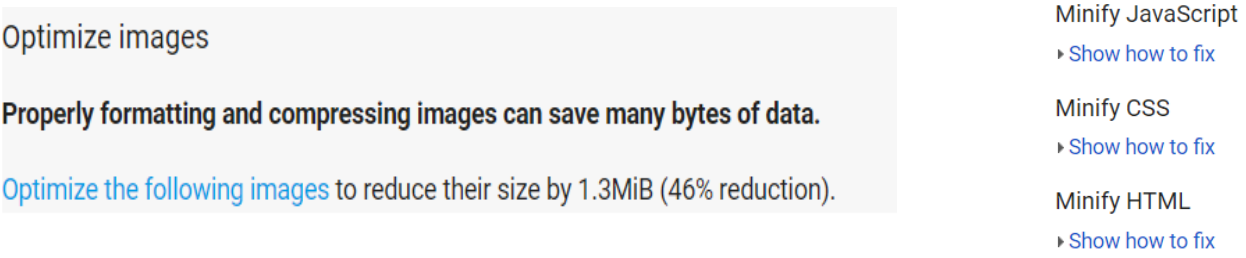

Рис. 2. Поради щодо оптимізації сайту на GooglePageSpeedInsights

Перший етап- це оптимізація розміру картинок. Це дасть змогу зменшити розмір сайту практично на 30%.

Також серед порад: увімкнути кеш в браузері, скоротити і оптимізувати HTML, CSS та JavaScript файли, що також прискорять роботу сайту.

Деякі окремі поради по оптимізації:

- Використання якісного хостингу, бажано не безкоштовного
- Оптимізація зображень
- Налаштування Robots.txt – файл який регулює доступ пошукових роботів до вашого сайту. Хорошою практикою являється дозволяти доступ до сайту роботів великих пошукових систем і обмежувати доступ незначних, або роботів які можуть сканувати ваш сайт для своїх цілей, що створює лишнє навантаження на сайт
- Налаштування файлу .htaccess для кешування зображень та файлів, та архівації сторінки перед завантаженням користувачем
- Оптимізація бази даних.

Список використаних джерел

1. Wikipedia.org [Електронний ресурс]Оптимізація для пошукових систем–Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Оптимізація_для_пошукових_систем

2. rightblog.ru [Електронний ресурс] Как ускорить сайт – Режим доступу: http://rightblog.ru/2632 http://igroup.com.ua[Електронний ресурс] Внутрішня оптимізація сайту – Режим доступу: http://igroup.com.ua/seo-articles/vnutrishnya-optymizatsiya-sajtu/

УДК 334.021.1

Мусійчук Д.С., Торяник А.В., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З ЄС

У системі зовнішньополітичних пріоритетів України особливе місце посідає співробітництво з ЄС. Європейський вибір нашої держави відкриває нові перспективи співробітництва з розвиненими країнами континенту, надає можливості економічного розвитку, зміцнення позицій України у світовій системі міжнародних відносин. Для України європейська інтеграція – це шлях модернізації економіки, подолання технологічної відсталості, залучення іноземних інвестицій і новітніх технологій, створення нових робочих місць, підвищення конкурентоспроможності вітчизняного товаровиробника, вихід на світові ринки, насамперед на ринок ЄС. Входження України в ЄС – це запорука подальшого зміцнення вітчизняних позицій на міжнародній арені.

Україна потребує сталого зростання економіки та підвищення добробуту народу і розраховує досягти цієї мети на шляху до євроінтеграції. Проте виявляється, що євроінтеграційні успіхи не такі вже й визначні, що зумовлено наявністю низки проблем інтеграційного характеру. У процесі інтегрування України з ЄС особливого значення набуває проблема залучення іноземних інвестицій, вирішенню якої сприяє поліпшення інвестиційного клімату в країні, зумовлене дією макроекономічних факторів.

Також не покращується стан справ у сфері боротьби із корупцією, забезпеченні незалежності судової влади. Україна ратифікувала Громадянську конвенцію ООН проти корупції і приєдналась до створеної Радою Європи Групи держав проти корупції (GRECO). Це єдина міжнародна організація по моніторингу антикорупційних стандартів, в склад якої входять 46 держав. CRECO відзначила провал України у плані законодавчого забезпечення боротьби з корупцією та невідповідність європейським стандартам за 13 напрямами [1].

Крім того серед основних проблем інтеграції України до ЄС науковці виокремлюють наступні [2]:

– українська правова база потребує значної гармонізації та адаптації до загальних правил ЄС;

– основні експортні галузі економіки України (металургія, легка промисловість, АПК) сьогодні на європейському ринку очікують чималі труднощі;

– у середньостроковій перспективі Україна також повинна буде нести певний фінансовий тягар внесків до організаційних структур ЄС.

Отже, головними факторами, що перешкоджали та й сьогодні стримують швидкий вступ України до ЄС, є: величезний розрив у рівнях економічного розвитку України і європейських країн; все ще незадовільні абсолютні обсяги взаємної торгівлі; значна відмінність рівня життя населення; невідповідність правових систем.

Проте Україна і надалі залишається пріоритетним партнером для ЄС. Розмір щорічної безповоротної допомоги від ЄС для нашої країни може сягати 120-200 мільйонів євро на рік, залежно від успіху реалізації ключових реформ. Тому пріоритетними напрямками подальшого співробітництва України та ЄС є наступні:

1. Реформування системи юстиції та державне управління. Європейська Комісія планує виділяти 55 млн. євро на реформування у сфері регіонального розвитку і децентралізації в Україні, зокрема у 2017 році має надійти другий транш (12,5 млн. євро), а в 2018 році третій – 17,5 млн. євро.

2. Розвиток торгівлі та приватного сектора. Фінансове співробітництво між Україною та ЄС відкриває перспективи для української промисловості за рахунок розширення доступу до європейських ринків збуту, використання можливостей залучення іноземних інвестицій та

трансферу технологій, а також участі у програмах розвитку ЄС. Усі програми ЄС з фінансування досліджень та інновацій у вітчизняному промисловому секторі об'єднані у Рамковій програмі ЄС з досліджень та інновацій "Горизонт 2020", термін дії якої 2014-2020 рр. та бюджет близько 70 млрд євро. Україна набула асоційованої участі у Програмі у 2015році, що дозволить вітчизняним юридичним особам брати участь у проектах на тих же умовах, як і країни ЄС.

3. Енергетика (енергоефективність). Меморандумом про взаєморозуміння визначено передумови виділення коштів Україні: здійснення заходів з реалізації домовленостей, досягнутих між Україною та МВФ, а також позитивна оцінка результатів проведення структурних реформ. Умовами виділення коштів передбачається: не менше трьох юридичних осіб повинні брати участь в проектах; кожна з них повинна бути заснована в країні-учасниці ЄС або в асоційованій країні; жодні дві з трьох юридичних осіб не можуть бути засновані в одній і тій самій країні; усі три юридичні особи повинні бути незалежними одна від одної.

4. Програми прикордонного співробітництва 2014-2020 рр. – у 4 спільних операційних програмах прикордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства: саме "Польща – Україна – Білорусь", "Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна", "Румунія – Україна" та "Басейн Чорного моря". Зазначені програми поширюватимуться на 14 областей України.

5. Співробітництво у ядерній безпеці – у рамках імплементації Інструменту співробітництва з ядерної безпеки Україна традиційно залишатиметься ключовим партнером.

6. Регіональне співробітництво. Дунайська стратегія, затверджена Радою ЄС 24 червня 2011 року, спрямована на забезпечення інфраструктурного, екологічного, соціально-економічного та інституційного розвитку регіону. Отже, упродовж 2018-2020 рр. ЄС має намір продовжувати надавати щорічно до 200 мільйонів євро для підтримки процесу реформ [3].

Отже, своє головне завдання Україна на сьогоднішньому етапі вбачає в утвердженні європейських цінностей і стандартів в політиці, економіці, соціальній сфері. У цьому – запорука суспільної стабільності і сталого розвитку нашої держави.

Список використаних джерел

1. Пашков М. Реалії та перспективи стратегічного партнерства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://razumkov.org.ua/ukr/article.php?news_id=104].

2. Козирєва О.В. Поглиблення інтеграції України з ЄС /О.В. Козирєва / //Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія Економіка. – 2015. – Випуск 2(4). – С. 157-163.

3. Скоробогатова Н.Є. Перспективи співробітництва України та ЄС у фінансовій сфері [Електронний ресурс]. – Режим доступу: chrome-extension://oemmndcbldboiebfnladdacbdfmadadm/http://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/20240/1/Part_114_Skorobohatova.pdf

УДК 338.46

Наконечний Є.О., Хижний Р.С., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

УДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВА

Жодна організація ніяк не може здійснювати свою діяльність без інформації. В процесі нормального функціонування організації, управління нею в різноманітному роді інформації потребують всі її працівники, від простого робітника до директора.

Застосування сучасної електронної обчислювальної та інформаційної техніки в економічних процесах, і особливо в управлінні, значно поліпшує форми і методи й

ефективність управління в цілому. При функціонуванні інформаційних систем в організаціях і установах, особливо велику користь приносять комплекси ПЕОМ, об'єднані мережею.

На сучасному підприємстві комп'ютер перетворився на необхідний інструмент повсякденної діяльності. З його допомогою здійснюється збирання, накопичення та оброблення даних. Разом з тим, як правило, у організацій виникають складнощі з вибором інформаційної системи, нестача коштів на її придбання, сумніви в надійності інвестицій в цю сферу, де обладнання швидко застаріває, невпевненість у достатній віддачі від впровадження комп'ютерної системи для покриття витрат на її створення.

Враховуюче це, можна дійти висновку, що до процесу удосконалення інформаційної системи підприємства потрібно підходити дуже ретельно. Зокрема потрібно звернути увагу на бази даних, оскільки правильність їх побудови та використання є ключовими елементами роботи будь-якої компанії.

По своїй суті бази даних є тим, навколо чого й будується інформаційна система підприємства. Тому теорії створення та практиці використання баз даних приділяється достатня увага протягом періоду функціонування інформаційних систем.

В літературних джерелах зустрічається досить велика кількість різних визначень поняття бази даних, які мають різний вигляд, але близькі за значенням.

База даних (БД) – впорядкований набір логічно взаємопов'язаних даних, що використовується спільно, та призначений для задоволення інформаційних потреб користувачів. Створення баз даних виконується в декілька етапів:

На першому етапі формулювання й аналізу вимог встановлюються цілі організації, визначаються вимоги до бази даних, які документуються у формі, доступній кінцевому користувачу і безпосередньо проектувальнику БД.

Наступний етап – концептуальне проектування, він полягає в описі і синтезі інформаційних вимог користувачів. Спочатку вибирається модель БД. Потім створюється її структура, яка заповнюється даними за допомогою команд, систем меню, екранних форм або в режимі перегляду таблиць БД. Тут же забезпечується захист і цілісність даних за допомогою систем управління базами даних (СУБД).

На етапі логічного проектування відбувається усунення надмірності даних з використанням спеціальних правил нормалізації.

Нормалізація – метод створення набору відносин із заданими властивостями на основі вимог до даних, встановленим у деякій організації.

Перша нормальна форма (1НФ) – відношення, у якому на перетинанні кожного рядка і кожного стовпця міститься тільки одне значення.

Для другої нормальної форми (2НФ) потрібно, щоб дані у всіх не ключових стовпцях повністю залежали від первинного ключа і кожного елемента (стовпця) первинного ключа, якщо ключ є складеним.

Третя нормальна форма (3НФ) вимагає, щоб дані в таблиці залежали винятково від основного ключа: Схема бази даних повинна відповідати всім вимогам другої нормальної форми.

Четверта нормальна форма стосується відношень, в яких є повторювані набори даних. У цьому випадку використовують декомпозицію, засновану на багатозначних залежностях.

П'ятою нормальною формою (5НФ) називається відношення, що не містить залежностей з'єднання.

На етапі фізичного проектування вирішуються питання, пов'язані з продуктивністю системи, визначаються структури зберігання даних і методи доступу. Фізична модель БД визначає спосіб розміщення даних на носіях (пристроях зовнішньої пам'яті), а також спосіб і засоби організації ефективного доступу до них. Оскільки СУБД функціонує у складі й під управлінням операційної системи, то організація зберігання даних і доступу до них залежить від принципів і методів управління даними операційної системи.

Табличний процесор Microsoft Excel є одним із легкодоступних та простих у використанні. Для полегшення роботи користувача з великими обсягами інформації та

розрахунків використовується інструмент для розширення функціональних можливостей додатків Microsoft, Visual Basic for Application (VBA). Цей додаток (VBA) дозволяє швидко об'єднувати і координувати зусилля багатьох прикладних програм.

Наприклад, можна створити програму підготовки документу, яка буде використати Microsoft Excel для доступу до БД, генерації графіків і таблиць. Текстовий редактор Microsoft Word для включення цих графіків і таблиць в текст звіту, а поштовий сервіс mail для розсилки звіту, і все це натисненням однієї кнопки. Visual Basic буде «клеєм», який все об’єднає і упорядкує. Оскільки вказані програми є об’єктно-орієнтованими, будь-яка програма на Visual Basic буде мати доступ до всіх команд і даних в них за рахунок доступу до об’єктів цих програм. Для зручності користувача можна також змінити інтерфейс програми: налаштувати стрічку і контекстні меню, створити діалогові вікна, використовувати елементи управління. У додатках, де користувач працює з вбудованими функціями, можна розробляти власні. Всі ці завдання вирішуються за допомогою програмування на мові VBA. Працюючи з БД користувачі часто виконують багато повторюваних дій, які потребують автоматизації, VBA допомагає це вирішити, використовуючи макроси.

Макрос – це серія команд, що згруповані разом для спрощення повсякденної роботи. Макроси часто використовуються для таких цілей: прискорення рутинних операцій редагування або форматування, об’єднання складних команд, спрощення доступу до параметрів у вікнах діалогу, для автоматизації оброблення складних послідовних дій в задачах. Вони, крім зручності, мають й інші переваги. Оскільки комп’ютери більше пристосовані для виконання завдань, що повторюються, ніж люди, запис неодноразово виконуваних команд підвищує точність і швидкість роботи. Іншою перевагою використання макросів є те, що при їх виконанні зазвичай немає необхідності в присутності людини-оператора. У разі, якщо макрос дуже довгий або виконує операції, що вимагають значного часу, можна залишити працюючий комп’ютер і робити що-небудь інше, або переключитися на інший додаток. Це звільняє людину від рутинної праці, а вивільнений робочий час можна використати для аналітичної роботи.

Отже, на сучасному етапі, інформація та інформаційні системи на підприємстві відіграють важливу роль у ведені бізнесу. Завдяки вдосконаленню більшості інформаційних процесів на підприємстві є можливість звільнити працівників від виконання ручного виконання розрахунків та перерахунків, забезпечити оперативність і точність цих дії та зменшити кількість помилок за рахунок так званого «людського фактору».

Список використаних джерел

1. Буллен С. Профессиональная разработка приложений Excel: Пер. с англ. / С. Буллен, Р. Боуви, Д. Грин. – М.: ООО “И. Д. Вильямс”, 2007. – 736 с.

2. Джелен Б. Применение VBA и макросов в Microsoft Excel: Пер. с англ. / Б. Джелен, Т. Сирстад. – М.: ООО “Издательский дом Вильямс”, 2006. – 624 с.

УДК 004.9

Оганезян К.А., студент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

До організації інформаційного забезпечення економічного аналізу на підприємстві пред'являється ряд вимог. Це аналітичність інформації, її об'єктивність, єдність, оперативність, раціональність та ін. Сенс першої вимоги полягає в тому, що вся система економічної інформації незалежно від джерел надходження повинна відповідати потребам

керівника, тобто забезпечувати надходження даних саме про ті напрямки діяльності та з тією деталізацією, яка в цей момент потрібна керівнику для всебічного вивчення економічних явищ і процесів, виявлення впливу основних факторів і визначення внутрішньогосподарських резервів підвищення ефективності виробництва. Тому вся система інформаційного забезпечення повинна постійно вдосконалюватися. В повсякденній практиці організації обліку, планування та статистики на підприємстві постійно переглядаються форми документів, їх зміст, організація документообігу, з'являються принципово нові форми накопичення та збереження даних. Всі зміни диктуються не тільки власне вимогами обліку або планування, а і необхідністю інформаційного забезпечення для вироблення управлінських рішень.

Економічна інформація повинна достовірно, об'єктивно відображати досліджувані явища і процеси. Інакше висновки, зроблені за результатами аналізу, не відповідатимуть дійсності, а розроблені аналітиками пропозиції не тільки не принесуть користі підприємству, але можуть виявитися шкідливими. Наступна вимога, що пред'являється до організації інформаційного потоку, - це єдність інформації, що надходить з різних джерел. З цього принципу випливає необхідність усунення відособленості і дублювання різних джерел інформації. Це означає, що кожне економічне явище, кожен господарський акт повинні реєструватися тільки один раз, а отримані результати можуть використовуватися в обліку, плануванні, контролі та аналізі. Ефективність аналізу може бути забезпечена тільки тоді, коли є можливість оперативно втручатися в процес виробництва за його результатами. Це означає, що інформація повинна надходити до аналітика як можна швидше. У цьому і полягає сутність ще однієї вимоги до інформації - оперативність. Підвищення оперативності інформації досягається застосуванням новітніх засобів зв'язку, обробкою її на комп'ютері і т. д. Одна з вимог до якості інформації - це забезпечення її порівнянності з предмета та об'єктів дослідження, періоду часу, методології обчислення показників і ряду інших ознак. І нарешті, система інформації повинна бути раціональною (ефективною), тобто вимагати мінімуму витрат на збір, зберігання і використання даних. З одного боку, для комплексного аналізу будь-якого економічного явища чи процесу потрібно різнобічна інформація. При її відсутності аналіз буде неповним. З іншого боку, надлишок інформації подовжує процес її пошуку, збору та прийняття рішень. З цієї вимоги випливає необхідність вивчення корисності інформації і на цій основі вдосконалення інформаційних потоків шляхом усунення зайвих даних і введення потрібних. Таким чином, інформаційна система повинна формуватися і удосконалюватися з урахуванням перерахованих вище вимог, що є необхідною умовою підвищення дієвості та ефективності управління. Ефективна інформаційна система управління забезпечує досягнення цілей шляхом надання організованої, чітко структурованої і своєчасної інформації.

Ефективність інформаційної системи підприємства була досліджена на прикладі малого підприємства «Контакт». Мале підприємство «Контакт» працює на ринку України понад 15 років. Основним напрямом діяльності компанії є імпорт та продаж насосного і теплотехнічного обладнання. Асортимент продукції, представленої на ринку підприємством, перевищує 150 різновидів. У розпорядженні підприємства є власний вантажний автопарк, за допомогою якого доставляються товари дилерам у всі регіони України, і власна база гарантійного та післягарантійного ремонту. Інформаційна система підприємства організована в вигляді системи автоматизованих робочих місць (рис. 1).

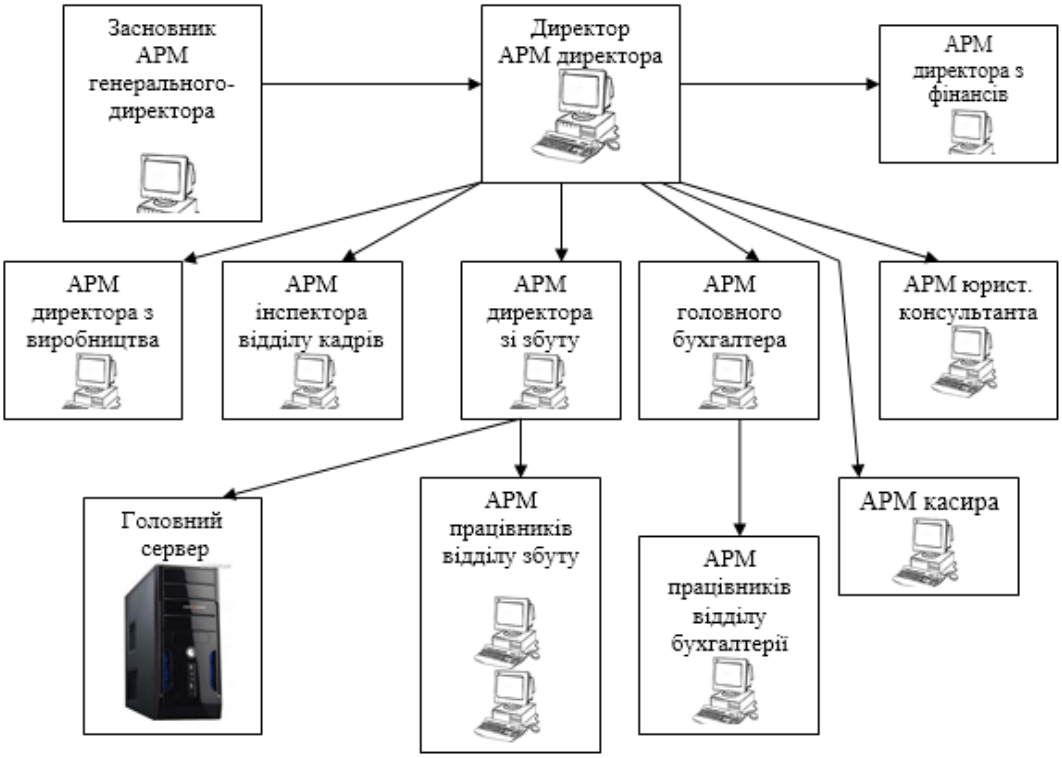

Рис. 1. Інформаційна система підприємства «Контакт»

Інформаційна система призначена для розв'язання завдань управління персоналом, бухгалтерського обліку, планування. Основним напрямом вдосконалення даної системи є розроблення бази даних обліку продажів обладнання, яка повинна містити дані про клієнтів та продане їм обладнання. Система запитів до бази даних повинна давати можливість своєчасного одержання повної та точної інформації, необхідної для маркетингових досліджень. АРМ керівника повинно включати базу даних, постійно поповнюваної оперативною достовірною інформацією. До бази повинен мати доступ обмежений контингент користувачів, а до окремих фрагментів бази — тільки керівник.Керівника повинен при необхідності швидко відшукати необхідну інформацію в базі даних та одержати її в і наочній формі. Необхідна наявність діалогових програмних засобів, що забезпечують прийняття рішень із максимальною адаптацією та регулюють організаційно-адміністративну діяльність. Важливим є забезпечення зв'язку з іншими джерелами інформації та можливості нагромадження в пам'яті АРМ досвіду роботи та раніше прийнятих рішень.

Список використаних джерел

1. Денисенко М.П. Інформаційне забезпечення ефективного управління підприємством / М. П. Денисенко, І. В. Колос // Економіка та держава. – 2006. – № 7. – С. 19 – 24.
2. Економічний аналіз : навч. посібник / [М.А. Болюх, В.З. Бурчевський, М.І. Горбатюк та ін.]; за ред. акад. НАНУ, проф. М.Г. Чумаченка. – [Вид. 2-ге, перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2003. – 556 с.
3. Аналіз господарської діяльності: навчальний посібник / [за заг. ред. І.В. Сіменко, Т.Д. Косової] – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 384 с

УДК 330.3(477.430)

Олефіренко Т.В., Безносова А.А., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ НІМЕЧЧИНИ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ

Євроінтеграція- це процес економічного, політичного зближення країн Європи та цивілізаційний вибір України. У системі зовнішньополітичних пріоритетів України вона посідає особливе місце. Для України європейська інтеграція - це шлях модернізації економіки, подолання технологічної відсталості, залучення іноземних інвестицій та новітніх технологій, створення нових робочих місць, підвищення конкурентоспроможності вітчизняного товаровиробника, вихід на світові ринки, насамперед на ринок ЄС.

Політичні переваги інтеграції України у ЄС пов`язані зі створенням надійних механізмів політичної стабільності, демократії та безпеки. Зближення з ЄС є гарантією, а виконання його вимог- інструментом розбудови демократичних інституцій в Україні. Також, членство у ЄС відкриє шлях до колективних структур спільної безпеки Євросоюзу, забезпечить ефективнішу координацію дій з європейськими державами у сфері контролю за експортом, дасть змогу активізувати співробітництво в боротьбі з тероризмом, організованою злочинністю, контрабандою, нелегальною міграцією тощо.

Як невід'ємна частина Європи Україна орієнтується на діючу в провідних європейських країнах модель соціально-економічного розвитку. Яскравим прикладом може слугувати Німеччина.

Сучасна економіка Німеччини соціально-орієнтована із високорозвиненою інфраструктурою, високим рівнем ринкової капіталізації, низьким рівнем корупції і високим рівнем інноваційності.

Німеччина — одна з високорозвинених країн світу. Вона посідає перше місце в Європі за кількістю виробленої промислової продукції. Провідне місце в економіці займають електронно-технічна, машинобудівна (в тому числі автомобілебудування, представлене компаніями Volkswagen Group, BMW, Mercedes-Benz, Daimler, Opel, Porsche), гірнича (видобуваються вугілля, нафта та природний газ, руди цинку та олова, кам'яна сіль), металургійна, хімічна, харчова, суднобудівна, текстильна, нафтопереробна галузі промисловості.

Німеччина імпортує продукцію машинобудівної, харчової, легкої та важкої промисловості. Головними партнерами Німеччини з імпорту є країни ЄС 52 % (головним чином Франція 10 %, Нідерланди 9 %, Італія 7 %, Велика Британія 7 %, Бельгія та Люксембург 5 %), США 9 %, Японія 5 %.

Водночас Німеччина експортує машинобудівну продукцію, автомобілі, хімічну продукцію, метали та вироби з металу, продукти харчування, текстиль. Головними експортними партнерами Німеччини є країни Європейського Союзу 56 % (Франція 11 %, Велика Британія 8 %, Італія 8 %, Нідерланди 6 %, Бельгія та Люксембург 5 %), а також США 10 % та Японія 2 %.

Третина території Німеччини зайнята сільським господарством. Переважно вирощуються зернові, картопля, цукрові буряки, рослини, з яких виробляється олія. Німеччина — лідер-виробник хмелю, з якого виробляється понад 5,5 тис. гатунків пива. На півдні країни (особливо в долинах річок Рейн та Везер) вирощується виноград.

Німеччина та Україна уже багато років поспіль пов'язані між собою двосторонніми стосунками — щоправда, не дуже інтенсивними. Але все ж таки в Європейському Союзі Німеччина — це важливий і надійний як політичний, так і торговельний партнер України, один із найбільших інвесторів у її економіку. Німецькі фонди здійснюють інтенсивну проектну роботу в Україні з українськими партнерами.

Що ж до самої України – вона промислово-аграрна країна з переважанням продукування сировини. Вона є одним з провідних експортерів деяких видів сільськогосподарської продукції й продовольства, «житницею Європи». Народно-господарський комплекс країни включає такі види промисловості, як видобування корисних копалин (вугілля, нафта і газ, залізна і марганцева руда), деякі галузі машинобудування, чорна та кольорова металургія. Україна є потужним виробником електроенергії. Налагоджено виробництво ракет-носіїв, супутників та обладнання для дослідження космосу. Україна є виробником зброї — танків, військово-транспортних літаків, зенітно-ракетних комплексів, оптичного обладнання. Вона є одним із членів-засновників Організації Об'єднаних Націй, а також членом понад сорока міжнародних організацій, зокрема ОБСЄ (1992), МВФ (1992), МБРР (1992), СОТ (2008), Ради Європи (1995).

Україна є найбільшим у світі виробником соняшникової олії, великим світовим виробником зерна, цукру, меду, яєць та м'яса птиці і майбутнім глобальним гравцем на м'ясному та молочному ринках.

Європейський вибір України відкриває нові перспективи співробітництва з розвинутими країнами континенту, надає можливості економічного розвитку, зміцнення позицій України у світовій системі міжнародних відносин. Це- найкращий спосіб реалізації національних інтересів.

Список використаних джерел

1. Міжнародні відносини та світова політика : підручник / кер. авт. кол. В. Ю. Крушинський; за ред. В. А. Манжоли. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2010. – 863 с. – С. 108–116.

2. Леонтьева Г. Г. Економіка і соціальна географія. Україна : навч. посіб. — Суми: Університетська книга, 2002. — 136 с.

3. Хомяков В. І. Економіка сучасної України : навч. посіб. / В. І. Хомяков, І. В. Бакум. — К. : Кондор, 2009. — 427 с

4. Факти про Німеччину / ред. Жанет Шаян, Сабіне Гіле; пер. Володимир Шелест. — Франкфурт-на-Майні: Зоцієтетс-Ферлаґ, 2010. — ISBN 978-3-7973-1211-2

5. Українсько-німецькі відносини. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1474100255645/politologiya/ukrayinsko-nimetski_vidnosini.

6. Ініціатива ЄС «Східне партнерство»: перспективи ефективної реалізації та можливо- сті для України. – 50 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/ content/articles/files/Shidne_partn-ce670.pdf – С. 16 .

УДК 656.025.4

Олешко А.О., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ЗАСТОСУВАННЯ ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВИРОБНИЦТВА

Як невід’ємна частина Європи, Україна орієнтується на діючу в провідних європейських країнах модель соціально-економічного розвитку. Для України європейська інтеграція – це шлях новітніх інформаційних технологій, поєднання методів традиційного планування та прогнозування з економіко-математичними методами, підвищення конкурентоспроможності вітчизняного товаровиробника, вихід на світові ринки, насамперед на ринок ЄС. Успішний розвиток сучасного підприємства вимагає новітніх підходів та методів управління виробничими процесами. Одним з ефективних інструментів для досягнення бажаних результатів та забезпечення конкурентної спроможності підприємства є

використання аналітичних методів та моделей. Вони дають змогу прогнозувати економічні та фінансові показники, моделювати виробничу та інвестиційну діяльність підприємства, оптимізувати його систему управління. Наприклад, для моделювання процесів виробництва продукції на підприємстві аналітики використовують виробничі функції. Вони відображають залежність результату виробництва від витрат ресурсів.

В економічній літературі існує велика кількість наукових праць, присвячених побудові ВФ. Так, наприклад, використання моделювання та прогнозування в управлінні виробництвом на основі ВФ проводилося у роботах Ю.В. Науменка [1, с. 266 – 269], Я.В. Долгіх, О.В. Костовського [2, с. 124 – 129].

Метою даної роботи є вдосконалення планування економічних показників ПАТ «Полтавський завод медичного скла», зокрема валового прибутку, на основі побудови прогнозів із використанням ВФ Кобба-Дугласа.

За статистичними даними ПАТ «Полтавський завод медичного скла» за 2014 – 2016 рр. (табл. 1), використовуючи виробничу функції Кобба-Дугласа, побудувати прогноз валового прибутку підприємства на перші три квартали 2017 р. Провести дослідження побудованої виробничої функції та визначити точність отриманого прогнозу.

Таблиця 1

Статистичні дані ПАТ «Полтавський завод медичного скла»

Рік	Витрати на оплату праці, L, тис. грн.	Матеріальні затрати, K, тис. грн.	Валовий прибуток, Y, тис. грн.
2014	7,156	22,310	24,926
	13,566	41,119	52,494
	20,570	67,592	81,534
	28,017	93,926	106,400
2015	6,814	29,334	35,813
	14,370	61,242	74,094
	22,088	93,428	112,259
	31,368	131,070	147,188
2016	8,716	35,982	36,483
	16,595	65,881	82,746
	24,253	95,103	112,745
	32,965	132,073	141,637

Виробнича функція (ВФ) – це модель, що відображає залежність показників виробничо-господарської діяльності від факторів, що визначають ці показники. Найвідомішою ВФ є функція Кобба-Дугласа, що визначає залежність між обсягом виробництва, обсягами капіталу та витратами ресурсів праці. За статистичними даними підприємства досліджено залежність між факторами «Витрати на оплату праці» та «Матеріальні затрати». Результати розрахунків довели відсутність мультиколінеарності факторів моделі. Визначено кореляційний зв'язок між факторами та основним показником – валовим прибутком підприємства. Він є досить сильним, значення його наближається до 1.

У результаті розрахунків отримано такі значення параметрів: $a_{01} = 0,27,\ a_1 = 0,91,\ a_2 = 0,08$. Отже, ВФ Кобба-Дугласа має вид:

$$Y = 1,31 \cdot K^{0,92} \cdot L^{0,08}. \quad (1)$$

Проведений аналіз якості побудованої моделі (1). Отримане значення коефіцієнта детермінації свідчить про те, що 98,48% вихідних даних описується рівнянням регресії. Коефіцієнт кореляції наближається до 1 ($R = 0,99235$), тому існує тісний лінійний зв'язок усіх незалежних факторів K, L із залежною змінною Y. Перевірено статистичну значущість отриманих результатів. Обчислено, що $F_{експ} = 290,734$. Знайдено табличне значення F -

статистики, $F_{табл./\alpha=0,05,m,n-m-1} = 4,2565$. Оскільки $F_{експ} > F_{табл.}$, то коефіцієнти регресії є значущими. Також обчислено t-статистику, $t = 22,7345$. Відповідне табличне значення $t_{табл/(\alpha/2,n-m-1)}$, $t_{табл} = 2,3$. Оскільки $|t_{експ.}| > t_{табл}$, можна зробити висновок про достовірність коефіцієнта кореляції, який характеризує тісноту зв'язку між залежною та незалежними змінними моделі. За проведеним аналізом можна зробити висновок, що якість побудованої функції Кобба-Дугласа (1) є належною і її можна застосовувати для прогнозування валового прибутку підприємства. Для того, щоб оцінити внесок кожного фактора у кінцевий продукт, визначено граничну фондовіддачу та граничну продуктивність праці.

$$MP_L = \partial Y / \partial L = 0.1048K^{0.92} / L^{0.92};\ MP_K = \partial Y / \partial K = 1.2052L^{0.08} / K^{0.08}.$$

Розраховано за період спостереження з 2014 р. по 2016 р. середні значення коефіцієнтів MP_K та MP_L, значення яких дорівнюють 1,34 та 0,36 відповідно. Еластичність обсягів валового прибутку по основним засобам $E_{Y,K} = a_1 = 0,92$ означає, що якщо витрати капіталу збільшити на 1%, то обсяг валового прибутку збільшиться на 0,92%. Еластичність обсягів валового прибутку по витратам робочої сили $E_{Y,L} = a_2 = 0,08$ означає, що якщо витрати робочої сили збільшити на 1% – обсяг валового прибутку збільшиться на 0,08%. Так як еластичність випуску по основним засобам більша еластичності випуску по витратам праці, то виробництво має працезберігаюче (інтенсивне) зростання. Розраховано віддачу від масштабу витрачених ресурсів ПАТ «Полтавський завод медичного скла» $a_1 + a_2 = 0,92 + 0,08 = 1$. Відомо, що якщо $a_1 + a_2 = 1$, то функція (1) має постійний ефект від масштабу виробництва (Y збільшується у тій же пропорції, що і K та L). За отриманою моделлю (1) побудовано точковий прогноз валового прибутку підприємства на перші три квартали 2017 р. Точність прогнозу становить 99,58%.

Отримані результати моделювання можна використовувати для аналізу та вдосконалення планування валового прибутку підприємства, його виробничої діяльності.

Список використаних джерел

1. Науменко Ю.В. Використання моделювання та прогнозування в управлінні виробництвом / Ю.В. Науменко // Труды Одесского политехнического университета. – 2007. – выпуск 1(27). – С. 266 – 269.

2. Долгіх Я.В. Вдосконалення планування виробництва продукції за допомогою виробничої функції Кобба-Дугласа / Я.В. Долгіх, О.В. Костовський // Вісник Сумського аграрного університету. Серія Економіка і менеджмент. – 2014. – №8(61). – С. 124 – 129.

УДК 519.86

Пальоха К.А., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)

ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ЧИСТОГО ДОХОДУ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Важливим фактором розвитку будь-якого підприємства є грошові надходження, що перевищують платежі підприємства. Від наявності або відсутності коштів буде зрештою залежати можливість функціонування підприємства, його конкурентоспроможність та фінансовий стан. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за певний період є відображенням обсягів реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) у грошовому виразі.

Показники доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) безпосередньо впливають на фінансові результати роботи підприємства. Крім того, реалізація продукції – це основне джерело формування доходу підприємства. Тому техніко-економічний аналіз роботи підприємства починається з аналізу випуску та реалізації продукції, вивчення обсягів виробництва, темпів його зростання, тобто у оцінці виконання плану виробництва та реалізації продукції.

Так як обсяг реалізованої продукції є одним із результуючих показників діяльності підприємства, то постає питання вибору такої моделі прогнозування, отримані прогнозні значення якої можна використовувати для поточного планування діяльності підприємства

Економіко-математична модель – це опис, який відображає економічний процес або явище за допомогою математичних виразів, що імітують поведінку модельованого об'єкту в заданих або можливих умовах.

На прикладі КП «ЗБВ №1» було досліджено основні види продукції та їх вплив на формування виручки підприємства. Виконаємо кореляційний аналіз, за допомогою якого визначено найбільш впливові фактори на результуючий показник *Y* – чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) здійснених за конкретний період (розглядаємо 9 місяців).

Досліджуваними факторами є:

x_1 – блоки та цегла з цементу, бетону та каменю штучного;

x_2 – блоки та цегла з цементу, бетону та каменю штучного. А;

x_3 – елементи конструкцій з цементу, бетону та каменю штучного;

x_4 – елементи конструкцій з цементу, бетону та каменю штучного. А;

x_5 – водозливи, шлюзи, шлюзні ворота, дебаркадери.

Для побудови моделі обираємо ті фактори у яких значення коефіцієнтів кореляції коливаються в межах 0,8 – 0,95 за абсолютною величиною (існує сильний зв'язок між показниками). Для цього можна скористатися функцією КОРРЕЛ табличного процесору MS Excel, яка визначає коефіцієнти кореляції між двома величинами. В нашому випадку це фактори:

x_3 – елементи конструкцій з цементу, бетону та каменю штучного (коефіцієнт кореляції 0,9288);

x_4 – елементи конструкцій з цементу, бетону та каменю штучного. А (коефіцієнт кореляції 0,9276).

За проведеними розрахунками даного процесу тренд описано наступною функцією:

$$y = 899{,}6566 + 0{,}8806\,x_3 + 0{,}7756\,x_4$$

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P
1	Період	Рік	Квартали	Y - чистий дохід	x1 - блоки та цегла з цементу, бетону та каменю штучного	x2 - блоки та цегла з цементу, бетону та каменю штучного. А;	x3 - елементи конструкцій з цементу, бетону та каменю штучного;	x4 - елементи конструкцій з цементу, бетону та каменю штучного. А;	x5 - водозливи, шлюзи, шлюзні ворота, дебаркадери.	a0	a1	a2	Теоретичне значення чистого доходу	Квадрат відхилення	Якість прогнозу	
2	1	2015	1	2 489,00	7,5	7,2	987,20	895,10	12,3	899,6566	0,8806	0,7756	2 463,25	663,12	0,00	
3	2		2	2 997,00	9,2	9,8	1 526,20	1 285,60	13,4				3 240,77	59 425,38	0,01	
4	3		3	3 201,00	9,5	9,6	1 627,10	1 148,30	13,8				3 223,13	489,69	0,00	
5	4		4	2 598,00	8,5	8,1	745,10	811,50	14				2 185,22	170 391,42	0,03	
6	5	2016	1	2 987,00	51,2	50,3	1 452,30	1 392,60	12,6				3 258,69	73 816,26	0,01	
7	6		2	3 245,00	58,7	58,7	1 628,50	1 529,80	15,7				3 520,27	75 772,98	0,01	
8	7		3	3 184,00	56,3	57,8	1 587,30	1 624,30	15,1				3 557,29	139 343,08	0,01	
9	8		4	3 285,00	54,7	54,1	1 392,30	1 513,70	11,9				3 299,79	218,64	0,00	
10	9	2017	1	4 598,00	95,2	92,6	1 995,60	1 990,80	14,2				4 201,10	157 527,10	0,01	
11	10		2	4 785,00	104,3	105,6	2 365,10	2 458,30	17,8				4 889,09	10 835,24	0,00	
12	11		3	4 689,00	103,5	106,9	2 215,60	2 365,40	17,2				4 685,39	13,05	0,00	
13	12		4	4 654,00	98,2	96,1	2 097,00	1 858,80	15				4 188,01	217 146,68	0,01	
14	13	2018	1		121,82	121,93	2307,89	2387,47	16,47				4 783,77	905 642,64	0,01	99,34%
15				1	0,91979219	0,919211592	0,928775376	0,927552727	0,69807672							

Рис. 1. Побудова економіко-математичної моделі чистого доходу

В результаті розрахунків побудовано графік тренду (рис. 2) та одержано прогнозні значення чистого доходу на 1 квартал 2018 року.

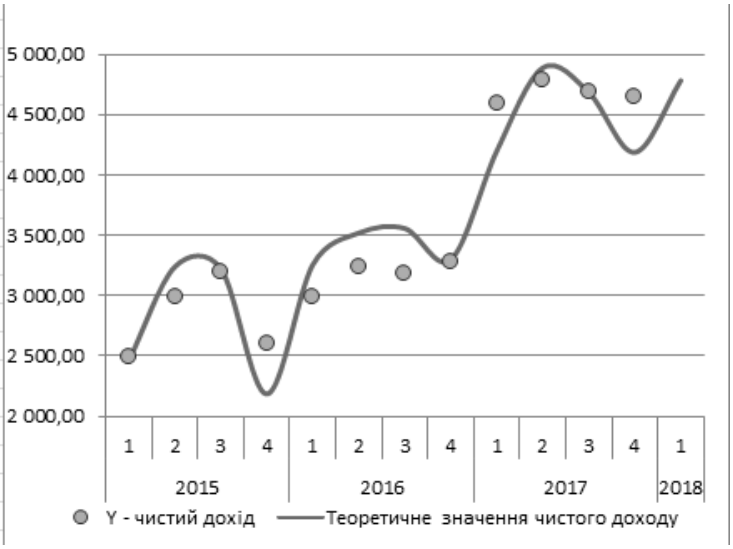

Рис. 2. Діаграма фактичних та розрахункових даних чистого доходу

З точністю 99,34% можна стверджувати, що у 2018 році чистий доход від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) КП «ЗБВ №1») у І кварталі становитиме 4 783,77 тис. грн.

Список використаних джерел

1. Гетьман О.О. Економіка підприємства: навчальний посібник / О.О. Гетьман, В.М. Шаповал. – 2-ге вид. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 488 с.

2. Скрильник І.І. Прогнозування соціально-економічних процесів: навчальний посібник / І.І. Скрильник, О.Г. Климко. – Полтава: Видавництво ПолтНТУ, 2012.– 228 с.

УДК 631.1.00.18

Панасенко Н.Л., к.е.н., доцент; Костенко Т.С., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК АГРАРНОГО СЕКТОРА УКРАЇНИ

Аграрний сектор економіки є основою продовольчої безпеки та продовольчої незалежності країни. Механізм державного регулювання аграрного сектору на рівні регіону повинен забезпечити прийняття ефективних управлінських рішень, що поєднують інтереси держави та регіонів, виробників та споживачів, інвесторів та підприємців, сільського господарства та переробної промисловості, сільського населення та жителів міст, забезпечують дотримання екологічних норм та стандартів, соціальний розвиток сільських територій, збереження та розвиток національної культури. Прийняття таких рішень неможливе без широкого використання економіко-математичного моделювання та прогнозування соціально-економічних процесів, що в свою чергу вимагає розвиненої інформаційної бази. Ця база повинна містити значну кількість показників, що із достатньою повнотою відображають всі аспекти діяльності регіонального аграрного сектору. Інформаційна система регіонального управління аграрним сектором повинна забезпечити одержання, зберігання, передачу, обробку та ефективне використання цієї інформації.

Дія нових соціально-економічних та геополітичних факторів спричинила появу цілої низки проблем розвитку галузі, серед яких необхідно зазначити: зменшення обсягу валової

продукції сільського господарства, необхідність диверсифікації ринків збуту продукції, звуження фінансової бази розвитку сільськогосподарських підприємств, скорочення кількості малих (насамперед, фермерських) господарств[1].

Регіональний аграрний сектор економіки є складною соціально-економічною системою. Складність цієї системи визначається великою кількістю її елементів, різноманітністю зв'язків між ними, динамічністю показників, поліфункціональністю, багатокритеріальністю та багатоваріантністю розвитку. Зміни, що виникають в одній підсистемі аграрного сектору викликають зміни в інших її частинах. Наприклад, скорочення посівів кормових культур призводить до зменшення поголів'я худоби, що в свою чергу викликає зменшення продукції тваринництва та сировини для ряду галузей переробної промисловості. Відповідно данні зміни впливають на структуру попиту і споживання, що визначає зміни в виробничих галузях.

Аграрний сектор економіки, як складна динамічна система має такі основні властивості.

1. Цілісність – всі підсистеми і елементи системи підпорядковані єдиній меті – забезпечення населення продуктами харчування та предметами споживання сільськогосподарського походження для збереження здоров'я нації. В той же час окремі підсистеми аграрного сектору мають свої локальні цілі (одержання прибутку, створення нових робочих місць, вирощування екологічно чистої продукції, розвиток соціальної інфраструктури села, підвищення інвестиційної привабливості регіонів тощо). Керуюча система повинна здійснювати планування діяльності аграрного сектору таким чином, щоб забезпечити єдність локальних цілей підсистем із глобальною метою системи.

2. Синергізм – раціонально організована взаємодія підсистем регіонального аграрного сектору створює можливість підвищити ефективність дії цих підсистем.

3. Просторова і часова визначеність та обмеженість системи робить необхідним управління нею в режимі реального часу, що вимагає вирішення задач спостереження, ідентифікації, прогнозування. Спостереження дає можливість визначити вимоги до поточного стану системи, що забезпечать досягнення потрібної її поведінки в майбутньому. Ідентифікація класифікує систему за даними про їх поведінку в минулому. Прогнозування передбачає з певною імовірністю майбутній стан системи за даними про її поточний та минулий стани.

4. Динамічність – показники діяльності аграрного сектору економіки змінюються в часі, що робить необхідним для ефективного управління визначення тенденцій їх зміни.

5. Функціональна керованість аграрного сектору означає, що відповідним вибором керуючих дій на загальнодержавному та регіональному рівнях можна одержати потрібний результат.

6. Причинність системи означає можливість передбачати наслідки прийнятих управлінських рішень в діяльності аграрного сектору. Причинно-наслідкові зв'язки дають можливість визначати причини ситуації, що склалась на даний час, її можливі наслідки та залежність між ними на основі вивчення передісторії розвитку системи.

7. Невизначеність означає наявність випадкових впливів на поведінку системи і на результати виконання прийнятих керуючих рішень. Це вимагає розробки методів прийняття рішень в ситуації ризику та невизначеності.

8. Інерційність аграрного сектору означає, що реалізація керуючого рішення неможлива одразу після його прийняття. Це вимагає при прийнятті управлінських рішень брати до уваги не тільки поточний стан системи, але і прогноз на майбутній період.

9. Регіональна система аграрного сектору має пасивну і активну адаптацію. Пасивна забезпечує можливість часткового регулювання діяльності регіонального аграрного сектору на основі механізмів ринкового саморегулювання. Активна адаптація відображає механізм адаптивного регіонального управління аграрним сектором і організацію його ефективного здійснення. Однією з причин недостатньо ефективного управління аграрним сектором економіки як на загальнодержавному, так і регіональному рівнях, є розбалансованість і

навіть неадекватність показників, за якими оцінюється становище цього сектора та стан виконання його місії. Адже для такої оцінки сьогодні використовують традиційні статистичні показники, більшість з яких збереглася з Радянського періоду і тому не була достатньо орієнтована на задоволення потреб усіх зацікавлених сторін в ефективному розвитку цього сектору економіки.

Складність системи регіонального аграрного сектору, велика кількість її елементів та підсистем, різноманітність зв'язків між ними визначає значний синергетичний ефект в її діяльності. Цей ефект обов'язково потрібно брати до уваги при розробці управлінських рішень. Для цього показники діяльності регіонального аграрного сектору потрібно розглядати в складі динамічної інформаційної структури, що відображає наявність та кількісні параметри таких зв'язків і дає можливість визначити найістотніші зв'язки та тенденції в їх динаміці.

Для прийняття ефективних управлінських рішень необхідна ієрархічна, збалансована по вертикалі та горизонталі система показників із можливістю її використання на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях управління, що дає можливість оцінити поточний стан та перспективи розвитку аграрного сектору економіки. Для регіонального аграрного сектору така система повинна містити збалансований набір результативних та факторних показників, що всебічно відображають діяльність всіх його сфер. Доцільно включити до неї природні, виробничі, економічні, соціальні, екологічні показники. При розробці системи визначаються основні параметри ефективності діяльності регіонального аграрного сектору економіки.

Список використаних джерел

1. Лупенко Ю.О. Розвиток аграрного сектору економіки україни: прогнози та перспективи / Ю.О. Лупенко // Науковий вісник Мукачівського державного університету.Серія Економіка. Випуск 2(4). Частина 2. – 2015. – С. 30 – 34.

2. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / За ред. Ю.О. Лупенка, В.Я. Месель-Веселяка. [2-е вид., переробл. і доповн.]. – К.: ННЦ ІАЕ, 2012. – 218 с.

УДК 65.01.004

Панасенко Н.Л., к.е.н., доцент; Парака Є.М., студент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)

ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Розробка і впровадження нових інформаційних технологій вимагає великих затрат, експлуатаційних витрат, затрат живої праці. При обґрунтуванні доцільності здійснення таких великих затрат інвестор вимагає проведення розрахунків по оцінці ефективності здійснюваних заходів. Для цього необхідно встановити:

- фактори, дія яких забезпечує ефективність;
- напрям дії цих факторів;
- показники для кількісного вимірювання міри впливу даних факторів;
- методи розрахунку цих показників.

Основними факторами є підвищення якості проведення обчислювальних робіт, підвищення надійності функціонування обчислювальних ресурсів, скорочення термінів створення та освоєння нових інформаційних технологій, збільшення об'єму і скорочення часу опрацювання інформації, підвищення продуктивності праці розробників і користувачів створених інформаційних технологій та ін.

Для визначення напряму дії цих факторів необхідно вияснити, на що впливає розробка і впровадження конкретної інформаційної технології управління, а саме:

• на ефективність праці окремих працівників сфери управління;
• на ефективність управлінської діяльності підрозділів;
• на ефективність процесу управління при виробленні конкретного управлінського рішення;
• на ефективність окремої ланки ієрархічної системи управління;
• на ефективність методів управління;
• на ефективність впроваджуваного бізнес-процесу;
• на ефективність системи управління в цілому.

Для оцінки ефективності автоматизованих інформаційних технологій управління необхідна методика, здатна продемонструвати віддачу цієї системи, щоб переконатися, що приймаються найпродуктивніші та економічно виправдані рішення із всіх можливих. При цьому цікавим є формальний підхід для вимірювання кількісної величини ефективності нової апаратури і програмного забезпечення, коректний спосіб визначення тих невеличких невідчутних вигод від застосування інформаційної технології, які виправдовують затрати.

Необхідно використовувати різні способи комбінування кількісних і якісних методів аналізу ефективності. Визначальним фактором успіху є взаєморозуміння між керівництвом компанії і керівниками інформаційних служб, а також узгоджена методика оцінки вигод, отримуваних бізнесом від впровадження інформаційних технологій управління.

Економічна ефективність інформаційної системи (ІС) – це оцінка результативності системи, що визначається порівнянням витрат з одержаним від її використання ефектом як результатом діяльності ІС. Ефект від упровадження ІС може бути соціальним,технічним та економічним.

Соціальний ефект характеризується впливом автоматизації на роботу працівників апарату управління, інформаційно-обчислювального центру (ІОЦ), а також на членів суспільства, соціальне обслуговування яких поліпшується з упровадженням ІС.

Технічний ефект характеризується швидкодією виконання певних операцій, збільшенням продуктивності машин, систем тощо.

Економічний ефект оцінюється економічним ефектом протягом року, економічною ефективністю (економією протягом року), коефіцієнтом економічної ефективності, одноразовими і капітальними витратами, терміном окупності.

Економічний ефект протягом року виражає фактичну економію порівняно з витратами на створення ІС

$$E_p = E - E_H K \,, \tag{1}$$

де E – економічна ефективність ІС, що складається з прямої $E_{пр}$та побічної $E_п$ ефективностей, тобто $E = E_{пр} + E_п$, причому $E_{пр} = C_0 - C_1$, де C_0 – вартісні витрати оброблення даних за існуючим варіантом; C_1– вартісні витрати за пропонованим у проекті ІС варіантом оброблення даних. Побічна ефективність ІС

$$E_n = \frac{A_2 - A_1}{A_1} П_1 + \frac{C_1 - C_2}{100} A_2 \,, \tag{2}$$

де A_1, A_2– обсяги продукції, яка реалізується за рік, відповідно до і після впровадження ІС, грн.; C_1, C_2 – витрати на гривню продукції, що реалізується, відповідно до та після впровадження ІС, грн.; $П_1$– прибуток від реалізації продукції до впровадження ІС, грн.

У наведеному вище виразі економічного ефекту протягом року $E_н$ – нормативний коефіцієнт ефективності (за галуззю народного господарства); K – сума одноразових і капітальних витрат, причому

$$K = K_{П.В} + K_B \,, \tag{3}$$

де $K_{П.В}$ – передвиробничі витрати, пов'язані з проектуванням ІС; $K_Н$– капітальні витрати на придбання, транспортування, монтаж, налагодження обчислювальної техніки (ОТ) та допоміжного обладнання.

Коефіцієнт економічної ефективності, розрахункове значення якого має бути вищим від нормативного, обчислюється за формулою

$$E_p = \frac{E}{K} \Rightarrow E_H. \quad (4)$$

Термін окупності одноразових і капітальних витрат визначається за формулою

$$T_{OK} = \frac{K}{E} = \frac{1}{E_P}. \quad (5)$$

Під надійністю керуючої системи мають на увазі її здатність виробляти припустимі управлінські рішення. Рішення – це продукт діяльності керуючої системи, результат своєрідного виробничого процесу, в якому управлінська праця взаємодіє з інформацією (предметом праці) й технічними засобами керування. За умови, що цей результат піддається кількісному вимірюванню, зіставляючи його з витратами в керуючій системі, можна характеризувати ефективність останньої. Однак виконати цю умову яким-небудь достатньо обґрунтованим методом досить важко. Для цієї мети необхідним показником може послужити характеристика надійності керуючої системи.

Ефективність ІС – міра співвідношення ціни і витрат. Ефект – результат упровадження якого-небудь заходу, виражений у вартісній формі, у вигляді економії від його здійснення. Наприклад, при вдосконаленні технології обробки інформації він може виразитися в загальному зниженні капітальних та поточних витрат. Розрахунковий ефект – це ефект, одержаний розрахунковим шляхом, коли пропонований захід не може бути відразу впроваджено, а вимагає розв'язання низки організаційних питань, незалежних від розробників нового заходу.

Список використаних джерел

1. Бондаренко Л.Г. "Выбор пользователем корпоративной информационной системы на базе применения экономико-математических методов" / Л.Г. Бондаренко // Дисс. ... кандидата экон. наук. – М., 2005. – 200 с.

УДК 681. 518

Причепа Р.Р., студент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)

УДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Сьогодні інформаційні системи займають все більш важливу роль в нашому житті і роботі, вони беруть на себе виконання частини людських завдань, тим самим полегшуючи людське життя і прискорюючи робочі процеси вищих навчальних закладів у тому числі Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка (надалі «Університет»). Для прискорення робочих процесів, в Університеті була створена інформаційна система у вигляді внутрішньої (закритої) комп'ютерної мережі для обміну та обробки даних. Дана система містить: 1) офіційний сайт Університету та його підрозділів – офіційне джерело інформації,на сайті знаходиться вся основна й найнеобхідніша інформація для абітурієнтів, студентів, викладачів і аспірантів; 2) календар –у календарі зберігаються накази, опис наказів, документи на підставі яких створено наказ і кінцеву дату виконання наказу, у кожного підрозділаУ ніверситету своя оболонка календаря; 3) реєстр документів –

всі розпорядження та накази, що створені в Університеті, містяться у реєстрі документів; 4) портал оцінювання знань студентів – це окремо створений сервіс де викладачі вносять оцінки за результатами сесії студентів, на основі цих даних робиться аналіз успішності студентів; 5) «ЄДБО» (Єдина Державна База Оцінювання) – містить всю інформацію щодо зарахування, переведення, відрахування, видачі дипломів, персональну інформацію кожного студента, також в даній системі замовляються документи про вищу освіту та їх дублікати; 6) «Education» – у даному програмному комплексі Університет замовляє студентські квитки; 7) «Деканат» – дана система використовується лише частково, вона має багато недоліків, тому використовується тільки для створення списків на проміжний контроль знань і підсумковий контроль знань; 8) MS Office 365 – використовується як єдине середовище створення документів та для обміну інформацією між користувачами за допомогою хмарних технології; 9) електронна бібліотека Університету і репозитарійеPNTUIR – власне електронне сховище інформації, що видане та поповнюється студентами і викладачами, на сьогодні, це дуже велике сховище електронних видань; 10) сайт дистанційного навчання (dist.pntu.edu.ua) – призначений для реалізації навчального процесу Університету з допомогою дистанційних освітніх технологій.

Дана інформаційна система в достатній мірі виконує поставлені завдання, але, в зв'язку з нещодавнім закриттям державного сервісу щодо створення додатків до диплома в електронному вигляді, виникла гостра потреба в його альтернативі, тому що створювання додатку до диплома в «ручному режимі» вимагає витрат часу та коштів.

Для вирішення даної проблеми автором запропоновано створити локальне програмне забезпечення, яке могло б виконувати поставлені завдання, а саме обробляти та створювати документи в електронному вигляді, а саме - додаток до диплома для всіх студентів всіх спеціальностей і всіх форм навчання, мати можливість взаємодіяти з внутрішньою інформаційною системою (документообігу, базою даних) Університету, вміти аналізувати отримані дані для захисту від некоректного введення даних, при необхідності мати власну локальну базу даних, взаємодіяти з зовнішніми програмними продуктами як MS Word, MS Excel, AdobeAcrobatReader (для експорту), мати можливість імпорту та експорту даних.

Запропоноване програмне забезпечення обов'язково повинно бути гнучким до можливих майбутніх змін у структурі даних, до змін у статистичних даних (компетенціях) тощо. Автором було створено в Полтавському національно технічному університеті імені Юрія Кондратюка на базі Навчально-наукового інституту фінансів, економіки та менеджменту (далі Інститут) таке програмне забезпечення у 2017 році.

Економічний ефект від впровадження запропонованого програмного продукту обумовлений зниженням витрат часу на створення додатків до дипломів в порівнянні з наявними альтернативами:

1) створенням документів за допомогою інструменту MS Word і «ручним» введенням даних у документ;

2) створенням документів за допомогою заздалегідь зробленого шаблону у MS Excel за допомогою макросів та формул.

У першому випадку співвідношення витрат часу даного способу з запропонованим програмним забезпеченням неспівмірна взагалі, у другому випадку співвідношення витрат часу з запропонованим програмним забезпеченням зменшується в десятки разів. На прикладі програмного забезпечення створеного в Інституті, витрати часу на створення одного документа (8 сторінок) додатку до диплома необхідно 30 секунд, на створення 10 документів, необхідно 5 хвилин.

У грудні 2017 року в Інституті було виготовлено тільки для магістрів денної форми навчання 212 документи, це 1696 оброблених сторінок даних або ж 106 хвилин (1 година 46 хвилин) часу роботи запропонованого програмного забезпечення. Але для бакалаврів у 2017 році були створені 282 документа (2256 с.) за допомогою надбудови MS Excel та формул.

Автор розуміє, що підхід з використанням надбудов MS Excelта формул є тимчасовим, оскільки він має багато недоліків. У першу чергу це негнучкість. Практичне використання

надбудов MS Excel та формул показало всі їх обмеження, а саме - неможливість створення документів для всіх випускників одночасно. Необхідно було створювати кожен документ окремо, експортувати його в формат файлу для друку, збирати всі документи в єдиний файл і тільки після цього друкувати їх, а якщо трапляється випускник з однаковим прізвищем (а саме за прізвищем йде пошук в даному способі), то даний метод знаходив тільки одного випускника і виводив на екран лише його дані.

Затрати часу на створення документів даним методом є меншими у порівнянні з методом «ручного» введення даних у шаблон, але в рази більші ніж створення документів через запропоноване програмне забезпечення.

Після повністю перевіреного методу з використанням MS Excel Інститут повністю перейшов на запропоноване автором створене програмне забезпечення і студенти, які стануть випускниками в 2018 році отримають свої документи створені через запропоноване автором програмне забезпечення.

У цій роботі для прикладу автором наведено лише Інститут та його рішення поставленої задачі, але, якщо взяти в розрахунок інші підрозділи Університету, тоді виходить, що кожен рік створюються понад 1000 документів, а це понад 8 годин обробки даних тільки у запропонованому програмному забезпеченні. Якщо порівняти це з рішенням задачі за допомогою MS Excel, тоді тільки на створення наведених вище документів використовувалось б більше ніж 4 доби робочого часу.

Під час створення документів запропоноване автором програмне забезпечення не вимагає постійного людського контролю,воно здатне само в автоматичному режимі вирішувати типові проблеми, що можуть виникнути під час роботи. При виникненні нетипових проблем, запропоноване програмне забезпечення повідомляє користувача про проблему та можливі способи їх усунення в тому числі через зворотній зв'язок з розробником для подальшого оновлення програмного забезпечення.

Якби цю роботу щодо створення додатків до дипломів виконувала людина у «ручному режимі», то довелося б створювати окрему посаду, яка б займалась тільки створенням цих документів, а це додаткові затрати коштів і немає повної впевненості, що поставлена задача буде вирішена в необхідний термін.

Також запропоноване поліпшення програмного забезпечення Університету надасть стійкості до можливих майбутніх змін, тим що Університет буде мати власний контроль і можливість змінювати своє програмне забезпечення під власні потреби, а не слідувати за змінами зовнішнього програмного продукту.

УДК 448.43:339

Савченко В.В., Кареліна К.В., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

УМОВИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В КАНАДІ ТА ПОЛЬЩІ ДЛЯ УКРАЇНЦІВ

За неофіційними даними, за кордоном проживають та працюють від 5 до 7 мільйонів українців різного віку. І після досягнення пенсійного віку перед ними виникає питання – як отримати пенсію, проживаючи на території ншої країни?

Пенсія – одноразова або регулярна грошова виплата (у розрахунку на місяць), яка призначається у встановленому державою порядку як захід матеріального забезпечення певних категорій осіб за принципами пенсійного страхування, загальнолюдської солідарності та субсидування. Право на пенсію може виникнути протягом всього життя людини, починаючи з народження.

Канада займає четверте місце у світі після США, Японії і Великобританії за обсягом пенсійних активів. Близько 150 пенсійних фондів надаютьсвої послуги.

Канадська система пенсійного доходу має три рівня:

1. OldAgeSecurity (OAS) по досягненню українцями, якіпостійно проживають в Канаді та відповідають певним вимогам, по досягненні 65 років, надає право на скромну щомісячну пенсію.

2. TheCanadaPensionPlan (CPP) план забезпечує щомісячну виплату пенсії по старості, починаючи з 60 років, за умови, що були зроблені виплати в цей план, а також забезпечує страхування непрацездатності, матеріальне забезпечення самотніх людей похилого віку та страхування на випадок смерті.

3. Третій рівень системи пенсійного доходу складається з індивідуальних пенсійних заощаджень (RRSP) і пенсій від роботодавця.

Перший і другий рівні становлять канадську громадську пенсійну систему. В даний час ці пенсійні форми є значною частиною доходу пенсіонерів.

Отже, TheOldAgeSecurity (OAS) є основною пенсією, яка дається практично всім людям з 65 років і старше, які прожили в Канаді певну кількість років. OldAgeSecurity є найбільшою громадською пенсійною програмою Канади. У цю програму входять також 2 додаткових види допомоги для сімей з невеликим доходом:

1. TheGuaranteedIncomeSupplement (GIS) - Гарантована надбавка до доходу – додаткову щомісячну допомогу для людей з низьким доходом, які отримують OAS.

2. TheAllowance–грошова допомога – забезпечує щомісячні виплати людям з невеликим доходом у віці від 60 до 64 років. Воно призначене для того, щоб допомогти подружжю або тим, хто живе в цивільному шлюбі, а також тим, хто втратив годувальника, подолати віковий проміжок до 65 років, коли вони отримають право на OAS.

Як правило, для того, щоб українцю отримати OAS в Канаді, йому повинно бути 65 років і повинен прожити в Канаді, щонайменше, 10 років після того, як виповнилося 18 років.

Щоб отримувати основну OAS пенсію за межами Канади, українець повинен прожити в Канаді хоча б 20 років після свого вісімнадцятиріччя. У цій ситуації, навіть при виїзді з Канади, пенсія буде нараховуватись і далі. Гарантована Надбавка до Доходу – GIS та Грошова допомога –Allowance призначені тільки для пенсіонерів, які проживають в Канаді.

Величина одержуваного OAS залежить від кількості років, прожитих в Канаді після того, як особі виповнилося 18 років. Повну пенсію отримують ті, хто прожив в Канаді, щонайменше, 40 років після свого вісімнадцятиріччя. Якщо ж менше, то отримується право на часткову пенсію (1/40 частина від повної пенсії за кожен рік, прожитий в Канаді після вісімнадцятиріччя). У 2004 році повна OAS пенсія склала близько 466.63 доларів в місяць, 20 років проживання нададуть 233 долара в місяць.

Якщо отримується базова OAS пенсія особою, яка проживає за межами Канади, то вона виплачується в канадських доларах і до неї додається податкове повідомлення для звіту в країні проживання. Така пенсія може бути оподаткована в Канаді.

На відміну від Канади, Польща має договір з Україною в галузі соціального забезпечення.

270 тисяч – саметакакількістьукраїнцівбулаофіційнопрацевлаштована в Польщі станом на червень 2017 року. Усіпрацівники з України, яких законно оформлено у польськогороботодавця та яківиконують роботу легально, можутьрозраховувати на нарахування трудового стажу та навіть на отриманняпенсії в Польщі.

Це результат спеціальної угоди про соціальнезабезпечення, укладеної між Україною та Польщею. Якщо говорити конкретніше, то трудовий стаж, який нараховуватиметься громадянину України за роботу в Польщі, визнаватиметься і в одній, і в іншій країні, а при досягненні пенсійного віку стаж український і польський сумуватиметься, а пенсію українець зможе отримувати як в Україні, так і в Польщі, залежно від місця проживання та певних умов.

Задум угоди з’явився у 2012, а вже у 2014 році її було ухвалено.

Україна – одна з небагатьох країн, з якими Польща підписала таку угоду. Серед країн, що не є членами ЄС, подібну угоду Польща підписалали ше із США, Молдовою, Македонією, Південною Кореєю, Канадою та Австралією.

Обов'язковими умовами отримання пенсії в Польщі є реєстація у Фонді Соціального Страхування, а також перевищення пенсійного віку і наявність грошових внесків на рахунку в ZUS, незалежно від їх розміру. До уваги братимуться періоди, у які за працівника сплачували податки в обохкраїнах, а розмір пенсії залежатиме від стажу.

Таким чином, українці, котрі працюються за кордоном, по досягненню пенсійного віку мають право на отримання пенсійного забезпечення, а працюючи в деяких країнах, з якими Україна підписала угоду про соціальне забезпеченя, можливим є й зарахування стажу роботи.

Список використаних джерел

1. Асоціація управління пенсійними активами Канади (ACPM) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.acpm-acarr.com.

2. Іванкевич В. Пенсійна реформа в Україні // Україна: аспекти праці. – 2011. – №2.

3. Коробейник Н., Варницький В. Польща: перший досвід пенсійної реформи у країнах Східної Європи // Україна: аспекти праці. — 2005. — №6.

4. Офіційний сайт Пенсійного Фонду України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.pfu.gov.ua

УДК 388.2(477):339.94

Сінельнік А.О., студент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)

ПЕРСПЕКТИВИ ЧЛЕНСТВА УКРАЇНИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Європейський союз (ЄС) та Україна почали будувати свої відносини одразу після набуття Україною незалежності. Сьогодні вона - пріоритетний партнер ЄС у рамках Європейської політики сусідства та Східного партнерства. Сторони розпочали перемовини з Угоди про асоціацію задля підвищення співпраці між сторонами, розвиток демократії, утвердження прав людини та верховенства права, інтенсивніше співробітництво у таких галузях як енергетична безпека, судочинство, довкілля, транспорт; а також Угоду про всеосяжну Зону вільної торгівлі, реалізація якої забезпечить інтеграцію України в єдиний ринок ЄС. Підписання та ратифікація Угоди про асоціацію буде залежати лише від прогресу України у впровадженні реформ [1].

Але чим буде вигідне членство в ЄС?

По-перше, членство в ЄС дає можливості для кращого економічного розвитку. Відкриття ринків – це як більший експорт, що дає нарощування виробництва, а отже і створює нові робочі місця, так і більший імпорт, що також має свою перевагу, адже росте конкуренція, а тому ціни знижуються, а якість підвищується. Також економіка потребує ініціативних підприємців та робітників, покращення системи менеджменту і виконання всіх вимог до продукції, яка не заборонена чинним законодавством. Вступ сприятиме покращенню функціонування малих і середніх підприємств. Адже вони становлять 99% всіх підприємств в Союзі і фактично годують країни ЄС. Тому цій сфері приділяють значну увагу. Серед іншого йдеться про дотації, різні програми сприяння підприємництву, підприємницьке партнерство на рівні країн. Також можна буде легально отримувати роботу за кордоном. При чому юридичний статус працівників в рамках ЄС урівняється. Виникне можливість проводити підприємницьку діяльність в будь-якій країні Євросоюзу.

По-друге, вступ дає широкі можливості для покращення якості системи освіти, розвитку науки, культури та спорту.

По-третє, вступ дає більші можливості для забезпечення безпеки держави.

По-четверте, вступ забезпечить соціальний захист населення на Європейському рівні. До цього пункту можна віднести збільшення пенсій, забезпечення біженців та переселенців житлом, захистом їх прав та свобод тощо.

По-п'яте, вступ забезпечить посилення прав споживачів. Співробітництво в рамках угоди допоможе Україні вирішити такі проблеми як не надто про- зоре ціноутворення, наявність на ринку небезпечних товарів і незадовільний контроль за якістю продукції, задоволення прав на компенсацію у разі придбання товару чи отримання послуги неналежної якості тощо. Євросоюз має значний досвід у сфері захисту прав споживачів, перевірені часом структури й методи. Україна може всім цим скористатися.

По-шосте, вступ забезпечить чистіше довкілля. Наближення України до екологічних стандартів ЄС призведе до покращення здоров'я людей та зменшення смертності, принесе економічні зиски для держави й бізнесу.

По-сьоме, вступ забезпечить зручніший та безпечніший транспорт. Наприклад, в автомобільній галузі України вимоги угоди насамперед спрямовано на досягнення протягом 3-7 років наступного: підвищення безпеки на автошляхах – нині показники загиблих відносно кількості транспортних засобів чи ДТП в Україні у рази вищі, ніж у країнах ЄС; покращення комфорту та безпеки пасажирів, зокрема через посилення конкуренції на ринку та прозорості у доступі до ринку послуг – тоді переваги отримуватимуть перевізники, які справді піклуються про пасажирів; підвищення рівня соціального захисту як користувачів автотранспортних послуг, так і працівників автомобільного транспорту; подолання корупції, зокрема через відмову від великої кількості інспекторів та їхнього безпосереднього спілкування з особами, що перевіряються, а також через унеможливлення вільного тлумачення норм законодавства; заборони допуску до перевезень небезпечних за конструкцією та технічним станом транспортних засобів. Угодою передбачено таке ж масштабне співробітництво і в сферах залізничного та морського транспорту. Деякі положення так само спрямовані на посилення конкуренції в цих секторах та встановлення зрозумілих цін [2], [3].

Отже, перспективи соціально-економічного розвитку України у контексті євроінтеграції можуть повноцінно забезпечити її добробут. Успішна реалізація Угоди про асоціацію зробила б Україну органічною складовою тієї частини Європи, що спирається на європейські цінності. Поки Україна ще на шляху до підписання Угоди про асоціацію – у неї є чудовий стимул покращити ці сфери і самостійно, при цьому провівши всі реформи, встановлені ЄС.

Список використаних джерел

1. Представництво Європейського союзу в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://eeas.europa.eu/delegations/ukraine /10781/україна-та-єс_uk.html

2. Україна в ЄС: чому "за"? [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.pravda.com.ua/columns/2011/10/27/6703097.html

3. Представництво Європейського союзу в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу:http://pidruchniki.com/1020031850445/marketing/suchasni_metodi_zasobi_generuvannya_idey_produktovih_innovatsiy

УДК 352/354-1

Скрильник І.І., ст. викладач
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ВПЛИВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА РОЗВИТОК ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ

Одним із невід'ємним атрибутів держави є її адміністративно-територіальний устрій, який визначається і закріплюється Конституцією. Це створює умови для забезпечення територіальної цілісності, динамічного й збалансованого соціально-економічного розвитку, оптимізації системи управління територіями, створення стійкої системи взаємовідносин органів влади різних рівнів [1, с. 159 – 165, 2, С. 1-8].

На сучасному етапі розвитку нашої держави особливої актуальності набули процеси глобалізації та регіоналізації, що передбачає запровадження європейських стандартів у всі сфери суспільного життя. Вирішуються питання щодо відповідності адміністративно-територіального устрою України основним європейським принципам побудови системи управління регіональним і місцевим розвитком, розбудови місцевого самоврядування.

Повноваження територіальних громад в Україні визначаються статтею 143 Конституції України. Територіальні громади села, селища, міста безпосередньо або через утворені ними органи місцевого самоврядування управляють майном, що є в комунальній власності; затверджують програми соціально-економічного та культурного розвитку і контролюють їх виконання; затверджують бюджети відповідних адміністративно-територіальних одиниць і контролюють їх виконання; встановлюють місцеві податки і збори відповідно до закону; забезпечують проведення місцевих референдумів та реалізацію їх результатів; утворюють, реорганізовують та ліквідовують комунальні підприємства, організації і установи, а також здійснюють контроль за їх діяльністю; вирішують інші питання місцевого значення, віднесені законом до їхньої компетенції. Таким чином, повноваження територіальної громади згідно з Конституцією України поширюється на всі питання місцевого значення [2, С. 1-8]. З 2014 року Урядом розпочато реформу в межах чинної Конституції. За цей час вже сформований і діє основний пакет нового законодавства, впроваджуються першочергові законодавчі ініціативи, а саме:

Закони про внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів України. Завдяки цим змінам, місцеві бюджети зросли на 123,4 млрд. грн.: з 68,6 млрд. в 2014 до 192 млрд. грн. в 2017 році. Частка місцевих бюджетів у зведеному бюджеті України постійно зростає і на кінець 2017 року склала 51,2 % (у 2015 році - 45,6%) [3];

Закон «Про добровільне об'єднання територіальних громад». Дав змогу почати формувати спроможний базовий рівень місцевого самоврядування. Станом на початок березня 2018 року створено вже 725 об'єднаних територіальних громад (ОТГ). До складу цих ОТГ увійшли 3372 колишніх місцевих ради. Зараз 6,3 млн. людей проживають в ОТГ. Такі темпи міжмуніципальної консолідації міжнародні експерти називають дуже високими. Закон також запровадив інститут старост в ОТГ, які представляють інтереси сільських мешканців в раді громади. Сьогодні обрано вже 640 старост, ще більше 1,8 тисяч осіб виконують обов'язки старост [3];

Закон «Про співробітництво територіальних громад». Створив механізм вирішення спільних проблем громад: утилізація та переробка сміття, розвиток спільної інфраструктури тощо). На початок лютого 2018 року реалізується вже 142 договори про співробітництво. Цим механізмом скористалися 614 громад [3];

Закон «Про засади державної регіональної політики». Державна підтримка регіонального розвитку та розвитку інфраструктури громад за час реформи зросла у 32 рази: з, 0,5 млрд. в 2014 до 16,1 млрд. грн. у 2017 році. 21 область прийняла рішення про створення

Агенції регіонального розвитку, в усіх областях працюють Центри розвитку місцевого самоврядування, які допомагають місцевій владі втілювати регіональні стратегії [3];

Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень у сфері архітектурно-будівельного контролю та удосконалення містобудівного законодавства». Нові містобудівні повноваження отримали 90 міст, в тому числі - 10 ОТГ [3].

Пакет законів щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг. Це дозволило делегувати органам місцевого самоврядування відповідного рівня повноваження з надання базових адміністративних послуг: реєстрацію місця проживання, видачу паспортних документів, державну реєстрацію юридичних та фізичних осіб, підприємців, об'єднань громадян, реєстрацію актів цивільного стану, речових прав, вирішення земельних питань тощо [3].

Також в Україні заплановано прийняття цілого ряду важливих законів, зокрема, Закону щодо управління земельними ресурсами в межах території об'єднаних територіальних громад. На основі нього запровадиться принцип повсюдності юрисдикції ОТГ у земельних відносинах, нададуться повноваження розпоряджатися землями за межами населених пунктів [3]. Очікується, що 2018 рік стане ключовим у питанні формування базового рівня місцевого самоврядування: до кінця року більшість існуючих малочисельних місцевих рад можуть об'єднатися, а отже стати спроможними перебрати на себе більшість повноважень, належним чином використовувати ресурси і нести відповідальність за свої дії чи бездіяльність перед людьми та державою. Це створить стійке підґрунтя для наступних кроків реформи місцевого самоврядування, а також сприятиме прискоренню реформ у сфері охорони здоров'я, освіти, соціальних послуг, енергоефективності та інших секторах.

У становленні громад Україна чималий досвід переймає у Польщі. Так, наприклад, 28-29 вересня 2017 р. в Запорізькому Центрі розвитку місцевого самоврядування, створеного за підтримки програми «U-LEAD з Європою» та Мінрегіону України відбувся семінар «Децентралізація ІІІ – діємо професійно. Підвищення компетентності управлінських кадрів у громадах» [4].

При децентралізації в Польщі змінився власник землі. Гміни (об'єднані територіальні громади в Польщі) здобули право приймати рішення зі своїх питань, отримали власний бюджет, майно. Контроль з центру над гміною є тільки на рівні контролю відповідності прийнятих рішень до законодавства, як, наприклад, щодо проведення тендерних процедур.

Функція гміни – задоволення колективних проблем мешканців. За необхідністю гміна, як юридична особа, має право створювати допоміжні одиниці – староства, дільниці, але без юридичного статусу. Гміни мають бути міцними, щоб реалізувати свої завдання. Тому тут працює принцип «великий може більше». Хоча прибуток територій залежить не тільки від обсягу територій. Є приклади, коли невеликі за обсягом гміни мають великі бюджети завдяки наявності корисних копалин, підприємств тощо. Для вирівнювання ситуації в Польщі діє система взаємодопомоги: багаті гміни сплачують до державного бюджету податок, який розподіляється між тими, хто потребує підтримки. Головне, що навіть невеличка територія має свій бюджет і може самостійно приймати рішення. В основі – факт місцевого самоврядування, а територія вторинна [4].

Список використаних джерел

1. Павлюк А.П. Реформування адміністративно-територіального устрою України: проблеми та перспективи реалізації / Стратегічні пріоритети №1(2), 2007 С. 159 – 165 [Електронний ресурс] : http://old.niss.gov.ua/book/StrPryor/2/4-3-Pavliuk.pdf

2. Гриневич В.В. Моделі адміністративно-територіального устрою в Україні: політичні реалії, експерименти та перспектива реформування / Теорія та практика державного управління. Вип.1(44) 2014 С. 1-8 [Електронний ресурс] : http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2014-1/doc/3/05.pdf

3. Децентралізація. [Електронний ресурс] : http://decentralization.gov.ua/cooperation

4. Польський досвід. [Електронний ресурс] : http://decentralization.gov.ua/news/7060

УДК 564.671

Скрипченко В.А., Макаренко К.О., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ПЕРСПЕКТИВИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Євроінтеграція є головним і незмінним зовнішньополітичним пріоритетом України, а подальша розбудова та поглиблення взаємовідносин між Україною та ЄС здійснюється на принципах політичної асоціації та економічної інтеграції.

Політичні переваги інтеграції України у ЄС пов'язані зі створенням надійних механізмів політичної стабільності, демократії та безпеки. Зближення з ЄС є гарантією, а виконання його вимог – інструментом розбудови демократичних інституцій в Україні. Крім того, членство у ЄС відкриє шлях до колективних структур спільної безпеки Євросоюзу, забезпечить ефективнішу координацію дій з європейськими державами у сфері контролю за експортом і нерозповсюдження зброї масового знищення, дасть змогу активізувати співробітництво в боротьбі з тероризмом, організованою злочинністю, контрабандою, нелегальною міграцією, наркобізнесом тощо.

За останні 25 років роботи укладено більше 200 міжнародних угод, з них велика частина підписана саме з європейськими партнерами. Міністерство завжди було і є активним координатором та учасником із розробки та реалізації інфраструктурних і транспортно-логістичних у рамках міжнародних проектів і програм.

Щодо фінансової допомоги ЄС, то пропонується запровадження нового Європейського інвестиційного плану для України та інших країн-партнерів, які здійснили найбільший прогрес в реформах, створення трастового фонду, заснованого на приватних і державних інвестиціях, які будуть спрямовані у соціальну та економічну інфраструктуру.

У січні 2016 року стартував проект технічної допомоги Європейського Союзу «Підтримка імплементації Угоди про асоціацію та Національної транспортної стратегії». Метою даного проекту було сприяння інтеграції та модернізації транспортного сектору України та окремих підсекторів галузі транспорту згідно з зобов'язаннями в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, а також оновлення Національної транспортної стратегії України відповідно до законодавства, стандартів і вимог ЄС та сприяння у її подальшій імплементації.

Політичні переваги інтеграції України у ЄС пов'язані зі створенням надійних механізмів політичної стабільності, демократії та безпеки. Зближення з ЄС є гарантією, а виконання його вимог – інструментом розбудови демократичних інституцій в Україні. Крім того, членство у ЄС відкриє шлях до колективних структур спільної безпеки Євросоюзу, забезпечить ефективнішу координацію дій з європейськими державами у сфері контролю за експортом і нерозповсюдження зброї масового знищення, дасть змогу активізувати співробітництво в боротьбі з тероризмом, організованою злочинністю, контрабандою, нелегальною міграцією, наркобізнесом тощо.

Досвід розвитку України в трансформаційний період, а також досвід високорозвинутих країн світу та країн з перехідною економікою свідчить про те, що досягнення значних успіхів на шляху переходу до ринкових відносин та їх удосконалення залежить від урахування загальних закономірностей світового розвитку. З огляду на об'єктивний характер сучасної економічної глобалізації, проявом якої є вплив глобальних факторів на посилення взаємозалежності національного та міжнародного господарств, вагома роль у формуванні цих взаємозв'язків належить підприємництву як на макро-, так і на мікрорівні.

Беручи до уваги об'єктивність інтеграційних процесів та невідворотність трансформаційних перетворень для України, а також важливість сприяння розвитку

економіки для її гармонійного майбутнього, нашій державі необхідно врахувати позитивні та негативні наслідки впливу інтеграції на розвиток економіки, а також фактори такого впливу.

Найголовнішими досягненнями в 2017 році були:

1. Розміщення єврооблігацій. Ця операція зменшить навантаження на державний бюджет із погашення державного боргу у наступних роках. Уперше з 2015 року Україна залучила 3 млрд $.

2. Отримання четвертого траншу МВФ у обсязі 1 млрд $ на початку квітня 2017 року. Україна провела реформи та поповнила золотовалютні резерви, що дало змогу відстрочити дефолт, стабілізувати макроекономічну ситуацію.

3. Дерегуляція бізнесу у 2017 році, зокрема у будівельній галузі, і оптимізація фіскальної політики разом з поліпшенням сервісного обслуговування платників податків, особливо через впровадженням електронної системи повернення ПДВ, значно збільшила податкову базу, забезпечивши профіцит державного та місцевих бюджетів, та сприяла зменшенню частки тіньової економіки. Завдяки цьому Україна піднялась на 76 сходинку у рейтингу Doing Business-2018.

4. Прийняття експортної стратегії «Дорожня карта стратегічного розвитку торгівлі 2017-2021» у кінці березня 2017 року, набуття чинності у повному обсязі Угоди про асоціацію між Євросоюзом та Україною з початку вересня 2017 року, регіональна конвенція про пан-Євро-Середземноморські преференційні правила походження, розвиток торгівельних відносин з Канадою. Це дало можливість уряду по диверсифікації експорту з метою зменшення залежності експортерів від традиційних ринків та забезпечення стабільного надходження валюти до країни.

Довгі роки плідної роботи дали змогу Верховній Раді України та Європейському парламенту 16 вересня 2014 р. ратифікувати Угоду про асоціацію між ЄС та Україною, що дало можливість розпочати тимчасове застосування відповідних положень Угоди про асоціацію з 1 листопада 2014 р., водночас тимчасове застосування розділу про ЗВТ розпочнеться з 1 січня 2016 р.

Таким чином, різноманітність основних показників розвитку країни дозволяє зробити реальний висновок щодо загального розвитку економічних процесів в державі та основних можливостей її економічного зростання.

Список використаних джерел

1. Ukr.net [Електронний ресурс]: [Інтернет-портал]. – Електронні дані. – [Київ: Український Інтернет холдинг ТОВ "Укрнет", 1998-2015]. – Режим доступу: www.ukr.net (дата звернення 30.03.2015).

2. Івахненков С.В. Особливості фінансового контролінгу в стратегічному управлінні страховою компанією [Електронний ресурс] / С. В. Івахненков // Ефективна економіка : електронне наукове фахове видання. – Електронні дані. – [Дніпропетровськ : Дніпропетров. держ. аграрний ун-т : ТОВ "ДКС Центр", 2012]. – № 7. – Режим доступу: www.economy.nayka.com.ua (дата звернення 13.06.2013).

УДК 330.341

Солод В.С., Козловська Я.С., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)

ВЕНЧУРНИЙ КАПІТАЛ ЯК ЗАСІБ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ, ЙОГО ВПЛИВ НА ДОСЯГНЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Потреба в економічному розвитку і підтримці реального сектору економіки, подальші структурні реформи в Україні засвідчують актуальність пошуку альтернативних механізмів формування та здійснення інвестицій. Світовий досвід свідчить, що основою ресурсного забезпечення інноваційної економіки є венчурний капітал, який розширює можливості

створення та розвитку нової продукції, створює передумови для більшої зайнятості висококваліфікованих кадрів, прискорює інноваційні процеси, підвищує науково-технічний рівень виробництва, формує конкурентне середовище у сфері науки та наукового обслуговування [9]. В економіці України необхідне використання венчурного капіталу з метою технологічного оновлення та інноваційно-інвестиційного розвитку країни. Це пояснюється негативними тенденціями, що склалися в інноваційній сфері, а саме: нестача власних коштів промислових підприємств, недостатня фінансова підтримка держави, значний обсяг витрат на інновації, високий економічний ризик, недосконаліть законодавчої бази країни, відсутність кваліфікованого персоналу, що послаблює інноваційний потенціал України. Основним джерелом фінансування інноваційної діяльності у 2016 р. були власні кошти підприємств (97,2% від загальної суми витрат); фінансова підтримка держави та кошти іноземних інвесторів склали по 0,4% від загального обсягу фінансування [5.].

До теперішнього часу не існує загальноприйнятого міжнародного тлумачення «венчурний капітал». Так, Національна Асоціація венчурного капіталу США (NVCA) дала таке визначення поняттю: «капітал, забезпечений професіоналами в даній галузі, які надають підтримку по лінії менеджменту молодим компаніям, що швидко розвиваються і мають значний потенціал конкурентоспроможного розвитку» [4]. Відповідно до Європейської асоціації венчурного інвестування венчурний капітал, як синонім ризикового капіталу, – це акціонерний капітал, акумульований спеціалізованими організаціями для цільового фінансування новостворених підприємств (венчурних організацій), які прогнозовано матимуть вищий за середньоекономічний рівень віддачі капіталу [1]. Українська Асоціація Інвестиційного Бізнесу (УАІБ) визначає венчурний капітал як довгостроковий, ризиковий капітал, що інвестується в акції нових і швидкозростаючих компаній з метою отримання великого прибутку після реєстрації акцій цих компаній на фондовій біржі [7].

Сьогодні венчурна сфера в Україні регламентується Законом України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні)» [2]. Проте цей закон визначає суть та діяльність лише венчурного фонду, що є недиверсифікованим інститутом спільного інвестування закритого типу, який здійснює виключно приватне розміщення цінних паперів.

Венчурні фонди виділяють такі напрями для інвестування капіталу: вкладення коштів у створення технологічних інновацій у межах інвестиційних проектів, які здійснюються різними підприємствами; фінансування венчурних фірм; інвестування коштів у малі підприємства, які знаходяться на стадії „start-up”, і мають перспективу значного розвитку завдяки функціонування в перспективних і швидко прогресуючих галузях економіки. Нині особливо активно розвивається 3-й напрям венчурного фінансування, що зумовлено перевагами, які виникають у результаті взаємодії венчурного фонду і підприємства, яке ним фінансується. У цьому випадку венчурний фонд стає партнером цього підприємства, для нього дуже важливим є те, що венчурний інвестор не прагне отримати контрольний пакет акцій – засновники і надалі залишаються власниками підприємства і самостійно формують стратегію його розвитку. Така форма залучення фінансових ресурсів у венчурне підприємництво є актуальною, особливо в умовах євроінтеграції України, коли очікується значне зростання конкурентної боротьби на внутрішніх і зовнішніх ринках.

Так як до венчурного фонду висуваються найменші регулятивні вимоги з боку законодавства, саме це робить його гнучким інструментом для здійснення інвестиційних програм. Тому, відповідно, інвестори, вкладаючи кошти у венчурні фонди, висувають певні умови: капітал надається підприємцям на визначений термін; на відбір ризикових проектів венчурний капіталіст може витратити лише частину від розміру фонду; у разі продажу акцій фірм інвестор у вигляді винагороди отримує частину венчурної суми [8].

Найпривабливішими сферами венчурного інвестування в Україні є будівництво, переробка сільськогосподарської продукції, харчова промисловість, роздрібна торгівля, інвестиції в розвиток компаній, в той час, як у країнах Європейського Союзу та в США – це інвестиції в інновації. Венчурні фонди в Україні використовуються переважно для оптимізації управління активами фінансово-промислових холдингів та зниження податкового навантаження, тоді як венчурне інвестування у світі залишається одним із

найважливіших джерел капіталу для підприємств малого та середнього бізнесу [3]. За даними Української асоціації венчурного капіталу та прямих інвестицій (UVCA) у 2016 році в Україні було укладено 87 інвестиційних угод з українськими інноваційними компаніями, що на 32% більше за 2015 рік. Особливістю інвестиційного ринку в 2016 році стало те, що інвестори були більш сконцентровані на вкладенні коштів в компанії на початковому, посівному (Seed) етапі. Таких угод було 73, а середній розмір інвестиції в одну компанію склав більше 500 тис. дол. [6]. 2016 рік також характеризується появою на українському інвестиційному ринку великих міжнародних гравців, в тому числі з Кремнієвої Долини. Близько 60% інвестиційних угод укладено за участю міжнародних інвесторів, при цьому іноземний капітал склав більше 80% загального обсягу інвестицій в 2016 році. Найпривабливішою галуззю для інвесторів, відповідно до огляду UVCA, стали Онлайн послуги – 16 угод, 9 млн.дол. на посівній стадії.

Отже, результатами впливу ринку венчурного капіталу на економіку України є підготовка інноваційних передумов для економічного зростання і для розвитку внутрішнього попиту. У свою чергу це сприяє досягненню соціально-економічного розвитку країни. Адже збільшення частки венчурного капіталу у структурі інвестицій може свідчити про низку позитивних процесів у інноваційно-інвестиційному розвитку країни.

Список використаних джерел

1. Дамянова Л. Венчурный капитал / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://it4b.icsti.su/itb/f_30.html

2. Закон України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні фонди)» від 05.07.2012 № 5080-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/

3. Інформаційно-аналітичний портал Українського агентства фінансового розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ufin.com.ua/analit_mat/rzp/195.htm

4. Матеріали пресс-центру Національної асоціації венчурного капіталу NVCA [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://www.nvca.org/

5. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/

6. Офіційний сайт Української асоціації венчурного капіталу та прямих інвестицій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uvca.eu/ua/

7. Офіційний сайт Української Асоціації Інвестиційного Бізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uaib.com.ua

8. Савченко В. Ф. Проблеми венчурного інвестування в Україні / В. Ф. Савченко, Д. В. Шатирко // Науковий вісник ЧДІЕУ. – 2013. – №2(18). – С. 7-13.

9. Станіславик О.В. Місце і роль венчурного капіталу в інноваційному процесі / О.В. Станіславик, В.Ю. Філіппов // Труды Одесского политехнического университета. – 2010. – №1-2. – С. 236-242.

УДК 330:45:338.24

Суржик Є.С., студент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)

ЗАСТОСУВАННЯ ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ДЛЯ АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Моделювання є одним з основних методів дослідження складних систем і способом теоретичного аналізу та практичної дії, спрямованих на розробку і використання моделей. Система моделей економічних показників діяльності торговельного підприємства повинна враховувати його типові особливості, а саме: рівень доходів і асортимент товарів торгового підприємства, що реалізуються, знаходяться в певній залежності від характеру попиту,

особливостей соціально-економічного складу обслуговуваного населення. Оскільки торговельні підприємства максимально наближені до кінцевих споживачів, то у своїй діяльності вони максимально схильні до дії позитивних і негативних чинників державної соціальної-економічної політики. Крім безпосередньої реалізації товарів, торговельні підприємства для зміцнення ринкового положення вимушені надавати значні обсяги додаткових послуг.

При моделюванні економічних показників торговельного підприємства можна використовувати основні економіко-математичні методи і моделі, які розроблені для моделювання економічної діяльності торговельних підприємств, а саме: методи й моделі вивчення й прогнозування попиту на товари та послуги; методи й моделі управління товарними запасами; системи й моделі масового обслуговування в торгівлі; моделі оптимального планування в торгівлі; методи й моделі сіткового планування й управління в торгівлі; методи й моделі прийняття рішень у торгівлі.

Розглянемо більш детально наведені вище методи і моделі.

Модель вивчення попиту на окремі товари й послуги залежно від змін величини сімейних доходів. У цьому випадку застосовуються криві Енгеля, які в узагальненій формі є однофакторними моделями: $D^i = f(l)$, де D^i – обсяги споживання *i*-го товару; l – середній дохід.

Основним завданням планування товарних запасів є визначення їх оптимальних розмірів у цілому, за товарними групами за призначенням (поточного, сезонного зберігання і довгострокового завезення) за місцезнаходженням (у промисловості, в оптовій і роздрібній торгівлі, у дорозі). Загалом управління товарними запасами включає завдання аналізу, діагностики, прогнозу й планування. При тому, перераховані завдання можна вирішувати за допомогою методів і моделей теорії управління запасами (по Р. Уілсону) який показав, що оптимальний розмір партії постачання дорівнює: $q^{opt} = \sqrt{\frac{2Kd}{S}}$.

Моделювання системи масового обслуговування в торгівлі перш за все повинно включати аналіз витрат часу в процесі обслуговування. Витрати часу можуть бути як з боку продавців, так і з боку населення в процесі продажу або покупок товарів. Модельний опис типових систем масового обслуговування торгівлі базується на послідовному розгляді варіантів її дискретних станів *Sk,* які визначені кількістю заявок, що надійшли, *K = 0, 1, 2…*

Так, *n* – канальна система масового обслуговування з обмеженням довжини черги *m* заявками може знаходитися в одному з таких станів: S^O – усі канали вільні (простій каналів); S^L – зайнятий обслуговуванням один канал; S^K – зайняті обслуговуванням *K* каналів; S^n – зайняті обслуговуванням усіх *n* каналів; S^{n+1} – зайняті *n* каналів й одна заявка в черзі; S^{n+r} – зайняті *n* каналів і *r* заявок в черзі; S^{m+n} – зайняті *n* каналів і *m* заявок в черзі.

Системи масового обслуговування з відмовами можуть знаходитися в одному з перших *n* станів, а системи масового обслуговування з необмеженим очікуванням – у нескінченно великому числі станів, оскільки число *m* заявок, які чекають обслуговування, може бути велике.

Основним апаратом постановки й вирішення завдання оптимального планування в торгівлі є метод лінійного програмування. Економічна інтерпретація математичних моделей лінійного програмування охоплює широкий спектр застосування в торгівлі.

Модель оптимізації обсягу й структури товарообігу має вигляд:

B_t – кількість робочого часу торгово-технологічного персоналу в годинах;

B_s– витрати торговельного підприємства в грн.;

S – загальна площа приміщень торговельного підприємства в кв.м.;

G – обсяг товарних запасів торговельного підприємства в грн.;

Q – мінімальний обсяг виручки від реалізації товарів, що покриває витрати;

a_{tj} – коефіцієнт, що характеризує витрати робочого часу для реалізації обігу одиниці товару *j*-го вигляду;

a_{cj} – коефіцієнт, що характеризує частку витрат обігу, які приходять на реалізацію одиниці товару *j*-го вигляду;

a_{js} – коефіцієнт, що характеризує частку площі, що йде на реалізацію одиниці товару *j*-го вигляду.

Для отримання оптимальної величини виручки від реалізації товарів необхідно визначити (x_{1j}, … , x_{kj}) – кількість найменувань товарів *j*-го вигляду й (x_1, … , x_i, … , x_n) – загальна кількість товарів *j*-го вигляду, щоб V – прибуток торговельного підприємства від реалізації товарів був максимальним. $V = \sum_{j=1}^{n} (\lambda_j p_j - c_j) x_i \to \max,$ де λ_j – частка надбавки в ціні β_j товару.

Обмеження: $\sum_{j=1}^{n} a_{ij} x_j \le B_c \quad (c = 1,...,c);\ \sum_{j=1}^{n} a_{ij} x_j \le S;\ \sum_{j=1}^{n} p_j x_j \le G;\ \sum_{j=1}^{n} p_j x_j \ge Q;\ x_j \ge 0.$

Теорія сіткового планування і управління в торгівлі дозволяє вирішувати завдання планування в різних постановках. Основними з яких є постановка завдань, коли в результаті вирішення задачі визначається оптимальний план комплексу заходів при заданій схемі організації робіт або ж вирішення задачі пов'язано з пошуком оптимальної схеми організації робіт, які забезпечують максимальну ефективність.

У теорії прийняття рішень завдання сформулюється в термінах мети, засобів досягнення мети й результату. Математична модель цього завдання є формальним описом складових її елементів: мети, засобів, результатів, а також способу зв'язку між засобами й результатами.

Отже, моделювання економічних показників торгового підприємства спрямоване на вдосконалення механізму ухвалення рішень у сфері управління на торговельному підприємстві, яке є складною соціально-економічною системою.

Список використаних джерел

1. Загорна Т. О. Конкурентна динаміка роздрібної торгівлі: теорія, діагностика, моделювання: [монографія] / Т. О. Загорна. – Донецьк : вид-во «Ноулідж», 2013. – 463 с.

2. Управління торгівлею: регіональний аспект: [монографія] / під ред. В А. Павлової. – Дніпропетровськ: Ун-т А.Нобеля, 2012. – 220 с.

3. Використання апарату економіко-математичного моделювання в практиці виробничо-торгівельного підприємства [Електронний ресурс] / С.В. Іванов // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2015. – № 2 (18). – С. 94-100. – Режим доступу до журн.: http://economics.opu.ua/files/archive/2015/n2.html

УДК 681.3.07

Тесёлкин А.И., к.т.н., доцент

Полтавский национальный технический университет имени Юрия Кондратюка (г. Полтава, Украина)

ПРИЧИНЫ И ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ЯЗЫКОВ ПРОГРАММИРОВАНИЯ

Сегодня IT развивается так быстро, как никогда. Многие вещи, бывшие общепринятыми ещё каких-то пару лет назад, сегодня уже не используется. И это вызвано рядом причин.

Совершенствование внутренней архитектуры вычислительных систем и возрастание производительности процессора стимулирует развитие операционных систем (ОС). Развитие ОС ведет к расширению возможностей языков и систем программирования и развитию прикладного программного обеспечения (ПО). Прикладное ПО широко применяется в различных сферах деятельности, и изменение мировоззрения на компьютерные технологии и

возрастание потребностей в наиболее удобном представлении области применения программных продуктов требует совершенствования аппаратной архитектуры и мощности вычислительных систем.

Стремительный прогресс вызвал потребность решать сложные и разнообразные задачи, с которыми не справляются «вчерашние» технологии. Это способствовало появлению и развитию в языках программирования новых технологий. Без объектно-ориентированного программирования сегодня невозможно представить решения сложнейших задач.

Программы становятся всё сложнее и, как следствие, больше по объему. Естественное стремление к повышению эффективности процесса создания программ ведёт к тенденции в развитии языков программирования к быстрому написанию программ**.** Появилось множество систем визуального программирования, облегчающие написание программ.

Большие проекты предусматривают совместный труд множества программистов. Технология объектно-ориентированного программирования хорошо себя зарекомендовала для командной работы. Поэтому большинство современных языков программирования поддерживают ООП.

Можно выделить две основные тенденции в истории развития методов программирования или проектирования программ:

1. Перемещение акцентов от программирования отдельных частей к программированию более крупных компонентов.
2. Развитие и совершенствование языков программирования высшего уровня.

Были разработаны методы декомпозиции, абстрагирования и построения иерархии. Также были созданы более выразительные языки программирования и произошел переход от процедурных языков к декларативным.

Условно все языки программирования можно разбить на 5 поколений:

1. Fortran 1, Algol 58.
2. Fortran 2, Algol 60, Cabol, Lisp.
3. PL 1 (возник при сращивании трех языков: Fortran, Algol, Cabol), Algol 68, C, Pascal, Simyla.
4. C++ (сращивание C и Simyla), Delphi, Visual Basic, Turbo Pascal.
5. Java, Java Scrip, HTML, VRML.

Объектно-ориентированное программирование - методология программирования, которая основана на представлении программы в виде совокупности объектов, каждый из которых является реализацией определенного класса. Классы образуют иерархию на принципах наследуемости.

Объектно-ориентированные программы дают резкий выигрыш по времени разработки, по объему и модифицированности программы.

Пятое поколение языков программирования тесно связано с развитием Internet и Web-технологий. Идея www базируется на языке HTML и протоколе передачи гипертекста HTTP. Самый популярный на сегодня язык программирования Java создавался для сети Internet. Это объектно-ориентированный язык, архитектурно нейтральный, переносимый, высокопроизводительный, многопоточный, динамический. Java по семантике близок с C++, но многие инструменты C++ удалены из него, а именно: перегрузка операторов, множественное наследование, автоматическое согласование типов данных.

Java забрал управление памятью из рук программиста. В языке Java имеется встроенная библиотека классов для доступа в Internet. Компилятор Java читает исходные файлы и превращает их в байткод, который является платформонезависимым.

Для выполнения программы на языке Java нужно запустить либо автоматический интерпретатор Java, либо встроенный web-браузер. Интерпретатор считывает байткод и выполняет машинные инструкции той платформы, где выполняется сам. В новой версии языка есть главный компонент функционального программирования — лямбда-выражения, которые упрощают решение задач параллелизма.

Java Scrip является компромиссом между HTML и Java. В отличие от Java, Java Scrip обрабатывает все события, происходящие в браузере, и тесно взаимодействует с ним. Java Scrip не компилированный язык, он просто встраивается в HTML-документ.

Искусственный интеллект всё больше влияет на программное обеспечение. Компьютерные алгоритмы, обработка естественного языка, автоматическое распознавание речи, машинное и глубинное обучение проникают во все сферы жизни.

В 2016 году Amazon создал домашнего помощника Alexa, управляемого голосовыми командами. Но на этом компания не остановилась и предложила использовать голосовой интерфейс другим компаниям. Технологию Amazon уже встроили в бытовую технику, роутеры и даже очистители воздуха.

Для создания ИИ используется множество фреймворков, например, TensorFlow, OpenAI и Apache Spark от Google. Появляются здесь и новые продукты, такие как Theano и Neon, разработанный компанией Nervana Systems, которую в прошлом году купил Intel.

Искусственный интеллект неминуемо влияет на ландшафт рынка разработки. Сейчас самое время учить Python, который в среде разработчиков уже получил звание языка программирования для ИИ. В тренде также R, Java и Scala.

Apple сделала Swift доступным для открытого изучения и изменения в 2015 году. С этого момента язык стал хитом среди разработчиков под iOS и macOS. Он безопаснее своих конкурентов — Objective-C и C++. Насколько успешным окажется Swift в мире JavaScript-фреймворков и других языков, ещё только предстоит узнать. Но среди последователей экосистемы Apple его популярность только растёт, что говорит о его жизнеспособности в большом мире разработки.

Список використаних джерел

1. Драгун Алина,Топ-7 трендов разработки // URL: http://tceh.com/blog/top-7-programming-trendov/

2. Топ-10 языков программирования в 2017 году по версии GitHub // URL: https://proglib.io/p/learning-in-2017/

3. Популярные технологии программирования в 2017 году — исследования Stack Overflow и других компаний // URL: https://vc.ru/21483-what-language-2017

4. Майя Яровая, 5 трендов программирования в 2017 году, которые изменят индустрию // URL: https://ain.ua/2016/01/15/5-trendov-programmirovaniya-v-2016-godu-kotorye-izmenyat-industriyu

5. https://dev.by/lenta/main/14-trendovyh-tem-v-programmirovanii-i-14-uhodyaschih-v-proshloe

УДК 004.42

Тесьолкін О.І. к.т.н.; Барсуков Д.Ю., студент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

РОЗВИТОК ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ПРОМИСЛОВОСТІ І БУДІВЕЛЬНОЇ ІНДУСТРІЇ ТА УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ

У поточний момент розвиток промисловості і будівельної індустрія досягла таких темпів, коли неможливо в ручному режимі ні керувати, ні управляти цими процесами. Стрімке збільшення чисельності населення веде до збільшення обсягів промислового виробництва, зростання і вдосконалення будівельної галузі. Технології виробництва будівельних конструкцій і зведення сучасних споруд постійно розвиваються. Вони стають все більш складними і в процесі проектування, і в процесі реалізації. З огляду на все це, сьогоднішнє розвиток промисловості та будівельної індустрії неможливо уявити без

використання революційного прогресу в сфері ІТ. За останні десятиліття було створено різноманітне програмне забезпечення, яке спрощує і прискорює процеси моделювання, і створення проектно-кошторисної документації в рази. Все це стало можливим завдяки розвитку комп'ютерних технологій і вдосконалення сучасних мов.

Програмне забезпечення (ПЗ) є одним з видів забезпечення обчислювальної системи. Розробка ПЗ - досить складний і трудомісткий процес, в якому проектування коректної і надійної архітектури (структури) грає ключову роль. [3]

Бурхливий розвиток інформаційних технологій не обійшло своєю увагою і будівельну індустрію - важнаую наповнюють бюджет галузь економіки будь-якої розвиненої держави. Зведення нових об'єктів виробничого і невиробничого призначення, розширення, ремонт і реконструкція існуючих будівель і споруд сьогодні неможливий без застосування комп'ютерного програмного забезпечення для оптимізації будівельних циклів. Роль проектування, розробки і супроводу ПЗ також не маловажно. Все більша частина завдань переноситься з апаратної частини на ПО. Спочатку запропонований підхід до проектування ПО для застосування в авіаційній галузі дозволив уніфікувати розробку програмних продуктів, скоротити часові витрати і трудомісткість їх створення. Можливість вносити зміни в інноваційні рішення без трансформування існуючої структури за умови, що програмний продукт створювався з застосуванням описаного і узгодженого рішення, є вкрай важливим. Поява принципово нового підходу в архітектурно-будівельному проектуванні, що полягає в створенні комп'ютерної моделі нової будівлі, що несе в собі всі відомості про майбутнє об'єкті - Building Information Model (BIM).

Якщо раніше до написання комп'ютерних програм ставилися як до вузько-профільного творчості, а до програмістам як людям, які навчилися чогось незвичайного, то сьогодні написання якісного ПО почесна професія в який використовуються наукові підходи і статистика. Програміст вважає своє заняття чимось більшим, ніж просто заробляння грошей. Впродовж останнього десятиріччя в цій галузі характеризується становленням нової дисципліни - програмної інженерії (Software Engineering), що викликано збільшеними потребами: в створенні різного виду комп'ютерних систем; необхідністю скорочення термінів розробки; забезпечення якості ПЗ; оптимізації використовуваних ресурсів (фінансових і трудових). В результаті розробку ПО стали розглядати як певний вид людської діяльності, до якого можна застосувати інженерні методи виконання і організації робіт, методи менеджменту та управління, економічні методи оцінки ефективності і вартості робіт. В останні роки спостерігається підвищений інтерес до питань формалізації методів аналізу і специфікації вимог до програмного забезпечення. Необхідність цього обумовлена зростанням вимог до якості програмного забезпечення, змінами в методології його проектування і розробки, в сучасній організації проектних робіт, не залежно від галузі виробництва, для якої створюється програмне забезпечення.

За останній час було створено велику кількість програмних продуктів високої якості, яскравим представником є програма Autodesk Revit. Ця програма для інформаційного моделювання будівель. Вона призначена для архітекторів, проектувальників несучих конструкцій та інженерних систем. Потужні інструменти дозволяють використовувати процес, заснований на використанні інтелектуальних моделей, для планування, проектування, будівництва та експлуатації будівель і об'єктів інфраструктури. Revit підтримує міжгалузевої процес проектування в середовищі для спільної роботи. Надає можливості тривимірного моделювання елементів будівлі і плоского креслення елементів оформлення, створення призначених для користувача об'єктів, організації спільної роботи над проектом, починаючи від концепції і закінчуючи випуском робочих креслень і специфікацій. [1]

З розвитком технологій, появою нових матеріалів і обсягів виробництва постійно зростали вимоги до комп'ютерного обладнання, до написання нового, більш затребуваного програмного забезпечення, до його складності і часу написання програмного продукту. Таким чином сфера ІТ початку постійно еволюціонувати, з'являється велика кількість нових

мов програмування, старі удосконалюються, додаючи в свій арсенал всі нові і нові можливості, придумуються нові парадигми, такі передові як ООП (об'єктно орієнтоване програмування).

Все це стало можливим завдяки стрімкому розвитку апаратного забезпечення. Сфера комп'ютерного обладнання розвивається набагато швидше в порівнянні з програмуванням. Зовсім недавно, якихось 30 років тому комп'ютер був представлений у вигляді величезних ЕОМ (електронних обчислювальних машин), які займали великі машинні зали зі складною вентиляцією і ємним енергоспоживанням. У наш час ці приміщення переобладнані під офіси програмістів зі своїми персональними комп'ютерами, ноутбуками і смартфонами, які за своєю потужністю дуже скоро не будуть поступатися стаціонарних комп'ютерів.

Все це і багато іншого стало можливим завдяки створенню об'єктно орієнтованої парадигми в програмуванні. Її суть полягає в тому що, тепер програміст не просто пише код, він описує реальний об'єкт світу, просто робить це на мові програмування. Виявилося, що цей підхід є більш близьким людському мозку так як він звик працювати з об'єктами, адже якщо програміст наприклад описує об'єкт - «Кран» з усіма його властивостями і фізикою поведінки, це набагато зрозуміліше ніж просто сухий код всередині іншого коду. Але крім цього у даного підходу є ще одна неймовірна перевага, а саме - модульність. Так як ми працюємо з об'єктами, а це завжди окремий файл, то для внесення будь-яких змін програмісту не потрібно знову переписувати весь проект як це було раніше, тут він обмежується класом який просто підключається в робочий проект і все далі працює як годинник, а якщо навіть щось і ламається, то за рахунок модульності, відмовляє тільки цей елемент, а вся система продовжує працювати. [2]

У висновку хотілося б додати, що наше життя вже просто неможливо уявити без різних допоміжних програм які роблять наше життя набагато простіше. Запити людства і далі будуть зростати, програми для їх обробки в свою чергу вдосконалюватися, а їх створення ставатиме тільки складніше і швидше за все їх замінять штучні нейронні мережі які будуть розвиватися самі по собі шляхом навчання, а не програмування. Але як би далеко не зайшов прогрес, ми повинні пам'ятати, що головним, все одно, залишається людина.

Список використаних джерел

1. https://www.autodesk.ru/products/revit-family/overview - офіційний сайт програми Autodesk Revit.
2. https://habrahabr.ru/post/148015/ - сайт Habrahabr, автор статьи Вадим Никулин;
3. https://habrahabr.ru/company/edison/blog/267671/ - сайт Habrahabr, статья по материалам компании Edison Software.

УДК 004.65

Тесьолкін О.І., к.т.н.; Максимчук К.О., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ БАЗ ДАНИХ ТА СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ БАЗАМИ ДАНИХ

Сучасні бази даних є основою багатьох інформаційних систем. Інформація, яка в них знаходиться, є дуже цінним матеріалом. Зараз дуже широко розповсюджені методи обробки, зберігання та аналізу інформації у базі даних. Сфера систем управління базами даних досягла великого прогресу в технологіях аналізу, сортування, обробки і зберігання даних. Новітні технології дозволяють працювати з базами даних петабайтного розміру. При цьому обробка і аналіз даних виконуються в режимі реального часу. Отже роботи по вивченню і вдосконаленню обробки і зберігання величезних джерел даних знайдуть гідне застосування в

усіх галузях світової економіки. Обсяги інформації постійно зростають, тому кращих результатів можна досягти створюючи нові технології обробки даних, що знаходяться на різних серверах

Великого поширення бази даних набули в сфері бізнесу. Кожен керівник зараз має у своєму розпорядженні сучасні гаджети, такі як смартфони та планшети, з доступом до глобальної мережі Інтернет. Це дає йому можливість доступу до потрібної інформації у будь-який час та у будь-якій точці планети. Також керівник може змінювати інформацію у базі даних за необхідності. Це можливо завдяки хмарним технологіям, які зараз стрімко розвиваються.

Активно застосовують бази даних динамічні сайти. На відміну від статичних, в яких інформація постійна і змінюється не часто, динамічні складаються з веб-сторінок, які створюються тоді, коли користувач робить відповідний запит. Ці сторінки зберігаються в базах даних. Якщо база даних включена до складу сайту, то, як правило, зайти на неї неможливо. Для цього потрібно зареєструватись на сайті, ввести логін та пароль і зайти на сайт.

Бази даних використовують навіть звичайні люди у повсякденному житті. Наприклад, збірники кулінарних рецептів для господинь на веб-сайтах; електронний щоденник для зручності батьків, який вони можуть проглянути у будь-який час і перевірити успішність своїх дітей; інтерактивні картки зі словами для зручності вивчення будь-якої іноземної мови як на спеціалізованих веб-сайтах, так і у вигляді мобільних додатків.

Зараз створюються все більш складні додатки, для яких необхідні сховища даних, які будуватимуться швидко та економно для авторів інтернет-публікацій. Тому є певні вимоги до технологій баз даних для створення, пошуку, захисту та управління інтернет-вузлами. Користувачі інтернет-додатків стають все більш універсальними для розробників простих додатків, які працюють з базами даних. Отже, кожному користувачу не потрібна інсталяція, достатньо отримати код доступу і користувач одразу зможе працювати з базою даних, при цьому він може працювати як в локальній, так і в глобальній мережі, якщо технологія дозволяє це. Для користувачів це дуже зручно, так як вони маючи лише пароль можуть отримати доступ до потрібної інформацію в буд-якій точці земної кулі.

Хмарні бази даних мають досить широке застосування у різних сегментах. Хмарні ресурси застосовують в навчальних закладах, таких як школи та різноманітні вищі навчальні заклади. Це допомагає учням та студентам, які, наприклад, з якихось причин не можуть бути присутніми на навчанні. У ВНЗ хмарні ресурси використовують для ефективного здобуття знань студентами заочної форми навчання або під час дистанційного навчання на вимушених канікулах. Це значно спрощує спілкування та взаємодію між студентами та викладачами.

Обсяги інформації в світі весь час невпинно зростають. Звичайно це хороший факт, так як збільшуються шанси знайти корисну інформацію. Для цього достатньо мати персональний комп’ютер, Інтернет та зручний браузер. Пошукова система браузера бере потрібну інформацію із баз даних відповідно до запиту користувача. На сьогоднішній день не пошукові системи підлаштовуються під сайти, а навпаки. Ключові слова втрачають головну роль, так як пошукові системи орієнтуються на контекст, у якому вжито те чи інше слово. Тому користувач має більшу вірогідність отримати найбільш підходящий сайт з потрібною інформацією та даними. Здавалося б все складається дуже добре, проте існує проблема. Інформації у базах даних Інтернету настільки багато і її половина не актуальна, застаріла та часом взагалі фальшива. Тому користувачеві важко обробити та проаналізувати самому таку велику кількість результатів свого запиту. Звичайно найбільш корисні та підходящі сайти зазвичай найперші у списку результатів пошуку, але часто таких результатів може бути декілька мільйонів. Вирішенням цієї проблеми можуть стати засоби штучного інтелекту.

Штучний інтелект зараз це ціла наука. Поряд з цим, це технологія створення комп’ютерних алгоритмів і програм, які функціонують як інтелектуальні системи. Такі системи здатні навчатись та зберігати отриману інформацію на. На основі отриманих знань

вони можуть впливати на навколишнє середовище та виконувати поставлені задачі. Штучний інтелект можна поділити на 2 види: слабкий та сильний. Слабкий має вузьке спрямування, тобто він здатний виконувати задачі в чітко окреслених рамках. На сьогоднішній день всі розробки відносяться до цього виду. Штучний інтелект, який відноситься до сильного виду має необмежені можливості, так як він зможе вирішувати будь-які задачі в усіх областях.

Реалізувати таку багатообіцяючу технологію штучного інтелекту можна по-різному. Одним із варіантів є нейромережі. Оскільки вони будуються за тим же принципом, що і нервова мережа в будь-якому живому організмі, то і назву отримали відповідну. Нервові клітини живого організму називаються нейрони. Ці нейрони з'єднані між собою і утворюють нервову систему. У штучно створеній нейромережі замість нейронів використовують процесори, які з'єднуються подібно до нервової системи людини і взаємодіють по тому ж принципу. Зараз штучний інтелект застосовується для пошукових систем в глобальній мережі Інтернет. Найпопулярніша на сьогоднішній день пошукова система Google застосовує цю технологію для пошуку, а саме алгоритм Колібрі (Google Hummingbird). Цей алгоритм орієнтований на контекст слів та сенс, у якому вони вживаються, а не на ключові слова. Це відбувається тому, що користувачі почали ускладнювати свої запити і розширювати їх до 6-8 слів. Саме тому пошукова система орієнтується на повсякденну мову.

Також доволі популярними є помічники з голосовим запитом. Найпопулярнішими голосовими помічниками є Siri (для iPhone) та Аліса (для будь-якого смартфону). Але, не дивлячись на зручність цієї технології, вона є не ідеальною.

Для більш кращого пошуку потрібної інформації в Інтернеті необхідно використовувати більш ефективні системи управління базами даних. Популярними на сьогоднішній день є MS SQL Server, Micro Focus Vertica та Oracle.

Отже, розглянувши дане питання можна зробити висновок, що при застосуванні технологій штучного інтелекту, а саме нейромереж для пошуку необхідної інформації в глобальній мережі Інтернет і зведення до мінімуму кількості отриманих результатів у пошукових системах дозволить значно полегшити знаходження необхідної інформації в базах даних глобальної мережі Інтернет, зробити перелік отриманих результатів більш якіснішим та відповідним стосовно усіх вимог користувача.

Список використаних джерел

1. Семчишин А. Якими є сценарії використання хмарних технологій. [Електронний ресурс]. - https://nachasi.com/2017/10/12/cloud-usage/ - стаття в інтернеті.

2. Хмарні бази даних: хто їх робить і на що вони здатні. [Електронний ресурс]. - https://habrahabr.ru/company/cloudsnn/blog/148483/ - стаття в інтернеті.

3. Динамічні і статистичні сайти. [Електронний ресурс]. - http://www.antula.ru/rang-problems_2.htm - стаття в інтернеті.

УДК 004.65

Тесьолкін О.І., к.т.н.; Крупко Ж.В., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

СТВОРЕННЯ АВТОМАТИЗОВАНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ДЛЯ РОБОТИ РАЙОННИХ ДЕРЖАВНИХ АДМІНІСТРАЦІЙ

На сьогоднішній день технології у сучасному світі швидко розвиваються, тому автоматизація діяльності працівників стає первинною проблемою для керівників майже усіх підприємств, установ, компаній. Не є виключенням з цього списку й державні структури.

Районна державна адміністрація – це найнижчий рівень ієрархії виконавчої влади, один із суб'єктів місцевого управління, що є серйозним важелем в механізмі соціального

забезпечення. Отримавши доступ до певної частини податкових надходжень, а також місцевого майна та землі, районна державна адміністрація несе на собі обов'язок опіки над такими галузями регіону, як освіта, культура, охорона здоров'я, правопорядок. На орган влади лягає широкий спектр завдань до яких крім перерозподілу коштів належить контроль, управління та розробка заходів чи організацій. Через це типова районна державна адміністрація має розгалужену й багатофункціональну структуру, де однією з найпомітніших частин є відділ фінансового управління. Завданням останнього є ведення районного бюджету, розробка пропозицій по наданню асигнувань з метою розвитку регіону, а також опіка над фінансовою стороною впровадження загальнодержавної урядової політики [1].

У роботі всіх районних державних адміністрацій існують деякі проблеми, що стримують як роботу працівників так і розвиток всієї системи державного управління. Одним із цих шкідливих факторів є вузький кругозір вищого інформаційного управління України. Не сприймання численних програмних альтернатив для побудови баз даних, бухгалтерських звітів тощо, призводить до переплачування та виникнення непотрібних виплат по ліцензуванню та використанню ПЗ, рахунки за які випадають на, й без того бідні, бюджети місцевих адміністрацій. До того ж наявні програми важкі в розумінні та використанні, а отже й в адаптуванні.

Існуюча програма «Місцеві бюджети», реалізована в Access, що по суті є базою даних для ведення районного бюджету, не є досить досконалою. Саме тому для удосконалення автоматизованої інформаційної системи районних державних адміністрацій запропоновано створення нової бази даних в програмі MySQL Workbench.

Дана програма виграє на фоні своїх конкурентів, адже вона дозволяє наочно представити модель бази даних в графічному вигляді. Вона є наочним і функціональним механізмом установки зв'язків між таблицями, в тому числі «багато до багатьох» із створенням таблиці зв'язків. Зручний редактор SQL запитів дозволяє відразу ж відправляти їх серверові і отримати відповідь у вигляді таблиці, надає можливість редагування даних у таблиці в візуальному режимі [2].

Побудова бази даних відбувається із концептуального проектування. Концептуальне проектування бази даних являє собою процес створення моделі використання інформації в організації, що не залежить від усіх фізичних подробиць її представлення.

Перший етап в побудові локальної концептуальної моделі даних полягає у визначенні основних об'єктів, які можуть цікавити користувача. Ці об'єкти є типами сутності, що входять в модель. Один з методів ідентифікації сутності полягає у вивченні специфікацій по виконанню конкретних функцій користувача у даному підприємстві [3].

Для початку визначаються основні типи сутностей, виходячи з наявних специфікацій, у яких сутності звичайно представлені як іменники або вирази, що містять іменники.

Документування зведень про кожну з виділених сутностей полягає в підготовці докладного визначення кожної сутності, включаючи існуючі для неї псевдоніми й опис особливостей використання

Далі визначаються основні типи сутностей, виходячи з наявних специфікацій. Наступне завдання полягало у визначенні типів зв'язків, що існують між окремими сутностями. Як правило, зв'язки виражаються дієсловами або дієслівними сполученнями. Для виявлення всіх можливих типів зв'язків знову звернемося до специфікацій. Наступним кроком є визначення кардинальності і рівня участі для кожного типу зв'язків.

Кардинальність будь-якого зв'язку може мати значення або "Один до одного" (1 : 1), або "один до багатьох" (1 : M), або "багато до багатьох" (M : N). Для кожного зв'язку потрібно вказати його кардинальність і, якщо це можливо, верхній або нижній ліміти груп "M" [3].

Наступним кроком потрібно є визначення первинного та зовнішнього ключів.

Кожна правильна модель піддається певним правилам нормалізації, а тому, щоб забезпечити себе від грубих помилок потрібно провести аналіз розробленого проекту за допомогою правил нормалізації.

Графічне представлення способу виконання транзакцій безпосередньо на ER-діаграмі дозволяє виявити області моделі, що є критичними з погляду виконання транзакцій, а також ті області діаграми, які не використовуються при їх виконанні.

Після проведення нормалізації даних та перевірки транзакції протиріччя не були виявлені. Тому виконується діаграма, яка визначатиме набір відношень виходячи зі структури локальної логічної моделі даних.

Виконується вона у програмі MySQL Workbench.

Програма MySQL Workbench є інструментом для візуального проектування баз даних, що інтегрує проектування, моделювання, створення й експлуатацію БД у єдине безшовне оточення для системи баз даних MySQL.

Запустивши програму, відбувається редагування й заповнення таблиць. Після заповнення таблиць Бази данних наступним кроком є створення SQL- запитів для бази даних.

Щоб користувачі могли самостійно модифікувати свої запити, був розроблена структурована мова запитів, або SQL (Structured Query Language).

Завдяки цьому користувачі отримали можливість використовувати єдину мову, що полегшує формулювання запитів на отримання або модифікацію даних, що найліпше задовольняла їхнім потребам.

Задля поліпшиння роботи районних адміністрацій з використання звітності, розробляються запити: виведення розпорядження (реєстр) на здійснення витрат з бюджетного рахунку за конкретне число; відображення за зазначений період часу по відомчому коді інформацію про фінансування в розрізі функціональної й економічної класифікації по днях, за місяць і з початку року; указавши конкретну дату, необхідні коди (відомчий, функціональний та економічний), та інші.

Отже, розроблені запити значно полегшують взаємодію з базою даних, оскільки дають змогу згрупувати інформацію з різних таблиць в одну, яка є більш наочною і простою для розуміння. Мова SQL – це надпотужний інструмент взаємодії з БД [4].

Список використаних джерел

1. Адміністративне право України [Підручник для юридичних вузів і фак. / Ю.П.Битяк, В.В.Богуцький, В.М.Гаращук та ін.]; За ред. Ю. П. Битяка. - Харків: Право, 2011. - 528 с.
2. MySQL Workbench [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/MySQL_Workbench
3. Хомоненко А.Д., Цыганков В.М., Мальцев М.Г. Базы данных.- СПб.: Корона принт, 2014. − 736 с.
4. Структурована мова запитів [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://studopedia.com.ua/1_6017_strukturovana-mova-zapitiv.html

УДК 658.783

Харченко Ю.А., к.т.н, доцент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)

МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ОБ'ЄКТІВ ВІДНОВЛЮВАЛЬНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ

Під час підписання Паризької угоди в 2015 р. було також створено Green Banking Network (GBN) – міжнародну мережу «зелених банків», яка складалася з 10-ти фінансових установ з усього світу. Однією з основних задач GBN є залучення мільярдних інвестицій у проекти з розвитку відновлюваної енергетики.

Україна має унікальний шанс отримати суттєві вигоди від впровадження механізму нової кліматичної угоди, тобто зробити черговий крок для позбавлення від імпорту

енергоресурсів. Зараз у країні розробляються різноманітні енергетичні стратегії. Найбільш перспективною є стратегія низьковуглецевого розвитку, яка базується на всебічному соціально-активному розвитку країни та підвищенню добробуту населення.

Протягом останніх трьох років в Україні активно розбудовуються об'єкти відновлювальної енергетики. За цей час введено 1670 МВт нових теплових потужностей, що використовують альтернативні джерела енергії. Інвестиції вже складають близько 400 млн. євро. Якщо додати залучені кошти (350 млн. євро) в генерацію електроенергії з «чистих» джерел загальна сума буде майже 800 млн. євро. Україна, як і весь світ надає дедалі більшого значення розвитку альтернативних джерел енергетики.

Відповідно до Національного плану дій до 2020 р. [1] у галузі відновлювальної енергетики частка енергії з «чистих» джерел повинна досягти 11%. А згідно Енергетичної стратегії України до 2035 р. [2] задекларовано більш амбітну мету – 25% «зеленої» енергії.

Енергонезалежність країни тісно пов'язана з питаннями енергоефективності та альтернативної енергетики. Одним з першочергових кроків стало прийняття закону «Про ринок електроенергії», яким передбачено можливість підписання договору купівлі-продажу електричної енергії за «зеленим» тарифом на весь термін його дії (до 2030 р.).

Можна також зазначити, що завдяки прив'язці до курсу євро «зеленого» тарифу, кількість нових потужностей відновлювальної енергетики з середини 2015 р. почала стрімко зростати. Якщо в 2015 р. було введено лише 30 МВт потужностей, що виробляють «чисту» електроенергію, то в 2016 р. вже 121 МВт, а в 2017 р. цей показник збільшився до 202 МВт за три квартали.

Введення в дію нового закону сприяло поліпшенню умов кредитування українськими та міжнародними комерційними банками будівництва об'єктів відновлювальної енергетики. В Україні першим почав фінансувати такі проекти державний «Укргазбанк». Одним з лідерів у цій галузі є також «Ощадбанк», який має значний досвід фінансування таких проектів.

Наприклад, кілька років тому «Ощадбанком» було профінансовано будівництво біогазових установок в Житомирській та Миколаївських областях. Завдяки унікальній технології виробляється «зелена» електроенергія на полігонах твердих побутових відходів. На даний час державний банк вже видав кредитів на суму 161 млн. євро, а загальна потужність складає 77,6 МВт. А в 2018 р. «Ощадбанк» планує надати 57 млн. євро на фінансування чотирьох проектів у галузі відновлювальної енергетики загальною потужністю майже 70 МВт.

Французький банк «Креді Агріколь Банк» останнім часом теж зміщує акцент на екологічні програми. У 2016 році він ініціював кілька зелених ініціатив: використання офісного паперу з вторинної сировини, організував утилізацію ртутних ламп, впровадив новітні технології контролю за опалювальними системами. Співробітники комерційного банку беруть участь у загальнодержавних акціях з озеленення міст. Також банк започаткував акцію «Дерево за автокредит» в межах якої посаджено 50 ялинок у Київському парку імені Тараса Шевченка.

Інші комерційні банки України теж шукають цікаві проекти з мінімальними ризиками щоб увійти на цей ринок. Уже відібрано перспективні проекти українських та іноземних компаній на 2500 – 3000 МВт, які буде реалізовано протягом наступних 5 – 7 років, з них 20% у найближчі 2 – 3 роки.

На вимогу уряду країни ще у 2014 році три державні банки («Ощадбанк», «Укргазбанк», «Укрексімбанк») розпочали видачу «теплих кредитів». За цією програмою позичальникам компенсували з держбюджету 70% суми кредиту. Це дало можливість за рік зменшити споживання газу населенням, бюджетними установами й теплокомуненерго на 7,2 млрд. куб. метрів.

У минулому році ЄБРР виділив Україні на підтримку енергоефективної модернізації житла 75 млн. євро. У цій програмі будуть брати участь «Мегабанк», «Укрсиббанк», «ОТП банк». Компенсація складатиме від 15% до 35% інвестицій у енергозберігаючі технології та будівельні матеріали.

«Прокредит Банк» [3] надає позички аграрному бізнесу України з 2008 року. Кредитування здійснюється з використанням власних ресурсів так із залученням коштів міжнародних фінансових організацій. Будівництво біогазових установок надає можливість використовувати відходи свинарства, як сировину для виробництва електричної й теплової енергії.

Світовий досвід використання подібних установок свідчить про зменшення негативного впливу виробництва на екологію. Лідером з виробництва біогазу є Данія, у цій країні він забезпечує 18% у загальному енергобалансі. За абсолютними показниками на першому місці Німеччина, де функціонує понад 8000 середніх і великих біогазових установок.

За цей час комерційним банком «Прокредит Банк» профінансовано понад 3,8 тис. проектів з підвищення енергоефективності будівель та 372 підприємства для інвестування у альтернативні джерела енергії та підвищення екологічності виробництва. Фінансування проектів відбувається траншами, на кожному етапі контролюється виконання бізнес-плану, тобто очікувані показники порівнюються з фактичними. Високі вимоги до енергоефективних проектів надали можливість зменшити відсоткові ставки за кредитами до 18 – 22 % річних у гривні та до 6,5 – 7 % у валюті.

Протягом 25 років в державі для реалізації програм енергоефективності та відновлювальної енергетики вже залучено понад 3,2 млрд. дол. Такі великі інвестиції в енергонезалежність сприяють успішному розвитку економіки України. Тобто потрібно більш активно скорочувати викиди парникових газів так, щоб зростала економіка, покращувалися умови проживання населення, і все це переважно відбувалося з використанням власних інноваційних технологій.

Таким чином, розвиток екобанкінгу перетворюється у стратегічний напрям діяльності державних та багатьох комерційних банків в Україні.

Отже, завдяки успішній реалізації прийнятих в країні різноманітних планів та стратегій відбуватиметься прискорення соціально-економічного розвитку країни, а також буде забезпечено екологічну й енергетичну безпеку нашої держави в найближчому майбутньому.

Список використаних джерел

1. Національний план дій з енергоефективності України до 2020 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1228-2015-р

2. Енергетична стратегія України на період до 2030 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0002120-13

3. Енергія майбутнього [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.business.ua/component/ flippinbook/ book/182/1/?page=37

УДК 330.101.541

Харченко Я.О., Троян Ю.Т., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

МОЛОДІЖНЕ ІПОТЕЧНЕ КРЕДИТУВАННЯ - ОГЛЯД ДЕРЖАВНОЇ ПРОГРАМИ

Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву - це унікальний інструмент державної житлової політики, який реалізує різноманітні механізми державної підтримки громадян у їх прагненні здобути власне житло.

Право громадян України на житло закріплено у ст. 47 Конституції України, для реалізації якого, однією із першочергових завдань сучасної української держави було і залишається створення оптимальних умов для забезпечення кожного громадянина житлом.

Особливо актуальною житлова проблема постає перед сім'ями молодих українців, впливаючи значним чином на демографічну ситуацію в країні та відтік молоді за кордон.

Основним способом розв'язання житлової проблеми є довгострокове іпотечне кредитування. Саме тому постає питання пошуку шляхів розвитку ринку іпотечного кредитування, або ринку доступного житла для молоді. Підвищена потреба молоді в поліпшенні житлових умов зумовлює необхідність формування відповідної державної політики у цій сфері.

Проблема забезпечення молоді житлом є надзвичайно складною, адже обсяги державного фінансування в сфері будівництва житла на сьогоднішній день недостатні, а ринкова вартість житла значно випереджає рівень платоспроможності сімей, які потребують покращення житлових умов.

Держава має дієві механізми підтримки молодіжного житлового будівництва, так звані програми доступного житла та іпотечного кредитування у гривні.

У 2018 році загальний обсяг фінансових ресурсів на реалізацію програми становить 44.28 млн. грн. Зокрема: з державного бюджету буде виділено 15.13 млн. грн., з обласного бюджету 2.9 млн. грн., з районних бюджетів та бюджетів місцевого самоврядування – 23.18 млн. грн., з інших джерел – 3.00 млн. грн.

Хто має право на молодіжне кредитування? Сім'ї, в яких чоловік та дружина віком до 35 років включно. Неповна сім'я в якій мати (батько) віком до 35 років включно мають неповнолітніх дітей (дитину).Одинокі молоді громадяни віком до 35 років включно.

Сума кредиту визначається враховуючи норми 21 кв. метр на одного члена сім'ї, додаткові 20.5 кв. метрів на сім'ю, вартість будівництва (реконструкції) 1 кв. метра житла, витрат на страхування в період будівництва (реконструкції) житла. При цьому вартість будівництва 1 кв. метра житла не повинна бути вище за опосередковану вартість спорудження житла за регіонами України, що визначається Мінрегіоном. У разі перевищення нормативної площі позичальник сплачує вартість понаднормативної площі житла за рахунок власних коштів.

Мінімальний аванс повинен бути не менше 10 % передбаченої вартості будівництва (реконструкції) чи експертної оцінки вартості придбання об'єкта кредитування. Кошти вносяться двома частинами: перша – на момент укладення кредитної угоди, друга – під час остаточних розрахунків протягом 10 днів після отримання технічного паспорта на квартиру. Строк кредитування загалом до 30 років, з процентною ставкою 14,1 річних.

Переваги в отриманні кредиту мають:

- Молоді громадяни, подружжя, в якому чоловік або дружина користуються правом першочергового або позачергового надання житлових приміщень;
- Сім'ї, в яких один з членів сім'ї в поточному році досягає граничного віку;
- Молоді учені, подружжя, в якому чоловік або дружина є молодим ученим, та неповні сім'ї (сім'я, що складається з матері або батька і дитини (дітей), в яких мати або батько є молодим ученим);
- Молоді спортсмени, які мають найвищі досягнення на офіційних національних та міжнародних змаганнях і які включені до складу збірних команд України.

Для того, щоб житлове будівництво розвивалося та впливало на розвиток економіки, необхідно створити можливості для громадян ставати активними споживачами продукції галузі – купувати житло за доступною для них ціною. Ощадбанк та Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву підписали Договір про співпрацю щодо кредитування за програмою забезпечення житлом громадян, які відповідно до законодавства мають право на його отримання, зокрема шляхом надання державної підтримки для будівництва і придбання доступного житла. На виконання Державної цільової соціально-економічної програми будівництва (придбання) доступного житла на 2010–2017 роки ВАТ «Ощадбанк» спільно з Державним фондом сприяння молодіжному житловому будівництву розроблено програму, згідно з якою потенційні учасники програми «Доступне житло» в

рамках Порядку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 09.06.2010 № 509, мають змогу отримати кредит на свою частку внеску.

Висновки. Таким чином, розвиток іпотечного кредитування розв'язує як економічні проблеми ефективного використання фінансових ресурсів, так і соціальні завдання щодо залучення різних соціальних верств населення до задоволення своїх житлових потреб. Основними проблемами іпотечного ринку є: недосконала нормативно-правова база, юридично не врегульована структура Держмолодь житла, обмежені можливості по залученню фінансових ресурсів, відсутність залучення до житлових програм коштів іноземних інвесторів, негативний імідж серед населення. Одним із пріоритетних кроків є трансформація фонду в повноцінний та сучасний суб'єкт ринку, модернізація існуючих житлових програм, впровадження нових житлових програм, отримання нових функцій, підтримка житлового будівництва через реалізацію державних житлових програм, кредитування проектів у галузі ЖКГ (водопостачання, теплопостачання). Підтримавши основну бюджетоутворюючу галузь, держава зробить вагомий крок для покращення соціальних настроїв молоді, а це третина економічно-активного населення країни. Реалізація зазначеного у комплексі з продовженням ринкових реформ в Україні сприятимуть економічному зростанню та соціально-економічному розвитку

Список використаних джерел

1. Пільгове молодіжне кредитування [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.molod-kredit.gov.ua/zhytlovi-prohramy/pilhove-molodizhne-kredytuvannia.

2. Кабінет Міністрів України постанова від 24 жовтня 2012 р. № 967 Київ Про затвердження Державної програми забезпечення молоді житлом на 2013-2020 роки [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/967-2012-%D0%BF.

3. Закон України «Про іпотеку» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://zakon3.rada.gov.ua/ laws/show/898–15.

4. Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.molod-kredit.gov.ua/pro-fond.

5. Юркевич О. М. Сучасний стан ринку іпотечного житлового кредитування в Україні / О. М. Юркевич // Економіка і суспільство. – 2016. – № 4. – С. 327–332.

УДК 330.341

Хатунцева Р.В., Костяний В.О., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ЛЮДСЬКИЙ ФАКТОР В ІННОВАЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ

Сучасність є епохою гуманітарних технологій, які стають важливішими, ніж виробничі; це "світ інформації", який заміщає індустріальні організації й цінності, стверджуючи систему інтелектуального управління та інноваційного розвитку усіх сфер теоретичної і практичної діяльності людини. Масштабні соціальні трансформації знаходять своє відображення в сфері економіки, яка перетворюється на місце реалізації креативного та когнітивного потенціалу людини. Це зумовлює постійну актуалізацію проблеми "людського капіталу" в наукових розвідках. [4] Інвестування – це важлива передумова виробництва інтелектуа-льного капіталу, але ще не саме його виробництво, яке здійснюється впроцесі діяльності, де власник цього капіталу виступає або об'єктом,або суб'єктом, або результатом впливу. Для формування і розвиткутворчих здібностей одних лише інвестицій недостатньо. Зміст цьогопроцесу – це не просто вкладення коштів і ресурсів, а усвідомлена

іцілеспрямована діяльність самого носія цих якостей, домогосподарст-ва і всього суспільства. Інтелектуальний капітал створюється як у сус-пільному секторі економіки за допомогою ринкового механізму, так і вособистому – в тому сенсі, що витрати праці і зусиль по саморозвиткута самовдосконаленню відіграють вирішальну роль у цьому процесі.Але ці витрати неминуче включаються потім в суспільні витрати, якрух всього відтворювального процесу, бо накопичений запас знань,

умінь та інших виробничих якостей людини може бути реалізований іможе отримати оцінку тільки в суспільстві за допомогою активної дія-льності їх володаря. [1]

За К. Макконнелл і С. Брю: «Інвестиції в людський капітал ─ це будь-яка дія, яка підвищує кваліфікацію і здібності і, тим самим, продуктивність праці робітників. Витрати, які сприяють підвищенню чиєїсь продуктивності, можна розглядати як інвестиції, бо поточні витра ти або витрати здійснюються з тим розрахунком, що ці витрати будуть багаторазово компенсовані зрослим потоком доходів у майбутньому» . Інвестиції в інтелектуальний капітал мають ряд особливостей, що відрізняють їх від інших видів інвестицій. [1]

Відзнають головні з них:

1. Не всякі інвестиції в людину можуть бути визнані вкладеннями в інтелектуальний капітал, а лише ті, які суспільно значимі і економічно продуктивні.

2. У міру накопичення інтелектуального капіталу його прибутко- вість підвищується до певного рівня, обмеженого верхньою межею активної трудової діяльності.

3. Інтелектуальний капітал схильний до фізичного і матеріального зносу, але, при цьому, він здатний накопичуватися і множитися.

4. У порівнянні з інвестиціями в інші форми капіталу потенціал вигоди в інтелектуальний капітал найбільш високий, особливо з погляду суспільної користі, якщо цим потенціалом правильно розпорядитися.

З усіх видів інвестицій в людський капітал найбільш важливими є вкладення в здоров'я і в освіту. Загальна та спеціальна освіта покращує якість, підвищує рівень і запас знань людини, тим самим збільшує обсяг і якість людського капіталу. Інвестиції ж у вищу освіту сприяють формуванню висококваліфікованих фахівців, праця яких надає найбільший вплив на оновлення укладів економіки, на темпи економічного Комунальне господарство міст зростання і на конкурентоспроможність країни. Стан здоров'я людини – це його природний капітал, частина якого є спадковою, а інша – набутою в результаті витрат самої людини і суспільства. Протягом життя людини відбувається знос частини людського капіталу. Інвестиції, по в'язані з охороною здоров'я, здатні уповільнити цей процес.[3, с. 51].

Розглядаючи проблему «людський фактор і економічний розвиток» не варто обходити систему протиріч в українському суспільстві, оскільки тільки через подолання суперечностей і йде процес розвитку. Таких протиріч у країні безліч. Відзначимо ті з них, які пов'язані з людським капіталом. Перш за все, відзначимо, що головна суперечність соціально-економічного розвитку України полягає в тому, що на момент отримання незалежності і зміни економічної моделі практично все населення країни складали люди, які виросли в умовах «соціалістичної системи». Це призвело до неправильного вибору пріоритетів в економічній політиці, до нюансу тимчасових вигод. Інша суперечність полягає в тому, що об'єктивні економічні закони не включені в практику «ручного» управління економічним розвитком, наукові знання ігноруються керуючим апаратом. Існують і протиріччя між ринковою моделлю і свавіллям чиновницької команди, між світовою практикою опори на інтелект і національною практикою руйнування інтелектуального потенціалу. Наприклад, 30-40% фахівців з вищою освітою працюють не за фахом. Протиріччя між новим мисленням і консерватизмом інституційних правил також ставиться допроблем участі інтелекту і знань в управлінні.

Список використаних джерел

1. Беккер Гэри С. Избранные труды по экономической теории. Человеческое поведение: экономический подход. – М.: ГУ ВШЭ, 2003. – 672 с.

2. Ильинский И.В. Инвестиции в будущее: образование в инвестиционном воспроизводстве. – СПб.: СПбУЭФ, 1996. – 43 с.

3. Дятлов С.А. Основы теории человеческого капитала. – СПб., 1994. – 83 с.

4. Левчук О.В. Управління інвестиціями у людський капітал: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.03/ О.В.Левчук; Нац. аграрний ун-т.- К., 2008.- 20 с

УДК 330.101.541

Хоменко І.О., Колєснік Е.В., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

МОНЕТАРНА ПОЛІТИКА В УМОВАХ ЕВРОІНТЕГРАЦІЇ

На сьогоднішній час тема розвитку монетарної політики є досить актуальною,оскільки вона вигідна не тільки населенню, але і комерційним банкам, оскільки при збільшенні грошової маси банки можуть видавати більше кредитів.

Тому слід дати визначення, що саме являє собою монетарна політика.

Грошово-кредитна (або монетарна) політика - це комбінація цілей і засобів (інструментів), за допомогою яких її носій (як правило, ЦБ країни) за допомогою регулювання пропозиції грошей, а також (опосередковано) попиту на гроші і кредит прагне досягти цілей загальної економічної політики.

Перевага монетарної політики полягає в тому, що банківська система реагує швидше на монетарну політику, ніж на фіскальну.

Як недолік монетарної політики можна виділити те, що зміна пропозиція грошей залежить не тільки від Центрального Банку, а й від раціональності комерційних банків і поведінки домогосподарств, що нерідко робить монетарну політику більш тривалою за виконання, ніж фіскальна.

Існують такі принципи стратегії монетарної політики:

1) ефективність: стратегія має забезпечувати ефективне досягнення кінцевих цілей монетарної політики;

2) відповідальність: стратегія має передбачати формулювання й оголошення проміжних цільових орієнтирів, що забезпечуватиме більшу відповідальність центрального банку перед суспільством;

3) прозорість: процес встановлення цільових орієнтирів і прийняття рішень на основі стратегій має бути зрозумілим для громадськості;

4) середньострокове спрямування: стратегія має давати можливість досягати кінцевої цілі у середньостроковому періоді, забезпечуючи таким чином основу для формування раціональних інфляційних очікувань, але водночас залишаючи певний рівень дискреції для реагування на короткострокові відхилення від орієнтиру.

Визначення монетаризму як різновиду державної політики дає змогу зрозуміти зміст одного з вельми важливих аспектів функціонування ринкової економіки, що нині широко дискутується. Як видно з визначень, головним змістом монетарної політики є не демонтаж системи державного регулювання господарських процесів, а структурна перебудова його форм і методів. У цій перебудові, що важливо підкреслити, не змінюється кінцева мета економічної політики держави – забезпечити найсприятливіші умови для дії ринкових механізмів і на цій основі – для ефективного застосування капіталу.

Важливим фактором, що впливає на визначення та реалізацію монетарної політики, є сучасний євроінтеграційний курс України. На нинішньому етапі головними ланками цього процесу стали, з одного боку, вирішення широкого комплексу проблем, пов’язаних зі вступом України до СОТ і створенням зони вільної торгівлі з ЄС, з другого – дії щодо набуття повноправного членства України в НАТО. Наша держава стимулює таке розширення

ЄС, яке відкриває для України нові стратегічні перспективи та досить вагомі можливості поглиблення євроінтеграційної політики.

Євроінтеграція – це перш за все перехід до нового політичного, економічного і соціального простору і, відповідно, використання нових пріоритетів та інструментів досягнення поставленої мети.

Головною метою державної політики є створення передумов та здійснення реальних кроків для вступу до Європейського Союзу і послідовне запровадження в життя європейської моделі розвитку загалом. Побудова майбутньої стратегії монетарної політики України повинна базуватися на адекватній оцінці стану економіки, її об'єктивних тенденцій, ступенях розвитку банківської системи, фондового ринку, інституційного забезпечення монетарної політики, розвиненості її інструментів, характеру взаємозв'язків макроекономічних і монетарних параметрів тощо. Також слід зазначити, що євроінтеграційний курс України не повинен базуватися лише на приведенні українського законодавства у відповідність із європейським.

Отже, дослідивши дане питання можна чітко сказати, що сучасний монетаризм – це один із найвпливовіших напрямків західної економічної думки, який багато в чому визначає зміст економічної політики провідних країн світу. Головним завданням на сьогоднішній день у сфері монетарної політики є збереження фінансової стабільності в країні як головної передумови забезпечення економічного зростання та підвищення добробуту населення.

Список використаних джерел

1. Гриценко А. Монетарна стратегія: шлях до ефективної грошово-кредитної політики. Стаття третя. Основні засади побудови і запровадження середньострокової монетарної стратегії в Україні //Вісник Національного Банку України. - 2014. - № 7. - С. 8-22

2. Петрик О. Цілі та основні режими сучасної монетарної політики //Вісник Національного Банку України. - 2013. - № 6. - С. 6-13.

3. Попов В.Ю. Монетарна політика в реаліях української економіки //Фінанси України. - 2008. - № 12. - С.66-75

УДК 331.1

Чобіток В.І., к.е.н., доцент
Українська інженерно-педагогічна академія (м. Харків, Україна)

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ МОТИВАЦІЇ НА РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА

В сучасних умовах господарювання підприємству, незалежно від форми власності, потрібні кваліфіковані кадри, які здатні виконувати свої обов'язки або управляти виробничим процесом. Але, навіть за умов, якщо вдалося сформувати колектив зі справжніх професіоналів, не слід забувати про те, що персонал потрібно постійно мотивувати.

Проблемою соціально-економічної мотивації є її недосконаліть, недостатнє її фінансування, а також те, що на підприємствах не приділяють належної уваги мотивації. Соціально-економічна мотивація працівників займає одне з головних місць в управлінні персоналом. Головним завданням керівництва підприємства є орієнтація працівників на досягнення цілей підприємства.

Серед видатних учених, які займалися питанням соціально-економічної мотивації на підприємстві є такі: Л. Балабанова, Т. Бурмака, В. Геєць, В. Дедекаєв , М. Карлін, М. Збарський, В. Рябоконь, та інші.

Ефект соціально-економічної мотивації в умовах загострення конкуренції стає дуже важливим: постійне зростання заробітної плати, яке відбувається відповідно зростанню

продуктивності праці, або дещо випереджає її, створює сприятливі стимули до пошуку найпередовіших переваг в конкуренції [1,3].

Вибір методів залежить від цілей діагностики, від дослідницьких завдань, від того, який аспект соціально-економічної мотивації діагностується. З проблемою діагностики соціально-економічної мотивації психолог стикається практично завжди, якщо навіть перед ним конкретно не стоїть завдання психодіагностики мотивації особи.

Процес дослідження соціально-економічної мотивації складний і відповідальний. Усе, від підбору методики, проведення опитування до висновків та рекомендацій повинно проходити з великою відповідальністю та якістю, адже тільки у цьому випадку діагностика пройде успішно та максимально влучно.

Отже, соціально-економічної мотивація - це заохочення працівника чи групи працівників до діяльності з досягнення цілей підприємства через задоволення їхніх власних потреб.

Змістовні теорії соціально-економічної мотивації ґрунтуються на ідентифікації таких внутрішніх потреб, які примушують людей діяти так, а не інакше.

Можна виділити кілька груп соціально-економічних мотивів праці, які утворюють у сукупності єдину систему. Це мотиви змістовності праці, її суспільної корисності, статусні мотиви, пов'язані із суспільним визнанням плідності трудової діяльності, мотиви одержання матеріальних благ, а також мотиви, орієнтовані на визначену інтенсивність роботи [2].

Велике значення для формування соціально-економічної мотивації має оцінка імовірності досягнення цілей. Якщо одержання шуканого блага не вимагає особливих особистих зусиль або це благо дуже важко одержати, тобто вимагаються надзусилля, то система мотивації найчастіше не формується.

Соціально-економічне мотивування працівників здійснюється відповідно до потреб підприємства і працівників залежно від необхідності, обумовленої навколишнім середовищем.

У ринковій економіці оплата праці персоналу підприємства виступає ціною робочої сили, що визначається кон'юнктурою ринку робочої сили. Разом з тим заробітна плата має мінімальний рівень, який регулюється державою.

Актуальність прозорості системи соціально-економічної мотивації працівників обумовлена необхідністю усунення відчуття несправедливості. Кожному співробітнику потрібно розуміти, що виконання роботи високого рівня якості, виявлення творчого підходу і ініціативи у вирішенні завдань, призведе до відповідної винагороди (визнання з боку колег і керівництва, додатковий день відпустки, посадова надбавка, премії).

Проведення радикальних заходів щодо стабілізації діяльності підприємств в умовах ринкової економіки потребує вироблення стратегії соціально-економічного розвитку підприємства, особливо в контексті євроінтеграції.

Відповідно до виявлених цілей пріоритетними напрямками підтримки розвитку підприємства повинні стати: розробка й реалізація цільових програм для вирішення конкретних завдань підвищення ефективності виробництва; поліпшення використання трудових ресурсів; удосконалення мотивації ефективної праці персоналу підприємства.

В умовах ринкової економіки в роботі підприємства необхідно використовувати такі форми організації й стимулювання праці, які б давали можливість довести вимоги нового механізму до кожного робочого місця.

Інтереси підприємства в соціально-економічній мотивації праці найманих робітників не мають самодостатнього характеру, а досягаються через стимулювання високих кінцевих результатів.

Посилення соціально-економічної мотивації праці в ринковій економіці досягається певною здатністю впливу на матеріальну зацікавленість працівників, тобто преміальна оплата розглядається як один із засобів досягнення заздалегідь встановлених конкретних показників, які забезпечать одержання необхідного виробничого результату (необхідної якості, конкурентоспроможної продукції з найменшими витратами т. ін.).

Витрати, які спрямовуються на виплату преміальних винагород (як і інші мотиваційні витрати, які спрямовані на підвищення ефективності виробництва), повинні бути покупними. Економічна оцінка очікуваних і отриманих результатів (ефекту) від використання системи заохочення є неодмінною умовою організації преміювання персоналу підприємства в системі економіки праці [4].

Зв'язок результатів трудової діяльності працівника з рівнем оплати праці як у плановій економіці, так і в ринковій досягається за допомогою використання різноманітних систем стимулювання, які можуть бути колективними та індивідуальними, простими й багатофакторними, прогресивними і регресивними, або такими, що залежать від конкретних умов і цілей виробництва. У практиці організації мотивації на підприємствах традиційно застосовуються преміальні системи різної спрямованості, що враховують особливості виробничих і трудових процесів роботи.

Отже, соціально-економічна мотивація має прямий вплив на розвиток підприємства, тому, що від ефективної роботи персоналу, на яку безпосередньо має вплив система мотивації, залежить ефективність розвитку самого підприємства.

Список використаних джерел

1. Балабанова Л. В. Управління персоналом. [Текст]: підручник / Л. В.Балабанова, О. В. Сардак; Донецький нац. університет економіки і торгівлі ім. М. Туган – Барановського – К.: Центр учбової літератури, 2011.- 468с.

2. Бурмака Т.М. Формування поняття «мотивація розвитку підприємства» / Т.І. Алексєєва, Т.М. Бурмака // Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2006. – Т. 3, Вип. №216. – С. 557 – 563.

3. Геєць В.М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку / В.М. Геєць. – К.: Інститут економіки та прогнозування НАН України, 2009. – 864 с.

4. Фандєєва А.Є. Теоретичні положення формування мотиваційного механізму управління людськими ресурсами / А.Є. Фандєєва // Бізнес-Інформ. – 2012. – № 10 (417). – С. 188–191.

УДК 004.9

Чурілін Д.О., студент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ЦІЛІ, ЗАВДАННЯ І ПРИНЦИПИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах ринку повнота інформації, її достовірність, швидкість отримання та обробки даних, ефективність інформаційного обміну між структурними підрозділами підприємства, оперативність прийняття рішень та реалізації покладених на кожне з таких підрозділів завдань, стають одними з найбільш значущих чинників успішності підприємства: його рентабельності, прибутковості , конкурентоспроможності.

В даний час інформаційні технології є одним з основних інструментів створення конкурентних переваг. Інформаційні технології дозволяють на якісно новому рівні організувати такі процеси, як управління проектною діяльністю, управління операційною діяльністю, управління ризиками, управління продажами, управління фінансами та іншими бізнес-процесами підприємства.

Стратегічна роль інформаційних технологій вимагає розробки IT-стратегії – комплексної програми розвитку інформаційних технологій у відповідності зі стратегією розвитку підприємства, поточними та майбутніми потребами бізнесу.

ІТ-стратегію визначаємо як набір пріоритетних ініціатив в області інформаційних технологій, який дозволяє узгоджено і скоординовано розвивати інформаційно-технологічний комплекс підприємства, за участю всіх підрозділів, на базі єдиних вимог для досягнення стратегічних цілей підприємства.

Взаємозв'язок стратегічних цілей підприємства та ІТ-стратегії може бути виражена таким чином:

- бізнес-стратегія визначає напрямки розвитку основної діяльності підприємства і причини руху в даному напрямку;
- ІТ-стратегія ідентифікує ті інформаційні технології, які потрібні для підтримки і оптимізації бізнес-стратегії і показує, як ці технології і системи можуть бути реалізовані на підприємстві.

На підставі вивчених підходів до розробки ІТ-стратегій, а також досвіду вирішення даної проблеми українськими підприємствами середнього та великого бізнесу були визначені основні цілі, завдання та принципи реалізації ІТ стратегії.

Цілями інформаційної стратегії, в загальному вигляді, є:

- визначення цільового стану ІТ-забезпечення підприємства і оптимальної системи управління ІТ;
- визначення основних напрямків і ініціатив в області інформатизації підприємства, спрямованих на досягнення цільового стану ІТ-забезпечення;
- визначення організаційних змін;
- синхронізація ІТ-стратегії з бізнес-стратегією підприємства.

Основні завдання ІТ-стратегії розвитку підприємства:

- структурувати наповненість інформаційної стратегії і визначити взаємозв'язок її елементів з цілями бізнес-стратегії;
- структурувати і оцінити варіанти технологічних рішень, існуючих на ринку, відповідно до цілей і завдань, що стоять перед організацією;
- вибрати ключові для бізнесу дані і функціональні області автоматизації;
- вибрати відповідні форми, правила і принципи управління ІТ-ресурсами;
- розробити портфель пріоритетних ініціатив в області інформатизації на основі аналізу ризиків та наявних ресурсів;
- розробити план і дати оцінку бюджету реалізації ІТ-стратегії.

Основними принципами реалізації ІТ-стратегії є:

- підтримка досягнення стратегічних цілей підприємства;
- максимальне використання стандартизованих додатків для вирішення типових завдань у всіх структурних підрозділах підприємства;
- збереження вже зроблених інвестицій в області інформаційних технологій;
- управління інформаційними технологіями в чіткому напрямку «витрати-результат»;
- забезпечення інформаційної безпеки на всіх етапах життєвого циклу ІТ.

Загальний план реалізації ІТ-стратегії:

1. Визначення потреб і оцінка організаційних передумов впровадження
• Визначення потреб школи менеджменту;
• Активна підтримка керівництва школи менеджменту;
• Забезпечення схвалення персоналу;
• Виділення ресурсів та надання пріоритету ним;
• Інформування/залучення партнерів.
2. Фаза впровадження
• Зосередження уваги на організації часу;
• Визначення ролі керівництва в організації та здійсненні подальшої діяльності;
• Навчання та розвиток компетентних кадрів;
• Розвиток культури співпраці на підприємстві;
• Розвиток спільного розуміння та інтеграції в цілі та плани підприємства;
• Реалізація з акцентом на лояльність програми менеджменту.

3. Аналіз та підтримка результатів

• Встановлення внутрішніх підпрограм оцінювання: оцінка впровадження – «що було зроблено?», оцінка ефекту впровадження – «чи це працює?»;

• Підтримка та підвищення рівня навчання та компетентності кадрів;

• Стратегія навчання для нових співробітників;

• Встановлення підпрограм для забезпечення загальної програми впровадження ІТ-стратегії.

Орієнтація на зазначені цілі і завдання дозволить узгоджено і скоординовано розвивати інформаційно-технологічний комплекс підприємства, за участю всіх підрозділів, на базі єдиних вимог для досягнення стратегічних цілей підприємства.

Використання представлених принципів забезпечить уніфікацію застосовуваних на підприємстві методологій, підвищить оперативність реалізації змін в різних аспектах системи управління, в тому числі при інтеграції нових бізнес-додатків, а також забезпечить максимальну віддачу від інвестицій в інформаційні технології за рахунок виділення коштів на найбільш пріоритетні проекти та ініціативи в області інформатизації.

При цьому також необхідно врахувати, що повна і своєчасна реалізація ІТ-стратегії розвитку підприємства вимагає активної участі керівництва, що багато в чому забезпечить досягнення стратегічних цілей і довгостроковий успіх діяльності підприємства у всіх областях.

Список використаних джерел

1. Плескач В. Л. Інформаційні системи і технології на підприємствах. – К.: Знання, 2011. – 718 с.

2. Кайлюк Є. М., Андрєєва В. М., Гриненко В. В. Стратегічний менеджмент : навчальний посібник. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 279 с.

3. Гужва М.В. Інформаційні системи і технології на підприємствах: навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2001. – 239 с.

4. Torill M. Bogsnes Larsen, Kari Lamer, Willy Tore Mørch, Dan Olweus, Sturla Helland. Principles and strategies for implementation. – Utdanningsdirektoratet, 2006. – 162 p.

УДК 351.863:620.91

Шевченко О.М., к.е.н., доцент

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

(м. Полтава, Україна)

СВІТОВИЙ ДОСВІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ

У продовж останнього століття світогосподарський розвиток характеризується глибокими якісними змінами паливно-вуглеводневій моделі енергозабезпечення світового господарства, обумовлені як стрімким вичерпуванням невідновлювальних енергетичних ресурсів, так і зростаючим глобальним попитом на них з боку економічних суб'єктів. Тому стабільне і надійне забезпечення економіки енергоносіями служить основою як енергетичної безпеки, так і національної безпеки будь-якої держави в цілому.

У економічній літературі під енергетичною безпекою розуміють забезпечення стійкого і безперебійного постачання енергетичними ресурсами прийнятної якості в нормальних і надзвичайних умовах з мінімальною шкодою для навколишнього середовища з метою забезпечення сталого соціально-економічного розвитку країни.

Проблема енергетичної безпеки для міжнародного співтовариства в цілому, а також для окремих регіонів і країн стає основним фактором їх сталого розвитку. Найцікавішою країною в плані досвіду забезпечення енергетичної безпеки є США, яка є одночасно як найбільшим в світі споживачем енергоресурсів, так і значним їх виробником. При цьому зростання

споживання в цілому істотно випереджає збільшення виробничих можливостей. З цієї причини американська енергетика протягом декількох десятиліть слугувала джерелом занепокоєння при постановці питання про забезпечення стійкого зростання економіки США і її незалежності від зовнішніх шоків.

Важливу роль в енергетичному балансі США відіграє сланцевий газ. Результати «сланцевої революції» вносять істотні корективи в зміст національної концепції енергетичної безпеки США. «Сланцева революція», заснована на двох нових технологіях видобутку вуглеводнів: горизонтальне буріння, що забезпечує глибоке підземне проникнення в сланцеві шари, і гідророзрив пласта, при якому в гірські породи під великим тиском нагнітається рідина для вивільнення нафти і газу. У результаті нових технологій США з 2007 р. стали збільшувати видобуток сланцевого газу на 50% в рік, і його частка в загальному виробництві зросла з 5% до 39% [1].

З метою посилення енергетичної незалежності США активно розвивають альтернативні джерела енергії, їх впровадження дозволяє економити енергоресурси за рахунок збільшення ефективності їх використання та відкриває шлях до використання джерел наступного покоління енергії. Найбільшим виробником відновлювальної енергії в Сполучених Штатах є альтернативні гідроелектростанції. Країна є четвертим за величиною виробником гідроелектроенергії в світі після Китаю, Канади та Бразилії. Лідером вітроенергетики є Техас, Айова та Каліфорнія. В пустелі Мохаве працюють найбільші в світі сонячні теплові електростанції. Гейзери в Північній Каліфорнії забезпечують найбільше у світі виробництво геотермальної енергії, за її потужністю Сполучені Штати є світовим лідером.

Одним із важливих факторів посилення енергетичної незалежності країни є енергоефективність. Аналіз досвіду США у цьому напрямі дозволяє констатувати ефективне впровадження різних типів інновацій, серед яких: ефективні водонагрівачі; поліпшені морозильники; передові технології систем опалення домогосподарств, вентиляції, охолодження, компактні люмінесцентні лампи, теплозберігаючі вікна. Застосування енергоефективних технологій супроводжується фінансовими стимулами та податковими пільгами. Так, зокрема, до 2016 р. продовжені 30% пільги компаніям виробникам устаткування для фотоелектричних і термальних електростанцій; 30 % пільгового відрахування надається при введенні в дію нових повітря них турбін невеликої потужності [2].

Країни ЄС мають певні особливості у забезпеченні енергетичної безпеки. Це пов’язано з тим, що кожна країна має різний рівень економічного розвитку, енергетичної інфраструктури, наявності енергоносіїв тощо. У цьому контексті кожна європейська країна має свої пріоритети в забезпеченні енергетичної безпеки. Розглянемо ситуацію із забезпеченням енергетичної безпеки на прикладі декількох країн, а саме Франції, Німеччині, Великобританії та Австрії.

Франція має пріоритети у забезпеченні енергетичної безпеки на основі виробництва ядерної енергії. Створення ядерної енергетики у Франції почалося у 70-х рр. у відповідь на нафтову кризу та з метою забезпечення своєї енергетичної незалежності. На сучасному етапі дана країна експлуатує 58 комерційних ядерних реакторів, які забезпечують виробництво 80% внутрішньої енергії. Франція, як лідер у цій галузі, розробила екологічно чисті технології для захоронення радіоактивних відходів, що дозволяє відновити цінні елементи з відпрацьованого палива і скоротити високоактивні відходи [3].

Німеччина для забезпечення енергетичної безпеки здійснює політику подальшого зниження споживання природного газу за рахунок розвитку біопалива та альтернативних видів палива, прогресивного оподаткування, впровадження ефективних стандартів для будівель та транспорту. Основними цілями є досягнення 55% частки поновлюваних джерел енергії у виробництві електроенергії до 2035 р. [4].

Енергетична безпека Великобританії значною мірою залежить від імпорту енергоносіїв. Для забезпечення енергетичної безпеки ця країна постачає паливо з 40 країн світу. Ключовими елементами енергетичної стратегії Великобританії є: енергоефективність та скорочення

попиту на енергію; розвиток відновлюваних джерел енергії; електрифікація економіки; будівництво нових атомних електростанцій [5].

Метою енергетичної стратегії Австрії є розробка стійкої енергетичної системи, яка дозволить надати доступні для приватного споживання енергетичні послуги, реалізацію для бізнесу правил ЄС. В якості основних цілей передбачається досягнення конкурентоспроможності австрійської енергетики, безпека поставок, їх екологічність та економічність. Основними пріоритетами австрійської енергетичної політики є енергоефективність; поновлювані джерела енергії; безпека постачань та їх диверсифікація; стабілізація кінцевого постачання енергії. Енергетична стратегія Австрія до 2020 р. включає скорочення викидів парникових газів принаймні на 20% нижче рівня 1990 р.; забезпечення 20% споживання енергії з поновлюваних ресурсів, збільшення ефективності використання енергії на 20% [6].

Таким чином, основними напрямками стратегії енергобезпеки країн світу є розвиток внутрішнього енергетичного ринку, зростання енергоефективності, збільшення національного виробництва поновлюваних видів енергії і диверсифікація поставок енергоносіїв.

Список використаних джерел

1. Хлопов О.А. Энергетическая безопасность США: новые проблемы и вызовы [Электронный ресурс]. – Режим доступа: uroasia-science.ru/politicheskie-nauki/energeticheskaya-bezopasnost-ssha-novye-problemy-i-vyzovy/

2. Дудченко О. Альтернативні джерела енергоресурсів в Українському Причорномор'ї: Аналітична записка // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.od.ua/p/285.doc.

3. Nuclear Energy in France [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ambafranee-us.org/spip.php7artiele949.

4. Lisa Schmid. Germany's Energy Transition: a Blueprint for European Energy Security? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://us.boell.org/sites/default/files/sehmid_-_energy_security.pdf.

5. Time to take our foot the gas? Michael Bradshaw [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.foe.eo.uk/sites/default/files/downloads /time_to_take_our_foot_off.pdf.

6. Energy strategy Austria [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.en.bmwfw.gv.at/Energy/Energystrategyandpoliey/Doeuments/Energy%20Strategy%20Austria%20(engl%20Kurzfassung)%20(2).pdf.

УДК 336.02

Шидей К.А., Луценко І.А., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

НАСЛІДКИ ОТРИМАННЯ УКРАЇНОЮ БЕЗВІЗОВОГО РЕЖИМУ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

Опівночі на 11 червня 2017 року громадяни України з біометричними паспортами отримали право на безвізові поїздки до країни ЄС та деяких окремих членів Шенгенської зони, що стало однією з найгучніших подій, яка має доволі вагомий вплив на життєдіяльність українського суспільства, у тому числі й у економічній сфері. Враховуючи багаторічний досвід різноманітних соціально-економічних зв'язків між Україною та країнами-членами ЄС, заслуговує на окремий аналіз.

Спочатку коротко зупинимося на можливостях, які надає запровадження безвізового режиму з Європейським Союзом громадянам України. Згідно з положеннями про безвізовий

режим між Україною та країнами, громадяни України можуть перетинати кордон із країнами ЄС, а по суті – Шенгенської зони, без звичного оформлення візи. Безвізовий режим дає змогу громадянам України перебувати не більше 90 днів протягом будь-якого180-денного періоду. Цей режим дає право на відвідування культурних та спортивних заходів, журналістські подорожі, короткострокове навчання та обмін досвідом, поїздки на лікування тощо. Водночас безвізовий режим не дає права на роботу в країнах ЄС та Шенгенської зони в цілому, у тому числі, короткострокову. Безвізовий режим також не дає права на постійне проживання в країнах ЄС

В цілому можна припустити, що згодом наслідки для економіки України від впровадження для громадян України безвізового режиму з ЄС проявлятимуться у сфері туризму й освіти, на ринках робочої сили та фінансів. Тому коротко зупинимося на ймовірних проявах такого впливу. Насамперед, є вагомі підстави очікувати, що запровадження безвізового режиму для громадян нашої держави може помітно збільшити потік туристів з України до Європи. Причому це стосується не лише тих українців, які забажали мандрувати самостійно, а, цілком імовірно, і тих, які для цього мають намір скористатися послугами туристичних компаній.Можна також очікувати, що впровадженням безвізового режиму з ЄС певною мірою позначиться на, так званому, неорганізованому роздрібному імпорті товарів, тобто ввезенні іноземних товарів у багажі громадян, що повертаються в Україну з європейських країн. До останнього часу це явище в доволі значних масштабах має поширення у регіонах розвитку прикордонного руху населення, де частина населення Волинської, Львівської, Закарпатської та Чернівецької областей регулярно подорожує до Польщі, Угорщини, Словаччини та Румунії з метою купівлі/продажу певних товарів. Утім, очікувати на значний розвиток прихованого імпорту товарів у масштабах всієї України внаслідок впровадження безвізового режиму з ЄС не варто. Адже нині багатоденні подорожі громадян України за кордон, в основному, здійснюються зі іншими цілями, ніж виключно придбання товарів. Що ж стосується неорганізованого роздрібного імпорту товарів з ЄС в Україну через запровадження безвізового режиму, то навряд чи його приріст буде значним, мабуть, у межах 0,5–1,0 % від загального обсягу імпорту товарів в Україну. Адже дрібні українські підприємці такі поставки вже давно налагодили. А туристи-відпочивальники мандрують не для купівлі товарів.

Список використаних джерел

1. Бабієв Г.М., Дероган Д.В., Щокін А.Р.Встановлення безвізового режиму в Україні. //Електричний Журнал,- Запоріжжя: ВАТ "Гамма",2017 №1, - С.63-64.[Електронний ресурс].- Режим доступу: http://saee.gov.ua/uk/ae

2. Дероган Д.В., Щокін А.Р. Перспективи розвитку України безвіз. Бюл. "Україна і Європа", Київ,2018.- №2, - С.30-38.[Електронний ресурс].- Режим доступу: http://old.niss.gov.ua/monitor/november08/2.htm

3. Статистична інформація //Державний комітет статистики України. [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua.

4. Кулицький С. Імовірні економічні наслідки від запровадження безвізового режиму Європейського Союзу для України [Електронний ресурс] / С. Кулицький // Україна: події, факти, коментарі. – 2017. – № 12. – С. 52–64. – Режим доступу:http://nbuviap.gov.ua/images/ukraine/2017/ukr12.pdf. – Назва з екрану.

УДК 338.27

Штирняєва О.О., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ПРОГНОЗУВАННЯ ОСНОВНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

Для забезпечення життя населення кожної країни сільське господарство залишається найважливішою галуззю народного господарства. До того ж саме тут відбувається безпосередня взаємодія людини з природою, від якої значною мірою залежать здоров'я людини, її психологічний, нервовий, емоційний стан тощо.

Під сільським господарством, як правило, розуміють одну з пріоритетних галузей господарського комплексу України, яка відіграє важливу роль у зміцнені економіки нашої країни, підвищенні життєвого рівня населення і розв'язанні соціально-економічних проблем. Сільське господарство як галузь матеріального виробництва має ряд особливостей, що позначаються на його функціонуванні, зокрема, до них належать наступні [1]:

1. Аграрні підприємства працюють в умовах ризику і невизначеності, оскільки тут економічний процес відтворення тісно переплітається з природними (біологічними) процесами.

2. На відміну від промисловості до процесу сільськогосподарського виробництва залучено не три, а чотири ресурси – основні й оборотні фонди, жива праця і земля, причому земля в сільському господарстві є головним засобом виробництва, тоді як в інших галузях (крім добувної) вона є лише просторовим базисом.

3. Сільськогосподарське виробництво здійснюється в різних ґрунтово-кліматичних умовах, що безпосередньо позначається на результатах господарської діяльності підприємств.

4. Для сільського господарства характерною є сезонність виробництва, яка виявляється в нерівномірному, переривчастому використанні робочої сили і засобів виробництва, в нерівномірному надходженні продукції і доходів протягом року.

5. Сільське господарство – це кредитомістка галузь, яка не може повноцінно розвиватися без додаткових фінансових ресурсів.

6. Сільське господарство є менш інвестиційно привабливою галуззю порівняно з рядом інших галузей народного господарства, що спричинено тривалим періодом виробництва сільськогосподарської продукції[1].

Прогнозування – це процес розробки прогнозів, або наукова діяльність, спрямована на виявлення і вивчення можливих альтернатив майбутнього розвитку. Прогнозування є важливою ланкою між теорією і практикою в усіх галузях життя. Прогнозування показників діяльності сільськогосподарського підприємства дозволяє вирішувати завдання ефективного і раціонального використання його ресурсів. Тут завданням прогнозування з одного боку є виявлення перспективи найближчого і віддаленого майбутнього у діяльності підприємства, і з іншого боку – вироблення оптимальних і перспективних планів, на основі складеного прогнозу [3]. Прогнозування показників діяльності сільськогосподарського підприємства має значну специфіку в сучасних економічних умовах, що вимагає уточнення окремих теоретичних положень цього напряму прогностики. Зокрема, вимагають уточнення призначення прогнозування і визначення прогнозу показників діяльності підприємства. У теорії прогнозування відомі різні визначення прогнозу. Найчастіше використовуються ті, що виходять з них. Прогноз – це науково обґрунтоване судження про можливі стани об'єкту в майбутньому, альтернативних шляхах і термінах їх здійснення [3].

Стосовно сфери прогнозування показників діяльності підприємства поняття прогнозу в теорії придбаває певніший, точніший характер. Так, професор Мауль Я.Я. пропонує наступне визначення прогнозу показників діяльності підприємства: «..поняття прогнозу

можна сформулювати як систему аргументованих представлень, що носять імовірнісний характер, про можливе використання землі на перспективу в цілях створення оптимальних умов для розміщення і розвитку усіх галузей народного господарства, збереження, поліпшення, охорони і відтворення землі як найважливішого засобу виробництва і природного ресурсу» [4].

У сучасних економічних умовах прогнозування і планування показників діяльності сільськогосподарського підприємства повинні здійснюватися з урахуванням результатів реформування земельних стосунків (різноманіття форм власності на землю, багатоукладність сільського господарства, платність землекористування, ринок земель) і негативних тенденцій, що склалися, в області управління землями сільськогосподарського призначення (нерегульований ринковий оборот сільськогосподарських земель, нераціональний міжгалузевий перерозподіл продуктивних ділянок, неефективне галузеве використання земель, відсутність дієвого контролю за використанням сільгоспугідь і дотриманням земельного законодавства, послаблення державних позицій в області регулювання земельних стосунків, відсутності механізмів соціального розвитку сільських територій).

Сучасні прогнози показників діяльності сільськогосподарського підприємства не повинні носити пасивний характер і відбивати варіанти можливого використання ресурсів лише на основі тенденцій, що склалися. Процес прогнозування повинен активно впливати на характер діяльності підприємства з метою стабілізації негативної динаміки і усунення негативних наслідків в цій сфері, надання необхідного напряму перспективному розвитку підприємства відповідно до національних інтересів. Тоді призначенням прогнозування тут слід рахувати обґрунтування комплексних прогнозів, спрямованих на розвиток підприємства. Враховуючи сказане, на наш погляд, під прогнозуванням слід розуміти процес встановлення можливих, пріоритетних для галузі і товариства, напрямів розвитку аграрного підприємства і визначення засобів досягнення прогнозованого результату по показникам діяльності сільськогосподарських підприємств. Визначення прогнозу розвитку сільськогосподарського підприємства стосовно сучасних умов теж повинне враховувати потреби товариства в збереженні продуктивних угідь як найважливішого національного надбання. У даному контексті нами запропоновано наступне визначення прогнозу показників діяльності сільськогосподарського підприємства. Прогноз – система аргументованих представлень, що носять імовірнісний (але досить достовірний), характер про доцільний розвиток аграрного підприємства на перспективу в цілях створення необхідних територіальних умов для розвитку сільського господарства, збереження земельно–ресурсного потенціалу галузі, соціального розвитку сільських територій.

Таким чином, метою сучасного прогнозування показників діяльності сільськогосподарського підприємства в умовах здійснення ринкових перетворень повинне стати обґрунтування стратегічних напрямів вдосконалення характеру діяльності сільськогосподарського підприємства відповідно до національних, державних, громадських інтересів в цій сфері. Процес прогнозування при цьому повинен виробляється на основі певних початкових положень, до яких відносяться принципи прогнозування.

Список використаних джерел

1. Андрійчук В. Г, Економіка аграрних підприємств : Підручник. – 2–ге вид., доп. і перероблене. / В.Г, Андрійчук, – К. : КНЕУ, 2002. – 624 с.

2. Трегобчук В. Інноваційно–інвестиційний розвиток національного АПК: проблеми, напрями і механізми / Трегобчук В.– К.: Інститут економіки НАН України, 2003.– С.235–237.

3. Владимирова Л.П. Прогнозирование и планирование в условиях рынка: Учебное пособие. / Л.П. Владимирова – М.: Издательско– торговая корпорация «Дашков и К0 », 2004. – 400 с.

4. Мауль Я.Я. Экономика и экология землепользования. Прогнозирование, территориальная организация и охрана ресурсов Казахстана. / Я.Я. Мауль – Алма– Ата: Кайнар, 1989. – 216с.

УДК 336.71

Шулик Л.П., Нерода С.М., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)

СИСТЕМА НЕТРАДИЦІЙНИХ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Інтеграція України до європейського економічного простору приводить до посилення конкуренції на ринку капіталу та банківських послуг. Для вітчизняних комерційних банків актуальним є питання не тільки посилення конкурентоспроможності на вітчизняному ринку, а також і конкурентні виклики з боку відкритого ринку банківських послуг Європейського Союзу. Для ефективного підвищення конкурентоздатності банківської системи необхідно активно диверсифікувати банківські послуги за допомогою впровадження у свою діяльність різноманітність нетрадиційних видів банківських послуг.

До нетрадиційних для банків України операцій та послуг можна віднести: лізинг, факторинг, довірчі (трастові) послуги, гарантійні, посередницькі, консультаційні та інформаційні послуги, кеш-менеджмент. У нашій країні значна частка нетрадиційних операцій та послуг не набула широкого застосування в практичній діяльності комерційних банків. Передусім це пов'язано з повною відсутністю чи недосконалістю існуючої законодавчої бази, яка регулює здійснення таких операцій або надання послуг, а також із сучасним станом економіки країни [1].

Важливе місце серед нетрадиційних банківських послуг займає факторинг. Це достатньо новий для України фінансовий інструмент, розвиток якого потребує створення інституційних умов, насамперед, податкового законодавства і нормативно-правової бази, що дозволяє стягувати заборгованість за договорами факторингу. Станом на 01.12.2017 в Державному реєстрі фінансових установ міститься інформація про 378 фінансові компанії, які мають право надавати послуги факторингу. Обсяг факторингових операцій наприкінці 2017 року становив 4657,5 млн. грн. [2].

В Україні факторинг як самостійна сфера діяльності ще не достатньо розвинутий, тому що багато підприємств ще не повідомлені про цей продукт. Банки використовують його як послугу, розширюючи асортимент кредитних операцій. Найбільшим попитом послуги факторингу користуються у підприємств харчової промисловості, поліграфії, фармацевтики, сфери послуг.

Розвитку факторингу на сьогодні заважають нестабільна економічна ситуація, яка призводить до неплатоспроможності підприємств, збільшенню кредиторської та дебіторської заборгованості; висока кількість сумнівних платіжних операцій; недостатня ознайомленість компаній про фінансові послуги. Тому для подальшого інтенсивного розвитку факторингових структур необхідна підтримка держави, створення умов інституційного характеру, які прискорять процес формування і діяльність факторингових структур, а також стабілізація фінансового ринку та економіки країни

З усіх нетрадиційних видів банківських послуг в Україні на сьогоднішній день саме лізинг набув найбільшого розвитку. Вітчизняний ринок лізингу розвивається за європейською моделлю, адже більша його частина (близько 80%) контролюється комерційними банками. Стрімка динаміка розвитку лізингових відносин спонукала банки відокремлювати лізинг як банківську послугу та заснувати власні лізингові компанії. Створення банком власної лізингової компанії вирішує одну з найголовніших проблем – пошук джерел фінансування для реалізації власних проектів [3, с. 129].

Нині лізингові операції, довівши свою ефективність для лізингоотримувачів та прибутковість для лізингодавців, активно застосовуються в різних галузях вітчизняного господарства. За підсумками 2016 р. переважаючим користувачем лізингових послуг залишається транспортна галузь – вартість договорів складала 7769,7 млн грн, їх частка складала 32,5% від усіх договорів загалом. Сільське господарство, з яким укладено близько 29,5% від усіх угод, демонструє спад у вартості укладених договорів на 8,0% або на 607,4

млн грн. Лише сфера послуг, вартість договорів якої становить 1052,9 млн грн, демонструє незначний, проте приріст на 1,4%, що становило 14,6 млн грн. Основними об'єктами лізингу у 2016 р. були транспортні засоби, техніка, машини та устаткування для сільського господарства та будівельне обладнання і техніка [4].

У сучасних умовах ефективність роботи банку та його конкурентоспроможність на ринку пов'язана з інноваційною діяльністю, а саме з автоматизацією, впровадженням новітніх технічних засобів і передових банківських технологій по просуванню на ринок банківських продуктів і послуг, а також з пошуком інструментів, що підвищують привабливість банківських послуг.

Сьогодні лідером серед банків з впровадження інновацій в Україні є ПриватБанк. Інноваційна політика ПриватБанку орієнтована на впровадження на українському ринку принципово нових, провідних банківських послуг, які надають клієнтам нові можливості управління своїми фінансами. Приватбанк першим в Україні запропонував своїм клієнтам послуги Інтернет-банкінгу «Приват24» та GSM-банкінгу. Досить великого поширення сьогодні набувають інновації як Private Banking. Елементи Private Banking вже впроваджує ряд українських банків, зокрема, «ПриватБанк», «Альфа-Банк», «ОТП Банк», «УкрСиббанк» та інші. Private Banking це відносини між банком та клієнтом, характерними відмінностями яких є персональний підхід до клієнта, комплексність послуг, що надаються, і висококласне обслуговування [5].

Щодо надання нестандартних банківських послуг VIP-клієнтам, слід відмітити такі: довірче управління активами клієнта та членів його родини, формування банками індивідуальних інвестиційних портфелів VIP-осіб і управління ними, забезпечення фінансового управління на підприємствах, якими володіють такі особи, податкове планування та розроблення індивідуальних фінансових схем для оптимізації грошових потоків. Окрім надання базових фінансових послуг, часто банки пропонують ряд інших послуг, зокрема, організацію відпочинку, туристичних і ділових поїздок, підбір шкіл для дітей за кордоном, тест-драйв автомобілів класу «люкс» [6].

Таким чином, нетрадиційні банківські послуги у діяльності комерційний банків України поступово набувають популярності, стаючи перспективним напрямом банківської діяльності. Саме нетрадиційні види банківських послуг дають змогу банку розширити коло клієнтів, диверсифікувати ризики, а все це своєю чергою позитивно впливає на розвиток грошово-кредитної сфери держави. Тож, нетрадиційні банківські послуги вигідно доповнюють стандартний набір кредитно-розрахункових операцій комерційних банків, що є важливою перевагою в конкурентній боротьбі за залучення нових клієнтів, дають можливість отримання додаткового прибутку.

Список використаних джерел

1. Черничко Т.В. Аналіз сучасного стану ринку нетрадиційних банківських послуг України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros_2015_94_19.

2. Горбата Ю.В. Аналіз розвитку факторингових послуг у банківському секторі України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://libfor.com/index.php?newsid=2488

3. Смірнова О.О. Розвиток лізингового бізнесу в Україні : сучасний стан та можливості застосування іноземного досвіду / О. О. Смірнова // Фінанси, облік і аудит. – 2016. – № 1 (23). – С. 128–140.

4. Черненко Н.О. Аналіз стану сучасного ринку міжнародного лізингу в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5636

5. Онищенко В.О. Ринок банківських послуг: проблеми та інноваційні напрями розвитку в Україні [Монографія] / В.О. Онищенко. Л.О. Птащенко – Полтава: ПолтНТУ, 2010. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.twirpx.com/file/2326068/

6. Польова О.Л. Сучасні тенденції на ринку банківських послуг в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/10_2017/7.pdf.

УДК 519:86

Щербініна С.А., ст. викладач
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)

ОПТИМІЗАЦІЯ БЮДЖЕТУ РЕКЛАМНИХ КАМПАНІЙ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах постійного підвищення конкуренції та недостатності фінансових ресурсів постає завдання оптимального використання наявних на підприємстві коштів з метою максимізації корисного ефекту. Тому пошук оптимального варіанту розподілу фінансових ресурсів на рекламну кампанію в умовах гострої нестачі достовірної маркетингової інформації щодо ефективності маркетингових заходів не втрачає своєї актуальності. Вирішення проблеми оптимізації структури рекламного бюджету сприятиме ефективному стимулюванню збуту власної продукції та послуг, раціональному використанню ресурсів, досягненню високих фінансових результатів та забезпечуватиме певною мірою формування позитивного іміджу підприємства.

Планування рекламного бюджету підприємства залишається доволі складним завданням відділу маркетингу. При вирішенні проблеми оптимізації рекламного бюджету виникає дві доволі складні проблеми: облік та реєстрація необхідної інформації і власне оптимізація рекламного бюджету.

Оскільки критерієм ефективності діяльності підприємства є прибуток, то і під ефективністю реклами слід розуміти зміну прибутку під впливом реклами. Проте прогнозувати зміну прибутку під впливом реклами можна лише в тому випадку, коли відомі кількісні взаємозв'язки між прибутком підприємства і всіма основними величинами, від яких він залежить, в тому числі і від параметрів, що визначають інтенсивність передачі інформації про товар та послуги і її вплив на споживача.

Найбільш складним у цьому процесі вбачається облік статистичних даних, які відображають конкретні закупки та замовлення послуг, здійснені споживачами на основі рекламної інформації підприємства. Саме така інформація є необхідною для визначення ефективності рекламних заходів і відповідно прибутку від реклами.

Оскільки підприємство, як суб'єкт ринкових відносин обмежене у своїх можливостях щодо фінансування рекламних заходів, а використовувані канали, в свою чергу, обмежені ефірним часом, тиражами і кількістю видань, вирішення даної проблеми повністю вкладається у постановку задачі лінійного програмування, що вирішується симплекс-методом.

Отже, оптимізаційна модель може бути представлена у такому вигляді:

$$L = \sum_{i=1}^{m}\sum_{j=1}^{n} a_{ij}x_{ij} \to \max; \quad (1)$$

$$\sum_{i=1}^{m}\sum_{j=1}^{n} c_{ij}x_{ij} \le T; \quad (2)$$

$$d_{ij} \le x_{ij} \le D_{ij}; \quad (3)$$

де x_{ij} – кількість виходів реклами i-м рекламним каналом, що використовується підприємством в j-й період;

a_{ij} – значення контакту потенційних споживачів з i-м видом рекламного повідомлення в j-й період часу;

c_{ij} – вартість виходу одного рекламного повідомлення на i-му рекламному каналі в j-му періоді часу;

d_{ij} – мінімальна кількість виходів рекламного повідомлення через *i*-й рекламний канал в *j*-му періоді часу;

D_{ij} – максимальна кількість виходів рекламного повідомлення через *i*-й рекламний канал в *j*-му періоді часу.

Для побудови економіко-математичної моделі задачі необхідно оцінити параметр a_{ij} – середній рейтинг рекламного повідомлення (усереднене значення контакту потенційних споживачів з *i*-м видом рекламного повідомлення в *j*-й період). Таку інформацію можна отримати використовуючи звітні матеріали та дослідження компанії Gfk Ukraine.

Використовуючи дані ПАТ «Полтавський тепловозоремонтний завод», звітні матеріали компанії Gfk Ukraine, а також спеціальну літературу, побудовано економіко-математичну модель для визначення оптимальної структури рекламного бюджету.

Постановка економічної задачі: виходячи із виділеного бюджету на рекламу ПАТ «Полтавський тепловозоремонтний завод», необхідно визначити таку структуру та канали поширення реклами, які б дали можливість забезпечити максимальне охоплення цільового ринку (максимальне загальне число контактів споживачів з рекламними зверненнями) і на цій основі забезпечити збільшення прибутку підприємства.

Для рекламування своєї продукції у підприємства є можливість використовувати такі рекламні канали: телебачення, транспорт, білборди, радіо, пресу, інтернет-рекламу. Обране друковане видання виходить 1 раз на місяць; мінімальний термін розміщення банера на інтернет сайті – 1 тиждень; в радіо-ефірі рекламні блоки виходять два рази на годину; на телебаченні передбачено вихід ролика не більше 2 разів на день; заплановано використання площ не більше 125 білбордів та 75 одиниць залізничного транспорту. Обсяг фінансових ресурсів, які планується витратити на рекламування продукції та послуг, становить 1,1 млн. грн.

Задачу вирішено засобами MS Excel за допомогою надбудови «Пошук рішення». Реалізацію задачі представлено на рис. 1.

Канал поширення інформації про продукцію	Вартість виходу одного рекламного повідомлення, грн.				Aur (середній рейтинг рекламного повідомлення), %			
	I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.	I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.
Телебачення (Лтава)	10555,7	9798,9	9413,1	10402,6	1,02	0,805	0,823	1,12
Залізничний транспорт	6359	6359	6359	6359	0,7	0,8	0,8	0,7
Білборди	3040	3040	3040	3040	0,06	0,07	0,06	0,06
Радіо ефір (Ваша хвиля)	2100,5	2100,5	2100,5	2100,5	0,14	0,23	0,2	0,15
Преса (Магістраль)	6900	6900	6900	6900	0,91	0,91	0,91	0,91
Інтернет реклама	9000	9000	9000	9000	1,12	1,08	0,99	1,09

	Кількість виходів реклами				Сумарний рейтинг всіх видів рекламних повідомлень			
	I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.	I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.
Телебачення (Лтава)	0	0	0	0	0	0	0	0
Залізничний транспорт	0	75	75	0	0	60	60	0
Білборди	0	0	0	0	0	0	0	0
Радіо ефір (Ваша хвиля)	0	0	0	0	0	0	0	0
Преса (Магістраль)	3	3	3	3	2,73	2,73	2,73	2,73
Інтернет реклама	7	0	0	0	7,84	0	0	0
Витрати на рекламу	1099650,00							138,76

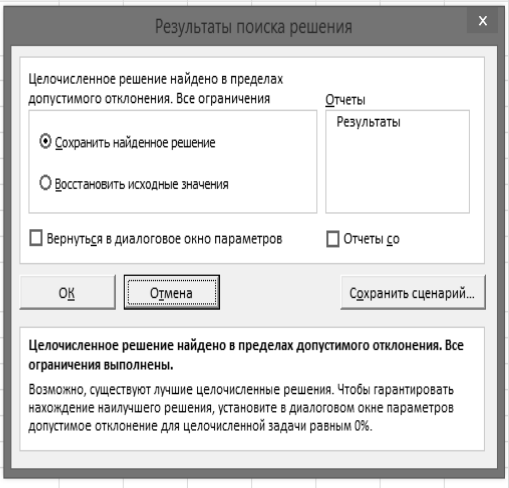

Рис. 1. Результати оптимізації рекламної кампанії за різними каналами поширення рекламних повідомлень на 2017 р.

Знайдений оптимальний план з точки зору обумовлених у задачі обмежень забезпечить досягнення рейтингу всіх виходів рекламних повідомлень в рамках даної рекламної кампанії в сумі 138,76 GRP та відповідно максимізує прибуток досліджуваного підприємства.

УДК 336.748.12

Юременко А.Ю., Дяченко І.В., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

СУЧАСНІ ІНФЛЯЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ ТА ЇХ НАСЛІДКИ

Інфляція – це одна з найбільш гострих проблем сучасного розвитку економіки в багатьох країнах світу, яка негативно впливає на всі сторони життя суспільства. Гострою проблемою інфляція залишається для України. Без зниження рівня інфляції неможливо досягти економічного зростання країни та якісного життя населення.

В економіці інфляція проявляється як тривале зростання загального рівня цін, що відображує зниження купівельної спроможності грошової одиниці. Основним показником, за допомогою якого вимірюється інфляція в країні, є коефіцієнт інфляції, або індекс споживчих цін, він характеризує загальну зміну цін на товари і послуги у поточному періоді порівняно з минулим. Індекс інфляції в Україні за період 2013–2017 рр. наведено на рис 1.

Аналіз даних наведених на рис. 1 свідчить, що за весь досліджуваний період індекс інфляції постійно змінюється. Найбільш критичним для України були 2014-2015 роки. Інфляція в даних роках була сформована за рахунок трьох основних складників, це: продукти харчування, житлово-комунальні послуги та алкогольні напої і тютюнові вироби. У 2016 р. відбулося стрімке зниження споживчої інфляції – до 12,4%, тоді як у 2015 р. споживчі ціни зросли на 43,3%.

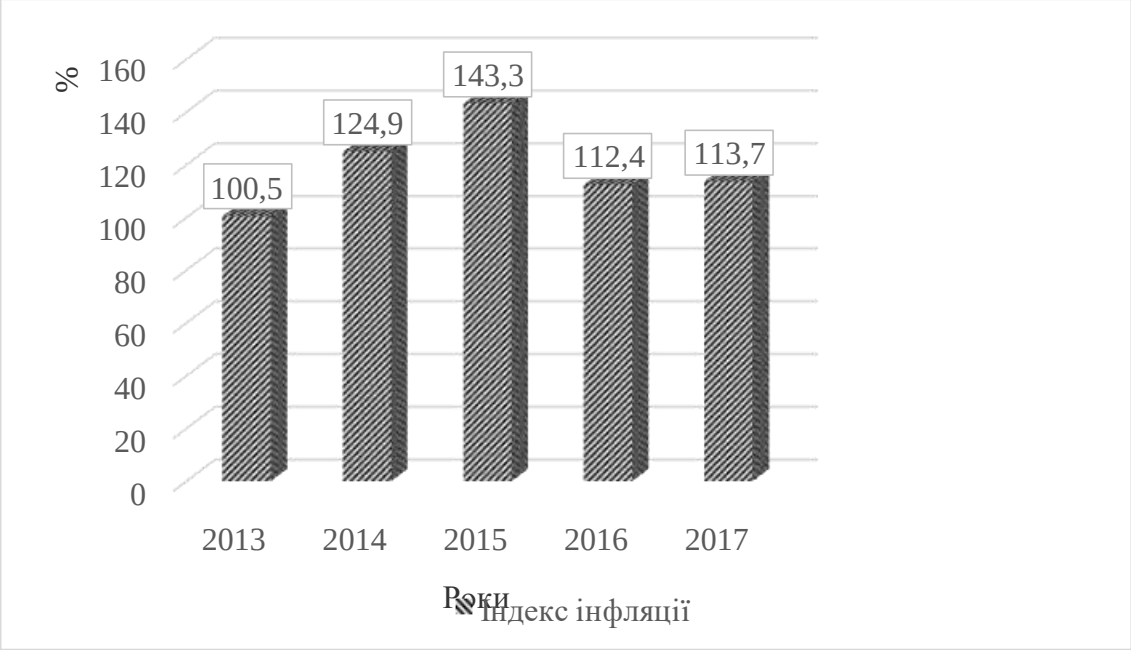

Рис. 1. Індекс інфляції в Україні у 2013-2017 роках
Джерело: складено авторами за даними [1]

Динаміка споживчих цін у 2016 р. була близькою до прогнозів Національного банку, що публікувалися в інфляційних звітах протягом року та передбачали зростання споживчих цін на 12% за підсумками року. Базова інфляція за підсумками 2017 року прискорилася і становила 13,7% . Збільшення інфляції на 1,3 % у порівнянні з 2016 р. відбулося унаслідок підвищення виробничих витрат і пожвавлення споживчого попиту, у тому числі через підвищення мінімальної заробітної плати та пенсійних виплат.

У результаті проведеного аналізу індексу інфляції можна зробити висновки, що для економіки сучасної України проблема інфляції є гострою і актуальною, зростання цін на споживчі товари призводить до поглиблення негативних соціально-економічних наслідків.

Основними соціально-економічними наслідками інфляції майже завжди є перерозподіл національного доходу і багатства між різними групами суспільства, економічними і соціальними інститутами довільним і не прогнозованим чином. В результаті росту цін відбувається зниження конкурентоспроможності національних товарів, внаслідок чого зростає імпорт і зменшується експорт, банкрутують національні виробники, росте попит на більш стабільну іноземну валюту, посилюється відтік капіталів за кордон, а це сприяє політичної нестабільності у суспільстві та зростанню соціальної напруженості.

Щодо перспектив подальшого подолання інфляції Національним банком взяті до уваги «Основні засади грошово-кредитної політики на 2018 рік та середньострокову перспективу», якими передбачено що пріоритетною метою грошово-кредитної політики є зниження інфляції до рівня однозначного показника. Середньострокова ціль щодо інфляції установлена на рівні 5% з допустимим діапазоном відхилень ± 1 п. п. і досягатиметься протягом 2018 – 2020 років [2].

Економічні аналітики та політологи виходом із кризової ситуації вбачають проведення комплексу антиінфляційних заходів в Україні, зокрема:

– розробка та втілення в життя комплексних державних програм розвитку економіки, в першу чергу галузей і підприємств, які сприяють становленню конкурентного, високотехнологічного та наукомісткого виробництва;

– проведення послідовної антимонопольної політики та створення широкої мережі економічної інформації для підприємств;

– посилення стимулів виробничого накопичення, включаючи субсидії, що здатні підтримати процес накопичення коштів у підприємців і населення;

– зміна структури виробничих фондів з метою розширення виробництва товарів народного споживання;

– стимулювання кредитної та інвестиційної діяльності банків та обмеження покриття дефіциту коштів за рахунок банківського кредиту;

– вдосконалення податкової системи;

– підвищення ефективності грошово-кредитної політики, яка повинна забезпечити тісний взаємозв'язок усіх елементів ринкового механізму товарно-грошових відносин [3, с. 187]

Отже, на сучасному етапі розвитку економічних відносин в Україні питання зниження рівня інфляції постає досить гостро. Дослідження інфляції і її наслідків в Україні, дає можливість зробити висновок, що інфляційні процеси були спричинені комплексом факторів та мають різні форми вияву. В сучасних умовах інфляція проявляється у вигляді підвищення товарних цін, девальвації гривні, зниження купівельної спроможності населення, активний розвиток тіньової економіки, збільшення соціальної нерівності, недовіра людей до банків тощо. Критична ситуація в країні вимагає запровадження ефективних заходів щодо подолання інфляції, серед яких: розробка та втілення в життя комплексних державних програм розвитку економіки, стимулювання кредитної та інвестиційної діяльності банків; вдосконалення податкової системи, підвищення ефективності грошово-кредитної політики.

Список використаних джерел

1. Індекс інфляції // Міністерство фінансів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/

2. Рішення Національного банку України «Про Основні засади грошово-кредитної політики на 2017 рік та середньострокову перспективу» від 12.09.2017 № 37-рд [Електронний ресурс]. –Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/vr037500-17

3. Тіверіадська Л.В. Інфляційні процеси та їх соціально-економічні наслідки в Україні / Л.В. Тіверіадська, А.М. Якименко // Економічний простір. – 2015. – № 93. – С. 175-188.

УДК 336

Юрченко М.О., студент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Міжнародна економічна діяльність країни є важливою сферою процесів відтворення, усього суспільного життя. Для України врегулювання механізмів співробітництва з іншими державами світу стає важливою умовою побудови ефективного національного господарства, проведення структурної реформи.

Міжнародна економічна діяльність утворює систему господарських зв'язків між національними економіками країн, відповідними суб'єктами господарювання. Вона ґрунтуєть ся на міжнародній спеціалізації виробництва та інтернаціоналізації господарського життя. Можливості, перспективи міжнародної економічної діяльності, її основних форм визначають ся поглибленням міжнародного поділу праці, переходом до вищих його типів.

Сучасний стан міжнародної економічної діяльності України обумовлює вирішення актуальної проблеми інтеграції України до Європейського Співтовариства, де вже впроваджено єдину валюту і безмитний перетин кордонів товарами, послугами, капіталами, робочою силою. Вирішення цієї проблеми потребує від України зняття перешкод для міжнародної економічної діяльності підприємств, організацій і людей, зокрема, передбачає повну лібералізацію руху капіталів; інтеграцію банківських та інших фінансових ринків, ліквідацію меж коливань валютного курсу, повну конвертованість національної валюти. Реалізація зовнішньоекономічного потенціалу суб’єктів господарювання України, досягнення ними кількісно визначених цілей та завдань на зарубіжних ринках можливе лише за умов забезпечення їх спеціалістами, спроможними сформувати і забезпечити взаємопов’язане функціонування всіх елементів системи міжнародної економічної діяльності України.

Зовнішньоекономічна діяльність країни полягає у встановленні зовнішніх зв‘язків держави з іншими країнами та міжнародними організаціями – партнерами міжнародної діяльності. У наш час Україна послідовно розвиває зовнішні економічні зв’язки з країнами всіх континентів як незалежна держава, зберігши висококваліфіковані кадри, здатні до наукомісткої праці, володіючи значними земельними та сировинними ресурсами. Маючи сприятливий клімат, вигідне географічне положення у Центральній Європі, кордони з багатьма державами, вихід до моря, Україна має достатньо потужний потенціал для ефективної інтеграції до світової економіки, а отже, і успішного розвитку. Україна робить усе можливе для підтримання тісних зв‘язків з країнами Європейського Союзу. Відносини з ЄС набувають для нашої країни дедалі більшого геополітичного значення. Так, починаючи з 2005 р. на фоні загальних економічних зрушень відбувається постійне зростання обсягів зовнішньоторговельного обороту України з ЄС. Аналіз динаміки експортно-імпортних обсягів торгівлі дозволяє говорити про те, що протягом останніх років спостерігається тенденція до поглиблення двосторонніх торговельних відносин між Україною та Європейським Союзом при неоднозначних якісних характеристиках відповідних торгових показників. Головними партнерами у зовнішній торгівлі послугами є Сполучене Королівство, Кіпр, Німеччина, Австрія.

Проаналізувавши географічну структуру зовнішньої торгівлі України, можна стверджувати, що вона носить відносно стабільний характер і має слабку диверсифікацію експорту, тому що модель міжнародної спеціалізації є неефективною. Економіка України є відкритою, на яку припадає 0,07% світового ВВП і 0,3% світового експорту. Україна бере участь у сучасних процесах глобалізації як невід’ємна складова світової економіки і підтримує торговельні відносини із багатьма країнами світу. Домінуючу роль продовжують

відігравати Російська Федерація (53% українського імпорту), Німеччина, Польща, Італія й Угорщина.

Аналіз товарної структури експортно-імпортних зв'язків засвідчує, що в товарній структурі українського експорту в регіон ЄС усе більше місце займають мінеральні продукти, недорогоцінні метали та вироби з них, продукція агропромислового комплексу, текстиль та текстильні вироби. Порівняння товарної структури зовнішньої торгівлі України і країн ЄС указує на вузькість асортименту, який відображає структуру обміну ЄС з країнами, що розвиваються. Товарна структура експорту України є вкрай несприятливою. Вона свідчить про нездатність держави подолати структурні диспропорції економіки, сформованої в рамках колишнього СРСР. Аналіз співвідношення між експортом та імпортом продукції показує, що майже по всіх товарних позиціях переважає імпорт товарів, що відбивається негативно на економіці країни.

На основі аналізу основних показників двосторонньої торгівлі, зокрема сальдо торгового балансу, можна констатувати, що двосторонні торговельні стосунки України з ЄС характеризуються: - тенденцією до зміцнення позицій європейських імпортерів на внутрішньому ринку України при недостатньому зростанні відповідних обсягів експорту до країн – членів ЄС; - асиметрією взаємного доступу до ринків сторін та низьким рівнем позиціонування національних товаровиробників на відповідних ринках ЄС.

Проблема подальшого розвитку співробітництва з ЄС не зводиться лише до питання про лібералізацію двосторонніх торговельних відносин. Вона з необхідності включає й такі аспекти, як системна, технологічна сумісність, і потребує цілеспрямованих структуро-визначальних заходів. Принципового значення щодо цього набуває формування ефективного ринкового середовища в Україні, залучення до її господарського комплексу європейських мікроекономічних агентів через створення сприятливого інвестиційного та підприємницького клімату, а також взаємні гарантії, страхування господарської діяльності та капіталів, що вкладаються в Україну. Кропіткої роботи задля свого розв'язання потребує й завдання гармонізації системи стандартів, наближення українських засобів метрології до відповідних регуляторів, прийнятих в ЄС. З погляду інтересів України важливим є врахування всіх аспектів євроінтеграції, і передусім запровадження нової валюти. Вітчизняні банки повинні розраховувати на зростання популярності євро та значне збільшення обсягів угод.

Результати аналізу сучасних тенденцій розвитку експортно-імпортної діяльності та зовнішньоторговельної політики України дають підстави визначити ключовим завданням державної політики у сфері зовнішньоекономічної діяльності створення ефективної системи підтримки експорту, яка забезпечить сталий економічний розвиток та реалізацію експортного потенціалу держави. У контексті визначеної мети необхідно реалізувати комплекс заходів, що сприятимуть удосконаленню експортної складової торговельної політики України в умовах поглиблення зовнішньоекономічної інтеграції та подолання негативних наслідків світової фінансової кризи. Розвиток комерційної дипломатії – інтернаціонального компоненту системи захисту національних інтересів держави у сфері міжнародної торгівлі – передбачає створення системи інституцій, спрямованої на забезпечення національних комерційних інтересів. Необхідне поглиблення торговельно-економічної інтеграції з окремими країнами-партнерами, митними та інтеграційними союзами та іншими економічними утвореннями.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http:/www.rada.kiev.ua

2. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua.

3. Солоніко К.С. Міжнародна економіка: [навч. посіб.] / К.С. Солоніко. – К. : Кондор, 2008. – 380 с.

СЕКЦІЯ 5
ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

УДК 658.012

Петров О.С., д.т.н, професор
Гірничо-металургійна академія імені Станіслава Сташиця (м. Краків, Польща)
Погорелов Ю.С., д.е.н., доцент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)

ПОБУДОВА ДОКУМЕНТООБІГУ ЯК ЕЛЕМЕНТУ СИСТЕМИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Управління підприємством базується на використанні певної інформації, значна частина якої накопичується, обробляється та узагальнюється у системі управлінського обліку на підприємстві. Підходи до розуміння управлінського обліку, і стратегічного обліку як наступного етапу розвитку управлінського обліку є різними, але всі дослідники (наприклад, [2-4,7,8 та ін.] акцентують увагу на тому, що характерними рисами управлінського обліку є орієнтація на задоволення потреб користувачів інформації, цільовий характер, спрямованість на забезпечення прийняття управлінських рішень.

Одним з важливих елементів системи обліку на підприємстві взагалі та управлінського обліку зокрема є документообіг. Базовим терміном для визначення поняття документообігу є поняття документу, який трактується в такий спосіб: матеріальний об'єкт з інформацією, закріпленою створеною людиною способом для її передачі в часі і просторі [1]; запис про певну операцію в діяльності підприємства, що не суперечить законодавству, про певне рішення [5]. Кількість визначень поняття документу є значно більшою, втім навіть й наведені визначення є достатніми для окреслення змісту цього поняття. Документообіг визначають як рух документів в організації з моменту їх отримання або створення до завершення виконання або відправки [5,9].

Зміст документообігу на конкретному підприємстві, звичайно, є різним. Але в цілому у структурі документообігу можна виділити його організаційні та результативні складники. До організаційних складників відносяться процедури створення документів, процедури руху документів, процедури пошуку документів, процедури архівного та поточного пошуку документів, правила розподілу документів між користувачами, закріплення відповідальності щодо процедури під час документообігу. Результативні складники документообігу представлені такими: сформовані документи, відповідальність посадових осіб підприємства за документи, реальні документопотоки, процедури документообігу під час руху документів, організація зберігання документів, фактичні можливості щодо пошуку документів.

З метою побудови документообігу як елементу системи управлінського обліку на підприємстві пропонується визначити вимоги до документообігу, які будуть виступати критеріями його побудови. Такими вимогами пропонується визначити законність, достатність, цільовий характер, функціональну обґрунтованість, економічну доцільність та достатню обмеженість у часі. Відповідність документообігу на підприємстві зазначеним вимогам дозволить задовольнити інформаційні потреби осіб у системі управлінського обліку на підприємстві. Документообіг на підприємстві крім забезпечення законності у формуванні та обробці документів повинен відповідати інформаційним потребам користувачів інформації. Таку відповідність пропонується забезпечити на основі використання двох можливих підходів: процесного підходу та анкетування.

Зміст процесного підходу у ідентифікації інформаційних потреб посадових осіб підприємства для забезпечення цільового характеру документообігу представлений такими етапами:

деталізація інформаційних потреб кожного користувача інформації;

визначення функцій кожного користувача інформації, які формують окремі процеси його діяльності;

визначення інформації, що є необхідною для реалізації функцій, завдань та здійснення процесів;

визначення процедур обробки інформації згідно особливостей процесів в діяльності її користувача;

визначення джерела формування або отримання кожного виду інформації, яка є необхідною користувачеві;

визначення механізму й періодичності отримання необхідної інформації для кожного користувача;

визначення й забезпечення використання необхідного носія інформації та механізму його руху.

Запропоновані етапи дозволяють забезпечити об'єктивний погляд на виявлення та задоволення інформаційних потреб кожного користувача інформації на підприємстві, дають змогу побудувати документообіг на підприємстві, відштовхуючись від реальних інформаційних потреб. Втім, такий підхід передбачає процесно-орієнтований погляд на діяльність підприємства в цілому, потребує докладного аналізу змісту наявних процесів на підприємстві.

Іншим підходом для вирішення поставленого завдання є анкетування. Запропонований підхід передбачає такі етапи:

визначення складу та змісту документів, у процедурі руху яких респондент бере безпосередню участь;

розподіл сукупності усіх документів для кожного респондента та вхідні та вихідні;

формування характеристики кожного документа, у процедурі руху яких респондент бере безпосередню участь, із використанням заздалегідь визначених критеріїв;

виявлення побажань або потреб користувача інформації щодо формування додаткових документів або виключення існуючих;

пропозиції користувача інформації щодо оптимізації існуючого на його робочому місці документообігу;

формування інформації щодо документообігу підприємства у формі бази даних у розрізі ланцюжка руху кожного документа;

аналіз бази даних документообігу підприємства з метою виявлення цілісності, гармонізації за ієрархією документів, обґрунтованості руху кожного документа у ланцюжку;

проведення додаткового анкетування у разі необхідності для уточнення первісної інформації щодо стану документообігу та можливостей його покращання.

За результатами виконання запропонованих етапів передбачається побудова або реорганізація документообігу на підприємстві. З метою виявлення достатності наявного документообігу та його якості запропоновано певні критерії, дотримання яких є свідченням необхідної якості побудованого документообігу. Запропоновані критерії розподілено на дві групи: організаційні та операційні. До складу організаційних критеріїв віднесено такі: відповідність ланцюжків руху документів об'єктивним потребам користувачів інформації; відповідність використовуваних документів процедурам, завданням та процесам в діяльності підприємства; керованість формалізованих інформаційних потоків та ланцюжків руху документів; існування єдиного репозитарію на підприємстві; унікальна тематична спрямованість кожного документу; формалізація процедур руху й обробки документів. Операційні критерії якості документообігу є такими: відповідність періоду виникання потреби щодо документу періодичності ланцюжка його руху; мінімальність часу обробки документів кожною відповідальною посадовою особою та у кожному підрозділі; мінімальність часу руху документу; мінімальність кількості використовуваних згідно інформаційних потреб користувачів інформації документів; мінімальність суми ланок ланцюжків руху документів; простий механізм пошуку інформації в системі підприємства.

Актуальність побудови документообігу привела до виникнення розробок автоматизації документообігу (систем електронного документообігу). Кількість таких систем є доволі значною , й вони достатньою мірою представлені на українському ринку IT-рішень (e-Docs, MasterDoc, ІНТАЛЄВ: Корпоративні документи і процеси, SX-Government, Optima-WorkFlow-Стандарт, AlmexECM, iDoc, Документ.Онлайн, Справа, БОС-Референт, CompanyMedia, DIRECTUM, DOCUMENTUM, DocsVision, ЕВФРАТ-Документообіг, Optima-Workflow, LanDocs, МОТИВ, Lotsia PDM Plus). Функціонал таких систем є різним, але в цілому більшість виконуваних ними функцій можна звести до таких: зберігання і пошук документів; підтримка канцелярії; маршрутизація і контроль виконання документів; аналітичні звіти; інформаційна безпека. Кожен із існуючих програмних комплексів для електронного документообігу має як свої переваги, так і недоліки. І тому під час вибору системи електронного документообігу користувач має орієнтуватися на певні критерії. Найчастіше такими критеріями виступають такі: забезпечення необхідної функціональності з можливістю подальшого розширення системи; мінімальна сукупна вартість володіння і швидка окупність системи; достатній рівень технічної підтримки; виробник, що зарекомендував себе, з реальними впровадженнями; облік вітчизняної законодавчої бази; суб'єктивні вподобання замовника [10].

Втім, варто підкреслити, що автоматизація документообігу не є панацеєю для бізнесу, й не умовою, що гарантує задоволення інформаційних потреб працівників й керівництва підприємства. Ми повністю погоджуємося із [10] у думці, що «якщо Ваш бізнес успішно працює і без електронного або навіть без паперового документообігу, дуже малоймовірно, що встановлення СЕД зробить його більш ефективним». І навпаки, впровадження навіть сучасної потужної системи електронного документообігу не вирішує значної частини інших завдань в управлінському обліку підприємства, які потребують додаткової уваги.

Список використаних джерел

1. Документування у менеджменті : Підручник / О.Г. Кірічок, В.І. Корбутяк, В.К. Процюк, К.В. Дубич. – К.: ЦНЛ, 2003. – 216 с.
2. Друри К. Управленческий и производственный учет: учебн.; пер. с англ.; – М.:ЮНИТИ-ДАНА, 2005. – 1071 с.
3. Иванов В.В., Хан О.К. Управленческий учет для эффективного менеджмента. – М.:ИНФРА-М, 2009. – 208 с.
4. Илышева Н.. Стратегический управленческий учет для бизнеса /Н. Илышева, А. Караваева, А. Быстрова. − М.:Инфра, 2013. − 336с.
5. Майкл Дж., Саттон Д. Корпоративный документооборот. – СПб: Азбука, 2002. – 780 с.
6. Партин Г.О. Управлінський облік: підручник / Г.О. Партин, А.Г. Загородній, Т.І. Свідрик, А.І. Ясінська, Т.М. Бойчук. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2013. – 280 с.
7. Попович В. І. Теоретичні основи організації стратегічного обліку на підприємствах / В. І. Попович // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Серія «Економіка». – 2013. – Випуск 1(61). – С. 187-192.
8. Сатмурзаев А.А. Концепция стратегического учета в нових экономических структурах: теоретический аспект / А.А.Сатмурзаев // Економіка та держава. – 2010. – №12. – С. 195–198.
9. https://fossdoc.com/vybor-sed

УДК 658.012

Погорелов Ю.С., д.е.н., доцент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м.Полтава, Україна)
Івченко Є.А., к.е.н., доцент
Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля (м. Сєвєродонецьк, Україна)

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ ДАНИХ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Сучасні умови функціонування вітчизняних підприємств сприяють посиленню уваги до питань забезпечення економічної безпеки підприємства. Розуміння економічної безпеки підприємства є вкрай варіабельним, але для окреслення такого поняття наведемо окремі його визначення:

міра економічної свободи підприємства, що досягається внаслідок керованого процесу взаємоузгодження економічних інтересів стейкхолдерів як зовнішнього, так і внутрішнього середовища підприємства, який має на меті протистояння загрозам економічній безпеці підприємства та потребує необхідних для такого протистояння ресурсів [5];

стан функціонування, за якого підприємство і його продукція є конкурентоспроможними на ринку та одночасно гарантується: найбільш ефективне використання ресурсів, інтелектуального та кадрового потенціалу; стабільність функціонування, стійкість та прогресивність розвитку; можливість протидіяти негативним впливам зовнішнього і внутрішнього середовища його функціонування [1];

стан, за якого забезпечується економічний розвиток і стабільність діяльності підприємства, гарантований захист ресурсів, здатність адекватно і без суттєвих втрат реагувати на зміни внутрішньої і зовнішньої ситуації [2];

ситуація, коли номенклатура та ступінь економічних загроз підприємству сприймається економічними суб'єктами підприємства як безпечна та така, що не потребує зміни їх домінуючих економічних поведінкових стереотипів [6]

Стан економічної безпеки підприємства не виникає сам по собі. він створюється та підтримується системою економічної безпеки підприємства. щодо розуміння природи такої системи також немає єдиної точки зору. система економічної безпеки в сучасній безпекології визначається в такий спосіб:

сукупність вибірково залучених до соціально-економічної взаємодії суб'єктів й об'єктів економічної безпеки підприємства; правил, принципів та процедур такої взаємодії, що визначаються безпекозабезпечувальними потребами, здібностями та функціями суб'єктів безпеки [6];

сукупність організаційних стосунків суб'єктів захисту, які відображають логіку їхньої поведінки при здійсненні взаємопов'язаних цільових дій організаційно-правового та економічного характеру для захисту об'єктів безпеки підприємства з використанням різноманітних способів відповідно до прийнятої на підприємстві концепції економічної безпеки та відповідної політики, що реалізує її положення [3];

структурований комплекс стратегічних, тактичних та оперативних заходів, спрямованих на захищеність підприємства від зовнішніх та внутрішніх загроз та на формування унікальних здатностей протистояти їм в майбутньому [7];

комплекс взаємопов'язаних заходів організаційно-правового характеру, що здійснюються спеціальними органами, службами, підрозділами суб'єкта господарювання та спрямовані на захист життєво важливих інтересів особистості, підприємства та держави від протиправних дій з боку реальних або потенційних фізичних чи юридичних осіб, що можуть призвести до істотних економічних збитків та відсутності економічного зростання в майбутньому [4].

Зрозуміло, що система економічної безпеки підприємства не може залишатися незмінною. Вона еволюціонує, адаптується, розвивається відповідно до змін підприємства, його зовнішнього середовища, виникнення нових загроз або посилення впливу існуючих. Здійснення розвитку системи економічної безпеки підприємства потребує оцінювання результатів її функціонування. Джерелом інформації для такого оцінювання буде система бухгалтерського обліку на підприємстві. Оцінювання результатів функціонування системи економічної безпеки підприємства пропонується здійснювати на основі індикаторного підходу. Для цього розроблено сукупність індикаторів результатів функціонування системи економічної безпеки підприємства, для кожного з яких запропоноване його змістове наповнення та джерела розрахунку на основі використання інформації з системи бухгалтерського обліку на підприємстві (табл. 1).

Таблиця 1

Індикатори результатів функціонування системи економічної безпеки підприємства

Індикатор	Змістове наповнення індикатору	Джерела інформації з бухгалтерського обліку
Розмір бюджету підрозділу із забезпечення ЕБП	Вартість ресурсів, які були витрачені на функціонування СЕБП протягом аналізованого періоду, у грошовому вимірнику	Результати виконання планового бюджету із забезпечення економічної безпеки із виділенням позапланових витрат
Витрати на забезпечення економічної безпеки підприємства протягом періоду	Витрати, пов'язані із забезпеченням економічної безпеки підприємства протягом періоду та повноцінним виконанням спеціалізованим підрозділом своїх безпекозабезпечувальних функцій	Рахунки 9 класу (за дебетом), на яких накопичується інформація щодо витрат, пов'язаних із забезпеченням економічної безпеки
Частка витрат на функціонування СЕБП у загальній структурі витрат	Частка від поділу витрат на функціонування СЕБП на загальну величину витрат підприємства протягом аналізованого періоду	Рахунки 9 класу (за дебетом)
Розмір резервів на забезпечення економічної безпеки підприємства	Розмір існуючих ресурсних резервів на забезпечення економічної безпеки підприємства у бюджеті на певний період	Рахунки 4 класу (у разі попереднього формування таких резервів), рахунки за окремими видами резервів, якщо вони передбачені бюджетом
Заробітна плату персоналу підрозділу з економічної безпеки	Обсяг витрачених ресурсів (у грошовому вимірнику) на заробітну плату персоналу підрозділу з економічної безпеки	Рахунок 66 (за кредитом) із аналітикою за окремими підрозділами підприємства
Реальні збитки від актуалізованих загроз	Розмір реальних збитків, які підприємство зазнало протягом аналізованого періоду внаслідок актуалізованих загроз у внутрішньому та зовнішньому середовищі	Рахунки 9 класу за окремими видами збитків та витрат

Кожен із запропонованих показників (табл. 1) має певне відношення до функціонування підрозділу із забезпечення економічної безпеки підприємства. Логічно, що оцінювання результатів функціонування системи економічної безпеки підприємства на основі даних бухгалтерського обліку має спиратися на певну інтерпретацію запропонованих показників. Втім встановити якісь прийняті межі для таких показників з метою інтерпретації таких значень для будь-якого підприємства достатньо складно. Тому для конкретного підприємства може використовуватися горизонтальний або трендовий аналіз, зокрема відстеження динаміки запропонованих показників щодо функціонування системи економічної безпеки підприємства, оскільки якісний характер запропонованих показників (стимулянта або дестимулянта) є інтуїтивно зрозумілим.

Окремим показником, який заслуговує на самостійний аналіз окремо від інших, є порівняння витрат на забезпечення економічної безпеки підприємства із доходом підприємства, або, що те ж саме, частка витрат на забезпечення економічної безпеки у доході підприємства. Такий показник фактично відображає ту частку доходу, який підприємство «вимушене» заплатити за стан економічної безпеки. Звичайно, що такий показник має бути

мінімальним й не перевищувати 10-15%, інакше доцільність здійснення економічної діяльності підприємства може стати доволі сумнівною.

В цілому, оцінювання результатів функціонування системи економічної безпеки підприємства на основі даних бухгалтерського обліку представляє безпосередній інтерес, оскільки результати такого оцінювання можуть знайти використання для оцінювання підрозділу, який займається питаннями економічної безпеки, прийняття рішень щодо удосконалення діяльності такого підрозділу, збільшення або зменшення коштів, які будуть виділятися на забезпечення економічної безпеки тощо. Використання індикаторного методу в такій ситуації забезпечує простоту розрахунку й об'єктивність отриманих результатів, й, отже об'єктивний характер їхньої інтерпретації.

Список використаних джерел

1. Васильців Т.Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізми зміцнення: Монографія. – Львів: Арал, 2008. – 384 с.

2. Зубок М.І., Рубцов В.С., Яременко С. М., Гусаров В.Г., Чернов Економічна безпека суб'єктів підприємництва: навчальний посібник. – К.:, 2012 – 226 с.

3. Ілляшенко О.В. Методологічні засади формування та функціонування механізмів системи економічної безпеки підприємства: дис. … д-ра екон. наук: 08.00.04, 21.04.02 / Ілляшенко Олена Вікторівна; Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля. – Сєвєродонецьк, 2016. – 516 с.

4. Камлик М.І. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економіко-правовий аспект: навч. посіб. / М. І. Камлик. – К.: Атіка, 2005. – 432 с.

5. Ляшенко О.М. Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства [монографія] /О.М. Ляшенко – Луганськ: вид-во СНУ ім.В.Даля, 2011. – 400 с.

6. Овчаренко Є.І. Методологія формування та узгодження цілей у системі економічної безпеки підприємства: дис. … доктора екон. наук: 08.00.04, 21.04.02 / Овчаренко Євген Іванович. – Сєвєродонецьк, 2015. – 631 с.

УДК 658

Безверхий К.В., к.е.н., докторант

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (м. Київ, Україна)

ФУНДАМЕНТАЛЬНІ КОНЦЕПЦІЇ ІНТЕГРОВАНОЇ ЗВІТНОСТІ

Для розуміння повноти економічної сутності такого нового виду звітності як інтегрована, вирішення питань єдиної структури інтегрованої звітності, затвердження порядку її складання і подання на законодавчому рівні, визначення добровільності подання такої звітності підприємствами необхідно проаналізувати фундаментальні концепції інтегрованої звітності. Вищезазначене актуалізує питання розгляду фундаментальних концепцій інтегрованої звітності.

Відповідно до п. 2 Міжнародних основ інтегрованої звітності (англ. – The International <IR> Framework) (*далі* – <IRF>) [1] фундаментальні концепції інтегрованої звітності є:

1. Концепція створення вартості для підприємства і для зацікавлених сторін [1, п. 2Б].

Вартість не створюється тільки силами самої організації або тільки всередині неї, вона: а) піддається впливу зовнішнього середовища; б) створюється через взаємодію з зацікавленими сторонами; в) залежить від різних ресурсів [1, п. 2.2].

Вартість, що створюється організацією протягом тривалого часу, проявляється в збільшенні, зменшенні або трансформації капіталу в результаті комерційної діяльності організації. Така вартість має два аспекти – вартість, створювана для: а) самої організація, що забезпечує повернення інвестицій постачальникам фінансової капіталу; б) зацікавлених сторін і суспільства в цілому [1, п. 2.4].

Постачальники фінансового капіталу зацікавлені у вартості, яку організація створює для себе. Вони також зацікавлені у вартості, яку організація створює для інших, коли вона впливає на можливість організації створювати вартість для себе або відноситься до заявленої цілі організації (наприклад, явної соціальної цілі), яка впливає на їх оцінку [1, п. 2.5].

Здатність організації створювати вартість для себе пов'язана з вартістю, яку вона створює для інших. Це відбувається за рахунок широкого спектру дій, взаємодій і відносин на додаток до таких, як, наприклад, продажу клієнтам, які безпосередньо пов'язані зі змінами у фінансовому капіталі. До даного спектру відносяться, наприклад, вплив результатів комерційної діяльності організації на задоволеність клієнтів; готовність постачальників працювати з організацією та умови, на яких вони готові це робити; ініціативи, які бізнес-партнери погодилися вжити разом з організацією; репутація організації; умови, що накладаються на соціальні ліцензії для роботи організації; а також нав'язування умов ланцюжку поставок або юридичних вимог [1, п. 2.6].

Якщо діяльність, взаємодії та відносини істотно впливають на здатність організації створювати вартість для себе, вони включаються в інтегрований звіт. Сюди входить врахування того, в якому ступені вплив на капітали виходить за рамки самої організації (тобто витрати або інший вплив на капітали, які не належать організації) [1, п. 2.7].

Зовнішні наслідки можуть бути позитивними або негативними (тобто вони можуть приводити збільшення або зниження вартості, втіленої в капіталах). Зовнішні наслідки можуть в кінцевому підсумку збільшувати або знижувати вартість, яка створена для організації. У зв'язку з цим постачальниками фінансового капіталу необхідна інформація про суттєві зовнішні наслідки, щоб вони могли оцінити їх вплив та відповідним чином розподіляти ресурси [1, п. 2.8].

Попри те, що вартість створюється протягом різних часових періодів і для різних зацікавлених сторін за допомогою різних капіталів, незрозуміло її створення через максимізацію одного капіталу при ігноруванні інших. Наприклад, максимізація фінансового капіталу (наприклад, прибутку) за рахунок людського капіталу (наприклад, при невідповідній політиці та практиці управління людськими ресурсами) навряд чи приведе до максимізації вартості для організації протягом довгострокового періоду [1, п. 2.9].

2. Концепція капіталів [1, п. 2В]. Загальні запаси капіталів не є незмінними протягом тривалого часу. По мірі того, як капітали збільшуються, зменшуються або перетворюються, між ними і всередині них відбувається постійний кругообіг. Наприклад, коли організація покращує свій людський капітал за допомогою навчання, відповідні витрати на навчання зменшують її фінансовий капітал. В результаті фінансовий капітал перетворюється в людський. Незважаючи на простоту цього прикладу, який представлений тільки з точки зору організації, він показує постійну взаємодію та перетворення, що відбувається між капіталами, хоча й різними темпами і з різними результатами [1, п. 2.12].

Різноманітні види діяльності ведуть до значно більш складного збільшення, зменшення або перетворення, і передбачають широке поєднання капіталів або їх компонентів (наприклад, вода використовується для вирощування урожаю, який використовується як корм для скоту, все це – компоненти природного капіталу) [1, п. 2.13]. Навчання новим знанням працівників з одного боку є збільшення людського капіталу, а з іншого втілення набутих знань працівників у розробку нових видів продукції (отримання патентів, свідоцтв авторського права) є складовою інтелектуального капіталу, тобто спостерігається поєднання двох видів капіталу інтелектуального і людського. В цілому організації націлені на створення вартості, це може включати зниження вартості, укладеної в деяких капіталах, і чистому зниженню загального запасу капіталів. У багатьох випадках то, чи є чистим впливом збільшенням або зниженням (або ні тим, ні іншим, тобто вартість зберігається), буде залежати від обраної точки зору; так, в наведеному вище прикладі співробітники і роботодавці можуть по-різному оцінювати навчання [1, п. 2.14].

<IRF> не вимагає застосування категорій капіталу в інтегрованому звіті або структуризації звіту по капіталам. Швидше, капітали включені в <IRF> переважно для того,

щоб використовувати їх: а) в рамках теоретичної основи концепції створення вартості; б) в якості орієнтира, керуючись яким, організації розглядають всі форми капіталу, які вони використовують або на які вони впливають [1, п. 2.17]. Проте, Р.В. Кузіна [2, с. 562] наводить організаційну матрицю збалансованої системи показників у розрізі відповідних капіталів, що передбачені <IRF>.

3. Концепція процесу створення вартості [1, п. 2Г]. Зовнішнє середовище, включаючи економічні умови, технологічний прогрес, громадські та екологічні питання, створює контекст, в рамках якого працює організація. Місія і стратегічне бачення охоплюють всю організацію, чітко і повно визначаючи її цілі і наміри [1, п. 2.21].

Особи, наділені управлінськими функціями, відповідають за створення належної наглядової структури, що підтримує здатність організації створювати вартість [1, п. 2.22].

Ядром організації є її бізнес-модель, яка ґрунтується на різних капіталах, що розуміються як ресурси, і завдяки її комерційної діяльності перетворює їх в продукти (товари, послуги, побічні продукти і відходи). Діяльність організації та її продукти призводять до результатів з точки зору впливу на капітали. Здатність бізнес-моделі адаптуватися до змін (наприклад, в наявності, якість і доступність ресурсів) може вплинути на довгострокову життєздатність організації [1, п. 2.23].

Комерційна діяльність включає планування, проектування і виробництво продуктів або використання спеціалізованих навичок і знань при наданні послуг. Заохочення культури інновацій часто є провідним напрямком комерційної діяльності з точки зору створення нових продуктів і послуг, які мотивують попит клієнтів, підвищують ефективність і сприяють більш якісному використанню технологій, замінюють ресурси для мінімізації несприятливого соціального або екологічного впливу і знаходять альтернативні способи використання продуктів [1, п. 2.24].

Результати це внутрішні і зовнішні наслідки (позитивні і негативні) для капіталів в результаті комерційної діяльності та продукти організації [1, п. 2.25].

Постійний моніторинг і аналіз зовнішнього середовища в контексті місії і стратегії організації дозволяють виявити ризики і можливості організації, які пов'язані з її стратегією і бізнес-моделлю [1, п. 2.26].

Стратегія організації визначає, як вона має намір знижувати ризики або керувати ними, а також максимально використовувати надані можливості. У ній встановлюються стратегічні цілі і стратегія їх досягнення, реалізація яких здійснюється за допомогою планів розподілу ресурсів [1, п. 2.27].

Організації необхідна інформація про її результати, для чого потрібно впровадження системи оцінки та моніторингу для отримання інформації, необхідної для прийняття рішень [1, п. 2.28].

Процес створення вартості не є статичним; регулярний аналіз кожного компонента і його взаємодії з іншими компонентами, а також увага до перспектив організації, призводять до їх перегляду і доопрацюванню з метою удосконалення всіх компонентів [1, п. 2.29].

Проаналізовані фундаментальні концепції інтегрованої звітності здійснюють вплив на структуру інтегрованої звітності підприємства, набір її як фінансових так і нефінансових показників, що розкривають вартість підприємства із взаємодією відповідних капіталів.

Список використаних джерел

1. The International <IR> Framework [Electronic resource]. – Mode of access: https://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2013/12/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FRAMEWORK-2-1.pdf.

2. Кузіна Р.В. Формування системи корпоративної звітності: теорія, методологія, організація: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит». – Одеса, 2016. – 591 с.

УДК 657.41.001.76:004

Бочуля Т.В., д.е.н., професор
Харківський державний університет харчування та торгівлі (м. Харків, Україна)

ІННОВАЦІЙНІ КОНЦЕПТИ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА

Формування передумов розвитку ключових компетенцій підприємства передбачає модифікацію інформаційно-аналітичного забезпечення управління та його організаційних і методологічних засад відповідно до впливу чинників, ознак і характеристик інформаційної парадигми суспільно-економічного розвитку. Через інформаційно-аналітичне забезпечення управління формується об'єктивна реальність існування підприємства в просторі та часі, що завдяки інтерпретації управлінської інформації сприяє генеруванню нового знання про стан і перспективи розвитку суб'єкта господарювання. Стійкість в агресивному конкурентному середовищі не лише досягається через ресурсний потенціал, але й ґрунтується на використанні інформаційно-аналітичного забезпечення управління, що сприяє розвитку атрибутів діяльності підприємства – ключових компетенцій.

Особливої актуальності набуло питання щодо розроблення організаційних і методичних засад розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення формування ключових компетенцій підприємства як підґрунтя інформаційного регулювання контролю і прийняття рішень в умовах комунікаційного феномена й становлення парадигми інформаційного розвитку економіки.

Підприємство є сукупністю компетенцій, які сприяють отриманню ним фундаментальних вигод, будучи «невидимими активами», – атрибутами суб'єкта господарювання, що мають потенціал для його розвитку [1]. Якщо раніше показник ефективності діяльності підприємства і його конкурентні переваги визначались більш низьким рівнем витрат або продуманою комбінацією «товар – ринок», то на сьогоднішній день мова йде про володіння компетенціями [2, с. 57].

Управлінська інформація має вагоме значення для розширення ключових компетенцій підприємства, оскільки її особливістю є безперервне використання в управлінській системі, що позначається на внутрішньому та зовнішньому середовищі, сприяючи поширенню інформаційної парадигми розвитку економіки. Вимогою сьогодення є стратегічне передбачення, що реалізується через робочу команду, в якій інтегруються змістовні, креативні, процесуальні, аксіологічні, мотиваційні характеристики кожного із її членів, формуючи сферу багаторівневих операційно-технологічних, інформаційних, економічних, корпоративних відносин. Стратегічне передбачення здійснюється, виходячи з інформаційного передбачення, в якому реалізується база апріорної інформації та інформації для прийняття рішень, що є найбільш широкою категорією, оскільки включає спектр інформації із різним ступенем новизни, релевантності, логіки генерування.

Завдання стратегічного передбачення розкриваються через результати діяльності підприємства в економічній та соціальній сферах життя суспільства, що зумовлює адаптацію стратегії розвитку, а з нею й інформаційної системи суб'єкта господарювання до вимог, чинників та умов зовнішнього ринкового середовища.

В управлінні необхідно значну увагу приділяти стратегії формування інформації, оскільки від імпорту даних залежить розробка політики діяльності, сценарію управлінських рішень та оцінка ключових компетенцій, що складає карту управління діяльністю підприємства. Має бути реалізований індивідуальний підхід до первинного спостереження, вартісного вимірювання, поточного групування та підсумкового узагальнення економічної інформації, не порушуючи правил і постулатів формальних інститутів, та імплементуючи правила неформальних.

У подальшому стратегія інформаційно-аналітичного забезпечення управління підприємством переходить на стадію обслуговування, що передбачає його актуалізацію

через реалізацію професійного судження. Економічна інформація використовується відповідно до поставлених управлінських завдань, тобто враховується формування нової бізнес-моделі підприємства, коригування стратегії його розвитку та впровадження нововведень, що обслуговується додатковою інформацією з формуванням розширеної бази даних, яка інтегрується з інформаційним середовищем суб'єкта господарювання.

Стадія розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення управління є результатом розвинутого сценарію управлінської політики підприємства, в якій домінують неформальні регулятори, а визначальними чинниками є індикатори зовнішнього середовища, що проектується на бізнес-модель суб'єкта господарювання. Відповідно до професійного судження здійснюються обробка, оцінка й аналіз інформації, що передбачають формування відомостей для процесу управління підприємством із забезпеченням відповідних якісних характеристик, які уможливлюють підвищення ефективності прийнятих рішень.

Інформаційно-аналітичне забезпечення розширення ключових компетенцій формується, обслуговується та розвивається на мікро-, мезо- та макрорівні. Інформація на мікрорівні генерується, виходячи з оцінки внутрішнього середовища підприємства, його організаційної, соціальної, інформаційної культури, потенціалу розвитку, архітектоніки інформаційних відносин між підсистемами управління та політики обслуговування технологічних змін й інтелектуальних нововведень. Інформація на мезорівні стосується відносин із партнерами, оцінки їх конкурентних переваг та політики управління, визначення мережі компетенцій інших суб'єктів господарювання. Інформація цього рівня є архіважливою для підприємства, оскільки дозволяє об'єктивно оцінити потенціал розвитку у порівнянні з конкурентами, розробити оптимальний сценарій розвитку та якісно індивідуалізувати політику управління, враховуючи просторовий та часовий контекст діяльності. Інформація на макрорівні формується для забезпечення обізнаності щодо стану, вимог, чинників зовнішнього середовища, його змін, перетворень, настанов. Така інформація необхідна підприємству для оперативного реагування на тенденції змін умов господарювання, що передбачає актуалізацію гіпотези розвитку, стратегії та проектів змін.

Ефективність діяльності підприємства залежить від ефективності його інформаційної діяльності, ведення якої ускладнено внаслідок планетарного масштабу інформаційного розвитку економіки та суспільства з їх переходом у якісно інший стан, якому властива низка перетворень і нововведень. Ефективність обраної управлінської альтернативи визначається кількісними та якісними параметрами інформаційно-аналітичного забезпечення управління, аналіз яких уможливлює оцінку результативності його реалізації в управлінських рішеннях і своєчасне розроблення необхідних заходів щодо формування інформаційного передбачення.

Таким чином, на етапі становлення інформаційної економіки в Україні, враховуючи вплив глобального інформаційного простору, підприємствам необхідно адаптувати діяльність до інформаційної парадигми розвитку економічної теорії, що характеризується інтеграцією релевантних чинників сучасності, – інформації, комунікацій, знань, та формуванням нових суспільно-економічних відносин. Саме в умовах інформаційної економіки, пріоритетності в діяльності суб'єктів господарювання технологічних та інтелектуальних рішень особливої актуальності набуває потреба в розвитку ключових компетенцій підприємства, що є атрибутами для активізації його діяльності.

Список використаних джерел

1. Можаева Е.А. Компетенции малой инновационной фирмы как результат сохранения и развития ее интеллектуального капитала [Электронный ресурс] / Е.А. Можаева, О.В. Селиверстова // Науковедение. – 2014. – Вып. 2. – Режим доступа: http://naukovedenie.ru/PDF/160EVN214.pdf.

2. Кудлак В.Я. Формування моделі управління компетенція ми як основи стійких конкурентних переваг підприємства / В.Я. Кудлак, Т.В. Козлюк // Інноваційні виміри розвитку світової економіки: зб. наук. праць з актуальних пробл. екон. наук / НО «Перспектива». – Дніпропетровськ: Гельветика, 2013. – С. 57–60.

УДК 331.21

Захарова О.В., д.е.н., професор
Черкаський державний технологічний університет (м. Черкаси, Україна)

СПЕЦІАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Результативність діяльності підприємства значним чином визначається ефективністю прийнятих на ньому форм та систем оплати праці, які, у свою чергу, характеризуються взаємозв'язком між розміром заробітної плати та безпосередніми результатами праці. Визначення ефективності заробітної плати передбачає врахування двох аспектів – соціального та економічного. Через реалізацію відтворювальної функції заробітна плата виконує соціальну роль – шляхом обміну отриманої суми заробітної плати на товари і послуги працівник задовольняє потреби свої і своєї сім'ї, забезпечуючи певний рівень життя. Через реалізацію стимулюючої функції заробітна плата виконує економічну роль – нарахована залежно від результатів праці, вона спонукає працівника до зростання ефективності виробництва. Важливу роль також відіграє регулююча функція, яка є проміжною між відтворювальною та стимулюючою і виконує інтегруючу роль із метою досягнення балансу інтересів працівника та роботодавця.

Отже, економічна ефективність заробітної плати характеризує результативність її стимулюючої функції через порівняння витрат і результатів роботи працівника. Вона дозволяє визначити, наскільки заробітна плата через механізм формування її обсягу залежно від результатів праці сприяє досягненню мети роботодавця і виконанню завдань, що стоять перед працівниками. Соціальна ефективність відображає міру відтворювання робочої сили працівника підприємства і характеризує співвідношення заробітної плати та мінімальної оплати праці, розмір якої забезпечує просте відтворення робочої сили.

На підставі дослідження порядку формування витрат на оплату праці у складі загальних витрат підприємства було обґрунтовано, що при здійсненні узагальненої оцінки ефективності заробітної плати мають бути обов'язково врахованими такі основні вимоги:

оцінка є кількісною та враховує дію чинників, що впливають на рівень ефективності;

оцінка є комплексною і поєднує показники економічної та соціальної ефективності;

показники оцінки розраховуються на основі даних офіційної статистичної звітності підприємства та органів державної статистики;

показники оцінки мають одиниці виміру, що дозволяють здійснювати їх співставлення в міжгалузевому та міжрегіональному розрізах;

показники оцінки мають відображати динаміку процесу виробництва і заробітної плати;

необхідним є встановлення критеріїв ефективності, з якими слід порівнювати фактичні показники ефективності заробітної плати окремих підприємств, галузей і регіонів [1, с. 257].

На рівні підприємства один з аспектів економічної ефективності заробітної плати може бути визначеним за допомогою показника зарплатовіддачі, що характеризує вартісний обсяг продукції або наданих послуг, що було отримано з 1 грн. виплаченої персоналу підприємства заробітної плати. Зростання значення даного показника у часі буде свідчити про підвищення як економічної, так і соціальної складових ефективності оплати праці не лише для підприємства, але й для окремого працівника. Проте, виходячи з того, що працівник розглядає заробітну плату як свій основний дохід, а роботодавець – безпосередньо як одну зі складових витрат виробництва, то очікуваний напрям зміни знаменника у динаміці для кожного з двох суб'єктів оцінки має бути різним за спрямованістю. Тобто, працівник очікує зростання рівня заробітної плати, і тому, за його сподіваннями, фонд оплати праці повинен мати постійну тенденцію до зростання. Натомість роботодавець, керуючись принципом усебічного скорочення витрат задля підвищення рівня економічної ефективності та конкурентоспроможності власної діяльності, прагне до максимально довгого стримання темпів зростання середньої заробітної плати та загального фонду оплати праці, якщо це не суперечить діючому законодавству. Водночас темпи зміни чисельника даного показника

однаково турбують обох суб'єктів, хоча у зростанні кількісного виміру обсягу випуску продукції більше зацікавленим є роботодавець. Отже, незалежно від того, з позиції кого розглядається даний показник, рівень зарплатовіддачі у динаміці має мати тенденцію до зростання, що буде характеризувати загальне покращення результативності діяльності.

Економічна ефективність заробітної плати може бути оціненою також за допомогою показника зарплатоємності, який є зворотнім до показника зарплатовіддачі та характеризує той грошовий розмір заробітної плати, що у середньому на підприємстві виплачується персоналу за виробництво 1 грн. продукції або послуг. Скорочення у часі значення даного показника буде свідчити про підвищення ефективності заробітної плати на підприємстві, що має супроводжуватися зростанням кінцевих результатів діяльності підприємства.

Показник економічної ефективності обраної стратегії оплати праці на підприємстві характеризує досягнутий рівень співвідношення між індексом середньої реальної заробітної плати та індексом середньої продуктивності праці. Якщо значення даного показника дорівнює 1,0, то має місце ситуація, за якою при зростанні продуктивності праці, а відповідно і фізичного обсягу продукції, при збільшенні чисельності працюючих на 1% реальна заробітна плата також зростає на 1%. Рівність темпів зростання продуктивності праці та заробітної плати стабілізує попит і пропозицію на ринку споживчих товарів, що повинно супроводжуватися мінімізацією інфляційних процесів у регіоні та країні.

Якщо значення даного показника перевищує 1,0, спостерігається ситуація, коли реальна заробітна плата зростає більш швидкими темпами, ніж продуктивність праці, що є досить негативним моментом та призводить до розбалансування грошової та товарної маси на споживчому ринку регіону і країни і стимулює інфляційні процеси. На рівні окремого підприємства перевищення темпів зростання заробітної плати над темпами зростання продуктивності праці може викликати різке скорочення кінцевих техніко-економічних показників та погіршити фінансовий стан підприємства. За умови спостереження означеної тенденції протягом тривалого часу можна говорити про деформацію мотиваційних спонукань персоналу через відсутність необхідності працювати більше та якісніше – заробітна плата все одно буде мати тенденцію до зростання.

Якщо ж значення даного показника є меншим за 1,0, то спостерігається ситуація, коли заробітна плата зростає слідом за продуктивністю праці, але більш повільними темпами. У цьому випадку на споживчому ринку відбувається випереджаюче збільшення товарної маси порівняно з її грошовою складовою, що на певному етапі зменшує інфляцію, а надалі сприятиме зниженню цін на товари і послуги. На рівні окремого підприємства перевищення темпів зростання продуктивності праці над темпами зростання заробітної плати буде свідчити про зростання ефективності як обраної політики оплати праці, так і виробничо-господарської діяльності підприємства. У цьому випадку слід констатувати досить високу результативність обраної системи моральної та матеріальної мотивації персоналу.

Оцінка ефективності оплати праці допомагає визначити, які виробничі процеси, функції, обов'язки треба реорганізувати або змінити, щоб отримати від працівників найбільшу віддачу та досягти необхідного рівня продуктивності праці. Наведена процедура оцінки дозволяє визначити шляхи мінімізації втрат підприємства та виявити слабкі боки у роботі працівників; переглянути обґрунтованість розстановки кадрів; розкрити «вузькі місця» роботи підрозділу та підприємства в цілому; дати інформацію про необхідність поліпшення методів, процедур і планування трудових процесів, підвищення кваліфікації працівників, що може мати значення при плануванні виробничих процесів та обґрунтуванні необхідності їх подальшої модернізації. Моніторинг ефективності оплати праці має також дозволити визначити, наскільки професійно-кваліфікаційний склад працівників відповідає поточним вимогам і перспективам розвитку підприємства із врахуванням необхідності підвищення заробітної плати відповідно до зовнішніх умов та забезпечення належного рівня продуктивності праці.

Список використаних джерел

1. Захарова О.В. Аналіз трудових показників. – Донецьк: ДонНТУ, 2013. – 462 с.

УДК 338.1:308

Овчаренко Є.І., д.е.н., доцент; Говорова Н.А., студентка
Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля
(м. Сєвєродонецьк, Україна)

ПРОБЛЕМАТИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ДОСЛІДЖЕНЬ ВПЛИВУ РІВНЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ НА ЇХНЮ ЕКОНОМІЧНУ АКТИВНІСТЬ

Глобалізаційні тенденції, що повсюди набирають обертів у сучасному світі, породжують нові класи суспільних проблем, з якими людство раніше не зтикалося. До таких проблем відноситься національна ідентифікація, актуалізація якої має хвилеобразний характер. У певні періоди часу глобалізаційні процеси переважають за силою прояви націоналістичних прагнень, але на зміну цьому завжди приходять часи надмірної актуалізації національної ідентифікації, що суттєво уповільнює процеси глобалізації. І тоді людство змушене віднайти нові рецепти балансування між глобалізацією та націоналістичними настроями, використовуючи нові етноконсолідуючі важелі та коректуючи національну самосвідомість. Далеко не завжди людству вдається встановити баланс на рівні нормального націоналізму. Часто неприродна реакція тих чи інших народів або етносів на актуалізацію національних факторів призводить не лише до уповільнення глобалізаційних процесів, а й до кривавих конфліктів. Тому питання, пов'язані з національною ідентифікація та способами її встановлення й дослідження, є досить актуальними на сьогодні. Само по собі поняття національної ідентичності є усебічно вивченим, але фактори, що впливають на неї, перебувають під постійною увагою дослідників. Увага зумовлена динамічністю уявлень щодо чинників впливу на національну ідентичність у сучасному світі. Те, що складає свідомість, ціннісні орієнтації, традиції, національну сутність окремих індивідів, учора було одне, а завтра буде інше. Дослідження актуальних факторів впливу дає можливість вчасно коригувати прояви національної ідентичності та спрямовувати їх у русло конструктивного розвитку тієї чи іншої країни.

Останнім часом, особливого значення набувають економічні фактори впливу на сутність та рівень національної ідентичності. У світі проводиться багато досліджень, пов'язаних з встановленням взаємозв'язку між рівнем національної ідентичності та економічною активністю населення країни, діловою активністю суб'єктів господарювання тощо. Результатом таких досліджень є розробка важелів економічного впливу на національні питання. Це є важливим тому, що важелі економічного впливу формуються значно легше та динамічніше ніж важелі, наприклад, політичного, культурно-мовного, релігійного тощо впливу, на формування та застосування яких потрібно, перш за все, значно більше часу та зусиль. Крім того, у політичних, культурно-мовних, релігійних факторах часто закладені такі протиріччя, які неможливо вирішити остаточно в принципі. Натомість розуміння важелів економічного впливу є універсальним, однаково зрозумілим для усіх регіонів, національностей, релігій, соціальних груп тощо. Тому розробка та застосування цих важелів є простішим, швидшим та зрештою дешевшим.

Слід розуміти, що економічні фактори самі по собі входять до складу тих, що формують національну ідентичність разом з мовою, культурою, територією, суверенітетом тощо, але їхній вплив на формування допоки є незначним порівняно з соціально-політичними та культурно-мовними. Тому додаткової актуальності набувають дослідження, присвячені встановленню того, як співвідносяться на ймовірнісній основі між собою рівень національної ідентичності та поточний стан соціально-економічної активності в Україні; чи пов'язані зміни у рівні національної ідентичності зі змінами у стані соціально-економічної активності. Виявлення ймовірності та напрямів зв'язків можуть слугувати основою більш глибокого розуміння процесів національної ідентифікації у розрізі регіонів країни та надавати уявлення щодо реальних потреб інтенсифікації формування та використання економічних важелів. В Україні дослідження складових процесу національної ідентифікації

та набутого рівня національної ідентичності не має системного характеру. Вибіркові статистичні спостереження проводяться досить часто різними науково-дослідними установами, або установами, що вивчають суспільну думку, але методики таких досліджень різні, що не дає можливості застосувати універсальне та безперервне представлення таких даних, на основі якого можна розраховувати показники ланцюгових змін, наприклад, індексів. Але окремі точкові спостереження також мають неабияку дослідницьку цінність. Прикладом слугують результати загальнонаціонального соціологічного опитування, що проведено соціологічною службою Центру ім. О. Разумкова 11-23 грудня 2015 р. в усіх регіонах України за винятком Криму та окупованих територій Донецької та Луганської областей у межах проекту "Ідентичність громадян України: тенденції змін, виклики та перспективи для національної єдності" [1]. Результати опитування історично віднесено до 2015 року і згруповано за регіонами України.

Отже, дослідження, пов'язані із визначенням рівня національної ідентичності, є доволі складними. Відсутність безперервного оцінювання та неможливість побудови динамічних рядів даних є суто організаційною та не головною проблемою. Значно важливіший аспект таких досліджень полягає у формуванні програм опитувань. Певна програма опитування завжди несе у собі певний підхід до національної ідентифікації, який зумовлює не лише перелік питань, а й накладення певних стереотипів на тлумачення результатів опитування. Тобто будь-яка програма опитування несе у собі авторську гіпотезу, яку результати опитування або підтвердять, або спростують. Найчастіше програми подібних опитувань складені таким чином, щоб довести або спростувати позитивне відношення респондентів у регіонах до конституційно-універсалістської моделі національної ідентифікації, яка виходить з того, що національна ідентичність формується навколо базових конституційних цінностей і сприйняття цих цінностей у всіх громадян приблизно однакове. Відповідно до цього, відмінності у відповідях респондентів з різних регіонів можуть свідчити як про дійсно відмінні позиції, так і про незгоду з самими принципами визначення рівня національної ідентичності, що втілені у конкретній сукупності запитань.

Не виключенням є вказане соціологічне опитування Центра ім. О. Разумкова. Перелік питань та варіанти відповідей у цьому опитувані підібрані таким чином, щоб з'ясувати сприйняття респондентів у різних регіонах загальноприйнятих національних цінностей. У відповідях респондентів неможливо спростувати таке сприйняття, натомість респонденти змушені виказувати свою позицію за тими чи іншими питаннями, начебто вони погодилися з конституційно-універсалістським сприйняттям. І саме у цьому є велика проблема. У результатах опитування не враховується те, що значна частина респондентів, даючи відповіді на певні запитання, виказують свою позицію не з предмету цього конкретного запитання, а намагаються через сукупність своїх відповідей донести власне загальне розуміння піднятої проблематики. Але ці ланцюги сутнісного взаємозв'язку не відслідковуються.

Отже, порівняння рівня національної ідентичності та рівня економічної активності населення регіонів повинне включати дві взаємопов'язаних фази. Не можна просто порівнювати тенденції поведінки індикаторів. Протягом першої підготовчої фази необхідно визначитися з тим, якими в цілому є особливості національної ідентифікації в окремих регіонах. Тобто визначитися з тим, що у тому чи іншому регіоні вважається найважливішими складниками національної ідеї. У свою чергу, це дасть базу для розуміння, яким взагалі може бути зв'язок національної ідентичності та економічної активності населення у певних регіонах, з врахуванням яких чинників необхідно проводити співставлення індикаторів. Друга фаза порівняння рівня національної ідентичності та рівня економічної активності населення регіонів, яка присвячена власне порівнянню, є залежною від результатів першої.

Список використаних джерел

1. Ідентичність громадян України в нових умовах: стан, тенденції, регіональні особливості. Аналітична доповідь Центру Разумкова. – Національна безпека і оборона. – 2016. – № 3-4(161-162). – С. 3-57.

УДК 657

Быкова Е.Ю., ст. преподаватель
УО «Белорусский государственный аграрный технический університет»
(г. Минск, Республика Беларусь)

СБАЛАНСИРОВАННАЯ СИСТЕМА ПОКАЗАТЕЛЕЙ СТРАТЕГИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЕТА

Рациональное управленческое решение при минимальных затратах времени — главнейшая задача менеджера любого уровня организации. При этом решения должны соответствовать миссии, целям и задачам деятельности организации, ее стратегической позиции.

Несовершенство системы управления организациями, сопровождающееся отсутствием современных способов информационного обеспечения деятельности, а также системы комплексных показателей эффективности успешного бизнеса не позволяют адекватно оценить перспективы дальнейшего развития.

Многогранность информационных потоков, поступающих для обработки и анализа со стороны внешних и внутренних источников, не всегда позволяет объективно и своевременно оценивать целевые показатели деятельности организации, а также формировать мероприятия по их улучшению или корректировке.

Реализация стратегических задач и целей развития организации на сегодняшний день должна осуществляться с использованием опорных точек роста и контроля, отобранных из широкого круга показателей — системы сбалансированных показателей. Данная система показателей определяет результативность бизнеса организации по следующим группам факторов:

- финансовые факторы;
- факторы развития персонала организации;
- факторы эффективности внутренних бизнес-процессов;
- факторы эффективности работы с потребителями [1, с. 96].

При этом выбор конкретных показателей и признаниях их ключевыми сопровождается оценкой их по следующим параметрам:

- отражает и измеряет стратегические точки развития организации;
- базируется на общих стандартных измерениях;
- базируется на реальных данных;
- легок для интерпретации;
- актуален;
- представлен положительным эффектом [2, с. 130]

На примере ОАО «1-я Минская птицефабрика» исходя из организационной структуры предприятия, налаженных информационных потоков, функциональных задач, обязанностей менеджеров среднего и высшего звеньев в таблице 1 представлен перечень сбалансированных показателей стратегического управленческого учета.

Основными направлениями деятельности ОАО «1-я Минская птицефабрика» являются производство продукции птицеводства (яйцо и мясо птицы) и их переработка, частично представлено производство продукции молочного скотоводства и растениеводства, активно развивается коммерческая деятельность с правом оптовой и розничной торговли.

В организации для передачи информации установлена локальная сеть, при этом учет управленческой информации осуществляется в программном продукте на платформе «1С:Предприятие 7.7» от 1С:БИТРИКС. В рамках данной информационной системы представлена автоматизации отдельных участков управленческого учета: основных средств, материальных ценностей, животных на выращивании и откорме, труда и заработной платы, готовой продукции, включая отгрузку и реализацию, финансовых операций, других средств и источников.

Таблица 1

Сбалансированная система показателей стратегического управленческого учета ОАО «1-я Минская птицефабрика»

Группы	Показатели	Ответственные
Финансовые показатели	1. Рентабельность активов, производства, продаж. 2. Финансовая устойчивость и платежеспособность. 3. Стоимость бизнеса.	Зам. ген. директора по финансам и экономике, главный бухгалтер и главный экономист
Развитие персонала	1. Уровень квалификации. 2. Степень удовлетворенности и мотивации, приверженности к организации. 3. Уровень автоматизации информационного обеспечения	Зам. ген. директора по идеологии, начальник отдела кадров, начальник отдела АСУ
Показатели эффективности работы с потребителями	1. Уровень лояльности потребителей. 2. Доля рынка, тенденция развития новых рынков. 3. Учет потенциальных потребностей покупателей	Зам. ген. директора по коммерческим вопросам, начальник отдела ВЭД, начальник отдела маркетинга и начальник отдела сбыта
Показатели эффективности внутренних бизнес-процессов	1. Инновационная восприимчивость организации. 2. Материально-техническое снабжение. 3. Управленческие затраты, затраты на производство.	Начальник планово-экономического отдела, начальник отдела материально-технического снабжения, главный экономист

Вышеуказанные показатели должны быть учтены в процессе прогнозирования и контроля деятельности организации ответственными лицами, которые должны своевременно реагировать и корректировать свои действия в случае необходимости. Данная сбалансированная система показателей стратегического управленческого учета носит рекомендательный характер, в процессе возможно более детальное выделение значимых составляющих.

Однако представленные факторы в большей мере ориентированы на внутреннюю составляющую развития организации, в то время как стратегическое видение организации должно быть с учетом тенденций изменения факторов и внешней среды (конкурентов, рынка и т.п.).

К примеру, учет особенностей и тенденций технологического развития конкурентов позволит организации своевременно реагировать на данные изменения и предпринимать аналогичные особенности производства (бенчмаркинг).

Подытоживая следует отметить необходимость использования системы сбалансированных показателей в стратегическом управленческом учете в сочетании с информационной системой обеспечения аналитики и возможности принятия управленческого решения. Примером такой информационной системы может быть система Marketing Expert от компании ПРО-ИНВЕСТ-ИТ, 1С:Управление компанией для Беларуси, Аналитик компании ИНЭК. Представленные рекомендации позволят минимизировать риски при принятии управленческого решения и рационализируют их эффективность, сократят потери рабочего времени.

Список использованных источников

1. Воронин А.Д. Стратегический менеджмент: учебное пособие / А.Д. Воронин, А.В. Королев. – Минск: Вышэйшая школа, 2014. – 175 с.

2. Ким Л.И. Стратегический управленческий учет: Моногафия. / Л.И. Ким. – М.: ИНФРА-М, 2016. – 202 с.

УДК 657

Бурлакова І.А., к.е.н., доцент
Сумський державний університет (м. Суми, Україна)
Дмитренко А.В., к.е.н., доцент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПИТАННЯ ПЕНСІЙНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

Однією з найважливіших складових діяльності держави у галузі соціальної політики є регулювання та організація пенсійного забезпечення громадян. На сьогоднішній день досить актуальним є питання про майбутнє пенсійне забезпечення. Пенсійне забезпечення в Україні є основною складовою системи соціального захисту населення і охоплює непрацездатних громадян похилого віку, осіб, які втратили годувальника, виплати яким проводяться у формі пенсій, надбавок та підвищень до пенсій, компенсаційних виплат, додаткових пенсій та державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам.

Деякі економісти розглядають пенсію як безоплатну допомогу непрацездатним громадянам. Але з таким підходом не можна погодитися тому, що вони не враховують факт сплати внесків у систему соціального забезпечення. Пенсії громадянам, у яких відсутній трудовий стаж, є тією частиною суспільного продукту, що забезпечує їхні мінімальні потреби, що повинні змінюватися зі зростанням економічних можливостей держави [1]. Відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» пенсія визначається як щомісячна виплата в солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, яку отримує застрахована особа в разі досягнення нею передбаченого цим Законом пенсійного віку чи визнання її інвалідом, або отримують члени її сім'ї у випадках, визначених законом [2]. На нашу думку, під пенсією можна розуміти певну частину заробітної плати працівників і службовців, яку впродовж їхньої трудової діяльності добровільно або в обов'язковому порядку відраховувалось до Пенсійного фонду у формі страхових внесків на майбутні пенсійні виплати із настанням непрацездатності за віком, старості або інших випадків, передбаченим законом.

З цього випливає висновок, що пенсійне забезпечення – це державна система правових, організаційно-адміністративних та економічних заходів щодо захисту громадян унаслідок настання старості, інвалідності або втрати годувальника. За допомогою цієї системи саме забезпечуються умови обчислення й виплати пенсій залежно від зроблених у період трудової діяльності обов'язкових чи добровільних пенсійних внесків. В накопичувальних пенсійних системах враховується тривалість часу нагромаджування страхових внесків, що суттєво впливає на розмір пенсій. Таким чином, як економічну категорію пенсійне забезпечення можна охарактеризувати як сукупність економічних відносин з приводу нагромадження та розподілу в грошовій формі продукту, необхідного для задоволення потреб непрацездатного населення.

Таким чином, аналіз чинної законодавчої бази загальнообов'язкового державного соціального страхування показує, що є усі передумови для створення нормативно-правової бази, яка відповідала б європейським стандартам. Однак, інертність, непослідовність і протиріччя практичної діяльності владних структур в нових умовах господарювання об'єктивно вимагає постійного внесення коректив у сферу соціального страхування і цим самим зазнає постійних змін. Для вдосконалення пенсійного забезпечення членів домогосподарств, в розвинених країнах світу функціонують багаторівневі пенсійні системи. Найчастіше вони складаються з трьох рівнів: солідарного, накопичувального та добровільного. Кожна з цих ланок доповнює інші, і, загалом, формує ефективний механізм пенсійного забезпечення.

Внаслідок здійснення реформи буде впроваджено багаторівневу пенсійну систему, побудовану на засадах соціальної справедливості, солідарності поколінь та соціального

страхування. Це розширить можливості для підвищення добробуту людей похилого віку та зміцнення потенціалу економічного зростання. Аналіз чинної законодавчої бази загальнообов'язкового державного соціального страхування показує, що інертність, непослідовність і протиріччя практичної діяльності владних структур в нових умовах господарювання об'єктивно вимагає постійного внесення коректив у сферу соціального страхування і цим самим зазнає постійних змін. Україна може обрати власний шлях пенсійної реформи, але варто оцінити й врахувати досвід інших країн.

Пенсійна реформа – це зміна певних важелів у пенсійній системі, інноваційний перехід від солідарної системи пенсійного забезпечення до пенсійного забезпечення на основі трьох рівноправних та однаково важливих рівнів, які базуються на індивідуальних пенсійних рахунках громадян.

Перший рівень нової пенсійної системи – реформована солідарна пенсійна система, яка з розвитком інших двох рівнів виконуватиме функцію соціальної безпеки громадян поважного віку.

Другий рівень – накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування на основі індивідуальних пенсійних рахунків громадян з участю у формуванні пенсійних внесків працівника та роботодавця.

Третій рівень – добровільне недержавне пенсійне забезпечення на основі індивідуальних пенсійних рахунків з різними податковими стимулами.

Відзначимо, що саме накопичувальна система дозволить мати пенсії тим, хто працює за кордоном. На сайті проекту пенсійної реформи повідомляється, що законом передбачена можливість добровільного страхування. Тобто, працюючи в іншій країні, можна самостійно сплачувати єдиний соціальний внесок в Україні і, таким чином, забезпечити собі можливість отримати пенсію за віком.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28 червня 1996 року із змінами і доповненнями // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: goo.gl/GBmuwN.

2. Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003 № 1058-IV із змінами // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1058-15.

УДК 657

Бурлука Т., Заєць Н., Коваленко М., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ДОКУМЕНТАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНТРОЛЮ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТА УСТАНОВАХ

Порядок проведення інвентаризації активів і зобов'язань та оформлення її результатів визначено Положенням про інвентаризацію активів та зобов'язань (затвердженого наказом Мінфін України від 02.09.2014 р. № 879), яке застосовується юридичними особами, створеними відповідно до законодавства України, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності, а також представництвами іноземних суб'єктів господарської діяльності (далі – підприємства). Бюджетні установи відомості про результати проведених інвентаризацій оформляють за формами, визначеними законодавством.

Інвентаризація проводиться з метою забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства. Під час інвентаризації активів і зобов'язань перевіряються і документально підтверджуються їх наявність, стан, відповідність критеріям визнання і оцінка.

Основними документами інвентаризації основних засобів в бюджетних установах є:

Інвентаризаційний опис необоротних активів (основні засоби, нематеріальні активи, інші необоротні активи, капітальні інвестиції);

Звіряльна відомість результатів інвентаризації необоротних активів (основні засоби, нематеріальні активи, інші необоротні активи, капітальні інвестиції);

Протокол інвентаризаційної комісії;

Акт інвентаризації розрахунків щодо відшкодування матеріальних збитків.

Інвентаризаційні описи, акти інвентаризації, звіряльні відомості оформлюються відповідно до вимог, установлених Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, для первинних документів з урахуванням обов'язкових реквізитів та вимог, передбачених цим Положенням.

Матеріали інвентаризації можуть бути заповнені як рукописним способом, так і за допомогою електронних засобів обробки інформації. Матеріали інвентаризації (описи, акти, звіряльні відомості, протоколи) оформляються не менше ніж у двох примірниках.

Таблиця 1

Типові форми первинного обліку основних засобів (наказ Мінстат України від 29.12.1995 № 352)

Код	Назва форми
03-1	Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів
03-2	Акти приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об’єктів
03-3	Акт насписання основних засобів
03-4	Акт на списання автотранспортних засобів
03-5	Акт №__ про установку, пуск та демонтаж будівельної машини
03-6	Інвентарна картка обліку основних засобів
03-7	Опис інвентарних карток по обліку основних засобів
03-8	Картка обліку руху основних засобів
03-9	Інвентарний список основних засобів
03-14	Розрахунок амортизації основних засобів (для промислових підприємств)
03-15	Розрахунок амортизації основних засобів (для будівельних організацій)
03-16	Розрахунок амортизації автотранспорту

Інвентаризаційні описи застосовуються для фіксування наявності, стану та оцінки активів підприємства та тих активів, які належать іншим підприємствам і обліковуються поза балансом. Бухгалтерською службою складаються звіряльні відомості активів і зобов'язань, у яких відображаються розбіжності між даними бухгалтерського обліку і даними інвентаризаційних описів (актів інвентаризації). Вартість лишків і нестач цінностей в звіряльних відомостях наводиться відповідно до їх оцінки в регістрах бухгалтерського обліку.

Таблиця 2

ВИТЯГ З ПЕРЕЛІКУ

типових документів, що створюються під час діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування, інших установ, підприємств та організацій, із зазначенням строків зберігання документів

Номер статті	Види документів	Строк зберігання документів		Примітка
		в організаціях, у діяльності яких створюються документи НАФ	в організаціях, у діяльності яких не створюються документи НАФ	
1	2	3	4	5
33	Документи (плани, звіти, протоколи, акти, довідки, доповідні записки) документальних ревізій, перевірок та аудиту фінансово-господарської діяльності, контрольно-ревізійної роботи, у тому числі перевірок каси, правильності стягнення податків тощо	5 р.	5 р.	

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5
34	Документи (довідки, акти, зобов'язання, листи) щодо розтрат, недостач, розкрадань	5 р. ЕПК	5 р.	
35	Документи (протоколи, акти, звіти, відомості переоцінки й визначення зношеності основних засобів) про переоцінку основних фондів, нематеріальних активів, незавершеного будівництва	Пост.	До ліквідації організації	
37	Документи (протоколи засідань інвентаризаційних комісій, акти інвентаризації, інвентаризаційні описи, порівняльні відомості) про інвентаризацію основних засобів, нематеріальних активів, грошових коштів, матеріальних цінностей тощо	3 р.[1]	3 р.[1]	[1]Див. примітки до статті 186
38	Документи (протоколи засідань інвентаризаційних комісій, акти інвентаризації, інвентаризаційні описи, порівняльні відомості) про інвентаризацію основних засобів, нематеріальних активів, грошових коштів, матеріальних цінностей тощо	3 р.[1]	3 р.[1]	[1]Див. примітки до статті 186

Список використаних джерел

1. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань (наказ Мінфін України 02.09.2014 р. № 879).

2. Про затвердження типових форм первинного обліку основних засобів (наказ Мінстат України від 29.12.1995 № 352).

3. Про затвердження типових форм для відображення бюджетними установами результатів інвентаризації (наказ Мінфін України від 17.06.2015 р. № 572).

4. Перелік типових документів, що створюються під час діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування, інших установ, підприємств та організацій, із зазначенням строків зберігання документів (наказ Мінюст.Укр. від 12.04.2012 р. № 578/5).

УДК 657

Дмитренко А.В., к.е.н., доцент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ СПРАВЛЯННЯ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ В УМОВАХ ЗДІЙСНЕННЯ СПІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ТА ПРАКТИКА ОПОДАТКУВАННЯ

Необхідність та форми застосування акцизів є одним із найбільш дискусійних питань як вітчизняної, так світової теорії та практики оподаткування. Акцизне оподаткування можна вважати однією з найдавніших форм оподаткування після данини. Свого часу саме розвиток торгівлі обумовив бурхливий розвиток акцизного оподаткування, оскільки у ті часи акцизи були відносно простими в адмініструванні, а їх стягнення забезпечувало стабільне наповнення казни правителів. Якщо вести мову про призначення акцизного оподаткування на етапі його виникнення та раннього розвитку, то переважно воно зводилось до фіскальної ролі. Регулюючі властивості акцизів почали використовуватися в економічний політиці США та країн Європи у XX ст. Тому саме у XX ст. почав формуватися інший підхід до визначення ролі акцизного оподаткування — поступова переорієнтація від суто фіскального підходу до гармонізації фіскальних та регулюючих ефектів акцизів.

Акциз є податковою формою, що має тривалу історію, адже цей платіж справляється в Європі та і на території України уже кілька століть. Специфіка сплати акцизів полягає в тому, що вони включаються до ціни товару, збільшуючи її. Як зазначено в Оксфордському економічному словнику, акцизні податки – податки на споживання товарів, які включаються до ціни товару. Вони дають можливість підвищити надходження до бюджету та регулювати споживання окремих товарів. Таким чином, до складу акцизів відносяться універсальний акциз та специфічні акцизи, які застосовуються до окремих груп товарів. Фактично сплата акцизних податків перекладається на споживача товарів, які оподатковуються універсальним та специфічними акцизами. Тобто споживачі компенсують продавцям витрати на сплату акцизних податків. Легкість перекладення акцизів на кінцевого споживача робить їх незалежними від кінцевих доходів виробників і продавців, забезпечуючи стабільні надходження до бюджету. Варто зазначити, що фіскальна ефективність акцизів залишається досить високою навіть в умовах тінізації економіки, оскільки за допомогою акцизів відбувається оподаткування навіть тих доходів, які були приховані від оподаткування прямими податками.

Універсальними акцизами оподатковуються усі групи товарів (з окремими виключеннями), їх встановлюють для всіх виробництв, у тому числі за спільною діяльністю, а сплачують всі споживачі.Специфічні акцизи встановлюються лише на окремі групи товарів і, зазвичай, їх стягнення пов'язано з необхідністю регулювання споживання окремих товарів.

Акцизний податок є одним з найбільш практичних засобів мобілізації доходів бюджету держави, що дозволяє швидко та систематично накопичувати необхідні для функціонування держави великі суми. Акцизний податок – це непрямий податок на споживання окремих видів товарів (продукції), визначених Податковим кодексом України як підакцизні, що включається до ціни таких товарів (продукції) [1].

Податковим кодексом України вже внесені певні зміни до порядку справляння акцизного податку, зокрема, розширено коло платників акцизного податку, розширено коло підакцизних товарів, встановлено специфічні ставки для нафтопродуктів та тютюнових виробів [1,3].

Основні недоліки чинного механізму справляння акцизного податку за спільною діяльністю є:

– суттєве підвищення ставок акцизного податку зумовило з одного боку зростання цін на підакцизні товари, а з іншого збільшення обсягів тіньового обігу підакцизних товарів;

– недостатній рівень захисту від підробок вітчизняних акцизних марок;

– недостатній рівень повноважень працівників податкових та митних органів задіяних у сфері контролю за виробництвом і обігом підакцизних товарів, а також недостатній рівень відповідальності за їх дії чи бездіяльність у сфері контролю за виробництвом та обігом підакцизних товарів.

– відносна дорожнеча їх адміністрування та недостатня ефективність у частині поліпшення структури споживання через зменшення в ній частки шкідливих товарів, оскільки відбувається зміщення таких товарів в «тіньовий» сектор.

В той же час, навіть після введення в дію Податкового кодексу України та внесення до нього ряду змін, пов’язаних з оподаткуванням підакцизних товарів, механізм справляння акцизного податку має цілий ряд недоліків, пов’язаних зі зростанням фіскальних властивостей цієї податкової форми та зменшенням її регулюючого впливу на виробництво і обіг підакцизних товарів [1,2,3].

Основними кроками до вдосконалення механізму справляння акцизного податку можна визначити:

– збалансування фіскальної та регулюючої складової використання акцизного податку з лікеро-горілчаної та тютюнової продукції;

– запровадження єдиної автоматизованої електронної системи моніторингу та контролю за виробництвом та обігом підакцизних товарів, що дозволить як підвищити

ефективність державного контролю, так і дозволить оцінити реальну картину сучасного стану даного ринку;

– забезпечення стабільності ставок акцизного податку протягом значного періоду;

– розширення прав та підвищення рівня відповідальності працівників податкових та митних органів, задіяних у сфері контролю за виробництвом і обігом підакцизних товарів;

– запровадження системи контролю за виробництвом та обігом спиртовмісних рідин у безперервному потоці з метою унеможливлення виробництва спирту під виглядом спиртовмісних рідин.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17.

2. Про затвердження форми Декларації акцизного податку, Порядку заповнення та подання Декларації акцизного податку: наказ ДПА України від 24.12.2010 №1030 [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.rada.gov.ua

3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо вдосконалення окремих норм Податкового кодексу України: Закон України від 07.07.2011 р. № 3609-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.agrosoft.com.ua/mypages/nalog_codecs_ zminy2.htm.

УДК 657

Дмитренко А.В., к.е.н., доцент; Бурлука Т.О., Гуєв А.С. студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ

На сьогодні існує величезна кількість технологічних можливостей для проведення безготівкових розрахунків. Кожного року вчені розробляють нові системи швидкого і надійного переказу грошових коштів. Однак на підприємствах досі є застарілий підхід організації банківських і касових розрахунків, який не відповідає основним вимогам і приводить до відмов від готівкових операцій, скорочення облікового персоналу, кардинального зменшення кількості первинних документів в паперовому і в електронному вигляді. Адже, удосконалення автоматизованого процесу здійснення безготівкових розрахунків на підприємстві та їх обліково-аналітичне забезпечення до сих пір перебуває на етапі дослідження. Досі на етапі дослідження перебуває процес удосконалення автоматизованого здійснення безготівкових розрахунків на підприємстві та їх обліково-аналітичне забезпечення.

Н.В. Дубенко, В. Муравський, Сопко В.В., О.А. Шевчук досліджували та розглядали у своїх періодичних виданнях та наукових статтях питання проведення безготівкових розрахунків через дистанційні системи керування банківськими рахунками підприємства, а також їх облікового відображення, документального забезпечення.

Значно полегшує роботу бухгалтерії та бухгалтерів автоматизація обліку, зокрема при впровадженні телекомунікаційного обміну інформацією між автоматизованим робочими місцями облікових працівників з використанням комп’ютерних мереж.

Впровадження технологій дистанційного управління банківськими рахунками - важлива ланка комп’ютеризації підприємства, адже в нинішніх умовах господарювання піднято питання пришвидшення розрахунків між контрагентами. За принципами безготівкових розрахунків, при купівлі-продажу товарів платіж підлягає терміновому здійсненню. Момент здійснення платежу має бути максимально наближеним до часу відвантаження товарів, виконання робіт, надання послуг.

В процесі ведення господарської діяльності підприємства використовують електронну мережу, перевагою якої є надання банківських послуг для автоматизації проведення безготівкових рахунків через систему-комплекс "Клієнт-банк"

Постанова Національного банку України “Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті” №135 від 29.03.2001 р., - це один з основних документів, який узаконив використання системи “Клієнт- банк” і передбачає використання електронного платіжного доручення на рівні паперового із застосуванням електронного підпису на основі криптографії даних [1]. З того часу електронний платіжний документ та електронний цифровий підпис на цьому документі мають однакову юридичну силу з паперовим документом та підписом, зробленим від руки.

“Клієнт-Банк” – це комплекс програм, за допомогою якого користувач може максимально швидко здійснювати створення, шифрування та відправку в банк платіжних документів, а також оперативний прийом банківських виписок по рахункам та іншу довідну інформацію у вигляді телеграм НБУ, курсів валют, процентних ставок по кредитам та депозитам банка та інше. Послуги системи “Клієнт-Банк” не є новими послугами в України, вони надаються банками вже 10-12 років. Клієнти даної системи поділяють на дві категорії: регіональні підприємства, які не мають змоги постійно їздити до банку (через віддаленості); підприємства, які розташовані у великих містах, але здійснюють дуже багато оперативних платежів. За допомогою системи “Клієнт-Банк” можна вчасно провести платежі, зекономити за рахунок відсутності плати за встановлення програмного забезпечення, плати за обслуговування. Піддприємство може керувати своїм рахунком з комп’ютера, встановленого в своєму офісі за допомогою програмно-технічного комплексу “Клієнт-Банк”. Він складається з двох частин: клієнтської та банківської .

Підприємство надає у банк розрахункові документи в електронному вигляді, вони мають відповідати формату платіжних документів системи електронних платежів Національного банку із зазначенням електронних цифрових підписів відповідальних осіб платника, яким згідно з установчими документами надане право підпису. В системі “Клієнт-Банк” використовуються реквізити, що мають розрахунковий документ в електронному вигляді, вони визначаються угодою між банком та підприємством і мають бути обов’язково. В “Положенні про облікову політику банку” викладається технологія опрацювання облікової інформації, додаткові регістри та форми первинних документів, на підставі яких здійснюються операції банківської частини системи “Клієнт-Банку”,

Основні функції “Клієнт-Банку” це: надання можливості підприємству проводити платежі зі свого поточного рахунка в банку, не відвідуючи банку, з офісу підприємства; здійснення моніторингу коштів на поточному рахунку; отримання виписки з поточного рахунка; отримання від банку щоденних офіційних курсів іноземних валют; ведення довідника своїх контрагентів за платежами та довідника призначення платежу; отримання від обслуговуючого банку повідомлення про нові банківські послуги, поточні відсоткові ставки за кредитами, іншу інформацію, яку банк вважає за потрібне оперативно доводити до клієнтів. У системі програм "1С: Предприятие" формується "Банковская выписка". Документ формується при натисканні кнопки “Ввести БВ” з одночасним автоматичним заповненням "Банковской выписки" на конкретну дату. У банківську виписку при обміні автоматично вводяться бухгалтерські рахунки, об’єкти аналітики (субконто), вид ПДВ та інші дані.

Основні недоліки системи “Клієнт-Банк” це: відсутність власності на програмне забезпечення, що встановлюється на робоче місце бухгалтера; відсутність мобільності використання системи. Система віддаленого доступу “Інтернет-Банк” – це аналогічна дистанційна системою проведення безготівкових розрахунків, яка широко використовується у світовій практиці високорозвинених країн заходу. Основною функцією цієї програми є проведення електронного документообігу через всесвітню мережу Інтернет.

Список використаних джерел

1. “Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті” №135 від 29.03.2001 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kmp.ua/wp-content/uploads/2016/06/Presentation_ECT_23_06_2017_Ukr.pdf

УДК 657

Дмитренко А.В., к.е.н., доцент; Гасанов С., студент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

На сучасному етапі розвитку українського бізнесу, великого резонансу набувають проблеми зростання конкурентної боротьби, збереження стабільного та ефективного функціонування підприємства. Тому забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства є необхідною умовою своєчасного реагування та ефективної протидії впливу негативних зовнішніх та внутрішніх чинників. Оцінка економічної безпеки багатьма дослідниками пов'язується з оцінкою фінансового стану підприємства та діагностикою банкрутства з метою нейтралізації кризових проявів. Актуальною задачею для будь-якого підприємства є оцінка ризиків та прогнозування свого стану на предмет виконання своїх функцій, та застосування заходів захисту від впливу зовнішніх та внутрішніх факторів.

Правове регулювання створення та діяльності суб'єктів господарювання в Україні здійснюється відповідно до норм Господарського кодексу, Цивільного кодексу і деяких спеціальних законів [1].

Виробничі кооперативи подібним чином визначені в ст.95 Господарського кодексу і ст.163 [1] Цивільного кодексу України. Згідно зі ст.95 ГК виробничим кооперативом визнається добровільне об'єднання громадян на засадах членства з метою спільної виробничої або іншої господарської діяльності, що базується на їх особистій трудовій участі та об'єднання майнових пайових внесків, участі в управлінні підприємством та розподілі доходу між членами кооперативу відповідно до їх участі у його діяльності.

Підприємницькою діяльністю вправі займатися юридичні особи — комерційні та некомерційні організації (за термінологією Цивільного кодексу — підприємницькі та непідприємницькі товариства) [2], причому некомерційні організації здійснюють її в обмежених межах як епізодичні учасники підприємництва.

Дослідженням фінансової безпеки як складової економічної безпеки підприємства займались наступні українські вчені І.А. Бланк, А.Г. Загородній, П.Я. Пригунов, А.В. Соснін, О.Є. Гудзь та ін. У своїх працях автори досліджують проблематику фінансово-економічної безпеки як в цілому так і по структурним елементам. Особлива увага приділяється сутності та тлумаченню поняття економічної безпеки та її елементів, пропонуються способи її виміру та забезпечення на підприємствах.

У дослідження показника EVA вагомий внесок здійснили зарубіжні науковці: А.Маршал, Б. Стюарт, Д. Янг, С. О'Бирна. Їх наукові праці та розробки лягли в основу подальших досліджень в області економічно доданої вартості підприємства. В Україні проблема виміру та приросту вартості компанії досліджувалася відомими науковцями: О.О. Терещенко, Ж.К. Нестеренко, Т.В. Момот, Н.І. Гордієнко ін. В своїх працях вони розглядали проблеми та перешкоди застосування показника EVA в умовах українського бізнесу. Серед численних праць і методик діагностики банкрутства була розглянута методика, запропонована американським вченим Уільямом Бівером, яка дозволяє визначити кризовий стан і вибрати способи подолання негативних тенденцій у діяльності підприємства. Важливе значення в забезпеченні фінансової безпеки підприємства має розробка її індикаторів. Особливо важливе значення мають порогові значення обраних показників. За межами порогових значень показників підприємство втрачає здатність до стійкості, динамічного саморозвитку, конкурентоспроможності на зовнішніх і внутрішніх ринках, стає об'єктом ворожого поглинання. В представленій роботі індикаторами фінансової безпеки обрано вартість підприємства, розрахована на основі показника економічно-доданої вартості, та стадія кризи підприємства. Для виявлення сприятливих значень цих показників для

підприємства та комплексного впливу на фінансовий стан підприємства був виявлений та проаналізований взаємозв'язок обраних індикаторів.

Для обліково-аналітичного забезпечення діагностики економічної безпеки підприємства нами застосовувалися показники: мультиплікатор вартості (W), розрахований на основі показника економічно доданої вартості (EVA) та показник діагностики банкрутства підприємства – коефіцієнт Бівера. Застосування загальноприйнятої методики розрахунку EVA в умовах українського бізнесу ускладнене необхідністю трансформування фінансової звітності відповідно до вимог GAAP USA. Тому, для побудови економікоматематичної моделі взаємозв'язку між EVA та коефіцієнта Бівера була використана методика розрахунку мультиплікатора вартості, *W* заснована на приблизному способі розрахунку EVA, адаптована до національної фінансової звітності.

Отже, будь-яка комерційна організація (підприємницьке товариство) є суб'єктом підприємницької діяльності, у той час як не всякий суб'єкт підприємництва є комерційною організацією (підприємницьким товариством). Якщо обраним критерієм розмежування комерційних юридичних осіб є права їхніх засновників (учасників) щодо майна юридичних осіб, то можна розрізняти: а) юридичні особи, учасники яких мають зобов'язальні права щодо них (господарські товариства); б) юридичні особи, щодо майна яких їх засновники (учасники) мають право власності або інше речове право (наприклад, державні підприємства). Найбільш розповсюдженою є класифікація комерційних юридичних осіб за організаційно-правовою формою на: господарські товариства (повні і командитні товариства, товариства з обмеженою відповідальністю і додатковою відповідальністю, акціонерні товариства), приватні, державні і комунальні підприємства, а також виробничі кооперативи. Організаційно-правова форма — це форма юридичної особи — суб'єкта підприємництва, що характеризує специфіку його створення, майнового статусу, характеру його прав і прав засновників (учасників) на майно, та особливості їхньої відповідальності за зобов'язаннями суб'єкта.

Здійснення підприємницької діяльності некомерційними організаціями (непідприємницькими товариствами) — споживчими кооперативами, суспільними або релігійними організаціями, установами, благодійними та іншими фондами — у цілому не відповідає цілям їхньої діяльності, оскільки їх основною метою не є одержання прибутку. Вони діють для досягнення соціальних, благодійних, культурних, освітніх, наукових і управлінських цілей, з метою охорони здоров'я громадян, розвитку фізичної культури і спорту, задоволення духовних та інших нематеріальних потреб громадян, захисту прав, законних інтересів громадян і організацій, вирішення спорів і конфліктів, а також в інших цілях, спрямованих на досягнення суспільних благ.

Список використаних джерел

1. Господарський кодекс України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13.

2. Цивільний кодекс України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13.

УДК 657

Дмитренко А.В., к.е.н., доцент; Гіль М.О., Штепа Д.О., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ ЗВІТНОСТІ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

За нормальних умов існування бюджетні установи та організації провалять свою діяльність виключно за рахунок бюджетних коштів і не отримують доходів у будь-якій формі, а отже, не платять податків. Однак в сучасних умовах багато бюджетних організацій

мають позабюджетні надходження, можуть займатися комерційною діяльністю, а відтак і сплачувати податки. Але оподаткування бюджетних установ і організацій має свої особливості.

Відомо, що Закон про прибуток окреслював коло платників, оподаткування доходів яких віднесено до операцій особливого виду. Одними з тих, чиї доходи звільняють від оподаткування, є неприбуткові організації. Тобто для них мають виконуватися дві умови: необхідно відповідати визначенню "неприбуткова" та отримувати певні пільгові доходи [6, 7].

Неприбутковість підтверджують також положення (статутні документи) бюджетної установи (організації, закладу), де має бути зазначено, що їх діяльність не спрямована на отримання прибутку.

Бюджетні установи у процесі виконання кошторисів виступають платниками різних податків і зборів (обов'язкових платежів).

До неприбуткових організацій належать підприємства, установи та організації, основною метою діяльності яких є не отримання прибутку, а здійснення благодійної діяльності та меценатства, а також іншої діяльності, передбаченої законодавством.

Для неприбуткових організацій установлено пільговий режим оподаткування, за умови, що такі організації зареєстровані згідно з вимогами законодавства та внесені органами державної податкової служби до Реєстру неприбуткових організацій та установ відповідно до Положення про реєстр неприбуткових організацій та установ.

У разі якщо бюджетні установи отримують дохід з джерел, які не зазначені серед джерел доходів, звільнених від оподаткування, такі бюджетні установи зобов'язані сплатити податок на прибуток. Податок на прибуток визначається як сума доходів, отриманих із таких інших джерел, що зменшена на суму видатків, пов'язаних з отриманням таких інших доходів. При цьому видатки не можуть перевищувати такі доходи.

При отриманні доходів від неосновної діяльності, тобто таких, що підлягають оподаткуванню визнаються за датою переходу до покупця права власності на товар, а при наданні послуг (виконанні робіт) - за датою складання акта чи іншого документа, який підтверджує виконання робіт або надання послуг.

Податковий агент щодо податку на доходи фізичних осіб - юридичні особи, які незалежно від організаційно-правового статусу та способу оподаткування іншими податками та/або форми нарахування (виплати, надання) доходу (у грошовій або негрошовій формі) зобов'язані нараховувати, утримувати та сплачувати податок до бюджету від імені та за рахунок фізичної особи з доходів, що виплачуються такій особі, вести податковий облік, подавати податкову звітність податковим органам та нести відповідальність за порушення його норм.

До доходів у вигляді заробітної плати відноситься основна та додаткова заробітна плата, інші заохочувальні та компенсаційні виплати, які виплачуються (надаються) платнику податків у зв'язку з відносинами трудового найму. До заробітної плати належать і окремі виплати, які не входять до фонду оплати праці, зокрема лікарняні, які повністю або частково компенсують заробітну плату [1,3].

Доходи, які звільняють бюджетні установи від оподаткування:

- кошти або майно, що надходять безоплатно або у вигляді безповоротної фінансової допомоги чи добровільних пожертвувань;

- пасивні доходи;

- кошти або майно, що надходять як компенсація вартості отриманих державних послуг, у тому числі доходи державних професійно-технічних навчальних закладів, отримані від виготовлення та реалізації товарів (виконання робіт, надання послуг), пов'язаних з основною, статутною діяльністю;

- дотації чи субсидії, отримані з державного або місцевого бюджету, державних цільових фондів або у межах благодійної, у тому числі гуманітарної допомоги чи технічної допомоги, що надається таким неприбутковим організаціям відповідно до умов міжнародних

договорів, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, крім дотацій на регулювання цін на такі послуги, що надаються таким неприбутковим організаціям або через них їх одержувачам відповідно до законодавства, з метою зниження рівня таких цін [2].

Податковий облік у бюджетників дещо відрізняється: його ведуть за "касовим" методом, оскільки для них мають значення фактично отримані доходи, які потрапили на рахунки, відкриті у Держказначействі, і фактично понесені витрати.

Для неприбутківців, включаючи бюджетні установи, передбачено спеціальну форму звітності та особливі вимоги до її заповнення. За кожний звітний період вони складають податковий звіт про використання коштів неприбутковими установами та організаціями. Звіт відповідає статусу податкової декларації. Тобто його подають протягом 40 календарних днів, наступних за останнім календарним днем звітного (податкового) періоду [5].

Фінансові санкції за податкові порушення відрізняються від адміністративних тим, що застосовуються не тільки до фізичних, а й до юридичних осіб, і реалізуються не тільки у вигляді штрафів, а й в інших формах стягнення всієї суми прихованого або заниженого платежу до бюджету у формі податку, нарахування пені за затримку внесення податку.

Штрафна санкція -- плата у фіксованій сумі або у вигляді процентів від суми податкового зобов'язання (без урахування пені і штрафних санкцій), яка стягується з платника податків у зв'язку з порушенням ним правил оподаткування.

Пеня - плата у вигляді процентів, нарахованих на суму податкового боргу (без урахування пені), яка стягується з платника податків у зв'язку з невчасним погашенням податкового зобов'язання.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28 червня 1996 року // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.epravda.com.ua/publications/2017/07/11/626962/

2. Податковий кодекс України від 02.12.2010р. №2755 – VI // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua.

3. Закон України «Про внесеннязмін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актівУкраїни щодо податкової реформи» від 28.12.2014 р. № 71-VIII // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/71-19.

4. Закон України № 1801-VIII «Про Державний бюджет України на 2017 рік» 2016 рік // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/71-19

5. Народний часопис «Новий час» – // [http://newtime.lviv.ua/index.php/newtime-suspilstvo/2132-ekonomija].

6. Онищук І.Ю. Основні напрямки удосконалення вітчизняної альтернативної системи оподаткування / І.Ю. Онищук // Режим доступу: [http://intkonf.org/onischuk-iyu-osnovni-napryamki-udoskonalennya-vitchiznyanoyi-alternativnoyi-sistemi-opodatkuvannya/]

7.Олійник О.В. Податкова система: навч. посіб. / О.В. Олійник, І.В. Філон. – К.: Центр навчальної літератури, 2016. – 160 с.

УДК 657

Дмитренко А.В., к.е.н., доцент; Дубовик А.С., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

РОЛЬ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Фінансова звітність – є основним джерелом інформації при проведені аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства. І є невід’ємною складовою звітності підприємства. З кожним роком вимоги до фінансової звітності змінюються. Питання ролі фінансової звітності в сучасних умовах господарювання розглядалось багатьма відомими

вченими та практиками в галузі бухгалтерського обліку. Особливо слід виділити роботи таких вчених: Кондратюк М.Ф., Корінь А.М., Кулинич М.Б., Сидоренко Р.В., Яцко М.В.

Згідно НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» Бухгалтерська звітність - звітність, що складається на підставі даних бухгалтерського обліку для задоволення потреб певних користувачів. А метою складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства [1].

В статті 1 Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» визначено: фінансова звітність – це бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період [2]. Також НП(С)БО 1 наводить нам такі якісні характеристики фінансової звітності:

1. Інформація, яка надається у фінансовій звітності, повинна бути дохідлива і зрозуміла її користувачам за умови, що вони мають достатні знання та заінтересовані у сприйнятті цієї інформації.

2. Фінансова звітність повинна містити лише доречну інформацію, яка впливає на прийняття рішень користувачами, дає змогу вчасно оцінити минулі, теперішні та майбутні події, підтвердити та скоригувати їхні оцінки, зроблені у минулому.

3. Фінансова звітність повинна бути достовірною. Інформація, наведена у фінансовій звітності, є достовірною, якщо вона не містить помилок та перекручень, які здатні вплинути на рішення користувачів звітності.

4. Фінансова звітність повинна надавати можливість користувачам порівнювати:

- фінансові звіти підприємства за різні періоди;
- фінансові звіти різних підприємств.

5. Передумовою зіставності є наведення відповідної інформації попереднього періоду та розкриття інформації про облікову політику і її зміни.

Порядок подання звітності, їх форми, перелік показників, що до них включаються, є одними із найбільш змінюваних елементів сучасної української звітності. Бажання якомога краще вдосконалити звітність, зробити її більш оперативнішою, детальнішою і якіснішою інколи призводило до того, що фактичні відображення змін не встигали за змінами, які впроваджувались нормативними актами й не могли застосовуватися на практиці з моменту їх опублікування в офіційних виданнях [3].

Так, Сидоренко Р.В. виділяє, що при формуванні інформації у звітності зіштовхуються інтереси різних суб'єктів господарювання. Зовнішні користувачі (потенційні інвестори, кредитори, можливі майбутні контрагенти тощо) зацікавлені в тому, щоб отримувана інформація зі звітності була якомога точнішою і відповідала дійсному стану доходів, витрат, активів, пасивів і зобов'язань підприємства.

Приймаючи рішення про співпрацю з підприємством, звітність якого аналізується, зовнішні користувачі хочуть звести до мінімуму свої ризики у можливій майбутній спільній діяльності, тому їх перш за все цікавить точність наданих даних.

Дещо інше бачення процесу формування показників фінансової звітності у суб'єктів господарювання, що її складають. Вони зацікавлені в тому щоб показники розмірів активів та прибутковості у звітах були якомога більшими, що, своєю чергою, робило б їх привабливішими для зовнішніх користувачів, а розмір зобов'язань, відповідно, занижувати. Тому, за наявності можливості коригування показників у бік збільшення привабливості підприємства, в більшості випадків, керівництво підприємства цією можливістю скористається.

Ще однією стороною, яку можна виділити в окрему групу зовнішніх користувачів, що має свої специфічні інтереси в значеннях показників звітності, виступає державна податкова служба, нині Міністерство доходів і зборів України. Маючи планові завдання з наповнення бюджету, ця структура зацікавлена в тому, щоб звітність, яка стосується податків, мала якомога більші додатні значення (тобто, щоб платник податку постійно мав суми податкових зобов'язань).

Яцко М.В. виділяє такий важливий аспект, як місце фінансової звітності в структурі звітності підприємства визначається тією роллю, яку вона виконує для своїх користувачів. Безперечно, звітність не може однаково бути інформаційно корисною для всіх користувачів, а характеризується лише мірою економічної зацікавленості, що виявляється в інтересах користувачів. Роль фінансової звітності особлива, так як її подання є обов'язковим для багатьох груп користувачів.[4].

Інформаційна місткість фінансової звітності покликана задовольняти потреби її користувачів, які є змінними у часі і з огляду на ці обставини повинна постійно вдосконалюватися та модернізовуватися.

Всі ефективні управлінські рішення перед їх прийманням обов'язково повинні пройти процедури не тільки сальдового, але й поточного аналізу. На основі даних фінансової звітності можливо провести тільки сальдовий аналіз основних показників діяльності підприємства і вивести загальні тенденції в його розвитку, крім того, потрібно оцінювати динаміку, місткість ринку та уподобання основних його споживачів

Отже, фінансова звітність – є основним джерелом інформації при проведені аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства. І є невід'ємною складовою звітності підприємства.Сучасні умови господарювання постійно впливають на порядок формування фінансової звітності суб'єктів господарювання. Різні користувачі виставляють до показників фінансової звітності різні вимоги, що відповідають лише їхнім потребам. Першоосновою всіх вимог до показників фінансової звітності є її достовірність, а отже, правильність відображення в ній даних фінансового обліку

Список використаних джерел

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 7 лютого 2013 р. № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13.

2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999р. № 996XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/996-14.

3. Сидоренко Р.В. «Вимоги до фінансової звітності в сучасних умовах господарювання»/2013 рік/ ст. 128-131.

4. Яцко М.В. «Роль фінансової звітності в умовах посилення інформаційних потреб користувачів»/2016/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/natural/Nvuu/Ekon/2010_29_2/statti/58.htm29.02.2016

УДК 657

Дмитренко А.В., к.е.н., доцент; Колісник В.О., Коваленко М.Р., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

За сучасних умов для успішного контролю й управління підприємством та виробництвом важливо впроваджувати управлінський облік. Керівництво господарства та виробництво вимагає більш детальної організації бухгалтерського обліку на підприємстві. З кожним днем в нашій країні зростає кількість керівників, які перестають сумніватися в необхідності вести облік, відмінний від бухгалтерського, який практично повністю зосереджений на задоволенні потреб зовнішніх споживачів інформації. Управлінський облік призначений для надання достовірної і повної інформації, яка необхідна для прийняття ефективних та правильних управлінських рішень підприємства. На сьогоднішній день у

практичній діяльності керівники українських компаній і досі не мають чіткого уявлення про цей вид обліку, що мабуть є головною проблемою процесу постановки системи управлінського обліку на підприємстві. Однією з найважливіших проблем функціонування підприємств України в ринкових умовах є налагодження внутрішньогосподарського обліку, тобто системи контролю за витратами, як основного засобу належної ефективної діяльності.

На сьогоднішній день дана тематика є досить актуальною, адже будь-яке підприємство бажає знати, яка продукція користується найбільшим попитом та які витрати необхідні на випуск бажаної продукції.

Для прийняття оперативних і ефективних рішень необхідна достовірна інформація про фінансово-господарську діяльність підприємства. Основними факторами, що сприяють зростанню ролі управлінського обліку, є:

• посилення конкуренції;

• розвиток автоматизації виробничих процесів, а також нових методі управління;

• використання комп'ютерної техніки для управління та автоматизації облікових робіт;

Згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» внутрішньогосподарський (управлінський) облік – це система обробки і підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішніх користувачів у процесі управління підприємством[1].

Особливостями управлінського обліку є наступні:

- ведення управлінського обліку залежить від рішення і компетентності працівників підприємства, оскільки його методологія не затверджена офіційно;
- інформація управлінського обліку є конфіденційною і доступна лише для певної групи користувачів;
- дані управлінського обліку не завжди точні і мають приблизні оцінки експертів;
- метою здійснення управлінського обліку є надання необхідної інформації управлінцям;
- об'єктами управлінського обліку є насамперед витрати, а також доходи і фінансові результати, згруповані за цільовим призначенням.

Отже, можна зробити висновки про наявність певних проблем щодо розвитку та впровадження управлінського обліку на підприємствах України. Слід погодитись з твердженням, що на сьогодні «...ані теоретично, ані практично не існує цілісної системи управлінського обліку як окремої інформаційної системи» [2, с. 45].

При впровадженні управлінського обліку на підприємствах України за умов ринкової економіки необхідно звертати більшу увагу на інтелектуальний капітал, оскільки він забезпечує можливість ефективніше використовувати економічні можливості підприємства.

Керівників різних рівнів управління в більшій мірі цікавлять не стільки результати їх минулої діяльності, скільки способи досягнення бажаних результатів діяльності власного підприємства в майбутньому. Керівникам уже недостатньо знати, скільки коштує та чи інша продукція – для них важливо, чому вона стільки коштує, а головне, як зробити так, щоб її виробництво було вигідним? У країнах, де бухгалтерський облік прийнято розділяти на фінансовий і управлінський, прогностична функція характерна саме для управлінського обліку. Це стало реальним на основі бюджетування, прогнозування поведінки витрат і доходів, експертних оцінок, розробки альтернативних рішень. Тому в останні роки все більше розповсюдження отримують стратегічні системи управлінського обліку як результат прагнення розширити інформаційну базу для прийняття рішень за рахунок формування прогнозної інформації.

Досвід підприємств України свідчить, що практичне застосування управлінського обліку ще не набуло належного поширення. Практичний бік застосування управлінського обліку ставить перед керівництвом підприємства конкретні завдання організаційного характеру, а саме: чи доцільне використання цього виду обліку; чи створювати управлінську

бухгалтерію; який має бути порядок формування інформації про витрати, обсяг виробництва та систему контролю за цими показниками тощо.

Ефективне управління підприємством залежить значною мірою від розвиненості системи управлінського обліку та ступеня її комп'ютеризації.

Вирішення проблем управлінського обліку необхідно здійснювати і на рівні держави (хоча управлінський облік є виключним питанням керівництва підприємством): допомога у формуванні єдиної методологічної бази управлінського обліку, яка повинна бути тісно пов’язана з процесами вдосконалення корпоративного управління; формування «прошарку» кваліфікованих професіоналів у сфері управлінського обліку[3].

Що стосується упровадження системи управлінського обліку, то для успішного здійснення цього процесу необхідні три невід’ємні складові:

1) спеціальні ресурси для реалізації цієї задачі: якщо підприємство зважилося на виконання поставленої задачі, йому знадобиться багато як грошових витрат, так і витрат часу;

2) фахівці: керівництву слід усвідомлювати, що для постановки управлінського обліку йому слід наймати не бухгалтерів, а саме спеціалістів, у яких є такий досвід. Однак варто розглянути ідею про залучення власних фахівців, а не тимчасових консультантів;

3) участь у процесі постановки: часто керівництво вважає, що не слід втручатися у ту сферу, де є власні спеціалісти. Проте на це можна поглянути з іншого боку: як консультант чи фахівець будуть знати без активної участі керівництва про те, яку інформацію вони хотіли б бачити у себе на столі, щоб мати змогу приймати правильні управлінські рішення.

Отже, управлінський облік є ефективним інструментом управління, тому що створює конкурентні переваги в ринковому середовищі, а саме, забезпечує підприємство ключовою інформацією. Досвід підприємств України свідчить, що практичне застосування управлінського обліку, на жаль, ще не набуло належного поширення, в зв’язку з невирішеним колом проблем.

Список використаних джерел

1. Закон України « Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 №996-XIV.

2. Гуцайлюк, З. Ще раз про місце і роль управлінського обліку в інформаційній системі господарюючих суб'єктів [Текст] / З. Гуцайлюк // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. – № 1. – С. 45-49.

3. Лень В.С. Управлінський облік: підручник / В.С. Лень. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2015. – 328 с.

УДК 657

Дмитренко А.В., к.е.н., доцент; Масляк К.І., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ СУБ’ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ: СУТНІСТЬ І СКЛАДОВІ

Від якості інформаційно-аналітичного забезпечення багато в чому залежить безпека не лише таких загальних об'єктів захисту як держава, суспільство, народ, а й будь-якого іншого об'єкту захисту, меншого за масштабом значення - недержавна юридична особа, громадянин тощо.

У науковій літературі неодноразово доводили, що з точки зору гносеології виникнення і розвиток бухгалтерського обліку зумовили існування трьох його форм: як науки, навчального предмету та практичної діяльності. Бухгалтерська наука та професія пройшла досить тривалий еволюційний шлях розвитку: від рахункознавства, балансознавства,

бухгалтерського обліку до фінансового та управлінського обліку. І якщо останні більшою мірою були націлені на ретроспективне відображення господарських операцій, то сьогодні акцентують увагу на стратегічному управлінському облікові, контролінгу тощо.

Предметом нашого дослідження є практична діяльність, яка є логічним продовженням науки та навчального предмета бухгалтерського обліку, а тому необхідно визначити зв'язок між формами «бухгалтерський облік як наука» та «бухгалтерський облік як практична діяльність».

Як зазначено в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», бухгалтерський облік − це «процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень» [1].

Корифеї бухгалтерської науки традиційно виділяють чотири функції бухгалтерського обліку: інформаційну, контрольну, оціночну, аналітичну. Численні публікації свідчать, що облік у різних сферах діяльності ототожнюють виключно з інформаційною функцією. Основна його мета полягає в наданні користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан і діяльність суб'єкта господарювання для прийняття рішень. Фактично – мета (призначення) бухгалтерського обліку дійсно повторює зміст інформаційної функції: під останньою розуміють «забезпечення інформацією про фінансовий стан і діяльність суб'єкта господарювання для потреб внутрішніх і зовнішніх користувачів». І хоча бухгалтерська (фінансова) інформація та фінансова звітність є корисними для внутрішніх і зовнішніх користувачів, проте вони не можуть надати всю необхідну користувачам інформацію про фінансовий стан і діяльність суб'єкта господарювання для прийняття економічних рішень. Це можна пояснити тим, що основним завданням фінансової звітності є відображення результатів минулих подій, а фактично − констатація факту, що став «історією». Тому, оцінюючи показники фінансової звітності, слід відзначити, що наведена в ній інформація недостатня для ухвалення управлінських економічних рішень. Інформація для управлінських цілей може бути сформована в системі обліку і представлена різними способами. Потрібна база даних складається з численних деталізованих мікрокомпонентів інформації, які можуть використовуватися для забезпечення значної кількості поставлених завдань і які не може забезпечити лише інформаційна функція бухгалтерського обліку. Необхідним є долучення оціночної та аналітичної функцій, під якими розуміють:

–оціночна функція бухгалтерського обліку полягає у вимірі та оцінці ресурсів, визначенні вартості й собівартості виробленої продукції, розрахунку результату діяльності підприємства, його рентабельності; оцінка є результатом вимірювання й ідентифікації об'єктів обліку;

– аналітична функція – у здійсненні на основі первинних і зведених даних економічного аналізу наявності, стану і руху ресурсів та результатів діяльності підприємства з широким застосуванням економіко-статистичних методів і моделювання.

Разом з тим, за повноту, правдивість і неупередженість інформації ділить свою відповідальність і контрольна функція бухгалтерського обліку, остання по- лягає в необхідності здійснення методами бухгалтерського обліку контролю збереження та ефективного використання ресурсів, виконання планових завдань, дотримання чинного законодавства й умов угод і контрактів.

Робимо черговий висновок, що практична діяльність бухгалтера виходить далеко за межі процесу «виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність суб'єкта господарювання». Вона у багатьох моментах накладається на роботу аналітика (економіста-аналітика) у рамках проведення економічного аналізу діяльності суб'єкта господарювання.

До функцій економічного аналізу відносять оцінювальну, діагностичну та пошукову функції та наділяють таким змістом:

– оцінювальна функція полягає у визначенні відповідності стану економічної системи її цільовим параметрам функціонування та потенційним можливостям;

– діагностична функція – у встановленні причинно-наслідкових змін економічної системи в кількісному та якісному вимірюванні, впливові факторів на цю зміну і розвиток;

– пошукова функція – у виявленні невикористаних резервів і потенційних можливостей зміни та розвитку економічної системи, обґрунтуванні механізмів їх мобілізації.

Отже, маємо функцію оцінки (оціночну, оцінювальну) в бухгалтерському обліку та економічному аналізі з різним тлумаченням їх суті; причому, оціночна функція бухгалтерського обліку за змістом більшою мірою вписується у сфери діяльності економічного аналізу. Як наслідок, відсутність на практиці узгодженості у веденні та організації економічної роботи аналітиками та бухгалтерами призводить до різнорідності дій спеціалістів, дублювання їх функцій, неузгодженістю роботи, що призводить до порушення логічної єдності організації економічної роботи в цілому у суб'єкта господарювання. Обліково-аналітична діяльність, на нашу думку, це вид професійної діяльності, що спрямована на задоволення інформаційних запитів суб'єктів ринку (як внутрішніх, так і зовнішніх стосовно суб'єкта господарювання) через побудову виважених інформаційних потоків як упорядкованої сукупності даних, необхідних для вирішення конкретних завдань; способів їх отримання; що має на меті на їх основі більш точно, з мінімальним рівнем невизначеності формувати потрібні знання та приймати ефективні управлінські рішення.

Таким, чином, обліково-аналітична система складається з елементів, які взаємодіють між собою, залежать одне від одного і формують єдине ціле. Модель обліково-аналітичної системи суб'єкта подано на рисунку. При цьому, обліково-аналітична діяльність повинна мати чітко визначені предмет діяльності, об'єкт, суб'єкт, форми, способи та принципи реалізації основних завдань, нормативи, критерії оцінки результату такої діяльності.

Висновки. Апріорі обліково-аналітичне забезпечення присутнє у кожного суб'єкта господарювання, оскільки бухгалтерський облік є обов'язковим видом обліку, що регламентовано на законодавчому рівні. Інша справа – економічний аналіз, без жодного нормативно-правового документа, який нав'язував би обов'язковість чи хоча б мав рекомендаційний характер. Саме тому нерідко рівень такого забезпечення не є достатнім для повноцінного інформаційного забезпечення управління діяльністю.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999р. № 996XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/996-14.

УДК 657

Дмитренко А.В., к.е.н., доцент; Петкіна С.І., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Практика проведення реформ в Україні свідчить, що в основі падіння виробництва лежать протиріччя між інтересами приватного капіталу і системою державного управління соціально-економічними процесами. Нездатність держави створити необхідні умови щодо забезпечення стабільності в діяльності суб'єктів господарювання через відсутність чітких інституційно опрацьованих організаційно-економічних механізмів, насамперед, в зовнішній торгівлі і грошовому обігу, значно посилює передумови виникнення кризових ситуацій. Прикладом дії цього фактору посилення кризових явищ на підприємствах в Україні, як в і

інших країнах СНД, є необґрунтований хаотичний процес зміни власників та форм власності, обумовлений низьким рівнем законодавчого врегулювання означених проблем.

Суб'єктами господарювання є:

1) господарські організації — юридичні особи, створені відповідно до Цивільного кодексу України, державні, комунальні та інші підприємства, створені відповідно до Господарського кодексу, а також інші юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані в установленому законом порядку;

2) громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно до закону як підприємці;

Підприємницькою діяльністю в Україні мають право займатися як фізичні особи, що є індивідуальними підприємцями, так і юридичні особи — це, в основному, комерційні юридичні особи, основною метою діяльності яких є одержання прибутку.

До першої групи суб'єктів відносяться фізичні особи, які здійснюють підприємницьку діяльність без утворення юридичної особи. Це найбільш проста форма підприємництва, що здійснюється від свого імені, на свій ризик громадянами, які відповідають усім майном, що належить їм на праві приватної власності, за своїми обов'язками у сфері підприємництва (за винятком майна, на яке відповідно до закону не може бути звернене стягнення). Вимоги кредиторів фізичної особи — суб'єкта підприємництва задовольняються за рахунок належного йому майна, на яке може бути звернене стягнення.

Другу групу суб'єктів підприємницької діяльності складають юридичні особи.

Товариства поділяються на підприємницькі та непідприємницькі.

Установою є організація, створена одним або кількома особами (засновниками), які не беруть участі в управлінні нею, шляхом об'єднання (виділення) їхнього майна для досягнення мети, визначеної засновниками, за рахунок цього майна.

Товариства, які здійснюють підприємницьку діяльність з метою одержання прибутку та наступного його розподілу між учасниками (підприємницькі товариства), можуть бути створені лише як господарські товариства (повне товариство, командитне товариство, товариство з обмеженою або додатковою відповідальністю, акціонерне товариство) або виробничі кооперативи (ст.84 ЦК) [2].

Виробничі кооперативи подібним чином визначені в ст.95 Господарського кодексу і ст.163 Цивільного кодексу України [1]. Згідно зі ст.95 ГК виробничим кооперативом визнається добровільне об'єднання громадян на засадах членства з метою спільної виробничої або іншої господарської діяльності, що базується на їх особистій трудовій участі та об'єднання майнових пайових внесків, участі в управлінні підприємством та розподілі доходу між членами кооперативу відповідно до їх участі у його діяльності.

В основному, підприємницькою діяльністю займаються комерційні юридичні особи (підприємницькі товариства), основною метою діяльності яких є одержання прибутку. Отже, будь-яка комерційна організація (підприємницьке товариство) є суб'єктом підприємницької діяльності, у той час як не всякий суб'єкт підприємництва є комерційною організацією (підприємницьким товариством).

На нашу думку, для більшості українських підприємств сьогодні вагомим кризотворчим чинником є неналежний рівень уваги стратегічному плануванню. Більшість керівників вітчизняних підприємств концентрують свої зусилля на вирішенні поточних завдань в оперативному управлінні. Вважається істотним досягненням, якщо служби стратегічного розвитку для отримання оцінки стратегічного положення підприємства і розробки довгострокових дій в змозі провести SWOT-аналіз, побудувати дерево цілей. Питання стратегічного розвитку нерідко залишаються лише на папері. Однак, необхідно наголосити, що поява на підприємствах служби стратегічного розвитку і документальне оформлення стратегії без впровадження організаційно-економічних заходів щодо їх втілення в життя не вирішують існуючих проблем. Життя складніше, ніж стратегія.

Однією з основних умов формування конкурентоспроможної перспективи промислового підприємства повинна стати його інноваційна активність. Сьогодні вже не

існує сумнівів, що впровадження інновацій – чи не єдиний дієвий спосіб підвищення конкурентоспроможності продукції та послуг, а також підтримки високих темпів розвитку і рівня доходності суб'єктів господарювання. Разом з тим, слід зазначити, що швидке досягнення суттєвих результатів розвитку інноваційної сфери для значного кола підприємств є проблематичним. На наш погляд, одна з первинних причин цього – відсутність досвіду ведення інноваційної діяльності в ринкових умовах. Більшість вітчизняних підприємств тривалий час була орієнтована на виконання державних, в основному, воєнно-промислових, замовлень й відповідно не мала потреби у самостійному пошуку шляхів виведення нових виробів на ринок. Дослідження проблем, пов'язаних з прискоренням інтеграції науки і виробництва, впровадженням інноваційних процесів в промисловості, показує, що вони, як правило, виникають через відсутність добре сформованої інфраструктури підтримки горизонтальних зв'язків між промисловими підприємствами, науковими і фінансовими організаціями, а також загальні фінансово-економічні труднощі.

На сьогодні український ринок являє собою несприятливе середовище для ділових починань, однак мистецтво управління підприємствами в тому і полягає, щоб використати собі на користь не тільки переваги, але й труднощі, перетворивши поразки в перемогу. Економічна нестабільність підвищує ризик; вона ж підвищує шанс на успіх того, хто вміє правильно оцінити ситуацію, прогнозувати втрати і прибутки.

Таким чином, в сучасних умовах впровадження та розвиток практики стратегічного планування є одним з напрямків попередження й подолання кризових явищ в діяльності виробничого сектора економіки України. Розробка ефективної стратегії розвитку суб'єктів господарювання повинна будуватися на домінуванні цілей інноваційності виробничо-управлінських рішень, створення організаційно-економічних механізмів стимулювання генерування нових ідей, новаторських управлінських ініціатив.

Список використаних джерел

1. Господарський кодекс України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13.

2. Цивільний кодекс України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13.

УДК 657

Дмитренко А.В., к.е.н., доцент; Ткаченко Н.С., Ляшенко Д.О., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПОДАТКОВУВАННЯ ДОХОДІВ ГРОМАДЯН ЄСВ

Відповідно до Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 р. № 2464-VI (далі - Закон № 2464), під єдиним внеском необхідно розуміти консолідований внесок, збір якого здійснюється до системи загальнообов'язкового державного соціального страхування в обов'язковому порядку та на регулярній основі з метою забезпечення захисту прав застрахованих осіб і членів їх сімей на отримання страхових виплат за діючими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування .

Платниками ЄСВ є:

роботодавці – юридичні особи, їх філії, представництва, відділення та інші відокремлені підрозділи, що мають окремий баланс та самостійно здійснюють розрахунки із застрахованими особами;

фізичні особи – підприємці, які використовують працю інших осіб, а також фонд оплати праці, у тому числі ті, які обрали спрощену систему оподаткування, що сплачують ЄСВ «за себе»;

наймані працівники – фізичні особи, які виконують роботи за цивільно-правовими договорами.

Єдиний внесок нараховується:

1) для роботодавців та працівників – на суму нарахованої заробітної плати та інших виплат;

2) для фізичних осіб-підприємців (крім платників єдиного податку) – на суму доходу (прибутку), отриманого від їх діяльності, що підлягає обкладенню податком на доходи фізичних осіб. При цьому сума єдиного внеску не може бути меншою за розмір мінімального страхового внеску.

Із запровадження єдиного соціального внеску виникли як переваги так і недоліки.

Недоліками справляння єдиного соціального внекску є:

- несвоєчасність виплати лікарняних та допомоги по безробіттю (пріоритетним буде виплата пенсій). Підприємства і організації не мають права виплачувати нараховану суму допомоги з тимчасової втрати працездатності за рахунок власних коштів (для отримання коштів повинен бути відкритий спеціальний рахунок в Державної казначейської службі). Фонд такі витрати не компенсує. Такі розрахунки є громіздкими і не виправданими;

- до одного з негативних моментів впровадження ЄСВ можна віднести такі основні недоліки як те, що за несплату (неперерахування) або несвоєчасну сплату (несвоєчасне перерахування) ЄСВ накладається штраф у розмірі 10 % своєчасно не сплачених сум; за неналежне ведення бухгалтерської документації, на підставі якої нараховується ЄСВ, накладається штраф у розмірі від 8 до 15 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян; за неподання, несвоєчасне подання, подання не за встановленою формою звітності, передбаченої Законом, територіальним органом Пенсійного фонду накладається штраф у розмірі 10 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян та інші штрафні санкції, які не суперечать чинному законодавству.

− можливі випадки несвоєчасної виплати лікарняних та допомога по безробіттю;

− дублюються дії платника внеску та Пенсійного фонду України в частині розподілу єдиного соціального внеску;

− збільшуються ставки єдиного соціального внеску фізичним особам підприємцям, які сплачують єдиний податок, а також особам, які не є найманими працівниками.

До переваг введення єдиного соціального внеску можна віднести:

− вигоду для роботодавців, бо немає потреби реєструватися у чотирьох державних соціальних фондах, сплачувати внески, подаючи в банк шість платіжних доручень на перечислення, подавати чотири звіти, вистоювати чотири черги для того, щоб здати ці звіти;

− єдину базу платників внеску, яка дасть змогу швидше виявляти порушників, зокрема тих, хто платить внески не до всіх фондів або не в повному обсязі;

− зростання надходжень до соціальних фондів, що дасть змогу збільшувати розміри страхових виплат, ввести в майбутньому, з використанням єдиної системи збирання внесків, другий рівень обов'язкового пенсійного страхування (накопичувальні рахунки) та обов'язкове медичне соціальне страхування.

Підсумовуючи вищенаведене, можна стверджувати, що запровадження ЄСВ є, безумовно, позитивним кроком у реформуванні системи загальнообов'язкового державного соціального страхування, яке направлене на створення стійкої фінансової системи для економічного захисту людини у зв'язку з безробіттям, тимчасовою непрацездатністю, нещасним випадком на виробництві та професійним захворюванням, старістю за рахунок страхових внесків роботодавців та застрахованих осіб.

Від ефективності роботи системи соціального страхування залежить соціальна захищеність громадян, гарантована Конституцією України. Наведені переваги та недоліки застосування ЄСВ свідчать про спрощення роботи бухгалтера. Разом з тим, існування низки

недоліків зумовлює потребу подальшого корегування прогалин у існуючому законодавстві та здійснення більш масштабних та раціональних у ньому змін.

Ми вважаємо, що для того, щоб насправді скоротити адміністративні видатки, необхідно радикально реорганізувати систему соціального страхування шляхом закриття всіх чотирьох фондів та утворення принципово нового єдиного фонду, між спеціалізованими відділами якого розподілити функції існуючих фондів. Але у будь-якому разі, формування системи ЄСВ, на наш погляд, дозволяє прийнятому Закону бути гідною складовою системи правового регулювання і соціального страхування в Україні.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 р. Електронний ресурс. - Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=№ 2464-VI.

2. Інструкція про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, затверджена постановою правління Пенсійного Фонду України 27 жовтня 2010 за №994/18289//Все про бухгалтерський облік.-2011.-№7.-С.15-30.

3. Ушакова Л. Єдиний соціальний внесок: основи / Л. Ушакова // Податки та бухгалтерський облік. – 2011. – № 6. – С. 6-16.

УДК 657

Дубовая В.В., к.е.н., доцент; Бездудна О., Кононенко А., студенти
Полтавський національний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ОНОВЛЕННЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЗГІДНО З IFRS 15

Відповідно до міжнародних норм для річної звітності, починаючи з 1 січня 2018 року, суб'єкти господарювання мають застосовувати IFRS 15, яким було відмінено:

IAS 11 «Construction Contracts (Будівельні контракти)»;

IAS 18 «Revenue (Дохід)»;

КТМФЗ 13 «Customer Loyalty Programmes (Програми лояльності клієнтів)»;

КТМФЗ 15 «Agreements for the Construction of Real Estate (Угоди про будівництво об'єктів нерухомості)»;

КТМФЗ 18 «Transfers of Assets from Customers (Передача активів від клієнтів)»;

ПКТ-31 «Revenue – Barter Transactions Involving Advertising Services (Дохід: бартерні операції, пов'язані з рекламними послугами)».

Важливими новими поняттями, що було введено IFRS 15, є терміни контрактних активів і контрактних зобов'язань, та формулювання терміну дебіторської заборгованості, (поза термінологічного додатку, по тексту самого стандарту). Згідно офіційному україномовному перекладу терміни «income» і «revenue», як і раніше перекладено як «дохід», хоча міжнародна термінологічна база розрізняє ці поняття (табл. 1).

Суб'єкт господарювання визнає дохід, коли (або у міру того, як) суб'єкт господарювання задовольняє зобов'язання щодо виконання, передаючи обіцяний товар або послугу (тобто актив) клієнтові. Актив передається, коли (або у міру того, як) клієнт отримує контроль над таким активом [2, п. 31]. Клієнт – це сторона, яка уклала з суб'єктом господарювання договір про отримання товарів чи послуг, які є результатом звичайної діяльності цього суб'єкта господарювання, в обмін на компенсацію [2, п. 6].

Таблиця 1

Ключові терміни IFRS 15 та їх офіційний україномовний переклад

	IFRS 15	Офіційний україномовний переклад МСФЗ 15
	Revenue from Contracts with Customers	Дохід від договорів з клієнтами
	Income – increases in economic benefits during the accounting period in the form of inflows or enhancements of assets or decreases of liabilities that result in an increase in equity, other than those relating to contributions from equity participants.	Дохід – збільшення економічних вигід протягом звітного періоду у формі надходжень або покращення активів або зменшення зобов'язань, що веде до збільшення власного капіталу, окрім збільшення власного капіталу, пов'язаного з отриманням внесків від учасників власного капіталу
	Revenue – income arising in the course of an entity's ordinary activities	Дохід – дохід виникає в ході звичайної діяльності суб'єкта господарювання
	Contract asset – an entity's right to consideration in exchange for goods or services that the entity has transferred to a customer when that right is conditioned on something other than the passage of time (for example, the entity's future performance).	Контрактний актив – право суб'єкта господарювання на компенсацію в обмін на товари або послуги, які суб'єкт господарювання передав клієнтові, якщо таке право обумовлене не плином часу, а іншими чинниками (наприклад майбутніми результатами діяльності суб'єкта господарювання)
	Contract liability – an entity's obligation to transfer goods or services to a customer for which the entity has received consideration (or the amount is due) from the customer.	Контрактне зобов'язання – зобов'язання суб'єкта господарювання передати товари або послуги клієнтові, за які суб'єкт господарювання отримав компенсацію (або настав строк сплати такої суми) від клієнта.

Щоб визначити ціну операції, суб'єкт господарювання має розглянути умови договору та свою звичну практику бізнесу. Ціна операції – це величина компенсації, яку суб'єкт господарювання очікує отримати право в обмін на передачу клієнтові обіцяних товарів або послуг за винятком сум, зібраних від імені третіх осіб (наприклад, деяких податків на продаж). Компенсація, обіцяна в договорі з клієнтом, може включати фіксовані суми, змінні суми або і ті й ті суми [2, п. 47].

Коли якась частина договору виконана, суб'єкт господарювання має відображати договір у звіті про фінансовий стан як контрактний актив або контрактне зобов'язання, залежно від співвідношення між виконанням суб'єктом господарювання свого зобов'язання за договором та оплатою, здійсненою клієнтом. Суб'єкт господарювання відображає будь-які безумовні права на компенсацію окремо як дебіторську заборгованість [2, п. 105].

Якщо клієнт платить компенсацію або суб'єкт господарювання має право на суму компенсації, яка є безумовною (тобто є дебіторською заборгованістю), суб'єкт господарювання, перш ніж передавати товар або послугу клієнтові, має відобразити договір як контрактне зобов'язання, на дату здійснення оплати чи дату, коли оплата має бути здійснена (залежно від того, яка дата раніше). Зобов'язання за договором це зобов'язанні суб'єкта господарювання передати товари або послуги клієнту, за які суб'єкт господарювання отримує компенсацію (або сума компенсації має бути виплачена) від клієнта.

На рахунках бухгалтерського обліку України це відображається за: дебетом 31 «Рахунки в банках» кредитом 681 «Розрахунки за авансами одержаними».

Якщо суб'єкт господарювання виконує передачу товарів та послуг клієнту до того, як клієнт сплатить компенсацію або до того, як настане дата сплати такої компенсації, суб'єкт господарювання відображає договір в обліку як контрактний актив, за винятком будь-яких сум, відображених як дебіторська заборгованість. Контрактний актив – це право суб'єкта господарювання на компенсацію в обмін на товари або послуги, які суб'єкт господарювання передав клієнтові.

На рахунках бухгалтерського обліку України це відображається за: дебетом рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» кредитом рахунку 70 «Доходи від реалізації».

Дебіторська заборгованість – це право суб'єкта господарювання на компенсацію, яке є безумовним. Право на компенсацію є безумовним, якщо для того, щоб настала дата сплати

такої компенсації, необхідний лише плин часу. Наприклад, суб'єкт господарювання визнає дебіторську заборгованість, якщо він має теперішнє право на сплату, навіть при тому, що ця сума у майбутньому може підлягати поверненню. Суб'єкт господарювання обліковує дебіторську заборгованість відповідно до МСФЗ 9. Після первісного визнання дебіторської заборгованості внаслідок договору з клієнтом будь-яка різниця між оцінкою дебіторської заборгованості відповідно до МСФЗ 9 та відповідної визнаної суми доходу слід подавати як витрати (наприклад, як збиток від зменшення корисності). В Україні для зменшення корисності активів призначено рахунок 972 «Втрати від зменшення корисності активів».

Вимоги щодо розкриття інформації покликані забезпечити розкриття суб'єктом достатньої інформації, яка би давала користувачам фінансової звітності змогу характер, обсяг, час і невизначеність доходів і грошових потоків, що виникають внаслідок договорів з клієнтами. Суб'єкт господарювання має розкрити якісну і кількісну інформацію про:

(а) свої договори з клієнтами;

(б) суттєві судження, а також зміни в судженнях, здійснені при застосуванні цього Стандарту до таких; та

(в) будь-які активи, визнані внаслідок витрат на отримання або виконання договору з клієнтом.

Список використаних джерел

1. Міжнародний стандарт фінансової звітності 9 «Фінансові інструменти».
2. Міжнародний стандарт фінансової звітності 15 «Дохід від договорів з клієнтами».

УДК 657

Дубовая В.В., к.е.н., доцент; Білаєнко А., Скриль Є., студенти
Полтавський національний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ НЕСТАЧ МАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

Порядок проведення інвентаризації активів і зобов'язань та оформлення її результатів визначено Положенням про інвентаризацію активів та зобов'язань, яке застосовується юридичними особами, створеними відповідно до законодавства України, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності, а також представництвами іноземних суб'єктів господарської діяльності. Можна виділити такий порядок документування інвентаризації:

1. Інвентаризаційний опис, де зазначають: назву та місцезнаходження об'єкта, результати інвентаризації, які оформляють у вигляді таблиці, голову та членів комісії. Обов'язковим елементом даного документа є розписка, у якій наведено відповідальну особу за збереження цінностей, підстава проведення інвентаризації, та строки її виконання. Основні засоби вносяться до інвентаризаційного опису за найменуванням відповідно до основного призначення об'єкта із зазначенням інвентарного номера, виготовлювача, заводського номера (у разі його наявності), року випуску, первісної (переоціненої) вартості, суми зносу, строку корисного використання та інших відомостей. Запаси записуються в інвентаризаційні описи за найменуванням із зазначенням номенклатурного номера (за його наявності), виду, групи, сорту, одиниці виміру, ціни, суми та кількості (рахунок, вага або міра), фактично встановлених на дату інвентаризації, та за даними бухгалтерського обліку.

2. Можливе складання окремих актів.

3. Порівняльна відомість результатів інвентаризації. Для визначення результатів інвентаризації бухгалтерія підприємства складає звіряльні відомості, де зазначають встановлені відхилення від даних обліку. У них відображаються розходження між даними бухгалтерського обліку і даними інвентаризаційних описів (актів). Такі розбіжності відображаються у графі «Результати інвентаризації».

4. Протокол інвентаризаційної комісії. Цей документ заповнюється після закінчення інвентаризації. Інвентаризаційна комісія перевіряє правильність визначення бухгалтерією результатів інвентаризації і свої висновки та пропозиції відображає у протоколі.

5. Рішення керівника про результати інвентаризації (оформляється наказом).

6. Відображення в обліку даних інвентаризації бухгалтерською службою. Затверджені керівником результати інвентаризації відображаються в бухгалтерському обліку в тому місяці, в якому закінчена інвентаризація. У примітках до фінансової звітності наводяться відомості про результати проведених у звітному році інвентаризацій.

Перед початком інвентаризації основних засобів бухгалтерській службі підприємства доведеться підготувати оформлену раніше первинну документацію з їх обліку, яка зберігається у бухгалтерії. Зокрема: Акти приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів (форма № ОЗ-1), Акти на списання основних засобів (форма № ОЗ-3), Інвентарна картка обліку основних засобів (форма № ОЗ-6), Акти приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів (форма № ОЗ-2). Матеріально відповідальним особам треба підготувати Інвентарний список основних засобів (форма № ОЗ-9). Згідно з Інструкцією [2] суми податкових зобов'язань з податку на додану вартість відображаються платниками цього податку за кредитом субрахунку 641 «Розрахунки за податками», аналітичний рахунок «Розрахунки за податком на додану вартість» у кореспонденції з дебетом рахунків обліку витрат діяльності – у випадках:

втрат і витрат матеріальних цінностей та інших ресурсів понад встановлені норми; ліквідації основних засобів за рішенням платника податку у випадках, передбачених законодавством; безоплатної поставки матеріальних цінностей (у тому числі основних засобів), робіт і послуг;

невиробничого використання матеріальних цінностей (крім основних засобів), робіт і послуг;

використання раніше придбаних матеріальних цінностей (крім основних засобів), робіт і послуг в операціях, що не є об’єктом оподаткування, звільнених від оподаткування, що не є господарською діяльністю платника податку;

перевищення фактичної собівартості проданих товарів, робіт, послуг над фактичною ціною їх продажу в частині податку на додану вартість, що підлягає сплаті до бюджету.

Таблиця 1

Кореспонденція рахунків бухгалтерського обліку нестач запасів згідно з додатком 3 до Методичних рекомендації з бухгалтерського обліку запасів

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	Виявлено нестачі та втрати від псування запасів в результаті інвентаризації: – балансова вартість нестач та втрат запасів;	947 072	20, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 28 -
2	Визнано дохід в сумі, що належить до відшкодування винними особами нестач та втрат від псування запасів – балансова вартість нестач і втрат від псування запасів; – ПДВ-зобов’язання	 375 – 375	 716 072 641
3	Відшкодовано винною особою суму втрат	30, 66	375

Таблиця 2

Кореспонденція рахунків бухгалтерського обліку ліквідації основних засобів згідно з додатком до Методичних рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	Ліквідація об’єкта основних засобів: – накопичений знос; – залишкова вартість; – витрати на демонтаж; – одержані товарно-матеріальні цінності; – сальдо дооцінки	 13 976 976 20 411	 10 10 66, 65, 68 746 441

Таблиця 3

Кореспонденція рахунків бухгалтерського обліку податкових зобов'язань з втрат матеріальних цінностей згідно з Інструкцією з бухгалтерського обліку податку на додану вартість

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	Втрати і витрати матеріальних цінностей та інших ресурсів понад встановлені норми: – ПДВ-зобов'язання	91, 92, 93, 94	641

Список використаних джерел

1. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань (наказ Мінфіну України від 02.09.2014 р. № 879).
2. Інструкція з бухгалтерського обліку податку на додану вартість (наказ Мінфін України від 01.07.97 № 141).
3. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів (наказ Мінфін України від 30.09.2003 р. № 561).
4. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів (наказ Мінфін України від 10.01.2007 р. № 2).

УДК 657

Дубовая В.В., к.е.н., доцент; Кравчина І.,Чмир Т., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ЗВІТИ ПРО ГРОШОВІ ПОТОКИ ПРИВАТНИХ КОМПАНІЙ І ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО СЕКТОРУ

Американська компанія «Syngenta» надає продукти і рішення, щоб допомогти фермерам досягти глобальної продовольчої безпеки для зростаючого населення, розглядаючи сільське господарство очима виробників і застосовуючи науку світового класу для розробки продуктів і насіння для захисту рослин (табл. 1).

Таблиця 1

Consolidated Statement of Cash Flows of Syngenta Group for the year ended 31 December 2016

Contents of the economic operation	2016	2015
1	2	3
Income before taxes	1,361	1,592
Reversalofnon-cash and other reconciling items	1,300	1,203
Cash (paid) / received inrespect of:		
Interest received	174	138
Interest paid	(179)	(163)
Other financial receipts	189	334
Othe financial payments	(505)	(460)
Income taxes	(219)	(482)
Restructuring costs	(73)	(125)
Contributions to pension plans, excludingre structuring costs	(150)	(156)
Other provisions	(55)	(80)
Operating cash flow before change in net working capital	1,843	1,801
Change in net working capital:		
Change in inventories	252	32
Change in trade and other working capital assets	(374)	(868)
Change in trade and other working capital liabilities	86	225

Продовження табл. 1

1	2	3
Cash flow from operating activities	1,807	1,190
Additions to property, plant and equipment	(425)	(453)
Proceeds from disposals of property, plant and equipment	30	74
Purchases of intangible assets	(132)	(90)
Purchases of investments in as sociates and other financial assets	(71)	(29)
Proceeds from disposals of intangible and financial assets	17	46
Business acquisitions (net of cash acquired) and business divestments	60	(10)
Cash flow used for investing activities	(521)	(462)
Proceeds from increase in third party interest-bearing debt	400	1,098
Repayments of third party interest-bearing debt	(586)	(1,174)
Sales of treasury shares and options over own shares	92	85
Purchases of treasury shares	-	(119)
Distributions paid to share holders	(1,040)	(1,078)
Cash flow used for financing activities	(1,134)	(1,188)
Net effect of currency translationon cash and cash equivalents	(9)	(37)
Net change in cash and cash equivalents	143	(497)
Cash and cash equivalents at the beginning of the year	1,141	1,638
Cash and cash equivalents at the end of the year	1,284	1,141

Британська компанія «Eden Research» є публічною компанією, зареєстрованою в AIM, з інтелектуальною власністю і досвідом в області інкапсуляції, терпенів і технологій розробки (табл. 2).

Таблиця 2

Statement of Cash Flows of Eden Research plc for the year ended 31 December 2016

Contents of the economic operation	2016	2015
Cash flows from operating activities:		
Cash used by operations	(983,364)	(185,635)
Finance costs paid	(15,483)	(20,486)
Tax credit	81,895	101,260
Net cash used by operating activities	(916,952)	(104,861)
Cash flows from investing activities		
Capital is ation of development expenditure and intellectual property costs	(237,985)	(132,006)
Interest received	1,278	247
Net cash from investing activities	(236,707)	(131,759)
Cash flows from financing activities		
Issue of equity shares	2,668,540	-
Share issue costs	(130,900)	(30,000)
Net cash from / (used by) financing activities	2,537,640	(30,000)
Increase / (decrease) in cash and cash equivalents	1,383,981	(266,620)
Cash and cash equivalents at beginning of year	148,360	414,980
Cash and cash equivalents at end of year	1,532,341	148,360

Agriculture and Horticulture Development Board (AHDB) як невідомчий громадський орган фінансується з платежів, що сплачуються фермерами, виробниками та іншими в ланцюгу поставок (табл. 3).

Таблиця 3

Consolidated Statement of Cash Flows of Agriculture and Horticulture Development Board for the year ended 31 March 2017

	2016	2015
1	2	3
Cash flows from operating activities Surplus / (deficit) on ordinary activities before taxation	3,527	(370)
Adjustments for:		
Interest receivable	(94)	(72)
Depreciation and amortisation	242	197
Depreciation of asset held in investment	-	10
Current pension service cost	1,178	1,181
Other finance income	(105)	(204)
(Increase) / decrease in trade and other receivables	1,024	255

Продовження табл. 3

1	2	3
Increase /(decrease) in trade and other payables Taxpaid Defined benefits cheme pension contributions paid	(279) (12) (417)	906 - (418)
Cash flows from operating activities	5,064	1,485
Cash flows from investing activities Interest received Payments to acquire property, plant and equipment	 94 (596)	 72 (75)
Cash flows from investing activities	(502)	(3)
Increase in cash and cash equivalents	4,562	1,482
Balance at 1 April Net change in cash and cash equivalents	20,455 4,562	18,973 1,482
Balance at 31 March	25,017	20,455

Список використаних джерел

1.Онищенко В.О. Облік у зарубіжних країнах / В.О. Онищенко, М.І. Бондар, В.В. Дубовая.– К.: ЦУЛ. – 2015. – 572 с.

2. Annual Report 2016 of Syngenta Group // https://www.syngenta.com/~/media/Files/S/Syngenta/ar-2016/syngenta-financial-report-2016.pdf

3. Annual Report 2016 of Eden Research plc // http://www.edenresearch.com/~/media/Files/E/Eden-Research/documents/reports-and-presentation/ar2016.pdf

УДК 657

Дубовая В.В., к.е.н., доцент; Різник А.О., Яценко В., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)

ПОРІВНЯННЯ ПОДАННЯ АКТИВІВ У ЗВІТАХ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН «THE COCA-COLA COMPANY» ТА МИРГОРОДСЬКОГО ЗАВОДУ МІНЕРАЛЬНИХ ВОД

Актив – це ресурс, контрольований суб'єктом господарювання в результаті минулих подій, від якого очікують надходження майбутніх економічних вигід до суб'єкта господарювання. Майбутня економічна вигода, втілена в активі, є потенціалом, який може сприяти надходженню (прямо або непрямо) грошових коштів і їх еквівалентів до суб'єкта господарювання. Потенціал може бути продуктивним, тобто частиною операційної діяльності суб'єкта господарювання. Він може набирати також форми конвертованості у грошові кошти або їх еквіваленти або спроможності зменшувати відтік грошових коштів, наприклад, коли альтернативний виробничий процес зменшує витрати на виробництво.

Звіт про фінансовий стан повинен включати, як мінімум, статті активів, що подають такі суми:

а) основні засоби;

б) інвестиційна нерухомість;

в) нематеріальні активи;

г) фінансові активи (за винятком сум, зазначених в ґ), є) та ж));

ґ) інвестиції, обліковані із застосуванням методу участі в капіталі;

д) біологічні активи;

е) запаси;

є) торговельна та інша дебіторська заборгованість;

ж) грошові кошти та їх еквіваленти;

з) загальна сума активів, класифікованих як утримувані для продажу, та активи, включені у ліквідаційні групи, класифіковані як утримувані для продажу.

Таблиця 1

Подання активів у Consolidated Balance Sheets of «The Coca-Cola company and subsidiaries» at the December 31, 2017

December 31, (In millions except par value)	2017	2016
ASSETS		
Cash and cash equivalents	$ 6,066	$ 8,555
Short-term investments	9,352	9,595
TOTAL CASH, CASH EQUIVALENTS AND SHORT-TERM INVESTMENTS	15,358	18,150
Marketable securities	5,317	4,051
Trade accounts receivable, less allowances of $477 and $466, respectively	3,667	3,856
Inventories	2,655	2,675
Prepaid expenses and other assets	2,000	2,481
Assets held for sale	219	2,797
TOTAL CURRENT ASSETS	36,545	34,010
EQUITY METHOD INVESTMENTS	20,856	16,260
OTHER INVESTMENTS	1,096	989
OTHER ASSETS	4,560	4,248
PROPERTY, PLANT AND EQUIPMENT — net	8,203	10,635
TRADEMARKS WITH INDEFINITE LIVES	6,729	6,097
BOTTLERS' FRANCHISE RIGHTS WITH INDEFINITE LIVES	138	3,676
GOODWILL	9,401	10,629
OTHER INTANGIBLE ASSETS	368	726
TOTAL ASSETS	$ 87,896	$ 87,270

Таблиця 2

Фрагмент балансу ПАТ «Миргородський завод мінеральних вод» за 2017 рік

Актив	Код рядка	2016	2017
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	7286	7394
первісна вартість	1001	11980	12797
накопичена амортизація	1002	4694	5403
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби	1010	152114	132093
первісна вартість	1011	273405	274028
знос	1012	121291	141935
Інші фінансові інвестиції	1035	312	312
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	5512	4599
Гудвіл	1050	-	-
Усього за розділом I	1095	165224	144398
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	27167	29863
Виробничі запаси	1101	26396	28634
Готова продукція	1103	771	1229
Дебіторська заборгованість за розрахунками за виданими авансами	1130	4731	5003
з бюджетом	1135	2805	730
У тому числі з податку на прибуток	1136	1237	730
Дебіторська заборгованість із розрахунків із внутрішніх розрахунків	1145	73273	116026
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	78	98
Грошові кошти та їх еквіваленти	1165	663	1529
Рахунки в банках	1167	663	1529
Інші оборотні активи	1190	473	846
Усього за розділом II	1195	109190	154095
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	274414	298493

За вимогами IAS 1 суб'єкт господарювання повинен класифікувати актив як поточний, якщо:

а) він сподівається реалізувати цей актив або має намір продати чи спожити його у своєму нормальному операційному циклі;

б) він утримує актив в основному з метою продажу;

в) він сподівається реалізувати актив протягом дванадцяти місяців після звітного періоду; або

г) актив є грошовими коштами чи еквівалентами грошових коштів (як визначено у МСБО 7), якщо немає обмежень щодо обміну чи використання цього активу для погашення зобов'язання принаймні протягом дванадцяти місяців після звітного періоду.

Усі інші активи слід класифікувати як непоточні.

Список використаних джерел

1. Міжнародні стандарти фінансової звітності (IFRS) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/.

2. Онищенко В.О. (2015) Облік у зарубіжних країнах / В.О. Онищенко, М.І. Бондар, В.В. Дубовая. – К.: ЦУЛ – 572 с.

3. Annual Report 2016 of Coca-Cola Company // https://www.coca-colacompany.com/content/dam/journey/us/en/private/fileassets/pdf/2018/2017-10K.pdf.

4. Баланс (Звіт про фінансовий стан) ПАТ «Миргородський завод мінеральних вод» на 31 грудня 2017 року // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mzmv.com.ua/images/content/pdf/fin_zvit_2017.pdf.

УДК 657

Заєць Н.І., Іванко А.В., Сіроштан І.О., студенти; Дмитренко А.В., к.е.н., доцент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ПОДАТКУ НА ВИВЕДЕНИЙ КАПІТАЛ

Основною проблемою сьогодення для України є неефективне застосування податку на прибуток. Тому пропонується негайно перейти до моделі оподаткування виведеного капіталу, згідно з якою оподатковується лише те, що виводиться із бізнесу (у вигляді дивідендів та іншого розподілу прибутку, операцій та платежів, що використовуються з метою оптимізації цього податку). Така кардинальна зміна правил оподаткування прибутку підприємств повинна дозволити вирішити основні існуючи на сьогодні проблеми та в результаті перезапустити економіку країни в цілому. Операції та платежі, що сьогодні використовуються з метою виведення прибутку, стають прямим об'єктом оподаткування, а накопичені збитки минулих періодів (сформованих переважно за рахунок збитків від курсових різниць) не впливають на розрахунок об'єкта оподаткування. Правила розрахунку бази оподаткування для кожної операції, що є об'єктом оподаткування, чітко встановлюються в Податковому кодексі України і переважно пов'язуються із рухом коштів. Виникнення об'єктів оподаткування та необхідність сплати податку напряму залежить від рішення платника податків про виведення капіталу в той чи іншій спосіб, а не від закінчення звітного періоду [1].

В результаті встановлення простих і прозорих правил розрахунку об'єкта оподаткування дискретність податку зменшується, адміністрування податку спрощується (в тому числі у зв'язку із зменшенням кількості первинних документів, які постійно треба оформлювати при класичній моделі оподаткування) необхідність в постійному роз'ясненні правил застосування податкової норми відпадає, практика встановлення планів з надходжень в бюджет втрачає сенс.

Платниками податку – резидентами є суб'єкти господарювання – юридичні особи, які провадять господарську діяльність як на території України, так і за її межами, крім неприбуткових підприємств/організацій та суб'єктів господарювання на спрощеній системі оподаткування [2].

Платниками податку – нерезидентами є постійні представництва нерезидентів, які здійснюють діяльність на території України, за винятком установ та організацій, що мають дипломатичні привілеї або імунітет згідно з міжнародними договорами України та їх представництва з урахуванням наступного [1].

Об'єкти оподаткування податком на виведений капітал представлені в табл. 1.

Таблиця 1

Об'єкти оподаткування податком на виведений капітал

Об'єкт	Зміст
Операції із виведення капіталу	Виплата дивідендів та виплата, що є, по суті, розподілом прибутку незалежно від її документального оформлення
	Повернення коштів та/або вартості товарів власнику корпоративних прав юридичної особи – платника податку, в тому числі після повної та кінцевої ліквідації такої юридичної особи – емітента
	Коштів та/або вартості товарів, які сплачуються (повертаються) в межах спільної діяльності та/або довірчого управління неплатнику податку в сумі, що перевищує суму коштів та/або вартість товарів, наданих в спільну діяльність.
	Виплата, що здійснюється державним некорпоратизованим, казенним чи комунальним підприємством на користь відповідно держави або органу місцевого самоврядування у зв'язку з розподілом частини прибутку такого підприємства.
Операції, що прирівняні до виведення капіталу	Виплата процентів, комісій на користь пов'язаних осіб – нерезидентів за договорами позики, кредиту тощо. База оподаткування розраховується за спеціальною формулою як сума перевищення нарахованих та виплачених процентів над встановленою максимальною межею;
	Виплата коштів, що перераховуються страховиками або іншими резидентами на користь нерезидентів у межах договорів страхування або перестрахування ризиків;
	Виплата (надання) фінансової допомоги, безоплатне надання товарів, робіт, послуг в сумі, що розраховується за спеціально встановленими правилами;
	Виплата, що є використанням отриманих коштів неприбутковою організацією не за призначенням;
	Виплата у зв'язку з вкладенням в об'єкти інвестицій, які знаходяться за межами території України, за винятком перерахування коштів для утримання власних представництв (філій) за кордоном згідно з їх кошторисом витрат; придбання товарів, в тому числі основних фондів, якщо вони імпортуються (ввозяться) на територію України протягом 360 днів з дня перерахування коштів за кордон в оплату їх придбання;
	Виплата роялті на користь неплатника податку, що перевищує 6 відсотків суми чистого доходу від реалізації товарів (робіт, послуг), відображених у фінансовій звітності платника податку за попередній звітний рік (без врахування суми донарахування у разі виплати роялті нерезидентам, що відповідають встановленим критеріям), для банків – перевищує 6 відсотків доходу від операційної діяльності за рік, що передує звітному;
	Визнання заборгованості безнадійною;
	Внесок до статутного капіталу або в спільну діяльність, в довірче управління, якщо отримувачем коштів та/або вартості товару є особа – неплатник податку.
Операції, за якими здійснюються донарахування	Здійснення контрольованих операцій, але донарахування не здійснюється, якщо вартість контрольованої операції відповідає рівню ціни, визначеної за принципом «витягнутої руки»;
	Виплата роялті нерезидентам, за умови виконання певних критеріїв – нерезидентам, зареєстрованим у державах (на територіях), перелік яких визначається КМУ; нерезидентам, які не підлягають оподаткуванню у відношенні роялті в державі, де вони є резидентами; щодо об'єктів, права інтелектуальної власності щодо яких вперше виникли у резидента України. Але донарахування не здійснюється, якщо її вартість підтверджується відповідно до процедури визначення відповідності ціни принципу «витягнутої руки»;
	Здійснення операцій з продажу товарів неплатникам податку – резидентам у сумі перевищення звичайної ціни над договірною вартістю реалізованих товарів при здійсненні операцій з продажу товарів. Для цього вводиться просте і чітке правило визначення звичайної ціни, яка згідно з чинною редакцією Податкового кодексу України має використовуватись також для визначення бази оподаткування ПДВ.

Встановлюється плоска ставка податку 20% щодо всіх об'єктів оподаткування для всіх платників податку [1].

Отже, як свідчить досвід зарубіжних країн, це має бути не просто заміна одного податку іншим, це мають бути узгоджені системні зміни, що дозволять побудувати збалансовану податкову систему, рівномірно розподілити податкове навантаження на платників податку, уникнути подвійного оподаткування чи, навпаки, неоподаткування окремих видів доходів.

Список використаних джерел

1. Таптунова І. Трансформація податку на прибуток підприємств у податок на виведений капітал / І. Таптунова // Європейський інформаційно-дослідницький центр. – К. – 2016. – 43с.

2. Шемякін О.О. Податок на виведений капіталта пов'язані системні зміни // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kmp.ua/wp-content/uploads/2016/06/Presentation_ECT_23_06_2017_Ukr.pdf

УДК 657

Зюкова М.М., к.е.н., доцент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава,Україна)
Вороніна В.Л., к.е.н.
ВНЗ Укоопспілки Полтавський університет економіки і торгівлі (м. Полтава,Україна)
Сіроштан І.О., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава,Україна)

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА

В процесі господарської діяльності підприємства використовують запаси, які є важливою і значною частиною майна підприємства.

Питання сутності, визнання, оцінки та класифікації запасів досліджено у працях багатьох вчених-економістів: Ф.Ф. Бутинця, С.Ф. Голова, В.І. Єфіменко, В.М. Жука, Г.Г. Кірейцева, В.М. Костюченко, М.В. Кужельного, В.В. Сопко, Л.К. Сука, Н.В. Ткаченко, М.Г. Чумаченко та інших.

У науковій на навчальній літературі вживаються різні терміни, які ототожнюються із запасами, такі як матеріальні ресурси, виробничі ресурси, виробничі запаси.

Основними нормативно-правовими документами, які визначають засади організації та ведення обліку виробничих запасів є наступні. П(С)БО 9 "Запаси" від 20.10.1999 р. № 246, який визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про запаси й розкриття її у фінансовій звітності [1]. П(С)БО 16 "Витрати" від 31.12.1999 р. № 318, яке визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та її розкриття у фінансовій звітності [2].

Наказ Міністерства статистики України "Про затвердження типових первинних документів з обліку сировини і матеріалів" від 21.06.1996 р. № 193, який визначає перелік та форму типових первинних документів, які можуть використовуватися підприємствами при обліку сировини та матеріалів [3].

План рахунків бухгалтерського обліку активів, зобов'язань, капіталу і господарських операцій підприємств та організацій та Інструкція про його застосування від 30.11.1999, №291, які визначають рахунки для обліку виробничих запасів та порядок їх застосування [4]. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей" від

22.01.1996 р. № 116, який визначає механізм визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей та інші [5].

П(С)БО 9 «Запаси» визначено запаси як активи, які: утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством [1]. Отже, запаси є одним з видів активів підприємства, які утримуються підприємством або з метою споживання в процесі діяльності або продажу.

П(С)БО 9 «Запаси» не наводиться визначення «виробничих запасів», хоча у складі запасів виділяють сировину, матеріали і допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, які призначені для виготовлення продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва і адміністративних потреб.

Запаси класифікуються за різними ознаками в зв'язку з потребою отримати точної і достовірної інформації. Склад запасів для цілей бухгалтерського обліку визначено п. 6 П(С)БО 9 «Запаси». Одиницею обліку запасів є їх найменування або однорідна група (вид).

Оцінка запасів здійснюється на всіх етапах їх руху: при надходженні, відпуску запасів у виробництво, з виробництва, продаж та іншому вибутті та на дату балансу.

Придбані (отримані) або вироблені запаси зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю, порядок формування якої залежить від способу надходження запасів на підприємство (придання за плату, виготовлення власними силами підприємства, внесення до статутного капіталу підприємства, одержання підприємством безоплатно, придбання у результаті обміну на подібні запаси, придбані в обмін на неподібні запаси).

Найчастіше запаси надходять на підприємства шляхом їх придбання за плату. Первісною вартістю запасів, що придбані за плату, є собівартість запасів, яка складається з таких фактичних витрат: суми, що сплачуються згідно з договором постачальнику (продавцю) за вирахуванням непрямих податків; суми ввізного мита; суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються підприємству/установі; транспортно-заготівельні витрати (затрати на заготівлю запасів, оплата тарифів (фрахту) за вантажно-розвантажувальні роботи і транспортування запасів усіма видами транспорту до місця їх використання, включаючи витрати зі страхування ризиків транспортування запасів), інші витрати, які безпосередньо пов'язані з придбанням запасів і доведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання у запланованих цілях. До таких витрат, зокрема, належать прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати підприємства/установи на доопрацювання і підвищення якісно технічних характеристик запасів [1].

У разі, якщо на момент оприбуткування запасів неможливо достовірно визначити їх первісну вартість, такі запаси можуть оцінюватися та відображатися за справедливою вартістю з наступним коригуванням до первісної вартості [1].

Первісною вартістю запасів, що виготовляються власними силами підприємства, визнається їхня виробнича собівартість, яка визначається за ПСБО 16 "Витрати".

При відпуску запасів у виробництво, з виробництва, продаж та іншому вибутті оцінка їх здійснюється за одним з таких методів: ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів; середньозваженої собівартості; собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО); нормативних затрат; ціни продажу. При цьому, для всіх одиниць бухгалтерського обліку запасів, що мають однакове призначення та однакові умови використання, застосовується тільки один із наведених методів.

При виборі варіанта оцінки запасів при їх вибутті враховують такі фактори, як рівень інфляції, умови реалізації, фінансовий стан підприємства тощо.

Таким чином, для здійснення господарської діяльності підприємство використовує запаси, які становлять значну частину його майна. Оцінка запасів на всіх етапах їх руху є одним з ключових аспектів їх обліку, маючи значний вплив собівартість продукції, робіт та

послуг, забезпечуючи оперативність та достовірність інформації бухгалтерського обліку та фінансової звітності, на основі якої приймаються управлінські рішення.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 “Запаси”: Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 “Витрати”: Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99

3. Про затвердження типових первинних документів з обліку сировини і матеріалів: Наказ Міністерства статистики України від 21.06.1996 р. № 193, із змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.help/law/193-/

4. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 21 грудня 1999 р. № 893/4186 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99

5. Про затвердження Порядку визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей” Постанова від 22.01.1996 р. № 116 (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/116-96-%D0%BF

УДК 005.511

Исаченко Е.М.
УО «Белорусский государственный аграрный технический университет»
(г. Минск, Республика Беларусь)

БИЗНЕС-ПЛАНИРОВАНИЕ В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ

Планирование сельского хозяйства, как и других сфер материального производства, является неотъемлемой частью организации любой целенаправленной деятельности вне зависимости от действующей социально-экономической системы. Представляя собой специфическую функцию управления, планирование предназначено для определения целей и действий по их реализации, рассчитанных на конкретный период. Особого внимания заслуживает становление системы планирования на уровне сельскохозяйственного предприятия, так как сельский товаропроизводитель является фундаментом всей аграрной экономики, ее основным звеном, на котором базируется благополучие общества в целом. Основная цель составления бизнес-плана развития заключается в том, чтобы наиболее полно отразить картину социально-экономического положения организации и возможностей ее развития.

С переходом к рынку в значительной степени изменилась методология составления бизнес-плана сельскохозяйственного предприятия, но основные приёмы планирования – балансовый и нормативно-расчетный методы – остались неизменными.

Основным недостатком данных методов планирования является невозможность учета влияния множества динамически изменяемых во времени факторов, определяемыми рыночными отношениями: ценообразование, инфляция, сбыт, налоги, несвоевременность расчетов и т.д. Дополнительно на результатах работы предприятий в значительной мере сказываются особенности сельскохозяйственного производства. Все это делает проблему планирования сложной, многовариантной задачей. Изменение условий функционирования даже одной из отраслей сельскохозяйственного предприятия в силу наличия прямых и обратных связей приводит к определенным изменениям в других отраслях и во всей

структуре производства. Поэтому любая корректировка бизнес-плана сопряжена у специалистов сельского хозяйства с большими затратами времени, а результаты расчетов по этим планам (не более 1-2 вариантов) не всегда являются лучшими. По существу методика планирования развития сельскохозяйственного производства в настоящее время не обеспечивает качественного составления плана.

Развитие информационных технологий и вычислительной техники предоставляет широкие возможности для планирования стратегии развития с помощью применения программных комплексов для создания эффективных предложений по оптимизации деятельности сельскохозяйственных предприятий.

Сегодня существует два типа программ, которые используются для разработки бизнес-планов. Первый тип программного обеспечения – специализированные программные продукты, второй тип – универсальные.

УП «ГИВЦ Минсельхозпрода» по заказу Министерства сельского хозяйства и продовольствия Республики Беларусь создал программный комплекс, предназначенный для автоматизации разработки бизнес-плана развития сельскохозяйственной организации «НИВА: Бизнес-план».

Программный комплекс «НИВА: Бизнес-план» предназначен для:

1. Автоматизации процесса, составления бизнес-плана развития сельскохозяйственной организации.

2. Взаимоувязки производственных программ: «Растениеводство», «Животноводство» и «Производство».

3. Количественного и качественного обоснования каждого раздела плана.

4. Оценки эффективности работы сельскохозяйственной организации.

Основные функции программного комплекса «НИВА: Бизнес-план»:

– обеспечение технико-экономического обоснования, где излагаются идеи бизнеса, и определяется необходимость ресурсов и надлежащее их размещение, определяются слабые места для сокращения возможных рисков и неопределенностей;

– является инструментом управления и руководством для претворения задуманного в жизнь, а также критерием, по которому будет дана оценка работе по его выполнению;

– является инструментом для обеспечения финансирования данного проекта развития сельскохозяйственной организации.

Преимущества программного комплекса «НИВА: Бизнес-план»:

1. Автоматический расчёт показателей бизнес-плана. Для этого достаточно ввести первичные данные и единожды заполнить справочники нормативов, сложившихся и утвержденных в данном хозяйстве, ввести или изменить справочную информацию, которая обновляется периодически, один раз в год (несколько лет), Причем это не означает, что необходимо вводить, например, новый прейскурант, технологическую карту и т.д. заново, достаточно просто, сделать копию данного документа, и уже там, при необходимости изменить устаревшую информацию.

2. Наличие «Технологической карты» с перечнем работ, которые необходимо выполнить для выращивания культуры в оптимальные (указанные) сроки. Автоматический расчет затрат на ГСМ и заработную плату по каждой работе исходя из нормативов трудовых ресурсов и расхода ГСМ, утвержденном в каждом хозяйстве. Программный комплекс поставляется с примерным перечнем работ и нормативов, указанных для силовых машин и механизмов из сборника «Типовые нормы выработки и расхода топлива на механизированные полевые работы в сельском хозяйстве» разработанном сотрудниками Учреждения «Республиканский нормативно-исследовательский центр» Минсельхозпрода РБ.

3. Возможность составления бизнес-плана на каждый последующий год, не с «чистого листа», а имея уже данные с прошлого периода (так незавершенное производство прошлого года, это начало производства на текущий год), достаточно указать номер предыдущей производственной программы. Причём следует отметить, что данный программный продукт не ограничивает хозяйство в количестве создаваемых вариантов бизнес-плана на один и тот

же период времени. Что даёт широкое поле деятельности в составлении различных вариантов планирования работы хозяйства.

4. Наличие полного комплекта печатных форм всех документов, что значительно облегчает документооборот в хозяйстве и предоставление отчётности в вышестоящие органы.

5. Возможность не только планирования производственной деятельности хозяйства, но и создание её реальной картины. Это осуществляется путем создания копии-дубликата уже утвержденного бизнес-плана, и корректировки информации на основе уже имеющихся фактических данных. Таким образом, имея на руках два бизнес-плана на один и тот же период времени, спланированный и фактический, можно всецело оценить работу хозяйства. Что даёт хорошую основу для дальнейшего планирования и функционирования данного хозяйства.

6. Удобный интерфейс, позволяет в кратчайшие сроки освоить программный комплекс.

Таким образом, автоматизация бизнес-планирования в сельскохозяйственных организациях является очень важным моментом, позволяющим не только спланировать все затраты и доходы будущего периода, но и отразить общую картину эффективности работы предприятия. Что даёт хорошую основу для его развития в дальнейшем.

Программный комплекс «НИВА: Бизнес-план» на сегодняшний день является единственным в Республике Беларусь тиражируемым отраслевым решением по автоматизации разработки бизнес-плана сельскохозяйственных организаций.

УДК 631.16.22

Кажиева Ж.Х., к.э.н., доцент
Государственный университет имени Шакарима (г. Семей, Казахстан)

ВНЕДРЕНИЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ РК

Цифровые технологии в Казахстане рассматриваются как основной путь к диверсификации национальной экономики, ее переориентации с сырьевой на индустриально-сервисную модель. Для ускоренного внедрения цифровизации на период до 2020 года принята государственная программа «Цифровой Казахстан», в которой, в частности, отмечено, что «посредством прогрессивного развития цифровой экосистемы можно повысить качество жизни населения и конкурентоспособность экономики Казахстана». Общие расходы на осуществление данной программы составят 384,2 миллирада тенге. (1)

Такие ставшие уже традиционными для сельского хозяйства сферы, как селекция в растениеводстве или клонирование в животноводстве, с которыми связывались массовое производство и потребление в ущерб окружающей среде, сегодня теряют былую значимость. Им на смену приходят «умные» агротехнологии, поддерживаемые цифровыми платформами, возможностями 3D-печати, робототехники, биосенсоров и Big Data.

В качестве надёжного метода повышения урожайности в сельском хозяйстве предлагается использовать технологию дронов.

Технология дронов вовсе не является новой. Беспилотные летательные аппараты (БЛА) – более известные как дроны– используются в коммерческих целях с начала 1980-х годов

Однако только сейчас возможности практического применения дронов начинают расширяться. В ответ на стремительно развивающиеся технологии компании создают новые бизнес-модели и сценарии использования беспилотников.

Международная ассоциация беспилотных транспортных средств сделала прогноз, согласно которому 80% мирового рынка коммерческих беспилотников будет занимать сельское хозяйство (2).

Производители должны использовать революционные стратегии для производства пищи, увеличения производительности, и на первое место нужно поставить возможность устойчивого развития. Отчасти с этим могут помочь дроны, которые в 4 раза эффективнее наземных машин и в 5 раз эффективнее любых самолетов.

Дроны, оснащенные бортовым автопилотом, полностью автоматизированы с момента запуска до восстановления, пролетают на 5-10 метров над полем с урожайностью 75 гектаров в час. Дроны эффективны при расходе топлива 0,2 литра на гектар (3).

Издание Technology Review приводит шесть вариантов использования летающих и наземных дронов для выращивания урожая:

1. Анализ почвы и полей;
2. Посадка;
3. Опрыскивание урожая;
4. Мониторинг урожая;
5. Полив;
6. Оценка состояния урожая (4).

Так, российская научно-производственная компания «АгроДронГрупп», совместно с ведущими институтами РФ разработали инновационный комплекс, призванный контролировать урожай и повышать доходы.

Полученный комплекс состоит из:

дрона, оснащённого специализированной системой датчиков, позволяющих анализировать общее состояние растений и почвы на расстоянии;

программного обеспечения, которое выводит обработанные данные на смартфон или компьютер, в понятном для фермера виде. Особенность ПО – его научная база, которую многие годы разрабатывали ведущие ВУЗы-партнёры: МГУ, ВНИИ Агрохимии им. Прянишникова, ВНИИХСЗР, Академия Тимирязева (5).

С помощью комплекса, агроном получает доступ к ценной информации о своём поле. На данный момент, доступны 8 карт, которые позволяют проводить мониторинг состояния культур, контролировать и планировать урожайность, проводить анализ почвы.

Использование данного комплекса позволяет увеличивать урожай до 20% и сокращать расходы до 15%. Система выдаёт информацию о состоянии посевов и почвы в виде карт. На основе полученных данных, фермер, сможет грамотно распределить имеющиеся ресурсы, для достижения наилучших результатов(5).

Для того, чтобы воспользоваться БПЛА, совсем не обязательно приобретать его в свое распоряжение. Частные пилоты, коммерческие организации, государственные структуры могут закупать дроны и программное обеспечение для предоставления разовых услуг. Для удобной коммуникации поставщиков данных и потребителей – существует агрегатор, работающий по типу uber-такси, только с большой научной базой в ядре. Этот сервис соединяет свободных агентов с клиентами, которым нужны данные. В личном кабинете можно выбрать и заказать исполнителя, который в назначенное время приедет и проведёт съёмку полей своим оборудованием.

Преимущества онлайн-сервиса:

Экономия средств, т.к. заказать разовую услугу – доступно, быстро и экономно.

Возможность быстрого получения кредита или оформление страховки, т.к. наличие данных с дрона дают достоверную информацию.

Пользователями онлайн-сервиса могут быть не только фермеры, но и другие сегменты – банки, страховые компании. Они не меньше агрономов заинтересованы в достоверной информации о полях.

Таким образом, появление сельскохозяйственных дронов может привести к революционным изменениям и это точно одна из лучших технологий. Эти беспилотники малы, доступны в плане ценовой политики и просты в использовании, так что сельское хозяйство может стать платформой для подобных коммерческих приложений. Сравнительно недорогие дроны, благодаря современным датчикам, достаточно эффективны в обработке

изображений, обеспечивают детальное представление об урожае, без надобности обходить поля, дают фермерам новые способы повышения урожайности, сводя к минимуму ущербы. Они станут также незаменимы, как многие другие устройства фермеров.

Список использованной литературы

1. Юмашев Ф. Цифровизация – ключевой фактор развития АПК// Казахстанская правда/13.02.2018

2. Тищенко М. Беспилотный кукурузник: правительству предлагают использовать дроны в сельском хозяйствеhttps://vpk.name/news/175202

3. Pierce Lancaster, Agriculture drone: How Drones Are Making Agriculture Easier, 21.10.2017

4. https://www.technologyreview.com/s/601935/six-ways-drones-are-revolutionizing-agriculture/

5. Купцова М. Инновации в сельском хозяйстве: дроны http://businesspartner.ru

УДК 657.471:657.6

Коба О.В., к.т.н., доцент; Асауленко Є.Е., Калайда Л.О., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)

ВИТРАТИ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ

Основним резервом збільшення прибутку підприємства є зменшення суми витрат, що дозволяє без зниження обсягів реалізації, валового доходу збільшити прибуток. Це можливо за умови ефективного управління витратами, правильного і достовірного їх обліку.

Методологія формування облікової інформації про витрати в Україні регламентується положенням (стандартом) бухгалтерського обліку П(С)БО 16 «Витрати»[1]. Відповідно до нього витратами визнається зменшення активів, або збільшення зобов’язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що витрати можуть бути достовірно оцінені. Науковці по-різному трактують поняття «витрати» (табл. 1).

Таблиця 1

Визначення поняття «витрати»

Автор	Визначення
1	2
Податковий кодекс України [1]	Витрати – це сума будь-яких витрат платника податку у грошовій, матеріальній або нематеріальній формах, здійснюваних для провадження господарської діяльності платника податку, в результаті яких відбувається зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, внаслідок чого відбувається зменшення власного капіталу (крім змін капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власником)
А. Алєксєєва [2]	Витрати – це зменшення активів (грошових коштів) або збільшення зобов’язань підприємства, що відносяться до конкретного звітного періоду
І. Бланк [3]	Витрати – виражені в грошовій формі поточні витрати трудових, матеріальних, фінансових та інших видів ресурсів на виробництво продукції
В. Козак [4]	Витрати підприємства – одна з важливих категорій управлінського обліку та якісної оцінки діяльності підприємства.
М. Пушкар [5]	Витрати – це сума спожитих на виробництво товарів, робіт і послуг факторів виробництва (ресурсів)
В. Лень [6]	Витрати – це матеріальні і грошові кошти, витрачені з метою їх повернення у збільшеній кількості, тобто з метою одержання доходу
М.Огійчук [7]	Витрати – це матеріальні і грошові кошти, витрачені з метою їх повернення у збільшеній кількості, тобто з метою генерації грошових потоків і одержання доходу

Продовження табл. 1

1	2
Г. Кіндрацька [8]	Витрати підприємства – це сукупність витрат живої та уречевленої праці для здійснення поточної господарської діяльності підприємства, а за натурально-речовим складом – спожита частина матеріальних, трудових та фінансових ресурсів.
Ф. Бутинець [9]	Витрати – це «затрати втрачених можливостей», тобто сума грошей, яку можна отримати при найбільш вигідному з усіх можливих альтернативних варіантів використання ресурсів.
І. Фаріон [10]	Витрати – спожиті ресурси або кошти, котрі потрібно заплатити за товари, виконані роботи, надані послуги.
П. Гарасим [11]	Витрати виробництва характеризують ефективність управлінської діяльності на підприємстві загалом, оскільки відображають сукупні затрати живої та уречевленої праці, тобто поєднання основних засобів, сировини і матеріалів за допомогою праці робітників підприємства.
Н. Ткаченко [12]	Витрати виробництва – спожиті в процесі виробництва засоби виробництва, які втілюють у собі минулу працю (сировину, матеріали, амортизацію основних засобів, працю працівників, зайнятих у процесі виробництва теперішньому) з відповідними на неї нарахуваннями та інше
Л. Нападовська [13]	Витрати" згідно з національними стандартами, означає використання (відтік) грошових коштів. Під затратами слід розуміти сукупність затрат на виробництво та її реалізацію.
В. Дерій [14]	Витратами доцільно називати повністю або частково використані в процесі господарсько-фінансової діяльності підприємства запаси, необоротні активи, трудові й інтелектуальні ресурси, а також зменшення (погашення) зобов'язань підприємства перед бюджетом, кредиторами та іншими юридичними і фізичними особами
Л. Мельник [15]	Витрати – це прямі і непрямі, фактичні і можливі виплати або упущена вигода, необхідні для того, щоб залучити й отримати ресурси в межах цього напрямку
А. М. Турило,Ю.Б. Кравчук, А.А. Турило [16]	Витрати – "це вартісне вираження абсолютної величини застосовано споживаних ресурсів, необхідних для здійснення виробничо-господарської діяльності підприємства і досягнення ним поставленої мети

Узагальнюючи думки науковців, можна стверджувати, що витратами є повністю або частково використані у процесі господарської діяльності матеріальні і нематеріальні активи, трудові ресурси, а також зменшення зобов'язань підприємства перед юридичними та фізичними особами.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати"/ Затверджене наказом Міністерства фінансів України № 87 від 31 березня 1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www. mfu.gov.ua.

2. Податковий Кодекс України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon.rada.gov.ua

3. Бланк И.А.Словарь-справочник финансового менеджера / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 1998. – 480 с.

4. Козак, В.Г. Визначення поняття "витрати" та їх оцінка // Реформування економіки України: стан та перспективи [Текст]: В. Г. Козак. Зб. матеріалів ІУ Міжнар. наук. – практ. конф., 26-27 листоп. 2009 р., м. Київ. – К.: МІБО КНЕУ, 2009. – С. 129-131.

5. Пушкар М. С. Креативний облік (створення інформації для менеджерів). - Тернопіль: Карт-бланш, 2006. - 334 с.

6. Лень В.С. Управлінський облік: Навч. посіб. – 2-ге вид.,випр. – К.: Знання –Прес, 2006. – 317с. – (Вища освіта XXI століття).

7. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами:Підручник/ М.Ф. Огійчук, В.Я. Плаксієнко, М.І. Беленкова та ін../За ред. проф. М.Ф. Огійчука. – 6-тевид., перероб. і допов. – К.: Алерта, 2011. – 1042 с.

8. Кіндрацька Г.І., Білик М.С.,Загородній А.Г. Економічний аналіз: Підручник / За ред. проф. А.Г. Загороднього. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2008. – 487 с.

9. Бутинець Ф.Ф. та ін. Бухгалтерський управлінський облік. Навчальний посібник для студентів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит» / Ф.Ф. Бутинець, Л.В. Чижевська, Н.В. Герасимчук . – Житомир: ЖІТІ, 2000. – 448 с.

10. Фаріон І.Д., Писаренко Т.М. Управлінський облік [текст]: підруч./ [І.Д. Фаріон, Т.М. Писаренко]. – К.: Центр учбової літератури, 2012.–792 с.

11. Гарасим П.М., Журавель Г.П., Хомин П.Я. Курс управлінського обліку: Навч. посіб. – К.: Знання,2007. – 314с.

12. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: Підручник. – 6-те вид. допов. і перероб. – К.: Алерта, 2013.–982 с.

13. Нападовська, Л.В. Управлінський облік [Текст]: підручник для студ. вищ. навч. закл. / Л.В. Нападовська. – К. : Книга, 2004. – 544 с.

14. Дерій В. Термін «витрати» і його трактування для потреб обліку і контролю / В. Дерій // Галицький економічний вісник. – 2010. – № 1(26). – С. 154–160.

15. Мельник Л.Г. Економіка підприємства: конспект лекцій: навч. посіб. / Л. Г. Мельник, О. І. Корінцева. – Суми: Університетська книга, 2004. – 412 с.

16. Турило, А.М. Управління витратами підприємства [Текст]: навч. посіб. / А. М. Турило, Ю.Б. Кравчук, А.А. Турило – К.: Центр навчальної літератури, 2006. - 120 с.

УДК 332.146

Коба О.В., к.т.н., доцент; Бублій Є.С., студент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ

Ефективність будівельної галузі країни впливає на функціонування всієї системи господарювання. Вона забезпечує населення житлом, робочими місцями, інженерними спорудами, а також є і споживачем продукції інших галузей національного господарства, що сприяє розвитку підприємств споріднених галузей. Розвиток будівельної галузі викликає економічне зростання у країні та сприяє розв'язанню багатьох соціальних проблем. Тому аналіз тенденцій її розвитку стану в Україні є актуальним завданням.

Рівень розвитку будівництва свідчить про економічний розвиток країни та рівень життя її населення. Будівельна галузь характеризується різноманітною структурою підрядних будівельних організацій і підприємств, високим рівнем їх спеціалізації та кооперації. Вона є однією з найбільш високо монополізованих галузей у структурі національного господарства України. За обсягом продукції, що виробляється, та кількістю зайнятих працівників галузь будівництва займає майже десяту частину ВВП України (табл. 1).

Таблиця 1

Частка будівельної галузі в ВВП України в 2014-2016 роках

№ п. п.	Показники	Одиниця виміру	Роки		
			2014	2015	2016
1	ВВП по Україні загалом	млн. грн	1566728	1979458	2383182
2	Внесок будівельної галузі в ВВП країни	%	+7,7	+26,3	+20,4
3	Частка будівництва у ВВП	млн. грн	42301,7	53445,4	64354,0

Розроблено за [1].

Найвищі темпи зростання спостерігаються в будівництві нежитлових та інженерних споруд (табл. 2). Найвищі темпи зростання були у будівництві інженерних споруд- 30,1% і

нежитлових будівель - 28,1%, тоді як в будівництві житлових будинків зафіксовано зростання лише на 4,1% [2].

Таблиця 2

Обсяг і структура виконаних будівельних робіт за видами будівельної продукції

Рік	Будівництво всього,		Будівлі		у тому числі				Інженерні споруди	
					житлові		нежитлові			
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%
2010	42918,1	100	19659,1	45,81	6876,5	16,02	12782,6	29,78	23259	54,19
2011	61671,7	100	26745,4	43,37	8137,1	13,19	18608,3	30,17	34926,3	56,63
2012	62937,2	100	28104,8	44,66	8523	13,54	19581,8	31,11	34832,4	55,34
2013	58586,2	100	28257,3	48,23	9953,1	16,99	18304,2	31,24	30328,9	51,77
2014	51108,7	100	24856,5	48,63	11292,4	22,09	13564,1	26,54	26252,2	51,37
2015	57515	100	28907,5	50,26	13908,8	24,18	14998,7	26,08	28607,5	49,74
2016	73726,9	100	38106,4	51,69	18012,8	24,43	20093,6	27,25	35620,5	48,31
2017	105682,8	100	52809,6	49,97	23730	22,45	29079,6	27,52	52873,2	50,03

Розроблено за [2, 3]

Основними факторами, що стримують будівельну діяльність залишаються недостатність фінансових ресурсів. Однак, зміни, які відбуваються останнім часом, залишають найкращі сподівання. Серед найактивніших за темпами будівництва у 2018 році стали Київська, Дніпропетровська області і Західна Україна (табл. 3).

Таблиця 3

Обсяг виконаних будівельних робіт за видами будівельної продукції за регіонами у січні-лютому 2018 року, млн. грн.

Область України	Виконано будівельних робіт, усього	з них на будівництві			
		будівель	у тому числі		інженерних споруд
			житлових	нежитлових	
Україна, в тому числі:	10484,3	6195,1	3257,2	2937,9	4289,2
Вінницька	213,7	100,1	46,2	53,9	113,6
Волинська	114,0	90,6	37,7	52,9	23,4
Дніпропетровська	1100,8	428,0	61,0	367,0	672,8
Донецька	292,8	80,3	10,7	69,6	212,5
Житомирська	119,1	72,5	42,9	29,6	46,6
Закарпатська	124,7	16,2	5,9	10,3	108,5
Запорізька	233,4	126,1	11,9	114,2	107,3
Івано-Франківська	157,4	98,5	45,9	52,6	58,9
Київська	602,9	459,4	161,0	298,4	143,5
Кіровоградська	119,0	64,9	7,5	57,4	54,1
Луганська	22,2	13,2	2,7	10,5	9,0
Львівська	588,7	387,3	196,0	191,3	201,4
Миколаївська	219,6	93,4	16,9	76,5	126,2
Одеська	584,6	392,0	242,0	150,0	192,6
Полтавська	788,5	150,9	52,2	98,7	637,6
Рівненська	174,0	73,1	18,7	54,4	100,9
Сумська	85,0	61,4	35,1	26,3	23,6
Тернопільська	152,2	132,7	104,9	27,8	19,5
Харківська	1333,3	576,7	366,5	210,2	756,6
Херсонська	83,8	48,4	15,4	33,0	35,4
Хмельницька	175,1	137,1	70,7	66,4	38,0
Черкаська	116,6	84,7	46,8	37,9	31,9
Чернівецька	168,0	121,4	57,6	63,8	46,6
Чернігівська	62,3	55,1	30,9	24,2	7,2
м. Київ	2852,6	2331,1	1570,1	761,0	521,5

Розроблено за [4]

Проведені дослідження свідчать, що будівельний ринок України поступово нарощує обсяги реалізації, але цього недостатньо. Одним із стримуючих факторів є зменшення капітальних інвестицій в будівництво на 16,6% у 2014 році, 16,3% - у 2015 році та 12,6% - у 2016 році. Протягом 2010-2016 років спостерігається позитивна динаміка загальних показників будівництва. Однак важлива роль, відведена будівництву в суспільстві, вимагає ретельного його забезпечення всіма необхідними ресурсами: людськими, матеріальними, енергетичними, інформаційними.

Список використаних джерел

1. http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/bud/ibpvuk/ibpvuk_u/ibp_uk_bk_u.htm.
2. http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2014/bud/ovb/ovb_u/ovb_rik_u_bez.htm.
3. http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/bud/ibpvuk/ibpvuk_u/ibu.htm.
4. http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/bud/ovb_reg/ovb_reg_u/_0218_u.htm.

УДК 657.1:339.54

Коба О.В., к.т.н., доцент; Глухова І.В., студентка

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

(м. Полтава, Україна)

СПРОЩЕНА СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО БІЗНЕСУ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ

Європейський напрям розвитку, який обрала Україна призводить до значної кількості реформ, які спрямовані на покращення незадовільного становища держави, зокрема, і в сфері ведення бізнесу. Малі підприємства виступають ключовими суб'єктами на ринку в багатьох напрямах, тому потребують захисту держави, а постійні зміни та очікування погіршення умов ведення бізнесу розхитують і без того їх нестійке становище. Тому до оподаткування суб'єктів малого бізнесу держава повинна підійти вкрай відповідально, адже це еластичний сектор, який миттєво відреагує на реформування. Таким чином замість поліпшення ситуації, податкові реформи можуть викликати погіршення бізнес-клімату, а, як наслідок, згортання підприємництва, нову хвилю тінізації та наростання обурення в суспільстві [1].

З метою сприяння розвитку малого бізнесу в Україні було запроваджено спрощену систему оподаткування, обліку і звітності суб'єктів малого підприємництва – спеціальний податковий режим, введений для зниження податкового навантаження та. Спрощена система оподаткування уведена з метою підтримки малого підприємництва на етапі започаткування власного бізнесу, встановлюючи досить прості та прозорі правила оподаткування, визначення бази оподаткування й мінімізації процедур обліку та звітності з метою покращання бізнес-клімату. Така система оподаткування значно легша з точки зору ведення бухгалтерського обліку, хоча має низку обмежень.

З моменту введення в дію такий режим оподаткування дозволив досягти певних позитивних результатів в реалізації його фіскальної функції. Дані про надходження до бюджету платежів від платників єдиного податку свідчать, що ні один з податків не має таких стрімких темпів зростання. Після запровадження спрощеної системи оподаткування кількість платників єдиного податку в Україні збільшилася майже в 6 разів, а надходження до бюджету зросли у 12 разів [2].

Єдиний податок з суб'єктів малого підприємництва завжди був і залишається вагомим джерелом надходжень місцевих бюджетів та серйозним важелем державного регулювання діяльності підприємців і малих підприємств, які є суб'єктами спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності. Практика оподаткування доходів суб'єктів малого підприємництва єдиним податком за усі роки його існування свідчить про те, що він є одним з найбільш ефективних засобів стимулювання розвитку малого підприємництва, гармонізації

економічних інтересів держави і платників податків, а також забезпечення зайнятості населення.

Відповідно до Податкового кодексу України у 2018 році ставки єдиного податку для платників першої групи встановлюються у відсотках (фіксовані ставки) до розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, другої групи – у відсотках (фіксовані ставки) до розміру мінімальної заробітної плати, третьої групи – у відсотках до доходу (відсоткові ставки) [3]. Фіксовані ставки єдиного податку встановлюються сільськими, селищними, міськими радами або радами об'єднаних територіальних громад, що створені згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, для фізичних осіб – підприємців, які здійснюють господарську діяльність, залежно від виду господарської діяльності, з розрахунку на календарний місяць.

Спрощена система оподаткування має ряд переваг [4]:

– простота ведення обліку та звітності підприємством;

– економія на затратах для ведення роботи по нарахування, сплаті податків та відправлянні звітності в контролюючі органи;

– зниження рівня податкового тиску на платників; скорочується кількість звітності, яку платник подає контролюючим органам;

– спрощується розрахунок податкового зобов'язання платника, яке він має погасити перед державою;

– можливість включення ПДВ до складу єдиного податку або ж самостійної сплати на власний вибір (для III групи);

– полегшує державний контроль за нарахуванням, сплатою податків та звітністю платників.

Проте, є в ній й ряд недоліків, які держава повинна ліквідувати для удосконалення податкової системи загалом:

– можливість зловживання спрощеною системо та ухиляння від оподаткування;

– обмеження обсягів доходу єдиноплатників;

– не врахування витрат платника, а лише доходу (для III групи);

– фіксована сплата податку, не залежно від факту отримання доходу;

– залежність від конкретних місцевих органів влади при призначенні ставки податку.

Основним стримуючим фактором розвитку системи спрощеного оподаткування малого підприємництва в Україні є рівень правової та податкової культури серед платників податків, що призводило до використання малих підприємств у схемах ухилення від оподаткування та викликало відповідну реакцію держави, що проявлялась в ускладненні ведення малого бізнесу й гальмуванні його подальшого розвитку.

Посилення вимог до спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності із одночасним погіршенням комплексу умов для платників стають головними причинами несприйняття нововведень та відображаються на кількості суб'єктів малого підприємництва. Спрощена система оподаткування є провідною частиною державної податкової політики підтримки розвитку малого підприємництва в Україні а, отже має супроводжуватися новими програмами та способами ведення бізнесу, як це практикується у зарубіжних країнах.

Запровадження у вітчизняну податкову практику позитивного міжнародного досвіду спрощеного оподаткування малого підприємництва сприятиме пожвавленню підприємницької активності серед населення, спростить перехід держави до ринкової економіки та позитивно впливатиме на загальний стан національної економіки України.

Суттєвий економічний і соціальний ефект функціонування спрощеної системи оподаткування доводить доцільність її подальшого застосування і розвитку в практиці оподаткування суб'єктів малого бізнесу, а зловживання і недоліки, виявлені в процесі застосування цього спеціального режиму оподаткування, викликають необхідність його удосконалення і реформування.

Сучасна система оподаткування намагається будь-яким чином захистити представників

малого підприємництва від надмірного тиску з боку держави, хоч і має певні недоліки. Саме тому вдале реформування призведе в перспективі до зростання надходжень до бюджету, сприяння розвитку малого бізнесу, розширення ринку та подолання кризових явищ в економіці держави.

Список використаних джерел

1. Черепанин М.І. Оподаткування суб'єктів малого бізнесу: сучасний стан та напрями реформування / Черепанин М.І. // "Молодий вчений". – 2016. – № 12.1 (40). – С. 996-1001.

2. Солованюк С. М. Спрощена система малого бізнесу в Україні / С. М. Солованюк // Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". – 2017. – № 2(2). – С. 126-129.

3. Податковий Кодекс України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon.rada.gov.ua

4. Пиріжок С.Є. Переваги та недоліки спрощеної системи оподаткування суб'єктів малого бізнесу: обліковий вимір /С.Є. Пиріжок, Л.Г. Олійник //Міжнародний збірник наук. прац. – Вип. 3(33). – Житомир: ЖДТУ, 2015. – С. 240-258.

УДК 657.1:339.54

Коба О.В., к.т.н., доцент; Дубовик А.С., Теличко В. О., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА МАЛОГО БІЗНЕСУ ЗА КОРДОНОМ

В економічно розвинених країнах Європи малі підприємництва становлять 70-90% від загальної кількості підприємств, питома вага працівників, зайнятих на них перевищує 40 %, і їх внесок у ВВП знаходиться у межах 50-62 %. Така ситуація, значною мірою, обумовлена дієвою державною підтримкою суб'єктів малого підприємства в більшості країн світу.

Розвиток малого підприємництва в економічно розвинених державах забезпечується систематичною комплексною підтримкою з боку уряду (уряд США, наприклад, щорічно виділяє малому бізнесу гранти майже на 30 млрд. дол.). Крім того, предметом особливої уваги є система оподаткування представників малого бізнесу. Механізми нарахування і сплати податків формуються по-різному. Наприклад, у Сполучених Штатах Америки відсутній особливий податковий режим для малих підприємств. Однак для малих підприємств передбачена спрощена процедура обліку та звітності оподатковуваного прибутку за прогресивною шкалою:- оподатковуваний прибуток до 50 тис. дол. – 15 %; від 50 тис. дол. до 75 тис. дол. – 25 %;від 75 тис. дол. до 10 млн. дол. – 34 %;понад 10 млн. дол. – 35%.

У Великобританії новостворені підприємства починають сплачувати податки тільки після досягнення активної фази роботи, а величина та кількість податків, які сплачують малі підприємства, менші (при стандартній ставці 35% ставка для малих підприємств становить 27%), процедура оподаткування значно простіша, ніж для великих підприємств. Крім цього, використовується прогресивне оподаткування прибутків корпорацій: ставки податків для корпорацій з меншими доходами менші, ніж для корпорацій з великими доходами [1]. Це стимулює створення малих підприємств та всебічно підтримує їх діяльність, застосовуючи пільгові умови оподаткування. Для високотехнічних галузей та капіталовкладень у будівництво і придбання основних засобів також передбачені пільги з оподаткування. Разом зі зниженням ставки податку на прибуток малих підприємств зменшено податок на інвестиції в нові сфери малого бізнесу, особливо пов'язані з високим ступенем ризику.

Велику підтримку малим і середнім підприємствам надає уряд Німеччини через систему кредитів і субсидій. З бюджету федерації та земель їм надаються пільгові інвестиційні кредити, особливо при запровадженні високотехнологічних виробництв,

кредити для створення власних підприємств. Державна підтримка малого бізнесу направлена, перш за все, на забезпечення його фінансової самостійності. У федеральній програмі субсидування малих і середніх підприємств передбачена стаття допомоги для підвищення долі власних коштів у розмірі 30 % всіх субсидій. Особам, що створюють нові підприємства, надаються кредити строком до 20 років. Уряд Німеччини розробив концепцію стимулювання наукових досліджень на малих і середніх підприємствах. Велике значення надається інформаційним і консультаційним послугам у нових галузях технології, перебудові професійного навчання, особливо підвищенню кваліфікації кадрів, зайнятих інноваціями [1].

У Франції з метою підтримки малого бізнесу впроваджені податкові пільги для сприяння науково-технічному прогресу, розширенню експорту тощо. Наприклад, передбачене пільгове оподаткування для новостворених акціонерних товариств (протягом перших двох років – не сплачується податок, на третій рік оподатковується 25 % прибутку, на четвертий – 50 %, на п'ятий – 75 %, починаючи із шостого року – 100 % прибутку), застосовується податковий кредит для підприємств, що здійснюють фахову підготовку кадрів. У Франції також діють спеціальні (спрощені) податкові режими для малих та середніх підприємств залежно від величини їх обороту. Малі підприємства не подають декларації про податок на додану вартість, проте виплачують прибуткові податки, рівень яких залежить від сфери діяльності. При спрощеному податковому режимі застосовується спрощена форма звітності – малі та середні підприємства подають до податкових органів основні дані про свій баланс, основні фонди, розмір інвестицій та фінансові результати діяльності. Підприємства, що надають послуги, можуть зменшити свій оподатковуваний дохід, якщо пройдуть перевірку в офіційного аудитора. До обліку та звітності суб'єктів малого бізнесу висуваються менш жорсткі вимоги порівняно з великими підприємствами.

Правове положення малого підприємництва в Японії регулюється системою спеціальних законів, а також положеннями про пільги для малих підприємств у податковому, зовнішньоторговому та галузевому законодавстві. Для фінансування малих підприємств Італії, їх технічної модернізації, підготовки кадрів, впровадження системи контролю за якістю продукції, дієвої підтримки на зовнішніх ринках щорічно виділяється 1570 млрд лір. Особлива увага приділяється менш розвиненим південним районам. Тут, новостворені малі промислові підприємства протягом 10 років не платять податок на прибуток і місцеві податки. Пільгове оподаткування діє і для створених з метою модернізації малих підприємств фінансових компаній. Поряд з пільговим оподаткуванням система державної підтримки малого підприємництва в Італії містить також цільове субсидування і пільгове кредитування.

У Швеції відсутні будь-які спеціальні податкові режими для малих та середніх підприємств. До усіх підприємств застосовується одна і та ж податкова база, ставки оподаткування і зобов'язання з реєстрації, подання документів, звітності, платежів. Проте, передбачено податкові пільги для малих підприємств. Частково звільняються від податку дивіденди підприємства, акції яких не котируються на біржі. Як свідчить проведений аналіз, більшість податкових систем спрямована на полегшення податкових умов для малого та середнього бізнесу. В Україні це втілено у спрощену систему оподаткування, яка покликана захистити платників від надмірного тиску загальної системи. Вона передбачає простоту визначення бази оподаткування та розміру податкового зобов'язання, скорочення показників звітності. Проте, застосування цієї системи на практиці має певні недоліки, що перешкоджають її ефективності, а саме: вузька сфера розповсюдження; незацікавленість підприємств у переході на спрощену систему оподаткування; застосування різних режимів оподаткування для фізичних та юридичних осіб; неможливість застосування спрощених процедур оподаткування для підприємств, які на незначну суму перевищують поріг за масштабами діяльності; використання платників єдиного податку для мінімізації податкових зобов'язань підприємств, які застосовують загальний режим оподаткування.

З урахуванням світового досвіду для усунення названих недоліків необхідно здійснити комплекс наступних заходів: збільшити межу виручки від реалізації продукції, товарів, робіт та послуг для застосування спрощеної системи оподаткування; запровадити диференційовані податкові ставки залежно від бази оподаткування; збільшити перелік видів діяльності, для яких не застосовується спрощена система оподаткування для запобігання схемам мінімізації податкових платежів суб'єктами малого бізнесу; посилити штрафні санкції з покарання за порушення податкового законодавства; включити єдиний соціальний внесок до складу єдиного податку.

Список використаних джерел

1. Мединська Т. Альтернативні системи оподаткування малого бізнесу в зарубіжних країнах: досвід для України / Т. Мединська, Р. Слюсар // Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту. Сер.: Ек. і уп.– 2014. – Вип. 30. – С. 231.

УДК 657.1:339.54

Коба О.В., к.т.н., доцент; Заєць Н.І., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)

АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ І ЗА КОРДОНОМ

Мале підприємництво більшості країн світу відіграє значну роль у створенні валового національного продукту, суттєво забезпечує зайнятість населення, створює конкуренцію серед товаровиробників, ініціює впровадження у виробництво досягнень науково-технічного прогресу, підвищує економічний потенціал регіонів, забезпечує політичну та соціальну стабільність системи господарювання і добробут суспільства. Незважаючи на низку прийнятих нормативних документів, розвиток малого бізнесу в Україні здійснюється в несприятливому макро- і мікросередовищі, що не дозволяє суб'єктам малого підприємництва в повній мірі виконувати функції, які покладає на них суспільство. Динаміка показників, що характеризують розвиток СМП в Україні протягом 2010−2016 років (табл. 1) свідчить, що кількість суб'єктів малого підприємництва в Україні постійно змінювалася, проте їх питома вага у загальній кількості суб'єктів господарювання залишалася на рівні 98-99 %. Частка ж малих підприємств з 2013 року постійно зменшувалася до 15,61 % у 2016 році.

Таблиця 1

Динаміка кількості суб'єктів малого підприємництва в Україні за 2010-2016 рр.

Рік	Усього суб'єктів господарювання, одиниць	У тому числі суб'єкти малого підприємництва					
		одиниць	% до загальної кількості суб'єктів господарювання	З них			
				малі підприємства		фізичні особи-підприємці	
				одиниць	% до загальної кількості суб'єктів господарювання	одиниць	% до загальної кількості суб'єктів господарювання
2010	2183928	2162004	99,00	357241	16,36	1804763	82,64
2011	1701620	1679902	98,72	354283	20,82	1325619	77,90
2012	1600127	1578879	98,67	344048	21,50	1234831	77,17
2013	1722070	1702201	98,84	373809	21,71	1328392	77,14
2014	1932161	1915046	99,11	324598	16,80	1590448	82,31
2015	1974318	1958385	99,19	327814	16,60	1630571	82,59
2016	1865530	1850034	99,17	291154	15,61	1558880	83,56

Розроблено авторами на підставі [1, с. 452]

Обсяг реалізованої продукції малими підприємствами у 2010-2016 роках майже постійно зростав (лише у 2013 році відбулося незначне падіння), натомість кількість зайнятих працівників – зменшувалася і лише у 2016 році відбулося її незначне збільшення (табл. 2). Аналіз обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) малими підприємствами у 2016 р. за видами економічної діяльності показав, що пріоритетними сферами для них і надалі залишаються оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (38,8 %), потім ідуть промисловість (36,2 %), сільське, лісове та рибне господарство (6,5 %), транспорт (5,8 %), будівництво (2,7 %). Аутсайдерами залишаються освіта (0,04%) і мистецтво, спорт, розваги та відпочинок (0,08 %) [1, с. 454-461].

Таблиця 2

Динаміка обсягу реалізованої продукції та кількості зайнятих працівників малих підприємств в Україні за 2010-2016 рр.

Рік	Обсяг реалізованої продукції		Кількість зайнятих працівників	
	млн. грн.	у % до загального обсягу реалізації	тис. осіб	у % до загальної кількості зайнятих працівників
2010	568267,1	16,9	2164,6	27,2
2011	607782,4	15,2	2091,5	26,9
2012	672653,4	16,0	2051,3	26,7
2013	670272,0	16,6	2010,7	27,1
2014	705000,5	16,9	1686,9	26,8
2015	937112,8	18,2	1576,4	26,8
2016	1224550,8	19,7	1609,6	27,9

Розроблено авторами на підставі [1, с. 453]

Варто відзначити, що представлені в таблицях 1 та 2 показники, не відповідають рівню економічно розвинених країнах Європи, де на сьогоднішній день малі підприємництва становлять 70-90% від загальної кількості підприємств, питома вага працівників, зайнятих на них перевищує 40 %, і їх внесок у ВВП знаходиться у межах 50-62 % [2, 3, 4].

Така ситуація, значною мірою, обумовлена відсутністю дієвої державної підтримки суб'єктів малого підприємства в Україні. Тоді як в більшості країн світу, цьому питанню приділяється належна увага.

Розвиток малого підприємництва в економічно розвинених державах забезпечується систематичною комплексною підтримкою з боку уряду (уряд США, наприклад, щорічно виділяє малому бізнесу гранти майже на 30 млрд. дол.).

Розвиток малого та середнього бізнесу в Україні стримують:

- відсутність чітко сформульованої державної політики у сфері підтримки малого підприємництва;
- відсутність реальних та дієвих механізмів фінансової підтримки;
- нерозвиненість інфраструктури підтримки і розвитку малого підприємництва;
- надмірний податковий тиск і обтяжлива система звітності.
- невпевненість підприємців у стабільності умов ведення бізнесу;
- відсутність достатнього стартового капіталу
- високий рівень корупції;
- недостатній рівень підготовки кадрів для ведення бізнесу;
- надмірне втручання органів державної влади в діяльність суб'єктів господарювання;
- проблема кредитування малого бізнесу.

Подальший розвиток малого підприємництва і досягнення ним рівня розвинених країн світу можливий за умови усунення цих факторів і забезпечення відповідної дієвої державної політики сприяння малому бізнесу.

Список використаних джерел

1. Статистичний щорічник України за 2016 рік / [Електроний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/01/Arch_zor_zb.htm.
2. Мединська Т. Альтернативні системи оподаткування малого бізнесу в зарубіжних країнах: досвід для України / Т. Мединська, Р. Слюсар // Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту. Сер.: Економіка і управління. – 2014. – Вип. 30. – С. 231-244.
3. Деренько О.А. Міжнародний досвід державного регулювання та підтримки малого підприємництва / Деренько О.А. //БІЗНЕСІНФОРМ. – 2012. – № 5. – С. 95–97.
4. Лех Г.А. Світовий досвід розвитку підприємств малого бізнесу / Лех Г.А., Ільчишин М.М., Туркало О.Я. // Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук.-техн. праць. – Вип. 21.15. – 2011.– С. 224–229.

УДК 657.471:657.6

Коба О.В., к.т.н., доцент; Ізмайло О.Р., Лук'янченко А.О., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

КЛАСИФІКАЦІЯ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ

В економічній теорії та бухгалтерському обліку до сьогодні не існує єдиної універсальної для всіх користувачів інформації класифікації витрат.

Актуальність та проблеми класифікації витрат розглядалися в працях таких учених як Ф. Ф. Бутинець, І. О. Белебеха, Бондаренко Н. М., І. Є Давидович, О. І. Грицай, В. М. Панасюк, В. В. Бабіч, С. В. Сагова, Л. В. Нападовська, В. Є. Ластовецький, В Ф. Палій, П. П. Новіченко, Я. В. Соколов та інші.

В. Ф. Палій радить групувати витрати за способом віднесення на собівартість (прямі та накладні), за ступенем впливу обсягу виробництва (постійні, змінні), за періодичністю вкладень (поточні й одночасні), за відношенням до виробничого процесу (виробничі й невиробничі), за часом розрахування (фактичні та планові), за ступенем агрегування (сумарні, на одиницю продукції) [1]. Професор Я. В. Соколов групує витрати за типом факторів господарського життя (дії, події), за визнанням (нараховані й оплачені), стосовно грошей (монетарні, немонетарні), стосовно балансу (ті, що капіталізуються, та некапіталізовані), за очікуванням (ординарні й екстраординарні), за оцінкою (нормативні та планові) тощо [2]. Змістовна класифікація представлена Бондаренко Н. М., Безкоморною О. Д. [3]. Вона включає, крім перелічених вище ознак, класифікацію за єдністю складу (прості і комплексні), за місцем виникнення (за цехами, за дільницями, за службами та іншими підрозділами), за способом визначення додаткової одиниці продукції (середні, маржинальні).

Узагальнення проведених вітчизняними і закордонними науковцями досліджень дозволяє виділити основні класифікаційні ознаки витрат, серед яких першочерговою є класифікація за економічними елементами та статтями калькуляції . За вимогами П(С)БО16 «Витрати» [4] рекомендуються такі калькуляційні статті:

1. Сировина і матеріали;
2. Купівельні комплектуючі вироби, напівфабрикати, роботи і послуги виробничого характеру сторонніх підприємств і організацій;
3. Зворотні відходи (вираховуються);
4. Паливо і енергія на технологічні цілі;
5. Основна заробітна плата виробничих робітників;
6. Додаткова заробітна плата виробничих робітників;
7. Відрахування на соціальне страхування;

8. Витрати, пов'язані з підготовкою і освоєнням виробництва продукції;

9. Витрати на утримання І експлуатацію устаткування;

10. Загальновиробничі витрати;

11. Супутня продукції (вираховується);

12. Інші виробничі витрати;

13. Позавиробничі витрати (витрати на збут) — це виробнича собівартість.

В свою чергу, розрізняють наступні економічні елементи: матеріальні витрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизація, інші витрати.

Залежно від способу віднесення витрат на собівартість окремих виробів їх поділяють на прямі і непрямі. Прямими вважаються витрати, які можна безпосередньо віднести на собівартість одиниці продукції. До таких витрат переважно відносяться однорідні витрати. До непрямих відносяться витрати, які переносяться на собівартість одиниці продукції опосередкованим шляхом, наприклад, пропорційно будь-якому виду прямих витрат. На практиці непрямі витрати переносять на собівартість продукції пропорційно основній заробітній платі виробничих працівників або іншій базі розподілу, обрані й на підприємстві.

Залежно від змін обсягу продукції всі витрати поділяються на змінні (умовно-змінні) і постійні (умовно-постійні).

Змінні витрати зростають або зменшуються залежно від зростання або зниження обсягу продукції (витрати на сировину і матеріали, паливо і енергію на технологічні цілі, заробітна плата виробничих працівників).

У свою чергу, їх можна розділити на пропорційні та непропорційні. Пропорційні витрати змінюються прямо пропорційно обсягу виробництва. До пропорційних належать переважно витрати на сировину, основні матеріали, комплектуючі вироби, відрядну зарплату робітників. Непропорційні витрати поділяються на прогресуючі та дегресуючі. Вони виникають тоді, коли збільшення обсягу виробництва потребує більших витрат на одиницю продукції. Це, наприклад, витрати на відрядно-прогресивну оплату праці, додаткові рекламні та торгові витрати та ін. До них належить широке коло витрат на експлуатацію машин і устаткування, на ремонт, на інструменти тощо.

Постійні витрати є функцією часу, а не обсягу продукції, їх загальна сума не залежить від кількості виготовленої продукції (зрозуміло, у певних межах). Лише за істотних змін обсягу виробництва, наслідком яких є зміни виробничої та організаційної структури підприємства, стрибкоподібно змінюється величина постійних витрат, після чого вона знову залишається постійною. До постійних належать витрати на утримання та експлуатацію будівель і споруд, організацію виробництва, управління. На практиці до групи постійних відносять також витрати, які хоч і змінюються внаслідок зміни обсягу виробництва, але не істотно, їх називають умовно-постійними. Постійні витрати не залежать або мало залежать від обсягу продукції, наприклад, орендна плата, заробітна плата адміністративного персоналу тощо.

За характером участі у виробничому процесі розрізняють основні і накладні витрати. Критерій розподілу витрат на основні і накладні полягає в тому, що основні витрати випливають із самого процесу виготовлення продукції і неминучі у будь-яких умовах виробництва — невеликих і значних масштабах. До основних витрат відносяться витрати на сировину і матеріали, паливо і енергію на технологічні цілі, заробітну плату робітників і інженерно-технічних працівників, ремонт і відновлення основних фондів.

Накладні витрати не випливають із самої технології виробництва і не є обов'язковими за всіх умов виробництва. Вони є наслідком усуспільнення праці і пов'язані з управлінням, точніше з процесами організації, управління та обслуговування виробництва (орендна плата, освітлення та обігрівання приміщення, заробітна плата управлінського персоналу тощо).

Витрати, що виникають в процесі господарської діяльності підприємств є неоднорідними, через це виникає необхідність їх обґрунтованої вичерпної класифікації, яка дозволить виконати завдання, поставлені перед органами управління.

Список використаних джерел

1. Палий В.Ф. Современный бухгалтерский учет / В.Ф. Палий. – М.: Изд-во «Бухгалтерский учет», 2003. – 792 с.

2. Соколов Я.В. История бухгалтерского учета. 3-е изд. М.: Магистр, 2009.

3. Бондаренко Н.М., Безкоморна О.Д. Сутність та класифікація витрат підприємства. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.vestnikdnu.com.ua/archive/201482/111.

4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати" / Затверджене наказом Міністерства фінансів України № 87 від 31 березня 1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // www. mfu.gov.ua.

УДК 657.371

Коба О.В., к.т.н., доцент; Колєснік Е.В., Хоменко І.О., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ЯК МЕТОД ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ

Інвентаризація як метод контролю дозволяє підвищити інформативність і достовірність фінансової звітності, сприяє прийняттю виважених, ефективних та надійних управлінських рішень. Функції інвентаризації досліджено в працях В.Б. Моссаковського, В. Пархоменко, С.В. Бардаш, Н.Г. Бєлов, Л.В. Нападовська, В.Ф. Палий, Я.В. Соколов. Проте вивчення наукових робіт, дослідження діючої практики свідчать, що і досі залишається актуальним дослідження сутності інвентаризації(табл. 1).

Таблиця 1

Трактування поняття «інвентаризація» вітчизняними і закордонними науковцями

Автор	Визначення
П.П. Немчинов [1]	Оскільки без інвентаризації не можна обліковувати реальний рух засобів та джерел і певна частина їх, хоча б і незначна, завжди буде невідображеною, через певний проміжок часу (місяць, квартал, рік), баланс і рахунки перестають точно відображати фактичну наявність господарських ресурсів, а відповідно, не можуть бути повноцінно використані для контролю за господарською діяльністю підприємства. Тут інвентаризація виступає знаряддям контролю та використовується для досягнення відповідності фактичних залишків коштів та їх джерел даним обліку
Я.В. Соколов [2]	Обліковий працівник замість конкретного облікового об'єкта буде фіксувати дані з так званих первинних документів. І з цього моменту облікові дані й фактичний стан справ припинять бути адекватними. Бухгалтерія буде тільки ймовірною, а інвентаризації будуть вказувати тільки на репрезентативність інформації
С.В. Бардаш [3]	«Під інвентаризацією слід розуміти перевірку та оцінку фактичної наявності об'єкта контролю, якому притаманний комплекс наступних господарсько-правових ознак: наявність розпорядчого документа; здійснення дій колегіальним органом; встановлення кількісних і якісних характеристик об'єкта; реєстрація та оцінка фактів, нормативно-правове регулювання, рахункова та бухгалтерська обробка документів; узагальнення та реалізація результатів; прийняття рішень».
О.О. Бауер [4]	Інвентаризація не тільки вимога науки й закону, ні – вона є просто необхідністю орієнтуватися в своїх справах
Н.І. Дорош [5]	Інвентаризацією здійснюється контроль за збереженням матеріальних цінностей, грошових коштів, виявляються предмети, які втратили свою первісну якість, та, у випадку необхідності, понаднормативні та невикористані матеріали, інвентар і обладнання, машини та інші об'єкти основних засобів. Одночасно при інвентаризації перевіряють додержання правил і умов зберігання ТМЦ і коштів, а також правил утримання та експлуатації машин, обладнання, інструментів, спецодягу, інвентарю та ін.
О.О. Терехов, М.О. Терехов [6]	Завдання інвентаризації: контроль за збереженням активів і діями матеріально відповідальних осіб; забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку й звітності; перевірка правил і умов зберігання й використання цінностей; виявлення неходових (понаднормових) запасів товарів; виявлення застарілих фасонів товарів, непридатних цінностей; перевірка реальної вартісної оцінки (переоцінки) цінностей і зобов'язань при цьому необхідно чітко розмежувати такі поняття, як «інвентаризація під час аудиту» та «інвентаризація як послуга аудиторської фірми», оскільки ці два поняття передбачають різний ступінь участі аудитора при здійсненні інвентаризації.

Більшість науковців стверджує, що інвентаризація - це спосіб бухгалтерського обліку, який призначений для визначення відповідності фактичної наявності господарських засобів обліковим даним.

Інвентаризація є елементом методу внутрішньогосподарського контролю й бухгалтерського обліку. Дослідження сутності інвентаризації як елемента методу бухгалтерського обліку та як елемента методу внутрішньогосподарського контролю дозволяють виокремити відмінності між ними.

По-перше, це коло завдань, що вирішуються. Головним завданням інвентаризації як елемента методу бухгалтерського обліку є встановлення відповідності облікових і фактичних даних про наявність, склад і стан майна підприємства і джерел його формування та створення засад ефективного інформаційного забезпечення для прийняття виважених управлінських рішень. Натомість мета інвентаризації як елемента методу господарського контролю полягає у здійсненні контролю за збереженням майна, підтвердженням або спростуванням виявлених ревізією порушень і зловживань.

По-друге, склад суб'єктів здійснення. Інвентаризацію з метою поточного бухгалтерського контролю проводять на підприємствах постійно діючі інвентаризаційні комісії. Інвентаризацію в процесі ревізій і перевірок здійснюють ревізійні комісії або спеціально створені інвентаризаційні комісії під керівництвом ревізора.

По-третє, склад нормативних документів, що регулюють право й необхідність проведення інвентаризації.

По-четверте, охопленням об'єктів. Інвентаризація як елемент методу бухгалтерського обліку здійснюється, в основному, у складному порядку, усього майна, в обов'язковому й плановому порядку, у встановлений термін. Інвентаризації, проведені в ході ревізії, відносять до часткових, вибіркових, а строки проведення залежать від плану проведення ревізій, перевірок та інших обставин.

По-п'яте, широта охоплення розв'язуваних питань. Інвентаризації, проведені з метою бухгалтерського контролю, носять характер інструктування, надання кваліфікованої допомоги матеріально відповідальним особам у налагодженні облікової роботи, виявляють природні втрати майна й реальність річних виробничо-фінансових показників. У період же ревізії інвентаризації виконують, в основному, вузьку функцію контролю за наявністю й схоронністю власності, характеризують якість проведеної раніше інвентаризаційної роботи.

Інвентаризація є невід'ємною частиною бухгалтерського обліку та господарського контролю, оскільки лише за наявності даних інвентаризації можна впевнено стверджувати, що звітність є достовірною. Роль інвентаризації надзвичайно важлива – з її допомогою перевіряється правильність даних поточного обліку, виявляються допущені помилки, приймаються на облік невраховані господарські об'єкти, здійснюється відшкодування нестач і втрат цінностей, контролюється збереження господарських засобів.

Список використаних джерел

1. Немчинов П. Инвентаризация как составная часть метода бухгалтерского учета / П. Немчинов // Бухгалтерский учет. – 1952. – № 10. – С. 7–10.

2. Соколов Я.В. Бухгалтерский учет: от истоков до наших дней / Я.В. Соколов. – М.: Аудит: ЮНИТИ, 1996. – 638 с.

3. Бардаш С.В. Інвентаризація на підприємствах: питання методології і практики (на прикладі підприємств роздрібної торгівлі Житомирської області): дис. ... канд. екон. наук: 08.06.04 / Бардаш С.В. – К., 2000. – 237 с.

4. Бауэр О.О. Инвентаризация / О.О. Бауэр // Счетоводство и хозяйство. – 1912. – № 7. – С. 2–5.

5. Дорош Н.І. Аудит: теорія і практика / Н.І. Дорош. – К.: Знання, 2006. – 495 с.

6. Терехов А.А., Терехов М.А. Контроль и аудит: основные методические приемы и технология. — М.: Финансы и статистика, 1998. — 208 с.

УДК 657.421.3

Коба О.В., к.т.н., доцент; Нечухран К.О., Падусенко В.В., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)

ІДЕНТИФІКАЦІЯ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ

Сьогодні нематеріальні активи стають вагомою складовою ресурсів підприємства. Більшість успішних компаній отримують суттєву частку прибутків саме за допомогою об'єктів інтелектуальної власності. Торгівельні марки, новітнє програмне забезпечення дають змогу збільшувати вартість активів, нарощувати виробничі потужності, знаходити нові ринки збуту. У зв'язку з цим організація обліку нематеріальних активів стає об'єктом уваги обліковців в Україні та світі. Актуальними залишаються класифікації та оцінки нематеріальних активів. Нормативно-правова база з обліку нематеріальних активів немає єдності щодо їх визначення (табл. 1).

Таблиця 1

Визначення категорії нематеріальні активи

Нормативно-правова база	Визначення поняття «нематеріальний актив»	Характерні риси
П(С)БО 8 «Нематеріальні активи»[1]	Нематеріальний актив,який немає матеріальної форми, може бути ідентифікований та утримується підприємством з метою використання протягом періоду більше одного року (або одного операційного циклу, якщо він перевищує один рік) для виробництва,торгівлі, в адміністративних цілях чи надання в оренду іншим особам.	1.Немає матеріальної форми; 2.Може бути ідентифікований; 3.Строк корисного використання - операційний цикл.
МСБО 38«Нематеріальні активи» [2].	Нематеріальний актив - немонетарний актив, який не має фізичної субстанції та може бути ідентифікований.	1.Немонетарний актив, тобто не є грошовими коштами, різновидом дебіторської заборгованості тощо; 2.Не має фізичної субстанції; 3.Може бути ідентифікований
Податковий кодекс України [3]	Нематеріальний актив - це право власності на результати інтелектуальної діяльності, у тому числі промислової власності, а також інші аналогічні права, визнані об'єктом права власності (інтелектуальної власності), право користування майном та майновими правами платника податку в установленому законодавством порядку, у тому числі набуті в установленому законодавством порядку права користування природними ресурсами, майном та майновими правами;	1. Право власності або інтелектуальна власність
Методичні рекомендації з обліку нематеріальних активів [4].	Нематеріальні активи - це немонетарні активи, які не мають матеріальної форми та можуть бути ідентифіковані (незалежно від строку їх корисного використання (експлуатації)).	1.Немонетарний актив; 2.Не має матеріальної форми; 3.Може бути ідентифікований

Виходячи з інформації, наведеної в таблиці 1, можна визначити, що нематеріальний актив - це актив, що не має матеріальної чи фізичної форми, може бути ідентифікованим (відокремленим), немонетарний, використовується протягом одного операційного циклу, і в результаті використання призводить до збільшення активів підприємства.

Важливим критерієм визнання нематеріальних активів є їх ідентифікація. За своєю сутністю ідентифікація - це встановлення наявності й чинності документів, які засвідчують правомірне набуття права власності, авторства, а також інших документів, що є підставою

для оприбуткування об’єкта нематеріального активу, та передбачає визначення умов і дати введення об’єкта в господарський обіг, строку корисного використання, отримання майбутніх економічних вигід тощо. Ідентифікація нематеріального активу може здійснюватися на підставі визнання об’єкта повноважним органом підприємства – комісією, до складу якої входять компетентні фахівці з питань інтелектуальної власності, бухгалтер та матеріально відповідальна особа. Під час ідентифікації об’єктів нематеріальних активів комісія повинна перевірити наявність і чинність документів, що є підставою для оприбуткування об’єкта нематеріального активу, документів, які засвідчують правомірне набуття права авторства, права власності, права на використання об’єкта нематеріального активу. Ідентифікація нематеріальних активів здійснюється за кожним з об’єктів в розрізі груп, визначених П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» [1], а саме:

– права користування природними ресурсами (право користування надрами, іншими ресурсами природного середовища, геологічною та іншою інформацією про природне середовище тощо);– права користування майном (право на користування земельною ділянкою, право користування будівлею, право на оренду приміщень тощо);

– права на комерційні позначення (права на торговельні марки (знаки для товарів і послуг), комерційні (фірмові) найменування тощо), крім тих, витрати на придбання яких визнаються роялті;

– права на об’єкти промислової власності (право на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, сорти рослин, породи тварин, компонування (топографії) інтегральних мікросхем, комерційні таємниці, у тому числі ноу-хау, захист від несумлінної конкуренції тощо), крім тих, витрати на придбання яких визнаються роялті;

– авторське право та суміжні з ними права (право на літературні, художні, музичні твори, комп’ютерні програми, програми для ЕОМ, компіляції даних (бази даних), виконання, фонограми, відеограми, передачі (програми) організацій мовлення тощо), крім тих, витрати на придбання яких визнаються роялті;

– інші нематеріальні активи (право на провадження діяльності, використання економічних та інших привілеїв тощо).

Саме належність нематеріального активу до певної з наведених класифікаційних груп впливає на процедуру проведення їх ідентифікації.

Проблематичною є достовірна оцінка нематеріальних активів, оскільки відсутній єдиний правильний метод її визначення. Закордоном для цього використовується один з трьох методів: затратний, порівняльний, доходний. Проте, оскільки кожен з них має свою методику розрахунку, це призводить до неоднозначної оцінки нематеріального активу на різних підприємствах. Для узгодження результатів оцінки доцільно використовувати порівняльний аналіз вартості нематеріальних активів на основі різних підходів.

Отже, узагальнюючи, слід зазначити, що неузгодженості в питаннях організації, обліку та оцінки нематеріальних активів мають значний вплив на достовірність інформації про загальний стан активів, що оприлюднюється суб’єктами господарювання.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи»: Наказ Міністерства фінансів України від 18.10.99 №242: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua.

2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 38 «Нематеріальні активи». IASB; Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2012: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua.

3. Податковий Кодекс України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon.rada.gov.ua

4. Методичні рекомендації з обліку нематеріальних активів: Наказ Міністерства фінансів України16.11.2009 № 1327. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.nau.ua.

УДК 657.371

Коба О.В., к.т.н., доцент; Тесля А.М., Тулинський В.М., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА: ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ

Основні засоби виступають головним елементом матеріально-технічної бази підприємства. Від їх стану залежить технологічний рівень виробництва, продуктивність праці, якість товарів та послуг, прибутковість підприємства, у зв'язку з чим зростають роль і значення обліку, аналізу та аудиту наявності, руху та використання основних засобів підприємства.

Сучасна ринкова економіка спонукає підприємства до впровадження новітньої техніки та технологій, розширює діапазон використання сучасних фінансових інструментів та механізмів.

Від правильного та раціонального обліку основних засобів залежить процес їх відтворення, поповнення, оновлення та в кінцевому рахунку – забезпеченість підприємства конкурентоспроможними, сучасними засобами праці. У зв'язку з цим, зростає роль і значення обліку основних засобів як найважливішої функції управління підприємством.

На сьогодні в Україні склалася несприятлива ситуація щодо забезпеченості та ефективності використання основних засобів. Насамперед, це пов'язано з високим ступенем зношеності виробничих засобів, що обумовлює нагальну потребу у заміні та модернізації наявного парку засобів виробництва.

Аналіз використання основних засобів за 2010–2016 роки свідчить, що розмір їх первісної вартості зростав з 2010 року до 2014 року та збільшився на 7103256 млн. грн., проте дана позитивна тенденція дещо змінилася до 2016 року: у 2015 році первісна вартість зменшилась на 6110760 млн. грн. (або на 44,4%) та у 2016 році збільшилась на 536 051 млн. грн. (табл. 1).

Таблиця 1

Вартість основних засобів підприємств України за 2010–2016 роки

Рік	Первісна вартість, млн. грн.	Залишкова вартість, млн. грн.	Ступінь зносу, %
2010	6 648 861	1 731 296	74,9
2011	7 396 952	1 780 059	75,9
2012	9 148 017	2 135 987	76,7
2013	10 401 324	2 356 962	77,3
2014	13 752 117	2 274 922	83,5
2015	7 641 357	3 047 839	60,1
2016	8 177 408	3 428 908	58,1

Розроблено за [1]

Ступінь зносу збільшувався до 2014 року, що є негативним чинником у діяльності підприємств, але вже протягом 2015–2016 років зменшувався на 23,4% та 2% відповідно.

Аналіз наявності та стану основних засобів за 2014–2016 роки за даними Державної служби статистики [1], показує зменшення зносу основних засобів лише в постачанні електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря на 939 500 млн. грн., або на 54,1%. Іншим видам промисловості притаманна тенденція до збільшення зносу основних засобів.

Через значне зношення основних засобів посилюється технічна та технологічна відсталість підприємств. Відтворення основних засобів на підприємствах може відбуватися за рахунок валових капітальних інвестицій, які будуть спрямовані на створення, придбання, відновлення та поліпшення основних засобів. Шляхи поліпшення використання основних засобів можуть бути представлені різним чином. Одним з варіантів системи шляхів і відповідних резервів підвищення ефективності використання основних засобів є наступна їх класифікація:

1) резерви поліпшення екстенсивного використання основних засобів або шляху збільшення часу роботи обладнання:

– прискорення введення в дію;

– скорочення та ліквідація внутрішньозмінних простоїв за рахунок сучасного і якісного забезпечення робочих місць сировиною, матеріалами, енергією, паливом, інструментом, оснащенням, робочою документацією, належного ремонтного обслуговування і т.д.;

– збільшення міжремонтних періодів і скорочення часу ремонтів;

– планування і забезпечення більш повного завантаження устаткування;

– підвищення коефіцієнта змінності;

– вдосконалення організації виробництва і праці;

2) резерви поліпшення інтенсивного використання обладнання або підвищення ступеня його завантаження в одиницю часу:

– встановлення оптимального режиму роботи обладнання;

– підвищення продуктивності праці на робочих місцях за рахунок застосування технологічної оснастки і спеціальних інструментів, вдосконалення технологічних процесів (підвищення рівня технологічності);

– підвищення рівня механізації та автоматизації виробництва, у тому числі допоміжних та обслуговуючих процесів;

– поліпшення якості підготовки сировини і матеріалів до процесу виробництва

– підвищення кваліфікації робітників і освоєння ними передових методів праці;

– підвищення рівня спеціалізації і концентрації при формуванні технологічних процесів;

– модернізація обладнання;

3) удосконалення структури основних засобів:

– збільшення питомої ваги активної частини основних засобів; – зменшення частки невстановленого обладнання;

– придбання високопродуктивних машин і устаткування, своєчасне їх оновлення; – забезпечення пропорційності між цехами і ділянками;

– зменшення невикористовуваних і зайвих основних засобів за рахунок їх реалізації або здачі в оренду.

Проведені дослідження дозволяють зробити висновки що первісна вартість основних засобів країни постійно зростає, незважаючи на економічні, геополітичні та інші проблеми, але ступінь зносу також досяг критичного рівня.

Ступінь зносу в промисловості хоча і немалий, але значно менший від загальної величини зносу всіх основних засобів. Найменший ступінь зносу в переробній галузі.

За останні роки Україна перетворилася з промислової на транзитно-транспортну державу, про що свідчить доля вартості основних засобів за видами діяльності. Що на думку авторів що є негативною тенденцією.

Для підвищення ефективності використання основних засобів на підприємствах України необхідно провести заміну застарілого обладнання, впроваджувати у виробництво сучасні комп'ютерні технології, провести реконструкцію виробничих потужностей, що стримують можливості збільшення обсягів виробництва; організувати навчання та перепідготовку інженерно-технічних працівників та основних виробничих робітників, які будуть відповідати за впровадження нового прогресивного обладнання та працювати на ньому.

Список використаних джерел

1. http://www.ukrstat.gov.ua

УДК 338.512:629.33/36

Коба О.В., к.т.н., доцент; Штепа К.О., Яковенко А.А., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ОБЛІК ВИТРАТ НА ЕКСПЛУАТАЦІЮ АВТОТРАНСПОРТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

На облік витрат, пов'язаних з експлуатацією автотранспорту на підприємстві, впливає: призначення транспортного засобу (для яких цілей використовується, вид діяльності підприємства), його тип (легковий чи вантажний), технічний стан, тощо.

До складу витрат на експлуатацію і утримання автотранспортних засобів належать:

– витрати на проведення технічного огляду, технічного обслуговування та ремонту,

– витрати на паливно-мастильні матеріали

– витрати на придбання запасних частин, в тому числі на заміну автомобільних шин, акумуляторів.

Витрати на технічне обслуговування і ремонт транспортних засобів, які не призводять до збільшення майбутніх економічних вигід від їх використання, відповідно до П(С)БО 7 «Основні засоби» [1] включаються залежно від напряму використання автомобіля до складу витрат (П(С)БО 16 «Витрати» [2]):

• загальновиробничих – якщо підприємство надає транспортні послуги ;

• адміністративних – по якщо автомобіль призначений для управлінського персоналу підприємства;

• витрат на збут – якщо автомобіль використовується для збуту продукції ;

• інших витрат операційної діяльності – якщо автотранспорт використовується для забезпечення соціальних, побутових, культурних потреб працівників підприємства або використовуються структурними підрозділами, створеними на підприємстві з цією метою.

Витрати на капітальний ремонт транспортних засобів, які призводять до збільшення майбутніх економічних вигід від їх використання, відносять на збільшення їх балансової вартості.

У податковому обліку витрати на ремонт відображаються згідно з правилами бухгалтерського обліку і включаються до складу валових витрат в повному обсязі.

Вагому частку витрат на утримання і експлуатацію транспортних засобів складають витрати на паливно-мастильні матеріали, до яких належать: паливо (бензин, гас, дизельне паливо, газ), масла (моторні, трансмісійні, спеціальні), консистентні мастила і спеціальні рідини (гальмівні, амортизаційні). Всі паливно-мастильні матеріали є нафтопродуктами, порядок приймання, транспортування, зберігання, відпуску й обліку яких на підприємствах і в організаціях України всіх форм власності регламентується однойменною інструкцією [3].

Організація обліку та відображення операцій з придбання паливно-мастильних матеріалів залежить від способу заправлення автомобільного транспорту:

- через стаціонарні пункти на виробничих дільницях свого підприємства;

- через сторонні автозаправні станції (АЗС).

Заправлення транспортних засобів через сторонні автозаправні станції може відбуватися за відомостями, талонами, за готівку.

Досить новою технологією відпуску пального є заправлення за паливними картками. Вони бувають грошові й літрові.

При використанні грошових паливних карток на умовний рахунок перераховується певна сума, а при одержанні палива його вартість, як правило, за цінами на момент покупки, з цього рахунка списується. При використанні літрової картки АЗС на умовний рахунок зараховує не грошові кошти, а обсяг палива певного виду (в цьому особливість паливної картки) за ціною договору.

Останнім часом досить поширеним є варіант придбання палива за допомогою банківської платіжної картки. Спеціалізовані реєстратори розрахункових операцій на АЗС оснащені платіжними терміналами, які можуть бути з'єднаним або об'єднаним з РРО.

Банківська платіжна картка є розрахунковою і не вимагає укладання договору із заправником, як при використанні паливних карток. Водій складає звіт про використання підзвітних коштів та додає до нього чеки платіжного термінала і РРО для підтвердження проведених операцій.

Придбання паливно-мастильних матеріалів за готівку також супроводжується складанням такого звіту з додаванням до нього касового чека АЗС.

Списання використаного палива відбувається на підставі подорожніх листів водія. Витрати палива на підприємстві визначаються відповідно до «Норм витрат палива і мастильних матеріалів на автомобільному транспорті» [4]. При цьому включенню до собівартості підлягають не всі фактично витрачені паливно-мастильні матеріали, а тільки ті, що відповідають цим нормам.

До витрат, пов’язаних з експлуатацією шин та акумуляторів, включають:

– відрахування до резерву на відновлення і ремонт автомобільних шин, які розраховуються за нормами на 100 км пробігу;

– витрати, пов'язані з встановленням акумуляторів та автомобільних шин на колеса;

– вартість матеріалів, витрачених водіями на ремонт автомобільних шин на шляху сполучення.

Основним критерієм визначення норм списання шин є кілометраж їх пробігу [5]. Облік шин на підприємстві доцільно здійснювати за допомогою Картки обліку автомобільної шини, в якій зазначається: найменування підприємства-виробника шини; її технічні характеристики; марка і модель автомобіля, на якому шина використовується; дата монтажу і демонтажу шини; пробіг шини в тис. км (з точністю до 0,1 тис. км) з початку експлуатації; технічний стан шини під час установки; причини зняття шини з експлуатації тощо.

Виходячи з розглянутого вище, можна стверджувати, що склад витрат на утримання і експлуатацію автотранспорту на підприємстві є досить різноманітним. В обліку окремих складових чимало особливостей, які необхідно врахувати для створення раціональної облікової системи.Реформування в Україні, пов’язане із зближенням національних П(С)БО до МСФЗ потребує змін первинного та зведеного бухгалтерського обліку як фундаментальних джерел інформації, на основі яких визначається фінансовий результат діяльності та складається фінансова звітність.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби». Затв. наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати». Затв. наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00.

3. Інструкція про порядок приймання, транспортування, зберігання, відпуску та обліку нафти та нафтопродуктів на підприємствах і в організаціях України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0805-08.

4. Норми витрат палива і мастильних матеріалів на автомобільному транспорті. Затв. наказом Міністерства транспорту України від 10.02.1998 р. № 43. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.infocar.com.ua/law_ukr/law_57.html.

5. Експлуатаційні норми середнього ресурсу пневматичних шин колісних транспортних засобів і спеціальних машин, виконаних на колісних шасі. Затв. наказом Міністерства транспорту України від 20.05.2006 р. № 488. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0712-06/print1454230697051389

УДК 657

Лебедик Г.В., к.е.н., доцент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

АВТОМАТИЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТОВАРНО-МАТЕРІАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ НА ПІДПРИЄМСТІ

В сучасних умовах система функціонування підприємств супроводжується безперервним кругообігом ресурсів, значне місце в яких займають товарно-матеріальні цінності. Для більшості підприємств операції з обліку товарно-матеріальних цінностей складають значну частину загальної кількості операцій підприємства. Правильність облікової інформації щодо товарно-матеріальних цінностей підприємства дозволить правильно визначити собівартість виготовленої продукції, оцінити рентабельність окремих видів продукції та товарів, визначити основні напрямки асортиментної політики підприємства та забезпечити постійну прибутковість діяльності підприємства.

Автоматизоване ведення обліку має на меті розв'язання таких завдань:

- визначення переліку товарно-матеріальних цінностей, які утримуються на підприємстві, та контроль відповідності їх облікових і фактичних залишків за місцями зберігання товарно-матеріальних цінностей.
- визначення первісної вартості придбаних та отриманих товарно-матеріальних цінностей при їх оприбуткуванні.
- забезпечення обліку і контролю за надходженням, зберіганням, рухом та вибуттям товарно-матеріальних цінностей.

Визначення основних показників звітності, що характеризують наявність, надходження та вибуття товарно-матеріальних цінностей підприємства.

- контроль обґрунтованості списання товарно-матеріальних цінностей та встановлених при реалізації цін.
- забезпечення керівництва підприємства повною, своєчасною та достовірною інформацією щодо наявності та руху товарно-матеріальних цінностей на підприємстві.

Ведення обліку товарно-матеріальних цінностей з використанням комп'ютерних облікових систем ґрунтується на засадах:

- однозначна ідентифікація кожної партії товарно-матеріальних цінностей, що надійшли на підприємство, з автоматичним чи ручним вибором партії, з якої здійснюється витрачання товарно-матеріальних цінностей підприємства незалежно від комп'ютерних облікових програм, які використовуються при веденні обліку, ґрунтується на виконанні обліку окремих типових операцій.
- деталізація аналітичного обліку до окремо виконаних господарських операцій відповідно до інформаційних потреб керівництва та працівників підприємства.
- вибір методик ведення обліку за кожної окремої одиниці матеріальних цінностей для забезпечення максимальної достовірності облікової інформації.

Автоматизоване розв'язання задач з обліку товарно-матеріальних цінностей ґрунтується на загальноприйнятих засадах ведення фінансового та податкового обліку матеріальних цінностей підприємства.

Основою ведення обліку товарно-матеріальних цінностей є їх класифікація. Окремою особливістю ведення обліку товарно- матеріальних цінностей є ведення обліку транспортно-заготівельних витрат, які можуть як збиратися на окремому рахунку та розподілятися з нього по закінченні місяця, так і відноситися безпосередньо на вартість кожної окремої партії придбаних товарно- матеріальних цінностей безпосередньо в момент їх оприбуткування. При використанні комп'ютерної форми обліку за рахунками 20, 21, 25, 28 ведення аналітичного обліку здійснюється в розрізі товарно-матеріальних цінностей, їх місць зберігання та/або матеріально відповідальних осіб, партій.

Основним засобом збереження довідкової інформації щодо товарно-матеріальних цінностей підприємства є довідник Номенклатура. У даному довідникові зберігається інформація про всі товарно-матеріальні цінності, які обліковуються чи обліковувалися на підприємстві. Він містить інформацію щодо назви ТМЦ, його одиниць виміру, штрих-коду, ціни, виду витрат по даних ТМЦ, рахунків та методики обліку. Даний довідник підпорядковує собі допоміжний довідник Одиниці виміру, призначений для зберігання інформації щодо одиниць виміру ТМЦ. Довідник Номенклатура також визначає основні напрями використання товарно-матеріальних цінностей підприємства, визначаючи статті витрат,до яких будуть віднесені витрати даного виду товарно-матеріальних цінностей

Всі господарські операції, пов'язані з обліком руху ТМЦ на підприємстві, використовують інформацію довідника Місця зберігання, який вказує, за якими складами було здійснено реєстрацію операції руху ТМЦ. Для заповнення інформації щодо осіб, які брали участь у складанні документів, для зазначення матеріально-відповідальних осіб використовуються дані довідника Співробітники. З огляду на значну кількість виконаних на підприємстві операцій, які безпосередньо пов'язані з веденням обліку товарно-матеріальних цінностей, слід звернути увагу на необхідність максимального полегшення процесу створення та реєстрації первинних документів. Для цього на етапі первинного налаштування системи слід здійснити заповнення наступних констант та довідкових параметрів довідника Фірми:

- основне місце зберігання (Оптовий склад) - ідентифікатор складу, який буде використовуватися для ведення обліку операцій з товарно-матеріальними цінностями.
- основне місце зберігання (Роздрібний склад) - ідентифікатор складу, який буде використовуватися для ведення обліку роздрібних операцій з товарно-матеріальними цінностями.
- службовий ТМЦ - ідентифікатор виду товарно-матеріальних цінностей, який буде використовуватися для ведення обліку товарно-матеріальних цінностей, які не мають чітко визначеної номенклатури.
- бланки суворої звітності - ідентифікатор виду товарно-матеріальних цінностей, який буде використовуватися для ведення обліку бланків суворої звітності.
- товари в асортименті - ідентифікатор виду товарно-матеріальних цінностей, який буде використовуватися для ведення обліку товарів на складах підприємства, де не передбачено ведення кількісного обліку.
- метод обліку вибуття запасів, метод розрахунку собівартості реалізованих запасів, метод розрахунку собівартості реалізованих товарів - метод, за допомогою якого буде здійснюватися розрахунок собівартості вибулих товарно-матеріальних цінностей.
- метод відображення ТЗВ - методика, за допомогою якої буде здійснюватися ведення обліку транспортно-заготівельних витрат.

Операції з обліку товарно-матеріальних цінностей відображаються за рахунками 2 класу, відповідно до обраної підприємством класифікації товарно-матеріальних цінностей. Специфічні операції з фінансового обліку товарно-матеріальних цінностей та операції з податкового обліку відображаються з використанням позабалансових рахунків. Номенклатура обліку товарно-матеріальних цінностей та ієрархія її побудови визначаються підприємством самостійно.

Список використаних джерел

1. Сусіденко В.Т. Інформаційні системи і технології в обліку: навчальний посібник / В.Т. Сусіденко. - Київ: ЦУЛ, 2016. - 224 с.

2. Волинець В.І. Інформаційні системи і технології в обліку і аудиті. Практикум: навч. посіб. / В.І. Волинець, Б.В. Погріщук, Н.В. Гордополова.– 2-е вид., перероб. і доп. – Тернопіль: Крок, 2014. – 289 с.

УДК 657

Лебедик Г.В., к.е.н., доцент; Бацман Ю.М., Федоренко С.Ю., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ЛІЦЕНЗУВАННЯ ТА КВОТУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ

Глобалізація економічної діяльності є однією з головних тенденцій у розвитку сучасного світу, яка істотно впливає не лише на економічне життя, але й має політичні (внутрішні та міжнародні), соціальні і навіть культурно-цивілізаційні наслідки. Ці наслідки все більше відчувають на собі практично всі країни і серед них, звичайно, Україна, яка цілком усвідомлено, активно і цілеспрямовано рухається в напрямку інтеграції в міжнародну економіку.

Залежно від рівня економічного розвитку, інших факторів, з метою захисту своїх інтересів, усі країни, незалежно від форм управління економікою, застосовують широку систему методів державного регулювання в сфері зовнішньоекономічних відносин. Це можуть бути як тарифні (митні тарифи, податкові, кредитні й інші фінансові пільги), так і нетариф-ні методи, (кількісні обмеження шляхом квотування, ліцензування обсягів експорту або імпорту, валютне регулювання тощо.

Кабінет Міністрів України може встановлювати перелік товарів (робіт, послуг), експорт та імпорт яких здійснюються суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності лише за наявності ліцензії [1].

Режим квотування зовнішньоекономічних операцій запроваджується у випадках, передбачених законом, чинними міжнародними договорами України, та здійснюється шляхом обмеження загальної кількості та/або сумарної митної вартості товарів, яка може бути ввезена (вивезена) за певний період. Порядок квотування зазначених операцій та види квот визначаються законом.

Ліцензування зовнішньоекономічних операцій визначається як комплекс адміністративних дій органу виконавчої влади з питань економічної політики з надання дозволу на здійснення суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності експорту (імпорту) товарів. Ліцензування експорту (імпорту) товарів здійснюється у формі автоматичного або неавтоматичного ліцензування. Воно належить до методів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності і передбачає встановлення на визначений період якісних обмежень обсягів вивозу або ввозу товарів. Суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності отримує право здійснити певну зовнішньоекономічну операцію лише за наявності в нього дозволу компетентного державного органу (ліцензії) [2].

Ліцензією є документ державного зразка, який засвідчує право суб'єкта господарювання - ліцензіата на провадження зазначеного в ньому виду господарської діяльності протягом визначеного строку за умови виконання ліцензійних умов.

Ліцензування експорту товарів запроваджується в Україні в разі:

1) значного порушення рівноваги щодо певних товарів на внутрішньому ринку, особливо сільськогосподарської продукції, продуктів рибальства, продукції харчової промисловості та промислових товарів широкого вжитку першої необхідності або інших товарів, що мають вагоме значення для життєдіяльності в Україні;

2) необхідності забезпечення захисту життя, здоров’я людини, тварин або рослин, навколишнього природного середовища, громадської моралі, національного багатства художнього, історичного чи археологічного значення або захисту прав інтелектуальної власності, а також відповідно до вимог державної безпеки;

3) експорту дорогоцінних металів, крім банківських металів;

4) необхідності застосування заходів захисту вітчизняного товаровиробника;

5) необхідності забезпечення захисту патентів, торгових марок та авторських прав.

Ліцензування імпорту товарів запроваджується в Україні в разі:

1) різкого погіршання стану платіжного балансу та зовнішніх платежів (якщо інші заходи є неефективними);

2) різкого скорочення або мінімального розміру золотовалютних резервів;

4) імпорту дорогоцінних металів, крім банківських металів;

6) необхідності забезпечення захисту патентів, торгових марок та авторських прав;

7) необхідності забезпечення виконання міжнародних договорів України.

Квотування – це метод регулювання експортно-імпортних операцій шляхом встановлення на визначений період кількісних обмежень обсягів вивозу або ввозу товарів в натуральному чи вартісному вираженні.

Квотування здійснюється шляхом обмеження загальної кількості та/або сумарної митної вартості товарів, яка може бути ввезена (вивезена) за певний період. Під квотою розуміють граничний обсяг певної категорії товарів, який дозволено експортувати з території (імпортувати на територію) певної держави протягом встановленого строку та який визначається у натуральних чи вартісних одиницях [3].

В Україні запроваджено 6 видів експортних (імпортних) квот (контингентів):

1) глобальні - квоти, що встановлюються по товару (товарах) без зазначення конкретних країн (груп країн), куди товар (товари) експортується або з яких він (вони) імпортується;

2) групові - квоти, що встановлюються по товару (товарах) з визначенням групи країн, куди товар (товари) експортується або з яких він (вони) імпортується;

3) індивідуальні - квоти, що встановлюються по товару (товарах) з визначенням конкретної країни, куди товар (товари) може експортуватись або з якої він (вони) може імпортуватись;

4) антидемпінгові - граничний обсяг імпорту в Україну певного товару (товарів), що є об'єктом антидемпінгового розслідування та/або антидемпінгових заходів, який дозволено імпортувати в Україну протягом установленого строку та який визначається в натуральних та/або вартісних одиницях виміру;

5) компенсаційні - граничний обсяг імпорту в Україну певного товару (товарів), що є об'єктом антисубсидиційного розслідування та/або компенсаційних заходів, який дозволено імпортувати в Україну протягом установленого строку та який визначається в натуральних та/або вартісних одиницях виміру;

6) спеціальні - граничний обсяг імпорту в Україну певного товару (товарів), що є об'єктом спеціального розслідування та/або спеціальних заходів, який дозволено імпортувати в Україну протягом установленого строку та який визначається в натуральних та/або вартісних одиницях виміру [3].

На кожен вид товару може встановлюватись лише один вид квоти.

Отже, ліцензування та квотування це заходи обмежень щодо експорту та імпорту товарів, які відносять до методів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Список використаних джерел

1. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України в редакції від 03.01.2017 р. № 959 - XII [Електронний ресурс] // ВВР. − 1991. − № 29. − ст.377. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov. ua/cgibin/laws/main.cgi?nreg.

2. Облік зовнішньоекономічної діяльності: підручник / В.С. Рудницький, В.І. Бачинський, В.О. Хомедюк, О.М. Боровик. – Львів: Магнолія 2014. – 279 с.

3. Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності: Навчальний посібник. Засадний Б.А. – К.: Кондор-Видавництво, 2015. – 286 с. ISBN978-617-7278-41- Навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2012. 300 с.

4. Гасенко Л.В. Облік зовнішньоекономічної діяльності: навч. посіб. / Л.В. Гасенко. – Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2012. – 294 с .

УДК 657

Лебедик Г.В., к.е.н., доцент; Бондар А.В., Яценко В.В., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

МЕРЕЖЕВА ВАЛЮТА «БІТКОІН»: ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ

На даний час у світі існує декілька видів криптовалют: ethereum, ripple, litecoin, dash, bitcoin, nem. Найпопулярнішою серед них являється bitcoin. Bitcoin – це цифрова валюта з відкритим кодом. Концепт валюти був озвучений в 2008 році Сатосі Накамото, і представлений ним в 2009 році, базується на само опублікованому документі Сатосі Накамото. Головною ідеєю bitcoin є створення валюти, яка працюватиме прозоро, вільно поширюватиметься і не знеціниться. На відміну від звичайних грошових одиниць, нині жодна держава не може контролювати, додатково «надрукувати» або знецінити біткоіни.

Bitcoin не має централізованого управління та емітентів. Транзакції з цифровим підписом між двома вузлами передаються до всіх вузлів perr-to-peer, а самі дані про переміщення коштів зберігаються у розподіленій базі даних. Peer-to-Peer працює повністю автономно, як повноцінна мережа. Такий механізм забезпечує працездатність мережі без виділеного сервера і центрального агента, але змушує зберігати величезний архів всіх транзакцій. Для запобігання можливості трати чужих грошей або використання своїх коштів, використовуються криптографічні методи.

Особливістю біткоінта є постійне ускладнення алгоритму розрахунків, тобто кожна нова «монета» видобувається з витратою більшого часу і ресурсів. Для створення перших біткоінів достатньо було звичайного комп'ютера, надалі постійно зростала необхідність збільшити потужність системи за рахунок коштовного комп'ютерного устаткування. Саме тому процес отримав назву «майнінг», а програмістів – добувачів стали називати «майнерами». Кількість крипто валюти наразі обмежена, загалом видобули 21 мільйон біткоінів, заразом у світі уже існує близько 16,5 мільйонів. Розглядаючи курс bitcoin можна сказати, що він нестабільний відбуваються значні коливання так наприклад у грудні 2017 року він становив – 20000 USD потім курс впав до 15000 USD. Станом на 10 березня 2018 року ринок bitcoin обвалився на 20%. Ціна біткоіна впала до 8370 USD.

Ураховуючи незалежність біткоіну від світових фінансових систем, ставлення до нього неоднозначне, в багатьох країнах статус криптовалюти досі невизначений. Наприклад, в Японії біткоін є законим платіжним засобом з податком на його купівлю, в Китаї вважається віртуальним товаром, а не валютою операції з біткоінами забороненні для банків, але дозволені для фізичних осіб. В Австралії біткоін розглядається як власність, а транзакції з ним – як бартер. Навіть в одній країні різні державні установи, міністерства, суди можуть ставитися до криптовалюти по-різному. Приміром у США біткоіни вважаються лише віртуальною валютою, а ставлення до криптовалюти залежить від штату. У той же час комісія з цінних паперів і бірж США двічі відмовилася допускати біткоіни на біржу.

У лютому 2017 року в Австрії відкрився перший у світі біткоін-банк, де встановлені спеціальні банкомати, які дозволяють обмінювати крипто валюту на євро і навпаки. Наразі в Україні bitcoin також набув свого поширення, його використовують такі організації як: міжнародна федерація захисту прав водіїв, юридична фірма «Кордон», відео фабрика «Візуальий контент», інтернет-сервіси: « Bitz Travel» , «Yaware», «AsantStudio». Але в на законодавчому рівні в Україні bitcoin немає визнаного правового статусу, це ускладнюється відсутністю консолідованого підходу до класифікації біткоіну та регулювання операцій з ним у світі. В біткоіна як і в інших електронних валютах існують свої переваги та недоліки.

До основних переваг bitcoin слід віднести:

- децентралізація – мережева валюта заснована на криптографічних технологіях, які базуються на надійних механізмах шифрування та використовуються у банківських мережах;

- відсутність інфляції – кількість «біткоінів» штучно обмежена, а сама валюта, незважаючи на нестабільний курс, не підвладна інфляції. В якості емісії запускається так званий процес майнінгу – що означає «видобування»;

- простота початку роботи і відсутність вимог щодо ідентифікації особи. Для того щоб отримати або відправити переказ, досить завантажити програму – клієнт або створити рахунок онлайн. Анонімність і безпека;

- поширення – швидко набувають поширення, а кількість мерчантів, що приймають оплату за допомогою цієї валюти наполегливо зростає. Для прикладу можна взяти західні країни в яких за допомогою bitcoin можна купити їжу, техніку, одяг;

- нові можливості для бізнесу – крім стандартної торгівлі на біржі, bitcoin відкривають нові можливості для інвесторів і власників бізнесу з рахунок надзвичайно низької вартості транзакцій. Така незначна комісія робить мікро перекази рентабельними.

Основними недоліками bitcoin є:

- розвиток тіньової економіки – у зв'язку з тим що bitcoin є анонімною валютою і немає єдиного центру, вона приваблює не тільки інвесторів і біржових спеціалістів, але й ініціаторів нелегальних операцій;

- неоднозначний правовий статус валюти в різних країнах – деякі держави не визнають bitcoin на законодавчому рівні, а інші вже роблять процедуру ліцензування;

- нерівність між майнерами – «добувачі» криптовалюти, що стояли у витоках поширення, мали незначну перевагу у швидкості генерації грошових елементів у порівняні з наступними роками. Дане обмеження введено штучно, і швидкість майнінгу зменшується зі збільшенням кількості «добутої монети»;

- певна небезпека пов'язана з доступом гаманця – при використанні звичайного настільного клієнт – додатку втрата пароля фактично означає втрату грошей на віртуальному гаманці без можливості відновлення.

Незважаючи на всі переваги та недоліки bitcoin, його поява є безсумнівно надзвичайно важлива подія у світі платіжних технологій і банківських систем. З появою єдиного правового статусу та стабільного курсу не виключені варіанти різкого збільшення частки ринку грошових переказів та електронних угод. Експерти фінансового світу в області захисту інформації схиляються до того, що bitcoin має всі шанси перевернути сучасний світ віртуальних платежів і стати гідною альтернативою конкурентам. Інші експерти вважають, що bitcoin в середині XXI століття будуть використовувати повсюди і він стане звичним способом здійснення операцій.

Список використаних джерел

1. Молчанова Е. Глобальна сервісна природа сучасних крипто-валют / Е.Молчанова, Ю.Солодковський // Міжнародна економічна політика. – 2014. – № 1. – С. 60–79.

2. Karlstrøm H. Do libertarians dream of electric coins? / H.Karlstrøm // The material embeddedness of Bitcoin / Distinktion: Scandinavian Journal of Social Theory. – 2017. – № 15 (1). – Pp. 23–36.

УДК 657

Лебедик Г.В., к.е.н., доцент; Глухова І.В., Сіроштан І.В., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

В сучасних умовах євроінтеграції нашої країни система управління витратами на підприємствах не має необхідного рівня системності та динамічності, саме тому управління витратами на підприємстві є особливо важливим. Головною метою здійснення

підприємницької діяльності є отримання максимального прибутку. Для цього необхідно приділяти чималу увагу аналізу управління витратами на підприємстві.

Актуальність даного питання полягає у необхідності пристосування вітчизняних підприємств до сучасного ринку та ефективної системи управління витратами підприємств, які застосовуються в економічно розвинутих країнах. [2]

Витрати відіграють важливу роль при ухваленні управлінських рішень, адже згідно П(С)БО 16 «Витрати» вони являють собою зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства. [1]

Витрати є одним із вирішальних чинників впливу на фінансові результати суб'єктів господарювання, виступають базою для формування цінової політики підприємства, характеризують рівень технології та організації виробництва, а також ефективність господарювання, яка оцінюється через порівняння витрат та результатів діяльності.

Управління витратами слід розглядати як процес планування, організації і контролю за витратами на виробництво всієї продукції та собівартості окремих виробів, виявлення резервів її зниження. Саме тому з'являється об'єктивна необхідність підвищення ролі управління витратами, розроблення та впровадження ефективних систем управління, які забезпечують раціональне використання ресурсів. [3]

На даний момент в системі управління витратами існують такі проблеми:

–не точне визначення підприємцями розміру собівартості продукції, яка виробляється;

–відсутність чіткої системи управління процесом зниження собівартості;

–управління здійснюється через план, сформований за базовими витратами;

–управління здійснюється комплексом витрат не за виробами, а за господарськими одиницями.

Для того, щоб вирішити проблеми управління витратами на підприємстві потрібно створити та впровадити таку систему управління, яка зменшила б до мінімуму всі види витрат при виробництві продукції, робіт та послуг. Тобто необхідно ретельно дослідити кожну статтю витрат на виробництво продукції (роботи, послуги) і намагатися, щоб у результаті кваліфікованого та високоякісного управління кожна з них наближалась до мінімуму.

Ефективна система управління витратами на підприємствах може бути створена через наступні заходи:

–виділити основні поняття і процедури, системи управління витратами;

–виявити існуючі проблеми формування та контролю видатків на підприємстві;

–використовувати новітню техніку та технології у виробництві;

–сформувати моделі управління витратами, враховуючи особливості галузі та підприємства;

–затвердити порядок передачі та збору даних;

–розробити чітку інформаційну систему;

–пристосувати документообіг до обраної інформаційної системи;

–розподіляти відповідальність за формування витрат та створення системи мотивації і стимулювання їх зниження. [2]

Система управління витратами підприємства може вважатися досить ефективною лише у тому разі, коли вона дає змогу не лише раціонально використовувати наявні ресурси, а й забезпечувати активний системний пошук можливостей подальшого зниження витрат і, відповідно, розвиток підприємства. [3]

Для того щоб створити ефективну систему правління витратами необхідно впроваджувати її на комплексній основі, взаємозалежно вирішуючи поставлені завдання. Внаслідок цього економічна ефективність роботи підприємства буде стрімко зростати. [2]

Управління витратами виробництва в напрямку формування оптимальної структури, зниження витрат при збереженні якості виробленої продукції на підприємствах дозволить

знизити ціни на неї та при інших рівних умовах сприяє можливості зберегти і навіть покращити власні конкурентні позиції на ринку товарів. За таких обставин для забезпечення сталого розвитку підприємств необхідно перш за все удосконалювати систему управління витратами виробництва. Удосконалення управління витратами підприємств слід розглядати як один із головних чинників підвищення ефективності будь-якої виробничо-господарської діяльності, що забезпечить поліпшення позицій підприємства в конкурентній боротьбі, його стабільне функціонування та динамічний розвиток. [3]

Отже, для вдосконалення системи управління витратами підприємцям необхідно сконцентрувати свою увагу на постійному пошуку і плануванні резервного фонду витрат, облік та аналіз витрат підприємств за видами, зниження видатків з метою підвищення рівня ефективності фінансової діяльності підприємства. Тільки тоді підприємці будуть мати змогу створити єдину, чітку, раціональну та ефективно функціонуючу систему управління витратами на підприємстві.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.12.99 № 318.

2. Бєліцька Д.О. Удосконалення системи управління витратами на підприємстві / Д. О. Бєліцька // Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми соціально-економічних систем в умовах трансформаційної економіки», 12-13 квітня, м. Дніпропетровськ. – 2016. – Частина 4. Секція 4. – С.25-28.

3. Волошина В. Оперативне управління витратами підприємств харчової галузі / В. Волошина // Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації: міжнар. зб. наук. праць. – 2014. – Вип. 3. – С. 229-232.

УДК 657

Лебедик Г.В., к.е.н., доцент; Калініченко Н.О., магістрант
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ЕКСПОРТУ ТОВАРІВ СУБ'ЄКТІВ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Зовнішньоекономічна діяльність є одним із важливих чинників стабільного розвитку національного господарства країн світу. Зовнішньоекономічна діяльність – це процес розвитку господарських зв'язків між національними суб'єктами суспільного виробництва та їх зарубіжними партнерами як на території України, так і за її межами[3]. На сьогодні більшість українських підприємств здійснюють експортні операції. Основною інформацією про експортну сферу суб'єктів підприємницької діяльності є дані бухгалтерського обліку. Інформаційне забезпечення набуває, як ніколи, великої важливості та значущості у прийнятті управлінських рішень.

Основним нормативним документом, що регулює порядок здійснення зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД), є Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність», відповідно до якого експорт – це продаж товарів українськими суб'єктами господарської діяльності (у тому числі з оплатою в негрошовій формі) з вивезенням або без вивезення цих товарів через митний кордон України, включаючи реекспорт товарів[1].

Основою обліку експортних операцій є договір постачання.

Для митного оформлення вантажу на експорт представникам підприємств необхідно надати такі документи:

1. Митна декларація.
2. Договір доручення з митним брокером.

3. Товаротранспортні документи та накладні на перевезення (CMR, ТТН), специфікації тощо.

4. Комерційні документи (рахунок-фактура, invoice).

5. Сертифікат якості на товар.

6. Дозволи та відмітки органів санітарно-епідеміологічного, ветеринарного, фітосанітарного, радіологічного, екологічного контролю тощо.

При відображенні експортних операцій у бухгалтерському обліку підприємства керуються П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів». Відповідно до п. 5 П(С)БО 21, «операції в іноземній валюті під час первісного визнання відображаються у валюті звітності шляхом перерахунку суми в іноземній валюті із застосуванням валютного курсу на дату здійснення операції». При цьому під датою здійснення операції розуміють дату визнання активів, зобов'язань, власного капіталу, доходів і витрат [2]. Є такі варіанти здійснення експортних операцій залежно від того, яка подія відбулась першою:

1) оплата товарів, що експортуються, відбулася до того, як товари було відвантажено (експорт товарів на умовах передоплати);

2) спочатку було відвантажено товари, а оплата за товари надійшла після їх відвантаження (експорт товарів з відстроченим платежем);

Для бухгалтерського обліку зовнішньоекономічних операцій суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності користуються планом рахунків та інструкцією про його використання, що діють на території України, та відповідними змінами і доповненнями, які відображають специфіку зовнішньоекономічної діяльності. Під час здійснення експортних операцій суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності використовують такі рахунки:

312 – «Поточні рахунки в іноземній валюті»;

314 – «Інші рахунки в банку в іноземній валюті»;

316 – «Спеціальні рахунки в іноземній валюті»;

362 – «Розрахунки з іноземними покупцями»;

632 – «Розрахунки з іноземними постачальниками»;

681 – «Розрахунки за авансами одержаними»;

702 – «Дохід від реалізації товарів»;

714 – «Дохід від операційної курсової різниці»;

945 – «Втрати від операційної курсової різниці»;

744 – «Дохід від неопераційної курсової різниці» [3].

В результаті різниці між валютними курсами під час продажу інвалюти та зарахування на рахунки коштів утворюються курсові різниці. Правила розрахунку курсових різниць встановлені П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів». Курсова різниця – це різниця між оцінками однакової кількості одиниць іноземної валюти за різних валютних курсів [2].

Відповідно до стандартів бухгалтерського обліку, курсові різниці виникають або на дату проведення розрахунку (операції), або на дату складання бухгалтерської звітності (де звітним періодом є місяць). Їх визначають тільки за монетарними статтями балансу [2].

Для зручності відображення курсових різниць у складі операційних чи інших доходів чи витрат, а також при складанні Звіту про рух грошових коштів пропонується умовна схема обліку заборгованості в іноземній валюті (табл. 1) [3].

Таблиця 1

Порядок відображення курсових різниць

Види курсової різниці	Кореспонденція рахунків	
	Дт	Кт
Переоцінка грошових коштів в іноземній валюті та інших монетарних статтях з операційної діяльності під час підвищення курсу інвалюти: – по активах – позитивна курсова різниця; – по зобов'язаннях – від'ємна курсова різниця.	 30,31,33,36 945	 714,744 62, 63, 685
Переоцінка грошових коштів в іноземній валюті та інших монетарних статтях з операційної діяльності під час зниження курсу інвалюти: – по активах – від'ємна курсова різниця; – по зобов'язаннях – позитивна курсова різниця.	 945 62, 63, 685	 30,31,33,36 714,744

Отже, що стосується саме відображення експортних операцій в обліку, то потрібно враховувати, яка з подій відбулася раніше: відвантаження продукції чи отримання передоплати. Також потрібно звернути увагу на те, що при відвантаженні продукції операції в іноземній валюті відображаються у валюті звітності шляхом перерахунку суми в іноземній валюті із застосуванням валютного курсу на дату здійснення операції. А при отриманні передоплати сума авансу перераховується у валюту звітності із застосуванням курсу на дату сплати авансу.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.91 р. № 959-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/959-12.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів», затверджено Наказом Міністерства фінансів від 10.08.2000 р. №193 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00.

3. Шутка С.Є. Основні аспекти обліку експортних операцій суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності / С.Є. Шутка, Колінько Н.І. // Науковий вісник НЛТУ України. – 2016. – Вип.26.2 – с. 253-259.

УДК 5122:3

Лебедик Г.В., к.е.н., доцент; Кареліна К.В., Савченко В.В., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВИЛ ІНКОТЕРМС В УКРАЇНІ

Правила інкотермс використовуються переважно в зовнішньоекономічних контрактах, проте законодавство не забороняє застосовувати їх положення й у «внутрішніх» договорах. При цьому відсутність посилань на інкотермс в угоді між українськими контрагентами не призводить до визнання його недійсним або неукладеним. На це вказує Мінекономіка в листі від 18.07.2011 р. № 4201-26/1134. Крім того, держорган звертає увагу на те, що відповідальності за невикористання правил інкотермс у договорах між українськими контрагентами у вітчизняному законодавстві просто немає.

Інкотермс регулюють ряд найбільш важливих, принципових, базових питань, пов'язаних з організацією доставки товару до місця призначення, будь-який базис поставки регулює три ключових «транспортних» питання, без яких доставка товару до місця призначення не може бути здійснена. Це:

1. Розподіл між продавцем і покупцем транспортних витрат по доставці товару, тобто визначення, які витрати і до якого моменту несе продавець, і які, починаючи з якого моменту, - покупець.

2. Момент переходу від продавця до покупця ризиків пошкодження, втрати або випадкової загибелі вантажу.

3. Дата поставки товару, тобто визначення моменту фактичної передачі продавцем товару в розпорядження покупця або його представника - наприклад, транспортної організації - і, відповідно, виконання або невиконання першим своїх зобов'язань щодо строків поставки.

По суті, інкотермс – це зведення уніфікованих міжнародних правил поставки товарів. Його використання значною мірою зменшує можливість неоднакового тлумачення подібних термінів у різних країнах. Правила інкотермс визначають переважно обов'язки сторін при доставці товару від продавця до покупця. Вони регулюють питання перевезення, страхування, моменту передання ризиків втрати, пошкодження товару і розподілу витрат.

19 травня 2010 року Президент України підписав Указ №589/2011, який скасовує дію Указів Президента від 04.10.1994 р. № 567/94 «Про застосування Міжнародних правил інтерпретації комерційних термінів» та від 01.07.1995 р. №505/95 «Про внесення змін до Указу Президента України» і відкриває можливість для використання нової редакції правил інкотермс на території України.

Застосування правил інкотермс в Україні передбачено пунктом 4 статті 265 Господарського кодексу України, пунктом 2.19 статті 2 Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України», статтею 8 Закону України «Про транспортно-експедиторську діяльність» та статтею 14 Закону України «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну». У зв'язку з цим суб'єкти господарської діяльності мають можливість укладати контракти, використовуючи при цьому правила інкотермс будь-якої редакції, узгодженої сторонами контракту, в тому числі і Правила Міжнародної торгової палати по використанню термінів для внутрішньої та міжнародної торгівлі в редакції 2010 року, які почали застосовуватися в світі з 01.01.2011 р.

В ході здійснення зовнішньоекономічної операції використання правил інкотермс має обов'язковий характер в контрактах, укладених між українськими суб'єктами господарської діяльності, передбачено пунктом 4 статті 265 Господарського кодексу України.

Однак абзацом 1 пункту 4 статті 179 Кодексу передбачено, що сторони можуть визначати зміст договору на основі вільного волевиявлення, коли сторони мають право погоджувати на свій розсуд будь-які умови договору, які не суперечать законодавству.

Правила ІНКОТЕРМС-2010 працюють як для міжнародних, так і для внутрішніх поставок. Це вказано на титульній сторінці офіційного видання ІНКОТЕРМС. Для торгових організацій і блоків (наприклад ЄС), де кордони формально відсутні нові правила і умови стали простішими для використання. Розглянемо категорії термінів інкотермс у рис 1.

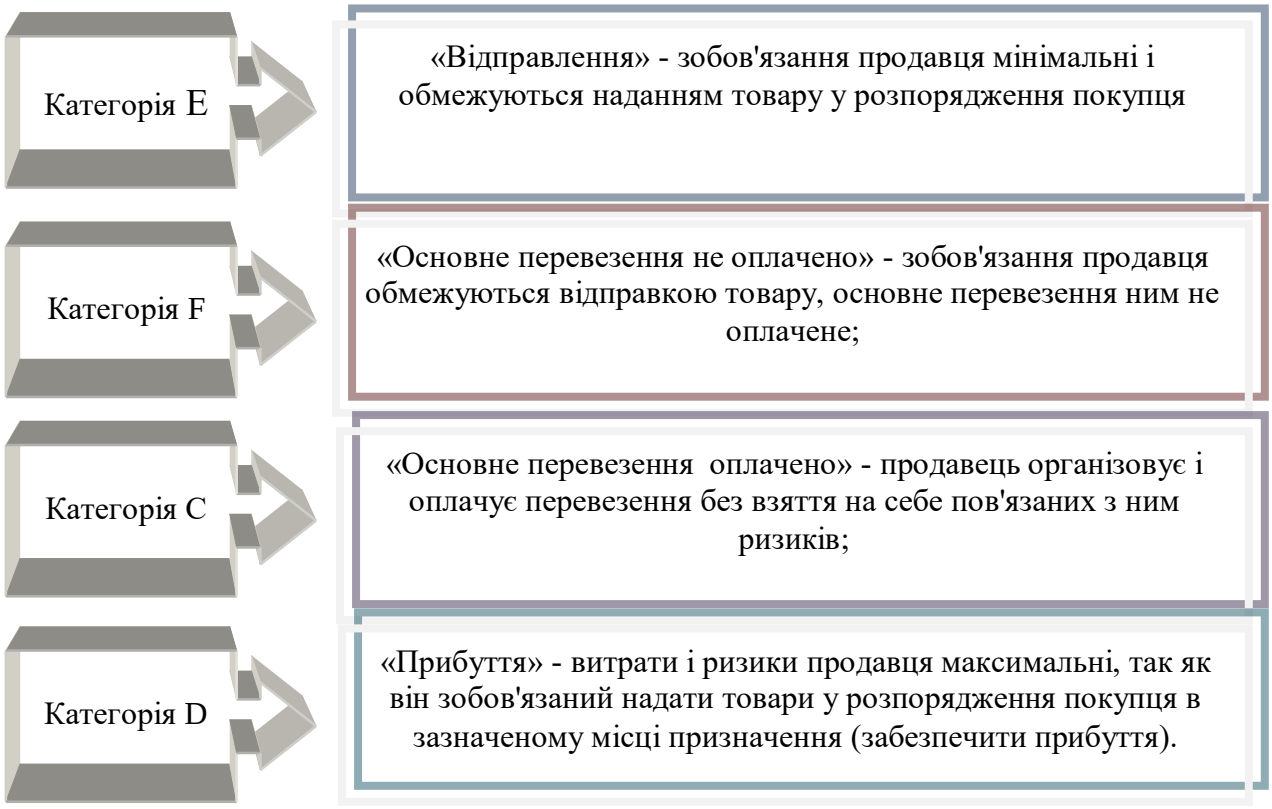

Рис. 1. Категорії правил інкотермс

Отже, правила інкотермс 2010 відображають сучасні тенденції і зміни у сфері міжнародної та внутрішньої торгівлі за попередні 10 років. Це і безпека перевезення

вантажів, і внесення змін до національного законодавства різних країн щодо умов поставок, і застосування електронних документів тощо.

Список використаних джерел

1. Про визнання такими, що втратили чинність, Указів Президента України: Указ президента України від 19.05.2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/ link1/U589_11.html.

2. Рибак А. Як працювати за правилами ІНКОТЕРМС // Податкове планування. – 2004. – № 2. – С. 36-43

3. Інкотермс. Офіційні правила тлумачення торговельних термінів Міжнародної торгової палати [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/ laws/show/988_00.

4. Лист Міністерства Економіки України від 18.07.2011 р. №4201-26/1134 «Щодо введення в дію нової редакції ІНКОТЕРМС-2010».

УДК 336

Лебедик Г.В., к.е.н., доцент; Клєпікова О.М., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ПОРЯДОК УКЛАДАННЯ ТА УМОВИ МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ

Міжнародні договори України — сукупність договорів, укладених у письмовій формі Україною з іноземною державою або іншим суб'єктом міжнародного права, незалежно від того, міститься договір в одному чи декількох пов'язаних між собою документах, і незалежно від його конкретного найменування. Міжнародні договори України укладаються з метою належного забезпечення національних інтересів здійснення цілей, завдань і принципів зовнішньої політики України.

Порядок укладення, дії і припинення договорів, укладених між державами, регулює Віденська конвенція про право міжнародних договорів 1969 р. Конвенція підтверджує принцип міжнародного права, згідно з яким держави суверенні та кожна з них може укладати міжнародні договори, реалізуючи при цьому важливий елемент своєї міжнародної правосуб'єктності. У цій якості держава виступає учасником міжнародного договору загалом, незалежно від того, який орган держави уклав міжнародний договір (глава держави, уряд чи відомство). Лише держава несе відповідальність згідно з договорами, укладеними її органами.

Конвенція визначає такі стадії укладення договору:

1. Прийняття тексту - це формальний акт, за допомогою якого встановлюють форму та зміст майбутнього договору. Тексти двосторонніх договорів або договору з невеликою кількістю держав приймають одноголосно всіма державами, котрі брали участь у їх складанні. Стосовно тексту багатостороннього договору, то його здебільшого приймають на міжнародній конференції він проходить декілька стадій. Його текст обговорюють відповідним редакційним комітетом, а в подальшому - на пленарному засіданні конференції. При цьому кожна стаття такого договору голосується окремо. Остаточний текст приймають на конференції голосуванням за нього двох третин держав, які присутні та брали участь у голосуванні, якщо інше не передбачено текстом договору. Зокрема, тексти, що розробляють у системі ООН" приймають на конференціях через голосування резолюції про схвалення, до якої додається текст прийнятого договору.

2. Встановлення автентичності тексту - це передбачена у тексті договору або узгоджена між державами процедура фіксації того, що прийнятий текст міжнародного договору є остаточним і не може бути змінений. Якщо така процедура не передбачена,

відповідно, автентичність тексту встановлюють через: підписання (часто встановлення автентичності тексту збігається з остаточним підписанням договору); підписання "ad referendum"; парафування (уповноважені держав, що укладають договір, проставляють свої підписи під текстом договору і тим самим засвідчують, що цей узгоджений текст є остаточний і не може бути змінений).

3. Вираження згоди щодо обов'язковості договору може бути проявлено через підписання договору, ратифікацію, прийняття, затвердження, приєднання. Саме на цій стадії відбувається створення міжнародного договору як джерела міжнародного права, і на його підставі виникають договірні норми. Форма вираження згоди щодо обов'язковості договору передбачена у тексті договору.

Особливе місце серед форм вираження згоди на обов'язковість договору займає ратифікація, тобто затвердження міжнародного договору вищим органом держави. Необхідно зазначити, що процедура ратифікації не є обов'язковою при укладенні міжнародних договорів, однак цей інститут залишається найбільш авторитетною формою вираження згоди щодо дотримання договору. Ратифікація дає можливість державі обговорити зміст договору, проконтролювати діяльність виконавчої влади та її уповноважених під час його укладення і, за потреби, підготувати громадську думку до набуття чинності договором. Нерідко додатковий аналіз договору в парламенті призводить до відмови від його ратифікації, що не вважається відмовою від міжнародного права. Але необґрунтовані відмови від ратифікації не сприяють розвитку співробітництва між державами.

4. Обмін ратифікаційними грамотами і документами про прийняття, затвердження або приєднання чи депонування таких грамоті документів є завершальною стадією у процесі укладення договорів.

Ратифікаційна грамота є міжнародним актом ратифікації. При укладенні двосторонніх договорів обмінюються ратифікаційними грамотами, а при укладенні багатосторонніх договорів їх передають депозитарію. Вказані дії належним чином фіксують переважно у формі протоколу.

Стосовно прийняття та затвердження договору необхідно зауважити їх порівняно недавню появу у договірній практиці. Застосування вказаних термінів надає урядам додаткову можливість розглянути договір, коли немає необхідності піддавати його конституційній процедурі ратифікації.

Приєднання означає згоду на обов'язковість договору суб'єкта, котрий підписав його і, як правило, не брав участі у його підготовці. Правильніше було б говорити про те, що приєднання набуває юридичної сили після набуття договором чинності. Держави, які приєдналися, є рівноправними сторонами у договорі.

Припинення дії міжнародного договору означає, що він втратив чинність у відносинах між його учасниками і перестав породжувати права та обов'язки між ними.

За будь-яких умов сторона, яка вирішила припинити або призупинити дію договору, зобов'язана завчасно повідомити про це іншу сторону. Припинення дії договору може мати суб'єктивний або об'єктивний характер. Об'єктивний характер стосується таких причин, як завершення терміну дії договору, виконання прийнятих зобов'язань, настання зобов'язань, з якими пов'язується припинення договору. До суб'єктивних підстав відносять денонсацію, вихід із договору, порушення зобов'язань, перегляд договору.

Список використаних джерел

1. Дахно І.І. Міжнародне приватне право: Навчальний посібник.- К.: МАУП, 2016.

2. В.Н. Денисов. Закон України «Про дію міжнародних договорів на території України» 2016// Юридична енциклопедія: [в 6-ти т.]. / ред.кол. Ю.С. Шемшученко — К.: Українська енциклопедія, 2016.

УДК 657

Лебедик Г.В., к.е.н., доцент; Косташ А.І., магістрант
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ АВТОМАТИЗОВАНОЇ ФОРМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Сучасний період становлення ринкової економіки характеризується переходом до нової економічної моделі, головне місце в якій займають інформаційні технології, засновані на комунікаційних засобах та засобах обробки і збереження інформації. Нормальне функціонування економіки важко уявити без системи розрахунків між суб'єктами господарської діяльності, забезпечення надійності та своєчасності платежів. Щодня кожний суб'єкт господарювання використовує послуги банків, здійснюючи розрахунки з постачальниками і покупцями за поставку сировини, матеріалів, комплектуючих виробів, реалізації продукції; з бюджетом за податками і платежами; з працівниками по виплаті заробітної плати, дивідендів та інших грошових виплат; з акціонерами, які не являються членами трудового колективу; з банківською системою у зв'язку з отриманням і погашенням кредитів, з покупки і продажу валюти; зі страховими компаніями і організаціями; з інвестиційними інститутами та з іншими учасниками.

Поява на початку 80-х років минулого століття електронно-обчислювальних машин дала змогу автоматизувати ведення обліку й обробки даних навіть найменшим компаніям. Єдиної загальноприйнятої термінології щодо бухгалтерського обліку із застосуванням обчислювальної техніки в Україні немає. Найчастіше в літературі використовується термін автоматизація бухгалтерського обліку.

Автоматизація обліку дозволяє значно полегшити роботу бухгалтерії в цілому та кожного бухгалтера окремо, особливо при впровадженні телекомунікаційного обміну інформацією між автоматизованими робочими місцями облікових працівників з використанням комп'ютерних мереж.

Автоматизація сприяє вдосконаленню форм обліку. Форма бухгалтерського обліку є сукупністю облікових регістрів, які використовуються для ведення облікових записів у певній послідовності та взаємозв'язку із застосуванням принципів подвійного запису.

Основні ознаки, що характеризують форму бухгалтерського обліку:

кількість, структура, зовнішній вигляд, призначення, послідовність регістрів;

засоби і техніка їх ведення;

взаємозв'язок хронологічної та систематичної, аналітичної та синтетичної інформації.

Застосування обчислювальної техніки привело до необхідності вдосконалення форми бухгалтерського обліку. Вона має відповідати вимогам обчислювальної техніки і визначати методологічні, технологічні й інформаційні аспекти організації бухгалтерського обліку та оброблення облікової інформації.

Основні елементи автоматизованої форми бухгалтерського обліку більш розвиненими є в АРМі. Перехід до нової технології автоматизованої облікової праці зумовив необхідність перегляду і якісної зміни методологічних положень бухгалтерського обліку, що склався в умовах централізованого застосування універсальних електронно обчислювальних машин загального призначення.

В умовах застосування ПЕОМ та АРМБ розробляється нова форма бухгалтерського обліку - діалогова автоматизована (людино-машина). Діалогова автоматизована форма будується на таких принципах:

автоматизація документування господарських операцій;

організація файлової системи;

чергування сеансів активного діалогового режиму й автоматичного

режиму при формуванні вихідної інформації.

Застосування ПЕОМ докорінно змінює технологію та організацію облікового процесу.

З використанням ПЕОМ упроваджується науково інформаційні технології ведення бухгалтерського обліку, що ґрунтується на організації автоматизовано-розрахувальної бухгалтерії. У загальних рисах технологія облікового процесу на ПЕОМ складається з таких етапів:

збирання облікових даних і введення їх у ПЕОМ;

створення інформаційної бази;

оброблення інформації обчислювальними машинами;

видача результатної інформації;

зберігання інформації.

В основу організації системи бухгалтерського обліку з використанням автоматизованих розраховувальних механізмів та програм мають бути покладені такі принципи:

автоматизоване оброблення облікових даних у реальному часі

безпосередньо на робочих місцях бухгалтерів;

взаємодія бухгалтера з інформаційною системою в діалоговому режимі;

організація первинних документів на носіях, що читаються машиною;

організація регістрів аналітичного та синтетичного обліків у пам'яті ПЕОМ, формування і видача результатної інформації в режимі запиту і необхідному для бухгалтера обсязі.

АРМБ в системі управління підприємством розглядається як робоче місце, оснащене ПЕОМ, яке дає змогу автоматизувати одержання, організацію, оброблення та передачу облікової інформації, залишаючи за бухгалтером функції управління і контролю над інформаційним процесом обліку, вибір і прийняття управлінських рішень. При цьому бухгалтер виступає в новій для нього ролі кінцевого користувача АРМу.

Упровадження автоматизовано-розхрахунково-машинної бухгалтерії одночасно з організацією децентралізованої системи оброблення облікових даних зумовлює інтеграцію облікової інформації в єдиній базі даних. Організаційно інформаційні системи обліку на ПЕОМ реалізується мережею АРМів, що створюються в місцях виникнення та використання інформації, охоплюючи не тільки власне бухгалтерську, а й виробничо-оперативну інформацію. Мережа АРМів може організовуватися за одно-, дво- і багаторівневою структурою. За цим принципом їх класифікують як низового, загальногосподарського рівня та зведеного обліку. Вибір автоматизованої форми бухгалтерського обліку для підприємствах зводиться до вибору зручної комп'ютерної програми, що відповідає завданням обліку, оподаткування та звітності і може бути використана для ведення практично будь-яких розділів бухгалтерського обліку.

На сучасному ринку програмних продуктів для малого та середнього бізнесу пропонується велика кількість систем автоматизації обліку фінансово-господарської діяльності. При виборі автоматизованої системи обліку необхідно враховувати реальні потреби та можливості підприємства. Крім того, розробники пропонують налагодження своїх систем у відповідності зі специфічними вимогами замовників.

Список використаних джерел

1. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту, Київ "Знання"-20012 рік. За ред. Івахненкова С.В.

2. Автоматизація систем обліку інформації на підприємствах. Навчальний посібник для ВНЗ. Київ-2011 р. вид. "Знання".

3. Інформаційні системи і технології в економіці. В.С. Пономаренко, "Альма-матер", 2016 рік.

УДК 657

Лебедик Г.В., к.е.н., доцент; Кравчина І.В., Савчук А.М., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТА ВИКОРИСТАННЯ ЇЇ ПОКАЗНИКІВ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

Бухгалтерська фінансова звітність є кінцевим продуктом бухгалтерського обліку, що складається для задоволення потреб певних користувачів. На основі аналізу рівня її якості констатують про релевантність облікової інформації та здатність системи бухгалтерського обліку задовольняти запити зацікавлених користувачів в обліковій інформації [3].

На основі фінансової звітності приймаються рішення щодо:

- участі в капіталі підприємства;
- придбання, продажу та володіння цінними паперами;
- об’єктивної оцінки якості управління;
- здатності підприємства своєчасно виконувати зобов’язання;
- забезпеченості зобов‘язань підприємства;
- визначення суми дивідендів та ін.

Тому важливо правильно та своєчасно відображати облікові операції підприємства, зокрема безпомилково вести обліково-аналітичну роботу з відображення доходів і витрат, у визначені терміни складати та подавати звітність зацікавленим користувачам як зовнішнім так і внутрішнім. Теоретико-прикладні питання формування звітності й проблем складання та використання її показників в управлінні підприємством досліджувалися у працях відомих вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів: М.Т. Білухи, Ф.Ф. Бутинця, С.Ф. Голова, К.П. Дудки, Дж. Блейка, В.М. Жука, М.В. Корягіна, П.О. Куцика, Н.А. Букало та інших.

Облікова інформація, яка виступає інформаційним забезпеченнями для прийняття управлінських рішень характеризується такими основними аспектами:

- система обліку відображає економічні наслідки прийнятих раніше рішень;
- облік виступає основним джерелом інформації для здійснення належного контролю за зберіганням та ефективним використанням майна підприємства;
- облік є інформаційною підставою для прийняття управлінських рішень.

Важливою складовою системи обліку як інформаційного забезпечення системи управління відносять бухгалтерську документацію (первинні документи, регістри аналітичного і синтетичного обліку, управлінську та фінансову звітність). При цьому особливе місце виділяється внутрішній звітності, яка розробляється на підприємстві з метою забезпечення в оперативному режимі об’єктивною управлінською інформацією для задоволення інформаційних потреб внутрішніх користувачів, рішення яких суттєво впливає на господарську діяльність суб’єкта господарювання.

Згідно закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1] фінансова звітність підприємства (крім бюджетних установ, представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності та суб'єктів малого підприємництва, визнаних такими відповідно до чинного законодавства) включає: баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, звіт про власний капітал та примітки до звітів.

Для суб'єктів малого підприємництва, неприбуткових підприємств, установ та організацій і представництв іноземних суб’єктів господарської діяльності національними положеннями (стандартами) встановлюється скорочена за показниками фінансова звітність у складі балансу і звіту про фінансові результати. Фінансова звітність концентрує у собі усю суттєву інформацію, що стосується діяльності підприємства і, таким чином, надає зацікавленим користувачам можливість приймати оптимальні рішення. Достовірність і неупередженість наведеної у фінансових звітах інформації є обов'язковою умовою її

оприлюднення. Для прийняття правильних управлінських рішень на рівні підприємства повинні використовуватись дані, які відповідають певним правилам, вимогам і нормам, що є зрозумілими та прийнятними для користувачів. Як наслідок процес підготовки та складання фінансових звітів повинен бути організований відповідно до законодавства та забезпечувати користувачів повною, правдивою, неупередженою інформацією про фінансові результати діяльності і фінансовий стан підприємства. Найчастіше допущення помилок при складанні первинних документів, відображенні операцій в облікових регістрах, що призводять до невідповідності реальних даних наведеним у звітності відбувається через недотримання принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності [2]: обачності, повного висвітлення, автономності, послідовності, безперервності, нарахування та відповідність доходів і витрат, превалювання сутності над формою, історичної (фактичної) собівартості, єдиного грошового вимірника, періодичності. Часто з метою отримання необхідної оперативної релевантної інформації управлінський персонал використовує дані поточного бухгалтерського обліку, які характеризуються несистематизованістю, подачею у неоптимальній формі, наявністю у відповіді на інформаційний запит надлишкових даних або ж недостатністю щодо аналітичного поділу показників облікової інформації. Розв’язання даних проблем забезпечується складанням управлінської бухгалтерської звітності, призначання якої у загальному розумінні полягає в задоволенні інформаційних потреб управлінського персоналу.

До складу проблем розвитку внутрішньої управлінської звітності відносяться [3]:

– розробка стандартизованих форм та форматів внутрішньої управлінської звітності;

– визначення суб’єктів відповідальних за процес складання і подачі внутрішньої управлінської звітності;

– обмежена часова орієнтація внутрішньої управлінської звітності;

– налагодження взаємозв'язку системи внутрішньої управлінської звітності із аналітичною системою підприємства.

Однією з важливих проблем фінансової звітності та використання її показників в управлінні підприємством є її якість. У зв'язку із стрімким розвитком інформаційно-комп’ютерних систем, що використовуються підприємствами, має місце поступове перенасичення інформацією. Тому для прийняття управлінських рішень доцільно побудувати систему її фільтрації, в основі якої буде виділення специфічних критеріїв для кожного суб’єкта прийняття рішень. В той же час, відібрана інформація має відповідати встановленим на підприємстві якісним вимогам, що в цілому сприятиме підвищенню ефективності управління підприємством. При оцінці якості фінансової звітності варто враховувати вимоги, яких слід дотримуватися в процесі її формування, складання та оприлюднення, а саме: точність, релевантність, надійність, інтегрованість, зрозумілість, своєчасність та конфіденційність.

Основними шляхами покращення фінансової звітності є [3]:

– змістовне покращення, що передбачає удосконалення наповнення фінансової звітності, її наближення до економічної реальності;

– формально-організаційне покращення, що передбачає удосконалення форми представлення і оприлюднення фінансової звітності, процесу організації її складання шляхом застосування сучасних технічних і програмних засобів.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV.

2. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (наказ Мінфін України від 28.02.2013 р. № 336/22868).

3. Корягін М.В. Проблеми та перспективи розвитку бухгалтерської звітності [Електронний ресурс]: монографія / М.В. Корягін, П.О. Куцик. – Електрон. текст. дані. – Київ: Інтерсервіс, 2016. −276с.

УДК 657

Лебедик Г.В., к.е.н., доцент; Педяш О.В., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АУДИТУ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКИХ РОЗРАХУНКІВ

Утворення у складі суб'єктів господарювання відокремлених структурних підрозділів обумовлює появу внутрішньогосподарських розрахунків між ними. Недостатня методологічна та правова урегульованість таких розрахункових взаємовідносин призводить до того, що інформація про внутрішньогосподарські розрахунки може бути викривленою і, як результат, – відображеною у звітності недостовірно. Систематизація основних засад аудиту внутрішньогосподарських розрахунків дасть змогу узагальнити методичні підходи до аудиту таких розрахункових взаємовідносин з метою підтвердження адекватного, повного і достовірного відображення внутрішньогосподарських розрахунків у первинній та зведеній фінансовій звітності. Аудит внутрішньогосподарських розрахунків здійснюється з метою висловлення незалежної професійної думки щодо правильності їх відображення у первинній звітності та повноти і достовірності їх згортання під час формування зведеної фінансової звітності підприємства. Аудитор повинен підходити до перевірки внутрішньогосподарських розрахункових взаємовідносин з достатнім рівнем професійного скептицизму через відсутність впевненості в тому, що вся інформація щодо таких розрахунків відображена на рахунках бухгалтерського обліку та адекватно розкрита у звітності. На початковій стадії аудиту потрібно ознайомитися із бізнесом клієнта, провести експрес-аналіз, виробити загальну стратегію аудиторської перевірки та встановити масштаби роботи, яку слід виконати.

Наступним кроком цієї стадії аудиту є складання плану та програми аудиторської перевірки. Дослідна стадія аудиту внутрішньогосподарських розрахунків передбачає застосування у логічній послідовності таких дій: перевірку системи внутрішнього контролю; виявлення переліку відокремлених структурних підрозділів підприємства; ідентифікацію та класифікацію внутрішньогосподарських розрахунків, їх дослідження за формою і по суті; дослідження адекватності розкриття інформації про внутрішньогосподарські розрахунки у первинній та зведеній фінансовій звітності. На цій стадії потрібно з'ясувати, чи існували значні суми нерозкритих внутрішньогосподарських розрахункових взаємовідносин внаслідок обману чи шахрайства, що могло б призвести до приховування істотних операцій, особливо__таких, що були здійснені за підробленими документами та таких, що не відбулися насправді. Тобто аудитору необхідно оцінити ризики того, що інформація про предмет перевірки може бути суттєво викривлена [1].

Факторами, які можуть мотивувати виникнення операцій, що містять у собі непрямі ознаки можливого шахрайства є: приналежність суб'єкта господарювання до галузі промисловості, яка перебуває на стадії занепаду чи в якій існує загроза швидкого старіння, недостатність власного оборотного капіталу, наявність надлишкових виробничих потужностей, відсутність у менеджерів мотивації до прибуткової діяльності суб'єкта господарювання. Для того, щоб виявити внутрішні господарські операції які не були розкриті за допомогою загальних процедур аудиту слід застосовувати спеціальні процедури аудиту: дослідження економічної сутності та ступеня взаємодії з основними покупцями, постачальниками, позичальниками; аналізування фактів отримання чи надання послуг без їх відображення в обліку та інформації щодо суттєвих взаємовідносин підприємства з філіями

та відокремленими структурними підрозділами між собою; огляд та дослідження отриманих підприємством від менеджерів заяв та скарг, що стосуються конфлікту інтересів.

Після визначення наявності внутрішньогосподарських розрахункових взаємовідносин за період, що підлягає перевірці, аудитор повинен визначити межу суттєвості щодо сум оборотів та залишків, що виникли за результатами здійснення таких розрахунків, ідентифікувати істотні операції, які підлягатимуть аудиту, визначити обсяг вибірки та застосувати незалежні тести до таких операцій. Виявлені суттєві операції треба також перевірити щодо порядку їх відображення у с системі бухгалтерського обліку.

Систематизовані за результатами дослідження методичні підходи до аудиту внутрішньогосподарських розрахунків забезпечують більш адекватний підхід до перевірки таких розрахункових взаємовідносин з метою їх достовірнішого розкриття у фінансовій звітності, що, своєю чергою, підвищить ефективність управління підприємством.

Список використаних джерел

1. Яремко І.Й. Методика аудиту внутрішніх розрахунків / І.Й. Яремко, Н.О. Литвиненко // Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна. 2011. – Вип. 35. – С. 425-430.

2. Петренко С. Методологічні підходи до здійснення процесу внутрішнього аудиту / С. Петренко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2011. – №7. – С. 37–41.

УДК 657

Лебедик Г.В., к.е.н., доцент; Ткаченко Н.С., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)

ПОКАЗНИКИ АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

Важлива проблема сучасних підприємств - підвищення ефективності основних засобів у процесі аналізу.

Аналіз головних підходів оцінки основних засобів, дослідження різних видів показників ефективності використання основних засобів та визначення основних напрямків покращення та підвищення ефективності їх використання.

Ларка М. І. та Горджій Д.О. - основні засоби становлять головну частину матеріально-технічної бази будь-якої галузі чи підприємства [2].

Кандиба К. О. - групи показників ефективності використання основних засобів [1].

Бондарчук В. В. - шкала аналітичності інформації та перелік коефіцієнтів для розрахунку з метою отримання інформації відповідного рівня аналітичності [5].

Горкавий В. К. та Карповець О. М. - для аналізу відтворення основних засобів доцільно користуватися системою показників, серед яких: динаміки, оновлення, вибуття, зносу та термін оновлення основних засобів.

Основні засоби в економіці – це синонім поняття основних фондів і як матеріально-речові цінності, які використовуються як засоби праці, що діють у натуральній формі протягом довгого періоду часу і частинами втрачають свою вартість. Виділяють такі завдання аналізу ефективності використання основних засобів: визначення складу та динаміки зміни їх вартості, визначення ефективності їх використання; визначення ступеня повноти використання основних засобів та їх технічного складу; проведення аналізу продуктивності потужностей виробництва, а також економічної ефективності використання основних засобів, та визначення його впливу на діяльність підприємства.

Завдання аналізу ефективності використання основних засобів: визначення складу та динаміки зміни їх вартості, ефективності їх використання; визначення ступеня повноти використання основних засобів та їх технічного складу; проведення аналізу продуктивності потужностей виробництва [4].

Підходи до оцінки використання основних засобів: показники ефективності відтворення, показники використання основних засобів (Мацибора, Збарзький, Скляренко, Прудников, Круш, Соловйова та ін.) та збільшення обсягів виготовленої продукції (Покропивний і Ковальчук).

Групи показників, за якими можна визначити ефективність використання основних засобів (за Титовим):

Показник екстенсивного використання;

Показники інтенсивного використання;

Показники інтегрального використання;

Узагальнюючі показники використання.

Формули розрахунку показників аналізу ефективності використання основних засобів (узагальнюючі, індивідуальні та показники технічного стану).

Бондарчук у своїй праці за сутністю та інформацією, що надають, поділяє показники на дві групи:

Показники оцінки ефективності використання основних засобів;

Показники стану основних засобів [5].

Оцінка та покращення використання основних засобів може бути здійснене двома шляхами: інтенсивним та екстенсивним (Дробишева О. О. та Вініченко С. О.) [2].

Підвищення ефективності використання основних засобів поділено на такі групи:

Технічне вдосконалення засобів праці

Збільшення тривалості роботи машин та обладнання.

Покращення організації та управління виробництвом [2].

Успішність управління основними засобами підприємства можна розглядати з позиції ефективності їхнього використання в господарському обороті. Через те, що основні засоби експлуатуються тривалий час, вони поступово втрачають свою вартість за рахунок фізичного та морального зношування, а перенесення вартості основних засобів на продукцію, що виготовляється, виконувані роботи, надавані послуги відбувається за рахунок нарахування амортизації. Тут слід звернути увагу на цільове використання амортизаційних потоків, які формуються в результаті виробничої діяльності.

Основні напрямки підвищення ефективності використання основних фондів підприємством (заміна застарілої техніки та модернізація обладнання, скорочення строків ремонту пристроїв, покращення забезпечення матеріально-технічними ресурсами та збільшення матеріальної зацікавленості працівників) [6].

Результати дослідження: головними підходами оцінки основних засобів є розрахунок ступеня повноти використання основних засобів та їх технічного складу, а також проведення аналізу продуктивності потужностей виробництва. Запропоновано застосовувати підприємствам такі види показників ефективності використання основних засобів: фондовіддача, фондомісткість, рентабельність основних засобів та коефіцієнт приросту.

Список використаних джерел

1. Кандиба К.О. Аналіз ефективності використання основних засобів/ 2014 рік. file:///C:/Users/Yana/Downloads/Uproz_2013_3_6.pdf

2. Ларка М.І., Горджій Д.О. Резерви підвищення ефективності використання основних засобів підприємства/ 2013 рік. http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/5636/1/vestnik_HPI_2013_22_Larka_Rezervy.pdf

3. Завадський Й.С. Словник економічних термінів: менеджмент, маркетинг, підприємництво/ Й.С. Завадський, Г.В. Осовська, О.О. Юшкевич: [навчально-методичний посібник] – Житомир: ЖІТІ, 1999 – 444с.

4. Чорна І.О. Ефективність використання основних виробничих фондів та розробки пропозицій щодо її поліпшення/ Електронний ресурс/ – Режим доступу http://firearticles.com/economika-pidpryemstv/94-efektivnist-vikoristannya-osnovnix-virobnichixfondiv-ta-rozrobka-propozicij-shhodo-yiyi-polipshennya-chorna-i-o.html.

5. Бондарчук В.В. Підходи до аналізу стану та ефективності використання об'єктів нерухомого майна/ Наукові записки Національного університету «Острозька академія», випуск 24, 2013 рік. http://ecj.oa.edu.ua/articles/2014/n24/51.pdf

УДК 338.512

Миронова Ю.Ю., к.е.н., доцент; Арзуманян А.С., Міщук Є.М., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

МЕТОДИ КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ БУДІВЕЛЬНО-МОНТАЖНИХ РОБІТ

На сьогоднішній день облікова інформація є дуже важливою для прийняття управлінських рішень для того, щоб підприємство здійснювало свою діяльність з максимальною ефективністю. Організація обліку безпосередньо впливає на ефективність аналізу витрат у процесі управління підприємством.

Головним завданням виробничого обліку – отримання інформації щодо виробничого процесу та відобразити її в обліку з метою прийняття управлінських рішень. Тому на сучасному етапі, підприємства, які займаються будівельно-монтажними роботами потребують удосконалень щодо методів та техніки управління, через велику конкуренцію.

Для підприємств, які здійснюють будівельно-монтажні роботи слід звернути особливу увагу на виробничі витрати, які складають більшу частину загальних витрат. До загальновиробничих витрат входять: витрати на управління виробництвом (оплата праці, управління цехами, дільницями тощо; відрахування на соціальні заходи й медичне страхування апарату управління цехами, дільницями; витрати на оплату службових відряджень персоналу), амортизація основних засобів та нематеріальних активів загальновиробничого призначення, витрати на утримання, експлуатацію, ремонт,операційну оренду основних засобів, інших необоротних активів загальновиробничого призначення, витрати на вдосконалення технології й організації виробництва, витрати на опалення, освітлення, водопостачання, та інше утримання виробничих приміщень [1].

За переліком Методичних рекомендацій з формування собівартості будівельно-монтажних робіт [2], під час формування виробничої собівартості будівельно-монтажних робіт витрати можуть групуватися за такими статтями калькулювання: загальновиробничі витрати, прямі матеріальні витрати, витрати на оплату праці, витрати на соціальні заходи, експлуатація будівельних машин та механізмів.

Формування виробничої собівартості робіт (продукції, послуг) відокремлених виробничих підрозділів будівельної організації, діяльність яких належить до інших галузей або видів економічної діяльності (проектно-вишукувальна, науково-дослідна діяльності, виробництво будь-яких видів промислової або іншої продукції, транспортні перевезення тощо), здійснюється на засадах, визначених відповідними галузевими методичними рекомендаціями.

У будівництві використовуються показники кошторисної, планової і фактичної собівартості будівельно-монтажних робіт. До виконання будівельних робіт складається проект, який економічну та технічну частину – кошторис, який є розрахунком собівартості будівництва об'єкту на основі встановлених норм. Кошторис є базою для розрахунку

планової собівартості, яка дозволяє будівельному підприємству спрогнозувати свої майбутні витрати, а замовнику оцінити приблизну вартість об’єкту.

Планова собівартість будівельно-монтажних робіт – це прогнозна величина витрат конкретного підприємства на виконання робіт в установлені договором строки. Планова собівартість включає витрати на виконання будівельно-монтажних робіт і визначається на підставі техніко-економічних розрахунків з використанням економічно обґрунтованих норм і нормативів затрат на здійснення будівельно-монтажних робіт, а також інженерних розрахунків щодо підвищення організаційно-технічного рівня будівельного виробництва внаслідок здійснення заходів щодо впровадження нової техніки та технологій, удосконалення його організації та управління, інших техніко-економічних чинників [3].

Фактична собівартість будівельних робіт – це сума витрат, що склалися через виконання будівельним підприємством заданих робіт. Фактична собівартість включає фактичні витрати будівельної організації, понесені під час виконання будівельно-монтажних робіт.

У сфері будівництва в обліку витрат важливу роль відіграє обраний метод обліку витрат. У будівництві використовуються нормативний метод, позамовний та попередільний методи.

Використання нормативного методу полягає в тому, що до початку будівництва по об'єкту складається нормативна калькуляція на витрати за типовою номенклатурою статей для калькулювання собівартості. Цей метод дає змогу оперативно контролювати хід виробництва і своєчасно приймати правильні управлінські рішення. Нормативний метод обліку широко використовують на підприємствах, коли здійснюється масове та серійне виробництво різноманітної і складної продукції з великою кількістю деталей та вузлів. Основою для розрахунків служать: об'єктний кошторис, проект здійснення робіт, виробничі нормативи, норми витрачання матеріалів, калькуляції по праці і заробітній платі, розрахунки потреби в машинах і механізмах, планово-розрахункові ціни на матеріали [4].

Позамовний метод – об'єктом обліку і калькулювання є замовлення. При використанні цього методу, підприємство видає наказ про початок робіт і включення об'єкта до плану, за умови наявності кошторисної документації і плану фінансування будівництва. Плановий відділ на кожний такий об'єкт виписує замовлення, якому присвоюється черговий номер (код, шифр) з початку року. Облік витрат здійснюється на кожне замовлення. Коли пройшов місяць, фактичні витрати співставляються з плановими і виявляється економія або перевитрати.

Недолік цього методу – це відхилення фактичної собівартості від планової виявляється в кінці звітного періоду, а не в момент їх утворення, через цекерівництво не зможе вчасно відреагувати на виробничий процес, щоб уникнути перевитрат.

Попередільний метод застосовується у виробництвах із масовою продукцією, де оброблюваний матеріал проходить виробничі фази, стадії, переходи, що узагальнено називають переділами. У результаті після кожного переділу виробляють напівфабрикат або готову продукцію. Облік витрат на виробництво організовують усередині цехів або виробництв з наступним поділом по переділах. Попередільний метод є у двох варіантах: напівфабрикат ний (витрати обліковують за окремими технологічними переділами.) і без напівфабрикатний (накопичення витрат за конкретним підрозділом на кожній стадії).

Отже, на сьогоднішній день процес калькулювання собівартості будівельно-монтажних потребує удосконалення, тому що несвоєчасне подання інформації апарату управління, може призвести до відсутності виважених, вчасних управлінських рішень. Також потрібно відповідально обрати метод обліку витрат. На нашу думку, найбільш зручний у використанні це позамовний метод, але для вчасного проінформування керівництва, краще використовувати нормативний метод, який дає змогу оперативно контролювати хід виробництва і своєчасно приймати правильні управлінські рішення.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: наказ Міністерства фінансів України31.12.99 № 318.

2. Методичні рекомендації з формування собівартості будівельно-монтажних робіт: наказ Держбуду України від 07.05.2002 № 81.

3. Методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції у вітчизняних нормативних актах: напрями удосконалення / Т. В. Давидюк // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2016. – № 1 (23). – С. 6-13.

4. Калькулювання собівартості будівельної продукції та напрямки його удосконалення / Ігор Давидович / Економічний аналіз – 2010 р. – випуск 6.– [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://econa.at.ua/Vypusk_6/davydovych.pdf.

УДК 339.138

Миронова Ю.Ю., к.е.н., доцент; Бут Ю.В., Шепелєва А.О., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ЦІНОУТВОРЕННЯ НА ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Ціна, фактично, є кон'юнктурною категорією, адже на її рівень впливає комплекс політичних, економічних, психологічних і соціальних чинників. Туристичні підприємства адаптуючись до ринкового середовища, повинні формувати гнучку ціну.

Ціна активно використовується для вирішення багатьох соціально-економічних проблем, зокрема для туристичних підприємств вона визначає частку ринку та їх конкурентний стан на ринку, є потужним засобом боротьби з конкурентами. Ціни, фактично, забезпечують налагодження відносин між підприємством і покупцями, сприяють формуванню їх вражень щодо підприємства, стимулюють попит на туристичні продукти й послуги, впливають на вибір споживача.

Для забезпечення існування в умовах конкуренції на ринку туристичних послуг і просування туристичних продуктів підприємства шукають способи зацікавлення покупців та стимулювання попиту останніх на свої туристичні продукти. Практика доводить, що успішна діяльність на ринку будь-якого підприємства значною мірою залежить від ефективної маркетингової діяльності, яка охоплює розробку продукту, визначення споживчих потреб, ціни, політику збуту та стимулювання продажу [1].

Управління ціноутворенням – складова частина управління підприємством, і ціна, певною мірою, відображає його результати, зокрема, через рівень собівартості, систему маркетингових підходів до формування ціни, ефективність створення та використання якої залежить від інформаційної підтримки управлінських процесів, що повинна забезпечити інформаційна система підприємства [2].

Туристичний бізнес має досить розгалужений характер – це ціла мережа готелів, транспортних компаній, засобів розваг і об'єктів координації всіх цих елементів. Цілі туризму також можуть бути різні: навчальні, спортивні, бізнес, відпочинок. Для безперервної і стабільної роботи туристичної сфери залучено багато працівників: туристичних агентів, туристичних операторів, гідів, перекладачів та інших. Однак, є деякі труднощі і оцінці виробництва туризму. Той факт, що його можна класифікувати як певний синтетичний промисловий центр – є основною проблемою. Це означає, що туристичний продукт сформований як комбінація продукції, яка причетна до звичайного промислового виробництва і до бізнесу, чия власна продукція – це задоволення потреб туристів.

Більш того, туристичний бізнес важко виміряти в чистому вигляді, так як присутній і «чорний ринок», і сезонність, і нерегулярність діяльності компаній. Таким чином, існування

несвідомого виробництва і непередбачених обставин може сприяти формуванню неточної картини ринку.

Ціноутворення в туризмі – це процес встановлення ціни на конкретний туристичний продукт або послугу, де ціна – це грошовий вираз вартості туристичних послуг. Рівень ціни визначає величину прибутку, конкурентоспроможність і фінансову стійкість компанії [3].

У загальному вигляді структура ціноутворення на туристичному ринку характеризується наступними елементами:

– собівартість туристичної послуги;

– податки;

– знижки покупцям та постачальникам;

– прибуток туристичної компанії.

При формуванні туристичного продукту витрати на основні види туристичних послуг, як правило, є прямими виробничими витратами. Необхідно зважати, що туристичний продукт представляє собою комплекс не менше двох туристичних послуг щодо перевезення, розміщення, харчування, а також оформлення віз, організації відвідування об'єктів культури, відпочинку та розваг, користування рекреаційними ресурсами тощо.

Склад і вартість таких туристичних послуг є основними чинниками, що визначають загальну суму витрат на туристичний продукт [4]. На ринку туристичних послуг ціни виконують дві важливі функції: по-перше, стимулюють збільшення попиту на туристичні послуги; по-друге, забезпечують туристичному підприємству дохід і рентабельність.

Однією з основних особливостей ціноутворення на туристичних підприємствах є те, що на ціну істотно впливають такі чинники зовнішнього середовища господарювання, як природно-кліматичні умови, культурно-історична цінність місцевості, що не характерно для ціноутворення в інших видах економічної діяльності.

Процес ціноутворення складається з семи етапів [5]:

1. Визначення мети ціноутворення (отримання прибутку, виживання підприємства, забезпечення конкурентоспроможності тощо).

2. Аналіз попиту на товар (оцінка попиту при різних цінах, аналіз факторів впливу на попит, встановлення максимальної ціни тощо).

3. Аналіз витрат (розрахунок постійних, змінних, повних, середніх та маржинальних витрат тощо).

4. Аналіз цін конкурентів (аналіз реальних цін на конкуруючі товари, порівняння товарів та їх якості).

5. Вибір методу ціноутворення (методи прямого ціноутворення чи непрямого).

Основними завданнями процесу управління ціноутворенням на туристичних підприємствах є:

– забезпечення опиту споживачів на туристичні продукти через сигналізування про лояльність до них підприємства;

– зниження впливу сезонності на результати діяльності;

– забезпечення необхідного рівня рентабельності;

– збільшення частки підприємства на ринку та забезпечення конкурентоспроможності;

– сприяння продовженню стадій росту і зрілості життєвого циклу туристичних продуктів.

Отже, можна зробити певний висновок про те, що ринок туризму представляє собою привабливий і перспективний напрямок економіки, який має специфічні особливості ціноутворення з відповідним комплексом різноманітних факторів. Управління ціноутворенням є складовою управління діяльністю туристичних підприємств, відіграє істотну роль у забезпеченні її ефективності та високих конкурентних позицій підприємств на туристичному ринку. А також передбачає визначення цінової стратегії й тактики, правильної методики встановлення ціни. Від ефективності управління ціноутворенням залежать рентабельність туристичного підприємства, його життєздатність і фінансова стабільність.

Список використаних джерел

1. Коленчук Г. Маркетингові витрати туристичних підприємств: обліковий аспект // Г. Коленчук // Вісник КНТЕУ. – 2015. – № 5. – С. 95-105.

2. Іванова, В.В. Методологія управління ціноутворенням на туристичних підприємствах [Текст] / В.В. Іванова // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2015. – № 4. – С. 41-48.

3. Лужанська Т.Ю. Оцінка та напрямки удосконалення конкурентоспроможності туристичних підприємств / Т.Ю. Лужанська, С.А. Костенко, Е.Б. Катц, Г.Б. Будкевич // Економічний форум. – 2015. – С. 258-267.

4. Король С. Я. Облік витрат туристичного підприємства / С.Я. Король // Вісник Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. – 2011. – № 4. – С. 72–84.

5. Мельниченко С.В. Управління бізнес-процесами в туризмі: монографія / С.В. Мельниченко, К.А. Шеенкова. – К.: КНТЕУ, 2015. – 263 с.

УДК 657

Миронова Ю.Ю., к.е.н., доцент; Головань Ю.Ю., Кравчина І.В., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ОБЛІК ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ТА ФОРМУВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

Повнота, достовірність та оперативність інформації про витрати, що формують собівартість продукції (робіт, послуг) являються головною умовою ефективного управління виробничим підприємством.

Для прийняття оптимальних управлінських рішень необхідно знати величину затрат і в першу чергу чітко розуміти інформацію про виробничі витрати. Аналіз витрат допомагає виявити ефективність і визначити оптимальний розмір витрат, перевірити якісні показники роботи, правильно встановити ціни, регулювати та контролювати витрати, планувати рівень прибутку і рентабельності виробництва.

Відповідно до П(С)БО 16 «Витрати» [1], витратами звітного періоду визнаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені. На підставі норм даного положення кожне підприємство будує систему обліку витрат.

Основними елементами облікової політики є складові обліку витрат, а можливість вибору їх варіантів залежить від нормативно-правового забезпечення обліку витрат.

Витрати підприємства класифікують за певними ознаками (табл. 1). Класифікація витрат на виробництво, як об’єкт пізнання, детально досліджена як у вітчизняній, так і в зарубіжній літературі.

Таблиця 1

Класифікація витрат підприємства та їх склад

Ознака класифікації	Вили затрат
За кількістю випущеної продукції	Загальні, витрати на одиницю продукції
За ступенем однорідності	Прості (одноелементні), комплексні
За способом включення у собівартість продукції	Прямі, непрямі
За періодичністю виникнення (календарними періодами)	Поточні, одноразові, періодичні
За місцем виникнення	Цехові, дільничні, бригадні, службові тощо
За обсягом виробництва	Постійні (умовно-постійні), змінні
За видами виробництва	Витрати основного виробництва, допоміжних, другорядних

	(підсобних) та обслуговуючих виробництв і господарств
За видами діяльності	Витрати основної діяльності (операційної), фінансової діяльності, інвестиційної діяльності
Згідно з роллю у процесі виробництва	Виробничі, невиробничі
За охопленням плануванням	Планові, позапланові
За економічними елементами	Матеріальні затрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизація, інші операційні витрати

Таким чином, існує багато класифікаційних ознак для поділу витрат. Кожне підприємство вибирає для себе таку класифікацію витрат, яка дає змогу якнайповніше задовольнити потреби користувачів в інформації, залежно від особливостей виробництва.

Для обліку витрат та калькулювання собівартості продукції в рослинництві використовуються єдині принципи з іншими галузями господарства. Рослинництво як основна галузь сільськогосподарського виробництва має свої специфічні особливості: сезонний характер виробництва, залежність від природних факторів, спеціалізація тощо. Якщо виробництво спеціалізоване на одній групі культур, то облік витрат можна вести в цілому для господарства [2].

Характерним для сільськогосподарських підприємств є відсутність поділу загальновиробничих витрат на постійні та змінні [3].

Облік витрат у сільськогосподарському виробництві повинен забезпечувати оперативне, достовірне та повне надходження інформації щодо кількості та вартості одержаної продукції, трудових, матеріальних та інших витрат на виробництво продукції по підприємству в цілому та по його окремих структурних підрозділах (бригадах, цехах, фермах тощо).

Визначення собівартості починають з продукції рослинництва, тому що вона великою мірою споживається тваринництвом.

Для визначення собівартості в рослинництві використовують різні види основної та супутньої продукції, які одержують від кожної сільськогосподарської культури. Крім того, визначають собівартість незавершеного виробництва, яка складається із собівартості сільськогосподарських робіт і вартості спожитих ресурсів для виробництва продукції рослинництва, які понесені в поточному році під урожай майбутнього року.

Витрати для формування повної собівартості отримуються як сума даних за групами витрат, розподілених за видами діяльності, пропорційно співвідношенню між виробничою собівартістю реалізованої продукції сільського господарства, і собівартістю реалізованої продукції (робіт, послуг) за мінусом нерозподілених постійних загальновиробничих витрат і наднормативних виробничих витрат (виробничою собівартістю) у цілому по підприємству [4].

Витрати за окремими сільськогосподарськими культурами або групи, види робіт, витрати до розподілу, інші об'єкти обліку витрат відносять до об`єктів обліку витрат у рослинництві.

Слід зазначити, що у галузі рослинництва є витрати, які неможливо віднести на відповідну культуру в момент їх здійснення. Саме такі витрати пов'язані з вирощуванням декількох сільськогосподарських культур. Для обліку витрат і виходу продукції рослинництва використовують субрахунок 231 «Рослинництво», за дебетом якого обліковують витрати, а за кредитом – вироблену продукцію.

Отже, управління витратами є необхідним у всіх сферах діяльності. Послідовна побудова бухгалтерського обліку витрат дає змогу отримати достовірну інформацію для прийняття економічно обґрунтованих рішень і попереджень ризику у виробничо-господарській діяльності підприємств. У рослинництві існує ряд особливостей, які впливають на розподіл витрат і на процес калькуляції собівартості продукції рослинництва.

Визначення собівартості продукції представляє собою складний та послідовний процес, який в першу чергу є необхідним для сільськогосподарських підприємств, оскільки

така інформація дозволяє зробити висновки про ефективність господарської діяльності та процесу виробництва.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: наказ Міністерства фінансів України від 31 грудня р. № 318.

2. Кушнір В. Економічна сутність і зміст витрат на виробництво продукції рослинництва та формування її собівартості / Кушнір В. – 2013. – № 4. – С. 18-19.

3. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції сільськогосподарських підприємств: Наказ Міністерства фінансів України від 23.04.2001 р. № 45.

4. Мельничук Я.П. Калькулювання собівартості органічної продукції рослинництва / Мельничук Я.П. – 2016 – № 2. – С. 87-90.

УДК 657

Миронова Ю.Ю., к.е.н., доцент; Горб В.В., Яценко А.В., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СИСТЕМІ ПІДПРИЄМСТВА

Умови функціонування українських підприємств в ринковій економіці вимагають значного зростання обсягу інформації, як всередині господарюючого органу »так і за його межами. В зовнішніх організаціях зазвичай виникає деякий інтерес як до діяльності певної організації , так і до результатів її діяльності.

Дедалі збільшуються обсяги інформації про попит на продукцію, що випускається, можливості збуту продукції при певних умовах і вимогах, про матеріально-технічному забезпеченні виробництва продукції, про технічну підготовку виробництва, про витрати на виробництво і про ефективність випуску певних виробів і т.п.

А інформація про доходи і про ефективність використання ресурсів, зміні частки власного капіталу і його збереження, ефективності інвестицій все частіше цікавить: власників підприємства, постачальників, покупців, кредиторів, податкових органів [5, 560 с].

Об’єднуючою ланкою є нормативно-довідкова інформація для інших видів економічної інформації. Склад нормативно-довідкової інформації визначається типом виробництва, номенклатурою і складністю виробів, технологією і організацією виробництва, внутрішньовиробничих поділом праці, рівнем розвитку внутрішніх господарських зв'язків. Дані ознаки є основоположними для поточного і календарного планування, обліку процесу виробництва, систем обліку виробничих витрат і методів калькулювання собівартості продукції. Дана інформація є згрупованою, що і представляє нормативне господарство підприємства [1].

Планування розділяється на прогнози, проекти програм до планів, їх обґрунтування, оцінки можливості виконання та перевірки їх реальності. Воно охоплює стратегічне, тактичне, поточне і календар не планування виробництва, включає діяльність не тільки в цілому підприємства, а і усіх супутніх підрозділів.

Специфічної інформації про зовнішнє середовище, про відносини підприємства з іншими організаціями, про його розвиток і економічне становище, про обсяг і структуру ресурсів, потрібних для досягнення цілей середньостроковій і довгостроковій перспектив – зазвичай потребує стратегічне планування.

Тактичне планування має на меті зв’язати в часі, за напрямками, стадіями розробки і впровадження конкретні заходи, які направлені на виконання стратегічних цілей організації. Даний вид планової роботи вимагає іншого збирання інформації. Об'єктами можуть

виступати як виробничі потужності, ресурси, технологія, продукти так і витрати. Зазвичай тактичне планування представлено короткостроковими фазами на 1-3 роки у вигляді гнучких бюджетів, в яких показники найближчого року коригуються щоквартально, а показники наступних років – кожні півроку або щорічно. Звідси інформація має бути об'єднана виходячи з тих періодів, які покладені в основу короткострокових планів.

Дані поточні плани складаються на період до одного року і складаються з техніко-економічних і оперативно-календарних планів. Вони враховують кожен продукт, прогноз обсягу його реалізації, необхідний обсяг виробничих запасів і можливості виробництва. Техніко-економічне планування включає складання кошторисів (бюджетів) для підприємства в цілому на конкретний період (рік) [2].

Головна мета кошторису на даному рівні полягає у координації окремих планів структурних підрозділів, забезпечення їх узгодженості, яка має бути здійснена через об'єкт планування: продукт, витрати на його виробництво, ефективність.

Оперативно-календарне планування охоплює планові роботи по уточненню, деталізації і конкретизації показників виробничої програми підприємства, окремих підрозділів, робочих місць на короткі періоди (від місяця до години). Відмінною особливістю такого планування як завершального етапу всієї системи планування є те, що воно поєднує детальну розробку плану з економічними нормативами підприємства і безпосередньо контролює збалансованість виконання виробничої програми. Оперативно-календарне планування виступає елементом контролю виробництва, включає календарні розрахунки і прийоми побудови графіка виробництва і може існувати при відсутності кошторисів, бюджетів і т.п. Основу обох частин поточного планування складають одні і ті ж показники і економічні нормативи [3].

Тактична облікова інформація концентрує увагу на даних про активи підприємств, капіталі і зобов'язаннях, відображає факти господарської діяльності в русі ресурсів, їх перетворенні в продукцію, її продажу за звітний період. Вона являє матеріал для зіставлення фактично витрачених матеріалів, трудових і фінансових ресурсів з утвердженими нормами, нормативами і кошторисами.

Стратегічна інформація відображається в обліку таким способом, при якому зобов'язання, потенційні можливості, витрати і контроль розглядаються в аспекті руху до наміченої стратегічної мети. В її основу покладено прогноз вплив зовнішніх і внутрішніх умов роботи підприємства в результаті прийнятих на себе зобов'язань але ділових операцій. Призначення даного типу інформації полягає у визначенні ступеня ризику виробництва конкретних виробів, їх реалізації, зміни цін на продукти внаслідок виконання або відмови від виконання прийнятих зобов'язань.

Таким чином, система облікової інформації передбачає в своєму складі елементи нормування, планування і прогнозу. Вони дають можливість розширити інформативну і регулюючу функції обліку, забезпечити необхідний зв'язок між виробничими, технологічними та економічними службами підприємства, які виконують прогноз, планування, контроль, диспетчеризацію та інші подібні роботи. Включаючи в систему обліку планові і нормативні дані, в ході обробки інформації можна проводити аналіз економічних показників, оцінку і характеристику результатів діяльності окремих колективів, прогнозування тенденцій цих показників і напрямків розвитку підприємства [4].

Великий обсяг первинної інформації не дозволяє менеджерам повністю її осмислити, проаналізувати і використовувати в своїй роботі. Менеджери повинні використовувати короткі огляди і іншу спеціально для них згруповану інформацію для виконання обов'язків керівників різних рівнів правління, яка називається управлінською обліковою інформацією підприємства.

Отже, управлінський облік базується на оперативній інформації незалежно від її кількісного виміру, (наприклад, відгуки покупців про якість продукції). Оскільки більша частина інформації в своєму первинному вигляді не задовольняє запитам керівників, вони в більшій мірі зацікавлені в підсумкових даних .

Список використаних джерел

1. Тургаева А.А. Інформаційне забезпечення обліку для управління ризиками в страхових організаціях // Інноваційна наука і сучасне суспільство: збірник статей Міжнародної науково-практичної конференції (05.02.2015, м Уфа): в 2 ч. Ч. 1. Уфа: Аетерна, 2015. – с. 159.
2. Аносова С.В., Беклемешев В.П., Бочарова Е В. та ін. Економічні дослідження: аналіз стану та перспективи розвитку: монографія. Воронеж: ВДПУ, 2008. – 295 с.
3. Нидлз Б., Андерсон Х., Колдуелл Д. Принципи бухгалтерського обліку. М.: Фінанси і статистика, 2004. – 496 с.
4. Акчурина А.М., Баженова Е.В. та ін. Економіка регіонів: тенденції розвитку: монографія. Воронеж: ВДПУ, 2008. – 280 с.

УДК 657

Миронова Ю.Ю., к.е.н., доцент; Дейкало М.В., Норка Я.О., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

ОЦІНКА БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ

Здійснення оцінки об’єктів біологічних активів є однією із найважливіших передумов формування достовірної та релевантної інформації системою бухгалтерського обліку, необхідної для управління сільськогосподарськими підприємствами. Вона не лише є складовою методу бухгалтерського обліку та загальним вимірником усіх господарських засобів, джерел, процесів, а і базовим принципом бухгалтерського обліку і фінансової звітності; передумовою функціонування інших елементів методу бухгалтерського обліку на підприємстві [1].

Згідно з П(С)БО 30 біологічний актив − це тварина або рослина, яка в процесі біологічних перетворень здатна давати сільськогосподарську продукцію та/або додаткові біологічні активи, а також приносини в інший спосіб економічні вигоди. Тобто біологічним активом може бути будь-яка тварина чи рослина, яка утримується або вирощується на підприємстві.

Біологічні активи поділяються на довгострокові й поточні. Довгострокові біологічні активи − усі біологічні активи, які не є поточними біологічними активами. Поточні біологічні активи − біологічні активи, здатні давати сільськогосподарську продукцію та/або додаткові біологічні активи, приносити в інший спосіб економічні вигоди протягом періоду, що не перевищує 12 місяців, а також тварини на вирощуванні та відгодівлі [2].

Біологічний актив та/або сільськогосподарська продукція визнаються активом, якщо існує імовірність отримання підприємством у майбутньому економічних вигід, пов'язаних з їх використанням, та їх вартість може бути достовірно визначена.

Планом рахунків бухгалтерського обліку для обліку довгострокових біологічних активів передбачено рахунок 16 «Довгострокові біологічні активи», а для обліку поточних − рахунок 21 «Поточні біологічні активи» [3].

Види оцінок біологічних активів:при надходженні; при первісному визнанні; на дату балансу [4].

Біологічні активи відображаються на дату проміжного та річного балансу за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу.

До витрат на місці продажу включається тільки частина витрат на збут, які безпосередньо, пов’язані з продажем біологічних активів та сільськогосподарської продукції на активному ринку, зокрема комісійні винагороди продавцям, брокерам, а також непрямі податки, що сплачуються при реалізації цих активів. Транспортні та інші витрати на збут до витрат на місці продажу не відносяться.

Підприємство може визначити справедливу вартість біологічних активів на дату балансу за останньою ринковою ціною операції з такими активами (за умови відсутності суттєвих негативних змін у технологічному, ринковому, економічному або правовому середовищі, у якому діє підприємство) [2].

За відсутності інформації про ринкові ціни на окремі види біологічних активів, їх справедливу вартість можна визначити виходячи з ринкових цін на подібні біологічні активи, скоригованих з урахуванням індивідуальних характеристик, особливостей або ступеня завершеності біологічних перетворень активу, для якого визначається справедлива вартість.

Підприємство може визначити справедливу вартість біологічних активів за додатковими показниками, які характеризують рівень цін на біологічні активи. Біологічний актив може бути оцінений за вартістю сільськогосподарської продукції чи іншої продукції, яка може бути отримана при припиненні процесів його життєдіяльності (велика рогата худоба, свині можуть оцінюватися за вартістю м'ясопродуктів).

Якщо біологічні активи рослинництва на активному ринку оцінюються з урахуванням вартості землі та капітальних витрат на її поліпшення, то оцінка таких біологічних активів здійснюється за вирахуванням справедливої вартості землі та капітальних витрат на її поліпшення [5].

Поточні біологічні активи, справедливу вартість яких на дату балансу достовірно визначити неможливо, визнаються та відображаються за первісною вартістю. Оцінка таких поточних біологічних активів здійснюється відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», до періоду, в якому стає можливим визначити справедливу вартість поточних біологічних активів.

Поточні біологічні активи, справедливу вартість яких на дату балансу достовірно визначити неможливо, які не досягли зрілості та технологічний процес їх створення не завершено, відображаються у бухгалтерському обліку і звітності як незавершене виробництво та оцінюються за виробничою собівартістю, яка визначається відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [6].

Доходи та витрати від зміни оцінок таких поточних біологічних активів відображаються в обліку відповідно до Положення (стандарту) 9.

Якщо стає можливим визначити справедливу вартість поточних біологічних активів, вони переоцінюються до справедливої вартості, зменшеної на очікувані витрати на місці продажу, різниця між первісною вартістю (виробничою собівартістю), за якою вони обліковувались та їх справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу, відображається у складі інших операційних доходів (витрат) [7]..

Оцінка вартості біологічних активів на різних етапах їх руху є важливою складовою облікової роботи сільськогосподарського підприємства. Проведення оцінки є достатньо складним процесом, що обумовлюється різними інформаційними потребами окремих груп користувачів, наявністю широкого переліку видів оцінок у залежності від часового проміжку її проведення, значної кількості методів та способів визначення вартості об'єктів обліку, а також наявності інших обмежень та додаткових умов. Враховуючи всі означені аспекти підприємство повинно, обираючи методи оцінки біологічних активів (визначення справедливої вартості), самостійно визначити методику обчислення вартості біологічних активів та відобразити її в наказі про облікову політику.

Список використаних джерел

1. Бразілій Н.М. Концептуальні підходи до вартісного вимірювання в системі бухгалтерського обліку / Н.М. Бразілій // Вісник університету банківської справи Національного банку України. – 2013. – № 3 (18). – С. 235–238.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 18.11.2005 № 790 / minfin.gov.ua.

3. План рахунків бухгалтерського обліку та Інструкція про його застосування, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 року № 291 / minfin.gov.ua.

4. Методичні рекомендації по плануванню, обліку і калькулюванню собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств, затверджені наказом Міністерством аграрної політики України від 18 травня 2001 р. № 132 / minfin.gov.ua.

5. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку біологічних активів, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 29.12.2006 № 1315 / minfin.gov.ua.

6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 № 318 / minfin.gov.ua.

7. Лень В.С., Стародуб І.Л. Оцінка та облік поточних біологічних активів рослинництва // Вісн. Черн. держ. техн. ун-ту, 2008.— № 33, С. 172-178.

УДК 657

Миронова Ю.Ю., к.е.н., доцент; Дуль В.Ю., Красноштан С.С., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

НАЦІОНАЛЬНА СИСТЕМА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ КОЛУМБІЇ

У результаті тісної взаємодії між економікою, культурою, суспільством, історією, релігією та менталітетом відбувається формування теорії та практики національної системи бухгалтерського обліку та відповідного переліку завдань, які повинні бути вирішені. Таким чином, сьогодні кожна країна світу володіє унікальною системою бухгалтерського обліку. Однією із найбільш цікавих національних систем є колумбійська, яка розвивалася у надзвичайно складних умовах політико-економічних криз.

Колумбія – це аграрно-промислова держава із республіканським устроєм, яка розташована на північному-заході Латинської Америки, має вихід до Тихого та Атлантичного океану та займає третє місце за рівнем внутрішнього валового продукту на континенті. Ключовий вплив на становлення колумбійського бухгалтерського обліку було здійснено інфляційними процесами, тому відмінною рисою даної моделі є метод коректування показників звітності з урахуванням змін загального рівня цін. Поправка на інфляцію потрібна для гарантування достовірності наявних фінансових даних, особливо у співвідношенні довгострокових активів коректування звітності орієнтоване на потребу держави по виконанню дохідної частини бюджет [1]. Таким чином, ще однією відмінною рисою даної моделі є орієнтація бухгалтерського обліку на запити органів державної влади для ведення фіскальної політики. В основу бухгалтерського обліку покладений загальноприйнятий національний план рахунків, який забезпечує прозорість річної звітності компанії, а також включає у себе інструкції та рекомендації по складанню звітів. У бухгалтерську звітність включаються відомості стосовно оренди, страхуванні, судових процесах, основних засобах, запасах, власному капіталі, податках та інформація, яка необхідна для виконання податкової політики [2].

Наступною важливою рисою колумбійської школи бухгалтерського обліку є бажання перетворити бухгалтерський облік у чіткий механізм управління, що викликало потребу у застосуванні психології. Даний механізм будується на схемі “стимул-реакція”, у якій документ – це стимул, а реакція бухгалтера повинна бути продиктована даним документом. Завдяки психологічному трактуванню забезпечується стандартизація бухгалтерської роботи, що виражається у наявності чіткої схеми запрограмованих вирішень. Таким чином, гарантується суттєве спрощення ведення бухгалтерського обліку.

Третьою ключовою рисою колумбійської школи бухгалтерського обліку є розвинена система маскування джерел отриманого доходу та широкий асортимент їх демаскування.

Дана особливість була викликана історичним розвитком злочинних угрупувань, які намагалися легалізувати кошти, які мали незаконне походження. Зокрема, для маскування походження коштів здійснювалося формування фальшивих замовлень через декілька десятків фіктивних компаній. Для демаскування даної системи, уряд Колумбії розпочав тісну співпрацю із країнами Центральної Америки, США та великим європейськими банками. У результаті, була створена ефективна система ідентифікації джерел коштів.

Четверта відмінність полягає у наявності жорсткого механізму маркування та заморозки активів підприємства, яке підозрюється у здійснені незаконних операцій. Дана відмінність було продиктована з двох причин: колумбійський уряд хотів гарантувати іноземним партнерам безкомпромісність у боротьбі з незаконними активами та значною роллю силових структур Сполучених Штатів Америки. Разом із тим, варто зазначити той факт, що подібний крок є позитивним маркером для іноземним інвесторів та різноманітних компаній міжнародного рівня.

Головними перевагами колумбійської системи бухгалтерського обліку є:

– високий рівень стійкості до політико-економічних криз;

– держава володіє широким асортиментом засобів, які дозволяють відносно швидко стабілізувати ситуацію;

– наявність ефективної системи визначення джерел походження коштів;

– розвинений механізм заморозки сумнівних активів;

– оперативне формування звітів завдяки чіткій системі стандартизації.

Головними недоліками колумбійської системи бухгалтерського обліку є:

– постійне корегування результатів, які зумовлені інфляцією,

– значний вплив держави, що може зашкодити інтересам реальних інвесторів, кредиторів, акціонерів;

– розвинена мережа фіктивних компаній, які здійснюють фальшиві операції;

– банківський сектор отримує значні об’єми фіктивних інвестицій, що провокує його перевантаження;

– значна кількість операцій з капіталом, який має незаконне походження, що суттєво ускладнює роботу відповідним органам.

Головний орган, який здійснює нагляд за дотриманням норм ведення бухгалтерського обліку в країні є “Oficinade Auditoria Contable Generalde Columbia”, скорочено “OACGC”, тобто “Головне Облікове Ревізійне Управління Колумбії”, скорочено “ГОРУК”. Даний орган державної влади був утворений у 1989 році, як елемент загальної системи визначення джерел походження коштів. Головою управління є директор, який обирається кожні 5 років шляхом прямого голосування у парламенті країни. До кола повноважень даної посадової особи є формування державної політики у сфері документообігу, бухгалтерського обліку та інформаційного забезпечення підприємства.

У практичній площині, дана державна політика необхідна для гарантування прозорих правил ведення бізнесу та маркування підозрілих активів, які можуть нести загрозу. Наступним елементом організаційної структури “ГОРУК” є наявність у кожній територіально-адміністративній одиниці Колумбії окремого офісу, який здійснює реалізацію обраної політики. Наприклад, відбувається регулювання рівня відкритості інформації, пакету документів, які можуть вимагатися від підприємства та інші необхідні норми.

У результаті, є підстави для формування наступного висновку. Національна система бухгалтерського обліку Колумбії вирізняється тим, що розвивалася при складних політико-економічних умовах, застосуванням психологічних механізмів, спрямуванням до спрощення та протидії коштам, які мають не легальні джерела формування.

Головними недоліками даної системи бухгалтерського обліку є високий вплив держави, який може зашкодити інтересам економічно-активних категорій осіб та значна роль нелегального капіталу, що є негативним індикатором. Разом із тим, для подолання негативних явищ в економіці, держава здійснює відповідні позитивні кроки, наприклад було

утворено “OACGC” – орган державної влади, який здійснює регулювання бухгалтерського обліку.

Список використаних джерел

1. Варга І.Г. Школи бухгалтерського обліку: навч. / І. Г. Варга, А. В. Сметанін, І. А. Конопльова. - Київ: СУБ-М, 2016. - 60 с.

2. Томенко Л.Н. Технології ефективного бухгалтерського обліку: Навчально-практичний посібник. - М.: Вид-во ПРІОР, 2017. - 88 с.

3. Умпольський А.І. Азія та Латинська Америка з позиції бухгалтерського та управлінського обліку: навч. посібник / А.І. Умпольський, І.Д. Ященко, - Київ: Експо, 2017. - 68 с.

4. Чижов Н.А. Управлінський та бухгалтерський облік / Н.А. Чижов . – СПб.: Петер, 2018 . – 352 с.

5. Шапиро С.А.Бухгалтерський облік у різних країнах: Навч. посібник / С.А. Шапиро, О.В. Шатаева . – Посва: ГроссМедіа, 2018 . – 400 с.

УДК 657.37

Миронова Ю.Ю., к.е.н., доцент; Дупак А.С., Челембієнко К.С., магістранти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)

БЮДЖЕТУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ: ПОНЯТТЯ, ОСОБЛИВОСТІ ТА УМОВИ ЕФЕКТИВНОГО ЗАСТОСУВАННЯ

Бюджетування є невід’ємною складовою загального процесу планування на підприємстві з метою забезпечення економії грошових коштів, більшої оперативності в управлінні цими коштами, зниження непрямих витрат, а також для збільшення достовірності планових показників. Бюджетування – це процес аналізу раніше ухвалених рішень, через який підприємство оцінює доцільність фактичного використання активів, добротності і якості використовуваних джерел, є інструментом розподілу ресурсів для досягнення стратегічних цілей бізнесу [1].

Загальною метою бюджетування є підвищення ефективності функціонування компанії через посилення функцій планування і контролю. Виконуючи свої функції, бюджет і технологія бюджетування вирішують такі завдання:

а) у сфері виробництва: підвищення ефективності управління витратами; оптимізація витрат і зниження собівартості; узгодження цілей і завдань усіх виробничих підрозділів зі стратегією всієї компанії; мотивація керівників структурних підрозділів;

б) у сфері фінансового управління: розстановка пріоритетів використання фінансових ресурсів; підвищення ефективності управління ліквідністю, фінансовою стійкістю; перспективний фінансовий аналіз; прогнозування, управління майбутнім фінансовим станом.

Складання бюджетів переслідує такі основні цілі:

− розробку концепції ведення бізнесу; планування фінансово-господарської діяльності підприємства на певний період;

− оптимізацію витрат і прибутку підприємства;

− координація – узгодження діяльності різних підрозділів підприємства;

− комунікацію – доведення планів до відома керівників різних рівнів;

− мотивацію керівників на місцях на досягнення мети організації;

− контроль та оцінку ефективності роботи керівників на місцях шляхом порівняння фактичних витрат з нормативом;

− виявлення потреб у грошових ресурсах та оптимізацію фінансових потоків [2].

Ситуація на вітчизняних підприємствах така, що бюджетування застосовується лише для того, щоб контролювати окремі показники, наприклад розміри дебіторської чи кредиторської заборгованості, або для того, щоб установити рівні витрат в окремих структурних підрозділах. І зовсім не для того, щоб управляти активами підприємства, домагатися зростання капіталізації чи надійно визначати інвестиційну привабливість окремих напрямків господарської діяльності.

Доцільність впровадження системи бюджетування на вітчизняних підприємствах виникає у зв'язку з наступними потребами у необхідності: знаходити внутрішні резерви зниження витрат, обґрунтувати оптимальний рівень витрат коштів, оптимізації податкової політики й інших завдань, пов'язаних із удосконаленням системи управління підприємством.

Запровадження бюджетного планування сприяє вирішенню наступних завдань: створення ефективної системи фінансового менеджменту, підвищення її інвестиційної привабливості, оптимізація доходів і витрат як в цілому по підприємству, так і за окремими її структурними підрозділами, створення консолідованої звітності, оцінка показників діяльності підприємства.

Головною перевагою бюджетування є надходження інформації в реальному режимі часу, що надзвичайно важливо для керівництва [3]. Ефективність впровадження бюджетування на підприємствах проявляється у можливості керівництва визначити пріоритетні напрямки діяльності суб'єктів господарювання та передбачити результати прийняття управлінських рішень, оскільки це дає можливість своєчасно реагувати на зміни у макро- та мікросередовищі за рахунок впровадження відповідних заходів.

Для складання бюджетних планів використовують такі інформаційні джерела:

– дані звітності і показники виконання фінансового плану за минулий період;

– договори, що укладаються із споживачами продукції та постачальниками матеріально-технічних ресурсів;

– прогнозні розрахунки обсягу реалізації продукції або плани збуту продукції, які складені на основі замовлень, попиту, рівня цін і інших умов ринкового середовища;

– економічні нормативи затверджені законодавством (ставки оподаткування, норми амортизаційних відрахувань, облікова ставка кредитів, мінімальна заробітна плата і ін.)

– затверджена облікова політика підприємства.

В умовах сьогодення вітчизняні підприємства при формуванні системи бюджетування на підприємстві зіштовхуються з труднощами: автоматизація процесу бюджетування не на належному рівні, недостатня організаційна підтримка бюджетування. Основною проблемою бюджетування є складність прийняття управлінських рішень, які пов'язані з майбутніми подіями й необхідністю прогнозування.

Бюджетування базується на наступних вимогах: складання бюджетів усіма структурними підрозділами; забезпечення єдиних вимог до підготовки, аналізу і затвердження бюджетів; координація діяльності підрозділів підприємства у процесі складання бюджетів; структурованість бюджетів; обґрунтованість показників бюджетів; готовність бюджетів до змін; участь у процесі всіх керівників, відповідальних за результат діяльності підприємства.

З метою забезпечення організації ефективної системи бюджетування на досліджуваному підприємстві виділяють центри фінансової відповідальності: центри доходів, центри витрат, центри прибутку, центри інвестицій.

Для успішного впровадження й подальшого функціонування системи бюджетування на підприємстві необхідно дотримуватись таких умов:

1. Досконалість організаційної структури підприємства, яка дозволить чітко визначити функції й відповідальність керівників.

2. Чіткість у структуризації всіх процесів: визначення відповідальних за ними осіб з метою автоматизації операцій і спрощення процесу бюджетування.

3. Стандартизація даних, яка налагодить їх спільне використання бізнес-одиницями.

4. Достовірність даних облікової системи, яка є «постачальником» інформації.

5. Інтеграція з організаційною та інформаційною структурами підприємства, що дозволить підвищити ефективність всієї системи управління.

Отже, бюджетування охоплює всі функціональні сфери діяльності підприємства: виробництво, продаж, контроль якості, маркетинг, адміністрування, управління персоналом тощо. Дана система є ефективною і доцільною до впровадження і використання, оскільки є надзвичайно гнучкою, що дозволяє досягати кількох цілей у розвитку підприємства одночасно. Але лише у випадку вірного поставлення завдань перед нею і створення всіх необхідних передумов для її якісного застосування вона дасть максимальний ефект.

Список використаних джерел

1. Квасницька Р.С. Сутність та класифікація бюджетування суб'єктів господарювання / Р.С. Квасницька, С.О. Джерелейко // Вісник Хмельницького національного університету, Економічні науки. – 2010. – №5, Т.1 – С. 78-83.

2. Квасницька Р.С. Теоретичні аспекти та принципи ефективності бюджетування на підприємстві / Р.С. Квасницька, С.О. Джерелейко // Вісник Хмельницького національного університету, Економічні науки. – 2009. – №3, Т.1. – С. 105-110.

3. Міньковська М.В. Аспекти бюджетування: переваги та недоліки, успіхи та помилки / М.В. Міньковська // Економіка промисловості. – 2008. – №4. – С. 161-167.

УДК 336.225.611

Миронова Ю.Ю., к.е.н., доцент; Мизин О.О., студент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

РОЗВИТОК РЕГУЛЮВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

Відповідно до ст. 6 Закону «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» державне регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні здійснюється з метою: створення єдиних правил ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, які є обов'язковими для всіх підприємств та гарантують і захищають інтереси користувачів; удосконалення бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Після реформування, основними суб'єктами, відповідальними за регулювання питань методології бухгалтерського обліку та фінансової звітності, виступають три державні органи: Міністерство фінансів України, Національний банк України та Державне казначейство України.

О.М. Петрук зазначає, що на сучасному етапі тільки шляхом селекції та синтезу передових досягнень іноземного досвіду регулювання обліку можна реформувати національну систему бухгалтерського обліку з метою подальшого її якісного розвитку в нових умовах господарювання [1].

Проблема полягає в тому, що розроблені Міністерством фінансів України на основі Міжнародних стандартів фінансової звітності, національні П(С)БО мають узагальнений характер. Ефективність їх застосування потребує появи якісно нового рівня інституту керівників та бухгалтерів вітчизняних підприємств. Поки останній знаходиться в стадії формування, реформування необхідно було б проводити із врахуванням цих обставин.

Проте, реформами знято повноваження та усунуті галузеві органи управління від відповідальності за регулювання бухгалтерського обліку, за дотримання підприємствами встановленої методології. Це та багато інших проблем зумовили недосконаліть запровадженого реформами регулювання бухгалтерського обліку в Україні.

Останні світові економічні кризи привнесли новий підхід у сферу регулювання бухгалтерського обліку в США, Великобританії та інших країнах. Посилення державного

регулювання бухгалтерського обліку в розвинутих країнах набуває ознак універсальної й ефективної завершеної системи, що ґрунтується на концепціях чітких нормативів та відношення до бухгалтерського обліку як до елементу національної безпеки [2].

Отже, необхідні зміни як в наукових підходах, так і в нормативних документах і насамперед в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо системи регулювання бухгалтерського обліку на принципах закладених сучасними економічними теоріями та виходячи із антикризових програм розвинутих країн.

Незважаючи на такі очевидні факти, уряд України поки що зорієнтований на ще до кризові підходи, котрі запозичені у США із сфери регулювання бухгалтерського обліку у ліберально-віртуальній економіці кінця XX століття.

Більше того, зараз в роботі Мінфіну України питання регулювання бухгалтерського обліку не є першочерговим. Обмежені можливості має і Методологічна рада з бухгалтерського обліку Мінфіну. Обмежені можливості щодо цього мають й інші державні інституції, існуючі професійні бухгалтерські організації, наука та освіта. У правовому полі ці обмеження закладено Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», за яким розмито відповідальність за стан обліку в державі. За Законом збирає та обробляє фінансову звітність Держкомстат України, визначає методологію бухгалтерського обліку і звітності Мінфін, але немає відповідального за дотриманням професійних «правил гри». Стан українського інституту власника підприємства залишимо без коментарів, так само як і правовий та професійний статус українських бухгалтерів.

Саме це лежить в основі формального ведення бухгалтерського обліку на більшості вітчизняних підприємств, ставить під сумнів достовірність звітних даних Держкомстату, є першою причиною вимушеного запровадження додаткового обліку та звітності від Державної податкової адміністрації України та інших державних регуляторних органів. У науково-професійній спільноті існують різні бачення вирішення цієї проблеми: від вдосконалення роботи існуючого регулятора до створення нового регуляторного органу держави.

Ще одним аргументом державної визначальності в новому регуляторному органі є орієнтація розробників МСФЗ на національні державні органи в справі запровадження МСФЗ [3]. Зокрема, така угода між Фондом Комітету з міжнародних стандартів та Мінфіном України вступила в дію з 1 жовтня 2007 року.

Доцільно створити при Кабінеті Міністрів України спеціалізованої структури з питань бухгалтерського обліку, як координаційного органу міністерств та відомств держави, представників професії та науки для відпрацювання стратегії й тактики розвитку бухгалтерського обліку і професії бухгалтера в Україні, підготовки відповідних нормативно-правових документів. Такий орган забезпечить зняття певної кулуарності в роботі та підборі членів методологічної ради з бухгалтерського обліку Мінфіну, розширить суб'єкти методологічного впливу на регулювання бухгалтерського обліку за рахунок визначеного в правовому полі представництва галузевих міністерств, професійних бухгалтерських організацій.

Посилення методологічного впливу галузевими та професійними аспектами є ключовим фактором розвитку регулювання бухгалтерського обліку в Україні. Адже безспірним є факт відповідальності галузевого управління за стан економіки і для провадження ефективної економічної політики міністерства мають мати можливість визначати облікову політику у сферах їх відповідності. Підходи та рішення щодо представництва конкретних галузевих міністерств в Регуляторному органі могли б бути виписані в його Положенні (Статуті).

Законодавче закріплення обов'язкової участі професійних організацій в справі регулювання бухгалтерської діяльності є справою невідкладною. Інша справа критерії, квоти такої участі в регуляторних органах потребують додаткового вивчення та дискусії.

Не слід відкидати й інші можливі варіанти вирішення проблеми регулювання бухгалтерського обліку в Україні. Наприклад, посилення правового статусу методологічної

ради з бухгалтерського обліку Мінфіну України через розширення її повноважень та певної самостійності функціонування за окремим Статутом, а не за Положенням як є зараз.

Новий (чи оновлений) Регуляторний орган з бухгалтерського обліку має вирішити й існуючу нині проблему домінування в його складі інтересів так званих споріднених груп впливу. Обґрунтованою є доцільність формування складу Регулятора в кількості 33 осіб, з трьох рівнозначних груп впливу: міністерств та відомств загального спрямування (Мінфін, Мінюст, ДПАУ, ГоловКРУ і т.п.); міністерств та відомств галузевого спрямування; представників професійних бухгалтерських організацій. Така модель побудови регулятора в теоретичному аспекті відповідає відомій трирівневій доктрині (моделі) розвитку міжнародних стандартів фінансової звітності: загального, галузевого та корпоративного рівнів. Окрім того, такий підхід відповідає рекомендаціям Світового банку щодо зменшення ролі міністерств та відомств загального призначення у встановленні П(С)БО [2].

Список використаних джерел

1. Петрук О.М. Історія та іноземний досвід регулювання бухгалтерського обліку / О.М. Петрук // Вісник ЖДТУ. – 2005. – №3(33): Економічні науки. – С.156–167.

2. Жук В.М. Розвиток регулювання бухгалтерського обліку в Україні / В.М. Жук // Агросвіт. – 2010. - № 16. - С.29-32.

3. Міжнародні стандарти фінансової звітності [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id = 92410.

УДК 657

Миронова Ю.Ю., к.е.н., доцент; Шинкар Ю.Л., Прут А.Ю., студенти
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава, Україна)

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИТРАТ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ

Згідно з П(С)БО 16 «Витрати» витрати – це витрати, що визнаються або шляхом зменшення активів, або шляхом збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу внаслідок вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені. Специфічне місце серед об'єктів бухгалтерського обліку займають витрати майбутніх періодів.

Проблемним питанням визнання та відображення в обліку інформації про витрати майбутніх періодів присвячено роботи багатьох науковців. Велике значення у своїх працях розкриттю сутності витрат майбутніх періодів приділяли такі автори як Н.В. Вареня, О. Василевич, Г. Волков, О. Воронова, І.Е. Гущина, Л. Гуменюк, Ю.А. Кузьмінський, І. Лавроненко, Т.О. Меліхова, Н.В. Парушина, В.В. Патров, Л. Плєшонкова, В.М. Саприкін, Я.В. Соколов. Зокрема, на думку Коваленко Т.О. витрати майбутніх періодів – це витрати, які здійснені в поточному періоді, але підлягають віднесенню на витрати майбутніх періодів [1]. Бондарьова О. тлумачить поняття витрати майбутніх періодів як витрати, що розміщуються в активі та забезпечують одержання економічних вигід протягом кількох звітних періодів [2].

Відповідно до Інструкції про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій в Україні під витратами майбутніх періодів розуміють витрати, витрати, пов'язані з підготовчими до виробництва роботами в сезонних галузях промисловості; з освоєнням нових виробництв та агрегатів; сплачені авансом орендні платежі; оплата страхового поліса; оплата торгового патенту; передплата на газети, журнали, періодичні та довідкові видання тощо [3].

Господарюючі суб'єкти мають право самостійно вирішувати які витрати включати до витрат майбутніх періодів, а які ні – це залежить від виду економічної діяльності та

доцільності їх виділення. Це і є першою особливістю витрат майбутніх періодів. Дане питання є досить дискусійним, оскільки роз'яснень і рекомендацій, котрі б чітко пояснювали це питання немає.

Також підприємства можуть самостійно встановлювати терміни та способи списання витрат майбутніх періодів. А деякі взагалі не визначають ці терміни в обліковій політиці. Що є також особливістю обліку витрат майбутніх періодів. Тому на нашу думку, потрібно створити окремий документ, в якому будуть обов'язково зазначатися терміни і способи списання даних витрат.

При виборі методу списання витрат майбутніх періодів необхідно бути дуже уважним. Оскільки не вірно вибраний метод може завищити собівартість продукції, а це негативно вплине на фінансовий результат підприємства. В основному використовують прямолінійний метод та метод нормативних (кошторисних) ставок. Проте деякі вчені пропонують застосовувати метод прискореного списання з використанням норми прискореної амортизації.

Також однією з особливостей витрат майбутніх періодів є відсутність чітко визначеної класифікації даного виду витрат. Ми вважаємо, що це негативно впливає на управління підприємством. З метою організації бухгалтерського облік необхідно розробити класифікацію витрат майбутніх періодів. В цілому витрати підприємства можна класифікувати за різними ознаками. Необхідність виділення різних класифікацій витрат є передумовою успішної організації планування, обліку, контролю, аналізу та ефективного управління витратами. Також наявність різних ознак, за якими можна класифікувати витрати, дає можливість відобразити, як витрати впливають на собівартість продукції. А в умовах ринкової економіки для ефективного управління підприємством слід знати, яким чином спланувати витрати з випуском продукції так, щоб отримати прибуток.

Згідно законодавству аналітичний облік витрат майбутніх періодів ведеться за видами. Але для накопичення і формування таких витрат повинен бути призначений рахунок для введення обліку витрат майбутніх періодів за статтями. Оскільки відсутність цього знижує достовірність наданої інформації по даному рахунку обліку.

Ще однією особливістю є те, що для відображення витрат в балансі є лише одна стаття. Це вказує на відсутність чіткого розподілу на витрати, які стосуються поточного облікового періоду і витрати, що відносяться до довгострокових періодів. Це створює труднощі для користувачів фінансової звітності та негативно впливає на порядок відображення даних витрат на рахунках. У зв'язку з цим окремі науковці пропонують відображати в Примітках до річної фінансової звітності склад статті «Витрати майбутніх періодів» або відображати дані витрати у складі необоротних та оборотних активів у балансі. Активи потрібно відображувати в балансі за принципом зростання ліквідності – спочатку необоротні активи, потім оборотні активи.

Підприємства при визначені величини розміру витрат майбутніх періодів використовують показники порівняння видів продукції за видами за звітний та попередній період. Порівнюють собівартість продукції із собівартістю реалізованої продукції. Саме так формується кінцевий фінансовий результат підприємства.

Якщо розглядати аналіз витрат майбутніх періодів, то його проводять у частині порівняння за два суміжні роки динаміки витрат і доходів майбутніх періодів та їх питомої ваги у структурі валюти балансу. Проте в Україні постає потреба в удосконаленні методики аналізу для реального відображення показників діяльності.

При розгляді практики обліку витрат майбутніх періодів можна виявити проблему у документальному оформлені, тому що документообіг ведеться або недосконало або використовуються документи, що не відповідають нормам. Також відсутня єдина система облікових регістрів. Все це у свою чергу призводить до неправильного визначення фінансового результату.

У ході проведеного дослідження ми дійшли до висновку, що відчутної різниці між сутністю поняття «витрати майбутніх періодів» немає. Всі терміни схожі між собою і схиляються до законодавства.

Що стосується особливостей, то було виявлено, що відсутнє чітке законодавче регулювання, як і відсутній єдиний метод обліку витрат. Також не виявлено точно визначену класифікацію, а багато основних моментів підприємства вирішують самостійно. Проте багато факторів створюють труднощі для користувачів фінансової звітності і можуть викривляти результати кінцевого фінансового результату. Що призведе до низки проблем обліку витрат майбутніх періодів.

На нашу думку дана тема не є повністю вивчена. Оскільки дослідженню особливостей обліку витрат майбутніх періодів приділяється не достатньо уваги. І навіть законодавчі норми є досить загальними та не охоплюють особливостей і специфіку діяльності окремих суб'єктів господарювання. Все це обумовлює проведення подальших наукових досліджень і розробок.

Список використаних джерел

1. Коваленко Т.О. Особливості обліку витрат на малих підприємствах / Т.О. Коваленко // Вісник Житомирського державного технологічного університету / Економічні науки. – Житомир: ЖДТУ, 2005. – № 1 (31). – С. 86– 90.

2. Бондарьова О. Сьогоднішні витрати під майбутню оренду / О. Бондарьова // Бізнес бухгалтерія. – 2008. – № 12. – С. 39 – 47.

3. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерство Фінансів України від 31.03.99 р. № 291.

УДК 336

Миронова Ю.Ю., к.е.н., доцент; Сіроштан І.О., студентка
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)

ОБЛІК ТА АНАЛІЗ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІДПРИЄМСТВА

Зобов'язання є невід'ємною складовою діяльності будь-якого суб'єкта господарювання. Наявність зобов'язань вимагає чіткого розуміння їх сутності, складу, здійснення правильної класифікації та знання нормативного забезпечення їх обліку. Оскільки, всі залучені засоби мають строки погашення, а порушення даних умов матиме негативний вплив на фінансовий результат, знижує платоспроможність та рентабельність підприємства. Тому обов'язковим є дослідження поняття «зобов'язання» з точки зору українського та міжнародного законодавства, що представлено в табл. 1.

Таблиця 1

Сутність терміну «зобов'язання»

Джерело	Визначення
Бюджетний кодекс України [1]	Бюджетне зобов'язання – будь-яке здійснене відповідно до бюджетного асигнування розміщення замовлення, укладення договору, придбання товару, послуги чи здійснення інших аналогічних операцій протягом бюджетного періоду, згідно з якими необхідно здійснити платежі протягом цього ж періоду або у майбутньому.

Господарський процесуальний кодекс України [2]	Господарським визнається зобов'язання, що виникає між суб'єктом господарювання та іншим учасником (учасниками) відносин у сфері господарювання з підстав, передбачених цим Кодексом, в силу якого один суб'єкт (зобов'язана сторона, у тому числі боржник) зобов'язаний вчинити певну дію господарського чи управлінсько-господарського характеру на користь іншого суб'єкта (виконати роботу, передати майно, сплатити гроші, надати інформацію тощо), або утриматися від певних дій, а інший суб'єкт (управнена сторона, у тому числі кредитор) має право вимагати від зобов'язаної сторони виконання її обов'язку.
Податковий кодекс України [3]	Податкове зобов'язання – сума коштів, яку платник податків, у тому числі податковий агент, повинен сплатити до відповідного бюджету як податок або збір на підставі, в порядку та строки, визначені податковим законодавством
Цивільний кодекс України [4]	Зобов'язанням є правовідношення, в якому одна сторона (боржник) зобов'язана вчинити на користь другої сторони (кредитора) певну дію (передати майно, виконати роботу, надати послугу, сплатити гроші тощо) або утриматися від певної дії, а кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язку.
Закон України «про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [5]	Зобов'язання – заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, приведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди.
Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» [6]	Довгострокові зобов'язання – всі зобов'язання, які не є поточними зобов'язаннями. Непередбачене зобов'язання – це зобов'язання, що може виникнути внаслідок минулих подій та існування якого буде підтверджено лише тоді, коли відбудеться або не відбудеться одна чи більше невизначених майбутніх подій, над якими підприємство не має повного контролю; теперішнє зобов'язання, що виникає внаслідок минулих подій, але не визнається, оскільки малоймовірно, що для врегулювання зобов'язання потрібно буде використати ресурси, які втілюють у собі економічні вигоди, або оскільки суму зобов'язання не можна достовірно визначити.
Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи» [7]	Зобов'язання – існуюче зобов'язання суб'єкта господарювання, яке виникає в результаті минулих подій і погашення якої, за очікуванням, призведе до вибуття ресурсів суб'єкта господарювання, котрі втілюють у собі економічні вигоди.

Для обліку зобов'язань використовують рахунки 4, 5 і 6 класів Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій.

Для здійснення аналізу зобов'язань підприємства необхідно скористатися методикою, як сукупністю правил, прийомів та методі вивчення та опрацювання фінансової інформації. Основними методами аналізу зобов'язань підприємства є:

- горизонтальний;
- вертикальний;
- трендовий;
- коефіцієнтний;
- факторний.

Аналіз зобов'язань підприємства починають з проведення загального аналізу, який заснований на використанні методів вертикального і горизонтального аналізу. Горизонтальний аналіз дозволяє переглянути позиковий капітал за горизонтальною динамікою, оцінити тенденції змін окремих елементів джерел залучених фінансових ресурсів. Вертикальний аналіз забезпечує дослідження зобов'язань за структурою окремих розділів і статей пасиву балансу.

Далі обчислюються показники, що характеризують рух позикового капіталу за допомогою балансового методу: рівень надходження позикових коштів; рівень погашення боргових зобов'язань; відношення обороту з погашення боргових зобов'язань до суми залишків на початок періоду і надходження позикових коштів за період;коефіцієнт

співвідношення оборотів з надходження позикового капіталу і погашення боргових зобов'язань.

Наступним етапом аналізу позикового капіталу підприємств є аналіз фінансової стійкості та платоспроможності підприємства. За його результатами приймаються рішення про надання кредитів. Аналіз ліквідності та фінансової стійкості ґрунтується на обчисленні абсолютних та відносних показників [8].

Отже, підприємства будь-якої організаційно-правової форми та форми власності під час своєї діяльності здійснюють безліч господарських операцій які стосуються зобов'язань. Однак, головною метою фінансової діяльності є забезпечення надходження і використання за призначенням фінансових ресурсів, вчасної сплати за довгостроковими і короткостроковими позиками, раціонального співвідношення між власними та залученими коштами. Це обумовлює необхідність і практичну значимість систематичного аналізу зобов'язань підприємства.

Список використаних джерел

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. із змінами та доповненнями // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 50-51. – 572с.

2. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991р. із змінами та доповненнями // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 6. – 56с.

3. Податковий Кодекс України: Закон України від 02.12.2010р. із змінами та доповненнями // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 13-14, 15-16, 17. – 112с.

4. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003р. із змінами та доповненнями // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – 356с.

5. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV.

6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: Наказ Міністерства фінансів України від 31.01.2000 року № 20.

7. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи»

8. Стаднюк Т.В. Теоретичні основи аналізу зобов'язань суб'єктів господарювання / Т.В. Стаднюк // Агросвіт. – К. – 2014. – С. 60-65.

УДК 331

Поттосина С.А., к.ф.-м.н., доцент; Ивко Г.О.
Белорусский государственный университет информатики и радиоэлектроники
(г. Минск, Республика Беларусь)

ИНФОРМАЦИОННЫЙ ПОРТАЛ ДЛЯ БОЛЬНЫХ ДИАБЕТОМ

Интенсивная информатизация общества, несомненно, открывает для бизнеса новые возможности, в то же время, обусловливая необходимость рациональной организации информационного обеспечения как основы для успешного развития малого и среднего бизнеса и повышения его эффективности.

Информационный портал отличается следующими особенностями: большое количество уникальной информации; сложная структурой и навигацией; разнообразные интерактивные сервисы; большая нагрузка по посещаемости.

Главная задача данного портала состоит в организации помощи пользователям найти нужные данные по определенной тематике. Всю информацию, которая присутствует на сайте, обычно достаточно легко структурировать и просто систематизировать благодаря наличию специальных опций. Это делает работу с порталом максимально простой, комфортной и эффективной.

Организацию работы информационного портала осуществляют следующие специалисты: Руководитель проекта; Системный администратор; Программист; Веб-дизайнер; CRM-специалист; Веб-архитектор; Модератор/редактор; Рекламный агент; Контент-менеджер. В случае покупки такого проекта «под-ключ», компании-заказчику необходимо лишь обслуживать этот продукт, с чем справляется персонал, работающий с содержимым портала, и обеспечивающие его актуальность. Поддержание работоспособности информационного портала остаётся на компании, которая его разрабатывает.

Основные преимущества информационного портала для продвижения бизнеса в сети интернет: Низкий входной барьер; Продвижение в сети за счет уникальности и качества контента; Регулярные обновления; Продвижение с помощью социальных сетей; Множество GSM-систем для информационных ресурсов; Удалённая работа; Возможность монетизации; RSS-рассылка; Применение открытых источников данных для производства уникального контента; Отсутствие офисных помещений.

При этом можно выделить следующие отрицательные моменты: высокая конкуренция; пассивность аудитории; контроль качества написанного материала; дороговизна производства собственного контента.

Зачастую веб-сайты создаются крупными бизнес-компаниями. Последние обладают большим количеством информации в своей сфере деятельности и готовы поделиться ею с партнерами по бизнесу. Специалисты отмечают, что информационный портал зачастую способствует активному развитию организации.

Информационного портала для бизнеса дает следующие возможности: управлять большим объемом информации; контролировать работу компании из любого расстояния; своевременно оповещать посетителей веб-сайта о новых событиях и нововведениях.

Из всей приведённой выше информации можно сделать вывод, что информационный портал для бизнеса – удобный и эффективный инструмент для развития компании и расширения бизнеса на новых рынках, в том числе фармацевтических.

Около 60 миллионов человек в Европейском регионе больны диабетом. Распространенность этого заболевания растет во всех возрастных группах, при этом в некоторых государствах-членах им уже болеют 10–15% населения. Люди во всем мире все чаще заболевают диабетом, а результаты исследований свидетельствуют о возрастающем риске развития этой болезни у детей. Более 350 миллионов человек во всем мире страдают от этой болезни, а если не будут приняты надлежащие меры, то через 20 лет это число может более чем удвоиться. Если брать за основу официальные данные – в Беларуси на сегодняшний день насчитывается почти 300 тысяч людей больных разными формами сахарного диабета. В РБ в 2015 году получали лечение инсулинами 66 881пациентов с сахарным диабетом, инсулины отечественного производства (производитель РУП «Белмедпрепараты») составляют более 80% от всех используемых инсулинов во флаконах. Однако помимо этой категории товаров, больные нуждаются в целом арсенале приспособлений, которые призваны следить и поддерживать уровень здоровья больных и создавать для них комфортные условия жизни.

По расчетам DISCOVERY Research Group, объем рынка на территории СНГ в натуральном выражении в 2010 году составлял порядка 2 млн. глюкометров и около 16 млн. упаковок тест-полосок по 50 шт., увеличившись по сравнению с 2009 годом на 12%.

Повторные исследование компании DISCOVERY Research Group были проведены в январе 2018 года. По результатам повторного исследования, объём рынка СНГ вырос до 3.2 млн. глюкометров и 24 млн. упаковок тест-полосок по 50 шт., увеличившись по сравнению в 2010 годом на 60%.

На белорусском рынке глюкометров представлено множество зарубежных компаний, производящих глюкометры, так как отечественные производители не освоили производство данного вида продукции. Так как первичным критерием при выборе глюкометра для многих потенциальных клиентов является качество приобретаемого товара, продукция компании

OneTouch, являющаяся одним из мировых лидеров по качеству продукции, выгодно выделяется на фоне своих конкурентов.

С учетом тенденции к росту количества больных диабетом - в ближайшие 20 лет число больных диабетом может увеличиться на 75-120%, можно говорить о высоком потенциале развития рынка. При этом, существенное влияние на размер рынка оказывает покупательская способность населения - чем она выше, тем чаще больные диабетом могут позволить себе приобрести тест-полоски и совершить замер крови.

Очевидно, что рынок тест-полосок является вторичным по отношению к рынку глюкометров, т.к. к каждой модели глюкометра подходит лишь определенная модель тест-полосок. Таким образом, чем больше производитель способен реализовать глюкометров (в т.ч. путем различных акций, когда покупается набор тест-полосок, а глюкометр предоставляется в подарок), тем больше возможность продать тест-полоски к конкретной модели глюкометра.

По данным экспертов, лишь каждый третий больной диабетом из общего числа пользуется глюкометром. Таким образом, потенциальная емкость рынка превышает текущий объем более, чем в 3 раза. При этом, в данном случае учитываются только зарегистрированные пациенты, больные диабетом. В действительности, емкость рынка может превышать текущий объем в 10-15 раз. С учетом роста финансового благополучия жителей Российской федерации можно предполагать расширение объёма рынка так же и за счёт увеличения процента пациентов, использующих глюкометры и тест-полоски на постоянной основе.

В результате проведённых исследований был сформирован проект информационного портала для расширения влияния компании OneTouch на новых рынках и разработано программное приложение, основной целью которого являлось информационное ознакомление клиентов, как действующих, так и потенциальных, о товарах и услугах компании. Помимо достижения бизнес-целей разработанный программный продукт помогает пользователям получить достоверную информацию, на важную для них тематику диабета. При регистрации ранее приобретённого товара посетители сайта попадают в реестр клиентов и будут получать полезную информацию как о новостях, акциях и специальных предложениях компании, так и интересные и полезные данные о коснувшейся их болезни. В дальнейшем планируется внедрение системы онлайн-продажи товаров компании, включающая в себя разработку личного кабинета, корзины, каталога товаров, доработка информационной модели системы и внедрение автономной онлайн-поддержки пользователей.

УДК 331

Поттосина С.А., к.ф.-м.н., доцент; Прищеп М.М.
Белорусский государственный университет информатики и радиоэлектроники, (г. Минск, Республика Беларусь)

НАХОЖДЕНИЕ МИНИМАЛЬНОГО ДИАГНОСТИЧЕСКОГО ТЕСТА ПРИ КЛАССИФИКАЦИИ ДЕФЕКТОВ В ПРОГРАММНОМ ПРОДУКТЕ

Автоматизированное тестирование подразумевает под собой разработку и использование специального программного обеспечения для запуска и контроля выполнения тестовых сценариев и сравнения реальных и запланированных результатов согласно спецификации. При организации автоматизации тестирования больших проектов, когда необходимо в разделении специалистов по тестированию на определенные группы, появляется задача о классификации дефектов. Проект с применением автоматизации имеет большое количество вариантов использования.. Само собой разумеется, что и за дефекты, возникающие в процессе тестирования и работы приложения, будут отвечать специалисты,

занимающиеся поддержкой данной деятельности на проекте и являющиеся в ней наиболее квалифицированными. В зависимости от того, какой методологии придерживаются на проекте, распределение зарегистрированных дефектов между специалистами может быть различным. Однако на данный момент одним из наиболее распространенных и приоритетных способов является наличие одной общей «доски с дефектами», куда помещаются все найденные дефекты. Далее специалист по автоматизации открывает «доску» и смотрит на список дефектов, расположенных там. На процесс анализа, классификации и дальнейшего устранения дефектов тратится достаточно большой объем времени. В подобных условиях применение автоматизированной классификации дефектов является не только рациональным, но желательным для организации эффективной деятельности команды. Это позволит уменьшить время простоев, которые неминуемо возникают в случае ошибочной передачи дефекта. Задача о нахождении минимального диагностического теста, предложенная в [1], может оказаться весьма полезной.

Рассмотрим множества $D = \{D_1, D_2, \ldots, D_n\}$ и $B = \{b_1, b_2, \ldots, b_n\}$. Множество D является множеством возможных дефектов, множество B – множеством внешних признаков (симптомов), которые возникают вследствие обнаружения дефекта. Симптом – свойство дефекта, позволяющее классифицировать дефекты по их типичному проявлению. Строится булева диагностическая матрица $\boldsymbol{C}$, которая показывает, какими признаками характеризуется тот или иной дефект. Элемент матрицы c_{ij} равен 1, если дефект D_i влечет симптом b_j, иначе элемент c_{ij} матрицы $\boldsymbol{C}$ равен 0. Для матрицы $\boldsymbol{C}$ строится матрица различий $\boldsymbol{R}$, строки которой соответствуют парам строк диагностической матрицы и показывают, какими компонентами отличаются строки в этих парах, при этом будем использовать покомпонентную операцию сложения по модулю два, выполняя ее над всеми парами строк диагностической матрицы.

Для полученной матрицы различий $\boldsymbol{R}$, можно найти кратчайшее столбцовое покрытие. Множество признаков, соответствующих столбцам найденного покрытия, будет искомым решением задачи. При этом каждый дефект можно однозначно определить соответствующей строкой подматрицы $\boldsymbol{C}'$ матрицы $\boldsymbol{C}$. Это позволяет наиболее рациональным образом классифицировать дефекты на момент их возникновения по данным признакам.

В качестве примера рассмотрен реальный проект – веб-приложение для МТБанка «Халва», в котором были выделены такие симптомы дефектов, как:

1. Косметический симптом – визуально заметный недостаток интерфейса, не влияющий на функциональность приложения.

2. Некорректная операция – некорректное выполнение некой операции.

3. Нереализованная функциональность – некая функция приложения не выполняется или не может быть вызвана.

4. Низкая производительность – выполнение неких операций занимает недопустимо большое время.

5. Крах системы - приложение прекращает работу или теряет способность выполнять свои ключевые функции.

6. Неожиданное поведение – в процессе выполнения некоторой типичной операции приложение ведет себя необычным образом.

7 .Недружественное поведение – поведение приложения создает пользователю неудобства в работе.

8. Расхождение с требованиями – приложение ведет себя не так, как указано в требованиях.

9. Предложение по улучшению – приложение ведет себя согласно требованиям, но у специалиста по тестированию есть обоснованное мнение о том, как ту или иную функциональность можно улучшить.

Ниже перечислены дефекты, найденные в программном продукте при проведении тестирования:

D_1. Отсутствует логотип компании при авторизации в системе.

D_2. Отображается страница "Акции" при клике на раздел "Аксессуары".

D_3. Отсутствует раздел "Избранные магазины".

D_4. Не загружается страница "Техника" со списком соответствующих магазинов при одновременном пользовании сайтом количеством человек, равным 10 000.

D_5. Крах плагина Adobe Flash при попытке просмотра видеозаписи.

D_6. Номер телефона технической поддержки не удается набрать в мобильном браузере.

Для нахождения минимального диагностического теста построим диагностическую матрицу $\boldsymbol{C}$:

$$\boldsymbol{C} = \begin{array}{c} \\ D_1 \\ D_2 \\ D_3 \\ D_4 \\ D_5 \\ D_6 \end{array} \begin{array}{c} \begin{array}{ccccccccc} 1 & 2 & 3 & 4 & 5 & 6 & 7 & 8 & 9 \end{array} \\ \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 1 & 1 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & 1 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 1 \end{bmatrix} \end{array}.$$

Ниже представлены матрица различий $\boldsymbol{R}$ и подматрица $\boldsymbol{C}'$ матрицы .

$$\mathbf{R} = \begin{array}{c} \\ D_1D_2 \\ D_1D_3 \\ D_1D_4 \\ D_1D_5 \\ D_1D_6 \\ D_2D_3 \\ D_2D_4 \\ D_2D_5 \\ D_2D_6 \\ D_3D_4 \\ D_3D_5 \\ D_3D_6 \\ D_4D_5 \\ D_4D_6 \\ D_5D_6 \end{array} \begin{array}{c} \begin{array}{ccccccccc} 1 & 2 & 3 & 4 & 5 & 6 & 7 & 8 & 9 \end{array} \\ \begin{bmatrix} 1 & 1 & 0 & 0 & 0 & 1 & 1 & 0 & 0 \\ 1 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 1 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 1 & 1 & 0 \\ 1 & 1 & 0 & 0 & 1 & 1 & 1 & 1 & 0 \\ 1 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & 1 & 1 \\ 0 & 1 & 1 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 & 1 & 1 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & 1 \\ 0 & 0 & 1 & 1 & 0 & 0 & 1 & 1 & 0 \\ 0 & 1 & 1 & 0 & 1 & 1 & 1 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 1 & 1 & 1 \\ 0 & 1 & 0 & 1 & 1 & 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 & 1 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & 1 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} \end{array}$$

$$\boldsymbol{C}' = \begin{array}{c} \\ D_1 \\ D_2 \\ D_3 \\ D_4 \\ D_5 \\ D_6 \end{array} \begin{array}{c} \begin{array}{ccccc} 1 & 2 & 3 & 4 & 6 \end{array} \\ \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 & 1 \\ 0 & 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 1 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \end{bmatrix} \end{array}$$

Используя минимаксный алгоритм поиска кратчайшего столбцового покрытия матрицы $\boldsymbol{R}$, получаем одно из возможных кратчайших покрытий $П$ = (1, 2, 3, 4, 6). Действительно, множество симптомов $П$ однозначно диагностирует каждый дефект данного программного продукта, поскольку каждая строка подматрицы $\boldsymbol{C}'$ различна:

Список использованной литературы

1. Закревский А.Д., Поттосин Ю.В., Черемисинова Л.Д. Логические основы проектирования дискретных устройств // М.: Физматлит, 2007. 592 с.

УДК 311.219.1

Ярова В.В., к.е.н., доцент

Харківський національний аграрний університет імені В.В. Докучаєва (м. Харків, Україна)

ПРОБЛЕМИ ПОГЛИБЛЕННЯ ІНФОРМАТИВНОСТІ СТАТИСТИЧНОЇ ЗВІТНОСТІ

Державна статистика − це централізована система збирання, опрацювання, аналізу, поширення, збереження, захисту та використання статистичної інформації. Її метою є генерація і поширення якісних статистичних даних про масові економічні, соціальні, демографічні, екологічні та інші явища й процеси, що відбуваються в нашій державі та її регіонах. Всебічна й об’єктивна інформація про той чи інший процес, явище є передумовою для прийняття ефективних рішень на рівні держави щодо управління соціально-економічними процессами [1].

Результати виробничо-фінансової діяльності сільськогосподарських підприємств за певний період представлені у вигляді системи показників у фінансовій, статистичній і

податковій звітності. У ній знаходять відображення дані оперативного, статистичного і бухгалтерського обліку. Статистична звітність є одним з джерел отримання Державною службою статистики України (далі Держстат) статистичної інформації для її узагальнення, аналізу, поширення її в доступній формі для сприйняття. Регламентує діяльність Держстату і його органів Закон України «Про державну статистику» від 17.09.1992 № 2614-XII. Його норми обов'язкові не лише для органів Держстату, а й для респондентів.

Вченими вважається, що суттєвим недоліком вітчизняної системи звітності є те, що вона не забезпечує достатньої, до того ж оперативної інформації для управлінців різного ієрархічного рівня. З іншого боку, інформація, сформована за традиційною системою звітності, важкозрозуміла для менеджерів, які здебільшого є спеціалістами-технологами, через свою надмірну специфічність. Тому вона не піддається безпосередній інтерпретації і трансформації в обґрунтовані управлінські рішення, які б унеможливлювали, або хоч суттєво зменшували ризики промахів [3].

У 2018 році, у зв'язку з переглядом звітно-статистичної документації, Держстат України Наказом «Про затвердження форми державного статистичного спостереження № 50-сг (річна) «Звіт про основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств» від 6 червні 2017 року №127 (далі наказ №127) затвердив нову форму державного статистичного спостереження № 50-сг (річна), яка подається юросабами та їх відокремленими підрозділами, що провадять сільськогосподарську діяльність [2].

За 2017 рік сільськогосподарські підприємства уперше звітували із застосуванням оновленої форми.

Оновленою формою № 50-сг (річна) «Звіт про основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств» (далі форма 50-сг) внесено такі основні зміни:

1. Не надаються розділ 1 «Виробництво і реалізація продукції сільського господарства і послуг». У цьому розділі за окремими видами продукції рослинництва і тваринництва раніше подавалася інформація про зібрану площу (площу насаджень у плодоносному віці), га; кількість виробленої продукції, тис грн; виробничу собівартість; кількість реалізованої продукції у фізичній масі, ц; її виробничу і повну собівартість, тис грн; чистий дохід (виручку) від реалізації, тис грн.

Дані про кількість (ц) і вартість (грн.) реалізованої продукції, кількість продукції, яка була перероблена на своїх потужностях та передана для перероблення на давальницьких засадах (ц), кількість продукції у наявності безпосередньо в господарстві (ц) можна взяти із статистичної звітності «Звіт про реалізацію продукції сільського господарства» (форма 21-заг (річна)).

Дані про зібрану площу окремих сільськогосподарських угідь (га), обсяг виробництва у початково оприбуткованій масі і масі після доробки (ц) можна знайти у статистичній звітності «Звіт про площі та валові збори сільськогосподарських культур, плодів, ягід і винограду» (форма 29-сг (річна)).

2. Не відображаються дані про середньооблікову кількість штатних та середню кількість позаштатних працівників, зайнятих у сільськогосподарському виробництві (усього) і у тому числі у рослинництві, і у тваринництві. Основним джерелом даних про чисельність працівників у господарстві і статистична звітність «Звіт із праці» (форма 1 ПВ (квартальна)), де показано облікову кількість штатних працівників на кінець звітного періоду.

3. Не відображаються дані про землекористування господарства протягом року, а саме, про загальну площу сільськогосподарських угідь (у тому числі взяту в оренду). Джерелом даних про площі є статистична звітність «Звіт про площі та валові збори сільськогосподарських культур, плодів, ягід і винограду» (форма 29-сг (річна), де по коду 7000 показується посівна площа сільськогосподарських культур.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика окремих показників оновленої статистичної звітності «Звіт про основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств»

Форма 50-сг, затверджена Наказом Держстату 27.11.2015 №346	Форма 50-сг, затверджена Наказом Держстату 06.06.2017 №127
Розділ 1. «Виробництво і реалізація продукції сільського господарства і послуг»	Розділ 1. «Структура собівартості за видами продукції сільського господарства»
Стаття собівартості «Оплата послуг і робіт сторонніх організацій» відображалася у довідці 1 «Структура виробничої собівартості» у складі прямих матеріальних витрат	Стаття собівартості «Оплата послуг сторонніх організацій» відображається у розділі 1 «Структура собівартості за видами продукції сільського господарства» у складі інших прямих витрат та загальновиробничих витрат.
Виробнича і повна собівартість реалізованої продукції відображалася у розділі 1 «Виробництво і реалізація продукції сільського господарства і послуг»	Собівартість реалізованої продукції відображається у розділі 1 «Структура собівартості за видами продукції сільського господарства»
«Витрати на збут» − не відображалися як окрема складова собівартості реалізованої продукції	«Витрати на збут» відображаються як окрема складова собівартості реалізованої продукції у розділі 1 «Структура собівартості за видами продукції сільського господарства»
Довідка 2.А. «Середня кількість працівників»	Довідка 2.А. «Середня кількість працівників» − відсутня
Довідка 2.Б. «Землекористування протягом звітного року»	Довідка 2.Б. «Землекористування протягом звітного року» − відсутня
Розділ 3. «Купівля матеріально-технічних ресурсів для виробничих потреб»	Розділ 4. «Купівля матеріально-технічних ресурсів для виробничих потреб»
Розділ 4. «Баланс продукції сільського господарства»	Розділ 3. «Наявність і рух продукції сільського господарства»

Таким чином, зміни, що відбулися у статистичній звітності № 50-сг (річна) «Звіт про основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств» у 2017 р. створюють певні труднощі для економічного аналізу ефективності вітчизняного сільськогосподарського виробництва, а саме, проблеми в його оперативності і якості.

Список використаних джерел

1. Левадський І. Статистична звітність підприємства 2018 році. URL: https://www.golovbukh.ua/article/7087-statistichna-zvtnst-pdprimstva-u-2018-rots

2. Про затвердження форми державного статистичного спостереження № 50-сг (річна) «Звіт про основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств»: Наказ Державної служби статистики України від 6 червня 2017 року №127. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ed_2017_06_06/an/1/FN033006.html#1/

3. Хомин П.Я. Формування звітної інформації в підсистемах фінансового, управлінського й податкового обліку: монографія. Тернопіль: Економічна думка, 2004. – 349 с.

ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ДЕРЖАВИ
ТА ЇЇ СОЦІАЛЬНА СТАБІЛЬНІСТЬ

Матеріали ІІ Міжнародної науково-практичної конференції
15 травня 2018 року

Частина 2

Мова українська, російська, англійська

Підписано до друку 02.05.2018 р.
Тираж 300 прим.

Макет та тиражування виконано ФОП Пусан А.Ф.
36023, м. Полтава, вул. Нікітченка, 6, кв. 48
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК, № 5118 від 07.06.2016 р.

ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЮРІЯ КОНДРАТЮКА

ВНЗ України IV рівня акредитації
85 років досвіду надання освітніх послуг

навчально-науковий
ІНСТИТУТ
фінансів, економіки та менеджменту

Оголошує набір на навчання за третім науково-освітнім рівнем для здобуття наукового ступеня доктора філософії

Перелік спеціальностей, за якими здійснюється підготовка на третьому освітньо-науковому рівні:

- 051 Економіка – ліцензійний обсяг 10 осіб;
- 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність – ліцензійний обсяг 10 осіб;
- 073 Менеджмент – ліцензійний обсяг 10 осіб.

Наказ Міністерства освіти і науки України №707 «Про ліцензування освітньої діяльності на третьому освітньо-науковому рівні», від 23.06.2016 р.

Вступ до аспірантури відбувається на конкурсній основі за результатами вступних випробувань:

- **Вступного іспиту із спеціальності;**
- **Вступного іспиту із іноземної мови, який відповідає рівню В2;**
- **Співбесіди, презентації наукових пропозицій та досягнень;**
- **Додаткового вступного випробування для вступників, які навчалися за іншою галуззю знань.**

Термін навчання в аспірантурі – 4 роки

(Детальна інформація на сайті *pntu.edu.ua у розділі «Наука та інновації» / «Аспірантура та докторантура»*)